ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
חמישי

שער
תשיעי

אור התורה

מספר

שמות

והוא לקוטי אמרים. מאמרים יקרים. מעוררים הלבבות לעבודת ה'. על סדרי פרשיות התורה. ועל חנוכה ופורים. שלש רגלים ור"ה ויוהכ"פ.

מאת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג"מ זי"ע

— אדמו"ר ה"צמח צדק" —

מליובאוויטש

חלק שלישי: יתרו

נעתק מכת"י ויוצא לאור בפעם הראשונה

על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין (13) נ. י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבע לבריאה

מפתח כללי:

אור התורה

OR HATORAH

SHEMOS

Vol. III

Published and Copyrighted 1967 *by*

"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213
Tel.: HYacinth 3-9250-1

נדפס בדפוס "צורא"
ע"י מרדכי בן רחל ושלום דובער בן אסתר הכהנים

Printed in United States of America

ב"ה

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובהמשך להנדפס מכבר[1], הננו מו"ל בזה בפעם הראשונה מכתבי יד את דרושי כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" ורשימותיו על פרשת יתרו.

דרושים ורשימות אלה נעתקו ברובם מביכלאך[2] כתבי יד מעתיקים שונים.

* * *

הדרושים שנדפסו בספר זה נכתבו בזמנים שונים, ולכן יש בהם ענינים שנרשמו בקיצור ולאחר זמן נתבארו באריכות יותר, ומשנה אינה זזה ממקומה, ובפרט שאי אפשר בלא חידוש.

לע"ע לא נמצא תחת"י גוף כתבי יד קודש של הצ"צ מרובם של הדרושים ורשימות הנ"ל, כי אם העתקות[3], ומכמה מהם — רק העתקה אחת, ולכן אפשר אשר גם לאחר ההגהה שהשתדלנו בה, ימצאו טעויות, ובפרט בציוני העמודים ומ"מ שבפנים, חסרון התחלת או סיום החצע"ג וכו'.

* * *

בסוף כרך זה הוספנו מראה מקומות לפסוקי תנ"ך, מאמרי רז"ל, זהר וכו' (נערכו ע"י הרב התמים ר' אהרן שי' חיטריק).

מראה מקום להכתבי יד מהם נעתקו הדרושים והרשימות של כרך זה, וכן שאר הכרכים על ספר שמות — יבוא בסוף כרך האחרון של ספר שמות.

* * *

בפרטיות יותר ע"ד כתבי הצ"צ — ראה בהקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לספר אור התורה שמות (שמות—בא).

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק כ' מנחם־אב תשכ"ז, ברוקלין, נ. י.

---

1) והם: ע"ס בראשית. שמות—בשלח. ויקרא. במדבר. דברים. תהלים. חמש מגילות.

2) בעיקרם מהביכלאך הידועים בשם „בוך לאדי", „בוך באברויסק".

3) מאמרים ורשימות אחדים נעתקו מגוף כתב יד קודש הצ"צ (מבוך שמות ויקרא) — וכפי שמצויין בהמראה מקום לספר שמות.

לוח המפתחות

יתרו

אור התורה

פרשת

יתרו

פ׳ יתרו

וישמע יתרו כהן מדין כו׳. הנה צ״ל מ״ש את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל, ואח״כ אמר כי הוציא ה׳, ולמה בתחילה אמר שם אלקים ואח״כ שם הוי׳, גם להבין מ״ש בזוהר ר״פ זו שע״י שהודה יתרו ואמר עתה ידעתי כי גדול ה׳ כדין אסתלק ואתייקר קוב״ה ביקרי׳ עילא ותתא ולבתר יהיב אורייתא כו׳ ע״ש באריכות, דלכאורה תמוה מה תופס מקום כ״כ מה שהודה יתרו, הרב רב הוא מס״ר גדולי ישראל דור דיעה שהם כבר הודו ושרו שירה לה׳, ולמה הי׳ צ״ל שקודם מ״ת יהי׳ ג״כ הודאת יתרו כו׳, הנה כתיב וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך, והקשה בזהר פ׳ תזריע דמ״ז אמאי אמר וראיתי אני והלא כו״ע ידעי דא שיש יתרון לחכמה כו׳ ע״ש. ויובן עפ״י מ״ש במ״א (ד״ה המגביהי) דהנה כתיב כי נר מצוה ותורה אור שהמשיל הכתוב המצוה לנר והתורה לאור, וכמ״ש ג״כ עוטה אור כשלמה, וכתיב נר ה׳ נשמת אדם, שהנשמה נמשלה לנר. והענין דכתיב ואהבת בכל לבבך בשני יצריך, ביצ״ט וביצה״ר, כי בכ״א יש שתי נפשות נה״א ונה״ב וכל נפש מתחלקת לב׳ בחי׳ שכל ומדות, והנה נה״א הוא נפש המשכלת בגדולת ה׳ והמדות אוי״ר הנולדות מן השכל והשגה זו הם הנק׳ יצ״ט, כי המדות הם מבחי׳ עולם היצירה, והשכל וההשגה הוא מבחי׳ עולם הבריאה, והו״ע נשמה ורוח וכמאמר אתה בראתה אתה יצרתה כו׳ וכן נה״ב שבאדם, עיקרה הוא נפש השכליות, אלא שהשכלה זו הוא השגת גשמיות עוה״ז וחומריותן שהוא זלעומ״ז לעומת חכמה דקדושה שבנה״א, והמדות הנולדים מן השכל הגשמי של הנה״ב הן הנק׳ בשם יצה״ר, וצריך האדם לאכפי׳ לון, שלא יתנהג עפ״י המדות שנולדו מן השכל הגשמי רק ואהבת את ה׳ אלקיך בכל לבבך, היינו בהגביר כח הנה״א המשכלת ומתבוננת בא״ס ב״ה בפ׳ ראשון דק״ש שמע ישראל כו׳, וכאשר יעמיק האדם שכלו ומחשבתו בזה, אזי תבטל הנפש החיונית מהשכלתה בגשמיות בתגבורת הנה״א המשכלת ומתבוננת בגדולת א״ס ב״ה, ואזי גם המדות הנולדים מן השכל של הנה״ב הנק׳ יצה״ר יומשכו ג״כ אחר שכל הנה״א ויהי׳ ואהבת בשני יצריך ממש, וזהו״ע נר ה׳ נשמת אדם, שהנר הוא שקרוי ע״ש הפתילה שהוא עיקר הנר שבה נאחז האור, והוא הנה״א שבה נאחז האור הוא בחי׳ גלוי אלקות בחכמה שבנפש, וגם האהבה נק׳ אור, וכמ״ש וירא אלקים את האור כי טוב, היינו טוב וחסד שהוא בחי׳ אהבה כו׳, שע״י אהבה זו רוח איתי רוח ואמשיך רוח גלוי אואסב״ה בנפש, אך מ״מ אין נר בלא שמן, ואילולי השמן הי׳ דולק מהר, רק ע״י שהשמן נמשך אחר הפתילה נעשה ריבוי האור והוא בחי׳ התהפכות שכל ומדות של הנה״ב כשנמשכים אחר נה״א, וזהו״ע יתרון האור מן החושך שהאור של נה״א מקבל יתרון גדול מן

החושך דהיינו מנה״ב, שכאשר היא נהפכת לאור, נעשה האור בגלוי רב לאין קץ מכמו שהוא מצד עצמה כמבואר מהמשל, שעיקר צחות האור ובהירותו וריבויו והמשכתו הוא מהשמן, משא״כ מצד הפתילה עצמה לבד כו׳ וטעם הדבר הוא כמבואר במ״א (ע״פ צדקת פרזונו כו׳) שהמדות של נה״א שהן הנק׳ יצ״ט הן המדות הנמשכים מן השכל שלפ״ע ההשגה כך הוא האהבה, אבל הנה״ב ששרשה מחיות שבמרכבה ששרשן מבחי׳ בהמה רבה שלמעלה מבחי׳ אדם, דהיינו מבחי׳ המדות עליונות שלמעלה מעלה מן החכ׳, והן הנק׳ טורי חשוכא בזהר שהוא בחי׳ ישת חשך סתרו, שנק׳ חשך לפי דלית מחשבה ושכל תב״כ, אלא שע״י שבה״כ נפלו מזה ניצוצות בחיות שבמרכבה עד שמהן נפל בנה״ב שבאדם, וזהו בחי׳ החשך הגשמי שלמטה מהאור, אך ע״י דאתהפכא חשול״נ, אזי נמשך ומתגלה בחי׳ טורי חשיכא מבחי׳ חושך עליון הנ״ל, והוא בחי׳ אה״ר שלמעלה מהשכל המושג כו׳, והוא בחי׳ בכל מאדך, וזהו יתרון האור שאור האהבה דנה״א שהוא בחי׳ טורי דנהורא נעשה בו תוס׳ אור גדול יותר מערכו וכמ״ש ויהי הענן והחשך ויאר שהוא גלוי בחי׳ ישת חשך סתרו להיות ג״כ בבחי׳ אור, וה״ז יתרון האור ונמשך מן החושך ממש דנה״ב כד אתהפכא לנהורא כו׳ וזהו״ע ואהבת ב״פ אור, והנה כמו שיתרון אור הנה״א נמשך מאתהפכא חשוכא דנה״ב לנהורא, כך אמר שלמה שיש יתרון לחכמה עליונה מן הסכלות וחכמה זו הוא בחי׳ התורה דאורייתא מחכמה נפקת, שיש לה יתרון ע״י התלבשותה למטה בדברים גשמיים המושגים בשכל אנושי שהיא הנק׳ סכלות, דהנה כתיב חכמות בחוץ תרונה (ע׳ ד״ה זכור את יום השבת) ופי׳ בזוהר חכמות תרי חכ״ע וחכמה תתאה, פי׳ חכ״ע הוא חכים ולא בחכמה, וכמו בחי׳ החכמה שבמצות ציצית למעלה שהטלית הוא בחי׳ לבושי׳ כתלג חיור הוא בחי׳ מקיף עליון הסוכ״ע, והחוטין הוא ל״ב נתיבות החכ׳ הנמשכים בבחי׳ פנימיות כו׳, וכן ענין חושן ואפוד למעלה, שהוא בחי׳ אחור וקדם צרתני, שנמשך זה ע״י בחי׳ ורב חסד כה״ג שלמעלה, וכן ענין הקב״ה מניח תפילין, והנה החכ׳ בכ״ז הוא בחי׳ ח״ע, וח״ת הוא כמארז״ל נובלות חכמה שלמעלה תורה, פי׳ מה שנמשך מבחי׳ שלמעלה שלכך ל״ב חוטין בציצית כו׳, וזהו פי׳ חכמות בחוץ שנמשכים החכמות הנ״ל בחוץ דהיינו מה שנתלבשו בדברים גשמיים כמ״ש אמצאך בחוץ, ואז דוקא תרונה, היינו שיהי׳ ע״ז יתרון האור בחכמה עילאה מבחי׳ שלמעלה מהחכ׳, וזהו תרונה, כי כל העלי׳ הוא ע״י שיר כמ״ש כל בעלי השיר יוצאים בשיר כו׳ וכן בתורה כתיב ובלילה שירה עמי, שהשיר מבחי׳ תענוג עליון שלמעלה מהחכמה ומאין היינו הארה בעלמא כנודע, והוא בחי׳ יו״ד צמצום עצום כו׳, אבל שיתגלה עצמות תענוג העליון בחכ״ע, זהו בחי׳ חכמות בחוץ תרונה, וזהו שירה עמי, שירה כתיב ושירו קרי שירו היינו שירו של הקב״ה ממש כמ״ש ואהי׳ אצלו שעשועים שהוא בחי׳ מקור התענוגים, וזהו״ע טעמי תורה זרקא סגול, שהן למעלה מהאותיות והחכמה המלובש בהם, ושירה לשון נקבה זהו כי החכמה נק׳ ראשית לשון נקבה שמקבל ונמשך מבחי׳ ראש כנ״ל בפי׳ מאין תמצא, ובעלי׳ החכ׳ להיות בה גלוי תענוג עליון זהו שירו, וזהו פי׳ תרונה, וכ״ז נמשך ע״י התלבשות

החכ׳ בחוץ דוקא, וזהו ובלילה שירה, לילה היינו חשך, וע״י שנתלבשה התורה בעוה״ז בשכל אנושי שהוא חשך ונק׳ סכלות לגבי חכמת אדם, וכשהשכל אנושי מתבטל לחכ׳ התורה, מזה נמשך בחי׳ שירה של התורה, ולכן מבואר בזהר פ׳ בשלח דמ״ו ובדוכתי טובא קוב״ה אצית לקוליהון דעסקין באורייתא כו׳ ושבחא דאתיא מהאי עלמא דאיהו רחוק דא ניחא לי׳ לקוב״ה מכולא, כי התורה העולה מעוה״ז יש לה יתרון עצום יותר מהתורה כמו שהיא למעלה מטעם הנ״ל שיתרון החכ״ע שיהי׳ בה גלוי שירה של הקב״ה הוא נמשך מבירור הסכלות דוקא (וע׳ באד״ר דק״ז ע״א פי׳ חכ׳ בחוץ כי נובלות חכ׳ תורה, הו״ע המשכות והתלבשות החכ׳ בו״ק שהם המדות כשר פסול כו׳, ואז דוקא עי״ז נמשך גלוי מו״ס שבו תענוג עליון, מה שלא יהי׳ גילוי זה בחכ״ע עצמה שמקבלת רק ממזלא ולא ממוח״ס עצמה, וזהו״ע ד׳ בתי דתפילין ג׳ מוחין חב״ד המתלבשים במדות ובחי׳ מו״ס כו׳ ע״ש, וז״ש וראיתי אני כו׳ שכשם שיש יתרון אור האהבה במדות הנפש מהחשך של יצה״ר שעי״ז יבוא לבחי׳ מאדך טורי חשיכא שהוא גלוי המדות שברצון חג״ת דא״א, כמו״כ יש יתרון בחכ״ע מבירור הסכלות, שעי״ז נמשך בחי׳ מו״ס כו׳, והה״ע טעמי תורה), וזהו פי׳ כי נר מצוה ותורה אור, שהמצוה היא בחי׳ הפתילה שבה נאחז אור התורה והשמן זהו בחי׳ שכל אנושי שנכלל באור, והרי עיקר האור הוא מהשמן דוקא כך בחי׳ יתרון של החכ׳ שהוא בחי׳ תורה נק׳ אור, משא״כ החכ׳ עצמה נק׳ שלמה ולבוש וזהו עוטה אור כשלמה, ובחי׳ אור זהו יתרון של החכ׳ נמשך מן הסכלות שהוא בחי׳ השמן שהוא נכלה בהאור, וממנו עיקר בהירות האור והוא בחי׳ בירור של השכל האנושי כשבטל וכלול בחכמת התורה, וביטול זה היינו להיות לימוד התורה בבחי׳ ביטול ע״ד ודברי אשר שמתי בפיך כו׳ מה להלן באימה כו׳, אבל העוסק בתורה בבחי׳ יש זהו שאין השמן נכלה בהאור כו׳, שעושה יש ודבר משכלו, וע״ז ארז״ל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, אלא כמאמר המגיד אני המשנה המדברת בפיך.

ועתה יובן ענין יתרו, שיתר פרשה א׳ בתורה ואתה תחזה כו׳, ושפטו את העם, והענין כי צ״ל מהו הענין שיתרו הי׳ חמיו של משה, וכי לא מצא משרבע״ה אשה אלא אצל יתרו, אך הענין כי זלעומ״ז עשה האלקים והנה משרבע״ה הוא בחי׳ חכ״ע דקדושה וכמ״ש וירא ראשית לו, ולכן נתנה התורה ע״י, דאורייתא מחכמה נפקת, ובחי׳ יתרו כהן מדין הוא בחי׳ חכ׳ דקליפה שהי׳ חכם גדול בחכ׳ חיצוני׳ בעבודת כומ״ז איזה כוכב ממונה על השפעה זו כו׳ ולכן נק׳ כהן מדין, כי הנה בחכ׳ דקדושה הוא תכלית היחוד שנק׳ חו״ב ת״ר דל״מ בחי׳ אין ויש, שצ״ל המשכה תדיר מאין ליש כמאמר המחדש בטובו בכ״ת כו׳ וזה לעומ״ז בחו״ב דקליפה הוא לעומת והיפוך ששם הוא תכלית הפירוד, וזהו כהן מדין לשון ריב ומדון, והטעם לזה הוא, כי חכמה דקדושה הוא בחי׳ ביטול לאסב״ה, ועי״ז יהי׳ בחי׳ היחוד של כל ההפכים וכמ״ש המשל ופחד עמו עושה שלום כו׳, ולכן אין ויש בהם תרין ריעין כו׳, אבל חכ׳ דקליפה שהוא הגדלת היש כי חכם הוא

בעיניו ולכן נק׳ סכלות כי כל גיא שוטה, ומצד היש ירבה הפירוד והמדון, וכמו שאנו רואים בחוש, שהקטנים אעפ״י שיריבו זע״ז ויכעסו זע״ז, אין בזה ממשות, שתומ״י יעשו שלום ביניהם באהבה ואחוה, וכאלו לא הי׳ שום פירוד בעולם, משא״כ בבני דיעה כשיריבו זע״ז ויכעסו זע״ז לא בקל יחזרו להיות אהבה ואחוה, והיינו מטעם שהקטנים אינם יש ודבר כ״כ ע״כ יכולים להתאחד כו׳, משא״כ הגדול שהוא יש וכו׳, והרי יש זה נמשך מהשכל אנושי שהוא יותר אצל גדול מאצל קטן הרי ששכל אנושי הוא בחי׳ יש כו׳, משא״כ חכ׳ דקדושה, כח מ״ה כו׳ בחי׳ ביטול כמ״ש משה ונחנו מה כו׳ עניו מכל אדם, ולכן חכ׳ דקליפה נק׳ כהן מדין לשון ריב ומדון ההיפך מחכ׳ דקדושה שהוא תכלית היחוד כו׳, ולכן נשא משה בת יתרו שהוא מה שבירר והעלה אותיות שנפלו בחכ׳ דקליפה, שיהיו נכללים בקדושה כו׳ וע״ד מ״ש במ״א בפי׳ ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר כו׳ ועיין באוה״ח ר״פ תצא וכענין זה הוא ביוסף הצדיק, כי יוסף הוא המשביר בר שהוא בחי׳ צ״ע דאחיד בשמיא וארעא, ולכן נק׳ יוסף לשון תוס׳ ורבוי המשכות החיות, כי הוא הממשיך מבחי׳ סוכ״ע בבחי׳ ממכ״ע ולכן נק׳ צדיק, כי צדיק היינו בעל צדקה שהוא בחי׳ השפעה וכמ״ש ושמרו דרך ה׳ לעשות צדקה ומשפט שהצדקה זהו דרך המשכת שם הוי׳ למטה, ולעומ״ז הו״ע כהן און שעי״ז ימשיך שפע חיות גשמי לעוה״ז וכן מאמר הנשים המקטרות, ומאז חדלנו לקטר למלאכת השמים חסרנו כל, כי ע״י הקטרה והעלאה שלהם ממטלמ״ע להשר שלהם, המשיכו טוב העוה״ז אשר הע״ש הנ״ל הם ממונים ומשפיעים למטה כ״א לעמו חלקם הניתן להם, וכללותם הי׳ כהן און שהי׳ יודע איך לקטר לכל הע״ש, וע״כ נק׳ כהן און, כי און הוא לשון כח כמ״ש אך עשרתי מצאתי און לי שהוא כח ההמשכה מהסט״א והוא זלעו״ז לבחי׳ יוסף שהוא כח המקשר וממשיך ההשפעה מהקדושה מבחי׳ סוכ״ע לבחי׳ ממכ״ע, ולפי שלעומ״ז הוא היפוך ממש, ע״כ הנה בקדושה השפעה זו הוא בשמחה וששון כמ״ש אמרו לצדיק כי טוב, שבחי׳ צדיק שהוא ההשפעה הוא בבחי׳ טוב לב, שהמשפיע מקבל תענוג מההשפעה וכמארז״ל יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, משא״כ בקליפה נק׳ ההשפעה בלשון און שהוא לשון כח וגם לשון אנינות ועצבות ולכן נאמר גבי צדקה ולא ירע לבבך בתתך לו, שלא יהי׳ ההשפעה רק כמו למעלה בקדושה שהוא בחדוה ותענוג (וכנודע ג״כ עפ״י הקבלה שהשפעות עליונות דקדושה נמשלו לבחי׳ יחוד זו״נ, שהמשפיע מקבל תענוג מההשפעה, משא״כ בסט״א איתא בזהר אל אחר איסתריס כו׳) ולכן נזדמן ליוסף ליקח אשה אסנת בת כהן און שנתגיירה ובירורה הניצוצים שנפלו בשבה״כ מבחי׳ מדת יסוד כו׳ בכהן און שהוא הלעומ״ז, והנה יוסף הי׳ בחי׳ מרכבה לבחי׳ צ״ע שמשם נמשך השפעת בני חיי ומזוני ולכן הוא המשביר, ולעמ״ז הוא בחי׳ כהן און, ומשרבע״ה הוא המשפיע בחי׳ לחם ומזון הנפש הוא בחי׳ התורה (כי יוסף הוא בחי׳ יסוד ז״א ומשה יסו״א) והלועמ״ז הוא בחי׳ יתרו ואיוב והנה בלעם הוא בחי׳ דעת דקליפה כי ג׳ יועצי פרעה היו בלעם יתרו ואיוב, והנה בלעם הוא בחי׳ דעת כמ״ש יודע דעת עליון ויתרו הי׳ בחי׳

חכמה, והנה במאמר יתרו עתה ידעתי כי גדול ה' כו' הו"ע בירור והתכללות חכ' דקליפה בחכ' דקדושה, וזה הי' הסיבה למ"ת, שהו"ע המשכת התורה למטה, כי למעלה כבר היתה התורה גנוזה שהיא ח"ע, אלא שכדי להיות נמשך התורה וח"ע למטה להתלבש בענינים גשמיים, שזהו פי' וענין מ"ת, וכמו ענין פ' הדיינין שהוסיף יתרו שהדין מח"ע נשפל בדינים שהוא המשפט בין איש לרעהו ובהכרח שא' מהן טוען שקר, ואילו היו שניהם אומרים אמת לא היו צריכים לדין, ולכן כדי שיהי' חכ"ע נמשך כ"כ למטה הוא ע"י יתרו, שהוא בירור והתכללות חכ' דקליפה בחכ' דקדושה, ומבואר למעלה שיש יתרון בחכ"ע ע"י בירור והעלאה מהסכלות שהוא חכ' דקליפה כיתרון האור כו', וע"י יתרון זה הוא שנמשך התלבשות ח"ע למטה, וזהו בחי' יתרו שיתר פרשה א', דהיינו בחי' יתרון שנעשה בח"ע הנ"ל מבירור הסכלות, וכמו"כ יתרון האור מן החשך הוא יתרון אור האהבה כו', ועז"נ בכל עצב יהי' מותר, שע"י המרירות והעצבות שהוא כמו בחי' און הנ"ל, אך כשהמרירות מעבודת ה', ע"ז נעשה אח"כ בחי' יתרון האור והוא השמחה הבאה אח"כ כמ"ש בתניא (ועיין זהר ח"א קכ"ב א' ע"פ ויתרון ארץ בכל היא, ועיין מענין יתרו כהן מדין בפי' הרמ"ז דס"ח א' ב' בלק"ת מהאריז"ל).

ועתה נבוא לבאר הפסוק וישמע יתרו כהן מדין, דלכאורה קשה, שהשם יתרו הוא תכלית שלימותו, שע"י שנתקרב לשכינה ואמר עתה ידעתי כי גדול ה', והוסיף פרשה א' בתורה, אז נק' יתרו ע"ש שיתר פרשה א' בתורה, ואיך קורא אותו עם כהן מדין שהוא הי' כומר לע"ז, וגם מה ענין חותן משה כאן, אך הענין שבחי' שם יתרו שהו"ע בחי' יתרון האור שנעשה בח"ע יותר ממעלת ומדריגת ח"ע עצמה, והרי יתרון זה נעשה דוקא מבירור הסכלות שהוא בחי' כהן מדין הנ"ל לכן אמר יתרו כהן מדין כלומר שיתרון זה נעשה מבירור והעלאה דחכ' דקליפה כשנכללה בקדושה ע"י וישמע כו' כי הוציא ה' כו' ושייך כאן ענין חותן משה, כי התורה נק' תורת משה וכתיב ביום חתונתו זה מ"ת שנק' מ"ת ע"ש חתן חות דרגא שהוא ירידת והתלבשות חכ"ע למטה בעשי', אך סיבת ירידה זו הוא ע"י יתרון האור הנמשך בחכ"ע, שבחי' זו הוא נק' יתרו לכך נק' חותן משה כלומר חותן הוא הפועל לבחי' חות דרגא כמו מאכל ומשקה כו' והרי סיבת בחי' חות דרגא נמשך מבחי' יתרו יתרון האור כנ"ל, ועמ"ש בלק"ת ע"פ החלצו, והנה פי' וענין את אשר עשה אלקים למשה כו', כי הנה שמש ומגן ה' אלקים, דשם אלקים הוא בחי' מגן ונרתק המכסה ומסתיר, ולכן בחי' הגלות שהוא הסתר אסתיר פני נמשך משם אלקים, וגם לכן עיקר קושי הגלות במצרים הי' פ"ו שנה דהיינו מהולדת מרים שהי' קכ"ד שנה אחר בואם למצרים שאז התחיל להיות וימררו כו' ע"ש זה נק' מרים (והנה פ"ו שנה הם גימט' שם אלקים) וידוע ג"כ שכל מה שזכו ישראל למ"ת הוא ע"י גלות מצרים שנק' כור הברזל כמו מצרף לכסף וכור לזהב, והיינו כדי להיות הגו סיגים מכסף, שהכור הוא מפריד הסיגים דהיינו שלא יהי' תערובות

פסולת בכסף וזהב, וכך הוא מצרים שזיכך את ישראל ע״י קושי השעבוד בחומר ובלבנים להיות נפרד הרע מן הטוב, שע״י שהרע עושה פעולות הרעות הוא כלה ונאבד כמ״ש חצי אכלה כו׳ וכמשל עלוקה כו׳, וכאשר נזדככו ישראל נזדכך ג״כ העולם ואז יכול להיות התלבשות התורה בעשי׳ הגשמי׳, משא״כ קודם לזה בימי האבות עדיין לא נזדכך העולם, לא הי׳ יכול להתלבש התורה בעשי׳ וכמ״ש במ״א, וא״כ כל מה שזכו לגלוי אלקות ומ״ת הוא ע״י הגלות הנמשך משם אלקים וזהו אשר עשה אלקים כו׳ וכמו ע״ד היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, הרי הקיבול שכר נמשך רק מצד היום לעשותם, אלא שבעת השכר אין המעשה בגלוי, כמו״כ פי׳ אשר עשה אלקים למשה ולישראל, שעצם המעשה שבה וע״י זכו לכל הגלוי אלקות הוא ע״י שם אלקים שממנו נמשך הכור הברזל לזכך נשמתם והעולם כנ״ל, כי הוציא ה׳ את ישראל ממצרים שבחי׳ הגלוי אלקות ויצ״מ הוא דוקא מבחי׳ שם הוי׳, וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה׳ דכולא חד, שההסתר תחלה הוא בשביל שיהי׳ אח״כ הגלוי, וכמו שע״י החשך נעשה יתרון האור וכמש״ל.

וישמע יתרו כהן מדין כו׳ וישאלו איש לרעהו לשלום כו׳. להבין מ״ש וישאלו לשלום קודם סיפור כל הניסים. והנה מזה ארז״ל (הובא בר״ח בסופו) גדול השלום שהוא קודם לשבחו של הקב״ה, שכן מצינו במשה כשבא יתרו אצל משה רבינו ע״ה לא פתח לו לא ביצי״מ ולא בקי״ס כו׳ אלא בשלום שנאמר וישאלו כו׳. וצ״ל דהלא לפעמים מצינו בהיפוך שארז״ל כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה שנאמר חדלו לכם מן האדם כו׳, ופירש״י כשיש לכם לעסוק בכבוד המקום אל תתעסקו בכבוד אדם כו׳, וא״כ ה״נ אע״ג דלאו עת התפילה הוא היה להם להתעסק בכבוד המקום תחלה בריבוי הנפלאות אשר החל ה׳ אז להראות את גדלו וידו החזקה כו׳ דפרסומא ניסא בעידנא גדול מעידן צלותא כו׳. וכדי להבין כל זה. יש להקדים מ״ש בזה״ק ר״פ זו דס״ז ע״ב שכדי שיהי׳ מ״ת היה צריך להיות תחלה שיודה יתרו ויאמר ברוך ה׳ כו׳ עתה ידעתי כי גדול הוי׳ כו׳ כדין אסתלק קוב״ה ביקרי׳ על כולא עילאי ותתאי ועד דאסתלק קוב״ה ביקרי׳ כד אודין אלק׳ קמי׳ (היינו פרעה ויתרו ע״ש) לא אתייהבת אורייתא עד לבתר דאתי יתרו ואודי כו׳ כדין יהיב אורייתא שגם זה תמוה מאד איך יהי׳ ענין מ״ת לישראל עם סגולתו תולה בהודאות יתרו כו׳.

אך הנה ארז״ל ע״פ הוי׳ עוז לעמו יתן שזה אמרו כל האומות בשעת מ״ת לישראל ואמרו עוז לעמו יתן יברך את עמו בשלום, וצ״ל ענין

שייכות מ"ת להשלום, וכן איתא בספרי הובא בהרמב"ם סוף ה' חנוכה גדול השלום שכל התורה כולה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. והענין עפ"י מארז"ל כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמשמ"ע ובפמשמ"ט שנאמר או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. ולהבין ענין פמשמ"ע ופמשמ"ט ובחי' וענין השלום ביניהם, והענין דהנה ידוע דכללות ההשתלשלות ד' עולמות אבי"ע הוא שם הוי' יו"ד באצי' ה' בבריאה כו', ודרך פרט יש שם הוי' בכל עולם (ועי' בר"ח שער היראה פ"ז איך אפילו בכל נברא מרומז שם הוי' כמו באדם הראש בחי' יו"ד והגוף בחי' ו' וביד ימין ה' אצבעות בחי' ה' וכן בשמאל וכן בשני רגלים זהו בחי' שני ההין) וענין ד' אותיות הללו ידוע שהיו"ד הוא בחי' הצמצום כי אינו אלא בחי' נקודה אחת שמורה על בחי' הצמצום, והטעם הוא כי אוא"ס בעצמו הוא בחי' אור פשוט בתכלית הפשיטות ועד שיבא לבחי' גילוי אור צריך שיהי' כמה צמצומים בתחלה להסתיר ולהעלים עצמות האור בצמצום והעלם אחר העלם ונק' צמצומים והעלמות אלו בשם חושך כמ"ש ישת חשך סתרו וכתיב מגלה עמוקות מיני חושך ואחר כל ההעלם הזה כשמתגלה אינו מתגלה רק כמו בחי' נקודה בעלמא והוא היו"ד וכמ"ש ויצא כברק עד"מ הברק המבריק הארה בעלמא מתוך ההעלם כו' (וכמ"ש וחשך ע"פ תהום, ואח"כ יהי אור שבחי' אור הוא בחי' חכמה הנק' יו"ד נמשך אחר קדימת החושך בחי' ההעלם כמ"ש במ"א ע"פ אלה פקודי המשכן) ואחר בחי' היו"ד הזה נמשך האור ובא בבחי' ה' שהוא ענין המורה על בחינת ההתפשטות לאורך ורוחב דהיינו להיות מתגלה בעולמות להיות סוכ"ע וממכ"ע שכדי שיומשך בבחי' סוכ"ע צ"ל תחלה כמה צמצומים ובחי' יו"ד ואח"כ בחי' התפשטות ה' זהו בחי' סוכ"ע וממכ"ע, הנה בחי' היו"ד עם בחי' ה' הם בחי' ב' הפכים שהיו"ד הוא בחי' צמצום (שעם היותו בחי' גילוי אך הוא רק בחי' ויצא כברק חיצו שהגילוי רק כמו בחי' נקודה כו') וההי"א בחי' ההתפשטות לאורך ורוחב כו'. (ולכן הם ב' הפכים וכנודע ג"כ שהם הנקראים אין ויש) וכדי שיתחברו יחד להיות תרדל"מ הוא דוקא ע"י בחי' הממוצע המחברם והכח הזה בממוצע נמשך מבחי' עליונה יותר משניהם והוא עפמ"ש גם חשך לא יחשיך ממך כחשיכה כאורה, פי' דגם בחי' ישת חשך סתרו נק' בחי' חשך והעלם אצל העולמות לבד משא"כ קמי' ית' החושך הזה עם בחי' האור והגילוי הנמשך לאחר הצמצומים וההעלמות הרבים והעצומים שניהם שוים בהשוואה אמיתית כי לא שייך בחי' חושך ואור שהוא העלם וגילוי רק כשבא לכלל השתלשלות והשפעה שאז צ"ל בחי' ההעלם הנק' חושך ואח"כ גילוי נקודה כו' וזהו מה שארז"ל כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא כברייתו של עולם דוקא אז שייך חושך ואור אבל קודם שנברא ונאצל העולם ולא בא עדיין לכלל השפעה מעצמות המאציל אזי הוא למעלה מבחי' אלו, וגם אחר ברייתו של עולם שיש בחי' חשוכא ונהורא הנ"ל הנה לגבי עצמותו הוא כחשיכה כאורה בלי שום יתרון מעלה זה על זה (ולכן נאמר כחשיכה כאורה בלי שום יתרון מעלה זה על זה (ולכן נאמר כחשיכה כאורה בשני

כפי"ן דאילו כתיב חשיכה כאורה היה הפי' שגם חשך לא יחשיך כמו האור נמצא הפי' שהחשך שוה לאור, אבל בכף השני בא להורות עוד זאת שגם האור שוה לחושך עמ"ש בסידור ע"פ והגדת לבנך והיינו שאין יתרון זה על זה כו', וכמשי"ת) ומזה יובן ג"כ מה שיוכל להיות קשר וחיבור בין שני הפכים דיו"ד ה"א הנ"ל ע"י הממוצע המחבר ביניהם שהוא לפי שע"י בחי' הממוצע נמשך האור מבחי' עצמות המאציל דקמי' כחשיכה כאורה ועי"ז יעשה בהם בחי' אחדות והתכללות ולא יהי' ב' הפכים כלל (ועמ"ש במ"א ע"פ וכל העם רואים את הקולות שעז"נ מן המיצר קראתי י"ה פי' המיצר הוא מה דלמתב"כ משם נמשך להיות יחוד והתכללות בחי' י"ה כו') וזהו כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמשמ"ע כו', כי הנה בחי' הגורם להיות השפעה זו מעצמות המאציל מן ההעלם לגילוי לחבר ב' הפכים דיו"ד ה' הנ"ל הוא ע"י התורה לפי שהתורה נק' שלום כמ"ש ה' עוז לעמו כו' שנאמר או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו' והטעם הוא משום דאורייתא מחכ"ע נפקת וכתיב הוי' בחכמה שאין התלבשות אוא"ס אלא בחכמה וזהו הענין העוסק בתורה לשמה היינו לשם התורה עצמה והיינו להמשיך אוא"ס בחכמה כי כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו כמ"ש הקול קול יעקב, ופי' קול הוא ענין ההמשכה כנודע וא"כ כשהקב"ה יושב וקורא כנגדו נמשך מעצמות המאציל בחכמה וזהו לשמה לשם התורה ובזה הרי נעשה שלום והתחברות בפמשמ"ע שהן בחי' חו"ב ת"ר כו', והם אותיות י"ה להיות בבחי' היחוד וההתכללות שיאירו כא' בחי' הצמצום עם בחי' ההתפשטות ולהיות נק' תרדל"מ והיינו או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי ממש לאותיות י"ה שבשם הוי' והיינו שפתחו כולם ואמרו ה' יברך את עמו בשלום ע"י התורה שהוא בחי' הממוצע לגרום שלום בפמשמ"ע מטעם הנ"ל וד"ל. וענין השלום בפמשמ"ט הוא באותיות ו"ה שבשם הוי' כו', כי הנה כתיב לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת כו', ולנגד זה יש ז' מדות דקליפה דזה לעו"ז עשה אלקים וזהו וכרות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני והחיתי כו', שהן ז' עממין ושרש יניקת השפע לז' עממין באה מבחי' קו השמאל כמ"ש בזהר דאית ימינא ואית שמאלא לעילא בסט' דקדושה וכתי' ימינך ה' נאדרי בכח כו' ששמאלא אתכלל בימינא כו' עד"מ היד שמאל שנכלל כחה בכח היד ימין ואז ממילא ימינך ה' תרעץ אויב כו'.

וביאור הדברים. דהנה ענין כל התורה הוא רק בשביל התכללות המדות דהיינו שיהי' שמאלא אתכלל בימינא כמ"ש בזהר ר"פ קרח ע"ש, והענין הוא שיהי' עי"ז בחי' המתקת הגבורות בחסדים, כי שורש הגבורות והדין נמשך משמאלא, ושורש החסדים מימינא, וכאשר נכלל שמאל בימין נימתקו הגבורות בחסדים. ודוגמא לדבר מה שמצינו בענין כי את אשר יאהב ה' יוכיח לפי שיש ב' מיני יסורים, א' שהן באים לעונש ממש, והב' יסורים שאינן באים על האדם לעשות בו נקמה על ידי חטא שעבר כו' אלא היסורים הם לזכך ולמרק נפשו ויבא לו טובה וחסד מיסורים הללו ונק' יסורים של אהבה וזהו שכתוב כי את אשר יאהב ה' יוכיח

כידוע, ועל דרך משל האב המכה ומייסר לבנו בשביל שילך בדרך הישר שהכאה זו בשביל האהבה דוקא הוא מפני שרוצה בתקנתו נמצא הכאה זו אינה אלא חסד וטוב, והי"ז דומה לענין המתקת הגבורות בחסדים למעלה דהיינו שהדין נכלל בחסד ממש, וכך כתיב ימינך ה' נאדרי בכח שהימין שהוא שורש החסדים גוברים על בחי' קו השמאל עד שנמתקים ונכללים בחסדים, וזהו פי' נאדרי בכח ואזי ממילא מה שיש אחיזה לחיצונים מקו השמאל נהפך להם לדין ועונש ממש, ולא לחסד כלל, אחר שהטוב והחסד שבקו השמאל נכלל כבר בחסד לא נשאר להם רק הדין הקשה וזהו ימינך ה' תרעץ אויב, ימינך דוקא שכלול גם מקו השמאל והכל נהפך להם לדינים קשים מטעם ההתכללות דשמאלא בימינא בקדושה אחר דאת זלעו"ז כו' ולאום מלאום יאמץ כו' וד"ל.

וזהו ענין השלום בפמשמ"ט בו"ה כי הרי ימינא ושמאלא הם ב' הפכים וכדי שיהי' המתקת הגבורות בחסדים ליכלל שמאלא בימינא צריך שיהא האור והשפע ממקום הגבוה משניהם כענין עושה שלום במרומיו מיכאל וגבריאל כו', והיינו מ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה, פי' שחו"ג ימין ושמאל שניהם באים בבחי' ביטול כלפי שם הוי' שלמעלה מן הגדולה והגבורה כו' משום דאוא"ס עצמו למעלה מבחי' התחלקות הוא כמאמר הידוע דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד כו', ולכך נעשה יחוד גמור במדות חו"ג, ואתכלל שמאלא בימינא והוא ענין השלום בו"ה שהוא בחי' ההתכללות של המדות ויש התכללות בכל ז' המדות והו"ע המתקת הגבורות בחסדים ויש התכללות בפרט וי"ו בה' שהוא יחוד קוב"ה ושכינתיה מ"ה וב"ן כידוע עד"מ קול ודבור למטה וד"ל. וזהו או יחזיק במעוזי ע"י התורה ג"כ שלום יעשה לי גם בפמע' של מטה בו"ה דשם הוי' כי הנה בתורה נאמר מימינו אש דת למו אש שחורה ע"ג אש לבנה שמאלא ניכלל בימינא כמ"ש מימינו אש כו' וזהו כענין מאמרם ז"ל אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום מפי הגבורה דוקא אבל ניכלל הגבורה בחסד בב' דברות הללו אנכי ולא יהי' לך כי אנכי שורש רמ"ח מ"ע ולא יהי' לך שרש ל"ת וכל התורה כולה גם במ"ע הרי היא רק בחי' דינים וצמצומים כמו כך וכך יוכשר למצוה ואם לאו פסול ואין זה רצה"ע כלל כו' וכן בטומאה וטהרה גם בדיני ממונות הכל ענין דקדוקים על הדבר שבכך וכך דוקא יוכשר להיות גילוי רצה"ע לזכות או לחוב לטמא או לטהר כו' באופן זה דוקא ולא בהיפוך אמנם עיקר הדקדוק הוא בשביל שבזה יוכל להיות גילוי רצה"ע ואם לאו לא יוכל להיות גילוי הרצון כו' א"כ הרי בחי' הדין והצמצום ניכלל בחסד ושמאלא אתכליל בימינא כי עיקר הכוונה בצמצום בשביל הגילוי אור שיוכל להיות אחר זה וזהו מימינו אש כו' שנתנו בדקדוקי התורה בימין מחמת האהבה כמ"ש וימינו תחבקני וזהו אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה כו' כי אנכי הוא כללות גילוי אוא"ס וא"א כ"א שלא יהי' לך אלקים אחרים והיינו בהיותו סור מרע בפרט משס"ה ל"ת שכל זה בשביל שיהי' גילוי אנכי כו', והי"ז מיתוק הגבורות בחסדים כמו דוגמת ענין הנ"ל בפי'

כי את אשר יאהב ה' יוכיח כו' וד"ל, וע"כ כל התורה כולה עיקר ענין משים שלום בפשמ"ט כמו בפמ' שמ"ע כמ"ש או יחזיק במעוזי כו' אך שלום הראשון מאת ה' עצמו בא כמ"ש יברך את עמו בשלום והוא ע"י התורה שנק' שלום כנ"ל ואח"כ נאמר שלום יעשה לי מלמטה למעלה מצד התורה עצמה, אבל בשלום הראשון כתיב יעשה שלום לי מלמעלה למטה כו' וד"ל.

והנה ע"ד הנ"ל בב' השלומות למעלה בפמשמ"ע ובפמשמ"ט כך יש בנפש האדם ענין ב' שלומות הללו כי הנה הנפש יש בה אותיות שם הוי' כמ"ש אני הוי' אלקיכם שמשרה שם הוי' על כנס"י וכמ"ש הנקראים בשם הוי' וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך כו', והנה י"ה שבנפש הם בחי' חו"ב שבנפש כידוע והיינו מה שיש בנה"א להשכיל בחכמה בבחי' ראיה להיות רואה את הנולד יש מאין כו', ואיך דכולא קמי' כלי"ח כו', ואח"כ יתבונן במוח הבינה להשיג זה בהשגה והבנה כו', וידוע שעי"ז יבוא להתפעלות האהבה ואהבת את הוי' כו', והנה האהבה שבלב ברשפי אש הנולד מן ההתבוננות שבמוח הוא מצד התלבשות הבינה בלב דוקא כמאמר בינה ליבא הלב מבין כו', ודוקא אחר שהלב מבין מתפעל ברשפי אש התשוקה כידוע לי"ח בתפלה, וע"כ אמרו בזהר הנסתרות להוי' אלקינו אינון מוחא ולבא שהן י"ה כי יו"ד דחכ' במוחא וה"א דבינה בלב כו' וד"ל. והנה האהבה ברשפי אש בלב הוא מבחי' הגבורות כי הרי הוא בבחי' צמאון אש התשוקה מיסוד האש שבלב כידוע ובחי' התפעלות המוח מצד החכמה הוא שם בבחי' יסוד המים שבמוח שהוא בבחי' הקרירות והרי הם ב' הפכים המוח מבחי' החסדים והלב מבחי' הגבורות כו', וע"כ זאת הוא הסיבה הידוע למבקשי ה' בתפילה שכאשר יעמיק במוח בהתבוננות אזי לא ירגיש האהבה ברשפי אש הצמאון בלב וכשהלב מתגבר בצמאון אזי תקטן רוח בינתו שבמוח לפי שהם שני הפכים ולא ישכנו כא', אלא כשזה מתגבר זה נופל כו' וד"ל, וע"כ צריך שיבא בחי' ממוצע שיעשה ביניהם שלום והתחברות כו' וענין ההתחברות הוא שיהי' המוח שליט על הלב כי שמאלא צ"ל ניכלל בימינא כנ"ל. וענין שליטת המוח על הלב היינו שתהא אופן התפעלות הלב ע"פ אופן התפעלות המוח דוקא ולא באופן אחר כי הנה התפעלות המוח הוא בא בבחי' ביטול עצמותו מכל וכל כענין כלה שארי ולבבי מי לי בשמים כו', והיינו בכל נפשך אעפ"י שלא יזכה לנפשו כלום מענין המעלות והמדריגות ואין זה אלא מצד בחי' החכמה שבמוח שהוא בחי' הביטול וההתכללות כנודע וכאשר המוח שליט על הלב אזי ביכולתו לכבוש טבע הלב להפכו כפי טבע המוח והיינו ענין ביטול והתכללות גבורות בחסדים לאכללא שמאלא בימינא, וזהו ענין השלום במוחא וליבא שהן י"ה שנק' למעלה פמליא של מעלה, וכמו שלמעלה הוא ע"י התורה מטעם הנ"ל כך בנפש הוא ע"י עסק התורה דוקא כמ"ש ודברת בם בשבתך כו' שבזה נעשה בחי' ביטול והתכללות בנפש להיות כי עי"ז אליך הוי' נפשי אשא מים חיים באר מים חיים דבור בדבור כו' וממילא עי"ז נעשה

השלום ג"כ בחו"ב שבנפש להיות המוח שליט על הלב כנ"ל וד"ל. וענין השלום בפמשמ"ט בנפש בו"ה היינו בבחי' התהפכות המדות לפי שהמדות שבנה"ב מעה"ד טו"ר נמשך לפעמים לפי העת והזמן ישתנה טבע המדות פעם לטוב ופעם לרע כנראה בחוש שלפי שעה יהי' מדות האדם טובים ובעת אחרת יהי' רעים לפי שעה"ד טו"ר כלול מכ"ח עיתים י"ד לטוב עת לבנות ועת לשחוק כו' ועת לסתור עת לבכות כו' לרע ולכך העיתים משתנים למטה כי לפעמים מתגברים עיתים הטובים דעה"ד ולפעמים עתים הרעים וע"כ אמר ואל יבוא בכל עת כו' כמ"ש בזהר וד"ל, וצריך להפך הרע לטוב גם מעתים הרעים לטובים והוא ע"י שינוי הטבע לברר הטוב מן הרע כו', ולאהפכא חשול"נ כו' וליכלל הכל בטוב וזהו ע"י חכמה כי בחכמה אתברירו וע"כ התבררו' זו הוא ע"י עסק התורה ג"כ וזהו"ע השלום בפמשמ"ט בו"ה שבנפש כי הנה ידוע דעיקר התורה הו"ע התבררות בטו"ר דלכך נק' תורה להורות ולהבדיל בין הטמא לטהור כו' וד"ל, ומה שאמר שהשלום הוא לחבר ו"ה שבנפש, ולפ"ז הרי אין כאן התחברות אלא ענין התבררות העינן הוא לפי שע"י בירור זה בעה"ד נתחבר ה' בוי"ו שהוא יחוד קוב"ה ושכינתי' הנק' יחו"ת כי היחוד דחו"ב נק' יחו"ע והן אותיות ו"ה בכלל כנ"ל והטעם הוא לפי שעי"ז הבירור יוכל להיות ענין קישור וחיבור הרוחניות בגשמיות כי לכאורה יפלא מהיכן ימצא ענין חיבור רוחניות האלקי' במעשה המצות כמו בפ' קדש דתפילין שורה בחי' חכמה חכים כו', והוקשה כל התורה לתפילין כו' והרי הרוחניות והגשם הם ב' הפכים, אך הענין הוא דע"י השלום הממוצע הוא בחי' המחבר רוחניות בגשמיות ואין זה השלום אלא ע"י התורה שנק' שלום לפי שמבררת כל המצות איך ומה ובאיזה אופן יוכשר כו' כנ"ל עד שעי"ז האופן יוכל להיות קישור וחיבור גילוי רצה"ע כו' והיינו שהתורה עושה שלום בו"ה ו' הוא בחי' מדות עליונות הנק' קוב"ה וה"א הוא בחי' מעשה המצות שנק' מצות המלך כידוע בפי' כי נר מצוה כו' וד"ל. וזהו והי' מעשה הצדקה שלום פי' צדקה הגשמיות הוא רק העושה שלום בין העשיר והעני לחברם כי העני מתקנא ויש לו שנאה, ועד"ז כללות כל המצות שנק' צדקה למעלה כידוע נק' שלום לפי שמחמתם נעשה שלום וחיבור בין המשפיע למקבל שהוא המל' הנק' דל והוא ענין חיבור ו"ה וזהו מעשה הצדקה שלום שהוא ה"א אחרונה שמתחברת בוי"ו והוא הנק' צדיק ה' צדקה כידוע והיינו השלום בפמשמ"ע וד"ל, ולפי שהתורה היא בחי' שלום לכך הי' צ"ל קודם מ"ת הכנעת קליפת מדין שהוא כמו פירוד לשון ריב ומדון היפוך השלום והאחדות כו' והיינו ענין בחי' הודאת יתרו כהן מדין לכן נאמר וישאלו איש לרעהו לשלום כו' ויחד יתרו הוא ג"כ לשון אחדות והתכללות היינו שעי"ז גרם להיות נעשה בחי' יחוד והתכללות. ובזה יובן ג"כ סיבת אריכות הגלות דבית שני האחרון שנהרס עבור שנאת חנם ובית ראשון נחרב על ע"ז וג"ע ושפ"ד והי' הגלות רק ע' שנה כו' כי בחי' שנאת חנם ופירוד זהו קליפת מדין וכדי לתקן זה בבחי' ההתכללות והאחדות צ"ל שהות רב יותר כו', וז"ש ברכינו אבינו כולנו כאחד כו' וד"ל.

ביאור על הנ"ל.

לבאר הדברים. כתיב מי יתן טהור מטמא לא אחד, וע' במד"ר פ' חוקת ויובן בהקדים מ"ש עפ"י מאמר הזהר פ' תזריע ע"פ וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כו' ע"ש שכוונתו הוא אדרבה שהחכמה מקבלת יתרון מן הסכלות ועד"ז מ"ש ותרב חכמת שלמה מחכמת בני קדם דשם ג"כ הפי' ותרב הוא לשון ריבוי והגדלה שנתגדל חכמתו וקיבל תועלת ויתרון מן חכמת בני קדם דהוא חכ' דק"נ כדלקמן הטעם וחכ' דק"נ הוא הנק' סכלות כי סכלות אין פירושו שטות רק חכמה חיצוניות נק' סכלות כי חכ' דקדושה בחי' ביטול ונק' כח מה משא"כ חכמה חיצוניות הם בחי' יש ולכן נק' סכלות והתהוותם הוא משבה"כ שאעפ"י שעיקר השבירה הי' בהמדות ולא בג"ר כמ"ש ימותו ולא בחכמה מ"מ באחוריים דחכ' הי' השבירה שנפל בשבה"כ בחכמת פילסופיא וחכמת בני קדם בחי' יש ודבר ולכן נק' סכלות שבחי' יש זהו היפוך חכמת אמת שהוא בחי' ביטול והוא חכמת התומ"צ אשר לא הי' בשבירה שהחכמה אשר אם המצה או הלולב ואתרוג כך כדין אז הוא כשר ושורה בזה אוא"ס ב"ה, וניכלל המצה או האתרוג בבחי' ביטול לא"ס ב"ה ואם אינו כראוי הוא פסול ואינו יכול להתעלות כו' וכמו"כ תפילין וציצית כו', ולכן הוא נק' חכמה משא"כ חכמה דק"נ נק' סכלות והנה בחכ' אתברירו שע"י חכמה דקדושה נעשה הבירור בחכ' דק"נ שיתברר ויוכלל בקדושה כמו ע"י חכמת התכונה שמשתמשים ממנה לידע הלכות קידוש החדש שהוא מצות התורה וכן מכל ז' חכמות בני קדם ע"י התורה נתבררים וניכללים בקדושה ואחר הבירור וההעלאה אז נעשה יתרון בחכ' דקדושה ממה שנתברר מן הסכלות וניכלל בה. והטעם הוא דהנה מה שנפל בשבה"כ הוא מן המלכים שמלכו לפני מלוך מלך לבנ"י היינו מעולם התוהו בחי' ס"ג רק שנפלה בשבירה בחכ' חיצוניות דהיינו ק"נ אך אחר הבירור כשניכלל בקדושה הרי מגיע לשרשו כמו שהוא למעלה בעולם התוהו שהוא בחי' ס"ג שלמעלה מבחי' כח מ"ה (ולכן נעשה יתרון כמו שהוא למעלה בעולם התהו שהוא בחי' ס"ג שלמעלה מבחי' כח מ"ה) ולכן נעשה יתרון לחכמה דקדושה מבירור דסכלות, ולכן אמר שלמה ע"ז וראיתי אני כו' דדוקא הוא שהשיג שהי' מדריגה גדולה כמ"ש בזהר לכן הי' יכול לברר ג"כ חכמת בני קדם שבחכמתו בירר מה שהי' ניצרך לברר משא"כ איש אחר לא יוכל לברר ויומשך אחר הסכלות כו' אלא שלמה ע"ה דכתיב בי' ויחכם מכל האדם שהי' מרכבה לבחי' חכמה שבמל' דאצילות וידוע דהמל' דאצילות מתלבשת בבי"ע לברר ק"נ וע"י בירור זה נעשה בחי' עטרת בעלה וכמו עד"מ ע"י שהיית הולד ט"ח במעי אמו ונדחה הפסולת לחוץ ע"י חבלי לידה בדם נדות ונברא הולד נקי כמו"כ בבחי' מל' שמברר בירורים כו' ושלמה המלך ע"ה שהי' מרכבה לבחי' חכמה שבמל' ולכן אמר וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן כו'.

ב) ועפי״ז יובן ג״כ ענין יתרו שנק׳ כך ע״ש שיתר פרשה א׳ בתורה פ׳ הדינים. דלכאורה אינו מובן כלל הרי התורה קדמה אלפים שנה לבריאות העולם ובודאי הי׳ בה פרשת הדינים ג״כ, והנה ארז״ל במד״ר שקודם שנתגייר יתרו נק׳ יתר כמ״ש בפ׳ שמות וישב אל יתר חותנו ואח״כ הוסיפו לו אות ו׳ ונק׳ יתרו כי יתר הוא ג״כ לשון גדולה כמו יתר שאת ויתר עז דכתיב בראובן לפי שהי׳ בכור וראשית אונו היינו ריבוי הכח וההגדלה כו׳ והנה בחי׳ כהן מדין כהן און הוא באת זלעו״ז ג״כ המשכת ריבוי הכח והחיות כמ״ש אך עשרתי מצאתי און לי כו׳, וזה* הע״ז לקטר למלאכת השמים כו׳ להמשיך עי״ז השפעות גשמיים כסף וזהב כו׳ וזהו ענין כהן און כו׳, ושרש ומקור המשכה זו הוא מבחי׳ שבה״כ ולכן נק׳ עשו ג״כ בנה הגדול ויעקב נק׳ בנה הקטן שהרי עשו מקבל השפעה כל טוב שלא בצמצום כלל משא״כ יעקב כתיב אם בחוקותי תלכו כו׳ לפי שעשו מקבל מבחי׳ מה שנפל בשבה״כ מעולם התוהו שהוא בחי׳ המדות שבלי גבול ורב חסד כו׳ מאריך אף לרשעים כו׳ כמ״ש במ״א ע״פ בשלח פרעה כו׳ ע״ש וזהו לשון יתר מלשון מותרות שנמשך ההשפעה בלי צמצום עד שיש להם ג״כ מותרות רבים והיינו ענין מאריך אף כו׳ כמ״ש במדרש אמור ע״פ צדקתך כהררי אל כו׳, ובזהר באינון טורין עילאין כו׳ ארך אפיים וגדל חסד כו׳ אך הנה מ״מ ע״ז ארז״ל כל יתר כנטול דמי (וסימן לדבר עשתי עשרי יריעות כמ״ש בזהר ח״ב קס״ט ורי״ג ורל״ג עשתי עשרי ושתים עשרי הרי עשתי עשרי יתר אות א׳ וגרוע) שהשפעות המותרות הזה לעוברי רצונו הוא כו׳ וכמ״ש ומשלם לשונאיו אל פניו, וכמו שמפלת המן היה אחר שהגביה אסתר אותו ואמרה יבוא המלך והמן כו׳, ולכן קודם שנתגייר נק׳ יתר כהן מדין כהן און להמשיך השפעות גשמיים ע״י התקשרות לעו״א והוא המשכת מותרות כו׳, אבל ע״י הבירור נק׳ יתרו והוא בחי׳ יתרון החכמה מן הסכלות שניתוסף אור גדול בחכמה דקדושה ע״י בירור זה שנתברר מבחי׳ כהן מדין שהוא חכ׳ דקליפה כנ״ל שיש יתרון לחכמה דקדושה ע״י בירור מן הקליפה והיינו מטעם הנ״ל ששרשו מעולם התוהו שהמדות בלי גבול שלכך נמשך להם ההשפעה בלי צמצומים ונק׳ יתר אלא שבעודו למטה הוא רע גמור כי כל יתר כנטול דמי (כיון שהוא הגדלת היש ואין אוא״ס שורה רק במי שבטל משא״כ כשיתרון זה הוא בקדושה הוא בחי׳ הביטול ביתר שאת ואהבה רבה שלמעלה מאהבה זוטא הרי הכל בבחי׳ ביטול וכנודע שבכתר הביטול יותר לא״ס ב״ה מביטול דחכ׳ כו׳ וכן במדות דא״א נק׳ אה״ר ובז״א נק׳ אהבה זוטא וכן יר״ע ויר״ת) אבל ע״י בירור שניכלל בבחי׳ ביטול דקדושה ונעשה יתרון לחכמה מבירור זה לפי שנתגלו אורות דתוהו שבלי גבול בעולם התיקון (וע׳ בביאור מאמר הזהר פ׳ שלח ע״פ יצאו מים חיים מירושלים כו׳) וזהו ענין יתרו לשון מותר דהיינו בחי׳ אור המקיף שבלי גבול שהוא אינו יכול להתלבש בכלי אלא רק נשאר בבחי׳ מקיף על הכלי וכמ״ש במ״א בפי׳ משים עצמו

---

*וזה: כנראה שחסר כאן.

כשיריים שהוא בחי' המקיף של הנשמה שאינה יכולה להתלבש בגוף שהוא בחי' מותר על הכלי כו' (וע"ד ואת ובניך תחי' בנותר ובדות כתיב ותשבע ותותר כו') והיינו ע"י שיחזוק עצמו למותר בעולם ושיריים ממש שהוא בחי' אין ע"ז ישים עצמו כשיריים הנ"ל למעלה מבחי' אתה בראת כו' אלא מבחי' טהורה היא כו'.

ג) **וזהו** קודם שנתגייר נק' יתר ואח"כ נק' יתרו דהוא עדמ"ש במ"א בפי' ורב להושיע כל רב מבבל ורבי מא"י. כי הנה בעשו כתיב נפשות עשו ל' רבים טורי דפרודא משא"כ ביעקב כתיב שבעים נפש שגם הוא בבחי' ריבוי מ"מ הוא בבחי' יחוד וזהו כל רב מבבל שבבחי' ההתחלקות רב הוא מבבל גלו לבבל וכל רבי מא"י היינו כשנמשך בהם בחי' היו"ד בחי' הביטול כו' ועד"ז הוא החילוק בין יתר ליתרו דיתר משמע המותרות כמו שהוא למטה בשבה"כ שההשפעה נמשך להם בוויתור כו' (וכראובן דכתיב בו יתר שאת אבל לא יתר סתם) אבל יתרו משמע יתרון המותר בחי' יתרון שנעשה בחכ"ע ע"י הסכלות או יתרון האור מן החשך כנ"ל ועוד כי הוי"ו זהו בחי' תורה כמ"ש בזהר שהוא בחי' משה ע"כ יתרו יתר וי"ו שנעשה יתרון האור בבחי' הוי"ו כמ"ש יתר פרשה אחת כו'. והענין כי הוי"ו זהו בחי' חבל וקו הנמשך מלמעלה למטה וז"ש יעקב חבל נחלתו כי בחי' יבקע צורים שהוא בבחי' בקיעה והמשכה בבחי' קו וכמ"ש הקול קול יעקב קול הוא המשכה והמשכה בבחי' קו זהו בחי' צמצום והוא כדי שיוכל להתלבש האור בכלי כי בתהו שהי' האור בלי צמצום הי' שבה"כ כו' זהו בחי' התורה שנאמר בה ארוכה מארץ כו'. והאורך הוא המשכה מלמעלה למטה וזהו בחי' ו' וקו זה נק' קו המדה ולכך נאמר בתורה אם בחוקותי תלכו אז יהי' כל טוב כו' ואם לא תשמעו כו'. משא"כ בחי' א"א מאריך אף גם לרשעים כי אם צדקת מה תתן לו זהו בחי' שלמעלה מהצמצום ומשם מקבלים החיצונים המותרות ועז"נ אם תגביה כנשר כמ"ש במ"א. אך ע"י שנתברר מסט"א ע"י יתרו נעשה יתר ו' פי' שיהי' תוס' אור בבחי' קו המדה מבחי' שלמעלה מהקו דהיינו בעצמות אוא"ס ממש אך הפעולה שגם תוס' ויתרון הזה נמשך ג"כ ע"י הקו ויעקב חבל נחלתו אז לא יוכלו החיצונים לקבל וזהו ומשם אורידך נאום ה' ע"י שיומשך המשכה משם ג"כ ע"י שם הוי' כו' וזהו יתר ו' שהיתרון האור הנמשך מעצמות אוא"ס יומשך ג"כ ע"י הוי"ו דשם הוי' וזהו בקשת מרע"ה ונפלינו כו' כמ"ש במ"א ע"פ והגדת לבנך כו' ע"ש. וזהו בחי' כי נר מצוה ותורה אור הנר הוא הפתילה שהוא בחי' הקו והאור הנאחז בה זהו יתרון האור שלמעלה מהקו הנמשך בהפתילה והקו ע"י השמן שהוא בחי' יתרון האור מן הסכלות כמש"ל גם ו' נק' בזהר ר"פ ויקרא אות אמת ואין אמת אלא תורה וזהו יתר וי"ו שע"י יתרו נעשה יתרון בתורה דמחכמה נפקת. וכנ"ל שיש יתרון לחכמה כו'.

ד) **ועד"ז** יובן מה שהי' צ"ל הכנעת והודאת יתרו דוקא קודם מ"ת ועי"ז הי' מ"ת אח"כ. דהנה כתיב אל יתהלל חכם בחכמתו כו' בזאת

יתהלל המתהלל כו׳ וידוע אותי, דלכאורה אינו מובן הרי גם מ״ש תחלה אל יתהלל חכם הכוונה ג״כ על חכמת אלקות וא״כ מהו שכ׳ אח״כ כ״א בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי כו׳. אך הענין כי יש בחכמה ב׳ בחי׳ היינו א׳ בחי׳ החכמה בעצמה, הב׳ כח התפשטותה למטה לברר בירורים וכמו עד״מ יש חכם ששכלו חזק לעצמו אבל א״י להסביר כ״כ לתלמידים רק שלעצמו מבין השכל היטב, ויש חכם שיכול להשפיע חכמתו להסביר חכמתו כ״כ למטה ע״י משלים רבים מזה הוראה גמורה על עוצם חכמתו, וזהו אל יתהלל החכם בחכמתו היינו כמו שהוא חכמת אלקות שם אצילות כ״א השכל וידוע אותי דהיינו מה שהחכמה מתפשטת למטה לברר בירורים עד סוף רגלי העשי׳ ושמרי האופנים אשר בחכמה אתבריר בזאת יתהלל המתהלל להשכיל ולהודיע בחכמת אמיתית אוא״ס ב״ה גם למטה כי אני הוי׳ כו׳ וצדקה בארץ שיהי׳ ההמשכה למטה כי סוף מעשה עבמח״ת. ועד״ז יובן ג״כ בענין מ״ת כי הנה התורה היא למעלה קודם מ״ת שיש שם למעלה בחי׳ ציצית ותפילין חושן ואפוד והחכ׳ כזה הוא בחי׳ ח״ע אך בחי׳ מ״ת הוא בחי׳ התפשטות חכמה זו למטה לברר בירורים ע״י שיעשו ציצית מצמר גשמיי׳ ותפילין מקלף כו׳, ולכן נקראת התורה משל הקדמוני וכדי שיהי׳ המשכה זו למטה כ״כ בבחי׳ יש הוא ע״י המשכה מבחי׳ עליונה יותר ממדריגת ח״ע בעצמותה כמבואר בהנ״ל, שכדי להשפיע כ״כ למטה הוא ע״י שכל חזק יותר עד״מ והגם שהמשכה עצמה נמשך למטה נק׳ רק ותמלא כדה כ״ד ספרים דאורייתא הם רק כד מים החכמה, אבל מ״מ שרשו למעלה יותר מעצם ים החכמה וכמו שהמשל הוא גשמי ונמשך דוקא מעומק החכמה והיינו מ״ש אל יתהלל החכם בחכמתו מה שהוא בחי׳ ח״ע אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא כ״א בזאת יתהלל כו׳ דהיינו מה שנמשך חכמה זו ממש למטה לברר בירורים ששרש המשכה זו נמשך מלמעלה מבחי׳ חכמה עילאה (וז״ש חכמות בחוץ שכדי שיהי׳ ההמשכה בחוץ הוא דוקא ע״י חכמות תרי משמע זהו בחי׳ המשכות ג״כ ממו״ס ולא די בהמשכה מח״ע עצמה ומו״ס הוא מה שלמעלה מעלה מבחי׳ חכמה כו׳ וכדפי׳ באד״ר דק״מ ע״ש) והמשכה זו נעשה ע״י הודאת יתרו שהוא ענין החכמה מן הסכלות שע״י בירור הסכלות מה שנפל בשבירה מחב״ד דתהו שלמעלה מחכמה דאצילות עי״ז נמשך בחי׳ מו״ס דשקיט ושכיך על דורדייייא שהוא בחי׳ השמרים דהיינו ע״י בירור הטוב מן השמרי אופנים כנ״ל מזה נמשך המשכת מו״ס כנ״ל ואז דוקא יוכל להיות מ״ת (והמשכה זו הי׳ צ״ל בתחלת מ״ת וכמו בחנוכת הבית שבשביל החינוך וההתחלה צ״ל תוס׳ אור כמ״ש במ״א ע״פ מזמור שיר חנוכת הבית כו׳). וכיוצא בזה מבואר במ״א בפי׳ מזוזה מימין ונ״ח משמאל, שנ״ח זהו בחי׳ המשכה ותוס׳ אור וכדי שיהי׳ המשכה זו צ״ל ע״י העלאה דמזוזה כו׳ ע״ש בענין אויר ואור וכן יובן עוד עד״מ כי האבוקה מאירה למרחוק יותר מאור הנר שמפני גודל אור האבוקה בעצמותה יגיע ויתפשט אורה גם במקום רחוק משא״כ באור הנר וכך כדי להגיע אור התורה למטה בעשי׳ הוא ע״י בחי׳ מאור גדול יותר בעצמותו והיינו כמארז״ל המאור שבה כו׳ והוא בחי׳ מו״ס כנ״ל וכדי להמשיך בחי׳ אבוקה זו ותוס׳

האור זהו ע"י העלאה דיתרו שע"י נעשה בחי' יתרון האור הוא בחי' האבוקה עד שע"י נתפשט האור דתורה למטה וזהו"ע מ"ת. ומכ"ז יובן ג"כ ענין המילה, דקשה למה לא נברא אדה"ר בלא ערלה ולמה נברא בערלה ושיצטרך למול, אך הענין כי הערלה זהו בחי' מותרות והוא בחי' ג"ק ע"ד עשתי עשרי יריעות כו', אך ע"י שכורתין הערלה נעשה יתרון האור בקדושה מבירור זה וכנ"ל בענין יתר ויתרו ולכן הי' במשכן ג"כ יריעות עזים בכדי שיהי' יתרון האור כו' כי הנה בקדושה רק עשר יריעות עדמ"ש בס"י עשר ולא אחד עשר כו', ובקליפה יש י"א בחי' וזהו י"א סממני הקטורת והטעם כי בקדושה שהאור נמשך בהכלים בבחי' גילוי א"א להיות רק עשר בחי' ולא בחי' הי"א שא"א לה להתלבש בכלי כו', ומה שבסט"א יש י"א בחי' זהו מצד שנפלו ניצוצות בשבה"כ ולא בבחי' גילוי ואף גם זאת הנה בחי' הי"א הוא בחי' מקיף ונק' לבנה כו' ונמצא בהיות בחי' הי"א בקליפות זהו בחי' יתר עשתי עשר, אבל כשנעשו ממנו יריעות על עשר יריעות המשכן ונעשה מבחי' יתר הנ"ל יתרון האור בעשר יריעות דקדושה כו'.

פ' יתרו י"ח י"א

עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים.

מד"ר ר"פ שמות קי"ו ד' (שהוא דף ג' רע"א) כי בדבר אשר זדו, בקדירה שבשלו בה נתבשלו. וכ"ה בגמרא פ"ק דסוטה די"א ע"א ושם מסיים מאי משמע דהאי זדו לישנא דקדרה הוא, דכתיב ויזד יעקב נזיד. ובשרשים הם שני שרשים, זדו לשון מזיד והוא בשורש זוד, ורש"י שם כתב והוא שמתאווה להדבר והרד"ק במכלול ערך זוד כתב כי הזידו עליהם ורבותינו ז"ל נשתמשו הרבה בזה הלשון וקראו מזיד למי שעושה הדבר ברצון, וענין נזיד כתבו בשרש נזד, מה שפירושו תבשיל היינו ויזד יעקב נזיד, ובמ"ב סי' ד' ל"ח ובשל נזיד לבני הנביאים, ות"י ובשל תבשילא, וכן שם עוד פסוק ל"ט מ"ם והגמרא והמד"ר חברו מזיד לבישול. והענין דאיתא במא"א אות קוף סעיף ל"ב קדרה נק' המל' כי זווג נק' הבישול תוך זאת הקדרה עכ"ל והיינו כמ"ש באות סמך סעיף ו' סיר נק' המל' והבשר המתבשל הוא היסוד הבשר החי עכ"ל. ובאות בי"ת סעי' י"ג בשר הוא היסוד שכולו בשר אין בו עצם וסימן כל בשר עכ"ל. ועיין בזח"ב תרומה דקנ"ו סע"ב ודקנ"ז ע"א ע"פ יבא כל בשר להשתחוות, וברע"מ פ' צו דל"ג ע"ב גבי בבשר היורד מן השמים עסקינן, מן השמים עמודא דאמצעיתא דעלה אתמר ובשר מבשרי כו', ועמ"ש בביכל אסרי לגפן תקס"ד ושם דקמ"א מן וכדי להבין היטב

ענין יחוד מ"ן ומ"ד דזו"נ עד בשיעור קומה, שם נתבאר ענין והיו לבשר אחד. ומזה יובן ענין בישול הבשר בקדרה שהיא המ', שיהי' בבחי' לבשר אחד. ועיין מזה ג"כ בסידור שער התפילה בהביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ושורש ענין ובו תדבקון ומ"ש בסידור שער ר"ח בפירוש יבא כל בשר להשתחוות לפני, עד"ז יובן ענין והיו לבשר אחד, וזהו"ע בישול הבשר בקדרה הנ"ל.

ועמ"ש במא"א אות בית סוף סעיף מ"ם בישול נק' הזווג העליון ויסוד דנוק' הוא הקדרה אשר בה יבשלו השפע עכ"ל. ונתבאר מזה במ"א ע"פ ובגפן שלשה שריגים כו' הבשילו אשכלותיה ענבים, גם בענין משל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה כו', וא"כ פי' בקדרה שבשלו היינו שיש זה לעו"ז בישול ובשר בשדה טרפה שזהו הפך הביטול הנ"ל דבחי' יבא כל בשר להשתחוות, כ"א ע"ד ובשר חמורים בשרם. וע' במד"ר אמור פכ"ח ע"פ ותזני אל בני מצרים שכניך גדלי בשר ביחזקאל סי' ט"ז כ"ו וע"ש בפרש"י שהם היו שטופים בזימה ורצו כל הבן הילוד כו' וכל הבת תחיון לזנות עמהם. גם מנעו הזווג העליון בגזרה כל הבן הילוד כו' וכיוונו לבטל זווג העליון דיסוד ונוק' דקדושה, בחי' ונהר יוצא מעדן כו', ולהמשיך זווג יסוד ונוק' דקליפה בזמה וזנות, ושפחה כי תירש או תחת עבד כי ימלוך, וזהו מבית עבדים, וע"כ בקדרה שבישלו בה נתבשלו, כי ענין קי"ס זהו זיווג העליון דקדושה, וזהו וישב הים לפנות בקר לאיתנו כו' ועי"ז נטבעו המצרים איתן הוא יסוד כנודע מענין משכיל לאיתן כו'. ומכ"ז יובן ענין המזיד שעושה ברצון הוא גורם זיווג יסוד ונוק' דקליפה ע"ד נזיד הבישול בקדרה כו'.

קיצור. רז"ל חברו זדו עם נזיד. וענין נזיד שהוא הבישול בקדרה בחי' בשר חי. שהריחה ציקי קדרה בשכמל"ו. ויש לעומת זה בחי' קדרה ובשר בשדה טרפה. וזהו אשר זדו ובקדרה שבישלו בה נתבשלו.

ב) **מד"ר** פ' בשלח פכ"ב עתה ידעתי כי גדול כו' כי בדבר כו', מכירו הייתי לשעבר וביותר עתה שבמחשבה שחשבו לאבד את ישראל בה דנם הקב"ה שנאמר כי בדבר אשר זדו כו'. וז"ל האוה"ח ע"פ עתה ידעתי, פי' כי הגם שיש לעו"ג שרים גדולים ועצומים להלחם בעדם ולהרע לאויביהם וכל מרים יד כנגדם, ואעפ"כ לא יכוונו להנקם מן המנגדיים בדמיון המרד, משא"כ אלקי ישראל שיכוין למדוד במדה עצמה של המורד ועושה רשעה שקע שוקעיהם כו' עכ"ל. וע' מענין השרים בזח"ב דנ"ח ע"ב ע"פ מי כמוך באלים ה', פי' אילים מלשון אילן והם ע' ענפים היוצאי' מאילן אחד רב ותקיף והם ע' שרים שחיותם הוא מז"א בסוד ואתה מחי' את כולם, ע"ד כי האדם עץ השדה כו'.

והנה ענין הפלא לשלם מדה כנגד מדה בדבר אשר זדו י"ל ע"ד עילת העילות וסיבת הסיבות דנתבאר במ"א עילת העילות מה שנמשך בסדר והדרגה ע"ד עילה ועלול, והוא מבחי' ממכ"ע, אבל סיבת הסיבות

נמשך מבחי׳ סוכ״ע שהוא שלא כסדר הדרגה והשתלשלות, ומשם נמשך ע״ד סיבה, כענין ותסוב המלוכה ותהי לאחי כי מה׳ היתה לו, במ״א סי׳ ב׳ ט״ו, וכן כי היתה סבה מעם ה׳ למען הקים את דברו, במ״ב סי׳ י״ב ט״ו, ובמ״צ סבה ענין הקפת הדבר והגורם לה וכ״כ בספר השרשים, ובש״א סי׳ כ״ב אנכי סבותי בכל נפש בית אביך ת״י אנא גרמית, ורש״י פי׳ סבבתי דבר עד שבא לידי כך. וא״כ עד״ז ענין שהוא ית׳ נק׳ סיבת הסיבות, שמסבב דברים שלא כדרך עד שבא לידי כך שיקויים כפי רצונו ומשפטו ית׳ וכענין הנס דפורים וכמ״ש במד״ר באסתר ע״פ ותלו אותו ואת בניו על העץ, ובקדרה שבישל בה נתבשל, וכן ביתרו הוא אומר כי בדבר אשר זדו עליהם. ועמ״ש בזח״א פ׳ וירא דק״ט ע״פ והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו איוב סי׳ ל״ז ונת׳ במ״א. ונמצא בחי׳ זו נמשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות שמשם נמשך הסיבה, כי עילת העילות זהו שנמשך בסדר והדרגה, והסיבות אינן בסדר והדרגה כ״א סבה נפלאה, לכן זה נמשך מבחי׳ שלמעלה מסדר והדרגת ההשתלשלות אלא למעלה מההשתלשלות, והיינו מבחי׳ סוכ״ע. ועד״ז יש לפרש מ״ש ולא נחם אלקים דרך ארץ ר״ל שלא בסדר והדרגה כ״א ויסב אלקים מבחי׳ סיבת הסיבות מסוכ״ע, וה׳ סביב לעמו, ומזה נמשך חיוב ההסבה בפסח. ועמ״ש ע״פ יסובבנהו יבוננהו כו׳, והיינו שהמשכה זו באה מבחי׳ סובב כולהו עלמין, ג״כ מקיף כאלו הוא רק גרמא להעולמות ע״ד כי הוא צוה ונבראו כו׳, ולכן ענין לשלם מדה כנגד מדה שצ״ל ע״י סיבות זהו נמשך מסוכ״ע, ולכן אין יכולת זו רק לו ית׳ שהוא לבדו סיבת כל הסיבות, משא״כ בהשרים אף שניתן להם כח מלמעלה אינו ח״ו עד״ז כלל לא מיניה ולא מקצתו, ולכן מבחי׳ כי בדבר אשר זדו השיג גדולתו ית׳ בבחי׳ סוכ״ע, וזהו מכירו הייתי לשעבר ע״ד ממכ״ע, וביותר עתה שבמחשבה שחשבו כו׳ בה דנם כו׳, שזה נמשך מבחי׳ סוכ״ע שמשם דוקא נמשך סבת הסבות כו׳.

קיצור. וענין כי גדול ע״ד מי כמוך באלים ה׳. אלים לשון אילן כי האדם עץ השדה, וענין כי בדבר אשר זדו זהו ע״ד אנת הוא עה״ע וסיבת הסיבות, עה״ע זהו ממכ״ע, וסיבת הסיבות זהו סוכ״ע, כי מבחי׳ ממכ״ע מאיר בסדר והדרגה אבל מה שאינו בסדר והדרגה כ״א ע״ד כי היתה סבה מאת ה׳ זהו נמשך מסוכ״ע, ולא נחם אלקים דרך ארץ ומזה נמשך הסיבות להיות מתגלגל עד כי בדבר אשר זדו.

ג) **מד״ר** ר״פ דברים. ד״א אלו אחר אמר עתה ידעתי כי גדול ה׳ היו אומרים זה אומר עתה ידעתי, אלא יתרו שהיה שחזר על כל בתי עו״ג שבעולם ולא מצא בהם ממש, ואח״כ כו׳ לזה נאה לומר עתה ידעתי עכ״ל. וכ״ה באריכות יותר במדרש קהלת ע״פ את הכל עשה יפה בעתו. ואפ״ל שזהו ענין יתרו לשון יתרון האור הנמשך מן החשך ויתרון החכמה הנמשך מן הסכלות והנה מאלו המדרשים נראה שיפה אמר יתרו עתה ידעתי כי גדול ה׳ מכל האלקים, וכי זהו שבח שגדול מאד הנהגתו והשפעת כחו בעולמות מכח הע׳ שרים, ואף שלכאורה זהו קטנות מאד

להשמיענו שכח הבורא גדול מכח הנבראים, והלא אין ערוך כלל, ולכאורה נתן ממש בעו״ג, מדאמר מכל האלקים, משמע שהם ג״כ אלקים אלא שהוא גדול מהן ואיך המד״ר אומר על יתרו ולא מצא בהם ממש, א״כ מהו מכל האלקים. וצ״ל שזהו ע״ד מ״ש מי כמוכה באלים הוי׳, כי הוי׳ אלקיכם הוא אלקי האלקים, השתחוו לו כל אלקים, אך הוא גופא קשיא, הלא באמת ומבלעדי אין אלקים וכדלקמן סעיף *. וצ״ל מה שנקראו אלקים זהו ע״ש הכח שהוא ית׳ נתן בידן, ע״ד ראה נתתיך אלקים לפרעה זהו ע״ש הכח שהוא ית׳ נתן בידו וכדלקמן סעיף * וכיון שהוא ית׳ נתן להם כח גדול בעולם וקראם שרים, וכן במד״ר בשה״ש ע״פ שלמה אהי׳ כעוטיה על עדרי חבירך יש פי׳ דחביריך הם הע׳ שרים, וע״ש בתרגום תיקון הענין, א״כ שפיר י״ל השבח שאע״פ שנתן להם כח אין זה מערך הכח והגדולה של הנהגתו ית׳ בעצמו בעולמות. והנה מצינו ג״כ שיש מלאך הנק׳ שרו של עולם כמאמרז״ל ע״פ נער הייתי גם זקנתי שרו ש״ע אמרו ספ״ק דיבמות דט״ז, ועז״נ הנה אנכי שולח מלאך לפניך, ומרע״ה לא רצה לקבלו שנאמר אם אין פניך כו׳ וענין שרו ש״ע היינו שהנהגת העולם על ידו ונק׳ עבדו המושל בכל אשר לו, וע׳ בזהר ר״פ נח דע״ה ב׳ ע״פ שער החצר הפנימי׳ הפונה קדים סגור יהי׳ ששת ימי המעשה שבהם ההנהגה ע״י נער מט״ט וכמ״ש בר״ח שער הקדושה פ״ב תוך ד״ה ונחזור לענין, ודא איהו מט״ט דאיהו עבד כו׳ ושליט בשית יומין דחול כו׳ וע׳ בפרדס שער אבי״ע ספ״ד וז״ל וענין ימי החול האלה לפי האמת קשה להולמם כי לכאורה ישתומם המשכיל כי ח״ו נראה סילוק ההשגחה קצת כי מסר השגחתו לתחתונים וכו׳ ובאר התר אלו הספיקות יתבאר בפרק שאחר זה עכ״ל. וספ״ה תירץ כי בהשגחה לעולם הוא משגיח בעולמו אלא הכוונה על המזון שאינו נשפע אלא מלמטה במאמר העליון עכ״ל והאריך יעו״ש, וע׳ בלק״ת בשה״ש בד״ה מה יפו פעמייך בנעלים בענין מט״ט שנק׳ נעל דשכינתא, והיינו כי נעל תרגומו נרתק בתרגום רות ע״פ שלף נעלו כו׳ והיינו כמו נרתק שבו מתעלם השפע והנה הוא מלאך שהוא לשון שליח, ע״כ אין זה ח״ו סילוק ההשגחה כי על פיו ית׳ יצאו ויסעו ועל פיו יחנו, וכמ״ש כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, וע׳ במד״ר פ׳ בראשית פכ״ב גבי ענין קין והבל אמר רשב״י קשה הדבר לאומרו, ואי אפשר לפה לפרשו, לשני אתליטין שהיו עומדין ומתגוששין לפני המלך אלו רצה המלך פירשן ולא רצה המלך לפרשן נתחזק א׳ על חבירו והרגו והי׳ מצווח ואומר מאן יבעי דיני מן קדם מלכא כו׳ שאם הי׳ רוצה היה מוחה ביד המכה, ע״ש במ״כ, וע׳ מזה בתוי״ט במס׳ אבות פ״ג משנה ט״ו על המשנה הכל צפוי והרשות נתונה, ונאמר כמו שהוא בין שני בני אדם שיכול למחות ואינו מוחה לפי שמסר להם הבחירה, כך בענין שרו ש״ע נתן לו הכח להשפיע כפי הסדר הטבעי במנהגו ש״ע אף שיכול למחות ולהיות משדד הטבע אינו מוחה כ״א לעתים רחוקים וכן ע׳ שרים של עו״ג ניתן

סעיף: ד׳.

להם הכח להשפיע בארצו וגם להתגבר זה על זה כענין ב׳ אתליטין הנ״ל, ולכן נקראו אלקים ע״ש הכח, אף שבאמת אינן אלקים שבזמן שרצה למחות כו׳ וכמ״ש כל אשר חפץ ה׳ עשה בשמים ובארץ כו׳, הרי אע״פ שיש שרו ש״ע וכמה שרים עכ״ז ככל אשר חפץ ה׳ עשה, וכתיב האומר עצתי תקום וכל חפצי אעשה, וזהו אות הוא בתוך רבבות קודש, אות הוא בצבא שלו, וע׳ בהקיצור של סעיף זה נתבאר שמ״ש ולא פירשן זהו למטה שיש בחירה משא״כ למעלה וא״כ פי׳ כי גדול ה׳ מכל היינו אף שנתן להם כח ואינו מוחה בידן עכ״ז גדול כחו לשלוט עליהן אף כשאינו משנה הטבע דהיינו ענין סיבת הסיבות כמו במעשה דהמן ואותו תלו על העץ, וזהו רבותא גדולה שאע״פ שאינו מהפך הטבע לגמרי, א״כ אינו מונע כחן, עכ״ז גם בבחי׳ זו גדול כחו לשלוט עליהם, וזהו״ע סיבת הסיבות כו׳ וא״כ ענין גדול הוי׳ מכל האלקים אינו סותר למ״ש ומבלעדי אין אלקים, כי באמת אינן אלקים שאלו רצה למחות כו׳, רק שהניח הכח בידן וע״כ נק׳ אלקים, ועד״ז אמרו רז״ל חולין ד״ח ע״ב למה נקרא שמם כשפים שמכחישין פמליא של מעלה וכו׳ ואעפ״כ גם בבחי׳ זו שנק׳ אלקים גדול הוי׳ מכל האלקים וכל אשר חפץ עשה כי לא יבצרו הסבות ממנו ע״פ הטבע או למעלה מהטבע וכו׳ והוכיח מן כי בדבר אשר זדו שזה צ״ל ע״י סבת הסיבות לבא גלגולי דברים שבתוך הנהגת הטבע המסודר ע״פ שרו ש״ע מלובש למעלה מהטבע ומלבישו בסיבות כו׳, וע׳ בד״ה כי אתה אבינו, שזה נמשך מלמעלה יותר מהנס שחוץ לטבע לגמרי כי כאן יש חוץ לטבע וגם מלבישו תוך הטבע, וע״ש כי הנס שחוץ לטבע נמשך מז״א ע״ד מוליך לימין משה זרוע תפארתו, ולהלביש מה שלמעלה מהטבע בתוך לבוש הטבע נמשך מיסוד אבא המקבל מעת״י, כי זהו כמו חיבור ב׳ הפכים יחד, ולכן ארז״ל פרק ע״פ דקי״ח ע״א קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה כו׳ וכענין שארז״ל ספ״ק דב״ב ד״ו ע״א שבור את החבית ושמור את יינה כמ״כ י״ל כאן שבור את החבית שבירת הטבע ע״י הסיבות הנפלאות הבאים מסיבת כל הסיבות ושמור את יינה שאעפ״כ יהי׳ כל זה מלובש בלבוש הטבע ולא יצא דבר חוץ לטבע לגמרי כמו במעשה דפורים שהי׳ סיבות שמאס בושתי ולקח את אסתר כו׳. וא״כ הפי׳ עתה ידעתי כי גדול הוי׳ מכל האלקים ר״ל שאף בבחי׳ האלקי׳ גימט׳ הטבע שבזה ניתן הכח לשרו ש״ע להיות ההנהגה כפי מנהגו ש״ע וממנו מקבלים ע׳ שרים ע׳ בזהר פ׳ חיי דקכ״ד סע״ב, הנה גם בחי׳ זו גדול הוי׳ מהם כי מאיר מבחי׳ שלמעלה מהטבע להלבישו ממש תוך הטבע כו׳, וזהו מכל האלקים היינו בין אלקים דקדושה ק״כ צירופי אלקים ובין בבחי׳ אלקי׳ אחרים ק״ך צירופי׳ הכל בידו לשנות, וכן פי׳ בשל״ה פ׳ יתרו דף שי״ז ע״ב בד״ה לא תרצח, וזהו״ע כי בדבר אשר זדו שהיו סיבות מסיבת הסיבות מה שרדפו מצרים אחריהם, ועי״ז נמשך שבקדרה שבשלו בה נתבשלו כנ״ל, וע׳ מענין נער הייתי בזח״א פ׳ לך דצ״ה ע״ב ובפ׳ תולדות דף קמ״ג ע״א ושם סע״ב בענין והיתה לה׳ המלוכה, וע׳ בשל״ה ס״פ לך לך דרפ״ה ע״ב בשם הבחיי פ׳ משפטים שהוא אדון לכל מה שתחתיו כו׳ המושל בכל אשר למעלה ברצון הש״י ובפ׳ וישב דש״ב ע״א,

וע' בת"א פ' בשלח בד"ה אכלוהו היום בענין מן שנאמר בו לקטו דבר יום ביומו לפי שנמשך מלמעלה מהזמן דהיינו מהקב"ה, משא"כ שארי לחם מן הארץ שנמשך ע"י אין לך עשב שאין לו מזל וכו', ושרשם ממט"ט שרו ש"ע שנאמר בו נער הייתי גם זקנתי, לא שייך זה כי הוא תחת הזמן, ולכן ג"כ צומחים בשבת, משא"כ במן וכו', והנה אעפ"כ גם בלחם מן הארץ ארז"ל פרנסה בכל יום במד"ר פ' בראשית פ"ך דכ"ז ע"ד והוא ע"י הקב"ה בעצמו שלא ע"י מלאך וזהו כמש"ל בשם הפרדס שער אבי"ע ספ"ה שרק נשפע המזון ע"י מט"ט, אבל הוא בהשגחה ומאמר עליון כו'.

ז) **ובמד"ר** פ' ואתחנן דר"צ ע"ג ע"פ וידעת היום כו', ד"א כי הוי' הוא האלקים, רבנן אמרי יתרו נתן ממש בעו"ג שנאמר עתה ידעתי כי גדול ד' מכל האלקים (משמע הם גדולים אבל הוא גדול מהם) נעמן הודה במקצת ממנה שנאמר הנה נא ידעתי כי אין אלקים בכל הארץ כ"א בישראל, במלכים ב' סי' ה' ט"ו, (וכן הוא במכילתא פ' יתרו ונעמן יודע בדבר יותר ממנו שנאמר הנה נא ידעתי וכו', והובא בילקוט ביהושע רמז יו"ד) רחב שמתהו בשמים ובארץ כו' משה שמו כו' כי הוי' הוא האלקים אין עוד עכ"ל. וכמ"כ בישעי' סימן מ"ד ו' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, ולכאורה א"כ מדרש זה חולק על המד"ר ר"פ דברים דמשם משמע שיפה אמר יתרו, והיינו כמשנ"ת לעיל, דמה שקראם ג"כ אלקים לפי שניתן להם כח וממשלה לפעול בעולם, אלא שזהו ברצונו ית' וע"ד שנתבאר בזח"א פ' תולדות דקמ"ג סע"ב ע"פ והיתה לה' המלוכה, וכי השתא לאו איהו מלכא, אלא אע"ג דשליט קוב"ה לעילא ותתא הוא יהיב לון לשאר עמין עו"ג לכל חד וחד חולק ואחסנתא בהאי עלמא לאשתמשא ביה ובההוא זימנא יטול מכולהו כו', דכתיב והי' הוי' למלך על כל הארץ כו' עכ"ל והמדרש דכאן ס"ל דאעפ"כ אין שייך לקרותו אלקים כיון שאינן רק שלוחי ההשפעה כמו ממגד תבואות שמש כו', כמ"ש בלק"ת בד"ה שובה ישראל דרוש הראשון פ"ג, והם רק כגרזן ביד החוצב בו, ואע"פ שהאומות יש להם שרים כמ"ש במד"ר פ' משפטים ס"פ ל"ב והלכתם בדרכי עו"ג מה עו"ג בשרים אף אתם בשרים שנאמר הנה אנכי שולח מלאך עכ"ז השר הוא רק שליח בעלמא כמו שמפורש הנה אנכי שולח מלאך כו' ואין שייך לקרותן אלקים וע"כ אמרו שנתן ממש כו'.

והנה א"א לומר שהמד"ר דכאן מפרש דברי יתרו באומרו כי גדול הוי' מכל האלקים ע"ד משארז"ל סוף מנחות דק"י ע"א ע"פ כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים במלאכי סי' א' י"א, דקרו ליה אלהא דאלהיא ופרש"י שם במלאכי אפי' מי שיש לו עכומ"ז יודע שיש אלקים שהוא על כולם, וזהו ע"ד שארז"ל במד"ר באיכה דט"ז ג' ע"פ חלקי ה' אמרה נפשי למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין כו' חד אמר אנא נסיב דוכסין לגבי כו' הרי הם מדמים העוכומ"ז שלהם לגבי הקב"ה כערך דוכס לגבי המלך, ומהרש"א במנחות שם פי' בענין דקרו ליה אלקא דאלקיא ולאותן אלקות שתחתיו נתן כח וממשלה ואין הוא משגיח בעולם התחתון

עכ"ל, אי אפשר לומר עד"ז ביתרו שהרי יתרו הפליג בהשגחתו באמרו כי בדבר אשר זדו, הרי הודה הפלגת השגחה לשלם מדה כנגד מדה, בדבר אשר זדו כו', ועי"כ צ"ל דכוונתם שדימו זה לדוכס לגבי המלך כדברי המד"ר שהדוכס מושל באיזו מדינה בציווי המלך והמלך סומך עליו, ומ"מ המלך ברצונו יוכל לבטלו ולהחליפו כו' ולכן אע"פ שאמר כי גדול ה' מכל האלקים כי בדבר אשר זדו כמשל המלך שיוכל להחליף הדוכס, מ"מ נתן בהם ממש כמו הדוכס שמושל במדינה ברוב הענינים ועושה מדעת עצמו כרצונו כו', אך לפ"ז צ"ל מ"ש בתילים סי' קל"ה כי אני ידעתי כי גדול הוי' ואדונינו מכל אלהים, כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ כו', וי"ל דכל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ מתרץ קושיא הנ"ל דה"ז כמ"ש וידעת כו' בשמים ממעל כו' ואין זה דומה למ"ש יתרו כו', וגם דוד סיים עצבי הגוים כסף וזהב, ועיין מזה לקמן. אך קשה דכיון שבאמת אין עוד מלבדו איך שייך מלחמה לה' בעמלק וגם מ"ש ה' יחתו מריביו, ואפ"ל כי הוי' הוי' ופסיק טעמא ביניהו ולגבי שם הוי' דע"ק שייך ומבלעדי אין אלקים אין עוד כלל, ובז"א שייך מ"ש דוד כי אני ידעתי כי גדול הוי' ואדונינו מכל אלקים וע"ק וז"א זהו כענין סוכ"ע וממכ"ע, ומ"מ הרי גם בז"א אמר משה כי ד' אלקיכם (דקאי על ז"א) הוא אלקי האלקים, ואפשר להביא סמך לזה ממ"ש ע"פ הזהר ויצא דקמ"ז בענין קומה ה' ויפוצו אויבך ובענין קומה למנוחתיך, כי בז"א שייך בחי' לאגחא קרבא, ע"ד מלחמה לה' בעמלק, וכמ"ש בת"א בד"ה ויאבק איש עמו, וזהו ה' איש מלחמה הוי' שמו, בשמו הוא נלחם אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום הוי', ע"כ בבחי' זו שייך כי גדול הוי' מכל האלקים ולא שייך בבחי' זו לומר אין עוד כלל שהרי הם נלחמים עם שם הוי' ע"ד מלחמה לה' בעמלק עמלק בגימט' ב"פ ק"ך צירופי אלקים היינו מה שק"ך צירופי אלקים אחרים מקבלים מק"ך צירופי אלקים דקדושה ועי"ז מגביהים א"ע כנשר בחוצפא כלפי שמיא שהוא ז"א דאצי', אלא שאעפ"כ עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקי' היינו מבחי' ב"פ ק"ך צירופי אלקים, והיינו משום דבאמת ב' ההוויות דז"א וע"ק הכל אחד, ולכן אם תגביהי כנשר לינק מרוממות שלא ע"י הוי' בז"א משם אורידך נאום הוי', אבל בבחי' שם הוי' דע"ק שעז"נ קומה ד' למנוחתיך, דבבחי' זו אין שייך מלחמה, וכהמס דונג מפני אש כו', בבחי' זו נאמר ומבלעדי אין אלקים, וזהו כי הוי' הוא האלקי' אין עוד, פי' הוי' ע"ק הוא האלקים ז"א, שלגבי ע"ק נק' בשם אלקים, וע' מזה בזח"ג נשא דקמ"א ע"ב, וזהו ע"ד מ"ש בלק"ת בד"ה טוב לחסות בחי' ע"ק מבטוח באדם היינו אפי' באדם הידוע שעל הכסא, משום כי בבחי' אדם יש זלעו"ז משא"כ בשם הוי' כי אמילם כו' וראי' לפירוש זה מצאתי בזח"ב משפטים דק"ח ע"ב ע"פ ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי כי אני אני תרין זמנין אמאי אלא לדייקא דהא לית תמן אלקים אלא הוא, דהא כמה זמנין דאתמר אני זמנא חדא ולא יתיר, והוה תמן סט"א, אבל השתא אני אני הוא ואין אלקים עמדי דהא כל סט"א אתעבר, ודייקא אני אני עכ"ל וע' במד"ר פ' בשלח ר"פ כ"א מענין אני אני הוא לעוה"ז ולעוה"ב, והיינו מה שארז"ל

ספ"ג דפסחים ע"פ ביום ההוא יהי' הוי' אחד, וע' בלקו"ת פ' שלח סד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ דרוש הראשון מענין ב"פ אני שהוא ממכ"ע וסוכ"ע והם ב' ההויות ובאג"ה סי' י"ז ד"ה נודע דבאתעדל"ת, ולכן בעוה"ז שנאמר רק אני פ"א יש סט"א המסתיר כי זה לעו"ז אבל לע"ל שיהי' גילוי ב"פ אני אזי יתגלה איך ואין אלקים עמדי, וע' בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וידעת היום והשבות, דרוש הראשון פ"ד מזה ובהביאור פ"ד, ולפי שבאמת מה שלע"ל יהי' בגילוי ביום ההוא יהי' הוי' אחד אנו אומרים בק"ש גם עתה הוי' אלקינו הוי' אחד, רק שלע"ל ראו עתה כו', לכן נאמר גם עתה וידעת היום כו', כי הוי' הוא האלקים אין עוד וא"כ מה שאמר דהע"ה כי אני ידעתי כי גדול הוי' ואדונינו מכל אלהים זהו רבותא גדולה דלא מיבעי לגבי ע"ק סוכ"ע שעז"א משה אין עוד מלבדו, ועז"נ ומבלעדי אין אלקים, אלא אפי' בשם הוי' דז"א ואדונינו מ' דאצי' שבבחי' זו יש לעו"ז כנ"ל בענין עמלק כו', מ"מ באמת אני כנס"י ידעתי כי גדול שם הוי' דז"א הממכ"ע מכל האלקים כי סוכ"ע וממכ"ע כולא חד, והראי' כל אשר חפץ ה' עשה כו', רק כי מי כמוך באלים הוי' מי כמוך באלמים הוי' כו'.

ורבינו ז"ל בת"א בד"ה מזוהה מימין ונ"ח משמאל, נתכוין לתרץ קושיא הנ"ל, דאיך שייך כי גדול הוי' מכל האלקים, הא באמת ומבלעדי אין אלקים ותירץ באופן אחר והוא דמ"ש כי גדול הוי' ואדונינו מכל האלקים פי' מכל האלקים קאי על ק"ך צירופי אלקים דקדושה שמהם נמשך היש ודבר נפרד, ויש לעיין בפסוק מי כמוך באלקים אד' תלים סי' פ"ו י' ובפסוק הודו לאלקי האלקים, ואפי' אין כמוך באלקים אד' זהו ע"ד אות הוא בצבא שלו כמ"ש מזה בלק"ת פ' הברכה סד"ה ואתא מרבבות קדש.

ונמצינו למדים שהמד"ר פ' ואתחנן דר"צ הנ"ל דס"ל שיתרו נתן ממש בעכומ"ז באמרו כי גדול כו' פליג על המד"ר בקהלת ע"פ את הכל עשה יפה בעתו, והמד"ר ר"פ דברים שאין נותנים דופי בדברי יתרו, והיינו משום דהמד"ר דקהלת מפרש מאמר יתרו שזהו כמו שאמר דוד כי אני ידעתי כי גדול כו' כל אשר חפץ כו', דהיינו לכאורה כמ"ש יתרו כי בדבר אשר זדו דמודה שבאמת לגבי סוכ"ע נאמר ומבלעדי אין אלקים, דהיינו שאין עוד אלקים זולתו כלל, אלא לפי שנאמר שמש ומגן הוי' אלקים ע"ד מגן ונרתק לשמש שם אהל בהם וכביכול אל מסתתר עד שעשה זה לעומת זה, וכמו בשני השעירים ציוה גורל א' להוי' וגורל א' לעזאזל, ע"כ אמר שגם בבחי' שמש ומגן, עכ"ז גדול הוי' מכל האלקים עד שכל אשר חפץ כו', והמד"ר דפ' ואתחנן דנתן דופי בדברי יתרו וכ"ה במכילתא פ' יתרו צ"ל דס"ל דדהע"ה באמרו כי אני ידעתי כי גדול כו' ודאי כיון כמ"ש משה אין עוד כו', והראיה שאמר כל אשר חפץ ה' עשה בשמים כו', וגם אומר עצבי הגוים כסף וזהב, הרי אומר שהם לא כלום, אבל יתרו שאמר כי גדול כו' כי בדבר כו' משמע שיש להם כח וממשלה אלא שהוא גדול יותר כו' כערך גדולת מלך אדיר לגבי דוכס קטן כו' כנ"ל, ואע"פ

שאמר כי בדבר אשר זדו, היינו מחמת רוב גדולתו נגדם, ואולי הם כזבוב לגבי אדם כו׳, ועמש״ל בשם האוה״ח ולא הגיע שבח זה לבחי׳ אין עוד מלבדו עד״מ שהדוכס מושל כו׳ עד כרצונו, אבל דברי דוד הם כדברי משה כנ״ל.

קיצור סעי׳ ד׳. המד״ר פ׳ ואתחנן ע״פ כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד והמכילתא נותנים דופי בדברי יתרו, ואומרים שנתן ממש בעו״ג, שקראן אלקים רק שהוא גדול מכל האלקים, ועכ״ז אין זה ע״ד דקרו ליה אלקא דאלקיא סוף מנחות דפי׳ מהרש״א שאינו משגיח למטה דהא אומר כי בדבר אשר זדו, אלא ע״ד מ״ש במד״ר באיכה ע״פ חלקי ה׳ אמרה נפשי משל למלך שיש לו דוכסין ואופרכין, לק״מ על המדרש הזה, שהרי דהע״ה ג״כ אמר כלשון הזה תילים קל״ה כי אני ידעתי כי גדול ה׳ ואדונינו מכל האלקים, דהא דוד מסיים כל אשר חפץ ה׳ עשה בשמים ובארץ כו׳, עצבי כו׳ כסף וזהב כו׳. אך צ״ל כיון ומבלעדי אין אלקים אין עוד ממש, מהו מלחמה לה׳ בעמלק, ומהו ה׳ יחתו מריביו, וזהו מהו גורל א׳ לה׳ כו׳. אך כי יש סוכ״ע וממכ״ע, והן ב׳ שמות הוי׳ ולגבי בחי׳ סוכ״ע כולא קמיה כלא ממש חשיבי אבל בבחי׳ ממכ״ע יש זה לעו״ז, ועמ״ש מזה ע״פ טוב לחסות בה׳ מבטוח באדם. והנה בבחי׳ ממכ״ע נאמר שמש ומגן ה׳ אלקים לשמש שם אוהל בהם חמה בנרתק ע״כ מצד ההסתר יש זה לעו״ז כו׳, ועמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה מלכות דרוש הראשון בענין מפלגך ולעילא כו׳ ושם נאמר מלחמה לה׳ בעמלק, קומה ה׳ ויפוצו אויביך, וזהו״ע חוצפא כלפי שמיא, ע״ד אם תגביהי כנשר, ע׳ בד״ה ויאבק איש, וסד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא אל אברהם כו׳, אלא שמ״מ באמת גם בבחי׳ ממכ״ע נאמר כי גדול הוי׳ ואדונינו כו׳ משום דבאמת סוכ״ע וממכ״ע כולא חד, אבל בגילוי סוכ״ע כצאת השמש בגבורתו אזי נאמר ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי, שיתגלה בחי׳ זו בבחי׳ ראיה, וזהו ראו עתה, ומ״מ גם עכשיו שנדמה שיש זה לעו״ז עכ״ז כי גדול כו׳ כל אשר חפץ כו׳, כיון באמת גם עכשיו אין עוד כו׳, וענין אין כמוך באלקים אד׳, זהו ע״ד אות הוא בצבא שלו, ועפי״ז אפ״ל מ״ש בתורה כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד היינו לגבי סוכ״ע הוי׳ סוכ״ע הוא האלקים ממכ״ע, לכן אין עוד, ומ״ש בתילים כי אני ידעתי כי גדול הוי׳ כו׳ זהו מצד בחי׳ ממכ״ע דאעפ״י שבבחי׳ זו יש זלעו״ז ומלחמה לה׳ בעמלק מ״מ כל אשר חפץ ה׳ עשה משום דבאמת אני אני הוא סוכ״ע וממכ״ע כולא חד רק שלע״ל יאיר בחי׳ זו בגילוי, ועז״נ ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד, אבל באמת אטו האידנא לאו אחד הוא כו׳.

ונמצא שהמד״ר דפ׳ ואתחנן אינו מפרש דברי יתרו בענין אחד עם מ״ש דוד כי אני ידעתי כי גדול כו׳, אבל המד״ר דקהלת שאינו נותן דופי בדברי יתרו מפרש דבריו שהם כמ״ש דהע״ה כי אני ידעתי כי גדול כו׳.

ה) **בשל"ה** ר"פ וארא דף ש"ח סע"ב כי פי' שם אלקים הוא הקו היושר ע"פ דת ודין לכל נברא ונברא טבעו ומהותו וענינו הקצוב לו, אבל גדול הוי' מכל האלהים כמ"ש יתרו כי בשם הוי' משנה הטבע ומשדד המערכת וכן כתיב כי הוי' אלקיכם הוא אלקי האלקים כו' עכ"ל. הנה פירושו זה היינו כמש"ל סעי' ד' בשם אדמ"ו ז"ל בד"ה מזוזה מימין.

קיצור סעי' ה'. השל"ה פי' כי גדול הוי' מכל ק"ך צירופי אלקים וכן פי' בת"א בד"ה מזוזה מימין.

ו) **בחיי** פ' יתרו ע"פ לא יהי' לך אלקים אחרים על פני כ' הרמב"ן כי ענין עכומ"ז על ג' חלקים, תחלה החלו הקדמונים בעבודת המלאכים, כי ידעו להם כח השררה על האומות כענין שכתוב ושר מלכות פרס כו' וכל אחד היה עובד לשר שלו שהוא ממונה עליו והוא שכתוב בהקב"ה כי הוא אלקי האלקים, כי המלאכים נקראים אלקים, והש"י אלקים עליהם, וכן השתחוו לו כל אלקים תלים צ"ז ז' ואמר יתרו כי גדול ה' מכל האלקים כו' עד וע"כ יזהיר לא יהי' לך אלקי' אחרים כו' וזהו על פני, עכ"ד. והנה מקרא מלא כתיב ההימיר גוי אלקים והמה לא אלקים, וכתיב אך שקר נחלו אבותינו הבל ואין בהם מועיל, היעשה לו אדם אלקים והמה לא אלקים, ירמי' ססי' ט"ז, וע' במהרמ"א תילים צ"ו ע"פ נורא הוא על כל אלקים כי כל אלקי העמים אלילים וד' שמים עשה, וז"ל ומה שנורא ה' על כל אלקים כי כל אלקי העמים אלילים הבל המה ואין בם מועיל ואין אלוה מבלעדו ית' כלל כו', ושמא תאמרו האם אלילים יקראו גם מלאכים לזה אמר גם המה לא ייטיבו ולא יריעו ואפילו להיות לאמצעיים לעשות דבר, כי הלא וה' שמים עשה לבדו פן יאמרו עזרוהו חלילה הרי כי לא עשו שרי מעלה לא שמים ולא ארץ כי שמים וארץ קדמו להם, וע"ש במהרמ"א סי' צ"ז ע"פ יבושו כל עובדי פסל המתהללים באלילים כו', וצ"ל מה שנקראו בכתוב אלקים זהו ע"ש כח כמו שגם הדיינים נקראו אלקים, כמ"ש הענין בכוזרי מ"ד פ"א, והרי כחו וממשלתו מוגבל ע"פ דיני התורה ולא יוכל לעבור גבול התורה, ועד"ז ויתר מזה המלאכים הנקראים אלקים על שיש להם כח בעולם כמו מיכאל שר של מים, הרי הוא בעל כח רב ונק' אלקים אבל כחו זה נמשך לו ממדת חסד דז"א דאצי' ולא יוכל לשנות אפילו כמלא נימא מכפי הנמשך לו, וזהו קול ה' על המים, ובמשה נאמר ראה נתתיך אלקים לפרעה, ועז"נ אלקים אלקיך אנכי שמשה לא היה יכול לעשות כלום כ"א ע"י ויאמר ה' אל משה כו'.

והמפרש בכוזרי מאמר שני פ"ב שכל הנעשה מן הפעולות והנפלאות שבעולמות הכל מפעלות האלקים חיים אשר אנו עובדים אותו ואין אלקים עמדי שיצא ממנו שום פעולה מבלי אשר יעץ אותה ה' והשמש והירח וכל צבא מרום ע"פ ד' יסעו וע"פ ה' יחנו בכל מעשיהם עכ"ל. וזהו ענין על פני שהוא בחי' מדת מלכותו יתברך הנקרא פי ה'. ועיין בכוזרי מאמר רביעי פרק א' מה שביאר ענין שם אלקים, שתיבת אלקים תואר

למושל ובעל כח, וא"כ מה שנקראו המלאכים אלקים מפני שניתן לכל א' כח כמו גבריאל שר אש מיכאל שר של מים, אבל עיקר שם אלקים זהו הכח הראשון אשר ממנו באו כל הכחות האלה, ועל פיו יצאו ועל פיו יבואו, וזהו גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, ופי' במד"ר קהלת דצ"ו ע"ג כי גבוה אלו המלאכים, וגבוהים עליהם זה הקב"ה, ומ"ש וגבוהים לשון רבים י"ל ע"ד אלקים קדושים הוא לשון רבים, ביהושע סי' כ"ד ועיין מזה בת"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו' וארא כו', ובת"ז תיקון ע' דקכ"ו ע"ב מפרש כי גבוה מעל גבוה הם זו"נ שהם ו"ה דשם הוי' וגבוהים עליהם הם או"א דהיינו י"ה, ורש"י בקהלת מפרש כי גבוה מעל גבוה שומר היינו הקב"ה שהוא שומר וגבוהים עליהם הם שלוחיו שהם המלאכים עכ"פ עיקר ההשפעה בא מהקב"ה לבד, והמלאכים הם שלוחיו כו', ומה שנקראו אלקים י"ל מפני שהם שלוחיו והם בבחי' ביטול ע"כ נקראו בשם המשלח, ומכ"ז יובן פי' הוי' אלקים ר"ל כי כל הנבראים הכח שנמשך בהם שרשו משם אלקים וג"ז נמשך ע"י השתלשלות רבות, אבל הכח הנמשך בנשמות הוא משם הוי' עצמו שהוא הוא עצמו כבי' כוחינו וחיותינו, וכמ"ש באגה"ת פרק ד' ועמ"ש מזה בלק"ת פ' שלח בד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם.

והנה מענין בשכמל"ו ע' בלק"ת בד"ה שה"ש אשר לשלמה ושם פ"א שהוא בחי' יחו"ת, ובד"ה צאינה וראינה דרוש הראשון פ"ב, ובד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י בת"א פ' יתרו בענין אנשי יריחו, והמבואר כי שמע ישראל זהו יחו"ע ובשכמל"ו זהו יחו"ת וע' מזה בד"ה שובה ישראל הראשון פ"א אשר יחו"ע זהו"ע שילוב אדנות בשם הוי' ויחו"ת זהו"ע שילוב שם הוי' בשם אדנות, ובהביאור שם בד"ה איתא במ"ח פ"א, ועיין בסידור שער ר"ה סד"ה אד' שפתי תפתח בענין מלכיות וזכרונות שי"ל מלכיות הוא ע"ד שילוב הוי' באד' וזכרונות זהו ע"ד שילוב אד' בהוי', ואפ"ל שכמ"כ עד"ז סעודתא דמעלי שבתא הנק' סעודתא דחק"ת זהו כענין שילוב הוי' באד', וסעודתא דיומא זהו ע"ד שילוב אד' בהוי', והנה ענין בת מלך פי' בציוני פ' ואתחנן ע"ד בת היתה לאברהם ובכל שמה, ואפ"ל יותר ע"ד מ"ש בת"א פ' מקץ בהביאור ע"פ רני ושמחי דרוש השני בענין פי' בת ציון שכאשר המ' היא באצי' נק' ציון וכשירדה בבי"ע נק' בת ציון, ועמ"ש עוד בלקו"ת בשה"ש בד"ה שחורה אני ונאוה בהביאור בשם הה"מ בענין מטרוניתא תתאה כו'.

והנה מבואר לעיל שהזווג העליון נק' בשם אכילה, והענין כי ההשגה נק' אכילה כמש"ל בהגהות לד"ה אכלוהו היום, וזהו ג"כ ענין הזווג שהוא השפעת הדעת שיהי' ומלאה הארץ דעה והקדרה נק' מלכות שבה מתבשל המאכל ולכן יחו"ת נק' ציקי קדרה כי יחו"ת זהו יש וביטול, ואין זה בערך יחו"ע ביטול אמיתי ובחי' בת מלך זהו יחו"ת ויחוד זה נק' ציקי קדרה, ולכן תאמר יש לה גנאי כי זהו התענוג מבחי' ביטול היש, שהוא ענין מדת המלוכה כו', ומזה יובן ענין בקדרה שבישלו שהם זדו להמשיך האכילה בלעומת זה בבחי' נוק' דק"נ, וזהו ענין ובשר בשדה טרפה לא תאכלו כו'

לכן בה נתבשלו, ומזה ידע כי גדול ה׳ מכל האלקים כי מלכותו בכל משלה עד שמיני׳ ובי׳ שדא בי׳ נרגא כו׳. קדרה בנפש י״ל המוח כמ״ש בגמ׳ פא״ט דמ״ה סע״א מוח כל מה שבקדרה פרש״י בגולגולת, והיינו מקום חלל שבו מקבל שפע השכל, והבישול של הבשר י״ל ע״ד יבא כל בשר להשתחוות וכן כל הבשר לעולה, במים ובאש פי׳ רבינו ז״ל בדרוש בהעלותך תקס״ג ע״פ והשתיה כדת, אש זהו רשפי אש האהבה והמים טעמי המצות והאש מחמם המים, ועי״ז נתרכך ונתבשל הבשר מעשה המצוה שהי׳ נתעכל בקיבה ונהפך לדם כו׳, מים מגדלים כל מיני תענוג, ויש מים עליונים י״ל שזהו פסוק ראשון דק״ש יקוו המים אל מקום אחד היינו תיבת אחד דק״ש, ואולי זהו מ״ד ובשכמל״ו י״ל יהי רקיע ויהי מבדיל והוא מים דתחתונים דמ״ן לכן נק׳ ציקי קדרה וכ״ז בקדושה, ובקדרה שבישלו זהו המוח כשמלא תאוות והבישול באש זרה ובמים הזדונים, וזהו אשר זדו ובישול הבשר זהו ובשר יסוד דדכורא בשדה נוק׳ דקליפה זונה הנק׳ שדה טרפה ואם בשדה מצאה, ועיין מענין מים הזדונים בזח״א פ׳ נח דס״ג סע״ב, ואולי יש להעיר ממ״ש בת״א פ׳ נח בד״ה מים רבים לא יוכלו לכבות, או כענין נחל השטים, ע׳ זח״ג ס״פ עקב, ובלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה הראשון, וע׳ זח״ב שמות ד״ו ע״א ע״פ אשריכם זורעי על כל מים שיש מים מתוקים ומים המרים. והנה בעבודת ה׳ כבר נתבאר שהגלגלת נק׳ קדרה והמים זהו מוח כי יסוד המים הוא במוח והאש הוא בלב יסוד האש, לכן ע״י חיבור לב ומוח יסוד האש עם המים מתבשל בהקדרה בחי׳ לחם חטה כ״ב אתוון דאורייתא וכן בחי׳ בשר כו׳, וע׳ קצת מזה בלק״ת בד״ה והי׳ לכם לציצית דרוש הראשון פ״א דמ״ג ע״ג, וע׳ בד״ה ויהי קול מעל לרקיע, ועמ״ש עוד מענין שהריחה ציקי קדרה בד״ה בכ״ה בכסלו סעיף*, כי ק״ש נק׳ ריח ע״ד בריחא דלבושייכו ידע שלא קראו ק״ש זח״ג בלק קפ״ה, והריחו ביראת ה׳, ודוגמת קטורת אחד עשר סממנים, ע׳ מענין ריח בוגדיו בד״ה ראה ריח בני, אך בשכמל״ו נק׳ והריחה ציקי קדרה.

קיצור סעי׳ ואו. בחיי פ׳ יתרו בשם הרמב״ן פי׳ הוא אלקי האלקים, ר״ל אלקי המלאכים שנקראו אלקים ע״ש שיש להם כח ושררה על האומות, ומהרמ״א תילים סי׳ צ״ו ע״פ כי כל אלקי העמים אלילים, פי׳ שגם המלאכים אין בידם להרע ולהטיב, וע׳ בהרמב״ם בפי׳ המשנה פרק חלק בעיקר החמישי של י״ג עיקרים, וא״כ מה שנקראו אלקים זהו ע״ד שגם הדיינים נקראים אלקים וכמ״ש הכוזרי תחלת מאמר רביעי, והיינו ע״ש לשון כח שר של מים שר של אש, ועכ״ז הם רק שלוחי השפע משם אלקים של הקב״ה שהוא מקור כל הכחות, וזהו כי גבוה מעל גבוה שומר אלו המלאכים. וגבוהים עליהם זה הקב״ה ע״ד כי אלקים קדושים הוא אלקים חיים ומלך עולם. עוי״ל שנקראו אלקים לגודל הביטול שבהם, והם רק צינורות לעבור השפע על ידם ע״כ נקראו אלקים ע״ש אלקים חיים המשלח אותם,

סעיף: ד׳, באוה״ת דרושים לחנוכה דף רפ״ג.

ע׳ מזה בת״א פ׳ כי תשא בד״ה שמאלו תחת לראשי, ובאג״ה ססי׳* מ״ש בשם הרמב״ן פ׳ וירא ודוגמת שאמר משה ונתתי עשב, כמ״ש הענין בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה ואהבת את, והנה המלאכים משם אלקים, אבל נש״י אומרים הוי׳ אלקינו שהכח והחיות נמשך בהם משם הוי׳ ממש כו׳.

ז) **לענין** בקדרה שבשלו להעיר מענין בשכמל״ו שנק׳ ציקי קדרה, כי הזווג נק׳ ויאכל לחם, מאשר שמנה לחמו, וזהו הבישול בקדרה, והמגיד פי׳ ששפע ריח צק בא מכתר, והם רצו להמשיך בחי׳ זו בבחי׳ ושפחה כי תירש זח״ג פ׳ אחרי סס״א, וזהו בקדרה שבישלו בה נתבשלו, כי נוק׳ דקליפה ענינה לעשות כלי׳ בעלמא, בזהר ר״פ מקץ ובהרמ״ז שם, וז״ל ולא מיבעיא ששונאה את ישראל זרק״ד אלא גם את בניה ומבקשת לעקור את הכל כמ״ש ולכל תכלית הוא חוקר לכל מיני כליון וחרץ, ולכן בה נתבשלו, וא״ת שהרי נטבעו בים סוף שהוא מ׳ דאצי׳ סופא דכל דרגין, י״ל שהרי נאמר ירדו במצולות כמו אבן, ומצולות ים פי׳ המק״מ אמור דק״א סע״א בשם הע״ח כי זו״נ דנוגה דבי״ע הם נקראו מצולות ים והם עזאזל כי הם מצולות ונוקבא דקדושה הנק׳ ים עכ״ל, וכ״כ עוד שם דק״א ע״ב, וע׳ במא״א מ״ם פ״ח מצולות ים נק׳ נוקבא דתהומא רבא, זח״ג פ׳ שלח קס״ג ע״ב וע׳ מזה בזח״ג פ׳ אחרי דס״ג סע״ב ע״פ ותשליך במצולות ים כל חטאתם, ובמק״מ שם, ודס״ב ע״ב מצולות צל מות וא״כ בבחי׳ זו נטבעו המצריים וזהו כי בדבר אשר זדו, בענין ציקי קדרה במערכת ציוני ואתחנן.

קיצור סעי׳ ג׳. יתרו שחזר על כל עו״ג ולא מצא בהם ממש לזה נאה לומר עתה ידעתי כי גדול כו׳, ונק׳ לכך יתרו ע״ש שנמשך יתרון החכמה מן הסכלות, עיין זח״ג תזריע דמ״ז ע״ב וזח״א ויחי דרכ״ג רע״ב גבי ותרב חכמת שלמה כו׳, ולכאורה קשה שהרי אומרו מכל האלקים משמע כאלו יש בהן ממש. אך מה שנקראו אלקים ע״ש הכח שהוא ית׳ נותן בידן לפעול בעולם דוגמת ראה נתתיך אלקים לפרעה, ועד״ז מט״ט נק׳ שרו של עולם, ואעפ״כ כל אשר חפץ ה׳ עשה בשמים ובארץ, וזהו כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, וגם כמ״ש במד״ר פ׳ בראשית פכ״ב לשתי אתליטין כו׳ ולא פירשם, והתוי״ט פ״ג דאבות משנה ט״ו גבי הכל צפוי והרשות נתונה, העיר מזה לענין ידיעה ובחירה, מיהו י״ל זה שהרשות נתונה היינו למטה בעוה״ז שמסר הבחירה ביד האדם ולכן לא פירשן, אבל בצבא מעלה אינו כן שאין הבחירה בידם, וכמאמר לא אוכל לעבור את פי ה׳, וזהו״ע אות הוא בצבא שלו, לכן שפיר י״ל דמ״ש יתרו כי גדול הוי׳ מכל האלקי׳ זהו שלא מצא בהן ממש אף שקראן אלקים ע״ש הכח.

והנה מלבד ששולט עליהן ע״י לשנות הטבע לגמרי, אך זהו רק לעתים מזומנים ורחוקים, אך באמת שולט עליהן בכל עת ובכל שעה

ססי׳ : כה.

כמאמר על נפלאותיך וטובותיך שבכל יום עמנו. ובנדה ספ"ג ע"פ לעושה נפלאות גדולות לבדו שאין בעל הנס מכיר בניסו, והיינו ע"ד אנת הוא סיבת הסיבות והוא מסבות כו' ולא יבצרו הסבות ממנו, ומזה נמשך כי בדבר אשר זדו ובחי' זו אף שהסבות מתלבשים בלבוש הטבע נמשכו ממקום עליון יותר מהנס שחוץ לטבע, כי להלביש למעלה מהטבע שיהי' מוסתר ומלובש תוך הטבע, נמשך ממקום שלמעלה משני הבחינות משם נמשך חיבורן יחד, דוגמת עושה שלום במרומיו בין מים ואש, וגם זהו כמו חיבור שני הפכיים בנושא אחד, כמו דמעיילא פילא בקופא דמחטא, וע"ד שבור את החבית ושמור את יינה, וזהו כי גדול הוי' מכל האלקים פי' בשל"ה דף שי"ז ע"ב בין מק"ך צירופי אלקי' דקדושה שמהם שורש הטבע, ובין להבדיל ק"ך צירופים דק"נ הכל בידו ומזה נמשך כי בקדרה שבשלו בה נתבשלו, שהרי מושל גם בק"ך צירופים שלהם הקדרה שלהם, והערה לזה עמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אכלוהו היום בענין מן שלא ירד בשבת, משא"כ שארי השפעות אע"פ שאין לך עשב שאין לו מזל כו' שנמשכים משרו ש"ע. ואעפ"כ פרנסה בכל יום, מהקב"ה עצמו, ע"ד סיבת הסיבות כל אשר חפץ ה' עשה כו'. הג"ה, ואפ"ל כידוע מענין כי אל דיעות שיש ב' דיעות שמלמעלה למטה שם היש ולמטה כלא חשיב משא"כ מלמטלמ"ע זהו יש מאין, והנה הנס שחוץ לטבע זהו גילוי דיעה עליונה אכן להלביש למעלה מהטבע י"ל נמשך ממקום עליון יותר, היינו כי אל דיעות בשם אל תיקון הראשון מי"ג ת"ד הוא כולל הב' דיעות יחד וכמו ב' הפכיים בנושא אחד, מקום ארון אינו מן המדה, י"ל זה גבוה מהפך ים ליבשה כו' ארון אותיות נורא, נורא הוא על כל אלקים, הנה ארון הברית אדון כל הארץ, אדון גבוה מבחי' אדני ע"ד ועתה יגדל נא כח אדני, אדון הנפלאות כעין זה י"ל בהנ"ל.

קיצור דקיצור. יתרון החכמה מן הסכלות, לא מצא בהם ממש אע"פ שאמר מכל האלקים, ע"ד בעלי כח, גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, שרו ש"ע, עכ"ז כל אשר חפץ ה' עשה, כי גדול הוי' מכל האלקי' לשנות הטבע לגמרי או להלביש הלמעלה מן הטבע בהטבע, וזהו נמשך מבחי' עליונה יותר מבחי' כי אל דיעות שלמעלה מב' הדיעות, וזהו גאולה בכל יום פרנסה בכל יום.

בקדושין* דל״א ע״א דרש עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה מאי דכתיב יודוך ה׳ כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך.

הנה בת״א פ׳ כי תשא בד״ה שמאלו תחת לראשי פי׳ ענין שהמלאכים נקראים בשם אלקים שהוא מפני עוצם ביטולם שאין תופסים מקום כלל לגבי האור המלובש בהם, וז״ל שהם אין* תופסים מקום לפני חיות אלקות השורה בתוכם והמשכות והתפשטות החיות שבהם הוא הוא האומר והעושה בהם כרצונו באין מונע, ולכן כתיב בהגר ותקרא שם ה׳ הדובר אליה אתה אל ראי בפ׳ לך לך ט״ז י״ג והוא המלאך שדבר עמה, (הג״ה, וכ״מ במד״ר פ׳ בראשית פ״ך דכ״ג ע״ב והכתיב ותקרא שם ה׳ הדובר אליה, רבי יהושע בר רבי נחמיה בשם ר׳ אידי אמר ע״י מלאך, וכ״ה עוד במד״ר פ׳ לך לך ס״פ מ״ה דנ״א ע״א ובפ׳ וירא ס״פ מ״ח ובפ׳ תולדות פס״ג דר״ט ע״ד, עכ״ה) וכן במלאכים שבאו אצל אברהם כתיב ויאמר שוב אשוב אליך, בפ׳ וירא י״ח יו״ד, ובשליחותו של מקום אמר לו כן כאלו אמר הקב״ה בכבודו ובעצמו (כ״כ רש״י שם וז״ל לא בישרו המלאך שישוב אליו אלא בשליחותו של מקום אמר לו כמו ויאמר לה מלאך ה׳ הרבה ארבה, בפ׳ לך לך י״ז יו״ד, והוא אין בידו להרבות אלא בשליחותו של מקום אף כאן בשליחותו של מקום אמר לו כן, מד״ר) והיינו לפי שאין תופסים מקום נגד חיות אלקות המדבר בהם ואינם רק מעבר שעל ידיהם יומשך הדיבור והפעולה למטה עכ״ל. ולכאורה צ״ע בזה ממ״ש בת״א פ׳ בראשית בהביאור ע״פ כי כאשר השמים החדשים ושם דף ה׳ עמוד ד׳, גבי והנה נודע עבודת המלאכים כו׳ איהו וגרמוהי חד, משא״כ עולמות בי״ע כו׳ עכ״ל. וממ״ש בפ׳ בא בד״ה בעצם היום הזה ושם ד״ק ע״א משא״כ בבי״ע אין הגילוי כלל בהכלים כו׳, ועיין מענין המלאכים בסידור שער הק״ש בד״ה להבין ההפרש בין ק״ש לתפלה, ולפ״ז הוא ע״ד שאמר משה ונתתי עשב שהקשו ע״ז דהל״ל ונתן ה׳ אלא היינו משום ששכינה מדברת מתוך גרונו של משה, ועיין מזה בלק״ת פ׳ ואתחנן סד״ה ואהבת את.

קיצור. בת״א פ׳ תשא פי׳ מה שהמלאך נק׳ בשם אלקים זהו מפני גודל ביטולו אליו ית׳ ואינו תופס מקום נגד חיות אלקות המדבר בהם ואינם רק מעבר שעל ידיהם יומשך הדיבור והפעולה למטה.

ב) **אמנם** עדיין אינו מתורץ בזה מ״ש מי כמוך באלים הוי׳ שפירש הרמב״ן מי כמוך במלאכי מעלה שהם נקראים אלים וגם נק׳ אלקים כו׳ ועל אל אלים ידבר בדניאל סי׳ י״א ל״ו, וכ״כ הבחיי פ׳ לך לך ע״פ והוא כהן לאל עליון כו׳ יקרא הקב״ה אל עליון כי עליון על כל אלקים כו׳, וכ״כ בשל״ה במס׳ פסחים שלו דקנ״א סע״ב בפירוש עתה ידעתי כי גדול הוי׳ מכל האלקים כו׳, שרים מנהיגי המערכת והם נק׳

בקדושין: בשסה ביכלאך נמצא מאמר זה בין מאמרי יתרו.

אין: כ״ה בהכת״י. ובנדפס: אינם.

אלקים כו׳, והוי׳ אלקינו הוא אלקי האלקים כו׳, ע״כ אמר יתרו עתה ידעתי כי גדול הוי׳ מכל האלקים, וזהו מי כמוך באלים הוי׳, ועד״ז נאמר בתילים סי׳ פ״ו ח׳ אין כמוך באלקים אד׳ ואין כמעשיך, ות״י לית בר מינך באנגלי מרומא ד׳ ולית כעובדך, וצ״ל דהלא נאמר ומבלעדי אין אלקים, ובאמת במד״ר ואתחנן דר״צ ע״ג ע״פ כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד מלבדו, נתנו דופי בדברי יתרו באמרו כי גדול הוי׳ מכל האלקים, ואמרו על זה שנתן ממש בע״ג דמשמע שהם גדולים והוא גדול מהם ובאמת הוי׳ הוא האלקים אין עוד כלל וכ״ה במכילתא פ׳ יתרו, וצ״ל מה האשימו את יתרו הרי יש ג״כ כמה פסוקים כן כמו כי ה׳ אלקיכם הוא אלקי האלקים, איתא בסידור בד״ה עשה לך חרבות צורים פירש בענין הודו לאלקי האלקים, דפירש האלקים, היינו ק״ך צירופי אלקים שהם צינורות להעברת השפע משם הוי׳, לכן שם הוי׳ נק׳ אלקי האלקים, אבל הראב״ע בתילים רסי׳ קל״ו פירש שהוא יתברך אלקי המלאכים הנקראים אלקים, וכן נתבאר לעיל בשם הרמב״ן והבחיי, וכ״כ עוד הבחיי פ׳ יתרו ע״פ לא יהי׳ לך אלקים אחרים בשם הרמב״ן, ובאמת לכאורה צ״ל הלא בגמרא סוף מנחות דק״י ע״א אמרו על עוכמו״ז דקרו לי׳ אלקא דאלקייא, ואמרו זה לאשמה ולחטא, לפי כי באמת ומבלעדי אין אלקים, והרי בכתוב נאמר אלקי האלקים אך ע״ז יש לתרץ דשם במנחות פירש מהרש״א דקרו ליה אלקא דאלקייא ולאותן שתחתיו נתן כח וממשלה ואין הוא משגיח בעולם התחתון עכ״ל, וכפירושו מוכרח בגמ׳ שם במש״ש אין מכירין את ישראל ולא את אביהם שבשמים, ועיין מזה בפירש״י במלאכי סי׳ א׳ י״א ע״פ כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים, אפי׳ מי שיש לו עכומ״ז יודע שיש אלקים שהוא על כולם והיינו כמ״ש מהרש״א שהוא על כולם אבל אינו משגיח בעולם התחתון, אבל בפסוק כי ה׳ אלקיכם הוא אלקי האלקים הרי מבואר שהוא דוקא בכבודו ובעצמו משגיח בעולם התחתון כדמסיים האל הגדול הגיבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד, עושה משפט יתום ואלמנה ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה, בפ׳ עקב יו״ד י״ז י״ח, וארז״ל ספ״ד דמגלה דל״א ע״א אמר רבי יוחנן כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקב״ה אתה מוצא ענותנותו כו׳ כתוב בתורה כי ד׳ אלקיכם הוא אלקי האלקים ואדוני האדונים וכתיב בתרי׳ עושה משפט יתום ואלמנה, ועיין מ״ש מזה בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה מלכות דרוש השני, ושם פ״ב גבי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו, נמצא מתורץ הקושיא דמ״ש כי ה׳ אלקיכם הוא אלקי האלקים אין זה ח״ו כענין דקרו לי׳ אלקא דאלקיא כ״א אדרבה זהו גדולתו, וענותנותו שלפי שהוא רם על כל רם ע״כ משגיח למטה כמו למעלה כי קמי׳ שוה מעלה ומטה, וכמבואר בלקו״ת שם, אך עדיין אינו מתורץ הקושיא איך קורא המלאכים אלקים והכתיב כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד וכתיב ומבלעדי אין אלקים.

קיצור. ענין מי כמוכה באלים הוי׳, והוא כהן לאל עליון, אין כמוך באלקים אד׳, ופי׳ השל״ח שעד״ז הוא מ״ש יתרו כי גדול הוי׳ מכל האלקים

וכדבריו משמע במדרש קהלת ע״פ את הכל עשה יפה בעתו. ובמד״ר ר״פ ואלה הדברים אמנם במדרש פ׳ ואתחנן ע״פ וידעת היום אמרו דשלא כהוגן אמר יתרו והיינו מפני כי אין עוד מלבדו, וצ״ל דהלא נאמר בתורה כי ה׳ אלקיכם הוא אלקי האלקים דאף שאין זה ח״ו כמ״ש כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים שארז״ל דקרו לי׳ אלקא דאלקיא, דשם היינו ע״ד רם על כל גוים ה׳ ואינו משגיח בעולם התחתון, אבל זה הוא ע״ד המגביהי לשבת יותר מבחי׳ רם כו׳ על השמים כבודו, ע״כ המשפילי לראות בשמים ובארץ בהשואה אחת עושה משפט יתום ואלמנה, אך נשאר הקושיא, איך קורא את המלאכים אלקים, והרי נאמר ראו עתה כי ואין אלקים עמדי.

ג) **ולבוא** אל הענין יש להקדים מאמר המד״ר פ׳ שמות פרשה ג׳ שמי אתה מבקש לידע לפי מעשי אני נקרא, פעמים שאני נקרא באל שדי, בצבאות, באלקים, בה׳, כשאני דן את הבריות אני נקרא אלקים כו׳, ועיין מזה בספר עה״ק ח״א פ׳ י״ג, עכ״פ מובן מזה שם אלקים מורה על דין וכמפורש בתורה פ׳ משפטים ונקרב בעל הבית אל האלקים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו, שם כ״ב ז׳ ות״א ויתקריב מארי׳ דביתא לקדם דייניא וכן פרש״י ונקרב אל הדיינין ועיין בפרש״י רפ״ק דסנהדרין דף ב׳ סע״ב וז״ל הרי נאמר אלקים בהאי קרא, דמשמע מומחים לשון שררה ורבנות כדמתרגמינן ראה נתתיך אלקים לפרעה וארא ז׳ א׳ ות״א חזי דמניתיך רב לפרעה, וניבעי מומחין, עכ״ד רש״י (רבות בנות לשון רבנות ושררה יתרו כי גדול משמע שהיכלות יש לה ערך זל״ז, אבל אלקי האלקי׳ מורה שאין היכולת בערך) ובספרי המחקר בספר הכוזרי תחלת מאמר רביעי כ׳ וז״ל אלקים תואר למושל בדבר מן הדברים ולדיין, (ממונה על איזה דבר או הדיין המוכן לשפוט), ויש שיהי׳ בכל כשהוא רוצה בו מושל בעולם כולו ויש שיהי׳ בחלק כשהוא רוצה בו כח מכחות הגלגל או טבע מן הטבעיים עכ״ל וע״ש בהפירוש, וע״ש ג״כ מאמר שני פ״ב, והנה בספרי השרשים ובמכלול יש ב׳ שרשים הא׳ איל לשון ואת אילי הארץ, הבו לה׳ בני אלים שענינו כח ועוז וכן יש לאל ידי בפ׳ ויצא ל״א כ״ט ופרש״י יש כח וחיל בידי ובשרש זה הכניסו ג״כ שם אל, אל עליון קונה שמים וארץ, פ׳ לך י״ד ב׳ אל מוציאם ממצרים בלק כ״ג כ״ב, וכ׳ השורש ישע לפי שהוא מושל ויכול על הכל, וז״ש ואם זרוע כאל לך איוב סי׳ מם פסוק ט׳ והוא ענין כח הרי ששם אל מורה על הכח והיכולת, וכן בפרדס בעה״כ פי׳ אל לשון תוקף, ועיין בלק״ת בד״ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך, פי׳ מי בעל חסד כמוך כי חסד אל כל היום, ויש לפרשו ע״ד מי אל כמוך באלים הוי׳ דפרש״י בחומש באלים חזקים כמו ואת אילי הארץ לקח, אילותי לעזרתי חושה, והיינו כי המלאכים נקראו ג״כ אלים כמו ואל אלים ידבר כמש״ל וכן הבו לד׳ בני אלים דתרגום כת׳ מלאכי׳ בני אלים, אך הכח שבהם נמשך להם ממנו ית׳ וכחם בבחי׳ גבול, אבל מי אל כמוך בעל כח ויכולת בלתי בעל תכלית, ועיין מזה בלקו״ת פ׳ שלח בד״ה כי תבואו

אל ארץ מושבותיכם פ״ב, וכ״ז הוא שורש איל, ועוד בשורש אלה כתבו אלה כל לשון אלהות, ויטוש אלוה עשהו בפ׳ האזינו ל״ב ט״ו מנשמת אלוק׳ יאבדו באיוב ד׳ ט׳, וכן מזה שם אלקים, וכ׳ השורש ישע יקרא הבורא יתברך אלקים לשון כח וגבורה יורה על ממשלתו ויכולתו היותו בעל תכלית וכל יכול כו׳, (עמ״ש מענין כל יכול בד״ה יביאו לבוש מ׳ שמזה נמשך כח התהוות היש מאין, וז״ש בראשית ברא אלקים בעל יכולת כל יכול) והוא מלשון איילותי לעזרתי חושה תילים סי׳ כ״ב כ״ו, וכ״א אלקים לא תקלל כינוי להדיין והשופט שהיכולת ניתנה בידו לעשות משפט כו׳, ועיין בהרב אברבנאל פ׳ בראשית שמפרש שם השם הזה בביאור היטב עכ״ל הש״י, והנה כמ״כ פי׳ בת״א פ׳ מקץ בד״ה כי אתה נרי בפירוש ארוממך אלקי המלך כי הנה פירש אלקי מלשון אילי הארץ, שהוא לשון כח שזה אמר דהע״ה בעבור כללות העולם שהכח והחיות הנמשך בהם מאור א״ס הממכ״ע הוא בבחי׳ המלך כו׳, ונודע שהמלוכה כו׳ אינה רק בחי׳ הארה כו׳ ואי לזאת ארוממך כו׳ עכ״ל. ויש לפרש לרומם בחי׳ אלקי המלך שהוא הכח שבבחי׳ ממכ״ע לבחי׳ אל עליון כח הסוכ״ע, ועמ״ש בלק״ת פ׳ שלח בד״ה ועתה יגדל נא כח אד׳, ועמ״ש ע״פ גדול אדונינו ורב כח, שיעור קומה רל״ו אלפים כו׳, ע״כ צריך לרומם בחי׳ זו לקשרה בעצמות אור א״ס ב״ה, ובינה נק׳ כח י״ל לפי שבה מאיר ע״ק, ויש כ״ח אותיות בפסוק בראשית ברא, כ״ח ב״פ יד נטה ימינו וברא שמים נטה שמאלו וברא ארץ, וכן יש כ״ח אותיות בפסוק וידבר דעשה״ד י״ל שם ב״פ ימין, וזהו ארוממך וכו׳, ועמ״ש בענין העונה אמן יהא שמי׳ רבא מברך בכל כחו כו׳, עכ״פ למדנו לפ״ז אשר שם אלקים הוא ג״כ לשון כח ויכולת בחי׳ כל יכול, והושאל שם זה ג״כ לדיין ושופט לפי שיש לו ג״כ כח ויכולת, ועד״ז פי׳ ראה נתתיך אלקים לפרעה לשון רבנות ושררה שזהו ג״כ ענין היכולת, ואעפ״כ יכולת זו אינה מוחלטת ביד משה כ״א רק כפי הנמשך לו הציווי מאלקים חיים, ועד״ז הוא ענין שנקרא יתברך אלקי האלקים, שהמלאכים נקראו אלקים לא שהם אלהות, כפי שורש השני אלא שהם בעלי כח ויכולת כפי השורש הראשון, ולשון שררה וכמו ראה נתתיך אלקים לפרעה וכמ״ש הבחיי פ׳ יתרו בשם הרמב״ן כי ידעו להם כח השררה על האומות כמו ושר מלכות פרס כו׳, והכל ברצונו ית׳ ובהשגחתו, וע״כ נק׳ אלקי האלקים גם הוא ובית דינו הם ע״ב צירופי אלקים שמהם נתהוו ע״ב מלאכים הם נקראו בית דינו, לכן נקראו אלקים כמו שהב״ד שלמטה נקראו אלקי׳, ובספר אחד ראיתי שהמלאכים שהם נצחיים נקראים אלקים לפי שנתן להם הקב״ה הכח והחיות שיהיו קיימים לנצח, וכענין שארז״ל במד״ר באיכה ד״ה חסדי ה׳ כי לא תמנו בענין גבריאל ומיכאל כו׳ ואינון לא מתחלפין, ועיין בתוספות פ״ב דחגיגה די״ג סע״ב בענין ואשר משרתיו כולם עומדים כו׳, ובטור א״ח סי׳ נ״ט ועד״ז הוא פי׳ אני אמרתי אלקים אתם תילים סי׳ פ״ב ו׳, ופי׳ במד״ר ס״פ משפטים ס״פ ל״ב כשם שאני חי וקיים כך בני קיימין כו׳, ומפני שחבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון כו׳, נשמע דפי׳ אלקים זהו מה שיהיו חיים וקיימים לעולם ולכן המלאכים שאין בהם מיתה כמ״ש

במד"ר פ' בראשית פ' ב' ע"פ והארץ היתה תהו העליונים חיים והתחתונים מתים, וכ"ה שם ס"פ ח' לכן נקראו אלקים ע"ד אני אמרתי אלקים אתם.

קיצור. כשאני דן את הבריות אני נקרא אלקים, דיינין מומחין נקראו אלקים לשון שררה ורבנות כמו ראה נתתיך אלקים לפרעה, רבא לפרעה, בספרי השרשים איל לשון כח ואת אילי הארץ לקח, ועד"ז ואם זרוע כאל לך, מי כמוך באלים הוי' היינו בחזקים והמלאכים נקראו ג"כ אלים או בני אלים, ע"ש הכח והיכולת שניתן בהם ממנו יתברך, ושורש שני ענין אלהות והוא ג"כ ענין כל יכול ארוממך אלקי המלך ע"ד ועתה יגדל נא כח אד', העונה אמן ישר"מ בכל כחו, וע"כ המלאכים נקראו אלקים ע"ש הכח שיש בהן כפי השורש הראשון לשון אילי הארץ ולא לשון אלהות אך כחם והשתררותם הכל ע"פ ציווי ורצון הבורא יתברך ולא מרצון עצמם וכמש"ל סעי' א' בשם פרש"י ויאמר הרבה ארבה והוא אין בידו להרבות וע"כ נק' הבורא ית' אלקי האלקים. הג"ה, ולפמש"ל סעי' א' בשם הת"א פ' כי תשא נקראו המלאכים אלקים גם מצד שורש השני דהיינו מצד אלהותו יתברך השורה ומתלבש בהן, ומ"מ הכל מעשיהם רק ע"פ שליחותו יתברך לכן נק' אלקי האלקים, ומבלעדי אין אלקים, ואין אלקי' עמדי, כיון שאין בידם להרע או להיטיב רק בידו יתברך. עוד הטעם שנקראו המלאכים אלקים מפני שהם חיים ואינם מתים ע"ד אני אמרתי אלקים אתם, וזהו ואשר משרתיו כולם עומדים.

ד) **והנה** במהרמ"א בתילים סי' צ"ו ע"פ כי גדול ה' ומהולל מאד נורא הוא על כל אלקים, שהם שרים של מעלה, והיינו כדאומר כי כל אלקי העמים אלילים הבל המה ואין בהם מועיל ואין אלוה מבלעדו יתברך כלל, והגם כי הלא יש עובדים למלאכי מרום והלא כמו זר נחשב אומרו שגם הם אלילים כלומר כי אין בהם מועיל, והנה באומרו כל מרבה גם המלאכים לזה אומר אל תתמה כי והוי' כלומר לבדו שמים עשה, והוא מארז"ל במד"ר ר"פ בראשית ע"פ אני ה' נוטה שמים לבדי כו' שהכל מודים שלא נבראו מלאכים ביום ראשון שלא יאמרו מיכאל הי' מותח בדרומו של רקיע וגבריאל בצפונו כו', וזה יאמר כי כל אלקי העמים אלילים ושמא תאמרו האם אלילים יקראו גם מלאכים לזה אומר גם המה לא יטיבו ולא ירעו ואפילו להיות לאמצעים לעשות דבר כי הלא וה' שמים עשה לבדו פן יאמר עזרוהו חלילה וכו' עכ"ל. ובסי' צ"ז ע"פ יבושו כל עובדי פסל המתהללים באלילים כתב עוד בזה יעו"ש. מבואר מדבריו שהמלאכים אין בידם לא להיטיב ולא להרע מאומה זולת בציווי יתברך. ועיין מפסוק כי גדול ה' כו' כי כל אלקי העמים בזח"ג פ' אחרי דנ"ט ע"א ובזח"ב פקודי דרל"ה ע"א פי' גדול ה' ומהולל מאד גדולת האור כענין את המאור הגדול כו', ומענין יבושו כל עובדי במד"ר פ' בא ס"פ י"ו, ויש לפרש נורא הוא על כל האלקים ע"ד שפירש באג"ה סי' י"ב בד"ה והי' מעשה הצדקה שלום שע"י בחי' והנורא ת"ת העולה עד הכתר מחבר תר"ג אף שהן ב' הפכים וכמו"כ מיכאל וגבריאל שהם מים ואש ב' הפכים ונגדיים מתכללים יחד

והיו לאחדים ע״י גילוי מבחי׳ והנורא אל עליון שהוא מבחינה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל, לכן מתבטלים המדות ההפכיים, ועיין מזה ג״כ בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה וידעת היום דרוש השני, וזהו שארז״ל במד״ר בקהלת דצ״א ע״ד ע״פ את הכל עשה יפה בעתו, אלו אחר אמר זה הפסוק מחכמי האומות עתה ידעתי כי גדול הוי׳ מכל האלקי׳ הייתי אומר זה שאינו ידוע ודאי של ע״ג אומר עתה ידעתי, אלא זה יתרו שאמר עתה ידעתי כי גדול ה׳ לזה נאה לומר עתה ידעתי כי גדול כו׳ ע״ש, וכ״ה במד״ר ר״פ דברים דרפ״ו א׳ אילו אחר אמר עתה ידעתי כו׳ אלא יתרו כו׳ ולא מצא בהם ממש כו׳, לזה נאה לומר עתה ידעתי כו׳ הרי שבחו דברי יתרו, אף שלכאורה יש תימה בדבריו באומרו מכל האלקים, משמע שהם ג״כ ענין מה אלא שהוא גדול מהם כמו שמבואר במד״ר פ׳ ואתחנן דר״צ ע״פ וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי׳ הוא האלקי׳ אין עוד מלבדו, שנתנו דופי בדברי יתרו מטעם הנ״ל, וצ״ל המדרשי׳ הנ״ל דקהלת ודפ׳ דברים פליגי על מד״ר ואתחנן ומפרשים ד׳ יתרו דאומרו כי גדול הוי׳ מכל האלקים, זהו ע״ד מ״ש כי ד׳ אלקיכם הוא אלקי האלקים, ועוד שהרי דהע״ה אמר בתילים סי׳ קל״ה ג״כ כלשון הזה באמרו כי אני דעתי כי גדול הוי׳ ואדונינו מכל האלקים, ועל דברי דוד אלו לא נמצא דופי בשום מדרש, והיינו משום דמסיים כל אשר חפץ ה׳ עשה בשמים ובארץ כו׳ עד עצבי הגוים כסף וזהב כו׳ מבואר מזה שהפירוש מכל אלקים היינו ע״ד שנת׳ לעיל שהמלאכים נקראו אלקים ע״ש שהם שרים כמו מיכאל שר של מים גבריאל שר של אש, וכן מט״ט נק׳ שרו של עולם (י״ל עוד כי עכומו״ז והשרים מקבלים מבחי׳ כמה א״א ורב חסד כנזכר בד״ה ויהי בשלח פרעה שלכן נק׳ עשו בנו הגדול שמקבלים מבחי׳ גדולה ורוממות, ועז״א כי גדול הוי׳ מכל כו׳, כי ולגדולתו אין חקר אני הוי׳ כולא חד, משא״כ הם מקבלים ממה שנפל בשבה״כ ממדת הגדולה ועיין בזהר ס״פ נח דע״ה ע״ב ע״פ שער החצר הפנימי׳ הפונה קדים שהוא עולם האצי׳ כמ״ש בר״ח שעה״ק פ״ב סגור יהי׳ ששת ימי המעשה, שבהן ההנהגה ע״י מט״ט ו״ק דיצירה וכמ״ש בר״ח שם תוך ד״ה ונחזור לענין ודא איהו מט״ט דאיהו עבד כו׳ ושליט ביומין דחול, ועיין מזה בפרדס שער אבי״ע פ״ד גבי וענין ימי החול האלה וכו׳ ושם ספ״ה כי בהשגחה לעולם הוא משגיח בעולמו, אלא הכוונה על המזון שאינו נשפע למטה אלא במאמר העליון עכ״ל והאריך יעו״ש. ועיין בלק״ת בשה״ש בד״ה מה יפו פעמיך בנעלים שמט״ט נק׳ נעל דשכינתא, הנעל לבוש לבחי׳ רגל כו׳, והיינו כי נעל הוא ענין נרתק כמ״ש בתרגום דרות ע״פ שלף איש נעלו, נרתק יד ימיניה, א״כ מט״ט שהוא נק׳ נעל הו״ע נרתק שבו ועל ידו עובר השפע, ועמ״ש בדרוש חרבות צורים, בענין שמש בגבעון דום מענין נרתק השמש ועליו נאמר הנה אנכי שולח מלאך לפניך, מלאך לשון שליח, ע״כ אין זה ח״ו סילוק ההשגחה כי על פיו יתברך יצאו ויסעו ועל פיו יחנו וכמ״ש כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, ופי׳ במד״ר בקהלת כי גבוה מעל גבוה שומר אלו המלאכים, וגבוהים עליהם זה הקב״ה ומ״ש

וגבוהים לשון רבים ע"ד כי אלקים קדושים הוא לשון רבים וכמו שנת' בת"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו', אני הוי' וארא אל אברהם, או יש לפרש וגבוהי' היינו השני שמות הוי' אלקים שיתף מדה"ר במדה"ד, ועיין רש"י בקהלת שם ע"פ כי גבוה מעל גבוה ונתבאר במ"א.

קיצור. מה שהמלאכים נק' אלילים, כי אין בידם להרע או להיטיב ענין נורא הוא על כל אלקים, (הג"ה ארון אותיות נורא בחיי פ' תרומה וכתיב הנה ארון הברית אדון כל הארץ לכן נורא הוא על כל אלקים עכ"ה) וזהו כי גדול הוי' ואדונינו (היינו אדון כל הארץ אדון הנפלאת) מכל האלקי', השרים מיכאל שר של מים שרו של עולם, כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם ואינם אלא שלוחי השפע, ולכן כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ.

ה) **וזהו** ענין אות הוא בצבא שלו, שאף שהמלאכים נקראים אלקים אינן ערוך אליו יתברך שהן רק בעלי כח מה שנמשך להם ממנו ית' והוא ית' האלוה והוא לבדו הקדמון כו'. לכן שפיר י"ל דמ"ש יתרו כי גדול הוי' מכל האלקים זהו כשלא מצא בהן ממש אף שקראן אלקים ע"ש הכח. ורבינו ז"ל בת"א בד"ה מזוזה מימין ונ"ח משמאל נתכוין לתרץ קושיא הנ"ל, דאיך שייך כי גדול הוי' מכל האלקי', הא באמת ומבלעדי אין אלקים, ותירץ באופן אחר והוא דמ"ש כי גדול הוי' ואדונינו מכל האלקים פי' מכל האלקים קאי על ק"ך צירופי אלקים דקדושה שמהם נמשך היש ודבר נפרד וע"ש באריכות. ומצאתי ג"כ בשל"ה פי' עד"ז וז"ל ר"פ וארא דש"ח סע"ב כי פי' ש' אלקים הוא הקו היושר ע"פ דת ודין לכל נברא ונברא טבעו ומהותו וענינו הקצוב לו, אבל גדול הוי' מכל האלקים כמ"ש יתרו כי בשם הוי' משנה הטבע ומשדד המערכת וכן כתיב כי הוי' אלקיכם הוא אלקי האלקי' כו' עכ"ל. וע"ש דקי"ז ע"ב פי' כי גדול הוי' שהוא שם העצם מכל האלקים וכולל אלקים אחרים והמבדיל אלקים קדושים כו' עכ"ל וע"ש בהג"ה, אך הנה המד"ר פ' ואתחנן דר"צ הנ"ל דס"ל דיתרו נתן ממש בעכומ"ז באמרו כי גדול הוי' כו', פליג עם המד"ר בקהלת ע"פ את הכל עשה יפה בעתו, והמד"ר ר"פ דברים שאין נותנים דופי בדברי יתרו, והיינו משום שהמד"ר דקהלת מפרש מאמר יתרו שזהו כמו שאמר דוד כי אני ידעתי כי גדול כו' כל אשר חפץ כו' דהיינו לכאורה כמ"ש יתרו כי בדבר אשר זדו וכמשנת"ל סעי' ג' ד' (הג"ה וגם י"ל שבאמת לגבי סוכ"ע נאמר ומבלעדי אין אלקים דהיינו שאין עוד אלקים זולתו כלל, אלא לפי שנאמר שמש ומגן הוי' אלקים ע"ד מגן ונרתק לשמש שם אהל בהם, וכביכול אל מסתתר עד שעשה זה לעו"ז וכמו בשני השעירים צוה גורל א' להוי' ז"א, וגורל אחד לעזאזל, ע"כ אמר שגם בבחי' שמש ומגן עכ"ז גדול הוי' מכל האלקים עד שכל אשר חפץ כו' עכ"ה) והמד"ר דפ' ואתחנן דנתן דופי בדברי יתרו וכ"ה במכילתא פ' יתרו צ"ל דס"ל דהע"ה באמרו כי אני ידעתי כי גדול כו' ודאי כיוון כמ"ש משה אין עוד כו' והראי' שאמר כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ כו', וגם אומר עצבי הגוים כסף וזהב הרי אומר

שהם לא כלום, אבל יתרו שאמר כי גדול כו' כי בדבר כו' משמע שיש להם כח וממשלה אלא שהוא גדול יותר כו' ואף שאין זה ע"ד דקרו ליה אלקא דאלקייא סוף מנחות דפי' מהרש"א שאינו משגיח למטה דהא אומר כי בדבר אשר זדו וכנ"ל בהקיצור דסעי' ב', מ"מ י"ל שזהו ע"ד מ"ש במד"ר באיכה ע"פ חלקי הוי' אמרה נפשי משל למלך שיש לו דוכסין ואיפרכין כו', וא"כ חשב יתרו שזהו כערך גדולת מלך אדיר לגבי דוכס קטן כו' כנ"ל, ואע"פ שאמר כי בדבר אשר זדו היינו מחמת רוב גדולתו נגדם, ואלו הם כזבוב לגבי אדם כו', ועמש"ל בשם האוה"ח ולא הגיע שבח זה לבחי' אין עוד מלבדו, אבל דברי דוד הם כדברי משה כנ"ל.

ואפשר דברי יתרו לפ"ד המד"ר דפ' ואתחנן זהו כענין שיתוף שלפ"ד הרמ"א בא"ח סי' קנ"ו בשם כמה פוסקים אין בני נח מצווים על השיתוף אף שהם מצווים על ע"ז דהיינו לא יהיה לך כו', צ"ל דשיתוף אינו ע"ז לומר שהוא רק אלקא דאלקייא ואינו משגיח כו' כ"א אע"פ שהוא משגיח לו הם מסייעים לו. והרמ"ז פ' האזינו ע"פ כתפוח בעצי היער פי' ענין השיתוף ע"ד מ"ש הרמב"ם ספ"ב מה' עכו"ם שאמרו בדור אנוש ראוי לחלוק להם כבוד, ועמ"ש מזה ע"פ שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד דפי' הרא"ה בספר החינוך דמצוה זו הוא להוציא ממחשבת שיתוף ח"ו.

קיצור. וזהו ענין אות הוא בצבא שלו, רבינו ז"ל פי' כי גדול הוי' מק"ך צירופי אלקי' דקדושה, וכן פי' בשל"ה והמד"ר פ' ואתחנן והמכילתא נותנים דופי בדברי יתרו אע"פ שאמר כי בדבר אשר זדו כי מפרשים ע"ד מלך ויש לו דוכסין כו'.

ו) **ונחזור** לדברי המד"ר פ' דברים שמפרש דברי יתרו לשבח ולהבין מ"ש יתרו כי גדול כו' כי בדבר אשר זדו ונתפעל מזה מה שגדול כחו ית' לשלוט עליהן אף כשאינו משנה הטבע דהיינו ענין סיבת הסיבות כמו במעשה דהמן ואותו תלו על העץ, וזהו רבותא גדולה שאע"פ שאינו מהפך הטבע לגמרי א"כ אינו מונע כח ק"כ צירופי אלקים דקדושה וגם לא צירופי אלקים אחרים דקליפה, עכ"ז גם מבחי' זו גדול כחו לשלוט עליהן וזהו ענין סבת הסיבות וכו' וא"כ ענין גדול הוי' מכל האלקים אינו סותר למ"ש ומבלעדי אין אלקים, כי באמת אינן אלקים רק שהוא ית' נותן כח בידם, וע"כ נקראו אלקים, ועד"ז אמרו רז"ל חולין ד"ז ע"ב למה נק' שמם כשפים שמכחישין פמליא של מעלה כו', ואעפ"כ גם בבחי' זו שנקראים אלקים גדול הוי' מכל האלקים וכל אשר חפץ עשה כי לא יבצרו הסיבות ממנו ע"פ הטבע או למעלה מהטבע כו' והוכיח מן כי בדבר אשר זדו שזה צ"ל ע"י סיבת הסיבות לבוא גלגולי דברים שבתוך הנהגת הטבע המסודר ע"פ שרו של עולם מלובש מלמעלה מהטבע ומלבישו בסיבת כו', וע' בד"ה כי אתה אבינו שזה נמשך מלמעלה יותר מהנס שחוץ לטבע לגמרי כי כאן יש חוץ לטבע, וגם מלבישו תוך הטבע, וע"ש כי בנס שחוץ לטבע נמשך מז"א ע"ד מוליך לימין משה זרוע תפארתו, ולהלביש מה

שלמעלה מהטבע בתוך לבוש הטבע נמשך מיסוד אבא המקבל מעת״י כי זהו כמו חיבור ב׳ הפכים יחד ולכן ארז״ל פרק ע״פ דקי״ח ע״א קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה כו׳, וכענין שארז״ל ספ״ק דב״ב די״ו ע״א שבור את החבית ושמור יינה כמ״כ י״ל כאן שבור את החבית שבירת הטבע ע״י הסיבות הנפלאות הבאים מסיבת כל הסיבות ושמור את יינה שאעפ״כ יהי׳ כ״ז מלובש בלבוש הטבע ולא יוצא דבר חוץ לטבע לגמרי כמו במעשה דפורים שהיה סיבה שמאס בושתי ולקח את אסתר כו׳, וא״כ הפי׳ עתה ידעתי כי גדול הוי׳ מכל האלקים ר״ל שאף בבחינת אלקים גימטריא הטבע שבזה ניתן הכח לשרו של עולם להיות ההנהגה כפי מנהגו של עולם וממנו מקבלים ע׳ שרים, ע׳ בזהר פ׳ חיי דקכ״ד סע״ב הנה גם בבחי׳ זו גדול הוי׳ מהם כי מאיר מבחי׳ שלמעלה מהטבע להלבישו ממש תוך הטבע, וזהו מכל האלקים היינו בין אלקים דקדושה ק״כ צירופי אלקים ובין בבחי׳ אלקים אחרים ק״כ צירופים, הכל בידו לשנות, וכן פי׳ בשל״ה פ׳ יתרו דשי״ז ע״ב בד״ה לא תרצח, וזהו ענין כי בדבר אשר זדו שהיה סיבה מסיבת הסיבות זה שרדפו מצרים אחריהם, ועי״ז נמשך שבקדרה שבישלו בה נתבשלו כנ״ל, ועיין מענין נער הייתי בזח״א פ׳ לך דצ״ה ע״ב ובפ׳ תולדות דקמ״ג ע״א ושם סע״ב בענין והיתה לה׳ המלוכה, ועיין בשל״ה סוף פ׳ לך לך דרפ״ה ע״ב בשם הבחיי פ׳ משפטים שהוא אדון לכל מה שתחתיו כו׳, המושל בכל אשר למעלה ברצון השי״ת, ובפ׳ וישב דש״ב ע״א, ועיין בת״א פ׳ בשלח בד״ה אכלוהו היום בענין מן שנאמר בו לקטו דבר יום ביומו לפי שנמשך מלמעלה מהזמן דהיינו מהקב״ה, משא״כ שארי לחם מן הארץ שנמשך ע״י אין לך עשב שאין לו מזל וכו׳ ושרשם ממט״ט שרו של עולם שנאמר בו נער הייתי גם זקנתי לא שייך זה כי הוא תחת הזמן, ולכן ג״כ צומחים בשבת משא״כ במן כו׳, והנה אעפ״כ גם בלחם מן הארץ ארז״ל פרנסה בכל יום במד״ר פ׳ בראשית פ״כ דכ״ג ע״ד והוא ע״י הקב״ה בעצמו שלא ע״י מלאך וזהו מש״ל בשם הפרדס שער אבי״ע ספ״ה שרק נשפע המזון ע״י מט״ט אבל הוא בהשגחה ובמאמר עליון כו׳.

קיצור. והנה מלבד ששולט עליהן ע״י לשנות הטבע לגמרי אך זהו רק לעתים מזומנים ורחוקים. אך באמת שולט עליהם בכל עת ובכל שעה כמאמר על נפלאותיך וטובותיך שבכל יום עמנו, ובנדה ספ״ג ע״פ לעושה נפלאות גדולות לבדו שאין בעל הנס מכיר בניסו, והיינו ע״ד אנת הוא סיבת הסיבות והוא סיבות כו׳ ולא יבצרו הסיבות ממנו, ומזה נמשך כי בדבר אשר זדו ובחינה זו אף שהסיבות מתלבשים בלבוש הטבע נמשכו ממקום עליון יותר מהנס שחוץ לטבע כי להלביש למעלה מהטבע שיהי׳ מוסתר ומלובש תוך הטבע נמשך ממקום שלמעלה משני הבחינות משם נמשך חיבורן יחד דוגמת עושה שלום במרומיו בין אש ומים, וגם זהו כמו חיבור שני הפכים בנושא אחד כמו דמעיילא פילא בקופא דמחטא, וע״ד שבור את החבית ושמור את יינה, וזהו כי גדול הוי׳ מכל האלקים, פי׳ בשל״ה דקי״ז ע״ב בין מק״כ צירופי אלקים דקדושה שמהם שורש הטבע,

ובין להבדיל ק"כ צירופים דק"נ הכל בידו, ומזה נמשך כי בקדרה שבישלו בה נתבשלו, שהרי מושל גם בק"כ צירופים שלהם הקדרה שלהם, והערה לזה עמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אכלוהו היום בענין מן שלא ירד בשבת משא"כ שארי השפעות, אע"פ שאין לך עשב שאין לו מזל כו' שנמשכים משרו של עולם, ואעפ"כ פרנסה בכל יום מהקב"ה עצמו, ע"ד סיבת הסיבות כל אשר חפץ ה' עשה כו'. הג"ה, ואפ"ל כידוע מענין כי אל דיעות שיש ב' דיעות שמלמעלמ"ט שם היש ולמטה כלא חשיב, משא"כ מלמטלמ"ע זהו יש מאין, והנה הנס שחוץ לטבע זהו גילוי דיעה העליונה, אכן להלביש למעלה מהטבע י"ל נמשך ממקום עליון יותר היינו כי אל דיעות בשם אל תיקון הראשון מי"ג ת"ד הוא כולל הב' דיעות יחד, וכמו ב' הפכים בנושא אחד מקום ארון אינו מן המדה י"ל זה גבוה מהפך ים ליבשה כו'. ארון אותיות נורא הוא על כל אלקים, הנה ארון הברית אדון כל הארץ, אדון גבוה מבחי' אד' ע"ד ועתה יגדל נא כח אד' אדון הנפלאות.

קיצור דקיצור. יתרון החכמה מן הסכלות, לא מצא בהן ממש, אע"פ שאמר מכל האלקים ע"ד בעלי כח גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, שרו של עולם, עכ"ז כל אשר חפץ ה' עשה, כי גדול הוי' מכל האלקים, לשנות הטבע לגמרי, או להלביש הלמעלה מהטבע בהטבע, וזהו נמשך מבחי' עליונה יותר דהיינו מבחי' כי אל דיעות שלמעלה מב' הדיעות, וזהו גאולה בכל יום פרנסה בכל יום.

ז) **ועוד** י"ל ליישב סתירה ממאמר כי גדול הוי' ואדונינו מכל אלקים, למ"ש ומבלעדי אין אלקים, וכתיב כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו, ואפ"ל מלבד מ"ש לעיל דפי' שהמלאכים נק' אלקים לפי שניתן להם כח וממשלה ומ"מ אין בידם להרע או להטיב כ"א במאמר עליון, אך עוד זאת אפ"ל כי הוי' הוי' ופסיק טעמא בינייהו ולגבי שם הוי' דע"ק שייך ומבלעדי אין אלקים אין עוד כלל, ובז"א שייך מ"ש דוד כי אני ידעתי כי גדול הוי' ואדונינו מכל אלקים, וע"ק וז"א זהו כענין סוכ"ע וממכ"ע, ומ"מ הרי גם בז"א אמר משה כי ה' אלקיכם (דקאי על ז"א) הוא אלקי האלקים, ואפשר להביא סמך לזה ממ"ש ע"פ הזהר ויצא דקמ"ז בענין קומה ה' ויפוצו אויביך, ובענין קומה ה' למנוחתיך, כי בז"א שייך בחי' לאגחא קרבא ע"ד מלחמה לה' בעמלק, וכמ"ש בת"א בד"ה ויאבק איש עמו, וזהו ה' איש מלחמה הוי' שמו בשמו הוא נלחם, אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום ה', ע"כ בבחי' זו שייך כי גדול הוי' מכל האלקים ולא שייך בבחי' זו לומר אין עוד כלל שהרי הם נלחמים עם שם הוי' ע"ד מלחמה להוי' בעמלק עמלק גימט' ב"פ ק"ך צירופי אלקים, היינו מה שק"ך צירופי אלקים אחרים מקבלים יניקה מק"כ צירופי אלקים דקדושה, ועי"ז מגביהים א"ע כנשר בחוצפא כלפי שמיא שהוא ז"א דאצי' לינק מבחי' ורב חסד דקמיה כחשיכה כאורה כמ"ש בד"ה בשלח פרעה וסד"ה וידבר אלקים כו' וארא, ובד"ה ויאבק הנ"ל, אלא שאעפ"כ עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקים היינו מבחי' ב"פ ק"ך צירופי אלקים, והיינו משום דבאמת ב'

ההויות דז״א וע״ק הכל אחד ולכן אם תגביהי כנשר לינק מרוממות שלא ע״י הוי׳ דז״א משם אורידך נאום ה׳, אבל בבחי׳ שם הוי׳ דע״ק שעז״נ קומה ה׳ למנוחתיך דבבחי׳ זו אין שייך מלחמה וכהמס דונג מפני אש כו׳, בבחי׳ זו נאמר ומבלעדי אין אלקים וזהו כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד, פי׳ הוי׳ ע״ק הוא האלקים ז״א, שלגבי ע״ק נק׳ בשם אלקים, ועיין מזה בזח״ג נשא דקמ״א ע״ב וזהו ע״ד מ״ש בלק״ת בד״ה טוב לחסות בהוי׳ בחי׳ ע״ק מבטוח באדם היינו אפי׳ באדם הידוע שעל הכסא, משום כי בבחי׳ אדם יש זה לעו״ז, משא״כ בשם הוי׳ כי אמילם כו׳, וראיה לפירוש זה מצאתי בזח״ב משפטים דק״ח ע״ב ע״פ ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי כי אני אני תרין זמנין אמאי אלא לדייקא דהא לית תמן אלקים אלא הוא דהא כמה זמנין דאתמר אני זמנא חדא ולא יתיר והוה תמן סט״א, אבל השתא אני אני הוא ואין אלקים עמדי דהא כל סט״א אתעבר ודייקא אני אני עכ״ל. ועיין במד״ר פ׳ בשלח ר״פ כ״א מענין אני אני הוא לעוה״ז ולעוה״ב, והיינו מה שאמרו רז״ל ספ״ג* ע״פ ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד וע׳ בלק״ת פ׳ שלח סד״ה אני הוי׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ״צ דרוש הראשון מענין ב״פ אני שהוא ממכ״ע וסוכ״ע והם ב׳ ההויות, ובאג״ה סי׳ י״ז ד״ה נודע דבאתעדל״ת ולכן בעוה״ז שמאיר רק אני פ״א יש סט״א המסתיר כי זה לעומת זה, אבל לע״ל שיהי׳ גילוי ב״פ אני אזי יתגלה איך ואין אלקים עמדי, ועיין בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה וידעת היום והשבות אל לבבך דרוש הראשון פ״ד מזה ובהביאור פ״ד, ולפי שבאמת מה שלע״ל יהי׳ בגילוי ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד אנו אומרים בק״ש גם עתה הוי׳ אלקינו הוי׳ אחד, רק שלע״ל ראו עתה כו׳, לכן נאמר גם עתה וידעת היום כו׳ כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד, וא״כ מ״ש דהע״ה כי אני ידעתי כי גדול הוי׳ ואדונינו מכל אלקים, זהו רבותא גדולה דלא מיבעי לגבי ע״ק סוכ״ע שע״ז אמר משה אין עוד מלבדו ועז״נ ומבלעדי אין אלקים, אלא אפילו בשם הוי׳ דז״א ואדונינו מלכות דאצילות שבבחי׳ זו יש לעו״ז כנ״ל בענין עמלק כו׳, מ״מ באמת אני כנס״י ידעתי כי גדול שם הוי׳ דז״א הממכ״ע מכל האלקים כי סכ״ע וממכ״ע כולא חד כנ״ל, והראי׳ כי כל אשר חפץ ה׳ עשה כו׳ רק מי כמוך באלים הוי׳ מי כמוך באלמים הוי׳ כו׳.

קיצור. ובזה יתורץ מה שיש להבין דכיון ומבלעדי אין עוד ממש מהו מלחמה לה׳ בעמלק ומהו ה׳ יחתו מריביו וגם מהו גורל א׳ לה׳ כו׳, אך כי יש סוכ״ע וממכ״ע והן ב׳ שמות הוי׳ ולגבי בחי׳ סוכ״ע כולא קמיה כלא חשיב, אבל בבחי׳ ממכ״ע יש זלעו״ז ועמ״ש מזה ע״פ טוב לחסות בה׳ מבטוח באדם, והנה בבחי׳ ממכ״ע נאמר שמש ומגן ה׳ אלקים לשמש שם אהל בהם חמה בנרתק, ע״כ מצד ההסתר יש זלעו״ז כו׳ ועמ״ש בלקו״ת בשה״ש בד״ה ששים המה מלכות דרוש הראשון בענין מפלגך ולעילא כו׳ ושם נאמר מלחמה לה׳ בעמלק קומה ה׳ ויפוצו אויביך, וזהו ענין חוצפא כלפי שמיא ע״ד אם

ספ״ג: בכתי״ מקום חלק, וצ״ל: דפסחים.

תגביהי כנשר ע׳ בד״ה ויאבק איש וסד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא אל אברהם כו׳ אלא שמ״מ באמת גם בבחי׳ ממכ״ע נאמר כי גדול הוי׳ ואדונינו כו׳ משום דבאמת סוכ״ע וממכ״ע כולא חד, אבל בגילוי סוכ״ע כצאת השמש בגבורתו אזי נאמר ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי שיתגלה בחי׳ זו בבחי׳ ראיה, וזהו ראו עתה, ומ״מ גם עכשיו שנדמה שיש זה לעו״ז עכ״ז כי גדול כו׳ כל אשר חפץ כו׳ כיון באמת גם עכשיו אין עוד כו׳, וענין אין כמוך באלקים אד׳ זהו ע״ד אות הוא בצבא שלו, ועפי״ז אפ״ל מ״ש בתורה כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד היינו לגבי סוכ״ע הוי׳ סוכ״ע הוא האלקים ממכ״ע, לכן אין עוד, ומ״ש בתילים כי אני ידעתי כי גדול הוי׳ כו׳ זהו מצד בחי׳ ממכ״ע דאע״פ שבבחי׳ זו יש לעו״ז ומלחמה לה׳ בעמלק מ״מ כל אשר חפץ ה׳ עשה, משום דבאמת אני אני הוא סוכ״ע וממכ״ע כולא חד רק שלע״ל יאיר בחי׳ זו בגילוי, ועז״נ ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד אבל באמת אטו האידנא לאו אחד הוא כו׳, ונמצא שהמד״ר דפ׳ ואתחנן אינו מפרש דברי יתרו בענין אחד עם מ״ש דוד כי אני ידעתי כי גדול כו׳, אבל המד״ר דקהלת שאינו נותן דופי בדברי יתרו מפרש דבריו שהם כמ״ש דהע״ה כי אני ידעתי כי גדול כו׳ כנ״ל.

ח) **והנה** בפירוש כי בדבר אשר זדו ארז״ל במד״ר ר״פ שמות קי״ו ד׳ (שהוא דף ג׳ רע״א) כי בדבר אשר זדו בקדרה שבישלו בה נתבשלו וכ״ה בגמרא פ״ק דסוטה די״א ע״א ושם מסיים מאי משמע דהאי זדו לישנא דקדרה הוא דכתיב ויזד יעקב נזיד ובשרשים הם שני שרשים זדו לשון מזיד והוא בשורש זוד ורש״י שם כתב והוא שמתאוה להדבר והרד״ק במכלול ערך זוד כתב כי הזידו עליהם ורבותינו ז״ל נשתמשו הרבה בזה הלשון וקראו מזיד למי שעושה הדבר ברצון, וענין נזיד כתבו בשרש נזד מה שפירושו תבשיל, היינו ויזד יעקב נזיד, ובמ״ב סי׳ ד׳ ל״ח ובשל נזיד לבני הנביאים ות״י ובשל תבשילא וכן שם עוד פסוק ל״ט מ״ם והגמרא והמד״ר חברו מזיד לבישול והענין דאיתא במא״א אות קוף סעיף ל״ב קדרה נקרא המלכות כי הבישול נק׳ זווג תוך זאת הקדרה עכ״ל. והיינו כמ״ש באות סמך סעי׳ ו׳ סיר נק׳ המל׳ והבשר המתבשל בה הוא היסוד הבשר החי עכ״ל. ובאות ב׳ סעי׳ י״ג בשר הוא היסוד שכולו בשר אין בו עצם וסימן כל בשר עכ״ל. וע׳ בזח״ב תרומה דקנ״ו סע״ב ודקנ״ז ע״א ע״פ יבא כל בשר להשתחוות, וברע״מ פ׳ צו דל״ג ע״ב גבי בבשר היורד מן השמים עסקינן, מן השמים עמודא דאמצעיתא דעלה אתמר ובשר מבשרי כו׳, ועמ״ש בביכעל אוסרי לגפן דתקס״ד ושם דקמ״א מן וכדי להבין היטיב ענין יחוד מ״ן ומ״ד דזו״נ עד בשיעור קומה שם נתבאר ענין והיו לבשר אחד. ומזה יובן ענין בישול הבשר בקדרה שהיא המ׳ שיהי׳ בבחי׳ לבשר אחד, וע׳ מזה ג״כ בסידור שער התפילה בהביאור ע״פ אחרי ה׳ אלקיכם תלכו גבי ושורש ענין ובו תדבקון, ומ״ש בסידור שער ר״ח בפירוש יבא כל בשר להשתחוות לפני עד״ז יובן ענין והיו לבשר אחד, וזהו ענין בישול הבשר בקדרה הנ״ל, ועמ״ש במא״א אות ב׳ בסעי׳ מ״ם בישול נק׳ הזווג

העליון ויסוד דנוקבא הוא הקדרה אשר בה יבשלו השפע עכ״ל. ונתבאר מזה במ״א ע״פ ובגפן שלשה שריגים כו׳ הבשילו אשכלותיה ענבים, גם בענין משל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה כו׳ וא״כ פי׳ בקדרה שבישלו היינו שיש זלעו״ז בישול ובשר בשדה טרפה שזהו היפך הביטול הנ״ל דבחי׳ יבא כל בשר להשתחוות כ״א ע״ד ובשר חמורים בשרם, וע׳ במד״ר אמור פכ״ח ע״פ ותזני אל בני מצרים שכניך גדלי בשר ביחזקאל סי׳ ט״ז כ״ו, ועמ״ש בפרש״י שהם היו שטופים בזימה ורצו כל הבן הילוד כו׳ וכל הבת תחיון לזנות עמהם גם מנעו הזווג העליון בגזרה כל הבן הילוד כו׳ וכוונו לבטל זווג העליון דיסוד ונוק׳ דקדושה בחי׳ ונהר יוצא מעדן כו׳, ולהמשיך זווג דיסוד ונוק׳ דקליפה בזמה וזנות ושפחה כי תירש או תחת עבד כי ימלוך וזהו מבית עבדים, וע״כ בקדרה שבשלו בה נתבשלו כי ענין קי״ס זהו זווג העליון דקדושה, חהו וישב הים לפנות בקר לאיתנו כו׳ ועי״ז נטבעו המצרים איתן הוא יסוד כנודע מענין משכיל לאיתן כו׳, ומכ״ז יובן ענין המזיד שעושה ברצון הוא גורם זווג יסוד ונוק׳ דקליפה ע״ד נזיד הבישול בקדרה כו׳.

קיצור. רז״ל חיברו נזיד עם זדו, וענין נזיד שהוא הבישול בקדרה בחי׳ בשר חי שהריחה ציקי קדרה בשכמל״ו ויש לעו״ז בחי׳ קדרה ובשר בשדה טרפה וזהו אשר זדו ובקדרה שבישלו בה נתבשלו, ויש להעיר מענין בקדרה שבישלו בשכמל״ו שנק׳ ציקי קדרה כי הזווג נק׳ ויאכל לחם מאשר שמנה לחמו, וזהו הבישול בקדרה והמגיד פי׳ ששפע ריח צקי בא מכתר, והם רצו להמשיך בחי׳ זו בבחי׳ ושפחה כי תירש זח״ג פ׳ אחרי סט״א, וזהו בקדרה שבישלו בה נתבשלו כי נוק׳ דקליפה ענינה לעשות כלייה בעלמא בזהר ר״פ מקץ ובהרמ״ז שם וז״ל ולא מיבעי ששונאה את ישראל זרע קדש, אלא גם את בניה ומבקשת לעקור את הכל כמ״ש ולכל תכלית הוא חוקר לכל מיני כליון וחרץ, ולכן בה נתבשלו, וא״ת שהרי נטבעו בים סוף שהוא מ׳ דאצי׳ סופא דכל דרגין י״ל שהרי נאמר ירדו במצולות כמו אבן, ומצולות ים פי׳ המק״מ אמור דק״א סע״א בשם הע״ח כי זו״נ דנוגה דבי״ע הם נקראו מצולות ים והם עזאזל כי הם מצולות נוק׳ דקדושה הנק׳ ים עכ״ל וכ״כ עוד שם דק״א ע״ב. וע׳ במא״א מ״ם פ״ח מצולות ים נק׳ נוק׳ דתהומא רבא זח״ג פ׳ שלח קס״ג ע״ב ועיין מזה בזח״ג פ׳ אחרי דס״ג סע״ב ע״פ ותשליך במצולות ים כל חטאתם ובמק״מ שם ודס״ב ע״ב מצולות צל מות וא״כ בבחי׳ זו נטבעו המצרים, וזהו כי בדבר אשר זדו בענין ציקי קדרה במערכת ציוני ואתחנן.

ט) **והנה** מענין בשכמל״ו. עיין בלק״ת בד״ה שה״ש אשר לשלמה ושם פ״א שהוא בחי׳ יחו״ת ובד״ה צאינה וראינה דרוש הראשון פ״ב ובד״ה בחדש השלישי לצאת בנ״י מאמ״צ בת״א פ׳ יתרו בענין אנשי יריחו והמבואר כי שמע ישראל זהו יחו״ע ובשכמל״ו זהו יחו״ת, וע׳ מזה בד״ה שובה ישראל הראשון פ״א אשר יחו״ע זהו״ע שילוב אדנות בשם הוי׳ ויחו״ת זהו״ע שילוב שם הוי׳ בשם אדנות, ובהביאור שם בד״ה איתא במ״ח פ״א

וע' בסידור שער ר"ה סד"ה אד' שפתי תפתח בענין מלכיות וזכרונות שי"ל מלכיות הוא ע"ד שילוב הוי' באד' וזכרונות זהו ע"ד שילוב אד' בהוי', ואפ"ל שכמ"כ עד"ז סעודתא דמעלי שבתא הנק' סעודתא דחק"ת זהו כענין שילוב הוי' באד' וסעודתא דיומא זהו ע"ד שילוב אד' בהוי', והנה ענין בת מלך פי' בציוני פ' ואתחנן ע"ד בת היתה לאברהם ובכל שמה, ואפ"ל יותר ע"ד מ"ש בת"א פ' מקץ בהביאור ע"פ רני ושמחי דרוש השני בענין פי' בת ציון שכאשר המלכות היא באצילות נקראת ציון וכשירדה בבי"ע נק' בת ציון, ועמ"ש עוד בלק"ת בשה"ש בד"ה שחורה אני ונאוה בהביאור בשם הה"מ בענין מטרוניתא תתאה כו'. והנה מבואר לעיל שהזווג העליון נק' בשם אכילה, והענין כי ההשגחה נק' אכילה כמש"ל בהגהות לד"ה אכלוהו היום, וזהו ג"כ ענין הזווג שהוא השפעת הדעת שיהי' ומלאה הארץ דיעה, והקדרה נק' מלכות שבה מתבשל המאכל ולכן יחו"ת נק' ציקי קדרה כי יחו"ת זהו יש ובטל ואין זה בערך יחו"ע ביטול אמיתי, ובחי' בת מלך זהו יחו"ת ויחוד זה נק' ציקי קדרה ולכן תאמר יש לה גנאי כי זהו התענוג מבחי' ביטול היש שהו"ע מדת המלוכה כו', ומזה יובן ענין בקדרה שבשלו שהם זדו להמשיך האכילה בלעו"ז בחי' נוק' דק"נ, וזהו"ע ובשר בשדה טרפה לא תאכלו כו', לכן בה נתבשלו ומזה ידע כי גדול ה' מכל האלקים כי מלכותו בכל משלה עד שמיני' וביה אבא שדא ביה נרגא כו', קדרה בנפש י"ל המוח כמ"ש בגמ' פא"ט דמ"ה סע"א מוח וכל מה שבקדרה, פרש"י בגלגלת והיינו מקום חלל שבו מקבל שפע השכל, והבישול של הבשר י"ל ע"ד יבא כל בשר להשתחוות, וכן כל הבשר לעולה, במים ובאש פירש רבינו ז"ל בדרוש בהעלותך תקס"ג ע"פ והשתיה כדת, אש זהו ע"ד רשפי אש האהבה והמים טעמי המצות והאש מחמם המים ועי"ז נתרכך ונתבשל הבשר מעשה המצוה שיהי' נתעכל בקיבה ונתהפך לדם כו', מים מגדלי' כל מיני תענוג, ויש מים עליונים י"ל שזהו פסוק ראשון דק"ש, יקוו המים אל מקום א', היינו תיבת אחד דק"ש ואולי זהו מ"ד ובשכמל"ו י"ל יהי רקיע ויהי מבדיל הוא מים התחתונים דמ"ן לכן נק' ציקי קדרה, וכ"ז בקדושה ובקדרה שבשלו זהו המוח כשמלא תאוות והבישול באש זרה ובמים הזדונים, וזהו אשר זדו ובישול הבשר זהו ובשר יסוד דדכורא בשדה נוקבא דקליפה זונה הנק' שדה טרפה ואם בשדה מצאה, ועיין מענין מים הזדונים בזח"א פ' נח דס"ג סע"ב ואולי יש להעיר ממ"ש בת"א פ' נח בד"ה מים רבים לא יוכלו לכבות או כענין נחל השטים ע' זח"ג ס"פ עקב, ובלק"ת בשה"ש בד"ה ששים המה הראשון וע' זח"ב שמות ד"ו ע"א ע"פ אשריכם זורעי על כל מים שיש מים מתוקים ומים המרים, והנה בעבודת ה' כאשר נתבאר שהגולגולת נקרא קדרה והמים זהו המוח כי יסוד המים הוא במוח והאש הוא בהלב יסוד האש, לכן ע"י חיבור לב ומוח יסוד האש עם המים מתבשל בהקדרה בחי' לחם חטה כ"ב אתוון דאורייתא וכן בחי' בשר כו' וע' קצת מזה בלק"ת בד"ה והי' לכם לציצית דרוש הראשון פ"א דמ"ג ע"ג וע' בד"ה ויהי קול מעל לרקיע, ועמ"ש עוד מענין שהריחה ציקי

קדרה בד"ה בכ"ה בכסליו סעיף* כי ק"ש נק' ריח ע"ד בריחא דלבושייכו ידע שלא קראו ק"ש זח"ג בלק קפ"ה והריחו ביראת ה' ודוגמת קטרת אחד עשר סממנים, עיין מענין ריח בוגדיו בד"ה ראה ריח בני, אך בשכמל"ו נק' והריחה ציקי קדרה.

י) **קדושין** פ"ק דל"א א', מאי דכתיב יודוך כו' עמ"ש מזה בבוך תרט"ו ועיין מזה בפנ"י פ' יתרו דפ"א א'. עקידה שער מ"ה. ווי העמודים פ"ז די"ג ע"ב בסוף העין יעקב דל"ד א'.

פסוק יודוך תלים קל"ח ד'. מד"ר קל"ב ד' קל"ג ג', רכה"ב רכה"ג רכו"ג. של"ה קצ"א שנח"ב. בחיי קי"ח ב'.

הנה ענין אנכי הוי' אלקיך עיין בלק"ת בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון פ"ד דע"ב ד' אנכי הוא בחי' עצמותו ומהותו נתגלה להיות אלקיך שורה ומתגלה בך ע"י בחי' הוי' שהוא צמצום והתפשטות, ואף כי בלא"ה הנשמות מושרשים בשם הוי' י"ל כמ"ש בד"ה לא אבה בפ' תצא בענין כי אהבך הוי' אלקיך כו', המשכה מע"ס הגנוזות כו' והיינו ע"י כי אקב"ו, לא יהי' לך שלא יהי' עונותיכם מבדילים עיין בד"ה ביום השמיני עצרת בן חכם, ועמ"ש בהגהות לד"ה ועשית ציץ מענין אנכי ולא יהי' לך גבי קדש למד מלמטה כו', והנה פסוק ראשון דק"ש הוא קבלת דיבור אנכי ולא יהי' לך כמ"ש במ"א, וענין קבלה זו זהו ג"כ מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים כו' אין עוד מלבדו דהיינו ענין הוי' אחד, עיין ד"ה תקעו דרוש השני מענין במדה"ד ובמדה"ר ובד"ה מזוזה מימין מענין כל אשר חפץ, והנה ארז"ל זהר ר"פ יתרו שמ"ת הי' ע"י שהודה יתרו עתה ידעתי כו', וצ"ל הרי כתיב אין עוד מלבדו, אך הנה כתיב גם זה לעו"ז עשה האלקים, וכתיב כי מנסה הוי' אתכם כו', ועיין ד"ה אלה מסעי השלישי בענין אשר ברא אלקים לעשות, אך הענין כי יש ממכ"ע וסוכ"ע, עיין בסידור ד"ה אני לדודי, והנה ממכ"ע זהו כציור אדם יהי רקיע ויהי מבדיל כמו קרומא דפסיק במעי דב"ג, עיין ד"ה נשא דרוש השני, ומצד זה נמשך הסתר עד שיש זלעו"ז מפלגא ולעילא, והסתר זה זהו ענין שמש ומגן נרתק משם אלקים ומשתלשל נרתק גשמי, עיין בסידור סד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם, והנה המלאכים נקראים גם כן אלקים לפי שהם שלוחי השפע משם אלקים, והם בבחי' ביטול לגמרי, וזהו כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם כמש"ל סעיף ו', עיין בהקיצור דסעיף וא"ו, אך מזה משתלשל בחי' אלקים אחרים ר"ל ג"כ מלאכים שאינן בבחי' ביטול כ"א יש כו' ויניקתם מק"ך צירופי א', וזהו ענין עמלק ב"פ ק"ך כו' וזהו טעות עוכמ"ז דקרו לי' אלקא דאלקיא, עיין לעיל בהקיצור סעי' ד' בתחילתו אבל באמת נאמר המגביהי כו' המשפילי בד"ה ששים המה דרוש השני, וזהו כי ה' הוא האלקים אין עוד, ומבלעדי כו', כי גם ההסתר

סעיף: ד', ראה לעיל ע' תשמה.

יהי רקיע כו׳, זהו לגבי ממכ״ע, אבל בבחי׳ סוכ״ע את השמים ואת הארץ אני מלא בהשואה אחת, ומ״ש כי גדול הוי׳ זהו שאפי׳ מצד ממכ״ע שנראה שיש זלעו״ז, עכ״ז כי גדול כו׳ כי בדבר אשר זדו ע״ל ס״ג וס״ב, והיינו משום דממכ״ע וסוכ״ע כולא חד, אלא שבבחי׳ ממכ״ע הוא אל מסתתר ובגילוי סוכ״ע נאמר ראו עתה כו׳, וע״ז נאמר אין עוד וע״ז נאמר כי גדול כו׳ אעפ״י שנראה כאילו יש בחי׳ ממשלה לשרים הנק׳ אלקים עכ״ז כי גדול עד שכל אשר חפץ כו׳, וענין בקדירה שבישלו יש להקדים ענין שהריחה ציקי קדרה, ולעומת זה קדירה ובשר בשדה טריפה, כי יש ריח שדה אשר ברכו ה׳, ויש לעומת זה שדה זח״א חיי קכ״ב ע״ד ואם בשדה מצאה כו׳, וזהו שדה טריפה שהשדה הוא טריפה, ורבותא שבקדירה שלהם נתבשלו והנה גילוי זה לע״ל ראו עתה כו׳ נמשך ע״י אנכי הוי׳ אלקיך, והיינו ע״י מ״ע ומל״ת כנ״ל, ועיין לק״ת פ׳ כי תצא ד״ה כי תצא דרוש הראשון בפי׳ ונתנו הוי׳ אלקיך הוי׳ תורה אלקיך מצות י״ל ע״ד עובד אלקים לשון עורות עבודים, ומזה נמשך שלא יהי׳ הנרתק מסתיר כו׳.

בת״א פ׳ תשא פי׳ מה שהמלאך נק׳ בשם אלקים זהו מפני גודל ביטולו אליו ית׳ ואינן תופסים מקום נגד חיות אלקות המדבר בהם ואינם רק מעביר שעל ידיהם יומשך הדבור והפעולה למטה, ולכן כתיב בהגר ותקרא שם ה׳ הדובר אליה, והוא המלאך שדיבר עמה כמ״ש במד״ר, ולכאורה קשה דהא דוקא באצי׳ איהו וגרמוהי חד דהיינו שגם הכלים הם אלקות ממש משא״כ עולמות בי״ע הוא בבחי׳ פירוד טורי דפרודא, וצ״ל כאשר המלאך הוא שליח שאני, כמ״ש באג״ה בסופו, וז״ל שכל מלאך שהוא שליח מלמעלה אז נק׳ בשם ה׳ ממש השוכן בקרבו משא״כ כשאינו שליח יש לו שם אחר כפי עבודתו ואז קורא קדוש ק׳ ק׳ ה׳ כו׳ כלומר ששם ה׳ מובדל ממנו עכ״ל, הרי דוקא כשאינן שליח אז שם ה׳ מובדל ממנו אבל כשהוא שליח נק׳ בשם ה׳ ממש.

(ב) **אמנם** עדיין אינו מתורץ בזה דהא משמע שהמלאך נק׳ אלקים אף כשאינו שליח כמ״ש מי כמוך באלים הוי׳ שפי׳ הרמב״ן מי כמוכה במלאכי מעלה שהם נקראים אלים וגם נקראים אלקים, ועד״ז נאמר אין כמוך באלקים אד׳, ופי׳ השל״ה שעד״ז הוא מ״ש יתרו כי גדול הוי׳ מכל האלקים.

(ג) **קודם** שנשלים סעיף ב׳ יש להקדים הקיצור מסעיף ג׳ כשאני דן את הבריות אני נקרא אלקים, דיינין מומחין נקראו אלקים לשון שררה ורבנות כמו ראה נתתיך אלקים לפרעה רבא לפרעה, בספר השרשים איל לשון כח, ואת אילי הארץ לקח, ועד״ז ואם זרוע כאל לך מי כמוך באלים הוי׳ היינו בחזקים, והמלאכים נק׳ ג״כ אלים או בני אלים ע״ש הכח והיכולת שנתן בהם ממנו ית׳, ושורש שני ענין אלקות, והוא ג״כ ענין כל יכול, ארוממך אלקי המלך ע״ד ועתה יגדל נא כח אד׳, העונה איש״ר בכל כחו, וע״כ המלאכים נק׳ אלקים ע״ש הכח שיש בהם כפי השרש הראשון,

לשון אילי הארץ לקח, ולא לשון אלהות, אך כחם והשתוררותם הכל ע״פ רצון וציווי הבורא ית׳, ולא מרצון עצמם, וכמש״ל סעיף א׳ בשם פירש״י ויאמר הרבה ארבה והלא אין בידם להרבות וע״כ נק׳ הבורא ית׳ בשם אלקי האלקים, ולפמש״ל סעיף א׳ נק׳ המלאכים כשהם שלוחים אלקים גם מצד שרש השני שהוא אלקות, דהיינו מצד אלקותו ית׳ השורה ומתלבש בהם, ומ״מ הכל מעשיהם רק ע״פ שליחותו ית׳, לכן נק׳ אלקי האלקים, ומבלעדי אין אלקים, ואין אלקים עמדי, כיון שאין בידם להרע או להיטיב, רק בידו ית׳, עוד הטעם שנקראו המלאכים אלקים מפני שהן חיים ואינן מתים, ע״ד אני אמרתי אלקים אתם, וזהו ואשר משרתיו כולם עומדים.

(ד) **וז״ש** כי גדול ה׳ כו׳ כי כל אלקי העמים אלילים סי׳ צ״ו, ואיך נקראו המלאכים אלילים, זהו מפני שאין בידם להרע או להיטיב, וז״ש ונורא הוא על כל אלקים, נורא הוא בחי׳ תפארת (ארון אותיות נורא בחיי פ׳ תרומה וכתיב הנה ארון הברית אדון כל הארץ, לכן נורא הוא על כל אלקים) וזהו כי גדול הוי׳ ואדונינו (היינו אדון כל הארץ אדון הנפלאות) מכל האלקים, והנה המד״ר בקהלת ור״פ דברים שיבחו דברי יתרו, ומפרשים דבריו ע״ד שנאמר בתהילים סי׳ קל״ה, כי גדול הוי׳ ואדונינו מכל אלקים כנ״ל, ומסיים כל אשר חפץ ה׳ עשה כו׳, ומבואר שפי׳ מכל אלקים שהמלאכים נק׳ אלקים ע״ש הכח שהם שרים כמו מיכאל שר של מים וכן מט״ט נק׳ שרו של עולם, ועד״ז נאמר כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, ואינם אלא שלוחי השפע, ולכן כל אשר חפץ ד׳ עשה בשמים ובארץ, ועד״ז פירשו דברי יתרו, וז״ש כי בדבר אשר זדו.

(ה) **וזהו** ענין אות הוא בצבא שלו, פי׳ כי גדול הוי׳ מכל אלקים פי׳ בת״א דהיינו מכל ק״ך צירופי אלקים שמהם נמשך להיות היש ודבר נפרד, והשל״ה פי׳ דאלקים כולל צירופים אחרים, והמבדיל ק״ך צירופי׳ דקדושה, והמכילתא והמד״ר פ׳ ואתחנן נתנו דופי בדברי יתרו אע״פ שאמר כי בדבר אשר זדו לכן אין זה ח״ו מענין דקרו ליה אלקא דאלקייא, אלא ע״ד מלך שיש לו דוכסין ואיפרכין המסייעין לו, ואפשר זהו ענין שיתוף שאין בני נח מצווים על השיתוף, וזהו מצות לייחדו.

(ו) **ונחזור** לדברי המד״ר דקהלת והמד״ר פ׳ דברים שמפרשים דברי יתרו לשבח, וענין כי בדבר אשר זדו היינו כי מלבד ששולט עליהם ע״י לשונת הטבע לגמרי, אך זהו רק לעתים מזומנים ורחוקים, אך באמת שולט עליהם בכל עת ובכל שעה כמאמר על נפלאותיך וטובותיך שבכל יום עמנו, ובנדה ספ״ג ע״פ לעושה נפלאות גדולות לבדו, שאין בעל הנס מכיר בניסו, והיינו ע״ד אנת הוא סיבת הסיבות, והוא מסיבות מתהפך ולא יבצרו הסיבות ממנו ומזה נמשך כי בדבר אשר זדו, ובחינה זו אף שהסיבות מתלבשים בלבוש הטבע נמשכו ממקום עליון מהנס שחוץ לטבע כי להלביש למעלה מהטבע שיהי׳ מוסתר ומלובש תוך הטבע, נמשך ממקום שלמעלה משני

הבחי׳ משם נמשך חיבורן יחד דוגמת עושה שלום במרומיו בין מים ואש, וגם זהו כמו חיבור שני הפכים בנושא אחד כמו דמעיילא פילא בקופא דמחטא, וע״ד שבור את החבית ושמור את יינה, וא״כ הפי׳ עתה ידעתי כי גדול ה׳ מכל האלקים ר״ל שאף בבחי׳ אלקים גימטריא הטבע שבזה ניתן הכח לשרו של עולם להיות ההנהגה כמנהגו של עולם, וממנו מקבלים ע׳ שרים, הנה גם בבחי׳ זו גדול הוי׳ מהם כי מאיר מבחי׳ שלמעלה מהטבע להלבישו ממש תוך הטבע, וזהו״ע כי בדבר אשר זדו, כי בקדרה שבשלו בה נתבשלו שהרי מושל גם בק״ך צירופים שלהם, ואפ״ל כידוע מענין כי אל דיעות שיש ב׳ דיעות שמלמעלה למטה למעלה הוא היש ולמטה כל״ח, משא״כ מלמטה למעלה, זהו יש מאין, והנה הנס שחוץ לטבע זהו גילוי דיעה העליונה אכן להלביש למעלה מהטבע בלבוש הטבע נמשך ממקום עליון יותר, היינו כי אל דעות בשם אל תיקון הראשון מי״ג ת״ד הוא כולל ב׳ הדיעות יחד, וכמו מקום ארון אינו מן המדה זה חיבור ב׳ הפכים כו׳ כי ארון אותיות נורא, נורא הוא על כל אלקים.

קיצור דקיצור. יתרון החכמה מן הסכלות, שזהו״ע יתרו לשון יתרון האור הנמשך מן החושך, היינו שחזר על כל ע״ג ולא מצא מהם ממש ע״פ שאמר מכל האלקים ע״ד בעלי כח גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם שרו ש״ע, עכ״ז כל אשר חפץ ד׳ עשה, כי גדול הוי׳ מכל האלקים לשנות הטבע לגמרי, או להלביש הלמעלה מהטבע בטבע, וזהו נמשך מבחי׳ עליונה יותר דהיינו מבחי׳ כי אל דיעות שלמעלה מב׳ הדיעות גאולה בכל יום ופרנסה בכל יום.

(ז) **קיצור**. ובזה יתורץ מה שיש להבין דכיון ומבלעדי אין אלקים אין עוד ממש מהו מלחמה לה׳ בעמלק, ומהו ה׳ יחתו מריביו וגם מהו גורל א׳ לה׳ כו׳ אך כי יש סוכ״ע וממכ״ע והן ב׳ שמות הוי׳ ולגבי בחי׳ סוכ״ע כולא קמי׳ כל״ח, אבל בבחי׳ ממכ״ע יש זלעו״ז, ועמ״ש מזה ע״פ טוב לחסות בה׳ מבטוח באדם, והנה בבחי׳ ממכ״ע נאמר שמש ומגן הוי׳ אלקים לשמש שם אהל בהם חמה בנרתק ע״כ מצד ההסתר יש זלעו״ז כו׳ ועמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה מלכות דרוש הראשון בענין מפלגך ולעילא כו׳ ושם נא׳ מלחמה לה׳ בעמלק קומה ה׳ ויפוצו אויביך, וזהו״ע חוצפא כלפי שמיא ע״ד אם תגביהי כנשר ע׳ בד״ה ויאבק איש וסד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא אל אברהם כו׳ אלא שמ״מ באמת גם בבחי׳ ממכ״ע נאמר כי גדול הוי׳ ואדונינו כו׳ משום דבאמת סוכ״ע וממכ״ע כולא חד, אבל בגלוי סוכ״ע כצאת השמש בגבורתו אז נאמר ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי שיתגלה בחי׳ זו בבחי׳ ראיה וזהו ראו עתה, ומ״מ גם עכשיו שנדמה שיש זלעו״ז עכ״ז כי גדול כו׳ כל אשר חפץ כו׳ כיון באמת גם עכשיו אין עוד כו׳ וענין אין כמוך באלקים אד׳ זהו ע״ד אות הוא בצבא שלו. ועפ״ז אפ״ל מ״ש בתורה כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד היינו לגבי סוכ״ע הוי׳ סוכ״ע הוא האלקים ממכ״ע לכן אין עוד ומ״ש בתילים כי אני ידעתי

כי גדול הוי' כו' זהו מצד בחי' ממכ"ע דאעפ"י שבבחי' זו יש זלעו"ז ומלחמה להו' בעמלק מ"מ כל אשר חפץ ה' עשה משום דבאמת אני אני הוא סוכ"ע וממכ"ע כולא חד רק שלע"ל יאיר בחי' זו בגילוי, ועז"נ ביום ההוא יהי' הוי' אחד אבל באמת אטו האידנא לאו אחד הוא כו' ונמצא שהמד"ר דפ' ואתחנן אינו מפרש דברי יתרו בענין א' עם מ"ש דוד כי אני ידעתי כי גדול כו', אבל המד"ר דקהלת שאינו נותן דופי בדברי יתרו מפרש דבריו שהם כמ"ש דהע"ה כי אני ידעתי כי גדול כו' כנ"ל.

(ח) **והנה** בפירוש כי בדבר אשר זדו ארז"ל פ"ק דסוטה די"א ע"א בקדרה שבישלו בה נתבשלו מאי משמע דהאי זדו לישנא דקדרה הוא דכתיב ויזד יעקב נזיד ובשרשים הם שני שרשים זדו לשון מזיד והוא בשרש זוד, והשורש ישע כתב והוא שמתאוה להדבר, והרד"ק במכלול ערך זוד כתב כי הזידו עליהם ורבותינו ז"ל נשתמשו הרבה בזה הלשון קראו מזיד למי שעושה הדבר ברצון, וענין נזיד כתבו בשרש נזד מה שפירשו תבשיל היינו מה ויזד יעקב נזיד, וכן במ"ב סי' ד' ל"ח ובשל נזיד לבני הנביאים ות"י ובשל תבשילא, והגמרא חברו מזיד לבישול, והענין דאיתא במא"א אות קוף סעיף ל"ב קדרה נק' המל' כי הבישול נק' זיווג תוך זאת הקדרה עכ"ל והיינו כמ"ש באות סמך סעיף וא"ו סיר נק' המל' והבשר המתבשל בה הוא היסוד הבשר החי עכ"ל ובאות ב' סעיף י"ג כ' בשר הוא היסוד שכולו בשר ואין בו עצם וסימן כל בשר עכ"ל. וזהו"ע יבא כל בשר להשתחוות (ביכעל פערטיל תקס"ד של כבוד דו"ח ד"ה להבין תוס' ביאור שורש ענין כמים הפנים לפנים דקמ"א ע"א) וז"ל וכדי להבין היטב איכות ענין יחוד מ"ן ומ"ד דזו"נ יש להקדים תחלה ענין סמיכת גאולה לתפלה עד שארז"ל בענין סמיכת גאולה לתפלה בערבית דכגאולה אריכתא דמיא כי הנה ידוע שהמל' נק' תפלה כמ"ש ואני תפלה כו' והוא באמרו אד' שפתי תפתח שזהו בהיכל קדה"ק דבריאה והגאולה הסמוכה לה הוא בבחי' יסוד ז"א שנק' גואל ישראל כמ"ש אם יגאלך טוב וכשמתיחדים מ"ן ומ"ד דזו"נ בהיכל קדה"ק דבריאה בתכלית היחוד וההתכללות זה בזה אזי נק' גאולה אריכתא כלומר שאין המ"ן דנוק' יש ודבר בפ"ע כלל עד שבחי' גאולה דיסוד יחשב גואל לבדו אלא שגם המ"ן נחשב בבחי' גאולה מפני ביטולה והתכללותה במ"ד וכללות שניהם נק' גאולה אריכתא כי מפני התיחדות המקבל בהמשפיע ניתוסף הארה בודאי (ותוספת הארה זו הוא מהבינה שממנה עיקר הגאולה כמ"ש בפרד"ס ערך גאולה) אך להיותם מתאחדים בתכלית גאולה אחת יחשב רק שהיא נקראת גאולה אריכתא, וביאור הדברים הנה מבואר למעלה איך מן המ"ן דנוק' שהיא כבר מצומצמת להגביל גבולין נעשה ממנה בחי' אצי' ממש כשמתיחד המ"ד עמה והדוגמא לזו הקרבנות שע"ג המזבח שהיה אש שלמעלה אוכלת אותם ונכללים שריפת נה"ב באש שלמעלה והיו לאחדים לכן קרבן לשון קירוב ויחוד כמ"כ במזבח העליון דאצי' דמיכאל כהנא רבא מקריב נשמות עליו הענין הוא דנכללו הנשמות בבחי' העלאת מ"ן באש שלמעלה דדכורא והיו לאחדים והיינו כמאמר

לאשתאבא בגופא דמלכא, ובהתכללות זו נתהפך המ״ן ממהות למהות עכ״ל ומזה יובן ג״כ ענין בישול הבשר בקדרה שהיא המ׳ שיהי׳ בבחי׳ לבשר אחד, וזהו ע״ד יבא כל בשר להשתחוות שהבשר שהוא מבחי׳ יסוד האש יבא לבחי׳ השתחואה וביטול שהוא אצי׳ כמ״ש בלק״ת סד״ה והי׳ מדי חדש, וא״כ פי׳ בקדרה שבשלו היינו שיש זלעו״ז בישול בשר בשדה טרפה שזהו הפך הביטול הנ״ל דבחי׳ יבא כל בשר להשתחות ע״ד ובשר חמורים בשרם זיווג יסוד ונוק׳ דקליפה, ומזה נמשך ושפחה כי תירש כו׳, ומזה יובן ענין המזיד שעושה ברצון הוא גורם יחוד יסוד ונוק׳ דקליפה ע״ד נזיד הבישול בקדרה כו׳, וא״כ בקדרה שבשלו בה תבשלו כי ענין קי״ס זהו זיווג העליון דקדושה וזהו וישב הים לפנות בקר לאיתנו לתנאו, איתן הוא יסוד כמ״ש משכיל לאיתן, ועי״ז נטבעו המצרים בזו״נ דקליפה.

זדו לשון מזיד כמו כי הזידו עליהם, ולשון נזיד הוא בישול, והגמרא דפי׳ כי בדבר אשר זדו עשו מזה לשון בישול במזיד, קדירה היא המל׳ והבישול תוך קדרה זו זהו״ע הזווג ע״ד יבא כל בשר להשתחוות, סמיכת גאולה לתפלה יחוד מ״ן ומ״ד וכמו קרבן שע״ג המזבח שנכלל שריפת נה״ב באש שלמעלה, קרבן לשון קירוב ויחוד, לאשתאבא בגופא דמלכא וענין בקדרה שבשלו ובשר בשדה טרפה יחוד זו״נ דקליפה, וקי״ס זיווג זו״נ דקדושה ובעתיקא תליא כמו קרבן גימ׳ ארך אפים, ועי״ז נטבעו בזו״נ דקליפה הנק׳ מצולות ים וזהו בקדרה שבשלו בה נתבשלו, כי הנה ענין מארז״ל בענין בשכמל״ו משל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה כי הזיווג נק׳ לחם מאשר שמנה לחמו מעלמא דאתי, וריח ציקי קדרה בא מהכתר כי בשכמל״ו זהו אתכפיא שיש בו ביטול יותר מבחי׳ אתהפכא בד״ה קחו מאתכם תרומה והם רצו להמשיך בחי׳ זו בבחי׳ ושפחה כי תירש, זח״ג פ׳ אחרי דף ס״ט ע״א ולכן בקדרה שבשלו בה נתבשלו כי נוק׳ דקליפה ענינה לעשות כלייה בעלמא כמ״ש בזהר ובהרמ״ז ר״פ מקץ, וא״ת שהרי נטבעו בים סוף שהוא מל׳ דאצי׳ סופא דכל דרגין י״ל שהרי נאמר ירדו במצולות כמו אבן ומצולות ים פי׳ בע״ת שהם זו״ן דנוגה גם מצולות ענינו צל מות והנה שמע ישראל זהו יחו״ע, והוא כענין שילוב שם אדנות בשם הוי׳, ובשכמל״ו זהו יחו״ת והוא כענין שילוב שם הוי׳ בשם אדנות (מלכיות זכרונות בשבת סעודתא דליליא וסעודתא דיומא), והנה ענין בת מלך י״ל כי המ׳ כשהיא באצי׳ נק׳ ציון וכשיורדת לבי״ע נק׳ בת ציון ואז נקראת בת מלך, והנה ק״ש נק׳ ריח ע״ד מ״ש בזח״ג בלק דף קפ״ה בענין בריחא דלבושייכו ידעו שלא קרו ק״ש והריחו ביראת ד׳ ודוגמת קטורת אחד עשר סממנין ויש ריח בוגדיו בע״ת אך בשכמל״ו ביטול היש נק׳ ציקי קדרה.

גמרא פ״ק דקדושין דף ל״א ע״א מאי דכתיב יודוך ה׳ כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך בשעה שאמר הקב״ה אנכי ולא יהי׳ לך אמרו עובדי כוכבים לכבוד עצמו הוא דורש, כיון שאמר כבד את אביך ואת אמך, חזרו והודו למאמרות הראשונות, והקשו ע״ז שהרי באמת לכבודי בראתיו דהיינו כמ״ש וימלא כבוד ה׳ את כל הארץ, דהיינו כמאמר ברוך

כבוד ה׳ ממקומו שיהי׳ גילוי כבוד עילאה איך דכולא קמיה כלא חשיב ולמעלה הוא היש, וזהו״ע יהי כבוד ד׳ לעולם, אך הנה ארז״ל ע״פ ויבא מלך הכבוד שהוא חולק כבוד ליראיו וגם עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש, עין לא ראתה כו׳ יעשה למחכה לו, א״כ מה שלכבודי בראתי, זה שיהיה חולק הכבוד ליראיו, והנה עוכומ״ז אף שמודים בבריאת העולם אומרים שאין כבוד להשגיח בשפלים וקרו ליה אלקא דאלקיא, ע״כ מכבדים לכומ״ז, ואף שהאזהרה לא יהי׳ לך סותר זה, ועוד שאמר ומבלעדי ואסור לחלוק להם כבוד אמרו לכבוד עצמו הוא דורש.

בחודש השלישי.

א) **ברבות** שה״ש ע״פ כתפוח בעצי היער מה התפוח הזה משעה שמוציא ניצו עד שגמור פירותיו חמשים יום, כך משעה שיצאו ישראל ממצרים ועד שקבלו את התורה חמשים יום. ואימתי קבלו אותה בחודש השלישי לצאת בני ישראל, עכ״ל. וכ׳ הידי משה הכוונה שהיו ישראל כדוגמת זבה גדולה שהיו סופרים ב׳ יום כדי שיטהרו מטומאת מצרים (הג״ה שהוא ענין מ״ט שערי טומאה) להיות טהורים בקבלת התורה שהוא כדוגמת נשואי אשה לבעלה וע׳ בזהר פ׳ אמור וזהו כיון המדרש שמדמה ישראל לתפוח (וצ״ל התפוח יש לו שייכות לגילוי שער הנו״ן דבינה, ובפרדס ערך תפוחי׳ כתב נצח והוד נק׳ תפוחי׳ והיינו כי תפוח גימ׳ צבאות עוד כתב תפארת נק׳ תפוח שהתפוח יש בו מתיקות וריח טוב, וענין הטעם והמתיקות זהו מה שמקבלת מחכמה ובינה, ועיין מ״ש מענין דבש שהוא התענוג שבחכמה והריח נמשך לו מכתר עליון, ולפי״ז א״ש שגומר פירותיו לחמשים יום כי כל המשכות הנ״ל מג׳ בחי׳ כח״ב הכל נמשך ע״י נש״ב עכ״ה) ומה שמסיים ואימתי קבלו בחודש השלישי, הכוונה ג״כ ע״ד דאיתא בספרי טעם החודש השלישי משום הבחנה להבחין בין זרע קדושה ע״ד דתנינן אין מקדשין ואין מארסין את הגיורת פחות משלשה חדשים משום הבחנה עכ״ל. (הג״ה, וצ״ע דבגמרא מצריך להבחנה תשעים יום, וי״ל דבאמת הן גן נעול כו׳, שוב ראיתי מזה באלשיך פ׳ יתרו דמ״ת הי׳ בו ב׳ בחי׳ א׳ מה שדיבר ה׳ עשרת הדברות ב׳ ויתן אל משה הלוחות, ונתינת הלוחות הי׳ ארבעים יום אחר מתן תורה, והיינו כי מתן תורה הי׳ רק בחי׳ ישקני מנשיקות פיהו, אבל היחוד והמשכת הטיפה זהו ע״י נתינת הלוחות שהוא מעשה ולא דיבור ושתי הלוחות חתן וכלה וזהו ככלותו לדבר אתו, וא״כ מיציאת מצרים עד נתינת הלוחות הי׳ תשעים יום. ועוי״ל בחדש השלישי ג״כ שייך לענין כתפוח כי תפוח הוא תפארת שהוא שלישי לחו״ג כו׳ ועמ״ש בלק״ת בד״ה יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה, עכ״ה).

ב) **עוד** שם בשה"ש ט"ו א' ע"פ סמכוני באשישות, וכ"ה בקהלת רבה ע"פ את הכל עשה יפה בעתו, צ"ב א', לבן מלך שעמד מחליו כו' עדיין לא בא בני בזיוו כו' יתעדנו בני ג' חדשים במן בבאר ושליו ואח"כ אתן להם התורה ואימתי בחודש השלישי עכ"ל. המן הוא בחי' מטל השמים והבאר משמני הארץ והשליו ג"כ שמן דחכמה, אך י"ל שרשם מבחי' ג' קוין המן מחסד עליון באר מבחי' גבורה מלמטה למעלה ע"ד יצחק שחפר בארות, השליו שרש העופות מפני נשר וזהו ג"כ כענין בחודש השלישי, וזהו ואימתי בחודש השלישי.

זח"ב שמות י"א א', ע"פ ותצפנהו שלשה ירחים ולא יכלה עוד הצפינו דכתיב בחודש השלישי כו' משה ידבר והאלקים יעננו בקול היינו שאז נתגלה הדיבור עליון והוא תפארת הנק' קול דודי הנה זה בא מדלג כו' והיינו שמרוב הגילוי בתפארת נבקע יסוד אימא ומתגלה האור כנודע מענין יעקב אז יבקע כשחר אורך, וזהו ולא יכלה עוד הצפינו כו'.

בשלח כ"א א' דעאלו בחולקא דצדיק וזכו בי' מנלן דכתיב ביום הזה באו מדבר סיני, ביום הזה ממש דייקא, ויש להעיר ממ"ש בזח"א ר"פ נח נט"ב ע"פ ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ, ועמ"ש ע"פ בן פורת יוסף. של"ה קע"ח ע"ב במסכת פסחים, ורבו יתירא אשתכח ליום מ"ה של ספירת העומר והוא ר"ח סיון דכתיב ביום הזה באו מדבר סיני כו' שם מ"ה כו' ובתושב"כ פ' שופטים דשע"ח סע"ב תורה דכתיב ביום הזה באו מדבר סיני ופרש"י שיהיו ד"ת חביבין בכל יום כאלו היום ניתנו, עכ"ל, וכ"כ הבחיי דקצ"ט ב' פ' יתרו במקומו, ובפ' בא ע"פ עד מתי יהי' זה לנו כו'.

להעיר ממארז"ל בריך רחמנא דייהב לנא אורייתא תליתאי בירחא תליתאי לעם תליתאי, וזהו ובגפן שלשה שריגים פי' שריגים כפילות כמו ישתרגו על צווארי היינו הרבה בחי' שלשה, ועמ"ש בזה בלק"ת פ' שלח סד"ה אני דפ' ציצית בשם זהר"ק ס"פ תרומה כי האצילות הקדוש נגמר בג' בחי' כי אל או"א קדמו ג' ראשין, והיינו ענין תקיעות שלש של שלש שלש וע' בפרדס שער סדר האצילות פ"ג, ועמ"ש ע"פ וביום השלישי יקימנו ושלשת תרד מאד והיינו נחלה בי מצרים ת"ת העולה עד הכתר, משא"כ חו"ג מקבלים רק מחו"ב, וכתר הוא המחבר המאציל א"ס עם הנאצלים, משא"כ חו"ב בריאה יש מאין והחכמה מאין תמצא להנחיל אוהבי יש קנה חכמה קנה בינה ש"י עולמות מצר* ויוסף יסוד דא"ק הורד מצרימה או"א שמקבלים ממזלות דא"א גם ת"ת אמת ג' אותיות רת"ס אני ראשון ואני אחרון כו' שם הוי' בת"ת הי' הוה ויהי' ג"כ רת"ס, והנה ע"י ת"ת יחוד חו"ג שלום בפמשמ"ע ביטול לגבי אין כמו"כ נמשך שלום זה גם בפמשמ"ט נה"א ונה"ב, כו' ע' באגה"ק ססי' י"ב כי שרש יניקת הקליפות מחו"ג אברהם שיצא ממנו ישמעאל כו' וכן מיצחק עשו אכן כשמתבטלים לגבי דלאו מכל

מצר: תיבה זו אינה ברורה בכת"י.

אינון מדות כלל שוב בטלים הקליפות וז״ש ורב שלום מבחי׳ יש לי רב נעשה שלום, ולכן חרות על הלוחות כו׳, ועוד כי קדושה וסט״א נק׳ ימינא ושמאלא כו׳ וע״י קו האמצעי מתיחדים ר״ל שיהי׳ נכנע השמאל אל הימין כו׳, ועמ״ש מזה בד״ה החלצו מאתכם בענין ה׳ יברך את עמו בשלום, וכדי לבא לזה צ״ל עמא תליתאי כי תתן אמת ליעקב היינו יעקב אמת התחתון השלישי שבאבות נמשך ע״ז תתן אמת אורייתא תליתאי כו׳.

והנה התורה עוז ע״ד הנזכר ברבות ע״פ אל גינת אגוז שהאבן שובר הקליפה של האגוז והיינו הלוחות שהם לוחות אבן שוברים את היצה״ר כו׳ אם פגע בך כו׳ משכיהו לבהמ״ד כי האותיות נק׳ אבנים ושרש הקליפות מאותיות שנפלו בשבה״כ כו׳ אבל התורה מאותיות עליונים יותר שלמעלה מהשבירה והתיקון כי הם אותיות החקיקה גליף גליפו בטה״ע והיינו מבחי׳ עקודים והמשכה זו הוא אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת, בד״ה ואתחנן, וזהו אבן די מחתי לצלמא מל׳ דא״ק והמשכה זו בחודש השלישי ע״י ת״ת העולה עד הכתר כו׳ ועמ״ש בענין וגבה מאד מסט׳ דיעקב בבה״ז פ׳ וישב. להעיר מענין והוי׳ יגיה חשכי ה׳ לי בעוזרי שהם המצות ומענין מים חיים מטהרים טו״מ מי יתן טהור כו׳ גם ע״י התורה ואמת ה׳ לעולם ממילא נדחה השקר שהוא אותיות קשר רשעים ענין רשע מכתיר כו׳, והסירה את שמלת כו׳ בבואה דבבואה מקיף למקיף לית להו כ״א בקדושה זהו התורה ששרשה מעתיק וזהו אורייתא תליתאי תלת רישין ממכ״ע ח״ס סוכ״ע גולגלתא למעלה מסוכ״ע משל הקדמוני זהו רדל״א כו׳ לא ידע אנוש ערכה כו׳ וכיון שאינו בגדר עלמין ע״כ נשברו הקליפות כו׳, ולא ידע איש את קבורתו אפי׳ משה עצמו אינו יודע כי קבורתי׳ דילי׳ משנה ע״ד קברות התאוה כו׳ ולהיות מצרים דק״נ זהו ע״י נחלה בלי מצרים דוקא הקול קול יעקב, עוד זאת הנה התורה אדם וא״ס כי לא אדם הוא, וזהו ענין נחלה בלי מצרים כי הרי אדם בחי׳ מצרים רל״ו אלפי׳ רבבות פרסאות הוא שיעור קומה, אך ע״י התקשרות בחי׳ אדם בבחי׳ א״ס אזי נעשה מאד אותיות אדם, מאד בלי גבול וזהו וגבה מאד, עמ״ש בביאור לבבתני אחותי כו׳, והתקשרות זו דוקא ע״י קו האמצעי ת״ת עולה כו׳ משא״כ ב׳ הקוין רק אדם וכן כח ההולדה שהוא בחי׳ א״ס דוקא בקו האמצעי שבגוף וזהו ענין בריח התיכון המבריח עמ״ש בענין אלה תולדות יעקב יוסף, ולכן דוקא בחדש השלישי כו׳ וע׳ באו״ת מהמגיד נ״ע בפ׳ יתרו שזהו פי׳ ביום השלישי בהיות הבוקר כי ביום השלישי היינו יעקב בריח התיכון בהיות הבוקר היינו בוקר דיוסף יסוד הנמשך מבחי׳ יעקב כנודע מענין אלה תולדות יעקב יוסף, ובחי׳ זו שייך במ״ת יחוד עליון וזהו אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא כו׳ וז״ש גדול אדונינו ורב כח כו׳ ורב כח כמנין רל״ו כנ״ל אכן ולתבונתו שהיא התורה אין מספר.

באו מדבר. עמ״ש בסד״ה צאינה וראינה בפי׳ וממדבר מתנה שבחי׳ מדבר הוא אשר לא ישב אדם שם היינו למעלה מבחי׳ אדם והוא בחי׳ מצחא כו׳ ומשם שרש התורה, ולבוא לבחי׳ זו זהו ע״י רחמים ת״ת קו

האמצעי בחדש השלישי, ורז"ל אמרו פ"ה דעירובין אם משים אדם עצמו כמדבר שהכל דשים עליו כמאמר ונפשי כעפר לכל תהי' ועי"ז דוקא פתח לבי בתורתיך כי בחי' מדבר הנ"ל הוא למעלה מאתעדל"ת ונק' מתנה כנזכר בד"ה ואתחנן מתנת חנם והיינו ע"י השפלות כעפר כו' וגם מדבר שהדיבור נמשך מאליו ומדברך נאוה ודברי אשר שמתי בפיך וה"ע מל' דא"ס ע"ד עד שנגלה עליהם ממ"ה שעי"ז דוקא הי' יצי"מ, כי הגבולים נמשכים ממלכות כ"ע מל' דבי"ע אבל ע"י שנגלה עליהם ממ"ה נתבטלו המיצרים המגבילים כו' וגילוי זה הוא ג"כ ע"י התורה קול דודי כו' מדלג כו' קול יעקב כו' ומזה נמשך סיני סולם מוצב כו' וגם שנאה על הרע כו', וז"ש רז"ל ברבות ר"פ במדבר דר"ט שהתורה ניתנה בג' דברים באש ובמים ובמדבר לפי שכולם חנם כו' פי' חנם שנמשך באתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת כי לא אדם כו' ואש רצוא ועמ"ש מזה בד"ה והר סיני עשן מים כו' שהן עשה ול"ת מדבר הוא דיבור כן פי' באו"ת פ' יתרו והיינו דיבור התורה ונק' מדבר שהדיבור נדבר מאליו כנ"ל, גם י"ל אש ומים ומדבר נק' בג' קוין בעבודה וגמ"ח ותורה, ובחדש השלישי קו האמצעי נמשך בחי' הדיבור מדבר כו'.

להעיר ממ"ש הרמב"ן בהקדמתו לפי' החומש, כשלישי המדבר כו', וכ"כ מהר"י אבוהב בהקדמה לס' דברים ומבואר במ"א כי וידבר הוי' אור א"ס המלובש בחכמתו אל משה יסוד אבא ומי הוא המספר סיפור זה היינו עצמות המאציל וזהו כשלישי המדבר, שעד"מ השלישי הוא עצמיות המאציל שלמעלה משם הוי' וממשה כו' וי"ל לכן נאמר בחדש השלישי כו' ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר כו' היינו קו האמצעי העולה עד הכתר שהוא הממוצע בין המאציל לנאצלים כו'.

גם אייר נק' חדש זיו והוא יסוד המאיר למ' והאבות נק' זיוותני עולם וזהו ענין זיו השכינה, אך יפה שעה א' בתומע"ט בעוה"ז יותר מכל חיי העוה"ב כי התומ"צ הם למעלה מהזיו וכמ"ש בת"א פ' תצוה בד"ה ואתה תצוה בפירוש מרוב כל, וזהו שניתנה בחדש השלישי שהוא תפארת שהוא גבוה יותר מחדש זיו שהוא יסוד וכמ"ש ברע"מ ר"פ תשא בענין העשיר דא עמודא דאמצעיתא והדל לא ימעיט דא צדיק, ועמ"ש מזה ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק דתקס"ג, עמ"ש עוד מענין בחדש השלישי בבוך המתחיל כל המשמח את החתן, גם ע"פ כתפוח בעצי היער, ובחודש השלישי זהו כנגד ג' דברים שעליהם העולם עומד תורה ועבודה וגמ"ח, עבודה זהו חדש ניסן כמ"ש ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה, וגמ"ח זהו חודש זיו, כי הצדקה ממשיך די מחסורו הארת שמשא בסיהרא שמש צדקה ומרפא, וכן חיי העוה"ב נק' זיו וכנ"ל ואזי אח"כ בחדש השלישי ת"ת הוא מתן תורה קו האמצעי בריח התיכון כו' ועמ"ש מענין על שלשה דברים העולם עומד לעיל סד"ה וירא ישראל את היד הגדולה המתחיל דצ"ב ע"א.

עמ"ש מענין בחדש השלישי בבוך המתחיל כל המשמח את החתן.

בת״א דף קי״א א׳. ביום הזה, החדש הזה* (י״ל מ״ש בקי״ס זה אלי. והנה לע״ל נאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, וע׳ במד״ר בשלח ס״פ כ״ג שלע״ל יאמרו ב׳ פעמים זה אפ״ל זהו והיה מדי חדש בחדשו, ועיין זח״ג ס״פ אחרי דע״ט ב׳ מענין ר״ח, וע׳ בזח״א פ׳ נח דע״ה ע״פ וביום החדש יפתח). צריך להקדים מעלת קבלת התורה והרי האבות הן הן המרכבה גם קודם מ״ת, הלוך ונסוע וענין הנגבה שירותא דעלמא עילאה זח״א פד״א, וההליכה זו היא מבחי׳ מצרים מיצר הגוף, שאע״פ שמשכלת גדולת ה׳ אין בכחה לצאת ממאסר הגוף ומעלת אברהם שעלה מבחי׳ מצר זה לדבקה בו ית׳.

ב) **והנה** אהבה זו* באה מחמת התבוננות בסוכ״ע דלמת״ב כלל, כי רק מלכותך מל׳ כל עולמים בחי׳ מלך לבד והוא בחינת דיבור, וגם בשמים ממעל ועל הארץ נתהוו רק מבחי׳ מעשה ידיך לבוש החיצוני, ובורא קדושים ישתבח שמך, (וצ״ע דבס״י פי׳ איך ע״ס במספר עשר אצבעות, וז״ל הפרדס בחיבורו עסיס רמונים על הפרדס ש״א פ״א, ע״ס במספר עשר אצבעות שהרי הכתוב אומר כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך, שהם כינוי אל ע״ס וא״כ איך אומר דמעשה ידיך זהו למטה מבחי׳ ישתבח שמך, ואפ״ל כי עם היות ע״ס דאצי׳ נק׳ מעשה ידיך זהו כאשר העולמות נחלקין דרך כלל לג׳ בחי׳ בי״ע אז אצי׳ נק׳ עשייה, או י״ל כי ע״ס דעשי׳ מלובש בהן בחי׳ כלים החיצוני׳ דע״ס דאצי׳ ע״ז כיון רבינו ז״ל שהם לבוש החיצון ונק׳ מעשה ידיך חיצוניות הכלים דע״ס דאצי׳ שנעשו נשמה לע״ס דעשיי׳.

קיצור. הגם דע״ס דאצי׳ נק׳ עשר אצבעות אפ״ל כאן הכוונה על ע״ס דעשיי׳ שמלובש בהם חיצוניות הכלים של ע״ס דאצילות), אבל אני הוי׳ לא שניתי ולכן נכספה וגם כלתה נפשי להיות בבחי׳ ביטול ממש אליו ית׳ לבדו, וע״ז הנביא מתמה איך כיון אני הוי׳ לא שניתי ואיך אתם בני יעקב אין לכם כלות הנפש (וזהו לא כליתם) מהתבוננות זו.

ג) **דקי״א** ע״ג בשטה כליתם*. אך דבר הגורם להיות מונע ומעכב הנפש מבחי׳ ביטול זה, הנה הסיבה הוא חלישות כח הנפש, והוא מ״ש כשל בעוני כחי, עוונותיכם מבדילים, וזהו ותרא את עני אבותינו במצרים, אבותינו הם האוי״ר.

בחדש השלישי. י״ל חודש הראשון סיהרא, חודש השני נק׳ בחדש זיו וע׳ זח״ג בהעלותך קנ״ב ע״ב, ובו נולדו זיוותני עולם האבות, וחדש זיו היינו יסוד דנהיר לסיהרא, ועכ״ז זהו רק זיו והארה ע״ד וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב שהם זיוותני עולם כנ״ל, באל שדי היינו חיבור המל׳ הנק׳ אל כמ״ש בזהר פ׳ במדבר ביסוד הנק׳ שדי ע״ש די ספוקא

החדש הזה: בהוצאת ברוקלין תשט״ו, הוא בדף סו, ג שורה המתחלת: התם החדש.
והנה אהבה זו: שם דף סז, א ש״ה אליו ית׳.
בשטה כליתם: שם ש״ה: הנפש, אך.

לעלמא שזה בא מבחי' צדיק הנותן צדקה וכמו ויוסף הוא המשביר כן פי' בזהר ויקרא די"א ע"ב והוא משפיע לסיהרא שלא יחסר חוסר כל, כ"א למלאות די מחסורו מה שנתמעטה הלבנה ולכן יוסף נתן לדוד ל"ז שנה ע' זהר וישלח דקס"ח, וזהו באל שדי שנמשך ע"י המילה, ועכ"ז ושמי הוי' שהוא העצמיות לא נודעתי להם ולא נאמר לא הודעתי לומר דהיינו העצמיות המאיר בת"ת יוסד מביסוד ע' רע"מ ר"פ כי תשא, כ"א נגלה להם בחי' אל שדי והיינו זיו והארה אבל רק הארה וזיו ולא העצמיות אכן בחדש השלישי מאיר שם הוי' כידוע דשם הוי' מאיר בתפארת דוקא כמ"ש בלק"ת פ' תזריע בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא, והיינו העצמיות ממש דהיינו אשר קדשנו במצותיו ממש כמ"ש בת"א פ' וארא בד"ה לכן אמור לבנ"י, וזהו ענין מתן תורה שמאיר אנכי הוי' אלקיך, וזהו למעלה מעלה מבחי' מילוי החסרון לבד וכמו פי' הברכה בנ"ר וחסרונן על כל מה שבראת להחיות בהן נפשות כל חי, דר"ל וחסרונן מילוי החסרון, ויותר מזה לחיות בהן ר"ל לפיקוח ותענוג אף גם מה שבלעדי זה לא היה חסרון כו', כ"א זהו לתענוג כו'.

בד"ה בחודש השלישי קי"א ע"ב שטה ה'* בכתוב ביום הזה (א'. הנה גז"ש הזה הזה בגמ' פ"ט דשבת דפ"ו ע"ב ובזח"ב דס"א א', אמר ר' יהודה לא קריבו ישראל לטורא דסיני עד דעאלו בחולקא דצדיק וזכו בי' מנלן מדכתיב ביום הזה באו מדבר סיני ביום הזה ממש דייקא וכתיב ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה וגו' עכ"ל. והיינו כי הר סיני הוא בחי' מל' כנס"י, וע"י בחי' יסוד הוא יחוד עליון דקודב"ה וכנס"י ולכן לא קריבו ישראל לטורא דסיני עד דעאלו בחולקא דצדיק כו', ועמ"ש מענין יחוד זה בד"ה והתהלכתי בתוככם גבי פי' עושי' רצונו של מקום כו', וז"ל הזח"א בהשמטות סי' כ"ה ד"י ע"ב תא חזי כתיב בחודש השלישי דאתחבר האי דרגא דאקרי שלישי בחדש והוא חתונתו וע"ד כתיב ויחן שם ישראל נגד ההר, האי דרגא ברא בוכרא נגד ההר לקבל ההוא הר דאתידע דאיהי זעיר מכל טורייא דלעילא דאיהו רם ונשא כד אתחבר לעילא כו' רזא דכנסת ישראל, כו' ובכל זה מובן מה שר"ח נק' יום הזה לפי שבר"ח הוא יחוד עליון כמ"ש בפ' נח דע"ה ע"ב ובפ' אחרי דע"ט ע"ב והיינו ע"י צדיק עליון שנק' הזה, ובזה מתורץ קושי' התוספות שם בשבת אמאי יליף הזה הזה ולא מדבר מדבר כו', ובאמת בכל ר"ח הוא יחוד עליון כמ"ש החדש הזה לכם דקאי על ר"ח ניסן וקרא זא"ז כו' מלא כל הארץ כבודו וע' זח"ג דרע"א סע"ב, וע' בפ' יתרו דף ע' ע"א גבי זה

*שטה ה': בתו"א הוצאת ברוקלין תשט"ו הוא בדף סו, ג שורה המתחלת: החדש.

ספר תולדות כו׳ החדש הזה כו׳ תצוה קפ״ו א׳ וע׳ עוד מענין זה ס׳ בראשית בזח״א ל״ז ב׳ ובפי׳ הרמ״ז שם, ויקהל דף ריש ע״א, אך בר״ח ניסן היחוד עליון הוא מבחי׳ חסד ובר״ח סיון הוא מבחי׳ תפארת, וזהו ענין בחדש השלישי, ועי״ז נמשך ההמשכה ממקום עליון יותר כי ת״ת עולה עד הכתר ועמ״ש ע״פ המאמר זח״א דק״פ ע״א הנה ישכיל עבדי בענין מאד מסטרא דיעקב, והענין י״ל כי תלת רישין הנזכר באדר׳ זוטא הנה ח״ס הוא שרש כל האו״פ וגלגלתא הוא שרש כל האור מקיף כנזכר בע״ח שער א״א, וזהו ענין שרש בחי׳ ממלא וסובב והיינו כי בח״ס מלובש גבורה דעתיק שהוא בחי׳ צמצום שיתלבש באור פנימי ובגלגלתא חסד דעתיק וימינו תחבקני אך בחי׳ רדל״א הוא למעלה גם מבחי׳ סוכ״ע שאינו בגדר עלמין כלל והוא המחבר סוכ״ע וממכ״ע כו׳ וזהו ענין התורה שעי״ז נעשה שלום בפמליא של מעלה ג״כ דהיינו סובב וממלא ששרשם חו״ג דע״י וכמ״ש במ״א ע״פ ביום השמיני עצרת כו׳, ולכן נק׳ התורה משל הקדמוני כו׳ כמ״ש בת״א בסופו גבי פורים, וזהו הנמשך ומתגלה בחדש השלישי אשר ת״ת עולה כו׳ להמשיך מבחי׳ הראש השלישי שמלמטה למעלה שהוא רדל״א, וכמ״ש בענין מאד דסט׳ דיעקב, וע׳ בזהר תרומה קכ״ו ששרש חו״ב דאצילות מגולגלתא ומו״ס ושרש הדעת מבחי׳ רדל״א, ועמ״ש בביאור דהחלצו ודעת ותפארת הכל בחי׳ א׳, עמ״ש בדרוש ברכת הזימון כשיש שלשה אזי דוקא אומרים נברך וממשיכי׳ מהבריכה העליונה כו׳ ועד״ז יובן ג״כ בענין החדש השלישי אחר ניסן ואייר כשבא ר״ח סיון אזי ממשיכים מלמעלה מעלה כו׳, ועיין בפ׳ שמות דף י״א ע״ב ע״פ ותרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים כו׳ דכתיב בחדש השלישי דהא כדין אתייהבת תורה על ידוי כו׳, וע״ש בפי׳ הרמ״ז, ועמ״ש סד״ה בעצם היום הזה נימול העצמיות של בחי׳ יום הזה, וי״ל כי יום הזה נק׳ צדיק עליון כנ״ל בענין זה ספר תולדות אדם, ואמנם העצמיות של בחי׳ יום הזה היינו מה שנמשך בו ועל ידו ההמשכה מלמעלה מעלה כו׳, ועמ״ש בהגהות לד״ה וישב יעקב גבי מקול מחצצים הנזכר בזח״א ל״ב א׳, ומשם יובן איך בחי׳ השלום והתחברות חו״ג נעשה ע״י התורה, ולכן ניתנה בחדש השלישי דוקא. וע׳ עוד מענין בחדש השלישי בזח״ב דע״ח א׳ ב׳ ובזח״א דק״כ ע״א ע״פ ביום השלישי כו׳ מרחוק כו׳ כד״א מרחוק ה׳ נראה לי כו׳ וע׳ בענין מרחוק ס״פ צו, והוא בחי׳ אחכמה והיא רחוקה כו׳ גם ע״ד מ״ש בד״ה יונתי בחגוי גבי כי קולך ערב כשהקול כלול מג׳ בחי׳ אמ״ר, ומ״ש בענין ילוה אישי כו׳ וכל זה שייך לענין בחדש השלישי דוקא גם בענין ואשא אתכם על כנפי נשרים דוקא שעי״ז ואביא אתכם אלי ממש, ובשה״ש רבה בפסוק כתפוח בעצי היער נתבאר דענין בחדש השלישי זהו ענין כתפוח, מה התפוח הזה אינו גומר פירותיו אלא בסיון כו׳ יעו״ש, וי״ל עפמ״ש בזח״ג דרפ״ו סע״ב בענין כתפוח דאית בי׳ תלת גוונין כו׳ יעו״ש נמצא בחי׳ תפוח הוא ג״כ התכללות חו״ג ע״י התפארת כו׳ ופי׳ כתפוח כו׳ כן דודי היינו כי תפוח זהו ג׳ הגוונין חג״ת שמהם נמשך כשר פסול כו׳ כן דודי זהו מה שמעורר ונמשך עי״ז מלמעלה מעלה גם במ״א ע״פ רפדוני

בתפוחים נתבאר כי התפוח הוא אוכל וגם יש בו ריח, נמצא בו מתחברים ב׳ המדרגות דטעם וריח, וטעמים הוא אור פנימי׳ והוא מבחי׳ חכמה חך אוכל יטעם חכמה חך מ״ה, וריח בחי׳ מקיף ומורה על ההמשכה מסוכ״ע וכו׳, ועמ״ש בד״ה ראה ריח בני ובד״ה אלה מסעי, והנה התחברות ב׳ הבחי׳ הנ״ל זהו ע״י בחינה הנעלה משניהם כנ״ל בענין שלום בפמשמ״ע כו׳ וזהו ענין בחדש השלישי כו׳ גם הרמ״ז שם פי׳ תפוח גימ׳ צבאות, ועמ״ש בד״ה בעצם היום הזה יצאו כל צבאות שכדי להמשיך בחי׳ צבאות כו׳, ובמשנה פ״ז דברכות ברבוא הוא אומר אלקי הצבאות כו׳ ובמ״ת כתיב ואתא מרבבות קודש כו׳ וע׳ מ״ש בד״ה נאוו לחייך בענין והיתם לי סגולה סגול וסגולתא כו׳.

קיצור. ענין זה היינו צדיק המחבר סוכ״ע בממכ״ע ולכן נק׳ ר״ח היום הזה בחדש מל׳ השלישי ת״ת, שמתחברים ע״י היום הזה, וגבה מאד מסט׳ דיעקב כתפוח בעצי היער גם כמ״ש ברבות בראשית פ׳ כ״ו ע״פ זה ספר תולדות אדם דקאי על התורה שנק׳ זה ספר שהי׳ ראוי ליתנו לאדה״ר יציר כפיו ולא ניתנה לו אלא לתולדות שלו, וזהו ביום הזה באו מדבר סיני שנק׳ יום הזה לפי שהוא הכנה למ״ת שנק׳ זה ספר. וזהו ויחן שם ישראל ז״א נגד ההר מל׳ כנס״י.

ב) **שטה** י״א הוא בחי׳* ומדת אהבה העליונה, והנה בזהר בפ׳ לך לך ד״פ ע״א ובנה תרין מדבחין חד לדרגא דאתגלי׳ וחד לדרגא דאתכסי׳ ת״ח דהכי הוה בקדמיתא כתיב ויבן שם מזבח לה׳ הנראה אליו, ולבתר כתיב ויבן שם אברהם מזבח לה׳ ולא כתיב הנראה אליו, וכלא רזא דחכמתא איהו וכדין אתעטר אברהם מדרגא לדרגא עד דסליק לדרגי׳ ההי״ד ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה דא דרום דאיהו חולקי׳ דאברהם, הלוך ונסוע דרגא בתר דרגא עד דסליק לדרום ותמן אתקשר כדקא יאות וסליק לדרגיה דדרום עכ״ל. וע״ש דף פ״ד א׳ דנגבה הוא שירותא דעלמא עילאה עמיקא כו׳ קדה״ק כו׳, והנה ב׳ מזבחות הנ״ל הם על דרך מזבח החיצון ומזבח הפנימי כמש״ש הרמ״ז, ולה׳ הנראה זהו ענין ממלא כל עלמין, לה׳ סתם זהו ענין סוכ״ע, וזהו ענין מפתחות החיצוני׳ ומפתחות הפנימי׳, ועמ״ש בזה בד״ה ושאבתם מים בששון ובד״ה כי תשמע בקול, וזהו דבחי׳ הלוך ונסוע הנגבה הוא אחר מזבח החיצון ושייך לבחי׳ מזבח הפנימי, ועמ״ש מזה בד״ה בהעלותך את הנרות וכמו דרום אין בו ישוב מתוקף החום והיינו מה שהימין של המקבל הוא בטל בתכלית לגבי המשפיע ואינו יכול להיות כלל בבחי׳ יש ודבר להיות בבחי׳ ישוב שהוא ענין יש כו׳, וכענין מצות יונדב בן רכב לבניו שלא יבנו בתים כו׳ והענין ע״ד מ״ש בפ׳ יתרו דס״ז ב׳ אית לך לעילא דאיהו רזא דקודש הקדשים, ותחותיה אית כהן רזא דאור קדמאה דקא משמש קמי׳, ודא איהו כהן דאקרי גדול סט׳ דימינא אית מלך לתתא דאיהו כגוונא דההוא מלך עילאה ואיהו מלך

שטה י״א הוא בחי׳: שם סו, ד שורה המתחלת: שהי׳ הולך.

על כולא לתתא, ותחותיה אית כהן דמשמש לי׳ רזא דמיכאל כהנא רבה כו׳, ופי׳ מלך לעילא היינו בינה דאיהו רזא דקדה״ק כי התגלות עתיק הוא בבינה ע׳ בפ׳ פקודי דרס״א א׳, ותחותיה אית כהן רזא דאור קדמאה היינו חסד דאצילות והוא בחי׳ ומדרגת אהבה רבה שלמעלה מבחי׳ ומדרגת אהבת עולם כמשנ״ת בד״ה חכלילי עינים מיין, וזהו ויבדל אהרן להקדישו קדה״ק היינו שהחסד ממשיך מהבינה הנק׳ קדה״ק ולכן הנגבה הוא שירותא דעלמא עילאה עמיקא, וזהו ענין אתה כהן לעולם, שהחסד נק׳ אתה שעל ידי אהבה רבה זו ממשיך מבחי׳ סוכ״ע הנק׳ הוא, הוא עשאנו כו׳ לבוא לבחי׳ גילוי בממכ״ע שהוא בחי׳ מלך תתאה ועיין מזה בפ׳ בלק דף קצ״ג ע״ב, ואית מלך לתתא היינו מלכות דאצילות מקור דבי״ע מקור דממכ״ע, וכהן דמשמש תחותי׳ זהו בחי׳ אהבת עולם כו׳ שהוא בבריאה ולא באצילות כמ״ש בפע״ח, וזהו ענין ואברהם הלוך ונסוע מדרגא לדרגא מבחי׳ אהבת עולם שזהו ענין מזבח החיצון לה׳ הנראה, עד שבא לבחי׳ הנגבה הוא בחי׳ אהבה רבה כו׳ וזהו ענין לה׳ סתם הוא בחי׳ סוכ״ע קדש הקדשים כו׳, וע׳ עוד בפ׳ במדבר דק״כ ע״א, גבי לבתר דרומית מזרחית דתמן הוא אילנא דחיי כו׳ דתוקפא דדרום במזרח איהו כו׳ מזרח הוא אבא עילאה כח״ב שבחכמה וזרח השמש כו׳ ותוקפא דדרום במזרח היינו כי אה״ר זו היא מבחי׳ עה״ח כו׳, ועד״ז יובן מארז״ל פ״ב דב״ב דכ״ה הרוצה שיחכים ידרים כו׳ וסימנך שולחן בצפון ומנורה בדרום, וריב״ל לעולם ידרים כו׳ אורך ימים בימינה כו׳ ע״ש ואורך ימים זהו ההמשכה מא״א וזהו המאריך באחד שממשיך מא״א לז״א מאריכין לו ימיו אהבה רבה כו׳, וידוע שהמנורה היא כנס״י והעלאת הנרות היא אה״ר נר ה׳ נשמת אדם, ועמ״ש בד״ה והנה מנורת זהב כולה בענין והחכמה תחי׳ בעליה וכל זה הי׳ בדרום כי כן חכמה חסד נצח קו הימין כו׳ וכן ענין אברהם הלוך ונסוע הנגבה ואברהם אבר מ״ה כמ״ש בד״ה יביאו לבוש, ובבראשית רבה ס״פ ל״ט הלוך ונסוע הנגבה מחקה והולך ומכוון כנגד בהמ״ק, י״ל ע״ד מנורה בדרום כו׳ ולשון מחקה ע״ד מ״ש אם בחוקותי תלכו ועמ״ש בד״ה. והתהלכתי מענין מ״ש באברהם התהלך לפני, ועמ״ש בד״ה וקיבל היהודים בפי׳ הלוך ונסוע, ומש״כ עד שהי׳ מרכבה ממש לבחי׳ אהבה העליונה י״ל ע״ד מה שנתבאר בביאורי הזהר ויגש דף ר״ו בענין להנחיל אוהבי, ואברהם אוהבי, ועיין באגרת הקדש סי׳ ט״ו, ועמ״ש בפי׳ האבות הן הן המרכבה בת״א פ׳ יתרו בביאור ע״פ זכור ושמור. ומ״ש והליכה זו* כו׳ ממצרים דהיינו בחי׳ מיצר וגבול כו׳ ענין המיצר וגבול י״ל ע״ד שהמל׳ דאצילות בהתלבשותה בבי״ע נק׳ גינת אגוז שהג׳ קליפי האגוז מקיפים וסובבים על הפרי והאוכל שבתוכו, עיין בפרדס בעה״כ ערך אגוז, ובזח״א די״ט סע״ב וכמו״כ הנה״ב והגוף מלבישי׳ את הנה״א וזהו ענין המיצר וגבול שהם מגבילי׳ ומלבישי׳ את הנה״א שהיא במאסר אצלם וגם מצרים לשון וכעסתה צרתה היא הנה״ב, ובאמת היא רק כמו שפחה לגבי גבירתה נגד הנה״א כמו הגר ממצרים שפחת

ומ״ש והליכה זו: שם סז, א שורה המתחלת: והליכה.

שרה כו', ומזה יובן ענין פי' ויעל אברהם ממצרים שע"י שעלה מבחי' מיצר זה נתעלה ממש ביתר שאת כי יתרון האור הוא מן החושך והיינו מפני שקליפה קדמה לפרי כמ"ש בד"ה בשלח פרעה לכן ע"י שבירת הקליפה נתגלה האור המלובש בה מבחי' לפני מלך מלך כו' ועי"ז ויעל אברם כו' וע' מזה בזח"א דפ"ג א', ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי בענין והחיות נושאות את הכסא כו', ומש"כ בענין מעשה ידיך וישתבח שמך שהשם הוא זיו כו' ועודנו קשור כו' י"ל שיובן ממ"ש בסידור בביאור אתה הצבת גבולות ארץ, בענין פנימי' הדיבור וחיצוני' הדיבור כו' וידוע דעקימת שפתיו הוה מעשה כו'. ומש"כ אך הגורם כו' היא חלישת כח הנפש כו' עמ"ש סד"ה כי אתה נרי גבי והוי' יגיה חשכי נשמות דעקבא דמשיחא כו' ומ"ש סד"ה פי' וענין יג"מ גבי עשי"ת בענין ואתם בני יעקב לא כליתם.

קיצור. הלוך ונסוע דרגא בתר דרגא מאה"ע לאה"ר וזהו שבנה שני מזבחות ע"ד מזבח החיצון ומזבח הפנימי וכמו ענין ב' בחי' כהן בזח"ב יתרו ס"ז ב', ב' שמות לה' הנראה לה' סתם, הנגבה ע"ד אורך ימים בימינה המאריך באחד ונעשה מרכבה להעלות בחי' אדם לבחי' כי לא אדם הוא, ועליי' זו ממצרים כי יתרון האור נמשך מהחושך אך לא כל אדם זוכה לזה, וע"כ ניתנה התורה כי היא נותנת כח ועוז לזה.

ג) **ד"ה** ולזה ניתנה התורה כח ועוז לנפש האלקית כו' כח ר"ת כתר חכמה ימינך ה' נאדרי בכח ואורייתא מחכ' נפקת ושרשה מכתר, וזהו ישראל שהוא ז"א מתקשראן באורייתא כו' גם חכמה כח מ"ה ושרשו קו הימין כו' גם כמו גבורות שמשון הגיבור ע"י שער ראש נזרו, שעי"ז ממשיך מבחי' א"א שהוא מקור הכח ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח כו' כח הוא גילוי ההעלם היינו המשכת אור אין סוף הסוכ"ע כח בלתי מוגבל, וע"כ בשמשון שהי' נזיר ופרוש מן היין דאתכפייא סט"א והמשיך מבחי' סוכ"ע ולכן הי' בו ג"כ גבורה וכח נפלא למעלה מבחי' כח אדם כו', והנה בעסק התורה כתיב סלסלה ותרוממך בחי' גילוי ושער רישי' כעמר נקי' ולכן עי"ז נמשך גילוי בחי' כח מה מבחי' א"א ועי"ז נמשך כח ועוז בנה"א כו', ועמ"ש באגה"ק בתחלתו ע"פ חגרה בעוז מתניה, גם י"ל שזהו המשכה מבחי' משכיל לאיתן אשר איתן קשה וחזק כו' כמ"ש בד"ה ראה אנכי, ועמ"ש בד"ה אלה מסעי בענין ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם מלבד מה שהתורה נק' לחם ומזון שנותן כח לנה"א וגם שהתורה היא מן השמים אש ומים רצוא ושוב כו' לכן גורם רצוא ושוב בנפש, גם ע"ד והוי' יגיה חשכי, גם ע"ד כי תצא כו' ונתנו ה' אלקיך בידך כו' ה' תורה אלקיך מצות ועמ"ש בד"ה משה ידבר בענין כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא, אך המכוון כאן לענין המשכת כח ועוז וכנ"ל. ומש"ר שזהו ענין שלום בפמשמ"ע היינו כי ע"י כתר וחכמה נמשך ומתחבר אוא"ס בע"ס דאצילות אשר שם שרש הנה"א וענין שלום בפמשמ"ט היינו ע"י שמל' דאצילות נעשה עתיק לבריאה ושם בחי' י"ב בקר דבריאה שמשם שרש ההשתלשלות והתהוות נה"ב מפני שור

שבמרכבה וכשממשיכים לה ממקורה היא בטילה ונכנעת ונפרד הטוב שבה מן הרע כו' וזהו ענין תושיה שמתשת כח נה"ב, וכענין המסעות ויהי בנסוע הארון כו' וינוסו משנאך כו' וגם כי התורה עיקרה להבדיל בין הטהור ובין הטמא, נמצא בה ועל ידה נדחה הרע וכמ"ש בד"ה רני ושמחי גבי וענין אחותי ובד"ה ויאבק איש בענין ומשם אורידך נאום ה' ובהגהות לד"ה וישב יעקב בענין מקול מחצצים כו' וז"ש בזח"ב נ"ח סע"א דכל זמן שישראל עסקין באורייתא ימינא אתתקיף ואיתבר חילא כו', כי ע"י התורה שמאלא אתכליל בימינא וממילא החיצוני' שיניקתם מפסולת קו השמאל נופלים כו' גם מחצצים זהו כענין הנסירה כמו עד"מ חבית יין המעורבת בשמרים וצריך להפרידם כו' ועמ"ש סד"ה ענין הברכות כשנגמר הולד דוחה הפסולת שערות וצפרנים כו', וזהו כענין הנזכר ברע"מ אמור דצ"ז א' בענין תרתין אחתין בדיקו דאשת חיל סמא דמותא לאשת זנונים כו', גם עדמ"ש בתניא ס"פ י"ט דלגבי אוא"ס המלובש בחכמה הרי כל הקליפות בטלים ומבוטלים כו', גם כנ"ל שהוא כמשל קליפת האגוז, ואיתא במדרש ובמה שוברים הקליפה באבן והיינו התורה לוחות אבן וגם כמ"ש ותשב באיתן קשתו כו' משם רועה אבן ישראל כו' וכבר נת' לעיל שבחי' איתן נמשך ע"י התורה גם כי התורה מבחי' שער רישי' כעמר נקי וצמר אותיות מצר בחי' מן המיצר קראתי בחי' דלית מחשבה תפיסא בי' כלל וע"כ נק' מצר ולכן ניתנה התורה בקול שופר שמצידו א' צר כו' ועי"ז שוברים הקליפות ומיצר וגבול דנה"ב כו' גם ע"ד שהאור דוחה חושך כו'.

קיצור. כח ר"ת כתר חכמה, וזהו כח וגבורה דשמשון בשערות המשכה מבחי' קדוש, סלסלה ותרוממך, חגרה בעוז מתניה נה"י, נמשכים מהכתר רצה"ע המתגלה בתורה משכיל לאיתן מוצאיהם למסעיהם, גם לחם לבב אנוש יסעד לכו לחמו בלחמי בד"ה ראשי המטות, שלום בפמשמ"ע מל' דא"ס כתר לאצי' ושלום בפמשמ"ט מל' דאצי' כתר לבי"ע, והוא שרש נה"א ונה"ב מ"ה וב"ן ולכן מתשת כח נה"ב וינוסו משנאך, גם כי לכן הארון מעצי שטים, גם ע"י התכללות החו"ג דשמאלא אתכליל בימינא ממילא נחלשת נה"ב.

ד) **והנה** כתיב בענין התורה במשלי סי' ח' י"ד לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה וברבות נשא פ' י"ב קרוב לתחילתה ר"י ב' ע"פ מעצי הלבנון שבעצת התורה המלובנת בדברי' ברא הקדב"ה את עולמו וכה"א לי עצה ותושיה כו' וכ"ה בשה"ש רבה בפסוק מי זאת עולה כו' וע' ר"פ שנו חכמים בלשון המשנה ובמצודות דוד במשלי שם פי' תושיה שמתשת כח היצה"ר, והוא ע"ד מ"ש באיוב סי' למ"ד כ"ב ותמגגני תושיה דשם פי' רש"י תשות כח, וכן ארז"ל בגמ' דסנהדרין כ"ו ב' תושיה שמתשת כח כו' ובאיוב סי' י"א ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושיה ובמדרש שמות רבה פמ"ו דקאי על לוחות שניות שהיו בהם כפלים מלוחות הראשונות כו' ע"ש, וברבות פ' דברים ע"פ פנו לכם צפונה ואין צפונה אלא תורה שנאמר יצפון לישרים תושיה והיינו שעי"ז מחליש את היצה"ר ע"ד ואת הצפוני

ארחיק כו׳ והיינו כי הדין והגבורות עילאין דקדושה משם שרש כפיית הדינים וזהו כי לפי שאני בינה לי גבורה דא״א ע״כ לי בחי׳ תושיה להתיש כח הסט״א וכנודע מענין י״ג ת״ד ששרשם מגבורה דע״י שבמו״ס ע״כ בהם ועל ידם כפיית הדינים וכמ״ש בפע״ח שער השופר פ״א, וזהו ג״כ ענין צפון לישרים תושיה, צפון אשר צפנת שרשם מגבורות דעתיק מצפון זהב יאתה היינו בחי׳ הנחמדים מזהב כו׳ ומשם דוקא נמשך התושיה לסט״א כו׳ והיינו כי מצד ורב חסד ה׳ מאריך אף גם כו׳ וזה שיהי׳ נדחה הרע הוא ע״י גבורה דעתיק שבחכמה סתימאה כי החכמה מחיבת עד פה תבא כו׳ וכענין החותם דנעילה, וזהו ענין חתום תורה בלימודי וכמ״ש בד״ה להבין ענין הברכות ועמ״ש במ״א בפי׳ גבורה כמו ההפרש בין חיה לבהמה כו׳ הזריזות להלחם עם שכנגדו כו׳ והנה המשכות ב׳ בחי׳ אלו מהתורה עוז לנה״א ותושי׳ להחליש כח הנה״ב זהו ע״ד מ״ש ועבר הוי׳ לנגוף נגוף ורפוא בבת אחת וע׳ בזהר פ׳ בא, ועד״ז מבואר במדרש שמות רבה פ׳ ה׳ ע״פ ירעם ה׳ בקולו נפלאות דו פרצופין הי׳ יוצא הקול עד ונותן חיים לישראל שקבלו את התורה, והיינו לפי שמקור המשכת קול זה דתורה הוא מבחי׳ כתר אשר שם תכלית ההתכללת וחו״ג כלולים יחד ממש שזהו פי׳ לית שמאלא בהאי עתיקא ע״כ הי׳ הקול יוצא בב׳ בחי׳ אלו יחד ממש עם שהן ב׳ הפכי׳ ליתן כח ועוז להחליש כו׳ ועד״ז ארז״ל אנכי ולא יהי׳ לך בדיבור א׳ נאמרו כו׳ ואפשר כי בתיבת תושי׳ עצמה נכללו ב׳ עניני׳ הנ״ל כי עם היות אפשר לפרשה לשון שמתשת כח כנ״ל אך בת״י פי׳ בכ״מ תושי׳ חוכמתא כמ״ש בישעי׳ ססי׳ כ״ח ע״פ הפליא עצה הגדיל תושיה וכן באיוב י״א ובמשלי סי׳ ג׳ כ״א נצור תושי׳ ומזימה נטיר מדעא כו׳ והרד״ק בישעי׳ שם כתב תושי׳ חכמה ואמר ר׳ משה הכהן שהוא מגזרת יש עכ״ל וכן פי׳ במצודות ציון שם שחכמת התורה נק׳ כן על כי ישנה לעולם ולא תשוב לאין כשאר הדברים עכ״ל, וכ״כ בשרש ישע בשרש ישה, ופי׳ יש מבואר ממשארז״ל ע״פ להנחיל אוהבי יש, וע׳ מענין פי׳ אבן תושיה בזח״א דרל״א ע״ש ואבן שתיה היתה בבית קהק״ד ועד״ז ארז״ל משחרב בהמ״ק אין להקב״ה בעולמו אלא ד״א של הלכה וכמ״ש בתניא פנ״ב שהתלמוד נמשך מהיכל ק״ק כו׳ ועמ״ש מזה בהגהות לד״ה וישב יעקב.

קיצור. לי עצה ותושיה, צפון לישרים תושיה, אני בינה לי גבורה, וכפיית הדינין ע״י גבורה כמו חיה לגבי בהמה ירעם בקולו נפלאות, גם פי׳ תושיה עצה עמוקה מלשון יש.

ה) **אך** הנה עיקר פי׳ תושיה מבואר בגמ׳ פ״ג דסנהדרין דכ״ו ע״ב גבי היכא אשכחן הצדיקי׳ דאיקרי׳ שתות כו׳ איבעית אימא מהכא הפליא עצה הגדיל תושיה ופירש״י תושיה שהעולם משותת על התורה ולומדיה נק׳ תושיה, וכן אמרו עוד בגמ׳ שם דבר אחר תושיה דברים של תוהו שהעולם משותת עליהן, וא״כ הוא מלשון יסוד מלשון כי השתות יהרסון כמ״ש בגמ׳ שם ופרש״י בתלי׳ סי״א שתות של עולם היינו יסודות כמו וצדיק יסוד עולם, וכן פי׳ הראב״ע שם בשם י״א שהוא מלשון יסודות וזה רמז לעצות

שהוא כמו יסודות, וגם לפרש״י בגמ׳ שם לעיל מיני׳ בפי׳ כי השתות מלשון שתות מחשבות שהוא משית בקרב לבו, וא״כ הוא מלשון וכי תשית אליו לבך באיוב סי׳ ז׳ י״ז וכן ולבך תשית לדעתי במשלי כ״ב י״ז, וגם עד״ז י״ל פי׳ תושי׳ מאחר דבגמ׳ אמרו דתושיה הוא מלשון שתות כנ״ל, ועיי׳ בקורקו״ד בערך שות שרש א׳ ושרש ד׳ הגם דהוא פי׳ שתות מלשון מצודת ורשת כדפי׳ הראב״ע בתלים סי׳ י״א וגם פי׳ תושיה בשרש אחר עיין בשרש ישה, אנו אין לנו אלא כדברי הגמרא, ולפי״ז א״ש פשטי לשון הפסוקי׳ לי עצה ותושי׳ הפליא עצה הגדיל תושי׳ דמשמע דתושיה הוא עצה עמוקה והיינו להיותה נק׳ יסוד שעליה משותת העולם, א״כ ודאי עצה עמוקה היא וע״ד משארז״ל ע״פ מעמק חברון מעצה עמוקה, וכן לפי הפי׳ שהוא משית בקרב לבו, א״כ עד״ז בהתורה שנק׳ תושיה היינו שנמשכה מבחי׳ מ״ש מאד עמקו מחשבותיך וכמ״ש במ״א, וכמ״ש ג״כ ע״פ נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כו׳, והענין י״ל ע״ד מה שנתבאר בד״ה אני כו׳ אשר הוצאתיך מארץ מצרים בענין פי׳ היש בה עץ אם אין עץ מלשון עצה והוא בחי׳ חכמה שנק׳ עצה ותושיה כי העצה הוא התחכמות והשגת דבר מה כו׳ וגבי תושיה כתיב ויגד לך תעלומות חכמה כי כפליי׳ לתושי׳ כנ״ל, א״כ היא תעלומות חכמה שהיא חכמה שבכתר מה שלמעלה מבחי׳ חכמה דאצילות הנק׳ עצה, והיינו ע״ד הנ״ל בענין עוז ותושי׳ כי עוז הוא מה שע״י עסק התורה נמשך כח ועוז לנה״א וזהו ענין העצה שמבחי׳ חכמה דאצילות ועד״ז נק׳ התרי״ג מצות תרי״ג עיטין, אך עצה עמוקה יותר הוא מה שמלבד עוז וכח הנ״ל ג״כ היא מתשת כח הנה״ב, ובחי׳ זו נמשך דוקא מח״ס אשר בה מלובש גבורות דעתיק שמשם דוקא כפיית הדיני׳ כנ״ל, ואפשר לומר ששני בחי׳ אלו זהו ענין הלכות שבמצות עשה שהן בבחי׳ חסד להיות ימין מקרבת ליתן כח ועוז לנה״א, אמנם הלכות שבמל״ת הן בחי׳ שחורות כעורב להיות שמאל דוחה את הרע ולכן משם נמשך להתיש כח הנה״ב כמו ויחלוש יהושע את עמלק כו׳ והיינו לפי שהל״ת שרשן גבוהי׳ יותר בעומק המחשבה עליונה ית׳ כמ״ש בד״ה שחורה אני ונאוה כו׳, ופי׳ זה בתושיה הוא כענין מה שפי׳ בסד״ה בס׳ ערכי הכינויים שלו תושיה נק׳ כל חריפות וערמה אשר לא כל אדם נזהר בה כמ״ש ריב״ז בב״ב ספ״ה אוי לי אם אומר, כי הערמת מצד ערמה רעה אבל היא טובה להזהר מתחבולות בנ״א עכ״ל, ועמ״ש סד״ה ראה ריח בני בענין בא אחיך במרמה כו׳ וע׳ זח״א קמ״ג א׳ קס״ו ב׳ וכמ״ש אני חכמה שכנתי ערמה במשלי ח׳ י״ב וע׳ בזח״א דף קמ״ה תחלת ע״ב ובאד״ר בסופו דקמ״ד א׳ מבואר דזה קאי על ח״ס שממנה נמשך הערמה להערים נגד מדת הדין לקיים את נח כו׳ ע״ש בהפירוש, וכתיב אדם ערום כוסה דעת במשלי י״ב כ״ג ופרש״י אפי׳ בחכמתו הוא צנוע וכן שם סי׳ י״ג ט״ז כל ערום יעשה בדעת ופרש״י כגון דוד וכן נאמר משלי שלמה כו׳ לדעת חכמה ומוסר לתת לפתאים ערמה כו׳, ובילקוט ריש משלי אמר שלמה אני היתי פתי ונתן בי הקדב״ה ערמה כו׳ מן כמה שנים ולהלן צריך האדם להיות בו ערמה מבן עשרים שנה כו׳ והיינו כמ״ש בע״ח בענין ולמכור בנכסי אביו עד שיהי׳

בן עשרים שנה שאז נמשכי׳ מוחי׳ דאבא בשלימות בנפש כו׳, והיינו כמ״ש במשלי י״ד ח׳ חכמת ערום הבין דרכו ופרש״י מי שהוא חכם הבין דרכו לפלס אורחותיו גם כמש״ש סי׳ כ״ב ג׳ ערום ראה רעה ויסתר ופי׳ רש״י עונש של העבירה ונסתר ולא עבר העבירה, ועמ״ש ע״פ זה בזח״א דס״ט א׳ וע׳ בב״ר פרשה י״ט מובן שהערמה היא הפלגת החכמה, והוא כענין מ״ש במשלי כ״ד ו׳ כי בתחבולות תעשה לך מלחמה ותשועה ברוב יועץ, וע׳ במדרש ויקרא רבה פכ״א ובזח״א דק״ס סע״א, ועד״ז יובן ענין דברי סופרים שהם סייגי׳ וגדרים להרחיק יניקת החיצוני׳ גם כענין מ״ש ברע״מ פ׳ אמור ד״ק סע״א, עד דנטיל עיטא, וגם הערמה הוא ענין הצנע לכת כנ״ל וכמ״ש כוסה דעת והוא מבחי׳ עלמא דאתכסיי׳ שגבוה מעלמא דאתגלייא.

קיצור. ענין פי׳ תושיה לשון יסוד כמו כי השתות יהרסון, גם ע״ד תשית אליו לבך, עצה עמוקה מבחי׳ תעלומות חכמה נמשך כפליי׳ לתושיי׳ ע״ד היש בה עץ אם אין, וענין עמוקה וענין כפליי׳ שעושה ב׳ פעולות ליתן עוז בקדושה ולהתיש כח הנה״ב וי״ל זהו עשה ול״ת ה״ח וה״ג הנמשכי׳ מהדעת שהוא התורה גם ע״ד אני חכמה שכנתי ערמה, ערמה מבן עשרים שנה שנמשכי׳ ממקיפי אבא וזהו ענין תושבע״פ סייגים וגדרי׳ להיות גן נעול.

ו) **ועד״ז** ארז״ל סנהדרין כ״ו ב׳, ד״א תושיה שניתנה בחשאי מפני השטן. וא״ש לפי״ז מה שנדרש בשמות רבה פמ״ו תושי׳ על לוחות האחרונות כי לוחות אחרונות ניתנו בחשאי, כמ״ש ואיש לא יעלה עמך כו׳ משא״כ לוחות הראשונות שניתנו ברעש ובקולות וברקי׳ כו׳, ואפ״ל שלכן אמרו שם שהם כפליי׳ לתושיה נגד לוחות הראשונות כי עלמא דאתכסי׳ גבוה הרבה כו׳, ועוי״ל דפי׳ כפליי׳ לתושי׳ שמהתורה נמשך ב׳ פעולות העצה והכח לנפש האלקי׳ שנק׳ ג״כ תושיה לשון יסוד כי ישראל מתקשראן באורייתא וגם העולם משותת עליה א״כ היא יסוד ועיקר הכח של נה״א כו׳ וגם היא מתשת כח נה״ב מטעמי׳ שנת׳, והנה בענין עיקר הפי׳ דתושיה שהוא שהעולם משותת על התורה דהיינו שהיא יסוד, הנה מתחלה י״ל פי׳ יסוד דכתיב וצדיק יסוד עולם, במשלי סי׳ י׳ פסוק כ״ה, ויש להקדים מ״ש בפרדס בעה״כ ערך יסוד וז״ל כל המפרשי׳ פירשו כי נק׳ יסוד מפני שהוא יסוד המלכות כי הרוחני היפך הגשמי שהגשמי יסודו למטה והרוחני יסודו למעלה עכ״ל, וביאור הדבר הוא כי הנה מבואר במ״א בד״ה אחרי ה׳ אלקיכם תלכו בטעם שהבריאה נק׳ יש מאין דלכאורה אינו מובן מהו מאין והלא ממך הכל כתיב, אלא לפי כי ההתהוות כל העולמות הוא רק מבחי׳ מדת מלכותו ית׳ שהיא בחי׳ הארה בעלמא, כי שם ומל׳ הכל ענין א׳, וע״כ נק׳ הארה זו אין שהיא כלא חשיב לגבי מהו״ע ית׳ וכמו זיו השמש שאינו ערך למהות ועצם השמש, אמנם בחי׳ יסוד הוא הממשיך מבחי׳ מהו״ע ית׳ בבחי׳ מלכותו כו׳ כי הוא הממשיך מבחי׳ חכמה עילאה דאצילות שבה שורה א״ס ב״ה ממש שנק׳ מהו״ע לגבי בחי׳ מל׳ שהוא רק זיו והארה

בעלמא מבחי' האוא"ס המלובש בכתר וחכמה, ודרך כלל הוא הממשיך מבחי' סוכ"ע בממכ"ע וע' בתניא פמ"ח ביאור ענין סוכ"ע וממכ"ע וע"כ נק' יסוד, ר"ל שהוא היסוד והמקור של בחי' הארה זו הנק' אין כמו המאור לגבי האור כו' שהוא ודאי היסוד ושרש של האור כו', והוא הממשיך בחי' יש האמיתי בהארה זו שנק' אין כו', וע' בזח"ב דפ"ה סע"ב, ועד"ז יובן הרע"מ פ' משפטים בגין דשבועה איהי עלמא דלית לה קיומא אלא על יסוד הה"ד וצדיק יסוד עולם כו' דבר שיש בו ממש כו' ר"ל המל' נק' אין, ובה נברא העוה"ז יש מאין, וקיומא על יסוד שהוא דבר שיש בו ממש ולא בחי' הארה בעלמא, ומה שקשה על זה דהא למטה השבועה דוקא חלה גם על דבר שאין בו ממש כבר עמד ע"ז הרמ"ע ואין כאן מקומו, ועיין מזה מענין וצדיק יסוד עולם בזח"ב ל"ב ב', מ"ו ב', פ"ב סע"א, צ"ג א', קצ"ח א', רמ"ה ב', וע"ש ח"ב דרנ"ח סע"א, ובהשמטות סי' ג', ח"ג ב"ח א', סט"א, קמ"ג א', רל"ו א', רע"ט א', ובמדרש רבה וישלח ס"פ ע"ה, ועם כל הנ"ל יובן מה שהתורה נק' תושיה ויסוד, כי ע"י התורה נמשך גילוי עצמיות א"ס ממש המלובש בח"ע וח"ס עדן העליון מה שעל זה נאמר עין לא ראתה כו' א"כ הוא ודאי בחי' יסוד של העולם שהוא בחי' מל' גם חכמה נק' יסוד עיין ביאור כי על כל כבוד חופה בסופו, וזהו בחכמה יסד ארץ, וזהו יסדת עוז שהתורה שהיא חכמה נק' עוז ונק' יסוד, ועיין מ"ש מענין יסוד בביאור דמנורת זהב בענין זית רענן, ואתי שפיר שמזה דוקא נמשך הכח ועוז לנפש להיותו המשכת היסוד והכח ומקור החיות של בחי' מלכות שהוא חיות כל העולמות כו' ועיין מ"ש בביאור הזהר בראשית כ"ז ביאור אעשה לו עזר איך שהשפעת התורה שירדה ונתלבשה בגשמיות נמשלה לטיפה הנמשכת מהמוח בהזיווג גופני, ועל דרך זה אמרו רז"ל ביום חתונתו זה מתן תורה כו', ועיקר הענין כי התפלה נק' מלחמה שנפש הבהמית וסט"א עומדים לנגד אבל התורה נק' שלום ורב שלום בניך כי הוא פסק הקדב"ה שזה פסול ואסור וראוי להורידו, ולגבי הקדוש ברוך הוא כולם בטלים וזהו מתניתא מלכתא כמלך שגוזר ואומר כו', וזהו תושיה שמתשת כח הנה"ב ע"י פסק מלך מה"מ הקדוש ב"ה ודיבורו ית' וזהו ענין מדבר סיני מדבר לשון דיבור שממנו ירד שנאה על הרע וגם נותן כח ועוז כו' וזהו דו פרצופין הי' יוצא הדיבור. אך כדי שיהי' דיבור האדם בבחי' זו להיות מתניתא מלכתא זהו ע"י הביטול כלבנה לגבי השמש כדלקמן אות ד'*.

קיצור. עוד פי' תושיה שניתנה בחשאי עלמא דאתכסי' ולוחות האחרונות, וביאור ענין תושי' לשון יסוד כי הרוחני יסודו למעלה, כי הבריאה נק' יש מאין והיינו מבחי' מלכותך אמנם התורה היא מבחי' אשר אנכי מצוך והוא העיקר והיסוד כמו המאור לגבי האור והזיו הנמשך ממנו, וא"כ היסוד גילוי יש האמיתי, וזהו חכמה כח מה, שע"י גילוי זה נמשך

כדלקמן אות ד': שם סז, ג ד"ה ובזה יובן.

להיות העולמות בבחי' מ"ה היינו ביטול היפך מה שהם בחי' יש וזהו הכח הנמשך ע"י התורה כח מה כו'.

ז) דף קי"א שטה י"ז אך להבין* כיצד הוא העוז כו' שמות תנאים ואמוראי' כו' היינו דבר ה' כו'. הנה כן משמע בהדיא ברבות פ' יתרו ס"פ כ"ח, אלא אף החכמי' העומדים בכל דור ודור כאו"א קיבל את שלו מסיני וכה"א את הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם, וכענין ודברי אשר שמתי בפיך בישעי' נ"ט כ"א. ומש"ר וכח זה ניתן כו' שאין הדיבור נעשה נפרד כו' הוא ענין נפלא וע' מזה לעיל סד"ה וארא אל אברהם שזהו בחי' משה כו', ועפי"ז יש לפרש המדרש ר"פ דברים בענין משה עד שלא זכה לתורה כתיב כי לא איש דברים אנכי כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברי' כו', דהנה ידוע בפי' כי כבד פה וכבד לשון אנכי כבד פה לגבי אורייתא דבעל פה וכבד לשון לגבי אורייתא דבכתב דהיינו לפי שהי' בבחי' ביטול לגמרי ונחנו מה לכן לא הי' יכול להשפיל א"ע כלל בבחי' הדיבור שהוא בחי' יש ואפי' בד"ת כו', ועפ"י הקבלה אשר משה הוא חכמה עילאה ע"כ הי' למעלה מן הדיבור שהוא מל' וא"כ מהו ענין שנתרפא שיוכל לדבר, הרי הדיבור הוא ירידה לגבי בחי' כבד פה שבבחי' הנ"ל. אך הענין דיש ב' בחי' בדיבור הא' כשאדם מדבר מצד עצמו אפי' בד"ת זהו בחי' עבד שלומד כדי שידע רצון המלך והב' בבחי' הדיבור ע"ד שנת' כאן שאין הדיבור נעשה נפרד אצל האדם להיות יוצא מפי עצמו רק כמ"ש רוח ה' דבר בי כו', והנה בחי' הא' זהו בחי' יש כיון שמדבר מצד עצמו, ולכן ארז"ל חכם אינו מדבר לפני מי שגדול ממנו ובבחי' זו נאמר במשה כי כבד פה כו', משא"כ בחי' הב' זהו תכלית הביטול ולבחי' דיבור זה זכה משה ע"י קבלת התורה וע"ז נאמר משה ידבר כו', וז"ש מי שם פה לאדם הידוע שעל הכסא, אף שאדם מ"ה ביטול הלא אנכי הוי' עצמיות אא"ס, דכולא חד, וכמ"ש וידבר אלקים שהוא מלכות כו' אנכי הוי' כו' וכמ"ש בזח"ג דרס"א סע"א, ומלולא דדא נפיק מגו עילאה דעלי' וע"ש בפי' הרמ"ז ועד"ז ממש ואנכי אהי' עם פיך כו' וע' ברבות שמות ס"פ ג' אלא לעשות בך נס אני חפץ בעת שתדבר כמו שיש לומר כן ע"ד שנתבאר, וזהו מגיד לאדם מה שיחו היינו שיהי' שיחו ודיבורו בבחי' מה וביטול, וכמ"ש מגיד דבריו ליעקב דבריו ממש, וזהו ואשים דברי בפיך ע' בזח"א ד"ד ע"ב ובפי' הרמ"ז שם ומ"ש ע"ז בהגהות לד"ה יהודא אתה ועמ"ש מזה בד"ה ששים המה מלכות ובדרושי דשמע"צ ואפשר לומר ע"ד שנתבאר בד"ה קול דודי בפי' ופסח ה' על הפתח, פתח היינו מל' דאצילות והוא הדיבור וכמארז"ל ע"פ מגביה פתחו דקאי על הדיבור, וענין הדילוג ופסח היינו שבחי' מלך ממ"ה שהוא מל' דא"ס ממש נמשך בבחי' מל' דאצילות שלא כסדר ההשתלשלות כו' ע"ש, והנה מל' דא"ס נק' דברו ית' וא"כ היינו התלבשות דברו ממש בדבר ה' דאצילות

אך להבין: שם סז, ב ש"ה: מלאום יאמץ.

כו׳ וי״ל דהיינו התורה שנק׳ וחרב פיפיות ב׳ פיות כו׳ ע׳ בהרמ״ז שם, וזהו ענין אלה הדברים אשר דבר משה כי משה עם היותו חכמה עילאה אשר הדיבור שהוא מל׳ דאצי׳ הוא ירידה לו ולכן הי׳ כבד פה אמנם ע״י התורה שנמשך הדיבור דא״ק ונתלבש במל׳ דאצילות א״כ זכות ומעלה גדולה שזכה לדיבור זה, וזהו ענין דצח״ם אשר מדבר הוא בחי׳ כתר שהוא מקור הדיבור וכמ״ש בביאור ע״פ זאת חקת התורה כו׳, וזהו אני מדבר בצדקה אני מ׳ נעשה בחי׳ מדבר כתר והיינו ע״י צדקה והנה עד״ז י״ל ג״כ בעסק התורה בכל אדם שהוא בחי׳ קול דודי הנה זה בא מדלג כו׳ דהיינו שהדיבור העליון בחי׳ מל׳ דאצילות נמשך ומתלבש בדיבור האדם שלא כסדר השתלשלות, ובד״ה האזינו השמים נת׳ שזהו ענין כטל אמרתי טל תורה כו׳ ועי״ז הוא אמרתי תען לשוני אמרתיך כו׳ והיינו כי בחי׳ זו הוא למעלה מאתעדל״ת כו׳ ואפשר להעיר ע״ז ממ״ש בד״ה לסוסתי ברכבי פרעה שיש אותיות זכרים שלמעלה מאתעדל״ת וזהו יביאו לבוש מלכות וסוס אשר רכב עליו המלך, וע׳ בת״א בד״ה וקיבל היהודים וע׳ בד״ה מזוזה מימין בענין ששרש אותיות הדיבור הן בשרשם למעלה משרש החכמה דהיינו מבחי׳ אויר שלמעלה מבחי׳ אור וע׳ בהרמ״ז ר״פ ויקרא, ושם נת׳ דהמשכה של אותיות זהו ע״י המצות וזהו אני מדבר בצדקה, וזהו ענין וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר דפי׳ לאמר שע״י הדיבור בד״ת נמשך גילוי אור הכתר הנק׳ מדבר וזהו אני מדבר כו׳ ועי״ז דוחה החיצוני׳ ומתשת כח נה״ב כי כתר אותיות כרת להכרית כל פועלי און, עוד יש להעיר לענין הנ״ל ממ״ש באגה״ק בסופו בענין המלאך כשהוא שליח יוכל לומר אני ה׳, ועמ״ש על המאמר בלק קפ״ז כד איהו שליחא כו׳ ועל המאמר ר״פ ויצא אלא במאנין דילך כו׳.

ומש״ר והנה עסק התורה* בבחי׳ ביטול זה הוא הנותן כח ועוז כו׳ כי אז הדיבור בבחי׳ מתניתן מלכתא כו׳. ומש״ר וזהו ענין אנשי יריחו* היו כורכי׳ את שמע כו׳ י״ל כי הנה הדיבור והשמיעה תלויין זה בזה והראי׳ שהחרש הוא שאינו שומע ואינו מדבר ועל דרך זה כדי שיהי׳ אדם זוכה לבחינת דיבור שיהא ודברי אשר שמתי בפיך צריך להיות תחלה בחינת שמיעה שמע ישראל שהוא קבלת ענין הביטול באמת, ועיין ברבות על פסוק וישמע יתרו, ולכן אחר שמע ישראל נאמר והיו הדברים כו׳ ודברת בם וע׳ ברבות ע״פ וישמע יתרו הזהרו בנשמע ע״ש, ואפשר שדברי רבינו נ״ע מבוארים ממ״ש בזח״ב דפ״ג ע״פ וידבר אלקי׳ את כל כו׳ לאמר דא הוא דכתיב אשת חיל עטרת בעלה וכתיב ירמי׳ ג׳ לאמר הן ישלח איש כו׳ וע׳ ברבות בראשית ס״פ ט״ו, והמכוון כי לאמר הוא המלכות דאצילות שהיא הנק׳ א״ח עט״ב וא״כ הרי בחי׳ לאמר זה ניתן לישראל שהוא ענין דבר ה׳ ממש כמ״ש ואשים דברי ממש בפיך כו׳

והנה עסק התורה: שם סז, ב.
וזהו״ע אנשי יריחו: שם סז, ג ש״ה: נותן כח.

וענין לאמר אש מים רוח ר"ת אמ"ר ועמ"ש בד"ה לסוסתי בפי' כי אמרתי עולם חסד יבנה וגם לאמר י"ל כשמקבלת מאו"א עילאין ע' ברמ"ז ר"פ אחרי, וזהו ענין וה' האמירך היום פי' שנתן בך בחי' אמירה שלו ממש שהוא בחי' א"ת עט"ב, וי"ל שזהו ענין המבואר ברבות ר"פ תרומה על ענין כי לקח טוב נתתי לך משל למלך שהי' לו בת יחידה כו' ע"ש דלכאורה מהו ענין התורה לבת, אלא דקאי על דיבור העליון שזהו ענין לאמר. וע' מזה בזח"ב כ"ב ב' למלכא דהוה לי' ברתא כו' וזה"ע א"ת מורשה אלא מאורשה שהתורה נק' כלה לנש"י שנק' חתן והיינו בחי' לאמר הנ"ל נק' כלה וכן פי' בזח"ב דפ"ב לאמר למהוי ירותא לכולא דכתיב תורה כו' מורשה, ומורשה היינו ג"כ מאורשה, והנה פי' שנק' הדיבור עליון א"ח עט"ב מבואר בד"ה לסוסתי הנ"ל שזהו ענין מ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים ניצב הוא לשון שררה כמו נצב מלך, שהדיבור הוא בחי' נצב ושררה לבחי' שמים שהוא ז"א דאצילות כי ע"י דיבור ועסק התורה ממשיך אור א"ס במדות עליונות, וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה יעו"ש, וע' באגה"ק בסופו ד"ה אשת חיל עט"ב וע' בד"ה מזוזה מימין בענין שרש האותיות שהוא מהכתר שלמעלה מן החכמה בחי' שמים כו' וזהו ענין דברך נצב בשמים, והרי בחי' זו ניתן לישראל שזה"ע וידבר כו' לאמר כנ"ל. ועוי"ל דפשטי' דקרא דברך נצב מוכח הכי דהנה מבואר בתניא בשער היחוד והאמונה הפי' שדברך שאמרתי יהי רקיע נצב ומלובש תמיד ברקיע השמים כו' ע"ש, וקרוב לזה ממש מבואר במדרש שוחר טוב בתלי' קי"ט על פסוק הנ"ל והנה אם כן הוא בשמים הגשמי ק"ו בתורה שנק' ג"כ שמים, וכמ"ש באריכות בד"ה השמים כסאי דקאי על התורה א"כ גם ע"ז נאמר לעולם ה' דברך נצב בשמים, וע' בלק"ת פ' תזריע בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא שם נת' בענין רקיע זהו מ"ש ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא רקיע דע"ג חיוון עילאין, מבטן מי יצא הקרח ע' סידור ד"ה הנותן שלג כצמר, ומתיבתא דרקיעא מקבלים לימודם מבחי' רקיע הנ"ל וא"כ ע"ז שייך לומר ג"כ יהי רקיע בתוך המים כו' וא"כ ע"ז שייך הפסוק לעולם דברך נצב בשמים בבחי' דבור יהי רקיע כו' וא"כ הלומד תורה הנק' שמים מאיר בו בחי' הדבור יהי רקיע כו' ע"ד שמאיר במתיבתא דרקיעא, ופי' דברך היינו מ"ש וידבר אלקים את כל לאמר שבחי' הדיבור ההוא נצב ממש בתוך התורה הנק' שמים, וכן כל עשרת הדברים וכל מ"ש וידבר ה' אל משה לאמר הכל ניצב בשמים בתוך בחי' התורה היינו מלכות דא"ק שנעשית כחב"ד לאצילות כו' ואם כן העוסק בתורה ומדבר דברי תורה הרי זה ממש בחינת ואשים דברי בפיך מאחר שדברך ממש נצב בהתורה גם עתה, ועמ"ש ע"פ לאמר זה הדבר בד"ה ראשי המטות ומזה יובן ענין ביום הזה באו מדבר סיני בחי' ודברי אשר שמתי בפיך הנק' מדבר הוא ג"כ בבחי' זה כו'.

קיצור. ענין ודברי אשר שמתי בפיך ועל זה נאמר אלה הדברים אשר דבר משה שמתחלה הי' כבד פה, וע"י התורה זכה לדיבור כתר

נק' מדבר, וזהו ופסח ה' על הפתח קול דודי מדלג, אמרתי, וכתר ממנו נמשך להכרית החיצוני' אנכי אשר הוצאתיך, כורכין את שמע, הדיבור תלוי בשמיעה לעולם דברך נצב בשמים לאמר זה הדבר, ביום הזה באו מדבר.

ח) **דקי"ב** ע"ב. ובזה יובן * מה שישראל מונין ללבנה. ע' זח"ג צ"ה סע"א ע"פ פתחי לי אנת הוא פתחא לאעלאה לי אי אנת לא תפתח פתחך הא אנא סגיר כו' והיינו שא"א להמשיך גילוי בחי' ז"א שנק' שמש הוי' אלא ע"י קדימת זה השער לה' שהוא בחי' מלכות והוא בחי' יראה וביטול וכמ"ש ג"כ בפ' במדבר דק"כ ע"א והא לא יכיל עד דמקבל עליה ב"נ עול מלכותא קדישא בקדמיתא כו', ובא לו לקרן כו' יעו"ש, והיינו קרן הוא בחי' ביטול שאינו תופס מקום כלל ואח"כ דרומית כו' וזהו ממש הענין המבואר שכדי לקבל גילוי בחי' שמש הוי' הוא דוקא ע"י שמונין ללבנה שהוא בחי' ביטול דל"ל מגרמה כלום כו' וכמו שמפורש בפנים, וענין שמתמעטת קודם חידושה עד שנעשית בחי' נקודה כו' יש לבאר עפמש"ר בפי' המאמר זהר ח"ג קצ"א א' ע"פ שחורה אני ונאוה מגו דחיקו דרחימו כו' אזעירת גרמה בזעירו סגי עד דלא אתחזיאת מינה אלא זעירו נקודא חדא, ומאי איהי יו"ד והיינו שמכל ע"ס שלה שהיתה מאירה לבי"ע כשבאה להתעלות באצי' נעשית רק בחי' נקודה א' וזהו ענין שנעשית נקודה תחת היסוד ועי"ז אח"כ מתגדלת ונבנית בבחי' פרצוף פב"פ כו' וזהו ענין מ"ש והולכת ואור עד מילוי הלבנה כו' וע"ש בבה"ז וכל הדרוש דשם יש לפרשו על המבואר כאן בענין מיעוט הלבנה שנעשית בחי' נקודה ואח"כ הולכת ומתגדלת כו' וע' ברע"מ פ' פנחס דרי"ז סע"ב. ומש"ר כך הוא בחי' ישראל שהם בבחי' ביטול כו', כי הנה ענין נקודה תחת היסוד ע' בד"ה נאוו לחייך בתורים בענין סגול הנקודה שמלמטה כו' ובד"ה אז תשמח בתולה. ומש"ר ודבר ה' זו הלכה המדברת בפיהם כו'. הנה כל הנ"ל הוא הקדמה לענין זה והוא שכדי שיקבלו בחי' זו שיהי' דבר ה' ממש זו הלכה מדברת בפיהם כמשנ"ת לעיל בפי' לאמר, עם היות כי כח זה ניתן במ"ת, אך היינו ע"י הביטול כי אין אני והוא כו' וזהו ענין שייכות פסוק בחודש השלישי כו' ביום הזה כו' לקבלת התורה שע"י הביטול כמו בחי' לבנה שנעשי' בבחי' נקודה ממש לפני ר"ח עי"ז דוקא זכו להיות בהם גילוי לאמר זה הדבר והוא מבחי' שמש שהוא בחי' תורה וכמש"ל בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם גבי שאני דאורייתא דלעילא מן שמשא הוא כו', וע' בזח"ג דקפ"ב סע"א ופי' ל"ל מגרמה כלום היינו שט"ס דמל' נעשה מתשעה מלכיות דע"ס דז"א ועד"ז באדם הדיבור יהי' דבר ה' המדבר בתוך פיו כלומד בתורה, ומכ"ז יובן מ"ש בזח"ג קס"ח סע"א מאן דאיהו זעיר איהו רב כו' וע' באגה"ק ד"ה קטונתי מכל החסדים כו' ומ"ש בד"ה בשלח פרעה בענין יעקב שנק'

דקי"ב ע"ב, ובזה יובן: שם סז, ב.

הקטן וסד"ה מים רבים בפ' נח בענין אחות לנו קטנה כו'. ומש"ר בענין תורה ועבודה וגמ"ח בחי' עבודה כמו ביטול הלבנה כו' ע' זח"א דקפ"א סע"א מבואר בהדיא דעבודת הקרבנות גורם חיבור ויחוד שמשא בסיהרא והיינו כמש"כ.

קיצור. ולבא לבחי' ודברי אשר שמתי בפיך זה הדבר הוא ע"י מונין ללבנה שהוא ג"כ זה השער לה' בחי' יראה וביטול ולכן מתמעטת ונעשית נקודה בר"ח כשמקבלת מבחי' שמש הוי'.

ט) **ומש"ר** וזהו בחדש השלישי כו' ובשבוע הז' ביום ג' בו* כו' ע' בפרש"י בהושע סי' ג' בענין חומר שעורים ולתך שעורים היינו מ"ה יום לספירת העומר שהוא ביום הזה באו מדבר סיני. ואפ"ל עוד כי הנה יציאת מצרים זהו לצאת מהמיצר והוא ענין קליפת האגוז ובג' החדשים י"ל שנשברו כל הג' קליפות כענין הנזכר בזח"ב דל"ח ע"א זכאין אתון אברהם יצחק ויעקב דבזכותכון שריאו קטרין כו' וע"ש במק"מ על דל"ז סע"ב ועי"ז נעשו בבחי' סגולה מכל העמים שמבחי' הבירור שנתברר מהעמים עי"ז נעשו בבחי' סגולה כו' וע' בפרד"ס שער כ"ה פ"ז. ומש"ר ולכן נק' ביום הזה סתם ע' בפרדס בעה"כ בערך זה דת"ת ויסוד שניהם נק' זה ואפשר שזהו ענין וקרא זה אל זה כו' וע' בהרמ"ז תולדות קל"ה בפי' הנה אלקינו זה כו' זה הוי' כו', ועיין בגמ' פ"ג דמנחות דכ"ט ע"א שלשה דברים כו', וזה מעשה המנורה כו' ובתוס' שם זה יתנו כו'. וע' במד"ר פ' בא ס"פ ט"ו ד"א החודש הזה לכם זה א' מד' דברים שהראה הקדב"ה למשה באצבעו כו', ובויקרא רבה פרשה א', וע' מענין זה יתנו בזח"ב קנ"ח א', וצ"ע ענין וזה לכם הטמא איך שייך בחי' זה בטומאה וע' בזח"א ד"כ ע"ב, וי"ל שזהו ענין הפסוק בקהלת סי' ז' גם את זה לעומת זה עשה האלקים וכנזכר בזח"ב דס"ח ענין יוסף ומשה שהוא יסוד ז"א ויסוד אבא וכן יש בלעו"ז ע"ש בהרמ"ז, הרי גם בלעומת זה יש בחי' הנק' זה ועליו נאמר וזה לכם הטמא, וע' מענין זה לעומת זה בזח"ב דט"ו סע"ב, ח"ג דמ"ז סע"ב נ"ד סע"א ודרפ"ב א' וע"ש שזהו ענין שנים עשר נשיאים לאומותם בגימ' זה לעומת י"ב שבטי' דיעקב כו' והם י"ב ראשי חדשים כו', ואפשר היינו כמו בחי' יסוד הנק' זה היינו מדת ההתקשרות וההמשכה מדכר לנוק' וכמ"כ יש בחי' התקשרות והמשכה זו בלעומת זה כמ"ש בד"ה לסוסתי ברכבי בענין סוסי' דוכרין וסוסי' נוקבין כו', ובזה יובן מ"ש גבי חתן נקי יהי' לבתו שנה אחת דהיינו י"ב חדשים כמנין זה, ע' זח"ג דרע"ז סע"ב, וזהו ג"כ מ"ש ששה חדשים בשמן המור וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי כו' ובזה הנערה באה כו' ונודע פי' ובזה דהיינו בחי' יסוד כמ"ש בזח"ב דרס"א א' והיינו ע"י שמתחלה ששה חדשים כו' וששה כו' שהם י"ב כמנין זה, וע' בפ' ויצא ק"ן ע"ב מה נורא המקום הזה כו' אין זה כ"א כו' וזה שער כו'

ובשבוע הז' ביום ג' בו: שם סז, ג ש"ה: בעסק תורתם.

יעו"ש, וע' ס"פ בראשית דנ"ח סע"א ובפ' נח ד"ס ע"א ע"פ לאמר זה ינחמינו כו'. ועוי"ל דהנה ברע"מ פ' עקב דרע"א ב' בפי' מזה ומזה הם כתובים היינו ב' בחי' זה, הא' בחי' שם הוי' והב' בשם אד' והם ד' חיות שבמרכבה שכל א' כלול משלשה וע' בפ' בלק דר"ט ע"ב גבי גדר מזה וגדר מזה, וזהו ביום הזה באו מדבר סיני כי הנה נת"ל אות א' ענין זה ספר תולדות אדם דזה ספר קאי על התורה שנמשכה מיסוד דאבא המלובש ביסוד ז"א וניתנה לתולדות אדם דוקא ולא לאדם עצמו כי תולדות אדם הוא ג"כ זה היינו י"ב שבטים והם בבחי' ששם עלו שבטים היינו בחי' מרכבת השכינה שהם מעלים המל' מבי"ע לאצי' ואז יוכל להיות נמשך גילוי זה ספר כו' וזהו וקרא זה אל זה דוקא וכענין הפי' בפסוק ויקרא הוי' הוי' ועוד זה ספר תולדות אדם אשר תולדות אדם דוקא הם צריכי' לבחי' עוז וכח הנמשך ע"י התורה משא"כ אברהם ואדה"ר כו' וזהו ענין אהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד דהיינו יחו"ע ויחו"ת והיינו שע"י יחו"ת זה השער לה' נמשך גילוי זה ספר, וביאור הדברים יובן עפמ"ש בסידור שער בהמ"ז בפי' ועל בריתך שחתמת בבשרינו ובענין אתתא כמאן דמהילא דמיא שגם הנוק' נק' בחי' ברית לשון דכר כמאמר ואמונה כל זאת וקיים עלינו כו' לפי שמל' דאצילות נעשה עתיק לבריאה כו' בחי' דכר ומשפיע לבריאה כו' וזהו ענין תחלה ששה חדשים בשמן כו' וששה כו' בחי' זה דיחו"ת ועי"ז אח"כ ובזה הנערה כו' בחי' זה דיחו"ע למהוי אחד באחד.

קיצור. ענין בחדש השלישי ועמש"ל אות א' מענין ביום זה, ויש ג"כ זה לעומת זה, וזה לכם הטמא, וצ"ל בירור וזהו ע"י התורה זה ספר ועי"ז נמשך הכח ועוז ותושיה זה השער לה' זה גימ' י"ב שבטים ששם עלו שבטים וזהו וקרא זה אל זה, והיינו ביום הזה באו.

י) **ועפי"ז** יובן ג"כ בחי' אסתר שהיא גבוה יותר, דהנה ארז"ל אסתר מן התורה מנין דכתיב ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא פי' יום ההוא היינו בינה כמ"ש ועבד הלוי הוא הוא עשנו ונק' עלמא דאתכסי' שלמעלה גם מבחי' זה, אך לע"ל כתיב ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה שלע"ל יומשך עלמא דאתכסי' בבחי' גילוי להיות בבחי' זה אמנם בחי' אסתר היא בבחי' העלם והסתר אפי' ביום ההוא כי שרשה מבחי' עתיק כו' כי בינה מקננא בבריאה ומל' דאצי' היא עתיק דבריאה כו' ואא"כ היא תקבל מלמעלה מבחי' זה כ"א מבחי' פלא עליון כו' נתיב לא ידעו עיט כו' נורא תהלות כו', אי נמי ע"ד הנ"ל בפי' וקרא זה אל זה שיש בבחי' זה מדרגות גבוה מעל גבוה והראי' ממשארז"ל במנחות דנ"ג ע"ב יבא זה ויקבל כו' הרי מבואר שם שמשה נק' זה והקדב"ה נק' זה, ועד"ז גם בענין אסתר עם היותה למעלה מבחי' ואמר ביום ההוא כו' מ"מ יש עוד בחי' שלמעלה יותר שנק' ג"כ זה, והנה בהמן כתיב המן הרע הזה והוא בחי' זלעו"ז וזה לכם הטמא ולכן א' וכל זה איננו שוה לי כו' וזהו מי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן כו' ועמ"ש לקמן בפי'

יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז, בעוה"ז דוקא א"כ הוא גבוה מעוה"ב הנק' ביום ההוא כו'. ועוד יש להעיר לענין זה ממ"ש בענין לויתן זה יצרת כו' סוף דבר כו' כי זה כל האדם כו' טוב אשר תאחוז בזה וגם מזה אל תנח ע"ז אמרו במדרש קהלת תאחוז בזה היינו מקרא אל תנח היינו משנה וזהו ע"ד שנת"ל בפי' מזה אחד ומזה אחד, אכן בזח"ג דמ"ח רע"א משמע פי' מזה על תנח קאי על הבירור דלעו"ז מבחי' ק"נ לבררו ולהעלותו כו' וזהו ענין קול דודי הנה זה בא כו', גם י"ל פי' זה היינו שממשיך מבחי' ז' הוא אור שבעת הימים ז"ת דע"י לבחי' ה' תתאה שהוא מל' שיהי' אור הלבנה מקבלת מבחי' אור השמש דשבעת הימים ועז"נ יפה שעה אחת בתשומע"ט בעוה"ז כדלקמן היינו שבעוה"ז דוקא יוכל להמשיך בחי' אור שבעת הימים לבחי' ה' תתאה כי יתרון האור נמשך מבירור החושך דוקא ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא וזהו ענין עולם הזה. ומש"ר ואזי באו למדבר סיני כו' דהיינו ענין תושיה שמתשת כח כו', מבואר למעלה אות א' דסיני הוא מל' ומל' בנינה מן הגבורות כדי לדחות הסט"א כמ"ש במ"א בענין ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך כו' וע' בב"ר פס"ח ע"פ והנה סולם מוצב זה סיני כו', ויסעו מרפידים ע' זח"ב ס"ה ב' ובחלק א' קנ"ב ע"ב על פסוק התרפית כו' ודף קע"ד ב' והיפך בחי' רפיון ידים הוא מ"ש שאו ידיכם קודש וכמ"ש במ"א. ועם כל הנ"ל יש להבין הפסוק ויקרא אל משה כו' אדם כי יקריב כו' ובמדרש ויקרא וקרא זא"ז והענין כמ"ש בד"ה ואלה המשפטים בפי' וזרעתי את בני ישראל זרע אדם וזרע בהמה ומשה ממשיך הדעת גם בבחי' בהמה נשמות דבי"ע כו' ע"ש והדעת נק' זה ע"ש הגילוי כי אמונה רק מקיף משא"כ דעת הרגשה כמו ראי' וגם כי יסוד נק' זה ונודע דעת ויסוד הכל אחד כי יסוד אבא דעת דז"א כו', וזהו אדם כי יקריב כו' מן הבהמה אדם זה משה ונחנו מ"ה וכמ"ש במדרש אדם אחד מאלף מצאתי זה משה כי שרשו מבחי' ונוצר חסד כמ"ש בד"ה מראיהם ומעשיהם כי יקריב כו' מן הבהמה שממשיך הדעת גם בנשמות דבי"ע. והנה מבואר בד"ה וידעת היום שבחי' הדעת שייך רק בממכ"ע אבל בבחי' סוכ"ע אני הוי' לא שניתי אינו מושג בשום דעת אלא רק בבחי' אמונה רק שע"י עסק התורה ומצות שהם מסוכ"ע נמשך להיות באמונתו יחיה ממש היינו דעת ממש, וזהו וקרא זא"ז כו' וכמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה והיינו גילוי ז"א ואח"כ זה ה' קוינו לו בחי' ז"א כשמתעלה עד בחי' עתיק ממש והיינו ב"פ זה הא' ממכ"ע הב' סוכ"ע שניהם בבחי' גילוי זה כו', והנה ארז"ל יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז, כי הנה זלעו"ז בחי' וזה לכם הטמא היינו תאות עוה"ז בשרירות לבו ר"ל שאינו חושש רק להיש הנראה הנק' זה עולם הזה, שהוא היש והגם שהיש מתהווה מאין אינו חושש לו כלל כ"א להיש ודבר נפרד כו' אשר יפול עליו שם כי הוא זה, וההעלם שאינו מושג אינו חושש לו כלל, וזהו בחי' המן הרע הזה, וצריך להיות בירור בבחי' הלעומת זה להעלותו לבחי' זה דקדושה שיהי' אלקות בבחי' זה וגילוי זה אלי כו' וזהו מן הבקר ומן הצאן תקריבו בירור נה"ב, ועי"ז דוקא ממשיך גילוי סוכ"ע וקרא זה אל זה ויקרא אל משה כו'.

קיצור. ענין אסתר, אסתיר פני ביום ההוא, ומ"מ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה כו' כי יתרון האור הוא מן החושך מבחי' וזה לכם הטמא. לויתן זה יצרת לשחק בו ומזה נמשך העתנוג והצחוק, וזהו ויקרא אל משה וקרא זה אל זה.

הגהות לתו"א ד"ה בחודש השלישי דקי"א ע"ב והוא מ"ש בבוך שמות פ' יתרו דק"ה ע"א ובבוך המתחיל כל המשמח את החתן דקל"ה ע"א.

שיטה ב' סיני* (ע' מפסוק זה בגמרא פ"ט דשבת דפ"ו סע"ב ודפ"ט תחלת ע"ב מד"ר בשה"ש בפסוק כתפוח בעצי היער די"ד ע"ב ובפסוק סמכוני באשישות דט"ו ע"א, ובקהלת רבה ע"פ את הכל יפה בעתו. זח"ב פ' שמות די"א ע"ב ע"פ ותצפנהו שלשה ירחים פ' בשלח דס"א ע"א פ' יתרו דע"ח ע"ב בהשמטות ח"א סי' כ"ד ד"י ע"ב ת"ח כתיב בחודש השלישי כו' ילקוט ח"ב רמז קס"א ע"פ יחלצני כי חפץ בי בש"ב סי' כ"ב פסוק כ' רמז ק"פ בהושע רמז תקי"ט ע"פ מים רבים תשבו לי כו', וגם אני אליך הושע סי' ג' וע"ש בפירש"י במשלי רמז תתק"נ ע"פ ובשמחתו לא יתערב זר שם רמז תתק"ס ע"פ הלא כתבתי לך שלשים במעצות ודעת משלי כ"ב כ', בקהלת רמז תתקס"ט ע"פ ועת לכל חפץ תחת השמים זמן הי' לאותו חפץ שהי' בשמים שינתן לארץ ואיזו זו תורה אימתי בחודש השלישי עכ"ה).

קיצור מהדרוש. יקדים שצ"ל ענין קבלת התורה והלא קיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה וע' מזה בד"ה משה ידבר, אך הנה מעלת אברהם הלוך ונסוע הנגבה וע' מזה בתו"א בד"ה וקיבל היהודים וע' מזה בזח"א דפ"ד ע"א הנגבה הוא שירותא דעלמא עילאה עמיקא כו' וע"ש ד"פ ע"א גבי ובינה תרין מדבחין כו', ועמ"ש מזה בתו"א ר"פ לך לך עוד יש להעיר לענין הנגבה ממ"ש בזח"ג פ' במדבר דק"כ ע"א בענין ובא לו לקרן דרומית מזרחי' וממ"ש בגמ' פ"ב דב"מ* דכ"ה ע"ב הרוצה להחכים ידרים כו', ועלי' זו דאברהם בבחי' הלוך ונסוע הר"ע ויעל אברם ממצרים מבחי' מיצר הגבול ע' בלק"ת פ' אמור בד"ה וספרתם לכם ספ"א גם כי יתרון האור נמשך מן החושך זהו ג"כ פי' ויעל אברם ממצרים ע' בלק"ת פ' שלח בד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ דרוש השני פ"ד וע"ש פ"ד בפי' להיות לך לאלקים.

שיטה ב' סיני: תו"א דף סו, ג ש"ה: באו מדבר.
דב"מ: ס"ס וצ"ל: דב"ב.

ע' זח"ג פ' פנחס דרמ"ח א' ע"פ ובראשי חדשיכם ראשי תרין בכל ירחא וירחא ואינון יעקב ויוסף י"ל זהו תיבת השלישי שבפסוק בחודש השלישי ותיבת ביום הזה דמורה ג"כ על ר"ח השלישי זהו ת"ת בחי' יעקב ביום הזה בחי' יסוד הנק' זה והוא יוסף.

ב) **והנה** אהבה זו באה מחמת ההתבוננות באוא"ס ב"ה הסוכ"ע ע' בלק"ת פ' נצבים בד"ה אתם נצבים ושם פ"ג גבי אבל הקב"ה בכבודו ובעצמו רם ומתנשא כו', ומשם נמשך להיות לאדם בחי' צעקה בפנימיות הלב כו', ע' עוד מזה בתו"א פ' וישלח בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה גבי ויובן זה בעבודת ה' זו תפלה ברשפי אש שכאשר האהבה באה מהתבוננות כי הוא חייך כו', משא"כ כשהאהבה באה מחמת שישים אל לבו כו', כי אני הוי' לא שניתי כתיב ולית מח' תב"כ כו', תהי' התגברות האהבה יותר מאשר תוכל שאת כו', וזהו בחי' בכל מאדך וע' בלק"ת פ' נשא בד"ה נשא את ראש בני גרשון דרוש השני פ"ד ובשה"ש בד"ה שה"ש פ"א ההפרש בין למס"נ באחד ובין בכל נפשך שמפסיקין ביניהם באמירת בשכמל"ו וע' מזה ג"כ בד"ה בכ"ה בכסליו וזהו המכוון במש"כ שלבוא לבחי' ומדריגת הלוך ונסוע הנגבה זהו דוקא מחמת ההתבוננות באוא"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע וכן נת' בד"ה וקבל היהודים הנ"ל וענין התבוננות זו היינו כי רק מלכותך מלכות כ"ע שהוא בחי' דיבור כי הוא ציוה ונבראו, ונק' ג"כ שבח מעשה ידיך ובחי' בורא קדושים נמשך רק מבחי' שמך ישתבח שמך ועמ"ש מזה בלק"ת פ' בהר ד"ה את שבתותי תשמרו אבל אני הוי' לא שניתי ואי לזאת תשפך הנפש אל חיק אביה ממש בבחי' מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ ע' הפי' מזה בלק"ת פ' תצא בד"ה כי תצא דרוש השני ספ"ג.

ג) **וז"ש** אני הוי' לא שניתי, ואתם לא כליתם, אך הסיבה המונע ומעכב זהו חלישות הנפש ע' מזה בלק"ת בדרוש עשי"ת בד"ה להבין פי' ענין הפסוק מי אל כמוך ושם ספ"ה ובת"א פ' מקץ סד"ה כי אתה נרי פי' דהיינו בחי' עקבות משיחא שהם נשמות שמבחי' עקבים, וזהו בני יעקב, ושם שייך בחי' נחש כרוך על עקבו וגם בחי' עון עקבי יסובני ע' זח"א מקץ דקצ"ט ע"א, וזהו"ע כשל בעוני כחי, וע' מזה בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש השני ספ"א, וע' ג"כ בד"ה שובה ישראל דרוש השני רפ"ד עונותיהם היו מבדילים ועיין מזה בת"א פ' תצוה בד"ה ועשית ציץ ובלק"ת פ' בלק בד"ה מה טובו פ"ד ותרא את עני אבותינו במצרים כו' וע' בת"א פ' שמות בד"ה קול דודי בפי' וימררו את חיי אבותינו במצרים.

ד) **ולזה** ניתנה התורה לישראל שהתורה נק' עוז שהיא הנותנת כח ועוז לנה"א להתגבר על חומריות נה"ב וע' בד"ה צאינה וראינה הנ"ל פ"ג בענין לחם לבב אנוש יסעד, וזהו ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום ב' בחי' שלום הא' בפמשמ"ע כו' ומזה נמשך גילוי אוא"ס בנה"א שנמשכה מפמשמ"ע שנק' בנים למקום, הב' שלום בפמשמ"ט ומזה נמשך השלום דנה"ב עם נה"א שתהי' בבחי' ביטול לנה"א ע"ד שמאלא אתכליל

בימינא וע' מזה בלק"ת פ' מטות בד"ה החלצו מאתכם פ"ד ובאג"ה סי' י"ב בד"ה והי' מעשה הצדקה שלום וכאן פי' אשר ב' שלום הנ"ל זהו"ע שקשרו להם ב' כתרים ור"ל כי כתר עליון דאצילות הוא המחבר א"ס ב"ה עם הנאצלים וזהו הנק' שלום בפמשמ"ע ומזה נמשך גילוי אוא"ס בנה"א ששרשו נמשך מהכלים דאצילות ושלום בפמשמ"ט זהו מה שמל' דאצי' נעשה כתר לבי"ע שנעשה חיבור וקשר בי"ע עם אצילות עי"ז להיות היש בטל וע' מזה בת"א ס"פ בראשית ד"ה צאינה וראינה גבי במלך שלמה מלך שהשלום שלו והנה י"ב בקר דבריאה הם שורש ומקור נה"ב לכן עי"ז נמשך ג"כ ביטול דנה"ב לנה"א וע' בתו"א ס"פ מקץ בד"ה ונתתי לך מהלכים בין העומדים גבי ולכך א"א להכניע ולכבוש את רוח הנה"ב תחת ממשלת הנה"א כ"א ע"י שרשה של נה"ב כו' תושיה גם י"ל התורה שובר בחי' המחיצה דעונותיהם מבדילים כמ"ש בד"ה ועשית ציץ וגם כי אין עבירה מכבה תורה.

ה) **ועוי"ל** בענין שהתורה נק' עוז וכח לנה"א עדמ"ש בזח"ב פ' בשלח דנ"ח סע"א ע"פ ימינך ה' נאדרי בכח דא אורייתא עד ובג"כ אורייתא אתקריאת עוז וע"ש דנ"ז סע"א שעי"ז שמאלא אתכליל בימינא וע' מזה ג"כ בזח"ג ר"פ קרח דקע"ז ע"א ופי' ענין כח איתא בהרמ"ז בזהר פ' פנחס דר"כ ע"א ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' אשר כח הוא ר"ת כתר חכמה וזהו ימינך חסד נאדרי בכח שמקבל מהחכ' ע"י התורה ובכח זה ימינך ה' תרעץ אויב, והנה הנה"א הוא מבחי' ימין ונק' ובת כהן וגם בתו של אברהם, והנה"ב שרשה מבחי' פני שור מהשמאל ולכן ע"י ימינך נאדרי בכח שהוא אורייתא ע"י שמאלא דנה"ב אתכליל בימינא, ובזח"ג פ' שלח דקס"א ע"ב פי' כח אד' הוא חילא דאתי מע"ק סדכ"ס כו', וכן מבואר בלק"ת פ' שלח בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' וגם על האדם מאיר הארה זו והוא בחי' מקיפים חי' יחידה כמ"ש בהרמ"ז פ' פנחס שם ולנצח היצה"ר וסט"א הוא דוקא ע"י הארה מע"ק כמ"ש בלק"ת סד"ה טוב לחסות בה' מבטוח באדם וזהו"ע חגרה בעוז מתניה ע' באג"ה סי' א' והו"ע אוזר ישראל בגבורה וגבורה זו הו"ע איזהו גבור הכובש את יצרו שנא' טוב ארך אפים מגבור כו' ושמשון הגבור ע"י שערות הנזירות והוא עסק התורה ע"י סלסלה ותרוממך כו' עוד יובן איך התורה נק' עוז עפמ"ש בזח"א ר"פ תולדות דקל"ד בענין שהתורה הוא ג"כ דוגמת רמ"ח שייפין כמו האדם וע' מזה בבה"ז שם גבי עוז ותושיה ע"ד ולא יבא לראות כבלע כמ"ש מזה בבוך שמות ויקרא בס"ד.

שייך לביאור ע"פ בחדש השלישי.

א) **הדבור** בד"ת, דבור נק' מל' וכתר נק' מדבר, וע"י הדבור בד"ת שהוא בבחי' ביטול ע"ד וידבר אלקים כו' לאמר ממשיכים הארת הכתר

הנק׳ מדבר במ׳ ועמ״ש בביאור ע״פ אדם כי יקריב בענין אני מדבר בצדקה וגילוי זה בחג השבועות כי ז׳ שבועות בירור ז׳ מדות ע״י המוחין אזי בשבועות הארת הכתר ולכן לא די בידיעת התורה כ״א צ״ל דבור ועמ״ש בת״א בד״ה מזווה מימין אך אותיות התורה שרשם למעלה מהחכמה וצ״ע בד״ה לסוסתי בת״א פ׳ בשלח אומר הדבור תורה שרשו מחכמה עילאה סוסין דוכרין ובקי״ס צ״ל ואתם תחרישון לפי שהגילוי מכתר ואפ״ל דשם גופא נת׳ שיש עוד אותיות שלמעלה מאתעדל״ת עפי״ז י״ל דכאן מפרש שזהו אותיות התורה מאחר שהוא ודברי אשר שמתי בפיך ועמ״ש בד״ה ואתחנן אל ה׳ ועמ״ש בזח״ב משפטים דקכ״א ובמק״מ שם ז״א נק׳ כמראה אדם אבל אדם ממש זהו הכתר לכן נק׳ הכתר מדבר עיין בלק״ת בשה״ש בד״ה לסוסתי דרוש הראשון מענין כי תרכב על סוסיך אותיות שעי״ז העלאה יותר מע״י פני ארי׳ פני שור, ויש להעיר לכאן במעלת הדיבור עמ״ש בהגהות לד״ה אכלוהו היום ע״י התורה ממשיכים אותיות דוכרין וישכב יש כ״ב וזהו ובשכבך המשכת אותיות דמ״ה באותיות דב״ן כו׳ ועמ״ש בד״ה מזווה מימין איך האותיות שרשם למעלה מהחכמה.

ב) **וע״י** הדיבור הנ״ל בד״ת נק׳ התורה עוז ותושיה, שנותנת כח לנה״א ומתשת כח הנה״ב והיצה״ר כי באברהם ויעל אברם ממצרים כו׳ משא״כ ואתם בית יעקב כו׳ כשל בעוני כחי, ושרש הענין לפי שהמדות ז״ת יש יניקה לחיצונים, ולדחות יניקת החיצונים יש ב׳ אופנים הא׳ ע״י המשכת המוחין בהמדות עמ״ש ע״פ הללויה וע׳ בד״ה ראה אנכי נותן ובענין מי ברא אלה וזהו ענין ספה״ע הב׳ ע״י המשכת הכתר והוא אותיות כרת ואפ״ל כי הנה באצי׳ יש זלעו״ז עת אשר שלט האדם באדם ועמ״ש בביאור ושננתם בענין שופך דם האדם באדם משא״כ בבחי׳ כתר אין שייך לעו״ז כו׳ ולכן משם נמשך הכח לדחות וז״ש ראו עתה כי אני אני הוא כו׳ ואין מידי מציל (הפושעים בי רש״י) האזינו ל״ב ל״ט ופי׳ בזח״א פ׳ בראשית דכ״ב סע״ב ודכ״ג ע״א אבל כד דן עילת כל העילות אתמר בי׳ ואין מידי מציל כו׳ ועד״ז נאמר כי לא אדם הוא להנחם וזהו ענין שמהכתר נמשך בחי׳ כרת היינו וכל אויביך יכרתון ועמ״ש ע״פ אני חומה ושדי כמגדלות אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות זהו פנימיות התורה שזורקים חיצי׳ בהשונא למרחוק כמו״כ ע״י פנימיות התורה נמשך חיצים על היצה״ר כו׳, ועוי״ל ע״ד לע״ל הקב״ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאים בה כו׳ כי הנרתק שם אלקים וזהו ענין התורה שהיא לעילא מן שמשא ופי׳ בתו״א פ׳ וארא סד״ה וידבר וארא שהיא למעלה מבחי׳ השמש המלובש בנרתק כו׳ לכן יומשך ממנה ב׳ הפכים עוז וכח להנה״א וממילא היא תושיה להנה״ב ע״ד אמלאה החרבה וע׳ במד״ר פ׳ שמות פ״ה דו פרצופים הי׳ יוצא הקול נותן חיים לישראל ומיתה לרשעים כו׳ וזהו ענין ועז מלך משפט אהב, ועמ״ש בדרוש ועבר ה׳ לנגוף נגוף ורפוא ולכן ניתנה בחדש השלישי ת״ת כולל חו״ג יחד ושם פי׳ דלהיות ב׳ ההפכים יחד זהו בחצות לילה עיין זח״א פ׳ לך דצ״ב ושרשו בא מהכתר שאו״א מלבישים חו״ג דא״א ויונקים מב׳ מזלות דא״א לכן ע״י ההמשכה מהכתר מתייחדים יחד ועיין מזה באגרת הקדש סימן י״ב ד״ה והי׳ מעשה הצדקה שלום, אך יחוד

זה היינו שיהיו שניהם מאירים חסד ודין יחד ושניהם לכוונה א׳ החסד ליצ״ט והדין ליצה״ר להשפילו ולהכניעו כו׳ וכל זה נמשך על ידי קו האמצעי בריח התיכון עיין זהר חלק ב׳ תרומה קע״ה ב׳, וענין או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי פי׳ יעשה שלום לי התחברות המאציל בע״ס דאצי׳ הוא ע״י הכתר שהוא ממוצע ונק׳ שלום בפמשמ״ע ומבחי׳ שלום זה נמשך תוס׳ אור במקור ושרש הנשמה ששרשה מאצי׳ בחי׳ אדם אתם ז״א כו׳ וזהו העוז בנה״א ושלום בפמעשמ״ט מ׳ דאצי׳ תאיר בבי״ע ומזה יומשך תשות נה״ב דוגמת ע״י בהמ״ק בימי שלמה גילוי אור האבוקה נתבטלו הניצוצים שנפלו בק״נ להתכלל כו׳ וע׳ אגה״ק סי׳ י״ב ע״פ והי׳ מעשה הצדקה שלום וזהו הב׳ כתרים שקבלו במ״ת, ועמ״ש ע״פ ונתתי שלום בארץ וע״פ כיריעות שלמה ובענין ורב שלום בניך ויש להעיר ענין ב״פ לי וכ״מ שנאמר לי כו׳ צ״ל שיהי׳ השלום בבחי׳ ו״ה כמו בבחי׳ י״ה וזהו לי ממש שהוא בינה שבה התגלות עתיק.

בענין הדיבור בד״ת יש להעיר ממ״ש במ״א ע״פ בחדש דהרמב״ן כ׳ שספר התורה נאמר ע״ד שלישי המדבר והיינו כי וידבר ה׳ אל משה הפי׳ וידבר הוי׳ היינו אוא״ס המלובש בחכמה אל משה היינו ז״א דבר אל בנ״י נו״ה ומי הוא המספר זה היינו עצמות המאציל והוא כביכול השלישי המדבר ואפ״ל ג׳ בחי׳ אלו היינו כח״ב כי משה זכה לבינה כו׳ וידבר הוי׳ זהו חכמה כו׳, והשלישי המספר זהו כתר ולכן ניתנה תורה בחדש השלישי וא״כ האדם המדבר בד״ת ואומר וידבר הוי׳ אל משה כביכול מאיר בו הדבור מבחי׳ השלישי המדבר דהיינו מבחי׳ הכתר ממש, ומ״כ בספר יוסיפון בתחלתו פ״ג בענין מעשה דדניאל בגוב אריות כ׳ כי המתפלל אל ה׳ הוא מדבר והקורא בספר התורה הרי ה׳ מדבר עמו וכ״כ עוד הפעם הרי שכך הי׳ מקובל אצלם שהקורא בתורה ה׳ מדבר עמו וזה ראי׳ למש״כ רבינו ז״ל בענין ודברי אשר שמתי בפיך.

ג) **וזהו** ג״כ ענין מולד הלבנה שכדי שיהי׳ ודברי אשר שמתי בפיך ובחי׳ תען לשוני אמרתך תזל כטל אמרתי זהו ע״י ישראל מונין ללבנה ע״ד סיהרא לית לה מגרמה כלום וכך צ״ל בבחי׳ ביטול לאוא״ס ב״ה קודם המולד הלבנה חושך בחי׳ ביטול לגבי שמשא ז״א וכשנעשית נקודה תחת היסוד זהו מולד הלבנה ואחר ז׳ ימים מברכין עליה, וע׳ רע״מ פ׳ תשא פקודא בתר דא לקדש החדש וע׳ בה״ז פ׳ אחרי דע״ט בדרוש הביאו עלי כפרה ועמ״ש בד״ה מחר חודש ונפקדת ומ״ש בד״ה והי׳ מדי חדש בחדשו שבר״ח מקבלת הלבנה ממוחין דאו״א שלמעלה מהמדות ור״ל ענין ודברי אשר שמתי בפיך וא״כ י״ל שע״י בחי׳ לבנה נמשך מהשמש למעלה מבחי׳ הנרתק וכענין מוציא חמה מנרתקה משא״כ בלא הלבנה נמשך מהנרתק, וזהו בחדש השלישי ר״ל כשהלבנה מקבלת מת״ת ונק׳ ביום הזה כי נק׳ עם זו וארז״ל יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו לכן נק׳ ביום הזה, ופי׳ עם זו שהם בטלים לבחי׳ זה ע״ד ביטול הלבנה כו׳ וגם הוא יום השלישי לשבוע השביעית דספה״ע, באו מדבר סיני שנאה על היצה״ר ע״ד עוז ותושי׳ ומדבר בחירק כי תען לשוני אמרתיך כו׳ כלי לבחי׳ מדבר בצירי המם וע׳ בפי׳ פנים בפנים דיבר ה׳ עמכם פירשו התלבשות ז״א הנק׳ פנים בתוך מ׳ הנק׳ ג״כ פנים וזהו פנים תוך פנים, כמ״כ יובן ענין הארת

הכתר הנק' מדבר בצירי המ"ם בבחי' מ' הנק' מדבר בחירק המ"ם, להיות תען לשוני אמרתיך.

בענין הלבנה יש להעיר ממ"ש בביאור ע"פ תקעו בחדש דרוש הב' בכ"י מו"ח ז"ל וז"ל הנה המל' נאצלה בסוד שרש רק בנקודה א' לבד והוא כתר דמ' ושאר הט"ס באין בה בבחי' תוס' וזהו ענין מולד הלבנה בר"ח שאינה אלא נקודה אחת בלבד ואחר כך נוסף אורה, והנה נאצל נקודה זאת מאין ליש מעצמות המאציל כשאר אצילות כל הספי' הנאצלים ממנו בחי' ע"ס בלי מ"ה, אך הנה בזאת נבדל ענין אצילות אור המ' משאר הספי' דאצילות אורות וספי' זולתה נאצלו מאין ליש ממש ואינן חוזרין להיות בבחי' ביטול היש לאין אל עצמות המאציל כגון ספי' החסד להשפיע אור למטה, שהשפעת אור חסד זה נשאר באצי' ואינו חוזר עוד למעלה במאציל וכן אפילו ספי' החכ' כו' אך בחי' המ' הגם שנאצלה מאין ליש להיות מקור לבי"ע ממש מ"מ נאצלה מתחילה (רק בנקודה א' בסוד שרש והוא בכדי שתהי' אופנה ומהותה) באופן שלא תשאר בבחי' יש ממש אלא תחזור ותתכלל ותתבטל לבחי' אין, ועי"כ גם לאחר שנעשית בבחי' עשר ספי' שלימות הנה יש בה בחי' הביטול (עד שחוזרת ונעשית רק נקודה א' כמ"ש בזח"ג פ' בלק דקצ"א א' ע"פ שחורה אני ונאוה ונת' בבה"ז שם) יותר מכל הט"ס וכמ"ש אלקים אל דמי לך שהמ' עולה תמיד באצי' להיות רק נקודה א' לפי שניתן לה כח ביטול זה בתחלת אצילותה מעצמות המאציל עכ"ל ומזה יובן מעלת הלבנה שנעשית רק נקודה א' שזהו ענין ביטול זה שבמ' ולכן ישראל מונין ללבנה וזהו ג"כ שאמר דוד לי נאה לברך, וענין אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה וזהו ע"ד שע"י רקיבת הגרעין יבא לבחי' אין אזי שורה עליו כח הצומח כו' וע' בדרוש על מאמר הזהר פ' במדבר דק"כ בענין ובא לו לקרן וכתיב רמה קרני כו', ע' בתו"א פ' יתרו בהביאור ע"פ זכור ושמור.

ד) **וזהו** אנכי כו' ממצרים ממיצר ים פי' ים הם ב' אותיות אחרונים דשם אלקים ומהם נמשכו מ"ח צירופים אחרונים שמשם יניקה, אשר הוצאתיך אמרו רז"ל כאלו הוציא את עצמו ר"ל את שם אלקים מ' ונעשית אשת חיל ב"פ כ"ד אותיות ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד לכן מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם מ"ח קרשים במשכן, והיינו כנ"ל פ"א באברהם ויעל אברם ממצרים, אך מחמת כשל בעוני כחי צ"ל התורה עוז ותושי' שעי"ז אנכי כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ לכן אנשי יריחו כו' ב"פ בשכמל"ו שחרית וערבית יוכל להיות יניקה מבחי' מ"ח צירופי' ואין הלכה כאנשי יריחו כי אנכי אשר הוצאתיך והעלאת לבחי' אנכי כתר י"ל ע"י כתר ל' שתיקה וביטול כתר לי זעיר ע' סד"ה את שבתותי תשמרו.

קיצור (א) הדבור בד"ת בחי' אני מדבר כתר מאיר במ'.

(ב) **מזה** נמשך עוז ותושי' וענין שלום בפמשמ"ע ובפמשמ"ט ב' כתרים.

(ג) **וזהו** ענין הלבנה ביטול לאוא"ס ועי"ז תען לשוני אמרתיך, וזהו בחדש השלישי כו' מדבר סיני וענין ביום הזה.

(ד) **וזהו** אנכי כו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים ועמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי בפי' עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו'.

ומשה עלה. פ"ק דסוכה מעולם לא עלה וכו' למטה מיו"ד, צ"ל הפי' למטה מעשרה טפחים מן הרקיע, וע' במהרש"א פ"ז דב"מ מזה, ואפ"ל דר"ל למטה מע"ס דאצילות כ"א בבריאה.

סנהדרין פרק כהן גדול דס"א סע"ב במשה הוא אומר ומשה עלה בעזרא אומר הוא עזרא עלה מבבל מה העלייה האמור להלן תורה כו', י"ל פי' עלה מבבל שנתעלה ע"י מה שבירר בבבל כו', וכה"ג מבואר במ"א ע"פ ויעל אברם ממצרים כו'.

כה תאמר לבית יעקב רבות לך לך פמ"ג קרוב לס"פ מז"ד גבי כה יהיה זרעך.
ומשה עלה. ויחי פצ"ח קט"ד גבי יצועי עלה עד שיבוא משה שנאמר בו ומשה עלה, וכ"כ שם פצ"ט קיג"ד גבי עלית משכבי.

בא תוך פי"ט קל"ה ד' ויקרא אליו מן ההר מה אם מסיני כו'.

רבות יתרו ר"פ סכ"ח הה"ד עלית למרום כו' ומשה עלה בענן כו' קמ"ד א' ועיין מזה בזח"א פ' נח דס"ו רע"א, משה כו' כד אתלבש כו' בתוך הענן ובמק"מ פ' בראשית די"ח פי' בו שני פירושים הא' דהענין הוא מבחי' חסד דבריאה ענן יומם בחי' מיכאל ושע"ז נאמר את קשתי נתתי בענן הב' פי' שהוא החשמ"ל המלביש לזו"נ, ועד"ז י"ל מ"ש בגמ' פ"ק דסוכה למטה מיו"ד דהיינו בחי' החשמ"ל שהוא למטה מע"ס דאצילות.

זח"ב י"א ב' ומשה עלה כו', יתרו דע"ח סע"ג ומשה עלה כו' לאתר דפרישן גדפוי דשכינתא כד"א ויט שמים וירד כו' במק"מ שהוא בריאה ושם דע"ט או מי עלה שמים דא משה היינו ע"ד עלית ז"א לבינה ע' פ' ויקהל קצ"ז א' ועמ"ש בביאור ונקדשתי בענין הקדוש הראשון ובביאור שימני כחותם ע"ט ב' הבא לטהר מסייעין לו שמשה עלה לבחי' אלקים מל' ועי"ז ויקרא אליו ה' כו' ס"פ משפטים קכ"ה ב' ע"פ ואל משה אמר עלה אל ה' ע"ד ומשה עלה כו' וכ' המק"מ שמשה עלה למ' הנק' אלקים ויקרא לו ז"א הנק' הוי' והם ב' מדות ה"נ ואל משה אמר השכינה אמרה לו עלה אל הוי' שהוא ז"א.

רבות תשא פמ"ו ק"ס ע"ב מה אם הר סיני שהיה לשעה לא היה מדבר עמו עד שקראו שנאמר ויקרא אליו כו'.

אמור פכ"ט באבות השביעי חביב אברהם יצחק כו' ומשה עלה כו', נמצא עלייתו שייך להיות שביעי לאבות דוגמא בחדש השביעי שנאמר בו ג"כ עלה אלקים בתרועה כדאי' בזח"ב ע"ט ע"פ מי עלה שמים שזהו ענין ומשה עלה ושזהו ג"כ ענין עלה אלקים בתרועה ע"ש, וכ"ה ברבות נשא פי"ב.

שם תוך פל"א ר"א, עיר גבורים עלה חכם גברים כתיב זה משה, ומשה עלה כו'. נשא תוך פי"ג רמ"ט ב' ג' מי עלה זה הקב"ה דכתיב ביה עלה אלקים בתרועה ד"א מי עלה שמים זה משה דכתיב ביה ומשה עלה כו'.

פ' האזינו ש' עמוד ד' כך ברא הקב"ה את העליונים לעליונים ואת התחתונים לתחתונים שכך כתיב השמים שמים כו' בא משה ועשה את התחתונים לעליונים ואת העליונים לתחתונים שכך כתיב ומשה עלה כו' וירד ה' כו' ע"ש לפ"ז אפשר לפרש הפסוק מי עלה שמים זה משה ושנמשך עי"ז וירד היינו וירד ה' על הר סיני ר"פ הברכה מי יעלה בהר ה' זה משה שנאמר ומשה עלה כו', קהלת כ"ד ד' ע"פ ידעתי כי כל אשר יעשה נזכר מאמר הרבות בפ' האזינו הנ"ל שם כ"ח ג' ע"פ כי לא לקלים המרוץ אתמול ומשה עלה כו' ע"ש.

במשלי סי' כ"א כ"ב, עיר גבורים עלה חכם רבות ויקהל פ"נ קס"ב ג' פ' האזינו ש' ע"א בקהלת ק"כ ג' ע"פ טובה חכמה עם נחלה קאי על משה עיר גבורים עלה חכם עם נחלה שהנחיל את התורה לישראל.

עיין רבות פ' האזינו דף ש' עמוד ד' ובקהלת ע"פ ידעתי כי כל אשר יעשה האלקים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף כו' הרי שהצדיקים גורעים ומוסיפים כו' עד בא משה ועשה את התחתונים לעליונים כו' ועיין כה"ג בפ' בא פי"ב, הענין דכתיב אשר ברא אלקים לעשות וארז"ל שכל מה שנברא בשי"ב צריכין עשיה ותיקון בב"ר פי"א, והענין כי הנה כתיב ושמרו דרך הוי' כו', ומבואר בד"ה מי יתנך כאח לי שהענין כי הנה תכלית הבריאה הוא להיות דירה בתחתונים כי עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו לבד דהיינו שיומשך בחינת גלוי אחדותו ית' למטה כמו למעלה, וזהו ענין דרך הוי' כמו הדרך הוא עשוי לילך מעיר לעיר כו' כן שם הוי' להיות הולך ומתגלה גם למטה בעולם העשייה עולם החושך נק' דרך כלומר שעי"ז הוא הולך, ודרך זה היינו צדקה ומשפט וע"ש באריכות ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה אשירה להוי' כי גאה גאה ובד"ה כה אמר כו' אם בדרכי תלך בת"א ס"פ וישב והנה דרך והמשכה זו זהו ע"י מתן תורה משא"כ קודם מ"ת לא הי גילוי בחי' דרך הנ"ל, לכן יעקב נשא שתי אחיות ועמרם נשא דודתו כו', וזהו השמים שמים לה' והארץ נתן כו', משא"כ ע"י קיום המצות כתיב כימי השמים על הארץ כו', והגם שאף מקודם מ"ת הרי המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב אך זהו המשכה חיצוניות ונק' יש מאין מבחי' אין שהוא הארה בעלמא והוא יחוד חיצוני דחו"ב אין ויש כו' משא"כ הדרך הוא גילוי עצמיות כי נק' דרך הוי' גילוי עצמות שם הוי', ועמ"ש בענין ונתתי לך מהלכים ההילוך נק' יחוד עליון כו' ע"ש, וזהו כי הגם שנאמר כי כל אשר יעשה האלקי' עליו אין להוסיף היינו בענין העולם שנברא כפי תכלית היותר אפשרי בטוב, אבל עכ"ז אשר ברא אלקים צריך עשיי' ותיקון כי שם אלקים הוא מדה"ד בחי' צמצום

וכמארז״ל מתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה״ד ואח״כ שיתף עמו מדה״ר שהצדיקים ממשיכים תוספות אור מא״ס ב״ה כו׳, והנה קשר וחיבור ודרך הנ״ל המשיך משה ועז״נ ומשה עלה כו׳ ואח״כ וירד הוי׳ כו׳, והיינו כי כדי להיות חיבור הנ״ל הוא דוקא ע״י אור א״ס ב״ה הסוכ״ע דקמי׳ שוין אצי׳ הנק׳ שמים עם עשייה הנק׳ ארץ וכנזכר בד״ה ביאור ע״פ משה ידבר כו׳, אבל כדי שיומשך בבי״ע הוא ע״י משה שהוא מבחי׳ ח״ס כו׳ ע״ש, והיינו שממשיך מבחי׳ המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ ששמים וארץ שניהן השפלה א׳ לפניו כו׳, ועיין מזה בתו״א ע״פ לך לך מארץ בענין הוא עשנו ולו אנחנו עמו כו׳ ע״ש, ועיין מ״ש מזה ג״כ בביאור ע״פ יונתי וזהו ענין ומשה עלה שמשה דוקא הוא שעשה הדרך וההילוך להיות עולה מבחי׳ ארץ אל האלקים, וזהו מי עלה שמים וירד שארז״ל זהו משה כו׳ ועמ״ש בענין מי יעלה לנו השמימה כו׳ ר״ת מילה וס״ת הוי׳ כי משה נולד מהול לכן המשיך הוי׳ בסוף תיבות היינו שיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה והנה איתא ברבות אמור פכ״ט כל השביעין חביבין כו׳ רקיע השביעי חביב סולו לרוכב בערבות כו׳, באבות שביעי חביב אברהם יצחק כו׳ וכתיב ומשה עלה כו׳, בימים שביעי חביב שנאמר ויברך אלקים את יום השביעי, בחדש שביעי חביב שנאמר בחודש השביעי באחד לחודש, חודש שביעי תיקון ואמת וגם משה נק׳ אמת, והנה מצינו שעל ענין חדש השביעי ועל ענין ומשה עלה נאמר ענין אחד דהנה ארז״ל ברבות נשא תוך פי״ב דרמ״ט ב׳ ג׳ ע״פ מי עלה שמים וירד במשלי סי׳ ל׳ פסוק ד׳ וז״ל מי עלה שמים זה הקב״ה דכתיב ביה עלה אלקים בתרועה ה׳ וגו׳ תלים סי׳ מ״ז ו׳, וירד, וירד ה׳ על הר סיני ד״א מי עלה שמים זה משה דכתיב ביה ומשה עלה אל האלקים וירד דכתיב וירד משה מן ההר אל העם והנה עלה אלקי׳ בתרועה היינו באחד לחדש השביעי, הרי שנאמר על חדש השביעי ועל משה שהוא שביעי לאבות ענין אחד. והנה פי׳ עלה אלקים בתרועה ה׳ פי׳ האלשיך בתלים שם שע״י התרועה שהיא ההכנעה של בנ״י עי״ז מתעלה שם אלקים שהוא מדת הדין ויעשה הוא הוי׳ שיתהפך למדת הרחמים כו׳ וכדבריו משמע ברבות אמור תוך פכ״ט קכ״ט א׳ ע״פ עלה אלקים בתרועה, וענין זה היינו כענין עליית המ׳ הנק׳ אלקים להיות מתייחד עם שם הוי׳ כענין שילוב אד׳ בהוי׳ והוא בחי׳ יחו״ע והוא כענין עליית העולמות ועמ״ש מזה בביאור ע״פ שובה ישראל ובביאור ע״פ ושמתי כדכד בענין וחד אמר ישפה, ואפשר ג״כ לומר שעלייה זו היינו על דרך שקודם מיעוט הירח היו שני המאורות הגדולים ופי׳ במק״מ בראשית דף ד׳ ע״א ע״פ הזהר שם שכאשר זו״נ הם דוגמת או״א אף שנקראים זה הוי׳ וזה אלקים נקראים שניהם המאורות הגדולים כי בינה אף שנק׳ אלקים מ״מ היא כמו אבא שהרי הם נק׳ תרין ריעין ומקבלת בפ״ע ג״כ מא״א, וזהו ענין אלקים חיים וכדאיתא בזח״ב פ׳ יתרו דס״ח ע״ב ע״פ וירא אלקי׳ דא אלקי׳ חיים ופי׳ הרמ״ז שהוא אימא המקבלת

בשולי הגליון: תורה דבריאה בד״ה ועל תורתך שלמדתנו ע״כ עלה אל האלקים מקור דבי״ע גם במ״ת כתיב וידבר אלקים כו׳ את כל כו׳.

מאבא שרש החיים כמ״ש החכמה תחיה ואינון ריעין דלא מתפרשין וזיווגייהו תדיר לכן נקראת אלקים חיים שתמיד ב׳ יסודות הם מיוחדים דהיינו חיים ב׳ חי שתמיד הם חיים ומשפיעים עכ״ל.

ולבאר זה ע״ד ההשכלה יובן עם מ״ש בסידור שער ר״ה בד״ה אד׳ שפתי תפתח בפי׳ בקול דברי אלקים חיים שהטעם שנק׳ ה״ג דאימא בשם אלקים חיים וידוע דכל חיים הוא בחי׳ החסדים הענין הוא משום שהם גבורות ממותקות דהיינו לצמצם האור ולחלקו לחלקים כדי שיוכל המקבל לקבל, והוא כענין הנז׳ בזח״א ר״פ בראשית בענין כוס ישועת שה״ג הממותקות נק׳ כוס ישועות כו׳ וכמו ה׳ אצבעות שבהם ועל ידם עיקר ההשפעה כו׳, ואפשר עד״ז יתורץ מ״ש בסבא דמשפטים דק״ה ע״א ששם אלקים נקרא שמו הגדול דהיינו בחי׳ בינה, ועיין בתו״א ע״פ לך לך מארצך שיש מעלה יתירה בבחי׳ בינה, וזהו עצמו ענין אלקים חיים שהוא ההשפעה כו׳, וז״ש בירמיה סי׳ יוד וה׳ אלקים אמת הוא אלקים חיים ומלך עולם ופי׳ בלק״ת שם אשר הוא אלקים חיים היינו בינה כי בינה נק׳ הוא ונק׳ ג״כ אלקים, וידוע דפי׳ הוא דא עתיקא שהתגלות עתיק הוא בבינה כמ״ש בתו״א שם ע״פ לך לך, ומצד בחי׳ זו נקראת אלקים חיים כמש״ש שלהיות ההשפעה למטה נמשך דוקא מלמעלה מבחי׳ עתיקא וכענין וידבר שלשת אלפים משל כו׳, וזהו ג״כ ענין וה׳ אלקים אמת כי באור פני מלך חיים שהוא תיקון ואמת, וזהו ג״כ ענין כי נר מצוה ותו״א ודרך חיים כו׳ הרי דרך חיים שהוא העוה״ב בינה גבוה מבחי׳ מצוה ותורה אור שהן זו״נ וכמ״ש במ״א והיינו כי שרש המשכה זו בבינה באה מגבורה דעתיק שבמו״ס, ועמ״ש ע״פ שוש אשיש בהוי׳ בענין ותגל נפשי באלקי, משא״כ המל׳ שהיא מקור דבי״ע נק׳ אלקים סתם כי הוא בחי׳ הצמצום ממש ועמ״ש בביאור הזהר פ׳ אחרי ע״פ המאמר הביאו עלי כפרה שיש ב׳ מיני צמצומים הא׳ מה שהוא צמצום והעלם ממש הב׳ ע״ד לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה, ועד״ז יובן ההפרש בין שם אלקים סתם שע״ז נאמר ואת המאור הקטן ובין אלקים חיים שנק׳ מבחי׳ המאורות הגדולים כנ״ל, וא״כ ע״פ זה יש לפרש עלה אלקים בתרועה הוי׳ שנתעלה המל׳ הנק׳ אלקים ע״י התרועה להיות בבחי׳ הוי׳ דהיינו ע״ד בחי׳ אלקים חיים דבינה ונק׳ ג״כ בחי׳ זו הוי׳ כי זהו ג״כ בחי׳ שם הוי׳ בניקוד אלקים שהוא בבינה וזהו ג״כ בחדש השביעי שבו מאיר תיקון ואמת וכתיב וה׳ אלקים אמת הוא אלקים חיים כנ״ל, ולפי שנאמר ודרך חיים תוכחת מוסר ע״כ נאמר עלה אלקים בתרועה, תרועה דוקא שהוא ההכנעה והלב נשבר גנוחי גניח וילולי יליל, זהו הגורם שיהי׳ שם אלקים בבחי׳ אלקים חיים מקור החיות אשר זהו הבקשה בעשי״ת זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים כי הבינה נק׳ חיי המלך שהוא ז״א ולכן הוא חפץ בחיים דבינה וכמ״ש ועל יובל ישלח שרשיו כו׳, והנה ברבות בהעלותך פט״ו דף רס״ד ג׳ ע״פ עלה אלקים בתרועה ה׳ כו׳ מה מלך כשהוא יוצא תוקעים מלפניו כו׳ הנה מבואר שענין התרועה והקול שופר הוא כמו שתוקעים לפני המלך וזהו ענין כדי

שתמליכוני עליכם, והוא ג"כ עליית המל' מקור דבי"ע להיות בבחי' זו המשכה וגילוי מבחי' פנימיות מלכותו ית' מל' דא"ס בחי' כבוד הדר מלכותו עמ"ש מזה ע"פ שוש אשיש הנ"ל, וזהו התעלות שם אלקים ע"י התרועה, וזהו מי עלה שמים אשר שמים בחי' מקיף וכמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת בענין מי יעלה לנו השמימה, ועמ"ש בסידור שער הק"ש בענין למה קדמה פ' שמע לפ' והי' אם שמוע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה, אשר פי' עול מלכות שמים היינו מל' דא"ס שמשם נמשך הקו כו' בחי' המלך המרומם לבדו והרי נק' בחי' זו מלכות שמים, וא"כ כשנאמר עלה אלקים בתרועה שהוא בחי' מי עלה שמים היינו עלי' המל' בבינה או במל' דא"ס להיות בבחי' מלכות שמים חהו מי עלה שמים וזהו ענין ארוממך אלקי המלך כמבואר בתו"א פ' מקץ ע"פ כי אתה נרי להיות בחי' מלך יחיד, וזהו ג"כ ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת, עמ"ש מזה בד"ה כי כארץ תוציא צמחה, ובזח"ב ויקהל קצ"ז ע"ב יש פי' בענין מי עלה שמים שבחי' ז"א הנק' שמים עולה לבחי' מי ועמש"ש ע"ז בביאורי הזהר והוא ג"כ ענין מ"ש בסידור שער השבת בפי' כגונא דאינון מתייחדין לעילא באחד כו' עליות המדות שנק' ענפין מתפרדין לבחי' המוחין שזהו עלי' גדולה שכשהמדות כלולים בשכל נקראים ע' רבתי דשמע כו', משא"כ כשהן בבחי' מדות נק' זעיר כו' וזהו ג"כ ענין עלה אלקים עליות מדה"ד שתתהפך למדת הרחמים כמו ע"י עליית המדות בהשכל מתהפך מדין לרחמים, וכמ"ש ע"פ וירח כו', ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף עוד לקלל כו' כי יצר לב האדם רע מנעוריו כו', ומתחלה היתה טענה זו עצמה דכי יצר לב האדם משמשת חובה ס"פ בראשית אלא שע"י ריח הניחוח התגלות מוחין דאימא שם מתהפך מדה"ד לזכות וחסד ע"י תפארת דבינה שהוא כתר דז"א כו', והנה עלייה זו דוקא באחד לחדש השביעי כי מל' נק' שביעית ונעוץ סופן בתחלתן ע"כ עליתה לבחי' בינה שהיא שביעאה מלמטה למעלה, וזהו ג"כ ענין שבת כמ"ש בזח"ב בשלח ס"ג ב' יתרו פ"ח א', וזהו ג"כ ענין ערבות שהוא רקיע השביעי מלמטלמ"ע, וע' במא"א אות ע' סעיף נ"ח יש פי' שכל הג"ר נק' ערבות דוגמת היכל קדה"ק שכולל ג"ר, וע' זח"ב תרומה קס"ה ע"ב. ועד"ז יש לפרש ומשה עלה אל האלקים, דהנה כגוונא דאינון מתייחדין לעילא באחד היינו עליות המדות דאצי' בבינה הנק' אלקים חיים ומלך עולם ונק' ג"כ שכינתה עילאה, אוף הכי איהי היינו מל' דאצילות אתיחדת לתתא ברזא דאחד היינו ג"כ עליות ו"ק דבריאה שהם השבעה היכלות דבריאה כשעולים ונכללים בבחי' ביטול במלכות דאצילות, וכמ"ש בסידור שם.

ועמ"ש בד"ה ואני נתתי לך שכם א' בענין ששם עלו שבטים ובביאור ע"פ אלה פקודי המשכן ג"כ מענין ששם עלו שבטים כו', והנה עליי' זו זהו ע"י הדעת, כי הדעת הוא פנימיות המדות וחיותן, ולכן אמרו ג"כ שבסט"א אין בחי' דעת, כי הדעת הוא ההכרה והביטול כענין אברהם הכיר את בוראו כו', ולכן נאמר ומשה עלה וכענין שנאמר עלו שבטים כו'

עדות לישראל, וכתיב משכן העדות אשר פוקד ע"פ משה כו', גם כמ"ש בתו"א בביאור ע"פ ואלה המשפטים וז"ל וכ"ז מבחי' משה שהוא דעת פנימיות המדות, וזהו שמשה משה לא פסיק טעמא כו' משה שבאצי' ושבבריאה שוין כי הוא בחי' פנימיות כו', ועמ"ש מענין הדעת שהוא פנימיות המדות כמו עת"י שהוא פנימיות כל האצילות ע"פ לא הביט און ביעקב, ולכן נאמר ומשה אלה אל האלהים שלהיות עליי' זו מבריאה לאצילות זהו ע"י משה דוקא ע"ד שהדעת שרשו מעתיק כו', משה משה לא פסיק טעמא.

יתרו י"ט ד'

אתם ראיתם את אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי.

(**אם** תגביהי כנשר ז"ה צז"ב לע"ל כנפים כנשרים שמע"צ תקע"ב, מק"מ פנחס רל"ג א' נשרא רברבא, סבא קי"ב שלח קס"ב).

בד"ה תלתא זמינין מקדש פי' חג הסוכות הוא תפארת וכמ"ש ויעקב נסע סוכתה וזהו שענני כבוד הם נק' כנפי נשרים שהוא ת"ת דענני כבוד זהו ענין סוכה.

א) **בחיי** בשלח פג"ג ע"פ וה' הולך לפניהם יומם ושני עמודים אלה כו' היו להם לעיניים ולמגן והצלה מן המצריים ועליהם הכתוב אומר ואשא אתכם על כנפי נשרים, והמצריים היו נדונין בהם כענין שכתוב וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן כו', והשקפה זו היא לרעה ולדין כמ"ש במד"ר ע"פ השקיפה כו' ולכן נק' כנפי נשרים שהנשר הוא יש בו ב' בחי' אלו רחמנות לבניו ודין לגבי אחרינין כמ"ש בזח"ב פ' יתרו ד"פ ע"ב מה נשר אשתכח ברחמי על בנוי ודינא לגבי אחרינין כך קודב"ה אשתכח ברחמי לגבי ישראל ודינא לגבי עו"ג ועמ"ש ע"פ דודי צח ואדום כו' וזהו דרך הנשר בשמים כי שמים אש ומים חו"ג כו'.

ב) **בחיי** יתרו על פסוק זה אתם ראיתם כו' שהביא המכות למצרים ואתכם הצלתי וע"כ נק' כנפי נשרים וכנ"ל סעיף א' ומ"ש נשרים ל' רבים ירמוז לשני העמודים עמוד ענן יומם ועמוד אש לילה.

ג) **ס"פ** יתרו צ"ט א' אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם זהו סוף ענין אתם ראיתם את אשר עשיתי למצרים כו' ואפ"ל כי דרך הנשר בשמים וכיון שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים ע"כ מן השמים דברתי

עמכם כו׳ והיינו כי השמים זהו ת״ת דאצי׳ וע״י פני נשר הוא העליה לבחינה זו.

ד) **באוה״מ** פי׳ על כנפי נשרים כי הבעש״ט פי׳ אל תשליכני לעת זקנה שלא יזדקנו ד״ת אצלך אלא בכל יום יהיו בעיניך כחדשים וזהו ענין כנפי נשרים שבנשר נאמר תתחדש כנשר נעורייכי, אך במא״א אות נו״ן סנ״ה כ׳ נשר נק׳ מט״ט המתחדש כנשר זה הקרוי נער עכ״ל. והי״נ פי׳ שזהו מ״ש בזהר ר״פ וישב דקע״ט ע״ב ואמאי אקרי נער בגין דאית ליה חדתו דסיהרא דמתחדשא תדיר עכ״ל וכמ״ש בברכת הלבנה וללבנה אמר שתתחדש כו׳ שהם עתידים להתחדש כמותה וא״כ לפ״ז י״ל ע״י כנפי נשרים יגיעו לבחי׳ השמים החדשים שג״ז בפי׳ דרך הנשר בשמים כו׳, ושארז״ל אותן אלף שנה שעתיד הקב״ה לחדש בהן את עולמו הקב״ה עושה לצדיקים כנפים כנשרים כו׳ דע״י כנפי נשרים יוכלו להגיע לבחי׳ השמים החדשים כו׳.

ה) **של״ה** קנח״א וקודם שנתגלה הענן שנאמר וה׳ הולך לפניהם יומם כו׳ נתגלה במצרים דוגמת הענן דהיינו מ״ש ואשא אתכם על כנפי נשרים שפירש רש״י זה יום שבאו ישראל לרעמסס והוא ע״ד הכתוב בדניאל וארו עם ענני שמיא עכ״ל. של״ה בתשב״כ ס״פ יתרו בדר״ח, שיח״ב בד״ה אתם ראיתם, במסרה אמר ד׳ אתם ריש פסוק כו׳ ע״ש, בפ׳ משפטים שכב״ב כנשר יעיר כו׳ ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳, בפ׳ תבא שפ״ה ב׳ בד״ה וענין נשר ועטרה ודמות יונה כו׳ ועל חשקו וחפצו בנו נרמז נשר ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳.

ו) **בשלח** פ״כ קלז״ג ע״פ ולא נחם אלקים דרך ארץ שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳ ור״ל שזה ההנהגה הוא שלא כמנהגו של עולם ששרשו משם אלקים גימ׳ הטבע ושרשו מיחוד חיצוניות חו״ב משא״כ ענין ואשא אתכם כו׳ וע׳ בהרמ״ז פ׳ בשלח נ״ד ע״פ אז ישיר כו׳, בשלח פכ״ה קמב״א, ב״ו העבד טוען את רבו והקב״ה אינו כן אלא ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳, ס״פ יתרו פכ״ט קמה״א ד״א אני עשיתי לישראל שנאמר הוא עשך ויכוננך, ואני אשא ואשא אתכם על כנפי נשרים, אני אסבול בעגל, ואמלט שנאמר ויאמר ה׳ סלחתי כדבריך, בפ׳ שלח י״ד עכ״ל. ונראה דענין ואני אמלט זהו גבוה מבחי׳ ואני אשא, וזהו ענין כנשר יעיר קנו, הוי׳ בדד ינחנו כמ״ש בלק״ת פ׳ האזינו ע״פ כנשר יעיר, ע״ש בההג״ה שבסוף הדרוש דכנשר יעיר הוא משל לבחי׳ הוי׳ בדד ינחנו יער״ש.

ז) **זח״ב** יתרו ד״פ ע״ב ואשא אתכם כו׳ מה נשר אשתכח ברחמי על בנוי ודינא לגבי אחרינין כך הקב״ה כו׳ ויובן זה ע״ד ונפלינו אני ועמך וכמ״ש מזה בלק״ת בד״ה מצה זו, ועמ״ש בת״א פ׳ בשלח בד״ה אשירה להוי׳ בפי׳ לעשות צדקה ומשפט כו׳. פ׳ תרומה קע״ד ב׳ ע״פ והבריח התיכון נז׳ ענין ואשא אתכם על כנפי נשרים כי נשר ג״כ בת״ת הנק׳ בריח התיכון כו׳, זח״ג בהר דק״ט ע״א בד״ה פקודא לתקוע, אבל בנוי דמלכא

קדישא ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳, נשא דקכ״ה ע״א ברע״מ על כנפי נשרים דאינון ענני כבוד כו׳, פ׳ פנחס דרכ״ב סע״ב ופניהם וכנפיהם פרודות לקיים קרא דכתיב ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳.

ח) **ת״ז** תקון ו׳ יח״ב בההוא זמנא שכינתא עילאה כנשר יעיר קנו כו׳ ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳ ופי׳ בכס״מ כנשר בינה יעיר קנו קן ו׳ ק״נ היא מ׳ ו׳ ז״א, אברתו נה״י שלה יכנסו בזו״נ וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים שהם נ״ה שלה והענין שתתפשט בינה בשניהם בזו״ן עכ״ל, ואפ״ל שזהו ענין מי אלה כעב תעופינה דפי׳ בילקוט ח״ב רמז שס״ג שזהו ע״ד ואשא אתכם על כנפי נשרים והיינו שע״י התחברות מי שהוא בינה בזו״נ הנק׳ אלה עי״ז כעב תעופינה עיין זהר משפטים ק״ה א׳ וזהו עצמו ענין יצ״מ מבחי׳ מצר מי כמ״ש במ״א ע״פ אלה מסעי בנ״י, תקון עשרים דמ״ה ב׳ נשרא דאתפרנסת בה דא שכינתא עילאה כו׳, סוף תיקון עשרים דנ״א ב׳ שרפים עומדים כו׳ שש כנפים כו׳ ובשתים יעופף מן גלותא ההי״ד ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳, ובמ״א נתבאר כי בחיות נאמר ד׳ כנפים אבל השרפים הם שש כנפים כו׳ ועמ״ש מענין שרפים עומדים ממעל לו בביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בנ״י, ובמא״א אות שין סעיף ע״ח שרפים כנוי לאו״א עומדים ממעל לוא״ו עכ״ל וזהו שנק׳ ג״כ כנפי נשרים שמעופפים הגבה למעלה מאד, סוף תקון כ״ה דס״ט ע״ב תלת חיוון אינון במרכבתא אריה שור נשר ובכולהו לית רחמי כנשרא ובג״ד אמר לישראל ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳.

תקון ע׳ קלה״ד סוככים בכנפיהם כו׳ ההי״ד ואשא אתכם על כנפי נשרים כו׳.

ט) **בפרד״ס** ערך נשר פני נשר הוא במ׳ אמנם בתקונים כי נשר הוא בת״ת הנשר הגדול הוא בינה בעל הכנפים כו׳ הם שש כנפים שש ספירות עכ״ל. והיינו כנ״ל דשרפים הם או״א ולהם שש כנפים כו׳ ע׳ בת״א פ׳ יתרו בד״ה ענין האבות הן הן המרכבה ומשם יובן איך ו״ק מגביהים או״א שהן הן כנפי נשרים כו׳, גם ראיתי פי׳ כי חו״ג עולים עד חו״ב אבל ת״ת עולה עד הכתר למעלה מעליית חו״ג וזהו הפי׳ שע״י כנפי נשרים דוקא ואביא אתכם אלי ממש, וכנ״ל ס״ז שזהו ענין והבריח התיכון והפי׳ שעולה עד הכתר ששם הוא י״ג מדה״ר נושא עון כו׳ והיינו שע״י התעוררות רחמים מעורר גילוי י״ג מדה״ר, ונשר ל׳ פירות הנושרים לעורר רח״ר על הנפילה וירידת הנשמה במאסר הגוף כו׳.

י) **אאזמ״ו** ז״ל נ״ע פי׳ כי דרך הנשר בשמים, ובחי׳ כנפי נשרים מגיע למעלה מבחי׳ שמים, וי״ל כי שמים הוא ז״א, אכן מעל השמים אימא על הז״א הנק׳ שמים במא״א אות מם ספ״ו, וזהו כענין שפי׳ בזהר ס״פ ויקרא דכ״ו בפי׳ הרעיפו שמים ממעל היינו מבחי׳ ע״ק שמשם נמשך הטל בז״א הנק׳ שמים, וזהו כענין ותתפלל חנה על הוי׳, על דוקא

כמ״ש בת״א* בד״ה שובה ישראל, דרוש הראשון, ובת״א ס״פ משפטים בד״ה לא תהי׳ משכלה, והיינו ע״י ובכה תבכה התעוררות רחמים וזהו ענין כנפי נשרים כו׳ ולכן עי״ז ואביא אתכם אלי ממש בבחי׳ מעל לשמים.

ואשא אתכם. ילקוט ח״א סוף רמז קפ״ג רמז ר״ח רמז רכ״ו דס״ו ע״ג רמז תתקמ״ד דף ש״ז סע״א שזהו ענין ישאהו על אברתו וא״כ זהו למעלה מרמ״ח אברים דז״א והיינו אלי לבחי׳ כי לא אדם הוא, או אלי לשם הוי׳ דלעילא רמז רע״ו דע״ט א׳, ח״ב רמז שס״ג דנ״ז ע״ב. בפנ״י פי׳ שהעלם ממ״ט שע״ט לנו״ן שע״ק. ת״י על עננין קלילין. אוה״ח ואביא אתכם אלי ע״ד לעם קרובו.

ועתה אם שמוע תשמעו בקולי כו׳ והייתם לי סגולה וגו׳. ופרש״י אוצר חביב כמו וסגולת מלכים בקהלת סי׳ ב׳ ח׳, כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם וברבות בקהלת שם פ״ח ב׳ אמרו וסגולת מלכים אלו ד״ת שנאמר בי מלכים ימלוכו משלי סי׳ ח׳ וברבות בא תוך פי״ז קל״ד ב׳ ד״א ולקחתם אגודת אזוב כלומר אני עושה אתכם אגודה לעצמי אעפ״י שאתם שפלי׳ כאזוב שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים. נשמע מזה דבחי׳ סגולה היינו בחי׳ אגודה, ולכאורה מה שייך סגולה לאגודה והענין דכתיב ואגודתו על ארץ יסדה בעמוס סי׳ ט׳ ו׳, וע׳ פ״ב דחגיגה די״ב סע״א ובמסכת אבות פ״ה הובא פסוק זה על חמשה שיושבין ועוסקין בתורה שנאמר ואגודתו כו׳ וכתב במדרש כי אגודה הם חמשה שאדם אוגד בידו אחת שיש בה ה׳ אצבעות ועוד כי רישא דקרא הבונה בשמים עליותיו כלומר השכינה שהיא בשמים יורדת למטה כשיש אגודות יושבי׳ ועוסקי׳ בתורה כו׳ ורש״י ורשב״ם גורסים שם זה על שלשה שיושיבי׳ ועוסקי׳ בתורה שנאמר ואגודתו כו׳ ואין אגודה אלא בשלשה שכן מצינו בשלשה מינים שבלולב שהן נאגדים כאחד, ועוד תנן ולקחתם אגודת אזוב שלשה קלחים עכ״ל. ובמנחות פ״ג דכ״ז ע״א וכן ישראל בהרצאה (כשהן מתענין אין נענין עד שיהיו כולן באגודה א׳ צדיקים ורשעים דומי׳ דמינים שבלולב עושין פירות ואין עושין פירות) עד שיהיו כולם באגודה א׳ שנאמר הבונה בשמים מעליותיו ואגודתו על ארץ יסדה. ויובן זה עם מ״ש בתו״א פ׳ נח סד״ה הן עם אחד כו׳ וכן איתא פ״ק דכריתות ד״ו ע״ב כל תענית שאין בה מפושעי ישראל כו׳ שנאמר ואגודתו כו׳ וכן ברבות אמור ספ״ל דר״א

בת״א : הכוונה ללקו״ת. ראה מכתב כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) זצוקללה״ה נדפס במפתח ענינים לתו״א וללקו״ת.

א׳ לענין מינין שבלולב אלו ישראל כו׳ ונקשרו כולם אגודה אחת והם מכפרים אלו על אלו ואם עשיתם כך אותו שעה אני מתעלה הה״ד הבונה בשמים מעליותיו, ואימתי הוא מתעלה כשהן עשוין אגודה א׳ שנאמר ואגודתו כו׳. וי״ל פי׳ בשמים היינו המדות עליונות אש ומים ז״א דאצי׳ ושהוא מתעלה היינו שיומשך בו מוחין דגדלות מא״ס ב״ה זהו כשהן עשוים אגודה א׳. גם י״ל עפמ״ש בביאור ונקדשתי בענין ג״פ קדוש שהקדוש הא׳ עליות ז״א הנק׳ שמים לבחי׳ קדש העליון ואח״כ נמשך מלמעלה למטה כו׳ וזהו הבונה בשמים מעליותיו כו׳ וכן איתא ברבות פ׳ בהעלותך פט״ו דרס״ה א׳ ע״פ אספה לי שבעים איש, זש״ה הבונה כו׳ ואגודתו כו׳ לפלטין שהיתה בנויה ע״ג הספינות כו׳ ע״ש. ויש לפרש הבונה בשמים מעליותיו ע״ד מ״ש בזח״ג ויקרא די״ו ע״א ע״פ כי גדול מעל שמים חסדיך דסליק לעילא מאתר דאיקרי שמים ומאן איהו דא איהו אימא כו׳ וע״ש בהרמ״ז והוא ג״כ כענין מ״ש בפ׳ ויקרא דע״ט ב׳, כתיב ותתפלל חנה על ה׳ על דוקא, בגין דבנין במזלא קדישא תליין ופי׳ במק״מ כי הוי׳ הוא ז״א ובחי׳ על הוי׳ היינו א״א, וזהו ג״כ ענין עולת שבת כו׳ על עולת התמיד כו׳, והיינו פי׳ מעליותיו שבחי׳ מעל שמים ובחי׳ מעל הוי׳ יתגלו בשמים שהוא ז״א וכמו בשבועות שנמשך לז״א הכתר מא״א והמשכה זו זהו ע״י ואגודתו על ארץ כו׳ וכמ״ש כולך יפה רעיתי, כמ״ש ע״פ וזה מעשה המנורה ובד״ה אתם נצבים כולכם, ועמ״ש בד״ה וקבל היהודים ובד״ה תורה צוה גבי בהתאסף ראשי עם כו׳, וכענין עד דאתעבידת איהי ברזא דאחד, וע׳ מענין מעלת האחדות בתורה אור פ׳ נח סד״ה הן עם אחד כו׳ ובדרוש ברכת הזימון, והנה ענין אין אגודה פחות משלשה היינו מה שישראל נחלקים לשלשה בחי׳ כהנים לוים וישראלים ועל זה נאמר ואגודתו על ארץ יסדה היינו כשהיו כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם כולם אחוזים וקשורים יחד באגודה א׳ כו׳ וע׳ בהרמ״ז ר״פ צו שע״י התקשרות ג׳ בחי׳ הנ״ל על הקרבן היו ממשיכים מקדה״ק שהן תלת רישין כו׳ חג״ת דעתיק כו׳, וזהו הבונה בשמים מעליותיו כו׳, ומזה יובן מאמר הרבות פ׳ בא פי״ז דפי׳ והייתם לי סגולה אגודה, כי סגולה הוא ג״כ מענין סגול שהם ג׳ נקודות שהם חג״ת שהן בחי׳ ג׳ אבות והן ג״כ ג׳ בחי׳ כהנים לוים וישראלים וכמ״ש בזח״ג פ׳ במדבר דקי״ט ע״ב מהו לסגולתו תלת אבהן אלין איקרי סגולה כו׳ כהנים לוים וישראלים כו׳ והייתם לי סגולה וכ׳ המק״מ שהן ג׳ בחי׳ חג״ת והיינו כשהן אחוזים יחד, הרי סגולה זהו בחי׳ אגודה, ועמ״ש בד״ה ביום השמע״צ בענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם ומשם יובן ענין הבונה בשמים מעליותיו ע״י ואגודתו על ארץ יסדה כו׳ שהוא בחי׳ סגולה הנ״ל שעי״ז נמשך מימי קדם והיינו ע״י אשר נשבעת כו׳ בחי׳ שלמעלה מהחכמה אף שאין החכמה והשכל מחייב שיהי׳ ע״י סגול הנ״ל שהוא ג׳ קוין שבנפש אהוי״ר והתעוררות רחמים יהי׳ נמשך עי״ז אתעדל״ע מימי קדם כי הרי אין ערוך כו׳, אלא שכך עלה ברצונו וזהו אשר נשבעת כו׳ אשר קדשנו במצותיו כו׳ וזהו ג״כ לשון סגולה שהוא הרפואה שאינה ע״פ השגת חכמי הרופאים כ״א בדרך רחוקה ונפלאה כו׳ כך בחי׳ הנ״ל

שיהי' ע"י אתעדל"ע דנש"י התעוררות מלמעלה מעלה זהו ענין סגולה כמ"ש בד"ה נאוו לחייך בתורים וה"ע אשר נשבעת לאבותינו כנ"ל.

ולהבין ביאור ענין סגולה זו וגם מה שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה שיסוד אגודה וסגולה הנ"ל להיות ע"ז הבונה בשמים מעליותיו ובחי' מימי קדם, כ"ז נמשך על ארץ דוקא. יש לפתוח לזה פיתחא ממ"ש בתו"א פ' שמות ע"פ הבאים ישרש בענין קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שהמצות נק' בשם תבואה וזריעה זרעו לכם לצדקה שעל ידם נצמח ונמשך אורות עליונים תר"ך עמודי אור אך היינו דוקא ע"י שנזרעי' בארץ חפץ היינו כנס"י שעליה נאמר כי תהיו אתם ארץ חפץ כו' ע"ש עד וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות כו' והכח הצומח הזה בארץ חפץ, היינו להיותן בחי' סגולה הוא האהבה הטבעית למס"נ באחד שזהו למעלה מהשכל, ויש ב' בחי' סגול הא' חג"ת אהוי"ר ורחמים כנ"ל, הב' נה"י היינו בבחי' נצח כי עם קשה עורף הוא ובבחי' הודאה אף שאינו משיג ויסוד ההתקשרות חזק כנז' גבי מצה בענין שאין התינוק יודע לקרות אבא כו' ומצד בחי' זו יש בה הכח להצמיח ישועות ע"י זריעות מעשה המצות, ובד"ה בשלח פרעה נת' שכח הצומח נמשך מצד בירור נה"ב ששרשה לפני מלוך מלך וגו', אך בירור זה זהו דוקא ע"י ארץ חפץ הנ"ל, וזהו ענין סגולה לשון אוצר, ופרש"י שמשימי' באוצר כלי יקר ואבנים טובות, כי אבן א' ב"ן דהיינו בירור דנה"ב ששרשה משם ב"ן וכן בירור הרפ"ח ניצוצי' וכשמתבררי' נק' אבנים טובות ע"ד מעשים טובים, עמ"ש בד"ה ששה משמותם ובד"ה ושמתי כדכד וע"פ בעטרה שעטרה לו אמו בביאור ע"פ ונקדשתי ובד"ה משמח חתן, וע' בזח"א ויצא דף * ע"פ ויקח מאבני המקום ובתו"א פ' ויצא, והנה כל אבנים טובות הנ"ל נכללו בבחי' העלאות מ"ן בכנס"י שהנפש מבררת אותם וע"כ נק' אוצר חביב, וכ"כ בספר פנים יפות פ' יתרו וז"ל פי' סגולה לשון אוצר כמו שמלקט דברים המפוזרים ומכניסם לאוצר אחד כך יתלקטו כל ניצוצי' הקדושות המפוזרי' בכל העולם עכ"ל, וזהו כי לי כל הארץ היינו בין ארץ חפץ העליונה ובין בחי' והארץ היתה תוהו, ואי לזאת והייתם לי סגולה שיהי' נכלל באוצר דארץ חפץ גם הברורים מבחי' עולם התוהו, וגם י"ל שגם מה"ט נק' אגודה שבה מתקבץ ומתאסף המ"ן מבירורי הניצוצי' שנש"י מבררי' ונעשי' מטורי דפרודא לבחי' אחדות וכמ"ש בתו"א פ' וישב ע"פ והנה אנחנו מאלמים אלומים, וכמ"ש במ"א בענין ורב להושיע, ועמ"ש בד"ה תורה צוה בפי' בהתאסף ראשי כו' ובד"ה שובה ישראל בפי' וה' אספני, ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ הקבצו ושמעו כו', וע' זח"ב ויקהל דר"ד ע"ב, וגם נקראו אגודה ע"ש שמלמעלה למטה נמשך לתוכה כל האורות עליוני' כמ"ש בפרד"ס ערך אגודה, ובמא"א אות א' סכ"ט אגודה בסוד המל' כי בה נאגדים האורות עליוני' אגודת אזוב נק' היסוד עכ"ל, וע' בת"ז תיקון ל"ט דפ"ג וע' בתו"א סד"ה וישב יעקב בענין פי' מגורי אביו לשון

דף: בכת"י מקום חלק וצ"ל: קמח, ב.

אוצר, וז״ל המא״א אות סמך סעיף ג׳ סגולה אוצר חביב והיינו המל׳ יראת ה׳ היא אוצרו בנאה כאוצר רחב עכ״ל, ועיין מענין אוצר במא״א אות א׳ סעיף קי״ז ובי״ג שם שהאריך במאמרים, עוד פי׳ במא״א אות סק״ו אסיפה במל׳ כי שם מקום הועד וההתאספות ובזח״ב תרומה קכ״ז א׳ פי׳ ישראל לסגולתו אתר דנטיל וכניס כולא וע׳ במק״מ שם, ועמ״ש בד״ה והנצח זו ירושלים שע״י הנצח נמשך התגלות אוצר של יראת שמים וכמו״כ מלמעלה גילוי סדכ״ס כו׳, ויש להעיר מפסוק יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב, דברים כ״ח י״ב, גם מפסוק להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא משלי ח׳ כ״א, וי״ל דבחי׳ זו דוהייתם לי סגולה באה תחת הבחי׳ ראשונה שנאמר לישראל היינו אם שמוע תשמעו בקולי, כי שמיעה היא תליא בהאי אתר כנז׳ בזח״ג פ׳ בהר היינו לקבל עול מלכותו ית׳ ועז״נ שמוע מזבח טוב כמ״ש במ״א ע״פ ראה אנכי כו׳ אשר תשמעו וע׳ ברבות ע״פ וישמע יתרו ס״פ כ״ז, גם כי שמע לשון אסיפה כמו וישמע שאול, וזהו ג״כ ענין ואספת דגנך לאסוף גם עסק המו״מ אל בחי׳ אחד ואהבת כענין עשה תורתך קבע כו׳. והנה כ״ז זהו ענין מעלות ומדריגות כנסת ישראל מצד עצמה שהוא בחי׳ סגולה שהיא היותה ארץ חפץ שבה דוקא יש הכח להצמיח ישועות ע״י מעשה המצות ושיהי׳ באתדל״ת שלהם אתדל״ע אשר האתדל״ת הוא בבחי׳ סגול וזהו ענין כי אמרתי עולם חסד יבנה אמר אש מים רוח, ועי״ז נמשך מלמעלה ג״כ את ה׳ האמרת כו׳ אך על ההמשכה הנמשך בה אורות עליונים ע״י מעשה המצות עז״נ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים כו׳, והענין ע״פ מ״ש ברבות פ׳ פקודי תוך פנ״א קס״ג ב׳ למלך שנטל אשה וחבבה יותר מדאי כך הקב״ה חיבב את ישראל כו׳ שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים כו׳ הרי מבואר דשבח ממלכת כהנים כו׳ זהו דומה למלך שנטל אשה וחבבה כו׳ היינו מה שנמשך בה ע״י יחודה עם המלך ממש, וכך בהנמשל זהו ע״י המצות וזהו מ״ש בתניא פמ״א וז״ל והיינו יחודו * העליון שבאצי׳ הנעשה באתדל״ת ע״י יחוד נפש האלהי׳ והתכללותה באור ה׳ המלובש בתורה ומצות שעוסקי׳ * בהן והיו לאחדים ממש כמש״ל, כי עי״ז מתייחדים ג״כ מקור התורה והמצות שהוא קוב״ה עם מקור נפשו האלקי׳ הנק׳ בשם שכינה שהן בחי׳ ממכ״ע ובחי׳ סוכ״ע כמ״ש במ״א באריכות עכ״ל, ולכן נק׳ בחי׳ זו ע״ש ממלכת כהנים, כי כהן הוא שושבינא דמטרוניתא הממשיך בחי׳ יחוד עליון הנז׳, אבל בחי׳ והייתם לי סגולה זהו מעלתה מצד מהותה ועצמותה שהוא דוקא כלי המסוגל לקבל גילוי אור יחוד העליון שלכן ניתנה התורה לישראל ולא למלאכים כי ישראל עלו במחשבה מבחי׳ איהו וגרמוהי חד, ועי״כ הם ג״כ כלים לקבל יחוד העליון שע״י המצות בחי׳ גילוי איהו וחיוהי חד כנז׳ בתר״א פ׳ יתרו בד״ה זכור את יום השבת ובד״ה ראיתי והנה מנורת זהב גם אפ״ל והייתם לי סגולה בחי׳ וארשתיך לי בחי׳ אירוסין ואתם תהיו לי ממלכת כהנים בחי׳ וידעת את ה׳ בחי׳ נישואין.

יחודו: בתניא שם: יחוד.
שעוסקי׳: שם: שעוסקת.

להבין ענין ההפרש בין בחי' זו הב' לבחי' הא' הנה ע"פ משנ"ת בענין והייתם לי סגולה שהוא היותם בחי' ארץ חפץ הרי עכ"ז זה שתצמיח הפרי הוא ע"י הגרעין הנזרע בה והן המצות ואז עי"ז נצמח פרי חשוב עד אין קץ שיש בה טעם ותענוג, וכמו אשה היולדת זכר שהוא בחי' עליונה יותר ממנה עצמה כו', הב' ע"ד מ"ש ע"פ שחורה אני ונאוה שבעוד הנשמות למעלה בבחי' אצי' שרשן מכלים דאצי', וע"י ירידתה למטה בבי"ע נעשית בבחי' כלה כלתה נפשי, ואזי מקבלת הטפה שהיא התורה והמשכה זו הוא מעצמיות א"ס ב"ה ממש, והמשכה זו דוקא ע"י אתדל"ת מבירור המ"ן. וזהו מעלת ממלכת כהנים שמקבלת מח"ע והוא ג"כ ענין איהו וחיוהי שלמעלה מבחי' איהו וגרמוהי, ומ"מ זהו ע"י והייתם לי סגולה אוצר חביב שבו אבנים טובות בירור שם ב"ן כנ"ל שעי"ז דוקא נמשך המ"ד דמ"ה ששרשו ממו"ס כנזכר בביאור ע"פ והנצח זו ירושלים, הג' י"ל כמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות ענין ההפרש בין אהבה דבחי' אברהם שהוא מלמטה למעלה, אבל אה"ר דאהרן הוא מלמעלה למטה שיהי' הגילוי גם למטה כמו למעלה וזהו אהרן אותיות נראה באורך נראה אור כו' אשר עין בעין נראה אתה ה', וזהו ענין כשמן הטוב כו' זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו כו' יעו"ש באריכות, ולכן נק' ממלכת כהנים, אשר הכהנים מבחי' אהרן קו ימין חח"ן כו', משא"כ סגולה סגול זהו מבחי' אברהם כו'. והנה תוכן כל ג' ענינים הנ"ל הוא הכל כוונה א' ע"ד שנת' תחלה והוא מבואר בזח"ג פ' צו דל"ד סע"ב מאן ממלכת כהנים כד"א זאת תהי' משחת אהרן ומשחת בניו, דכד אתברכא כנס"י על ידא דכהנא כדין אתקרי על שמיהן, וענין שמתברכת ע"י הכהן היינו שהוא שושבינא דמטרוניתא, וע' בזח"ג פ' שמיני דל"ז, והענין כי זאת היינו כנס"י וכתיב בזאת יבא אהרן, ופי' זאת משחת אהרן שאהרן ממשיך בה מבחי' משחת קדש, וכמש"ש פ' צו דל"ד ע"א וע"ש במק"מ, וזהו פי' ממלכת בתוס' מם שהוא מורה על גדלות המלוכה וכמש"ש דל"ד סע"ב ר"ש אומר מלכות כהנים לא איקרי אלא ממלכת כו' •

אלא ממלכת כו': בבוך וישכם לבן - תורת אמת נוסף:

ושם דכהני אמלכו לה ומחברין לה במלכא וכדין הוא ממלכת, וע' במא"א אות מ' סעי' ס"ב והיי"נ שם הביא מהזהר פ' ויקרא דף ז' ע"ב מאן מלוכה דא כנס"י דמלכא בה אתקשר, וברע"מ פ' פנחס איהו מלך ואיהי מלכתא, וזה ע"ד שנת' דמל' הוא רק בחי' שם והארה בת"א פ' וארא בד"ה לכן אמור לבנ"י וזהו איהי מלכתא בחי' שמו אבל איהו מלך זהו עצמו' והוא ז"א דאצי' שהמל' הוא שמו, וכהני מחברו לה במלכא שיומשך מבחי' אתה קדוש בבחי' שמך קדוש כנזכר בתו"א בד"ה אסרי לגפן בענין וינוחו בו ישראל מקדשי שמך ואז נק' ממלכת כי המלך ושמו א', וזהו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, עוי"ל ע"ד הנזכר בזח"ב ר"פ יתרו דס"ז ע"ב בענין אית מלך לעילא וכהן דמשמש תחותי' כו', ואית מלך לתתא וכהן כו', וזהו ממלכת כהנים.

וזהו ע"ד למרבה המשרה בחי' בינה, או כענין כד יתבא על כורסיא מלך רב איקרי וכמ"ש סד"ה לא הביט און ביעקב בפי' ותרועת מלך בו, גם ע"י שמאיר בה מבחי' מלך מלכי המלכים וכענין ואולם חי אני וימלא כבוד כו' ובילקוט הביא מהמכילתא בפי' ממלכת כהנים ראוים היו ישראל לאכול בקדשים, והיינו כמ"ש במ"א ע"פ ואם האכל יאכל בשני אכילות הכתוב מדבר א' אכילת כהנים וא' אכילת מזבח שאכילת מזבח הוא ארי' דאכיל קורבנין שהוא מבחי' פני ארי' והוא בחי' העלאות מ"ן אבל להיות אכילת אדם העליון שם מ"ה זהו ע"י אכילת כהנים כו' נמצא בחי' כהנים המשכת שם מ"ה, ועמ"ש מענין ממלכת כהנים בד"ה והיה מספר בנ"י, וכעין זה פי' בספר פנים יפות והנה בחי' זו נמשך ע"י ושמרתם את בריתי ברית בחי' התקשרות והוא ענין ועשה טוב דהיינו מעשה המצות שממשיכים בחי' טוב והתקשרות ויחוד עליון דסוכ"ע וממכ"ע, וכמ"ש ג"כ גבי כהונה ברית מלח עולם הוא לפני ה' כו' ס"פ קרח ובמא"א אות מם סעי' ס"ב ממלכת כהנים מ' דאו"א נקרא שניהם כהנים.

וגוי קדוש זהו בחי' עליונה יותר מבחי' ממלכת כהנים וכמ"ש בזח"ב משפטים דקכ"א ע"א, והענין כי הנה פ"ב דיבמות ד"כ ע"א גבי איסור מצוה ואיסור קדושה ס"ל לר' יהודה איסור קדושה היינו שניות מד"ס והטעם שנקראו איסור קדושה היינו קדש עצמך במותר לך, ופרש"י קדש א"ע לעמוד ולהזהיר להוסיף עליהם שניות המותר לך ע"י העריות כדי שלא תבוא לידי עריות האסורות מן התורה, וכ"ה בסנהדרין דנ"ג ע"ב, ופי' קדש את עצמך במותר לך מבואר בד"ה ולא אבה ה' אלקיך לשמוע כו' להיות בטל רצונך הן במחשבה רבות מחשבות כו' והן בדבור שלא להיות דיבורו ורוח פיו כרצונו והן במעשה אפי' בהיתר והוא בכל שיעור וקומה של אדם להשליך רצונו מנגד וביטול זה הוא מבחי' חכ' כי בחכמה אתבירירו לברר הטוב מהרע ולבטל הרצון אשר לא לה' אף שהוא מתאוות היתר שהיא ג"כ קליפה ונק' קליפת נוגה ולכן אמרז"ל קדש את עצמך כי קדש הוא בחכמה כמו קדש לי כל בכור כו', פי' הבכור הב' יחידות הכף עשיריות הריש מאות היינו ג' בחי' נר"ן שהם מעשה ודבור ומחשבה וכמ"ש במ"א בד"ה מה טובו אוהליך יעקב, ועי' ביטול זה שבאתדל"ת שמבטל ומסלק א"ע ורצונו גורם כמו"כ מלמעלה גילוי בחי' יו"ד שהוא ח"ע שכדי להיות גילוי זה צ"ל ע"י ישת חושך סתרו בחי' צמצום וכמו צמצם שכינתו בין שני בדי ארון כו'. והנה ע"ז אמרז"ל ע"פ כי טובים דודיך מיין ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה כי הם מבחי' חכ' עילאה הנק' סופר שלמעלה מבחי' ספר, וכמ"ש ע"פ שחורה אני ונאוה כי ותורה אור אבל ד"ס הם בחי' מקור האור בחי' ישת חושך סתרו, ולכן רוב דקדוקי סופרים הם במצות ל"ת שהם בחי' בארץ לא זרועה כו' ע"ש והיינו כי מ"ע הם בו"ה ומצות ל"ת הם בבחי' י"ה, וזהו ענין ההפרש בין ממלכת כהנים שעם היות שעי"ז נמשך יחוד העליון אך הוא היחוד שע"י רמ"ח מ"ע הן ה' חסדים אבל ע"י קיום ד"ס ומל"ת נק' וגוי קדוש מבחי' קדש את

עצמך כו׳ והוא ענין יחוד י״ה, וע׳ בזח״ג פ׳ אחרי דע״ז ע״ב שיחוד ו״ה הוא ע״י החסד אתא חסד ופריש גזעין, וזהו ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא אכן יו״ד עם ה״א עילאה לא תליא חיבורא דלהון בחסד אלא במזלא תליא, וזהו נמשך ע״י והייתם לי ופי׳ במכילתא שתהיו קנוין לי ועוסקין בתורה ולא תהיו עוסקי׳ בדברים אחרים והוא ממש ענין קדש את עצמך במותר לך, וגם שע״י עסק התורה דמחכמה נפקת ממשיך ג״כ יחוד י״ה כנזכר ע״פ אלה פקודי המשכן משכן העדות וכמ״ש ג״כ בפסוק או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי ב״פ שלום, שלום שלום לרחוק ולקרוב כו׳ וזהו שתהיו קנוים לי היינו כמ״ש מלאה הארץ קניניך היינו קנה חכמה קנה בינה המתגלים בבחי׳ הארץ הוא תושבע״פ כו׳, שע״ז ארז״ל בינה יתירה ניתנה באשה כו׳.

לבאר הענין קצת בענין שד״ס גבוהים יותר קדש את עצמך במותר לך דוקא הנה איתא בגמ׳ פ״ח דיבמות דע״א ב׳ לא ניתנה מצות פריעה לאברהם אבינו כו׳ וכ׳ התוס׳ אלא הלמ״מ הוא ויהושע אסמיכה אקרא ושוב מול את בנ״י שנית, ומ״מ אברהם עצמו קיים פריעה ג״כ אף שלא נצטווה כמו שקיים כל התורה עד שלא ניתנה, וצ״ל אמאי לא ניתנה מצות פריעה לאברהם כיון שמ״מ קיים מצות פריעה, אך הענין דמצינו גבי מצות מילה נאמר לאברהם אני אל שדי התהלך לפני כו׳ ועז״נ וארא אל אברהם כו׳ באל שדי, משמע שם אלקים היה מתגלה לו גם קודם שנימול רק שכדי להיות גילוי אל שדי ע״ז נצטווה לימול כו׳ והיינו כי שם אלקים הוא בחי׳ שמש ומגן ה׳ אלקים היינו מגן ונרתק המכסה ומסתיר על השמש כו׳, והנה מגן ופרסא זה הוא בתכלית הקדושה אך ע״י ריבוי השתלשלות המסכים שבין עולם לעולם נמשך משם ג״כ יניקת קליפות נוגה שהיא ההבדלה בין טהור לטמא, וע׳ במא״א אות ע׳ סנ״ג ובסידור בדרוש חרבות צורים שזהו ענין מלך אלקים על גוים, ולכן גם מקודם שנימול היה לו התגלות שם אלקים, וכמ״ש בזח״א וירא דצ״ז ע״ב, אך כדי להיות וארא כו׳ באל שדי אשר הוא בחי׳ היסוד כמ״ש בזח״ג ויקרא די״א ע״ב שהוא הממשיך תוס׳ אור בבחי׳ שם אלקים וכמ״ש וצדיק יסוד עולם וזהו שאמר לעולמו די, ופי׳ שם דהא די סיפוקא הוא היינו במילוי וברכה כו׳ משא״כ שם אלקים הוא מדה״ד וצמצום כו׳, וגם פי׳ באל שדי מלשון ברכת שדים ורחם כמ״ש בתו״א ע״פ וארא אל אברהם היינו כמו שהחלב מגדל את הולד ומשעשע אותו כמו כן נמשך המשכה בהגדלה וריבוי היפך הצימצום כו׳ ולכן כדי לקבל אור וגילוי זה נצטווה לימול, כי כל זמן שהערלה מסתיר א״א להיות גילוי זה כו׳ אך על הפריעה לא נצטווה כי עור הפריעה הוא עור דק ואינו מסתיר כ״כ אמנם אח״כ נצטוו מהלמ״מ גם על הפריעה, והיינו כי באברהם כתיב וארא כו׳, באל שדי אכן ושמי הוי׳ שהוא למעלה מעלה מבחי׳ אל שדי זה לא נודעתי להם, והיינו כי בחי׳ שדי שאמר לעולמו די הוא גילוי ההעלם שבסדר ההשתלשלות ונק׳ ברכת שדים מוחין דאימא אבל שם הוי׳ שהוא היה הוה ויהיה למעלה

מסדר זמנים ולמעלה מבחי' ההשתלשלות העולמות וכדי שיהי' גילוי בחי' שם הוי' צריך ג"כ להסיר עור הפריעה כי אף שעור הפריעה הוא קליפה דקה מ"מ לגבי שם הוי' חשיב זה הסתר והעלם כמו עור הערלה, ע' בסידור בד"ה למנצח על השמינית, ודוגמא לדבר מצינו בספרים שהנשמה שאף שהיא בג"ע כשצריכה לעלות למדרגה גבוה יותר דנין אותה על עבירות קלות מה שבבחי' ראשונה לא הסתירו כ"כ כו', וכמו מה שאינו מכוין בברכותיו כו' ע' בתו"א ע"פ ויהי מקץ גם ע"ד וסביביו נשערה מאד, ועי' מזה בפרד"ס שער הטעמים פ"ד גבי פסיק טעמא שבין שני שמות הוי' שמזה נמשך מה שמדקדק עמהם כו' י"ל המכוון שהדקדוק כדי להיות גילוי שם הוי' הראשון שלמעלה ממקור ההתהוות וכמ"ש בד"ה ועשית ציץ ועמ"ש בד"ה וירא ישראל בתו"א פ' בשלח, וע' בד"ה מה טובו, וכמו שארז"ל לענין חציצה פ"ט דמקואות דעל בגדי חכמים פוסל החציצה בקל יותר מעל בגדי ע"ה כו', ועד"ז יובן ענין הנ"ל דהסתר עור הפריעה ובלק"ת פ' לך לך שע"י המילה גילוי ע' אורות שלמטה מהחזה אבל להיות גילוי האורות שלמעלה המכוסים ביסוד אימא שהוא בחי' עה"ח כי שם יחוד או"א זה א"א כ"ז שלא פרע כו' גם גילוי הנ"ל זהו מבחי' הכתר כי משליש העליון דחסד ההוא נעשה הכתר דזו"ן כמ"ש בפע"ח שער חג השבועות, ועד"ז יובן ענין ד"ס כי הנה לע"ל כתיב והיה הוי' לי לאלקים שיהי' גילוי בחי' עצמות אור א"ס שלגבי גילוי זה יהי' הוי' רק בחי' שם אלקים, ולכן כדי להיות גילוי זה מסתיר אפי' שאינן אסורים מדאורייתא, וזהו ענין דברי סופרים שהם למעלה מבחי' ותורה אור אלא שעי"ז יהי' לע"ל גילוי בחי' ישת חושך סתרו, ולכן נגד גילוי זה ג"ז חשוב הסתר וזהו קדש עצמך במותר לך, והנה ד"ס נק' קווצותיו תלתלים תלי תלים של הלכות שחורות כעורב בחי' ה"ג שדוחה אף את המותר, וע"ז דוקא נאמר שחורה אני ונאוה, וזהו כמעלת הזהב תושבע"פ ה"ג על הכסף ה"ח דתושב"כ בסוד הגביע כסף דיוסף גביע גימ' ה"פ טוב, וזהו הנחמדים מזהב כו' והנה ממלכת כהנים ג"כ מבחי' חסד ושרש המשכה זו מבחי' כשמן הטוב על הראש כו' זקן אהרן ושער רישי' כעמר נקי אך ע"י ד"ס שמבחי' שחורות כעורב ממשיך מבחי' גבוה יותר, וזהו ענין וגוי קדוש שע"י קדש א"ע במותר לך נמשך מבחי' עצמיו' אור א"ס וע' בזח"א ס"פ ויחי דר"ן ע"א מענין כמעלת הזהב כו', ומ"ש במ"א בענין שלע"ל יהי' הלוים כהנים כו' ועוד דוגמא לזה שלגבי בחי' עליונה יותר מסתיר גם הדקות כמ"ש בביאור כי על כל כבוד חופה שכדי להיות גילוי בחי' פנימיות התורה שממ"ס א"א להיות כ"א לע"ל כאשר יוגמר כל בירור הניצוצות ויתברר ק"נ ולא יהי' מסך מבדיל כו'.

ביאור הדברים הנה ענין הבונה בשמים מעליותיו יש לומר כי הנה איתא הקב"ה בשעת חורבן בהמ"ק סליק לעילא לעילא בפ' ויקרא ד"כ ע"ב, ופי' במק"מ לעילא לאימא לעילא לאבא וכדמוכח בסמוך עכ"ל ובתו"א בד"ה וארא אל אברהם פי' לעילא לעילא לגבי בחי' מהותו ועצמותו בחי'

יחיד כו׳, לפ״ז י״ל לעילא בחי׳ סוכ״ע ועוד לעילא למעלה מסוכ״ע, ושם כחשיכה כאורה כו׳ וכמ״ש בד״ה כי עמך מקו״ח אבל בבחי׳ שמים שהוא התורה עז״נ השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל כמש״ש ועי״כ צ״ל הבונה בשמים מעליותיו היינו ב׳ בחי׳ דלעילא לעילא כו׳ הנ״ל שהן בחי׳ מעל שמים חסדך ובחי׳ על הוי׳ יומשכו ויתגלו בבחי׳ שמים ואזי יהי׳ ורב טוב לבית ישראל, אך המשכה וגילוי זה זהו ע״י ואגודתו על ארץ כו׳ ע״ד קוב״ה אחד לעילא לא יתיב כו׳ עד כו׳ למהוי אחד באחד, בשגם כי המשכה זו הוא מבחי׳ יחיד ועי״כ הכלי לזה הוא בחי׳ אחד והיינו בחי׳ ואגודתו כו׳ ויש אחד דיחו״ע ויש יחו״ת ג״כ אחד ע״ד כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו בחי׳ יחו״ת ג״כ אלא אחד, עוד י״ל מעליותיו ע״ד מי עלה שמים שבחי׳ שמים ז״א עולה בבינה הנק׳ מי והיינו ע״י והחיות נושאות בזהר ויקהל קצ״ז. וזהו ואגודתו על ארץ שעי״ז הם דוגמת המרכבה ועי״ז הבונה בשמים להיות מי עלה שמים. וענין ממלכת כהנים י״ל ע״ד מ״ש עבודת מתנה אתן את כהונתכם הנז׳ באגה״ק ע״פ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים וזהו ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא שע״י חסד עליון נעשו פב״פ היינו בחי׳ אהבה בתענוגים דכנס״י וממילא נמשך מלמעלה ג״כ מבחי׳ פנימיות משא״כ מתחלה הם אב״א פי׳ שמקבלת ג״כ בבחי׳ אחוריים היינו ע״ד אתכפייא וזהו ענין לכתך אחרי במדבר כו׳ כנזכר בד״ה זכור את אשר עשה לך עמלק כו׳ והוא כמו עד״מ יש לומד איזו חכמה בחפצו ורצונו ועי״ז מקבל השכל בעומק ע׳ בביאור מאמר תשורי מראש אמנה בפ׳ שמות, משא״כ כשאין לו חשק וחפץ בזה נק׳ שמקבל רק בבחי׳ אחוריים כו׳, ועיין מ״ש מענין נסירה בביאור ע״פ אני ישנה ולבי ער.

גם יש להעיר לענין ג׳ בחי׳ הנ״ל דסגולה מכל, וממלכת כהנים וגוי קדוש מג׳ בחי׳ דיברכך יאר וישא הנז׳ בד״ה כה תברכו, וע״פ הנ״ל יבואר פי׳ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים מאי ואתם הא לעיל מיני׳ כתיב והייתם, אלא שלהיות לי עז״נ עבודת מתנה אתן כו׳ ואין זה בכח האדם כ״כ וזהו ענין בראת צדיקים כמ״ש בתניא ע״כ אמר מחדש ואתם תהיו לי כו׳ שזהו בתורת מתנה.

יתרו י״ט י׳

וקדשתם היום ומחר. פי׳ ברבות דהיינו קדושין וזהו ביום חתונתו חיתונין היו וענין היום ומחר י״ל היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, וכבסו שמלותם פי׳ במ״נ ויזקק מדותיו והיינו כי מדה ל׳ לבוש מדו בד,

אך נ׳ ממ״ש בפי׳ כבס בין לבושו היינו לבושים הם מודומ״ע שבהם המצות וצ״ל כיבוס במי הדעת, ע׳ רמב״ם סוף ה׳ מעילה ועמ״ש ע״פ שעלו מן הרחצה שנרחצים ע״י מ״ד, והיו נכונים ליום השלישי, ענין ג׳ ימים בקדושין נגד מחודומ״ע ג׳ לבושים בד״ה וישלח יהושע שנים אנשים מרגלים ג״פ קדוש, ונ׳ כי על שלשה דברים העולם עומד תורה ועבודה וגמ״ח ג׳ קוין, או כי בג׳ דרכים האשה כנ״י נקנית בכסף ובשטר כו׳, כי ביום השלישי קו האמצעי תורה מבריח מן הקצה אל הקצה, עמש״ל דל״ה ע״א על פסוק והבריח התיכון המשכה מלמעלה מהשתלשלות אזי ירד ה׳, בת״ת גם הכלי שם הוי׳, עמ״ש בת״א פ׳ נח.

וקדשתם היום ומחר. פ״ט דשבת דפ״ז א׳ וכ״ה פ״ו דיבמות סב״א יום אחד הוסיף משה מדעתו בכדי שיהי׳ יום שלילו עמו, י״ל עפמ״ש ע״פ וידעת היום שתדע בחי׳ היום כי ברישא חשוכא והדר נהורא ועי״ז תבין כי הוי׳ הוא האלקים כו׳. פ״ד דיבמות מ״ו ב׳ דריש מוכבסו שמלותם דהוצרכו ג״כ טבילה ובע״ג פ׳ יתרו פי׳ מה מחר לילו עמו היינו התגלות התורה לע״ל ע״י הגלות שנמשל ללילה וכן היום דמ״ת לילו עמו גלות מצרים, ואפ״ל כי פי׳ יום א׳ הוסיף משה מדעתו כי ג׳ ימים נגד ג׳ מוחין חב״ד והתורה היא הדעת אך הדעת מתחלק לחו״ג וזהו תשב״כ ותשבע״פ ע״כ הוסיף משה יום א׳ מדעתו, מדעתו דוקא שיוחלק הדעת לחו״ג בכדי שיהי׳ נמשך תושבע״פ שניתנה למשה ומשה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל, וע׳ כה״ג בענין ג׳ ברכות דבהמ״ז ורבנן הוסיפו ברכה ד׳ מטעם הנ״ל כמ״ש בלק״ת פ׳ נשא בביאור ע״פ כה תברכו כו׳, ועמ״ש בביאור דל״ג בעומר ע״פ מארבע הרוחות בואי הרוח כי מצד ז״א הם ג׳ מוחין וכדי שיחלק הדעת לב׳ מוחין חו״ג זהו ע״י המשכה ממו״ס דעתיקא כמו שכדי להשפיע השכל למטה צ״ל לזה שכל גדול יותר ע״ד המגביהי כו׳ המשפילי כו׳, א״נ הוסיף יום א׳ מדעתו, כי הנה יום ג׳ לבוש דעשייה וידוע בענין אף עשיתיו שעשייה מרבה בחינה רביעית הגדולה מג׳ בחי׳ מודומ״ע שה״ע רצון העליון כנזכר בפי׳ רובע ישראל בד״ה מי מנה וזהו יום אחד שהוסיף משה מדעתו. רבות וירא פנ״ו העירו מפסוק יחיינו מיומים הושע ו׳ ב׳, ועמ״ש שרומז לכח״ב גם לתלת רישין, רבות רמח״א ד׳ רצג״א רבות יתרו פכ״ח קמד״ב, נשא פ״ט רל״ה ב׳ איש זה הקב״ה אשתו אלו ישראל כו׳ וכה״א וקדשתם היום ומחר, אפ״ל כי בקדושין יש ב׳ בחי׳ הא׳ אשר קדשנו במצותיו, הב׳ מ״ש קדשנו במצותיך לכן צ״ל היום ומחר, שם פי״ב רמח״א ולא היו אלא קדושין שנאמר וקדשתם. ועו״ש עמוד ד׳ ביום חתונתו זה סיני חתונין היו שנאמר וקדשתם היום כו׳.

פ׳ עקב רצג״א, אין כותבין שטרי אירוסין כו׳ והחתן נותן שכר וממי למדנו מהקב״ה בשעה שקידש לישראל כו׳ וקדשתם היום ומחר ומי כתב השטר הזה משה שנאמר ויכתוב משה את התורה הזאת, ומה שכר נתן לו הקב״ה זיו הפנים כו׳ כי קרן עור פניו כו׳. גם אפ״ל ענין וקדשתם היום ומחר כי האשה שהיא כנס״י נקנית בג׳ דרכים בכסף ובשטר ובביאה, וכסף ושטר אפ״ל

ע״י שליח והיינו כי השטר כ׳ משה וה״ע אותיות התורה והכסף זה גמ״ח משא״כ ביאה זהו היחוד עצמו לא שייך ע״י שליח כו׳ לכן נאמר רק וקדשתם היום ומחר היינו נגד כסף ושטר כו׳ גם שטר נגד עבודה אותיות התפלה במקום קרבנות כו׳.

יום א׳ הוסיף משה מדעתו. עיין בהביאור ע״פ מים רבים לא יוכלו כו׳ (דחתונת ב״ד ר׳ בער) שיש בדעת ב׳ בחי׳ ד״ע וד״ת ע״ש כל ההסבר וד״ת מתחלק לחו״ג, ע״כ השי״ת אמר היום והמחר ומקצת יום ג׳ הם כנגד הזדככות חב״ד לקבל התורה, כמ״ש בהתאסף ראשי עם כו׳, אך משרבעה״ש שהי׳ מבחי׳ ד״ת הוסיף יום א׳ שיתחלק הדעת לחו״ג אהוי״ר, וזהו מדעתו דוקא, משא״כ ד״ע אין בו התחלקות, אך להבין מ״ש מה מחר כו׳, נ״ל שי״ל בע״א דהשי״ אמר פרישה שני ימים ולילה א׳ ג׳ עונות כנגד דעת וחו״ב, ולכן אמר משה מה מחר לילו עמו חו״ב יום ולילה אף היום בחי׳ דעת ג״כ לילו עמו כי מתחלק לחו״ג אהוי״ר יום ולילה כמ״ש בשל״ה סוף מסכת שבועות, וכן מבואר בביאור הנ״ל איך מדות דד״ע הם בהתכללות בחי׳ רבקה יעו״ש ע״ז יום א׳ סגי כי כלולי׳ עקודים בכלי אחד, משא״כ בד״ת ע״ש, ובזה יובן איך דמשה רבינו עה״ש לא שינה ח״ו היפך מזריזי׳ המקדימם כי בד״ת צ״ל כך, וא״ש מ״ש ביום השלישי, כי ג׳ וד׳ הכל אחד הוא באמת מוח הדעת הרי שלישי רק שמתחלק לחו״ג, וכמ״ש האריז״ל בענין הד׳ כוסות בין שלישי לרביעי לא ישנה כי הכל מוח א׳.

י״ט ט״ו

ויאמר אל העם. אדר״ן פ״ב איזהו סייג שעשה משה לדבריו הרי הוא אומר כו׳ וקדשתם היום ומחר כו׳ אלא כו׳ לשלשת הימים כו׳ והוסיף להם משה יום אחד מעצמו כו׳ ותצא ממנה ש״ז ויהיו טמאים כו׳ עד בטהרה כו׳ והסכים דעתו לדעת המקום. רבות בא פי״ט קל״ה ד׳ אל תגשו אל אשה. תשא פמ״ו ק״ס ע״ב. ויקרא רפ״ה היו נכונים לשלשת ימים.

יתרו י״ט ט״ז

ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה, פ״ק דברכות ד״ו סע״ב שהמשמח את החתן זוכה לחמשה קולות שנאמר ויהי קולות כו׳.

בעמה״מ שער או״א פכ״ב קולות וברקים ה״ס שם מ״ב כו׳ וענן כבוד ה״ס שם ע״ב וקול שופר אימא עילאה כו׳ ע״ש.

בחיי ס״פ וירא ל״ב ג׳ ודעת רז״ל כי שופר של מ״ת שכתוב בו וקול שופר חזק מאד שופר אילו של יצחק היה כו׳ כוונתם על מדתו של יצחק כו׳ מדת הגבורה ששמענו מפיו אנכי ולא יהיה לך כו׳ ע״ש.

בפ׳ מקץ ע״פ ביום השלישי זאת עשו וחיו כו׳ זכות התורה סייען שכתוב ויהי ביום השלישי בהיות הבקר כו׳.

בפ׳ יתרו צ״ג ג׳ וקרנו של איל (של יצחק) קרן שמאל הוא הנשמע בהר סיני כו׳ קרן ימין הוא שעתיד לתקוע בו לע״ל כו׳, (והוא ענין והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול) קול השופר הזה הוא פחד יצחק כו׳ וזהו ויחרד כל העם לשון ויחרד יצחק כו׳. צ״ה סע״ב, קכ״ח ג׳ רה״א.

רבות וירא ר״פ נ״ו ע״פ ביום השלישי וישא אברהם כו׳ ביום השלישי יקימנו כו׳ ביום השלישי של מ״ת שנאמר ויהי ביום השלישי כו׳.

פ׳ בשלח פכ״ג דק״מ ע״ב ע״פ וארנן לבקר חסדך כו׳ אותו הבקר של מ״ת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיות הבקר.

כי תשא ס״פ מ״ב ע״פ והנה עם קשה עורף הוא, תדע להם שהם קשים כשבא הקב״ה ליתן להם את התורה מה כתיב בהם ויהי ביום השלישי בהיות הבקר אמר הקב״ה אראה להם כל ניסי ולואי להני, ראי׳ למ״ש בת״א פ׳ יתרו ד״ה זכור ושמור שמה שהיו הקולות וברקים להחריד בשביל ביטול היש.

בשה״ש רבה בפסוק כי טובים דודיך ד״ו ע״ב, מה המים בקולי קולות (היינו ע״י רעמים וברקים) שנאמר קול ה׳ על המים כך תורה בקולי קולות שנאמר ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים כו׳, וע׳ מענין המטר שהוא ע״י רעמים בד״ה האזינו השמים דרוש השני בהביאור.

בפסוק עד שהמלך במסיבו די״א ע״ד שהקולות וברקים היו לעוררם מבחי׳ שינה כו׳ ע״ש. זח״ג תצא רפ״א ב.

ת״ז בהקדמה י״א א׳ וביומא תליתאה נחיתת לעמודא דאמצעיתא ע״י משה ההוא ביום השלישי בהיות הבקר כו׳.

והר סיני* עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש וגו'. כתיב ואת ההר עשן וירא העם וינועו כו' ומשה נגש אל הערפל וגו'. הנה ענין עשן מבואר בספרי הקבלה ובפי' הראב"ד לס"י שהוא ר"ת עולם שנה נפש אשר על ענין ג' בחי' אלו הוא יסוד של הספר יצירה. (הג"ה וע' מזה בפרד"ס שער פרטי השמו' פרק ח' וז"ל והנה בעל ס"י כלל ענין הבריאה בעולם שנה נפש וז"ל בפרק שישי תלי בעולם כמלך על כסאו. גלגל בשנה כמלך במדינה לב בנפש כמלך במלחמה עכ"ל הס"י כו' והענין הוא כי עולם הבינה הנק' עולם ע"ש ההקיף כו' שנה בתפארת כו' לב בנפש היינו במלכות עכת"ד בקצרה והאריך, והראב"ד בס"י סוף הס"י פי' כמלך על כסאו שאינו מתפעל לדבר מן הדברים, כמלך במדינה שמתעסק במשפטי המדינה בחי' עטרה לב בנפש כמלך הנלחם עם אויביו או להרוג או לסבול רחמי ה' כדי לקבל עומ"ש עכ"ל וההפרש בין כמלך על כסאו ובין כמלך במדינה קרוב למ"ש בענין אגוסטוס יושב ומלך עומד ברבות בשלח ר"פ כ"ג, או ע"ד שנת' בלק"ת פ' בלק סד"ה לא הביט און ביעקב בפי' ותרועת מלך בו, ובפי' לס"י לחכם א' בעה"מ ספר אוצר ה' מצאתי וז"ל כמלך על כסאו ר"ל שאינו מפחד משום דבר ואינו מתפעל לענין מענינים (עמ"ש בלק"ת בשה"ש בביאור ע"פ לבבתני אחותי פ"ב ומ"ש בזח"ג נשא קכ"ח ב' בענין סבא דעתוהי סתים ומוחיה סתים ושכיך, ושם דקל"ז סע"א בענין גאוה שאנן לעת"י אתמר) גלגל בשנה כמלך במדינה שכשהלך במדינה יצטרך להתעסק במשפטי העם, ודעתו אינו כ"כ נחה ושוקטת (והוא ענין ז"א וזהו ע"ד ההפרש בין קדש ובין קדוש כמשנ"ת בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש וברכו את הוי') לב בנפש כמלך במלחמה ירצה שצריך לערוך מלחמה על אויביו או להרוג או ליהרג או לסבול זהו פשוטו (ועמ"ש ע"פ כי תצא למלחמה) אמנם סודו הנעלם כן הוא תלי בעולם ר"ל בינה בתפארת הוא כמלך על כסאו ואין שטן ואין פגע רע כזקן מלא רחמים (והיינו כי התגלות עתיק הוא בבינה ונק' עלמא דחירו וזהו ענין מלך עילאה ואיהו רזא דקה"ק הנז' בזהר ר"פ יתרו דס"ז ע"ב, ופי' תלי פי' בפרדס שם שהוא נק' אצל קצת תוכנים תנין, ופי' שהוא מלשון קוצותיו תלתלים ויותר י"ל ע"ד שפי' בפרד"ס בעה"כ ערך תל דפי' ברע"מ שהוא יסוד נק' תל שהכל פונים בו עכ"ל ע"ד ונבנתה עיר על תלה בירמי' סי' למ"ד י"ח, והנה כערך היסוד למלכות כן ערך הבינה לז"א, כי מקור השפע לז"א נמשך מיסוד אימא ונק' עיקרא ושרשא דאילנא בזהר ר"פ פקודי וזהו ענין תלי בעולם כמלך על כסאו וזה כמ"ש בזהר ואתחנן דרס"ה ע"ב בפי' היושבי בשמים כו' דיו"ד היושבי הוא יתיר אלא שזהו ענין מה שנמשך יסוד דאימא ומתלבש בז"א הנק' שמים כו' ע"ש בפי' הרמ"ז, וזהו כענין מלך על כסאו) וגלגל בשנה ר"ל תפארת שבו י"ב גבולי אלכסון כמלך במדינה הוא תפארת ישפוט תבל בצדק (ור"ל כי המדינה הוא מל' הנק' עיר אלקינו, כ"מ בפרד"ס שם וגם פי' שהוא בחי' דין וי"ל שהוא ענין שם אד' אלף דין כמ"ש במ"א ובסה"מ

והר סיני: אות זה נמצא גם בהמאמר הבא בד"ה והר סיני.

סי׳ קע״ב פי׳ מ״ש ברע״מ פ׳ פנחס דרט״ו סע״ב גלגל איהו י׳ ולית לי׳ תנועה בלא אמת המים דאיהו ו׳, פי׳ אות יו״ד הוא באבא ומשם נמשך הגלגל וזהו ענין הדפק שאינו נח תמיד כמו הגלגל כו׳, ובמא״א ג׳ ט״ז פי׳ גלגל גי׳ אד׳ וכך שמה כי היא נקודה שכל ו״ק מתגלגלי׳ בה, וגלגל חמה נק׳ ז״א ועל המיעוט נק׳ ג״כ בינה כך עכ״ל, וא״כ לפמ״ש דגלגל ר״ל תפארת היינו ג״כ שכל הו״ק מתגלגלי׳ בו כי הוא שרש ועיקר כולם ומייחד כולם להיו׳ נמשך י״ב גבולי אלכסון שהוא ע״י התכללו׳ ועמ״ש מענין פנימיו׳ ז״א בביאור ע״פ המאמר הזהר אמור דצ״ד תלתא אינון דזימנין מקדש כו׳ וה״ע תפארת וגם כי ת״ת נעשה כתר וה״ע גלגל וכענין גלגלתא דחפיא על מוחא, וביהושע סי׳ ה׳ ט׳ היום גלותי כו׳ ויקרא שם המקום ההוא גלגל כו׳, נמצא כי גלגל שייך לענין גילוי, וכך ע״י תפארת נמשך הגילוי במדינה שהיא מל׳ כי הנה שנה י״ב ירחין פי׳ בפרד״ס ערך שנה שהוא המ׳ שתחתיה י״ב בקר דבריאה כו׳ גם שנה לשון שינוי שהשינוי להיות ומשם יפרד כו׳ עולם הנפרדי׳ משא״כ ימות החמה נק׳ יומין עילאין בחי׳ ימי השמים יחו״ע ביטול וזהו ענין גלגל בשנה שמבחי׳ תפארת במ׳ יומין תתאין להיות אעפ״כ גילוי היינו בחי׳ יומין שבכל יום מאיר י״ב צירופי הוי׳) עטרה לב בנפש ר״ל מל׳ הנק׳ לב כמלך במלחמה כי היא כלוחמת והנוקמת נקמת ה׳ ונקמת תורתו (וכמ״ש בזהר בשלח דנ״ו ע״א ע״פ על כן יאמר בספר מלחמות ה׳ ועמ״ש בביאור ע״פ וכל בניך, שלכן בנין המלכות מהגבורות ושרש גבורות אלו נמשכים מחכ׳ כו׳, ואפ״ל זהו בחי׳ לב בנפש ל״ב היינו הארת ל״ב נתיבות החכמה הנמשכים במל׳ וכמ״ש בפרד״ס ערך לב ע״ש) בנפש פי׳ כי כל אותם כולם שתחת היחוד מלאכי׳ ומניע הגרמי׳, והגרמי׳ והשכלי׳ בכללם כולם כא׳ ונק׳ נפש עכ״ל. ובספר הכוזרי מאמר רביעי פכ״ה האריך בענין עולם שנה נפש שבספר יצירה ושם בהמפרש כי הלב מקור החיים בגוף כמו גלגל השמש בסדור זמן השנה, כי בדמיון הזה של השמש בתנועתו העצמיי׳ והיא המסדרת חלקי השנה וקיום הישוב כן הלב מסדר החיים בבעל חי והוא שולח הדם ע״פ כל הגוף ונותן מזון לכל אבר ואבר עכ״ד. ועמ״ש בד״ה אני ישינה ולבי ער דלשם נת׳ פי׳ וענין לב, והנה הכוזרי שם פי׳ עולם הוא עולם השכליי׳ ודמה הענין האלקי כשהוא מנהיג הרוחניו׳ כמלך על כסאו אשר יעשו דבריו ברמז מעט אצל סגולתו ועבדיו המכירים אותו מבלי תנועה מהם וממנו, (ולפי לשון הקבלה י״ל זהו ההנהגה בעלמין סתימין דלא אתגליין המקבלים מהבינה ה׳ עילאה שהיא מחשבה, וז״ש אשר יעשו דבריו ברמז שא״צ לבחי׳ דיבור) ופי׳ שנה הוא עולם הגלגלי׳, ודמהו כשהוא מנהיג הגלגלים למלך במדינה כי היא צריך להראות בפנות המדינה שיראה על כל חלק ממנה ממשלתו ומוראו ותועלותיו (ולפי האמת י״ל זהו ההנהגה בעלמין דאתגליין המקבלי׳ מבחי׳ הדיבור עליון כו׳ וז״ש ב׳ בחי׳ מלך הנז׳ בזהר ר״פ יתרו ס״ז ע״ב כנ״ל), ופי׳ נפש היינו החי מדבר שבעולם השפל, ודמוהו כשהוא מנהיג החיים כמלך במלחמה, שהוא בין הפכיים ישתדל להגביר אוהביו ולגבר על אויביו עכ״ד וכ׳ המפרש שזהו ע״ד לב בנפש היינו בגוף שנק׳ נפש והיינו כי גוף בעלי חיים

מורכבת מד׳ מזגי׳ ויסודות הפכי׳ זה לזה וזה תיקון החי שלא יתגבר אחד על חבירו הרבה ואז יחלה החי וימות, והלב המסדר החיים שומר זה השיווי ומכניע להתגבר ביותר ומגביה לשפל עכ״ל. וזהו ענין ה׳ מלך תגל הארץ, תגל ר״ת תלי גלגל לב, שהם הנהגות ג׳ עולמות הנ״ל שהחוקרים קוראים זה לעולם השכלי׳ ועולם הגלגלי׳ ועולם השפל, והפרד״ס שער כ״א פ״ח פי׳ זה בג׳ מדריגות שבאצי׳ בינה ו״ק ומלכות, וכמו״כ לפ״ז הם ג״כ ג׳ עולמות בי״ע כי בינה מקננא בבריאה ונק׳ בורא חושך עלמין סתימין דלא אתגליין, וזהו כמלך על כסאו כי עולם הבריאה נק׳ עולם הכסא ו״ק מקננין ביצירה יוצר אור בחי׳ עלמין דאתגליין המקבלין מהדיבור וזהו כענין כמלך במדינה שביצירה יש עה״ד טו״ר וצריך השגחה יתירה כו׳, ומל׳ הנק׳ לב או נפש מקננא בעשי׳ ושם מקום המלחמה וכמ״ש אף עשיתיו, שם יש בחי׳ אף כו׳ וצריך הלב להלחם עם תאוות נה״ב ע״ד כי תצא למלחמה על אויביך כו׳ שעת צלותא שעת קרבא וע״י ניצוח מלחמה זו יהי׳ עלי׳ יתירה מבחי׳ עולם שנה וכמ״ש במ״א בפי׳ אף עשיתיו אף מרבה בחי׳ רביעית שלמעלה מג׳ בחי׳ בי״ע והוא רצון העליון הנמשך ומתגלה ע״י קיום התורה ומצות שהם בעשי׳ דוקא, משא״כ המלאכים ביקשו התורה ולא ניתנה להם כו׳, והנה לפ״ד כל המפרשי הס״י הנ״ל עולם גבוה מבחי׳ שנה ושנה גבוה מבחי׳ הנפש, ואאזמו״ר נ״ע כאן פי׳ להיפוך דנפש הוא גבוה מבחי׳ שנה ועולם.

קיצור. ענין עולם שנה נפש פי׳ בס״י שכל מה שיש בעולם יש בשנה וכן בנפש יעו״ש ואמר תלי בעולם כמלך על כסאו ענין השקט ושאנן ופי׳ הפרד״ס בינה עלמא דחירו, והמפרש בס״י פי׳ בינה נק׳ תלי וז״א נק׳ עולם, גלגל בשנה כמלך במדינה גלגל נק׳ ת״ת מלשון גילוי שמגלה האור, והוא מנהיג השנה מלכות ענין שינוי ומשם יפרד ע״י י״ב בקר י״ב ארחין, כמלך במדינה ע״ד אימתי גדול ה׳ כשהוא בעיר אלקינו עולם הדיבור, וענין לב מל׳ בנפש בבי״ע כמלך במלחמה ששם יש טו״ר וע״כ צריך להגביר הטוב ולהכניע הרע כמו לב האדם צריך להנהיג כן גופו ונפשו, וחכמי המחקר פי׳ עולם שנה נפש עולם השכלי׳ ועולם הגלגלים, ועולם השפל, ויש לפרשו על ג׳ עולמות בי״ע וע״י מלחמה שבנפש שעת צלותא שעת קרבא עי״ז עלי׳ למעלה מבחי׳ עולם ושנה שהם בריאה ויצירה והיינו באצי׳, וזהו אף עשיתיו אף הוא ריבוי כמ״ש במ״א ע״פ מי מנה כו׳ רובע ישראל עכ״ה).

ב) **שה״ש** ג׳ ו׳ מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן, זח״ב ל״ז ב׳ כתמרות דכר ונוק׳ עשן חיוור ואוכם, ע׳ מזה בפ׳ וישלח קע״ו סע״ב ובפ׳ בראשית די״ח סע״ב, ואפ״ל כי מי זאת בינה ומל׳ כמ״ש ר״פ תרומה והם ב׳ בחי׳ שבנשמה בצלמו בצלם אלקים שבד״ה כי תצא ושיתחברו יחדיו כמ״ש בד״ה יונתי זהו כתמרות עשן ב׳ בחי׳ עשן והיינו ענין ויעל עשנו כעשן הכבשן, וזהו עשן המערכה ועשן הקטורת מזה״ח ומזה״פ וזהו ענין עולת תמיד שהוא בחי׳ קומי לך ועי״ז רעייתי יפתי

בתומ"צ היא העשויה בה"ס ע"י וה"ס עשן כולו מפני כו׳ גם י"ל ב׳ בחי׳ עשן כענין שבת תתאה ושבת עילאה, ואפ"ל כמ"ש בפנ"י ע"י עשן מושך לו האור, א"כ ע"י שנעשה עשן זהו גורם שיומשך גילוי אוא"ס למטה, וא"כ זה היה הכח שיוכל להיות אתעדל"ע ואתדל"ת, וע׳ בד"ה וכל העם רואים, ולכן לע"ל ג"כ ועשן ונוגה, וע׳ בד"ה וכל העם רואים בענין שקודם מ"ת לא היה המצוה והעבירה כו׳ כי לא היה עולה עשן כו׳. מענין עשן עמ"ש בד"ה ע"כ כו׳ בואו חשבון וי"ל לפ"ז כי עולם בי"ע נפש מ׳ דאצי׳ והמחברם זהו שנה י"ב ירחין י"ב בקר ע"ד שהיכל קדה"ק מחבר אצי׳ עם בריאה, ואפ"ל שלכן וה"ס עשן כו׳, כי הנה הדיבור בד"ת נק׳ עשן דסליק מפומייהו ברע"מ פ׳ צו דכ"ח סע"ב ופי׳ הרמ"ז הוא הבל פיהם העולה כו׳ וזה דומה לנר כו׳ שאם יש בו קיטור וימשיך האור אליו כו׳ כנ"ל, והכח הזה בהבל לפי שכלול מאר"מ וכמו עשן שכלול מאר"מ, וע"ש כ"ט רע"א דהעלאה שמלב למוח נק׳ עשן העולה מבינה לחכמה כו׳, ולכן שיהי׳ הבל הדיבור בד"ת כמו עשן להמשיך גילוי והמשכות האור בעולם שנה נפש זהו ע"י וה"ס עשן והיינו מפני אשר ירד כו׳, וכ"מ ברבות פקודי פנ"א דעשן הוא התורה כמש"ש ע"פ והנה תנור עשן ולפיד אש כו׳ ע"ש.

קיצור. עשן בירור העולה מבי"ע, מי זאת נק׳ תמרון עשן עשן מזה"ח וענן הקטורת מזה"פ והתחברותם ע"ד קומי לך נק׳ תמרות שבת תתאה ושבת עילאה עולת תמיד בחי׳ מי זאת העשוי׳ בה"ס ע"י ויעל עשנו כעשן הכבשן, ולכן וה"ס עשן, עשן מושך האור למטה לכן עסק התורה נק׳ עשן הבל אר"מ, גם י"ל וה"ס עשן תושבע"פ תנור עשן מפני אשר ירד עליו ה׳ באש תושב"כ, וכן פי׳ הרמ"ז ר"פ אמור דתורה נק׳ אש ע"ש שרשה מגבורה דעתיק ונק׳ מוסר אביך, ובחיי פ׳ לך לך תנור עשן נוק׳ לפיד אש דוכרא היינו תושבע"פ ותושב"כ. עשן בד"ה בואו חשבון.

ג) **והנה** אמרו ישראל למשה קרב אתה ושמע כו׳ שלא רצו בביטול החיצוני׳ כ"א בביטול הפנימי׳ כו׳ י"ל ע"ד ההפרש בין אליהו למשה, שאליהו הי׳ לו הביטול בחיצוני׳ ע"ד שגופו עלה בסערה כו׳, משא"כ במשה היה לו הביטול בפנימיו׳ יותר, אבל עכ"ז בחיצוני׳ כו׳ כמ"ש מזה בד"ה ושמתי כדכד (הראשון) ספ"ד בענין שהם וישפה ועמ"ש מזה בביאור והנצח זו ירושלים ובביאור ע"פ כי תצא, אך בעת שעלה להר היה לו הביטול בחיצוני׳ ג"כ ע"ד שהי׳ באליהו שהרי לחם לא אכל כו׳ רק לא ע"ד אליהו שנהפך כו׳, והנה עולם התחיה אינו כבחי׳ אליהו שהרי יהיו גופים גשמיים רק שנזדככו א"כ זה כעין משה שעלה בהר כו׳, וכן ראיתי בעין יעקב פ׳ הספינה על מאמר ומלחמה לצדיקים לע"ל, הביא לשון הרשב"א ומה שארז"ל העוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי׳ כו׳ והיה בו כענין משה בסיני, ואם תרצה לומר כענין אליהו וחנוך שארז"ל שנעשה בשרן כלפידי אש כו׳ ע"ש הרי סברתו שיהי׳ כמו משה בסיני כו׳ ועמ"ש מזה בד"ה ונשב בגיא, וז"ש בואו ונחזיק טובה כו׳. והענין כי הנה החיצוני׳ גבוה מהפנימיו׳ עיין מ"ש מזה בד"ה שיניך כעדר פ"ב שבחי׳ החיצוני׳

שרשו ממקיפי׳, ועיין בענין החשמ״ל המלביש לזו״נ ששרשו גבוה מזו״נ בד״ה והבדילה הפרוכת בת״א פ׳ לך וכמו המשל ששרשו גבוה כו׳, וע׳ בד״ה ביאור ע״פ משה ידבר בענין בי״ע ששרשם מתקון הראשון די״ג ת״ד ועד״ז נת׳ שהשערות די״ג ת״ד שרשם גבוה כו׳, ולכן זה שיומשך הגילוי גם בחיצוניו׳ בהגוף כמו בחי׳ משה גבוה מבחי׳ אליהו שהוא רק בפנימיו׳ ואין הגילוי בחיצוני׳ ממש, ולכן ומשה נגש אל הערפל בחי׳ ערפל הוא חיצוני׳ בחי׳ הענן ע״ד חשמ״ל כו׳ והוא בשרשו גבוה יותר שנמשך מבחי׳ ישת חשך סתרו ובבחי׳ זו עלה משה כו׳, וע׳ מזה בזהר פ׳ נח דס״ו ע״א משה לא יכול כו׳ אלא כו׳ בתוך הענן כו׳ אל הערפל כו׳, וע״ש שהוא בענין הלבושים הנעשים לצדיקים ממעשה המצות כו׳, ועמ״ש מזה בתו״א פ׳ חיי בד״ה יפה שעה אחת בתשובה כו׳ כמשל המסתכל באור צח דרך היריעה כו׳ ובמק״מ פ׳ בראשית י״ח שהוא לבוש החשמ״ל וזהו ענין את קשתי נתתי בענן, אך משה הוא שנזדכך גופו כ״כ מעין מה שעתיד להיות בתחה״מ וזהו של נעלך כו׳ אבל ישראל לא רצו בזיכוך בחי׳ זו, ולכן אמרו קרב אתה כו׳ ואת תדבר אלינו וכדפי׳ בזהר ואתחנן דרס״א סע״ב שלא רצו לקבל מת״ת שהוא יחו״ע ע״ח, שלזה צריך זיכוך הנ״ל דמשה שהוא ע״ד וה״ס עשן עליי׳ עולם שנה נפש כו׳ כ״א רצו לקבל מעלמא דנוקבא בחי׳ וא״ת שיהי׳ יש ובטל ויהי׳ עולם שנה נפש כמו שהן בבחינתן, ועמ״ש בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה שוש תשיש שבבחי׳ זו נק׳ כנס״י עקרה יולדת בת נשים דעתן קלות ע״מ לקבל פרס כו׳.

קיצור. קרב אתה ושמע הפרש בין אליהו למשה שבאליהו הגיע הביטול גם בחיצוניותו ובמשה בפנימיותו, אמנם כשהיה משה בהר נזדכך חיצוניותו ע״ד מעין שיהי׳ בתחה״מ משא״כ באליהו נהפך חיצוניותו לרוחניות ופנימיות, וחיצוניות שרשו גבוה מהפנימיות כעין החשמ״ל ששרשו גבוה מזו״נ, וזה ענין הערפל ובו נגש משה והיינו ע״י של נעלך, וישראל לא רצו בביטול זה כ״כ בחיצוני׳ הגוף שיהי׳ מענין תחה״מ וביטול העשן במקורו כ״א רצו להשאר על אופנם רק שבפנימיו׳ יהי׳ בטל וע״כ אמרו ואת תדבר כו׳ ע״ד את עשית את השמים כו׳.

ד) **והנה** כתיב והר סיני עשן כו׳ ויהי קול השופר הולך וחזק ופרש״י מנהגו של הדיוט כ״ז שהוא מאריך לתקוע קולו מחליש וכוהה אבל כאן הולך וחזק מאד, ועיין בזהר יתרו פ״א ב׳ ויקרא ד״ו ע״ב וד״ז ע״א והנה בפ׳ יתרו שם מה שופר אפיק קלא אשא ורוחא ומיא אוף הכי כולא אתכליל בהאי כו׳, ויש להעיר מענין את ה׳ האמרת היום ומענין כי אמרתי עולם חסד יבנה בד״ה לסוסתי, ועמ״ש ע״פ יום ליום יביע אמר וע״פ אין אמר ואין דברים בביכעל הר״פ והענין כי ענין בחי׳ עשן הנ״ל זהו ג״כ ענין כמראה הקשת אשר יהי׳ בענן כו׳ שבחי׳ הענן ועשן ענין א׳ כי הענן הוא ענין ואד יעלה מן הארץ כו׳ וכמ״ש בזהר בראשית דל״ה ע״א ואיד יעלה כו׳ תננא סלקא מן הארץ כו׳ כגוונא דא תננא דקורבנא כו׳ ובמק״מ שם תננא רומז אל מעשה התחתונים כו׳ כי עולה כו׳ כתמרות

עשן כו׳ וענן שעולה ומתמר ביושר י״ל רומז אל קו האמצעי שמבריח מן הקצה אל הקצה שעולה עד הכתר מל׳ דא״ס כו׳ אליו ולא למדותיו, וזהו ענין שלא נצח הרוח את עמוד העשן כו׳ וכמ״ש בת״א בד״ה אלה תולדות יצחק שהעלי׳ ממטה למעלה בחי׳ זו אין לה קץ ותכלית משא״כ מלמעלה למטה הרי לא כמו שנמשך מע״ס באצי׳ כך ממש נמשך מאצי׳ לבי״ע, אלא מאצילות לבי״ע משתנה השפע ע״י פרסא כו׳ ע״ש דלכן נאמר ב״פ אברהם, אבל יצחק נאמר רק פ״א כו׳ ועמ״ש ע״פ זכר רב טובך שיש ריבוי בחי׳ טוב בסדר ההשתלשלות ממדריגה למדריגה כו׳, ולכן תוקעים בקול שופר בר״ה שה״ע או״ח העלאה עז״נ מן המיצר כו׳ במרחב כו׳ הולך ומתרחב כו׳, וזהו ענין הקשת ג״כ חצי עיגול מלמטה למעלה הולך ומתרחב וקשת זהו ר״ת תקיעה שברים תרועה כמ״ש בפרד״ס ערך קשת וערך תקיעה וכמו החיצים הנזרקים בקשת עולים למעלה ביותר כך ה״ע ההעלא׳ ע״י כמראה הקשת כו׳ וג׳ גווני הקשת חג״ת אהוי״ר ורחמים, ועמ״ש מזה בד״ה וישב יעקב, וזהו ג״כ ענין עשן שהוא מג׳ בחי׳ אש רוח מים העולים כו׳ ולכן גבי כמראה הקשת כתיב ואראה ואפול כו׳ כי ע״י העליי׳ למעלה מבחי׳ כמראה אדם כו׳ שנאמר מקודם ובשעת מ״ת קול שופר שמלמעלה למטה ג״כ הולך חזק מאילו של יצחק כו׳, ועמ״ש סד״ה להבין מ״ש ביום השמע״צ בענין והוא כחתן, ושם נאמר ישיש כגבור, וה״ס תרין תפוחין שלמעלה משערות בחי׳ אמת ג״כ תלת עלמין אני ראשון ואני אחרון בשוה והוא נמשך ע״י וה״ס עשן שהוא עליי׳ עולם שנה נפש גם בחיצוני׳ שנזדככו כו׳ אזי יוכל להיות גילוי ואמת ה׳ לעולם, וגם כמו שהעשן העולה ממשיך אליו אור הנר שמלמעלה שיומשך כמו כן למטה בהעשן, וע׳ בהרמ״ז ואתחנן דרס״א סע״א בענין בתוקפא עילאה שזהו קול שופר הולך וחזק וה״ס ז׳ הבלים גי׳ אמת, הבל מילוי ס״ג בחי׳ יצחק, ועמ״ש במ״א דמ״מ כ״ז מקרן השמאלי דאילו של יצחק ושופר גדול דלע״ל מהימני כו׳, וע׳ בחיי יתרו צ״ג ג׳, ושופר קול הוא מקור להתהוות הדבור כנודע משופר דר״ה שכדי להמשיך בחי׳ התהוות עולם הדיבור הוא ע״י קול כו׳ וכן במ״ת דכתיב וידבר אלקים כו׳ לאמר שיהי׳ ואשים דברי בפיך צריך לזה מתחלה קול כו׳, גם יש ב׳ בחי׳ קשת ע׳ במא״א סוף אות ק׳ סעיף ב׳ זח״א די״ח ובפ׳ נח דע״א ע״ב א׳ מלמטה למעלה והוא המל׳ שנק׳ כמראה הקשת אשר יהי׳ בענן ב׳ יוסף ותשב באיתן קשתו מלמעלמ״ט ממשיך מבחי׳ איתן מו״ס אשר משם רועה אבן ישראל הוא מל׳ ועד״ז א׳ יהונתן ואני שלשתי החצים ג׳ טיפין יורה כחץ כו׳, וכמ״ש ע״פ ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה כו׳ וענין יורה כחץ שנמשך במהירות מלמעלמ״ט בחי׳ יביע אמר זהו ענין והוא כחתן ועמ״ש בדרוש ויגמול שקדים, והנה קשת כמו חצי עיגול א״כ ב׳ בחי׳ קשת זהו כמו שני חצאי עגולים שמתחברים זע״ז למהוי אחד באחד, ועמ״ש בענין שתי חצוצרות חצי צורות ובענין ב׳ מחצית השקל כו׳ לע״ל עשן ונוגה כי כמראה הקשת כן מראה הנוגה ואורח צדיקים כאור נוגה ועמ״ש מענין אש בד״ה ושבתה הארץ דטבע המים להדבק והוא האהבה דלדבקה בו שתשאר עצמות הנפש דבוקה בו ית׳

משא״כ בחי׳ אש הוא שמפרדת כחות הנפש ממהותה ועצמותה ותשתפך הנפש אל חיק אביה כו׳, והיינו כי אש היא אצי׳ ומתפרדים כוחות דבי״ע בחי׳ בראתיו יצרתיו כו׳ שהם מים רוח עפר ונשאר רק ניצוץ האלקי בחי׳ אש כו׳ ולכן מפני אשר ירד עליו ה׳ באש ע״כ וה״ס עשן כו׳ פירוד כח הנפש וזהו תיקון לבי״ע הנק׳ ומשם יפרד, שיפרדו להיות בחי׳ יש וכאן הוא בהיפך שנפרדו מהיש ליכלל בבחי׳ אין וכענין מ״ש בפי׳ והרוח תשוב בד״ה האזינו שזהו עד יעבור עמך הוי׳, ולכן באליהו ג״כ רכב אש וסוסי אש כו׳ וע׳ במא״א סכ״ד בענין ד׳ יסודות אש בחי׳ מדבר ובחי׳ אצי׳, ועיין ברבות בשה״ש ס״פ לחייו כערוגת הבושם בענין מימינו אש דת שהתורה אורה של אש לבנה כתובה עליה באש שחורה זח״ג קל״ב א׳ וע׳ בהרמ״ז פ׳ עקב עמש״ש ברע״מ דרע״ג סע״א ואורייתא אתייהבת בימינא האריך בענין מימינו אש דת שהתורה מצד חכמה דאצילות נק׳ ימינו ומצד שרשה בחכמה שבו גבורה דעתיק נק׳ אש וזהו דת פי׳ קו המדה כו׳ וז״ש אש שחורה ח״ס ע״ג אש לבנה חכ׳ דאצי׳ כו׳, דר״ה ע״א, וע׳ מענין מימינו אש זח״א מקץ קצ״ח א׳ ויחי רי״ט ב׳ מימינו אש דת, ימין ה׳ עושה חיל ועי״ז ובלע המות כו׳, ודרמ״ג ע״א ושם ר״ת מימינו אש דת מאד אותיות אדם ע׳ ביאור לבבתני, ע״ד פ׳ שמע אור הגבורה בכלי החסד וכנ״ל בענין מו״ס ואבא וארא כ״ז א׳ ל״ב סע״א, יתרו פא״א פ״ב סע״א פ״ד א׳, וע״ש מענין וה״ס עשן שהעשן כלול חיוור סומק ואוכם והם ע״ד ג׳ גוני הקשת, והאש נתעטר בהעשן, עוד מימינו אש זהר תרומה קל״ה א׳, וארגמן דא שבועות כו׳ מימינו אש כלול חו״ג ע׳ בענין מזל תאומים יתרו ע״ח, קס״ו ב׳ פי׳ מימינא מרזא דאור קדמאה ויקהל דר״ו סע״ב ר״פ קרח קע״ו א׳ ובהרמ״ז שם מימינו חסדים דאבא אש דת חסדים דאימא שנעשו גבורות דאבא וע׳ מענין כי אש יצאה מחשבון חקת קפ״ב א׳, ר״ל רמ״ו ועמ״ש סד״ה ונקדשתי בתוך שכל הבירור ע״י האש סד״ה והיה מספר בנ״י שבחי׳ אש יהי׳ לע״ל למעלה מבחי׳ רוח ועמ״ש סד״ה והנצח בענין ואני אהיה לה חומת אש וענין ביום ההוא תקראי אישי ירד באש הרי האש עולה, אלא ע״ד עושה שלום במרומיו אש ומים אין מכבין וכן גבריאל שר של אש ירד וקירר כך יוכל להיות ירד באש וי״ל שזהו אור הגבורה בכלי החסד כו׳, וכענין ארי׳ גבורה גם ע״ד וע״י יתיב כו׳ נהר דינור נגיד ובזח״א כ״ג סע״ב דהיינו נוראיל וע׳ בפרד״ס ערך ארגמן ושער ההיכלות פ״י ובערך נהר משמע נהר דינור ת״ת כשיונק מגבורה וא״כ נוריאל לי נורא וזח״ג ע״א ובת״ז תיקון נ״ד צא״א והרי נהר דינור נגיד בירידה והמשכה וזהו אשר ירד באש ויסוד נק׳ נהר דינור ע״ז תקראי לי אישי.

והר סיני* עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה׳ באש וגו׳. כתיב ואת ההר עשן וירא העם וינועו כו׳ ומשה נגש אל הערפל וגו׳. הנה ענין עשן מבואר בספרי הקבלה ובפי׳ הראב״ד לס״י שהוא ר״ת עולם שנה נפש אשר על ענין ג׳ בחי׳ אלו הוא יסוד של הספר יצירה (הג״ה ועיין מזה בפרדס שער פרטי השמות פרק שמיני וז״ל והנה בעל ס״י כלל ענין הבריאה בעולם שנה נפש וז״ל בפרק שישי תלי בעולם כמלך על כסאו, גלגל בשנה כמלך במדינה לב בנפש כמלך במלחמה עכ״ל הס״י כו׳ והענין הוא כי עולם הבינה הנק׳ עולם על שם ההקף כו׳ שנה בתפארת כו׳ לב בנפש היינו במלכות עכת״ד בקצרה והאריך, והראב״ד בס״י סוף הס״י פי׳ כמלך על כסאו שאינו מתפעל לדבר מן הדברים כמלך במדינה שמתעסק במשפטי המדינה בחי׳ עטרה לב בנפש כמלך הנלחם עם אויביו או להרוג או לסבול רחמי ה׳ כדי לקבל עול מלכות שמים עכ״ל וההפרש בין כמלך על כסאו ובין כמלך במדינה קרוב למ״ש בענין אגוסטוס יושב ומלך עומד ברבות בשלח ר״פ כ״ג, או ע״ד שנת׳ בלק״ת פ׳ בלק סד״ה לא הביט און ביעקב בפי׳ ותרועת מלך בו ובפי׳ לס״י לחכם א׳ בעה״מ ספר אוצר ה׳ מצאתי וז״ל כמלך על כסאו ר״ל שאינו מפחד משום דבר ואינו מתפעל לענין מענינים (עמ״ש בלק״ת בשה״ש בביאור ע״פ לבבתני אחותי פ״ב ומ״ש בזח״ג נשא קכ״ח ב׳ בענין סבא דעתוהי סתים ומוחיה סתים ושכיך, ושם דקל״ז סע״א בענין נוה שאנן לעת״י אתמר) גלגל בשנה כמלך במדינה שכשהלך במדינה יצטרך להתעסק במשפטי העם ודעתו אינו כ״כ נחה ושוקטת (והוא ענין ז״א וזהו ע״ד ההפרש בין קדש ובין קדוש כמשנ״ת בד״ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש וברכו את הוי׳) לב בנפש כמלך במלחמה ירצה שצריך לערוך מלחמה על איוביו או להרוג או ליהרג או לסבול זהו כפשוטו (ועמ״ש ע״פ כי תצא למלחמה) אמנם סודו הנעלם כן הוא תלי בעולם ר״ל בינה בתפארת הוא כמלך על כסא ואין שטן ואין פגע רע כזקן מלא רחמים (והיינו כי התגלות עתיק הוא בבינה ונק׳ עלמא דחירו וזהו ענין מלך עילאה ואיהו רזא דקה״ק הנז׳ בזהר ר״פ יתרו דס״ז ע״ב, ופי׳ תלי פי׳ בפרדס שם שהוא נק׳ אצל קצת תוכנים תנין, ופי׳ שהוא מלשון קווצותיו תלתלים ויותר י״ל ע״ד שפי׳ בפרד״ס בעה״כ ערך תל דפי׳ ברע״מ שהוא יסוד נק׳ תל שהכל פונים בו עכ״ל, וע״ד ונבנתה עיר על תלה בירמיה סי׳ למ״ד י״ח והנה כערך היסוד למלכות כן ערך הבינה לז״א, כי מקור השפע לז״א נמשך מיסוד אימא ונק׳ עיקרא ושרשא דאילנא בזהר ר״פ פקודי, וזהו ענין תלי בעולם כמלך על כסאו וזה כמ״ש בזהר ואתחנן דף רס״ה ע״ב בפי׳ היושבי בשמים כו׳ דיו״ד היושבי הוא יתיר אלא שזהו מה שנמשך יסוד דאימא ומתלבש בז״א הנק׳ שמים כו׳ וע״ש בפי׳ הרמ״ז, וזהו ענין כמלך על כסאו) וגלגל בשנה ר״ל תפארת שבו י״ב גבולי אלכסונים כמלך במדינה הוא תפארת ישפוט תבל בצדק (ור״ל כי המדינה היא מל׳ הנק׳ עיר אלקינו כ״מ בפרדס שם וגם פי׳ שהיא בחי׳

והר סיני: סעיף זה נמצא גם בתחלת המאמר דלעיל ע׳ תתטז.

דין וי"ל שהוא ענין שם אדני אלף דין כמ"ש במ"א ובסה"מ סי' קע"ב פי' מ"ש ברע"מ פ' פנחס דרט"ו סע"ב גלגל איהו י' ולית לי' תנועה בלא אמת המים דאיהו ו' פי' אות יו"ד הוא באבא ומשם נמשך הגלגל וזהו ענין הדפק שאינו נח תמיד כמו הגלגל כו', ובמא"א ג' ט"ז פי' גלגל גימט' אדני וכך שמה כי היא נקודה שכל ו"ק מתגלגלים בה, וגלגל חמה נק' ז"א ועל המיעוט נק' ג"כ בינה כך עכ"ל. וא"כ לפמש"כ דגלגל ר"ל תפארת היינו ג"כ שכל הו"ק מתגלגלים בו כי הוא שורש ועיקר כולם ומייחד כולם להיות נמשך י"ב גבולי אלכסון שהוא ע"י ההתכללות ועמ"ש מענין פנימ' ז"א בביאור ע"פ המאמר הזהר אמור דף צ"ד תלתא אינון דזמינין מקדש כו' וה"ע תפארת וגם כי ת"ת נעשה כתר וה"ע גלגל, וכענין גלגלתא דחפיא על מוחא, וביהושע סי' ה' ט' היום גלותי כו' ויקרא שם המקום ההוא גלגל כו', נמצא כי גלגל שייך לענין גילוי, וכך ע"י תפארת נמשך הגילוי במדינה שהיא מל' כי הנה שנה י"ב ירחין פי' בפרדס ערך שנה שהוא המ' שתחתיה י"ב בקר דבריאה כו' גם שנה לשון שינוי שהשינוי להיות ומשם יפרד כו' עולם הנפרדים, משא"כ ימות החמה נק' יומין עלאין בחי' ימי השמים יחו"ע ביטול, וזהו ענין גלגל בשנה שמבחי' תפארת במ' יומין תתאין להיות אעפי"כ גילוי היינו בחי' יומין שבכל יום מאיר י"ב צירופי הוי') עטרה לב בנפש ר"ל מל' הנק' לב כמלך במלחמה כי היא כלוחמת והנוקמת נקמת ה' ונקמת תורתו (וכמ"ש בזהר בשלח דנ"ו ע"א ע"פ על כן יאמר בספר מלחמות ה', ועמ"ש בביאור ע"פ וכל בניך שלכן בנין המ' מהגבורות ושורש גבורות אלו נמשכים מחכמה כו', ואפ"ל זהו פי' לב בנפש ל"ב היינו הארת ל"ב נתיבות החכמה הנמשכים במלכות, וכמ"ש בפרדס ערך לב ע"ש) בנפש פי' כי כל אותם כולם שתחת היחוד מלאכים ומניע הגרמים, והגרמים והשכליים בכללם כולם כאחד נק' נפש עכ"ל, ובספר הכוזרי מאמר רביעי פכ"ה האריך בענין עולם שנה נפש שבספר יצירה ושם בהמפרש כי הלב מקור החיים בגוף כמו גלגל השמש בסדור זמן השנה כי בדמיון הזה של השמש בתנועתו העצמית והיא המסדרת חלקי השנה וקיום הישוב כן הלב מסדר החיים בבעלי חי והוא שולח הדם ע"פ כל הגוף ונותן מזון לכל אבר ואבר עכ"ד, ועמ"ש בד"ה אני ישנה ולבי ער דלשם נת' פי' וענין לב, והנה הכוזרי שם פי' עולם הוא עולם השכליים, ודמה הענין האלקי כשהוא מנהיג הרוחניים כמלך על כסאו אשר יעשו דבריו ברמז מעט אצל סגולתו ועבדיו המכירים אותו מבלי תנועה מהם וממנו (ולפי לשון הקבלה י"ל זהו ההנהגה בעלמין סתימין דלא אתגליין המקבלים מהבינה ה' עילאה שהיא מחשבה וז"ש אשר יעשו דבריו ברמז שא"צ לבחי' דבור) ופי' שנה הוא עולם הגלגלים, ודמהו כשהוא מנהיג הגלגלים למלך במדינה כי הוא צריך להראות בפנות המדינה שיראה על כל חלק ממנה ממשלתו ומוראו ותועלותיו (ולפי האמת י"ל שהוא ההנהגה בעלמין דאתגליין המקבלים מבחי' הדיבור עליון כו' וז"ש ב' בחי' מלך הנז' בזהר ר"פ יתרו ס"ז ע"ב כנ"ל) ופי' נפש היינו החי מדבר שבעולם השפל ודמוהו כשהוא מנהיג החיים כמלך במלחמה שהוא בין הפכים ישתדל

להגביר אוהביו ולגבר על אויביו עכ"ד וכ' המפרש שזהו ע"ד לב בנפש היינו בגוף שנק' ג"כ נפש והיינו כי גוף בעלי חיים מורכבת מד' מזגיים ויסודות ההפכיים זה לזה וזה תיקון החי שלא יתגבר אחד על חבירו הרבה ואז יחלה החי וימות והלב המסדר החיים שומר זה השיווי ומכניע להתגבר ביותר ומגביה לשפל עכ"ל, וזהו ענין ה' מלך תגל הארץ תגל ר"ת תלי גלגל לב שהם הנהגת ג' עולמות הנ"ל שהחוקרים קוראים זה לעולם השכליים ועולם הגלגלים ועולם השפל והפרדס שער כ"א פ"ח פי' זה בג' מדרגות שבאצי' בינה ו"ק ומלכות וכמ"כ לפי"ז הם ג"כ ג' עולמות בי"ע כי בינה מקננא בבריאה ונק' בורא חושך עלמין סתימין דלא אתגליין וזהו כמלך על כסאו כי עולם הבריאה נק' עולם הכסא ו"ק מקננין ביצירה יוצר אור בחי' עלמין דאתגליין המקבלין מהדבור, וזהו ענין כמלך במדינה שביצירה יש עה"ד טו"ר וצריך השגחה יתירה כו', ומל' הנק' לב או נפש מקננא בעשיי' ושם מקום המלחמה וכמ"ש אף עשיתיו שם יש בחי' אף כו', וצריך הלב להלחם עם תאוות נה"ב ע"ד כי תצא למלחמה על אויביך כו' שעת צלותא שעת קרבא וע"י ניצוח מלחמה זו יהי' עלייה יתירה מבחי' עולם שנה וכמ"ש במ"א בפי' אף עשיתיו אף מרבה בחי' רביעית שלמעלה מג' בחי' בי"ע והוא רצון העליון הנמשך ומתגלה ע"י קיום התורה ומצות שהם בעשי' דוקא, משא"כ המלאכים ביקשו התורה ולא ניתנה להם כו' והנה לפ"ד כל מפרשי הס"י הנ"ל עולם גבוה מבחי' שנה ושנה גבוה מבחי' נפש, ואאזמו"ר נ"ע כאן פי' להפך דנפש היא גבוה מבחי' שנה ועולם.

קיצור. ענין עולם שנה נפש, פי' בס"י שכל מה שיש בעולם יש בשנה וכן בנפש יעו"ש ואמר תלי בעולם כמלך על כסאו ענין השקט ושאנן ופי' הפרדס בינה עלמא דחירו, והמפרש בס"י פי' בינה נק' תלי וז"א נק' עולם, גלגל בשנה כמלך במדינה גלגל נק' ת"ת מלשון גילוי שמגלה האור והוא מנהיג השנה מלכות ענין שינוי ומשם יפרד ע"י י"ב בקר י"ב ירחין כמלך במדינה ע"ד אימתי גדול ה' כשהוא בעיר אלקינו עולם הדבור וענין לב מל' בנפש בבי"ע כמלך במלחמה ששם יש טו"ר וע"כ צריך להגביר הטוב ולהכניע הרע כמו לב האדם צריך להנהיג כן גופו ונפשו, וחכמי המחקר פי' עולם שנה נפש, עולם השכליים ועולם הגלגלים ועולם השפל, ויש לפרשו על ג' עולמות בי"ע, וע"י מלחמה שבנפש שעת צלותא שעת קרבא עי"ז עליי' למעלה מבחי' עולם ושנה שהם בריאה ויצירה והיינו באצילות, וזהו אף עשיתיו אף הוא ריבוי כמ"ש במ"א ע"פ מי מנה כו' רובע ישראל עכ"ה).

ב) **והנה** עוד יש לפרש בענין עולם שנה נפש דבחי' נפש גבוה מבחי' עולם שנה כי עולם היינו המקום, ושנה היינו הזמן ובחי' הנפש הוא בחי' החיות הנמשך ומתפשט בבחי' המקום והזמן, וע' מענין נפש בזהר פ' לך דפ"ז סע"א ע"פ ברכי נפשי ובפ' ויגש דר"ו סע"ב, וע' בפרדס ערך נפש ובמא"א נ' פ"ג, ועמ"ש ע"פ נשבע ה' בנפשו, והנה ענין

והר סיני עשן ר״ת עולם שנה נפש, הענין כי הנה עד״מ העשן הגשמי הנה סיבת בואו הוא ע״י שג׳ יסודות הרוחניים שיש בעץ נשרפים והולכים וכלים ונכללים כל אחד למקורו הרוחני וכלול העשן מיסוד המים ורוח והעפר והאש הוא המכלם ולא נשאר רק האפר מיסוד העפר ומיסוד המים והרוח לא נשאר כלום כו׳ כמ״כ יובן למעלה בהיות שג׳ עולמות בי״ע הם כנגד ג׳ בחי׳ רוח מים עפר כידוע וכשעולין ונכללים במקור חוצבם בכח האלקי׳ כ״א הלוך ונכלל במקורו בבחי׳ האצילות ולא נשאר רק בחי׳ הדומם שבדומם והוא גסות העשי׳ כו׳, והאש המכלה אותם הוא אש שלמעלה שירד עליו ה׳ באש כו׳ לברר בירורין כו׳, וזהו והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד פי׳ נתינת הטעם הזה הוא לומר שעשן הוא המתברר מג׳ עולמות כלה והולך לו, וזהו עשן כולו מלבד חלק הדומם שבדומם כנ״ל היינו לפי שירד עליו הוי׳ דוקא באש שבבחי׳ האצילות ונכלל ונתבטלו לגמרי ממציאותם בבחי׳ האצי׳ במקורו כמשל התבטלות וכליון היסוד הגשמי במקור היסוד הרוחני כו׳ (הג״ה ועמ״ש מענין ג׳ יסודות שכלים בעשן בענין בת״א בד״ה ויאבק איש דמ״ד רע״ג ובלק״ת בד״ה זאת חקת התורה דנ״ו ע״ג ובאג״ה סי׳ ט״ו בפי׳ ואנכי עפר ואפר ומ״ש בבה״ז פ׳ נח דף י״ב ע״א ע״פ וירח ה׳ את ריח הניחוח שבזהר שם דף ע׳, ועמ״ש בד״ה הודו לה׳ כי טוב מענין ארמ״ע אשר אש אצילות וג׳ בחי׳ רוח מים עפר הם בי״ע וכמו שטבע האש אין לו התחברות עם ג׳ בחי׳ הנ״ל כך אצילות שהוא אלהות מרומם ונבדל ומובדל מבי״ע שהן נבראים ועמ״ש עוד מענין אש בד״ה אתם נצבים בלק״ת פ׳ נצבים, ובד״ה כי ביום הזה יכפר בפ׳ אחרי עכ״ה) והנה בחי׳ עולם שנה נפש הוא ידוע שהוא בחי׳ מקום וזמן כו׳, אבל בחי׳ נפש צריך לבאר הטיב הנה נפש נק׳ בחי׳ התפשטות החיות שמתפשט מן הנשמה להאיר בתוך הגוף ולהחיותו שזאת נקרא בחי׳ נפש (היינו כח והארה והמתפשט מן הנשמה להאיר אל הגוף) אבל לא מהותה ועצמותה ממש, וכמשל נפש האדם המתגלגלת בגלגול בהמה (וצדיקים מתגלגלים בדגים דייקא כמ״ש במ״א הטעם) שאף שישנה במציאות בתוך גוף הבהמה אך אין מתפשטים כחותיה בה להאיר בה בבחי׳ גילוי ממש (כ״א הי׳ כן הי׳ הבהמה בעל שכל אז) כ״א היא שרוייה בה בבחי׳ העלם, ולכך אין ניכר שינוי בהבהמה זו שמלובש בה גלגול אדם אל חברתה הנה זאת אין נק׳ בחי׳ נפש פי׳ בהיות הנפש בבחי׳ גלגול בבהמה אז אין נק׳ בחי׳ נפש מפני שאין מתפשטת בכחותיה להאיר בה בבחי׳ גילוי כ״א היא בעצמה שרוייה בהעלם כנ״ל לכך אינה נק׳ בשם נפש אז כי בחי׳ נפש הוא בחי׳ התפשטות החיות והארת הנפש המתפשט להאיר אל הגוף, ועד״ז יובן למעלה בחי׳ נפש הוא התפשטות החיות המתפשט מן אור א״ס ב״ה להאיר לכל הנבראים ולהחיותם כו׳, ולכן בשעת מ״ת שנגלה בחי׳ מהותו ועצמותו ית׳ היינו מ״ש אשר ירד עליו הוי׳ באש וגו׳ נתעלה אל בחי׳ נפש היינו התפשטות החיות המתפשט מן אור א״ס ב״ה נתעלה ליכלל בעצם המאור שמאחר שהמאור עצמו נתגלה למטה לכך נתבטל מפניו אור המתפשט ממנו ונתכלל במאורו במקורו.

(קיצור. ענין עוד פי' שנפש גבוה מעולם שנה ועשן, עליי' ג' בחי' הנ"ל במקורם היינו כמו העשן הוא מבחי' רוח מים עפר שנכללים בעשן ע"י האש כך הוא עליית בי"ע בשרשם ע"י גילוי האש אצילות וביאור ענין עליות בחי' נפש שהגילוי מתכלל בהעלם).

ג) **וזהו** ויעל עשנו כעשן הכבשן. דהנה כתיב והחיות רצוא ושוב וארז"ל פ"ב דחגיגה די"ג ע"ב מאי רצוא ושוב אמר רב יהודא כאור היוצא מפי הכבשן, ופרש"י מוציאות ראשן מתחת הרקיע הנטוי למעלה מראשיהן ומכניסות אותן ממורא השכינה במהירות כו' ע"ש, וכ"כ הבחיי פ' קרח ע"פ ויפלו על פניהם וז"ל והחיות רצוא ושוב כלומר שאינן רשאין להתעכב באותה מרוצה ולהציץ למעלה מן הרקיע הנטוי על ראשם *, לכך הזהיר מיד ושוב כלומר שממהרות להשיב ראשיהם מתחת הרקיע כו' ע"ש והענין כי הנה עיקר הטעם לעבודה הזאת שהוא בבחי' רצוא ושוב דוקא הוא עפמ"ש בזח"ג באדר"ז דרפ"ח ע"ב לאחר שהזכיר שם בחי' רישא דלא אתידע שהוא בחי' מ"ש ועתיק יומין יתיב פי' שעז"נ והחיות רצוא ושוב וכ"כ שם דרצ"ג סע"ב, והענין הוא שבהשתלשלות יש ב' מדרגות א' בחי' ממלא כל עלמין והב' בחי' סוכ"ע כידוע והנה להבין ולהשכיל היטב בבחי' ממלא וסובב צריך להקדים הפסוק יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו כו', ולכאורה אינו מובן מה שאמר ונבראו לשון וענין ממילא ומאליו שממילא ומאליו נבראו, ומה ענין התהוות הבריאה ממילא ולמה לא אמר כי הוא צוה וברא כמו שאמר בכל מקום כמו בראשית ברא כו' וכיוצא אך הענין הוא כידוע שכל התהוות העולמות כולן הוא רק מבחי' שמו ית' וכמ"ש יהללו את שם ה' כי הוא צוה כו' פי' כי הוא קאי אדסמיך לי' דהיינו שם הוי' והגם שהוא בחי' סוכ"ע מ"מ אינו אלא בחי' שם בלבד לגבי עצמות אור א"ס ב"ה כי אינו בחי' סובב רק לפ"ע ההשתלשלות בבחי' ממלא וא"כ גם הוא נחשב בכלל בחי' השתלשלות ההשפעה ואין לו ערך ויחוס לגבי העצמו' כו', ואמנם בזה יתרון מעלתו על בחי' ממלא במה שנק' סובב שהוא בחי' מקיף לכל העולמות בהשוואה אחת מכל צד כעיגול השמים ואין בו בחי' מעלה ומטה כידוע וזהו הטעם עצמו שנז' בו ענין התהוות הבריאה ממילא וכמ"ש ונבראו ולא אמר ברא כו' כי הנה דוקא בבחי' ממכ"ע שייך לומר ברא דהיינו שיש כח הפועל בנפעל, אבל בבחי' סובב אחר שהוא נבדל מבחי' השתלשלות מעילה לעילה ונק' סובב להיותו רק בבחי' מקיף כנ"ל, א"כ אין שייך ההמשכה משם ע"ד כח הפועל בנפעל, ע"כ אין שייך לשון ברא כ"א לשון ונבראו כאלו הוא ממילא, והיינו לפי שאינו ע"ד התלבשות כח הפועל בנפעל כו', וזהו שלא נזכר בכל מקום לשון ברא אלא במה שהוא כמו בחי' ממלא כמו בראשית ברא אלקים לפי ששם אלקים הוא מבחי' ממלא כל עלמין כידוע וגם הוא נחשב מז' שמות שאינן נמחקין כידוע, אבל הוא בחי' כח הפועל בנפעל כידוע דאלקים מלשון

על ראשם: בבחיי נוסף: מפני אימת השכינה.

כח הוא כמו יש לאל ידי כו׳, וכמ״כ שם אד׳ אבל שם הוי׳ ע״פ רוב אינו נזכר רק בבחי׳ סוכ״ע וכן מ״ש כאן יהללו את שם הוי׳ דקאי בבחי׳ סובב לכך אמר ונבראו כאלו הוא ממילא אף שבאמת כל אשר חפץ ה׳ עשה אלא רק לומר שאין ההתהוות ע״ד כח הפועל בנפעל שאף שיש ג״כ כח הפועל בנפעל היינו מבחי׳ שם אלקים שהוא ממכ״ע וכמ״ש מזה בת״א בד״ה וקבל היהודים ובלק״ת בשה״ש בד״ה קול דודי. והנה הרקיע אשר על ראשי החיה הוא כענין הפרסא המפסקת בין אצילות לבי״ע, אשר בחי׳ החיות המאיר בבי״ע בבחי׳ ממכ״ע הוא משם אלקים, אבל אצילות נק׳ סוכ״ע לגבי בי״ע, והוא ענין שם הוי׳ לכך כאשר החיות הם בבחי׳ רצוא להציץ למעלה מן הרקיע כו׳ היינו להשיג בבחי׳ סוכ״ע, וזהו ענין שאומרים קדוש איך שהוא ית׳ קדוש ומובדל מכל העולמות ואינו מלובש בהן ולא כמו שהנשמה מחיה את הגוף כו׳, וכמשנ״ת בד״ה ונקדשתי בתוך בפי׳ שרפים עומדים ממעל לו שתשוקתם ליכלל בבחי׳ סוכ״ע מה שלמעלה מבחי׳ ממכ״ע, וז״ש הבחי׳ בפי׳ רצוא ולהציץ למעלה מן הרקיע הנטוי על ראשם היינו למעלה מהפרסא הנ״ל אז לא יוכל להתעכב בבחי׳ זו כי לא יוכל הכלי המוחין שלהם להשיג השגה זו בבחי׳ סוכ״ע, ואז מיד הם בבחי׳ ושוב, וזהו כמראה הבזק ויש פי׳ א׳ שהוא ענין ברק כן פי׳ רב האי גאון והוא ע״ד מ״ש וה׳ עליהם יראה ויצא כברק חצו שהוא עד״מ כמו גלוי ממקור השכל שאינו מאיר בהשגה ממש כ״א כברק המבריק על שכלו ואינו נתפס ונקלט לתוך השגתו ממש, וכמ״ש מזה באגה״ק ססי׳ ט״ו, ובלק״ת פ׳ חקת בד״ה אז ישיר ישראל עלי באר ושם ספ״א וכן בנפש בהתבוננות בתפלה יש התבוננות שנתפס בהשגת מוחו ובינתו כו׳, ויש אשר גם מוחו לא סביל כמ״ש מזה בלק״ת גבי סוכות בד״ה טוב לחסות דרוש הראשון יעו״ש וכמ״כ האהבה הנמשך מההתבוננות בבחי׳ סוכ״ע לא יוכל לקבל אור האהבה בהכלי, שא״כ תתבטל אליו ית׳ הנפש בבחי׳ ביטול ממש, אלא הוא בבחי׳ ושוב, וכמ״ש מזה בסש״ב ס״פ נ״ן ובת״א פ׳ וישב סד״ה בכ״ה בכסלו, שזהו ענין הלל והודאה הלל בחי׳ רצוא והודאה בחי׳ שוב יעו״ש, והיינו מפני שעכשיו א״א שיומשך סוכ״ע בבחי׳ גלוי ולכן נק׳ רישא דלא אתיידע דזהו מ״ש ושמי הוי׳ לא נודעתי להם וההמשכה מבחי׳ סוכ״ע באה ג״כ רק בבחי׳ רצוא ושוב לבד, וכמ״ש בספר יצירה ברייתא ו׳ ודברו בהם ברצוא ושוב היינו המשכת אור הסוכ״ע בע״ס שהן בחי׳ ממכ״ע נמשך רק ברצוא ושוב שמתפשט ומסתלק כי גם ע״ס לא יוכלו להכיל גלוי אור הסוכ״ע אם לא ע״י רצוא ושוב שהרי בעולם התהו היה שבה״כ מחמת שלא יוכלו להכיל רבוי האור, ובחי׳ זו ההמשכה מאור א״ס ב״ה הסוכ״ע הנמשך בממכ״ע דרך רצוא ושוב נק׳ בע״ח מטי ולא מטי כו׳, ולכן נמשל לבחי׳ אש כמ״ש הלא כה דברי כאש כי זה מטבע האש שאף כשנאחז בפתילה עכ״ז דרכו וטבעו להתנועע שזהו ענין הסתלקות והתפשטות הפך טבע המים שיורדים ונחים במקום שירדו ונמשכו לשם כו׳, ולפי שההמשכה מבחי׳ סוכ״ע בממכ״ע א״א להיות נמשך רק בבחי׳ רצוא ושוב ע״כ גם החיות הקדש הם בבחי׳ רצוא ושוב והוא ענין שאומרים

קדוש וברוך, קדוש הוא רצוא וברוך בחי׳ שוב כו׳, וזהו ענין כאור היוצא מפי הכבשן כי הנה יש חיוון תתאין שהן ד׳ חיות דבי״ע, ויש חיוון עילאין דהיינו גם באצי׳ יש ד׳ חיות ונק׳ מרכבתא עילאה ובחי׳ הרצוא ושוב שלהם נק׳ אור היוצא מפי הכבשן אשר בכבשן הוא להב גדול ועצום כך הוא ענין הרצוא דחיוון עילאין שהיא בחי׳ אהבה רבה שלמעלה מן השכל, וכמו שבכבשן נשרף ונתלבן כל דבר לגמרי כך הוא שם באצי׳ בחי׳ ביטול היש לגמרי, וכמ״ש בלק״ת בד״ה שיר השירים בענין כלה עילאה לשון כלה שארי ולבבי כו׳.

קיצור. ענין כעשן הכבשן, כי רצוא ושוב הוא כאור היוצא מפי הכבשן

רו״ש נמשך מבחי׳ ע״י היינו סוכ״ע כי ממכ״ע כח הפועל בנפעל שייך בזה השגה משא״כ בבחי׳ סוכ״ע, כי הוא צוה ונבראו והרקיע אשר על ראשי החיה פרסה מפסיק בין אצי׳ לבי״ע, ותשוקתם ברצוא קדוש ליכלל בסוכ״ע למעלה מבחי׳ הרקיע ע״ד שרפים עומדים ממעל לו ובבחי׳ זו אין שייך השגה רק ברצוא ושוב, כברק המבריק, וכן בעבודה, הלל והודאה, וההמשכה מסוכ״ע נמשך ג״כ ברו״ש מטולמ״ט, ולכן נק׳ הלא כה דברי כאש, ויש חווין עילאין זהו ענין אור היוצא מפי הכבשן וחווין תתאין הרו״ש שלהם הוא בכף הדמיון כאור היוצא מפי הכבשן.

ד) **ועפי״ז** יובן ענין והר סיני עשן, מה הוצרך זה למתן תורה, ועוד כי בהר סיני אין בו אילנות ועצים כי מדבר הוא ואיך יהיה עשן כולו מפני האש כמו שהקשה מהרמ״א, אך הענין הוא כי הנה ענין מארז״ל קיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה, הוא כי הנה תורה בגימטריא רצוא ושוב כי עיקר התורה להמשיך האור מבחי׳ סוכ״ע מה שעז״נ ושמי הוי׳ לא נודעתי להם, וההמשכה זו היא ע״י רצוא ושוב, וזהו דרצוא ושוב גימט׳ תורה, וגם כמ״ש הראב״ד בפי׳ לס״י רצוא נמשך מבחי׳ חכמה ושוב מבחי׳ בינה, וע״י ב׳ בחי׳ אלו נמשך אור א״ס הסוכ״ע שהוא בחי׳ כתר לשון כותרת, וכנודע דענין יחוד או״א זהו המשכת וחיבור אין ויש כו׳, ועמ״ש בד״ה מזמור לתודה וע״י יחוד זה נמשך אור חדש מבחי׳ סוכ״ע והיינו ע״ד שנת׳ במ״א דרצוא ושוב נמשך מבחי׳ מ״ה וב״ן אשר בחי׳ מה הוא ביטול להכלל במקורו, וזהו ענין חכמה כח מ״ה, ועמ״ש בד״ה ביום השמיני עצרת שילה, ובחי׳ בינה זהו ע״ד ויבן בונייך עולם חסד יבנה יבנה אותיות בינה גם כי מבטן מי שהוא בינה יצא הקרח שהוא רקיע דע״ג חיוון עילאין שממנו דוקא נמשך בחי׳ ושוב כנ״ל, וזהו ענין להנחיל אוהבי יש כו׳ וזהו ענין ושוב, ותורה מחו״ב נפקת, לכן קדמה אלפים שנה. אאלפך חכמה ובינה, ולכן התורה היא רצוא ושוב, ובאברהם נאמר הלוך ונסוע הנגבה שזהו ענין רצוא ושוב, והיינו כי אברהם אבר מ״ה בחינת רצוא, והרבה חסד בעולם עולם חסד יבנה בחי׳ שוב כנ״ל ועי״ז המשיך גלוי אור הסוכ״ע אשר נמשך ברצוא ושוב כו׳, וזהו ענין שקיים כל התורה עד שלא ניתנה, ועמ״ש בד״ה זאת חקת התורה פ״א אך לא כל אדם זוכה לזה, להיות בבחי׳ הלוך ונסוע רצוא ושוב לזה ניתנה התורה בגשמיות רמ״ח מ״ע

ושס״ה ל״ת שהן הן בחי׳ רצוא ושוב רצוא במ״ע ושוב במל״ת, כמ״ש בת״א בד״ה וקבל היהודים כי רצוא לשון רצון כמ״ש ברבות וירא ר״פ נו״ן, ורצון זה ליכלל בסוכ״ע הוא ע״י קיום המצוה כמ״ש בד״ה ועתה יגדל נא בפי׳ אם בחקתי תלכו והיינו ענין הלוך ונסוע הנאמר באברהם, ועמ״ש בד״ה ראשי המטות בענין אשר קדשנו במצותיו וקדשנו כענין המלאכים כשאומרים קדוש זהו בחי׳ רצוא ול״ת מה שמבטל רצון זר מפני רצון עליון דאתכפייא סט״א ע״ז ממשיך בחי׳ ושוב (בד״ה וכל העם רואים) והנה כדי שיהי׳ גשמיות הדבר שנעשה בו המצוה כמו קלף התפילין וצמר הציצת וגוף האדם המקיים המצוה יהי׳ כלי להיות בחי׳ רצוא שנמשל לאש המכלה דבר אחר ולמעלה בחיות הקודש זהו שהגוף והכלי שלהם נכלל בבחי׳ ביטול, ולכן אמרו רצוא גימט׳ נוריאל שהוא לשון אור ונר ע״ד נר ה׳ נשמת אדם, ולכן כדי שיהי׳ גשמיו׳ העולם ונפש כלי לבחי׳ זה הביטול, הוצרך להיות והר סיני עשן עליות עולם שנה נפש שנכללו בבחי׳ ביטול ממש בבחי׳ האש שנתגלה שהוא אור האצי׳ כנ״ל אות ב׳, וע״י ביטול זה נזדככו בחי׳ עולם שנה נפש שיוכלו להיות בבחי׳ רצוא ושוב בקיום מעשה המצות וזהו עפמ״ש בת״א בד״ה וכל העם רואים בענין הטעם שלא ניתנה התורה בגשמיות בימי אברהם מפני שאז לא נזדכך העולם עדיין שיוכל להיות באתעדל״ת אתעדל״ע כו׳ ע״ש והיינו ע״י ויעל עשנו כעשן הכבשן שזהו ממש בחי׳ רצוא ושוב שהוא כאור היוצא מפי הכבשן כנ״ל.

קיצור. תורה גימט׳ רצוא ושוב, גם כי רצוא ושוב הם חו״ב חכמה כח מה רצוא, בינה ויבן חסד יבנה בחי׳ ושוב מבטן מי יצא הקרח בחי׳ רקיע שעל ראשי החיה חו״ב אין ויש שמתחברים ועי״ז נמשך אור חדש מהכתר סוכ״ע, ואברהם אבר מה הלוך ונסוע זהו שקיים כל התורה ולא כל אדם זוכה לזה לכן ניתנה תורה מ״ע רצוא בחקתי תלכו גם אק״ב קדש רצוא ול״ת ושוב, וכדי שיהי׳ גשמיות העולם וגוף האדם כלי לביטול זה צ״ל וה״ס עשן עליית עולם שנה נפש כעשן הכבשן שהוא רצוא ושוב.

ה)* **עוי״ל** פי׳ עשן עולם שנה נפש דהנה כתיב אפריון עשה לו המלך שלמה כו׳ וארז״ל אפריון זה העולם כו׳ תוכו רצוף אהבה המכוון שתכלית בריאת העולם בשביל התורה שנק׳ אילת אהבים וכתיב ויקם עדות ביעקב ואוהב את יעקב, ולכן לא נתקיים העולם עד שקיבלו ישראל את התורה כו׳, וזהו והר סיני עשן שאזי דוקא נתקיים עולם שנה נפש כו׳.

ה): בכת״י ב׳ נמצא במקום אות ה׳ קטע זה:

וכדי שיהי׳ גשמיות העולם וגוף האדם כלי לביטול זה צ״ל והר סיני עשן עליית עולם שנה נפש כעשן הכבשן שהוא רו״ש עשן הכבשן ע״ד בינה תשובה, תשובה לשון שוב, אלא שגם בהשוב יש רצוא תשובה מלמעלה למטה וע״י תשובה גילוי סוכ״ע ממש לע״ל לא בבחי׳ רו״ש כ״א ועמדו רגליו.

יתרו יט, יט

ויהי קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלקים יעננו בקול. פרש״י הולך וחזק מנהג הדיוט כל זמן שהוא מאריך לתקוע קולו מחליש וכוהה, אבל כאן הולך וחזק מאד ולמה כך מתחלה לשבר אזניהם מה שיכולים לשמוע, משה ידבר כשהי׳ משה מדבר ומשמיע הדברות לישראל שהרי לא שמעו מפי הגבורה אלא אנכי ולא יהי׳ לך, והקב״ה מסייעו לתת בו כח להיות קולו מגביר ונשמע עכ״ל. אפ״ל אנכי ולא יהי׳ לך שמעו מפי הגבורה היינו מפי בינה, וכמ״ש במ״א ע״פ ואם בגבורות שמונים שנה כי ע׳ שנה נמשך מז״ת ואם בגבורות כתרא תמינאה בינה כמו כנור של שמונה נימין אזי שמונים שנה בזהר ויחי דרי״ז ע״ב, ושאר הדברות משה ידבר היינו ז״א, והאלקים בינה יעננו נותן בו כח להיות קולו מגביר.

ב) **הראב״ע** כ׳ ויהי קול השופר מנהג כי קול השופר שבתחלה יהי׳ יותר חזק וזה הי׳ להיפך אילו עשה כן השם שלא הי׳ חזק בתחלה שלא יצא לבם מהפחד, משה ידבר לדעת הגאון כי השם פעם מעביר קול השופר אזי משה מדבר בקול גדול, והשם יעננו בקול כדרך וישמע את הקול מדבר אליו. ועי״ז כתיב בעבור ישמע העם בדברי עמך וכבר אמרתי לך כי לפי דעתי בדברי עמך על עשרת הדברים ידבר (הג״ה וכ״כ הרמב״ם פ״ח מה׳ יסוה״ת ה״א והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להם כך וכך, וכה״א פב״פ דבר ה׳ עמכם כו׳ בעבור ישמע העם בדברי עמך עכ״ה) וטעם משה ידבר דבק עם קול השופר כי נשמת משה היתה דבוקה בשם כי משה הי׳ מדבר בתחתית ההר עם השם כו׳ עכ״ל. לפי״ז משה ידבר ר״ל עם הקב״ה וכ״כ החזקוני משה ידבר להקב״ה ולא הי׳ קולו נשמע לשום אדם רק להקב״ה אבל האלקים יעננו בקול בשביל קול השופר שהיה הולך וחזק מאד וצריך שיהי׳ קולו של הקב״ה נוצח את קול השופר להשמיע למטה עכ״ל.

ג) **והרמב״ן** בשם המכילתא כ׳ כפרש״י, וקרוב לזה הוא דעת הרמב״ם במ״נ ח״ב פל״ג הביאו הבחיי, אבל הבחיי כתב בשם הרמב״ן דהא במדרש יש שכל עשרת הדברות שמעו ישראל מפי הקב״ה, א״כ מהו משה ידבר, היינו אשר השנים הראשוני׳ שמעו והבינו והשמונה שמעו ולא הבינו אלא שמשה ידבר ופירש והבינם בהם, כ״כ בפ׳ יתרו דף צ״ד ב׳ ג׳, ועוד כ׳ דצ״ג סע״ד משה ידבר היה פלא גדול שמחנה ישראל הי׳ מהלך ג׳ פרסאות ושמעו כולן קולו של משה ועוד שהי׳ שם קול השופר כו׳ אלא כי והאלקים יעננו ונותן לו כח וסיוע בקולו כו׳ מלשון אענה נאום ה׳ אענה את השמים כו׳ שהוא לשון עזר וסיוע עכ״ל.

ד) **והפנ״י** כ׳ ענינו לפי פשוטו אע״פ שקול השופר הולך וחזק מאד והוא מניעת השמיעה כענין שארז״ל פ״ד דר״ה לא שמע

אינש קל אודניה מקול תקיעה וכיון שנתחזק קול השופר מאד ואעפ״כ היה נשמע לכל ישראל הדברים מפי משה אם לא כי אלקים יעננו בקול עכ״ל.

ה) **רבות** שמות פ״ה דקכ״ג ע״ב הה״ד ירעם אל בקולו נפלאות כשנתן הקב״ה את התורה בסיני הראה בקולו פלאי פלאים כו׳ היה הקול יוצא ונחלק לע׳ קולות לע׳ לשון כו׳ הקול יוצא אצל כל ישראל כאו״א לפי כחו כו׳ ואף משה לפי כחו שנאמר משה ידבר והאלקים יעננו בקול בקול שהיה יכול לסובלו, וכה״א קול ה׳ בכח בכחו לא נאמר אלא בכח, בכחו של כאו״א עכ״ל וצ״ל לפ״ז דא״כ לכאו״א הגיע קול הקב״ה ממש לפי כחו, א״כ מהו משה ידבר.

ו) **נשא** ספ״ו דרכ״ב ע״ד והאלקים יעננו בקול על עסקי קול היינו שירה של הלוים שמשה היה לוי, נשא פי״ד דרנ״ז ב׳ ע״פ מלך הכבוד זה הקב״ה שהוא חולק כבוד ליראיו משה ידבר והאלקים יעננו בקול, האלקים ידבר ומשה יעננו בקול אין כתיב כאן אלא משה ידבר והאלקים יעננו בקול. וכ׳ המ״כ דהכבוד הוא שתלה הדבור במשה והענייה בהקב״ה והיינו לפמ״ש מהרש״א רפ״ז דברכות דפי׳ והאלקים יעננו זהו ל׳ מתרוגמן דהיינו מה שפי׳ הקול לע׳ לשון כו׳.

ז) **והשל״ה** ר״פ יתרו שטו״ב כ׳ כפי׳ רש״י אנכי ולא יהי׳ לך מפי הגבורה שמענום ע״כ תמצא כתוב בהם בלשון נוכח אנכי הוי׳ אלקיך וגו׳ שהיה הש״י מדבר בנוכח עם כל א׳ מישראל משא״כ בשאר הדברות שאמר לא תשא כו׳ משה היה מדבר ואומר לישראל הדבור ששמע מפי הקב״ה כו׳, ודף שי״ז ע״ב פי׳ והאלקים יעננו בקול שהקב״ה הי׳ נותן הקול בפיו כענין אזכיר את שמי, וכמ״ש בירושלמי ע״פ בקול רם בקולו של רם שחיה הקב״ה משים קולו ודבריו בפיהם, וכן בפי הכה״ג כו׳ ע״ש בשם צרור המור, א״כ לפ״ז גם מה שמשה ידבר זהו קולו של הקב״ה שעבר דרך פי משה כו׳.

ח) **בעה״ק** ח״ד פל״ג האריך שכל הדברות הבינו ישראל מפיו ית׳ בלי שום אמצעי ושכ״כ בעל העקדה ודלא כהרמב״ן ורש״י וכ״ש דלא כהרמב״ם, ומ״ש משה ידבר אין הכוונה על הדברות, גם העקדה יתרו סוף שער נ״ג פי׳ דמ״ש משה ידבר והאלקים יעננו הענין הוא שהיו שומעים כל ישראל את הקול בדברו עמו ע״ד שואל ומשיב כו׳ והיינו קודם עשה״ד, ובעשה״ד היה רק קולו של הקב״ה ודבורו כו׳ זהו תוכן דבריו שם.

ט) **אדמו״ר** נ״ע סד״ה משה ידבר ס״ל ג״כ כדעת עה״ק אלא שפי׳ משה ידבר קאי על אופן הדבור בד״ת שניתן לישראל שהוא בחי׳ ודברי אשר שמתי בפיך גם פי׳ ידבר לשון הנהגה והמשכה כו׳. בשל״ה גבי שבועות פי׳ שבדבור אנכי נכלל כל עשרת הדברות ואח״כ חזר הקב״ה ופירש כל דבור בפ״ע ובאותו החזרה בפרט שמעו ישראל מפי הקב״ה ב׳ דברות, ושמונה מפי משה ועז״נ משה ידבר.

י) **זח"ב** יתרו פא"ב, ועמ"ש בזח"ג ו' ב', שמות י"א ב' ולא יכלה עוד הצפינו כו', משה ידבר כו', פקודי רנו"א ת"ח משה ידבר דכתיב הנך יפה רעייתי כו' והאלקים יעננו בקול דכתיב הנך יפה דודי אף נעים, ושם דרנ"ה סע"ב בהאי היכלא משה ידבר והאלקים יעננו בקול דהיינו בחי' נשיקין ואתדבקות דא בדא, וע' בסש"ב פמ"ו דבחי' נשיקין זהו ע"י עסק התורה כו', לפ"ז יש לפרש כמש"ל ססעי' א' דפי' משה ידבר היינו ז"א כו' וזהו שכל הדברות שמעו מפי הקב"ה וכנ"ל.

יא) **זח"ג** ויקרא ד"ו ע"ב וד"ז ע"א. ואתחנן דרס"ה א'.

יב) **במ"ע** סי' י"ז וזכה משה למדרגת יעקב שקראו הקב"ה אל ונתפשט קולו של משה כמ"ש האלקים יעננו בקול שהוא בקולו של משה על ע' ניצוצים שה"ס יעקב שנחלק לשבעים נפש כו'. וססי' קל"ה והאלקים יעננו בקול שה"ס מרכבה של חקל תפוחין כו'.

יג) **לפמ"ש** אדמ"ו נ"ע סד"ה כי תשמע בקול במה שמלובש תוך הקול כי קול היינו ז"א ומה שמלובש בתוכו היינו ע"ק וזהו משה ידבר ז"א והאלקים בינה ששם מלובש ע"ק יעננו בקול וזהו מלוי א' שבתוך וא"ו כמ"ש בזח"ג ס"ו ב'.

יד) **יש** לפרש והאלקים יעננו בקול ע"ד מהרה ישמע כו' וקול כלה כדפ"ל בד"ה ויהיו שניהם ערומים סעיף א' וסד"ה ענין סוד ה' ליראיו, חהו שארז"ל כל המשמח את החתן זוכה לתורה שניתנה בה' קולות כו' וא' מהם והאלקים יעננו בקול היינו בחי' קול כלה כנ"ל ב' הזהר פקודי רנו"א.

הערות לד"ה משה ידבר שבת"א פ' יתרו

לאתקנא רזא דשמיה. י"ל כמה אופנים א' ע"ד מקדשי שמך שממשיך מאתה קדוש בשמך קדוש בד"ה אוסרי לגפן, ב' כי עכשיו זה שמי לעלום לא כשאנכי נכתב כו' ולע"ל יהיה כו' חה ע"י עבודתינו, ג' ע"ד טוב שם משמן הטוב ברבות בקהלת אשר הלכו כו' לעשות לו שם, ותעש לך שם, והוא מל' שכך עלה ברצונו כו', ד' עכשיו אין השם שלם, וז' שמות תיקונם מבחי' שמיה רבא שער החמשים כו', ה' תיקון השם ע"ד ויקרא הוי' הוי' חיבור שם מלא ושלא יהי' פסיק טעמא כו', ע' סד"ה למנצח על השמינית, ו' ע"ד והיה הוי' לי לאלקים, ז' ע"ד כל הנק' בשמי, ח' ע"ד עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, ט' א"ת שמות אלא שמות, י' בכוונת ברוך שאמר נת' ברוך בשני אופנים, א' להמשיך מא"ס ברדל"א הב' מרדל"א למטה וכן בכל י"ג ברוך עד"ז י"ל בפי' לאתקנא רזא דשמיה הא' כנ"ל אות א' הב' מהשם יהי' הגילוי למטה כמ"ש אות ב' והא בהא תליא.

לבאר הדברים ע"פ משה ידבר. הנה בענין לאתקנא רזא דשמיה עמ"ש מזה בד"ה ואלה שמות בנ"י להמשיך מבחי' שמו הגדול שהוא בחי' א"ס כו' ועמ"ש בד"ה אני הוי' דפ' ציצית בפי' להיות לכם לאלקים שהוא ע"י גילוי שמו הגדול אזי יהיה שם הוי' רק בבחי' אלקים כו' ועמ"ש מזה בת"א פ' ויצא בד"ה והיה הוי' לי לאלקים אבל לע"ל יהי' גלוי אא"ס ב"ה בעצמו כו', ואזי יהי' בחי' הוי' שהוא אוא"ס ב"ה הנמשך ומתפשט להתלבש בתוך עלמין בסדר ההשתלשלות נחשב בחי' אלקים כו' וע' בביאור דמזוזה וז"ל וזהו יהא שמו הגדול מבורך* כי הוי' הוא ז"א ושמו של הוי' דהיינו הגלוי הוא במל' ושם הגדול בכתר דהיינו מל' דא"ק כו' ועמ"ש בביאור דשובה ישראל בענין ז"א בעלותו לגבי עתיקא כאלקים יחשב ומ"ש בביאור ע"פ כי תשמע בקול כו' לעשות הישר כו' פה"ח, אמנם בד"ה אוסרי לגפן פי' בענין וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך היינו כי אתה קדוש מהו"ע ושמך קדוש ומ"מ אין ערוך קדושת השם לגבי מהו"ע וע' מזה ג"כ בד"ה לכן אמור לבנ"י בפ' וארא, וישראל נק' מקדשי שמך שממשיכים מבחי' אתה קדוש בשמך קדוש, א"כ לפ"ז ענין לאתקנא רזא דשמיה היינו להמשיך מבחי' אתה קדוש ממש, ועמ"ש בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו בענין בורא קדושים ישתבח שמך, אמנם בביאור ע"פ צאינה וראינה בלק"ת בשה"ש המתחיל ביאור הדברים שם פי' מקדשי שמך שממשיכים מחכמה עילאה הנק' קדש ממשיכים משם במלכות, וע' ברע"מ ר"פ תשא גבי ובמי מתקדשת ובפי' הרמ"ז שם, והנה בפי' שמו הגדול זהו ענין מ"ש בפר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, ובשל"ה בתחלתו דף ד' ע"ב בהג"ה מצאתי שאלה ששאל הר"ר יודא חייט ושמו קדום כקדמותו, והוא אמרו קודם שנברא העולם היה הוא ושמו והוא ושמו אחד, ולשון ושמו קדום כקדמותו אינו מובן, כי הוא לבדו יחיד ומיוחד הקדמון, ומהו ענין ושמו קדום, הרי א"כ יש עוד מהות ח"ו שנקרא שמו, אך הענין עפמ"ש אדמו"ר נ"ע בד"ה שיר השירים דפי' שמו זהו הארה וז"ל והארה זו נקרא בחי' שם שאינו אלא זיו והארה כו' ובד"ה קול דודי כמו עד"מ זיו השמש שבטל בשמש עצמו ואינו נראה שם כלל כו' וזהו היה הוא ושמו בלבד דהיינו שהי' שמו נכלל בעצמותו כו' ובד"ה את שבתותי תשמרו גבי בורא קדושים ישתבח שמך, ובזהר נקרא בלשון אור פי' אור א"ס כו' ובת"א בד"ה פתח אליהו בפ' וירא היה הוא ושמו בלבד דהיינו הוא מהותו ועצמותו ית' ושמו הוא אור א"ס שבעצמותו שהוא רק בחי' שמו, דהיינו מה שיכול להיות מתגלה ומתפשט כמו זיו השמש מהשמש כו' ע"ש וא"כ אין שמו שום דבר נוסף על עצמותו ח"ו שאפילו בהשמש הזיו כלול בשמש מה שיש בעצם השמש כח ההארה אין כאן דבר נוסף על עצם השמש מכ"ש למעלה כי השמש מאיר שלא ברצון כ"א בהכרח אבל למעלה שזו ההארה נמשכה ברצונו ית' שלכן נתהווה ממנה העולם רק בזמן שנתהווה ולא מקודם, א"כ זה האור הכלול בהמאור הקדוש הוא רק בענין יכולת מה שהוא יתברך כל

הגדול מבורך: בתו"א מג, ג נוסף: כי יש שם הוי' בחי' מל'.

יכול להאיר ממנו אור א"ס, ובבחי' יכולת וכח זה זהו ענין שמו שהיה עד שלא נבה"ע.

קיצור. לאתקנא גלוי משמו הגדול, ואזי והיה הוי' לי לאלקים או המשכה מבחי' אתה קדוש בבחי' שמך קדוש, ושמו הגדול כתר, עד כו' הוא ושמו קדום זיו הכלול במאור וה"ע כל יכול ויכולת.

ב) **וענין** יכולת זהו לשון התורה בטענת משה בפ' שלח ואמרו הגוים כו' מבלתי יכולת ה' להביא כו' ובאיוב רסי' מ"ב ידעתי כי כל תוכל, ובתלים סי' ע"ח וינסו אל בלבבם כו' היוכל אל לערוך שולחן במדבר ועד"ז נאמר היד ה' תקצר ובפרדס שע"ד פ"ט וכן הבורא יכול בבינה כי היא נקרא כח כנודע והכוונה כמ"ש בעה"כ ערך כח וז"ל כי השפע הנשפע למלכות מלמעלה ע"י המדרגות מכתר אל חכמה ומחכמה אל הבינה ומשם אל המלכות אז נקרא כח אד' כו' עכ"ל ואדמ"ו נ"ע פי' כי כח אד' הוא א"ס ב"ה הסוכ"ע כו' ושרשו הוא מל' דא"ס היינו אור א"ס מה שכלול בעצמות זהו הכח והמקור לשם אד' שהוא הגילוי אדון ותקיף כו', וזהו ענין שמו שהי' עד שלא נברא העולם היינו הכח והיכולת להאיר בדרך הארה וזיו לבד ועכ"ז הארה זו תהיה אין סוף ובלי גבול, וזהו שכתב מגדולי חכמי המחקר החסיד בעל ח"ה סוף שער היחוד ומפני שנמנע לדמותו בשכל ולהמשילו ברעיון מצאנו הספר הזה שהוא מייחס רוב שבחיו ותהלותיו אל שם הבורא כמ"ש ויברכו שם כבודך נחמיה ט', ליראה את השם הנכבד והנורא כי תבא כ"ח, יודו שמך גדול ונורא תלים צ"ט, ואמר ומפני שמי נחת הוא מלאכי ב', סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו תלים ס"ח, וכ"ז לגדל ולרומם עצם כבודו ית' מפני שאין מתברר במחשבתינו מענינו אחר מציאותו זולתי שמו הגדול בלבד כו' עכ"ל והאריך עוד בזה, ובתלים ססי' פ"ג וידעו כי אתה שמך ה' לבדך כו' היינו כענין הוא ושמו בלבד, עכ"פ מייחס כל הכח והיכולת לבחי' שמו ית' מטעם הנ"ל שבחי' זה הכח והיכולת להאיר בבחי' א"ס ממש ובבחי' כל יכול, ומכלל זה להוות מאין ליש, כ"ז הוא רק הארה וזיו ונק' שם כנ"ל.

קיצור. ענין יכולת וכל יכול נזכר בתנ"ך וזהו ענין כח אד' שהוא מ' דא"ס, מ"ש בח"ה שהכתובים מייחסים רוב שבחיו לשמו יתברך כי לעצמותו ית' דומיה תהלה, וידעו כי אתה שמך כו' ומכלל זה גם כח ההתהוות מאין ליש רק ע"י שמו ית'.

ג) **ויש** לשאול אם היה הוא ושמו בלבד, שם זה היינו שם הוי' היינו שבחי' אותיות השם הוי' יש בהם הוראה על בחינת אור ויכולת הנזכר עד שבהשתלשלות למטה נמשך מזה כתיבת ד' אותיות השם, או שזה השם הוא למעלה מבחי' שם הוי', וכדמשמע ממה שפירשו בענין והי' הוי' לי לאלקים שע"י הגלוי מבחי' שמו הגדול אזי שם הוי' יהי' נחשב רק בבחי' שם אלקים, א"כ מזה משמע דבחי' שמו הגדול שהוא ענין עד שלא נבהא"ע הי' הוא ושמו בלבד, הוא למעלה מבחי' שם הוי', ולכאורה נמצא בספרי

הקבלה משמעות לב׳ האופנים הנה השל״ה דף ה׳ ע״א הביא בשם ספר גנת אגוז וז״ל שם הוי׳ הוא שם המיוחד הרומז אל ההויה הקדומה בהחלט מחויב המציאות כי השם הזה מאמת על היות הנמצא נמצא שאחר שיש הוי״ה נמצא הי׳ במוחלט המהוה כל ההויה כ״א יעלה על הדעת שהוא אינו נמצא אין לכל הנמצאים אפשרי מציאות והויה כו׳ ואחרי שכן הרי לך סוד שמו המיוחד לו יתברך שהוא שם ההויה קודם לכל הנמצאים להמציאות, ומכח מציאותו הם נמצאים ובלתי שם ההויה לא יצאו כל המציאות למציאת הויה, הרי לך כי בהיותו ית׳ בשם ההויה מורה כי כל ההויות כולם מאמתת הויתו נמצאו, וממציאותו ית׳ נמצאו כו׳ כי הוא הגורם לאמתת כל ההויות כולם עכ״ל. וכתב השל״ה שע״ז רומז ר״א הגדול היה הוא ושמו בלבד, והנה מבואר כי לדברי הגנת אגוז שם הוי׳ מורה על מה שנקרא בלשון הפלסופים מחויב המציאות א״כ זה השם הוא שם מהותו ועצמותו, דהיינו כמ״ש הרמב״ם ריש ה׳ יסוה״ת יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון ממציא כל נמצא כו׳ ולכן ר״ת יסוד היסודות ועמוד החכמות הוא שם הוי׳ היינו שבחי׳ המצוי הראשון הוא שם הוי׳, וכן החסיד בח״ה שער היחוד ר״פ יו״ד כ׳ כי המדות העצמיות קיימות לאל יתעלה הן שלשה שהוא נמצא ושהוא אחד ושהוא קדמון, והוצרכו לספר אותו בנמצא מפני שהראיות הורו על מציאותו בעדות סימני מעשיו בעולם כמו שאמר בישעי׳ סי׳ מם שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו׳, ע״כ נתחייבנו לספר אותו בנמצא כו׳ המציאות התמידה כו׳ ולא ישתנה מענין המציאה אל אפס מציאה ולא מאפס מציאה אל מציאה כו׳ שהנמצא תדיר הוא מה שאין לו תחלה כו׳ יעו״ש באריכות, וא״כ ענין נמצא המציאות התדירה זה מרומז בשם הוי׳ שהוא המהוה כל הויה ומציאות מתהוה, והיינו ע״י שהוא ית׳ עצם הנמצא מציאות אמיתי בעצמו, ולא כשאר הנמצאים שאין להם מציאות מצד עצמם כ״א ממציאות הבורא ית׳ וכמ״ש הרמב״ם בפי׳ וה׳ אלקים אמת כו׳ אין שם מצוי אמת כמותו, לכן שפיר שייך ע״ז שם הוי״ה, כלומר שהוא ית׳ מצוי והויה אמת וכל הנבראים הווייתם ומציאותם הוא ממנו ית׳, גם הוי״ה פירושו היה הוה ויהיה שזהו ענין המציאות התדירה, והרמ״ע דעתו ג״כ כנ״ל רק שפי׳ שזהו הרצון וע׳ בד״ה וירא ישראל, והשל״ה מפרש שמצד קודם עלות הרצון אין שייך שם הוי׳ רק בחי׳ אור אך בעלות הרצון אז הוא שם הוי׳, דף ד׳ ע״א שטה א״ס ואז לא שייך כו׳ רק בעלות הרצון כו׳ ואז הוא ושמו כו׳ ושם עמוד ב׳ שטה ונתגלו ובבחי׳ א״ס כו׳ ושטה מלהסביר, ובבחי׳ עלות רצונו כו׳ ודף ה׳ ע״א שטה ומבואר, ושטה כדפי׳ שלש עליות, וזהו מלבד הבחי׳ קודם עלות הרצון כו׳, בדברי רבינו נ״ע בד״ה ועשית ציץ ביאר ב׳ הויות לפ״ז י״ל גם הוי׳ הא׳ זהו אחר עלות הרצון ואברהם ממשיך מהוי׳ דאצי׳ אבל משה ויקרא הוי׳ הוי׳ ושמי הוי׳ לא נודעתי לכן ממשיך גם עד עשי׳ גלוי השם למטה טוב שם כו׳ אשר הלך כו׳ לעשות לו שם כו׳, וזהו והאלקים יעננו כתר ש״ט גדול העונה אמן כו׳, ועיין במאמר האחדות להרב רבי יוסף יעב״ץ עיקרי האמונה

הם ג' אשר הם פי' השם הנכבד והנורא כו' ע"ש, והפרדס כ' בשער י"ט שאין לשם הוי' שום פירוש וביאור כלל, ולפמ"ש יש לו פירוש היינו שהוא מורה על שהוא הנמצא האמת שממנו מקור להוות כל ההתהוות והנמצאים וכנ"ל וכן פי' אדמ"ו נ"ע בד"ה ועשית ציץ ובאגה"ת פרק ובד"ה יהודה אתה.

קיצור. חקירה מהו שמו הגדול מדברי גנת אגוז דהיינו שם הוי' שמורה על שהוא מהוה כל ההויות, היינו שהוא המציאות האמת ונק' בלשון הפלסופים מחויב המציאות וכל הנמצאים לא נתהוו רק ממנו שהוא הממציא אותם, גם הוי' מורה על הי' הוה ויהי'.

ד) אמנם הפרדס שער י"ט ספ"א כתב ואל יעלה בדעת המעיין לומר כי מה שאנו אומרים שם העצם ר"ל עצמות המאציל א"ס חלילה כו' אלא כוונתינו באמרינו שם העצם שהוא עצם הספירות פי' שם הכולל כל עצמות הספירות ונודע שענין האצילות הוא שמו של הא"ס פי' מורה עצמותו כו' בית יד ושם אליו כו' המגלה לנו אלהותו כו' ובשער שלישי פ"א כי לכל הנאצלים יש להם שם משמות הקדש שהם מגבילם אשר בו יקרא הספירה והנאצל ההוא כו' שם בן ד' כולל כל האצי' כולו כו' משא"כ בא"ס המאציל ב"ה שאין שם ונקודה שנוכל לכנותו בה כו' לכן נתארהו מחויב המציאות ושם זה ייחסו לו החוקרים כו', ובשער רביעי רפ"ד כ' ואף כי האציל כו' לא יצדק בו שום אות כו' כי אפילו כתר כו' נשלל ממנו השם כו', ובפרק שישי גבי מלגאו איהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א כתב כבר פירש היינו בפרק ד' כי בתוך הספירות הן העצמות והספירות גוף אל הנשמה המתפשטת בתוכם ולכן אחר שפירש ענין האצילות בצורת גוף ומשל נאות בא לבאר העצמות המתפשט בתוכם וכבר נתפרסם כי שם בן ד' עם היות שיסודו ד' עולה עשרה אותיות במלוי שהם ע"ס והם הספירות המתפשטים בתוך הכלים עכ"ל. ור"ל העצמות המתפשטים בתוך הכלים כנשמה בגוף וכמש"ש פ"ד, והנה עתה שני מיני ספירות ושניהם מיוחדים הא' כו' הנשמה כו' והוא התפשטות עצמותו וכחו של יוצרנו והשני הכלים כו' עכ"ל. נראה מדבריו שעכ"פ שם הוי' הוא שם להעצמות שבתוך הספירות שהוא כח של יוצר הכל, ובזה א"ש דלק"מ עליו מ"ש הבעש"ט נ"ע שהאומרים שהשמות הם הספירות הם טועים כי אין מקרא יוצא מדי פשוטו שמ"ש אל אלקים קאי הכל על הבורא ית' ממש אלא דר"ל להבורא ית' כשמלובש בתוך הכלים דע"ס וכמ"ש ברבות פ' שמות ע"פ ואמרו לי מה שמו לפי מעשי אני נקרא כו', והרמ"ע בספר פלח הרמון שם שע"ד פ"ב כ' שהוא שם לעצם האצילות לא לעצם המאציל ח"ו אלא לפנימיות האצילות שהוא נשמה בתוך הספירות והן אליו ככלים כו', ובפרק ג' והנה שם בן ד' נקרא שם העצם כי הוא מקור לכל השמות והוא העצם והנשמה אליהם והם כלים אליו כו', ובשער י"ט ספ"א כ' הרמ"ע וז"ל ואולם חובה עלינו להפליג בהרחקת השמות מן המאציל ב"ה לפי שאין שמות הקדש הסכמיים לסימן בעלמא כשמות האנשים שרובם לא יורה

כלל על תכונת אישיהם אבל כל שמות הקדש מורים על תכונת העולמים הנעלמים אמנם המאציל ב"ה איהו וחיוהי חד בהון אין השגה בו לא לעליונים ולא לתחתונים כלל ועיקר כמפורסם עכ"ל, ולפמש"ל סעי' ג' בשם הגנת אגוז דשם הוי' פירושו שמורה על הנמצא האמת מחויב המציאות שפיר י"ל ששם זה הוא שם העצם ר"ל עצמות המאציל כי הרי ענין מחויב המציאות הסכים הפרדס ג"כ ששייך לקרות כן להבורא ית' כנ"ל. והנה גם לדבריו שייך השם בנשמת הספירות אף שהם הארה מא"ס מה שבו ית' אין שייך שם לשטתו אעפ"כ בההארה שייך השם מאחר שכבר נתצמצם ההארה עד שתוכל להתלבש בכלי הספירות והרי היא לגבי א"ס כערך טפה מהים ויותר מכן אין ערוך כו', ועוד י"ל כי זה השם שייך בהאור והנשמה רק ע"י התלבשותו בכלים שהכלי עושה בו תמונה ותואר להיות כפי הכלי כו' כמ"ש בפרדס שע"ד פ"ד כמשל אור השמש העובר דרך חלון שיש גוון בהזכוכית שאזי נראה לעיני הרואים ג"כ שינוי בניצוץ אור השמש לפי גוון הזכוכית כו' ע"ש, והרמ"ע שע"ד פ"ב כתב כי הפרדס שער י"ט פ"א הרחיק יחס השם הגדול אפילו (כמדומה שצ"ל מעצם האצילות) מעצמות המאציל.

קיצור. שהפרדס ס"ל דשם הוי' הוא שם עצם האצילות לא לעצם המאציל, וזהו מלגאו איהו שם הוי' ר"ל העצם האצי' שבתוך הכלים דע"ס, והשם אינו הסכמיי כ"א מורה על תכונת בעל השם, ולכן אין שייך שם על עצם המאציל מ"מ בעצמות המלובש תוך הכלים דע"ס שייך שם מורה על תכונת בעל השם מאחר שמלובש תוך הכלי, וזהו לפי מעשי אני נקרא.

ה) **ושטת** הרמ"ע עצמו אינו כהפרדס וז"ל שם שע"ד פ"ב אמנם מי שלא נתפייס בזה (ר"ל שאינו מתקבל אצלו סברת הפרדס דשם הוי' הוא רק שם לעצם האצילות לבד) כיון שהנאצלים מחודשים והשם קדמון כאותה ששנינו קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד (הג"ה ולשון הרבות בראשית פי"ז ע"פ וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו, שאמר הקב"ה לאדה"ר ואני מה שמי אמר לו לך נאה להקראות הוי' שאתה אדון לכל בריותך א"ר אחא ישעיה מ"ב ח' אני הוי' הוא שמי, הוא שמי שקרא לי אדה"ר עכ"ל וכיון דאומר דזה שמי שקרא לי אדה"ר, א"כ אפ"ל שאין השם קדמון והיינו כדברי הפרדס שהשם מתייחס אליו ית' אחר התלבשותו בכלים דע"ס דוקא, ומ"ש עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד, אפ"ל קודם שנבראו עולמות בי"ע הי' הוא היינו המאציל ושמו אצילות וכן פי' הרמ"ז פ' במדבר דקי"ח סע"א וכדלקמן ססעי' ח', או י"ל דפי' שמו היינו האור והיכולת כנ"ל אות א' ב' ובחי' זו אינו נקרא שם הוי' עדיין, עוד נ' מתוך המדרש הנ"ל דשם הוי' יש לו פירוש היינו אדון וזה לא כדברי הפרדס שער י"ט פ"א. אך לכאורה איך שייך פי' אדון בשם הוי' דדוחק לומר דהמכוון על שם הוי' כשנקרא בשם אדנות, דהכתיב אני הוי' אלא צ"ל דהפי' הוי' היינו ע"ש שמהוה כל הנמצאות א"כ ממילא הוא אדון וזה כדברי הגנת אגוז. אך עכ"פ נק'

הוי׳ ע״ש שמהוה, וא״כ אינו שייך להבורא רק מצד שהוא בורא ולא מצד עצמותו, אך הא בהא תליא, כי לפי שהוא הנמצא האמת שמציאותו מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדם לו ח״ו כ״א הוא מחויב המציאות ע״כ יש בכחו ויכולתו להוות מאין ליש א״כ לו ית׳ נאה להקראות הוי׳ מצד יכולתו וכחו אף אלו לא הי׳ בורא כלל העולם, וא״כ השם קדמון כדברי הג״א ומ״ש זה שמי שקרא לי אדה״ר, היינו שקרא והמשיך גלוי השם בעולם וכענין שארז״ל פ״ק דברכות דף ז׳ ע״פ למען אד׳ למען אברהם שקראך אדון, ע״ש עכ״ה) אע״פ שרבים מפרשים המאמר הזה בפנים שונים, אף אתה אמור לו שאין אנו מייחסים את השם הגדול אלא אל הרצון מצד היותו רוצה להטיב, וזה השם ג״כ אינו אלא מקור כל ההויות והשמות כמו שיבא בפרק הקרוב לזה.

ו) **מענין** עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד, בעה״ק ח״א פ״ב ובפרדס שער שלישי פ״א ושער חמישי ספ״ד ובשל״ה בההקדמה דף ה׳, ובפלח הרמון שער שלישי פ״ג, ובדברי רבינו אא״ז נ״ע בדוכתי טובא ומהן בד״ה עולת תמיד ובד״ה שיר השירים ובד״ה קול דודי שבשה״ש ובד״ה צו את בנ״י את קרבני לחמי דרוש השני פ״א, ושם ביאר שמו גימ׳ רצון והוא מל׳ דא״ס וכן פי׳ בביאור ע״פ ה׳ לי בעוזרי ובד״ה את שבתותי תשמרו, ובד״ה ואתחנן אל ה׳, ועיין בד״ה אני ה׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ״צ, דרוש השני מענין שמו הגדול, שלכאורה זהו עצמו ענין עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד.

ז) **וז״ל** העה״ק ח״א פ״ב עד שלא נברא העולם היה הקב״ה ושמו בלבד כך שנינו בפרקי ר״א פ״ג, וסוד הענין כפי מה שקבלו בעלי העבודה איש מפי איש, כי קודם שנאצל האצי׳ הנעלם היה אדון יחיד הוא שרש כל השרשים הנק׳ בפי חכמי האמת אין סוף הוא ושמו בלבד, והכוונה בשמו רום מעלה הנק׳ אויר הקדמון (הג״ה, עיין בפרדס ערך אויר ויש בחי׳ אחת שאינה נתפסת והיא נקרא לפעמים אויר קדמון, כי קדמון מתייחד אל הכתר כאשר נבאר כו׳ והפי׳ הוא שאינו נתפס אפילו לספירת חכמה כי הוא דק מתאחד בא״ס כאשר נתבאר בשער הצחצחות עכ״ל ובערך קדם כ׳ פי׳ רבי משה שהכתר נק׳ קדם מפני שקדם לכל הספירות כו׳ עכ״ל, ועמ״ש בלק״ת גבי שבועות בד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה, ועמ״ש בד״ה בן פורת יוסף בפי׳ ותשב באיתן קשתו ע״ד לאיתן האזרחי שהוא ענין מאז ומקדם הפך התחדשות, כי גם שם מ״ה דא״ק נק׳ מ״ה החדש שנתחדש אחר ההעדר כו׳ משא״כ בחי׳ האזרחי זהו ע״ד עצמיות אדם קדמון שהוא כתר הכללי, ועמ״ש בד״ה ראה אנכי נותן וע׳ במא״א א׳ קנ״ג בענין אויר קדמון דלפירושו הוא הרישמו שנשאר אחר הצמצום כו׳ עכ״ה) כי הוא קדמון כקדמותו לפי שאין השם נבדל מן העצם, וכן מצאתי לאחד מחכמי האמת בביאור סודות הרמב״ן ז״ל שכתב הכתר קדמון בקדמות אין סוף ע״כ (הג״ה והפרדס השיג ע״ז שהכתר הוא מכלל העשר ספירות וכמו שיובא לקמן אי״ה, אך הרמ״ז שמדותיו

תרומות מקבלת האריז"ל נטה בכמה מקומות אחר סברא זו שהכתר אינו ממנין ע"ס, והתחלת מנין ע"ס הוא מהחכמה, ואחד מהן מצאתי כעת בפ' ואתחנן דרס"ה ע"ב בד"ה אבל צריך, בעי למבעי מעמיקא דכולא ה"ס אבא עילאה שהרי הוא ראש האצילות בכלל גדול שבידינו שתחלת הספירות להמנות בכל פרצוף הוא מהחכמה ולמטה כו', אבל כל כתר נחשב לשל עולם עליון ממנו כו', ועוד כ' שם אח"כ וז"ל ועוד צא"ל דקיי"ל מקבלת ר"י סגי נהור והובא באוצ"ח שאין תחלת מספר ע"ס שבכל פרצוף ופרצוף אלא מחכמה כי הכתר נחשב לשל מעלה כו' עכ"ל, ורבינו אאזמו"ר נ"ע תפס בכל הדרושים כמ"ש בע"ח בהיכל השביעי שער מ"א פ"ג בענין מה שקצת מקובלים קוראים לכתר אין סוף, וקצת קוראים לכתר ממנין ע"ס, והיינו דעת עה"ק וסייעתו ודעת הפרדס וסייעתו כנ"ל, ובע"ח כ' ששניהם אמת היינו שיש בכתר ב' בחי' עתיק יומין וא"א, אשר ע"י הוא בחי' תחתונה שבא"ס, ואינו ממנין ע"ס והוא פנימי' הכתר וא"א זהו שרש הנאצלים והוא ממנין ע"ס, וא"כ לפ"ז ג"כ יש לפרשו ענין היה הוא ושמו בלבד, שכ' העה"ק כי הוא קדמון בקדמות הא"ס, ר"ל על בחי' עתיק יומין שנק' כן ע"ש היושן והזקנה ולא ששייך בו מנין ומספר שנים אלא כמ"ש בדור דורים שנותיך תלים סי' ק"ב, ושנותיך לא יתמו שם, אם שנותיך כימי גבר באיוב סי' יו"ד, ור"ל לאפוקי מהמחודש שימיו מחודשים, ובחי' ע"י שנמשך מבחי' מל' דא"ס זהו ענין שמו, וכן פי' רבינו ז"ל דלכן אמרו שמו גימט' רצון ר"ל שממנו נאצל רצון שהוא אריך אנפין, אך עכ"ז הדברים צריכים ביאור מהו ענין שמו, דלומר שהוא ענין ע"ס הגנוזות זהו רחוק לומר ששייך איזו ספי' בא"ס, ובע"ח שמ"א פ"ג שם כ' בפי' שאין שייך דמות וספי' ח"ו בא"ס ולכן רבינו ז"ל מפרש בכל הדרושים דפי' שמו הוא ג"כ פשוט בתכלית הפשיטות רק שהוא בחי' האור עד"מ אור וזיו המאיר מהשמש לגבי עצם מאור השמש, ובהיות האור כלול בעצמותו נק' הוא ושמו בלבד אך אינו דומה לאור השמש שהשמש אין לו בחירה שלא להאיר משא"כ למעלה זה שיומשך ויאיר האור הוא כשעלה ברצונו, אך העה"ק נראה שאינו מפרש כן דשמו הוא האור, אלא לשטתו י"ל דבחי' שמו הוא שרש ומקור לאצילות עשר ספירות, וכן רבינו ז"ל באיזו דרושים מועטים נטה לפי' זה אלא שהוסיף ביאור יפה שנק' רק שמו כמו שהשם אינו מערך מהות ועצמיות האדם שבפ"ע א"צ כלל להשם, רק השם הוא שעל ידו יפנה לקוראו, כך ענין ע"ס הגנוזות אינן שייכים במהו"ע כלל רק הם בחי' שם לבד שאינו ערוך להעצמיות כלל וכלל, כ"א זהו מה שבבחי' זו יאיר וישפיע להוות כל נמצא ומקור ושרש חיות הנמצאים אינו ערוך כלל למהו"ע ממש, וכנודע פי' יש מאין שהתהוות היש נמשך מאין מהארה בעלמא דכלא חשיב לגבי מהו"ע כמו השם לגבי בעל השם שאינו ערוך כלל, וזהו כי עמך מקור חיים, עמך טפל ובטל לך, מקור גי' שמו שבחי' מקור חיים שהוא שמו הוא עמך ולא אתה ממש אלא רק דבר הטפל ובטל, ומ"מ שייך לומר שגם עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד, שהרי מאז ומעולם הרי הי' בכחו להאציל ולהאיר הבחי'

שבהם יהי' חיות העולמות ובחי' זו נק' שמו ולפי' העה"ק והאריז"ל זהו בחי' עתיק יומין עכ"ה).

ח) **עוד** לשון העה"ק שם, וזהו מאמר הנביא ע"ה בשמו ית' אני הוי' הוא שמי שהוא מורה שהוא ושמו דבר אחד (הג"ה ועמ"ש בד"ה שובה ישראל דרוש הראשון פ"ב, וז"ל וכמ"ש אני הוי' הוא שמי שבחי' הוי' אינו אלא בחי' שם כמו עד"מ שם האדם אברהם שאינו אלא לזולתו לקרוא אותו בשמו, אבל אין להשם ערך ויחס כלל אל עצמות ומהות שאינו לא ממהותו ולא מערכו כלל, כך הנה בחי' המשכה זו של הוי' וחסד מאור א"ס ב"ה להחיות עולמות ולהוותם מאין ליש אין ערוך אליו ית' כלל וכמשל זיו השמש מהשמש כו' עכ"ל ובהביאור שם פ"ב שזהו ענין ביטול ע"ס דאצי' הנק' הוי' לגבי עתיקא כו' ע"ש, ולפמש"כ הרי גם עתיקא זהו רק שמו והארה בעלמא מעצמות הא"ס כביטול זיו כו', אך זה יתורץ עפמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו פ"ב בפי' א"ת שמות אלא שמות כי הנה יש כמה שמות לו ית' כו' ע"ש, וזהו ענין הוי' הוי' ופסיק טעמא בד"ה ועשית ציץ ובד"ה וירא ישראל את היד הגדולה שם הוי' דלתתא הוא ז"א דאצי' ושם הוי' דלעילא הוא עתיקא, ולכן שם הוי' דז"א כאלקים חשוב לגבי עתיקא וגם עתיקא נק' שמו והארה לבד לגבי עצמות המאציל כו' עכ"ה) והסוד הנעלם כולו נרמז באמרו אני הוי' הוא כי בם נכלל כל האצילות כי אני רומז לכ"ע אחרונה (נ' שהוא איזו ט"ס וכוונתו שאני הוא מ' שהיא ה' אחרונה א"כ צ"ל אני רמז לה"א אחרונה) הוי' רמז לוי"ו שבשם, הוא רמז לכתר עליון, ובו היה כל האצילות בכח, (הג"ה, היינו כי ענין ע"ס הגנוזות שכל הע"ס היו גנוזות בכתר שאינו ממנין ע"ס לשטתו, וכענין מ"ש במא"א צ' י"ד צחצחות הם ע"ס דעתיק, עכ"ה) עד שבא החפץ הפשוט והאציל כחותיו ממנו בכח וחפץ אין סוף, וכשעלה בחפץ הפשוט להתגלות באצילות כחותיו, אשר היו בו גנוזים ונעלמים הוציא והאציל תוצאות התעלומה והאמונה בהשוואת האחדות הפשוט שאין שום נברא יכול לעמוד על עקרו ונאצלו הספירות הקשורות בו כשלהבת הקשורה בגחלת, (הג"ה עמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר הראשון בפי' בנקרת הצור, שהצור מקור המוציא אש וכך כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא ופי' הוי' היינו ע"ס דאצי' והצור הוא בחי' כתר שהוא מקור שבו הי' האצילות בכח כו' וזהו ענין כשלהבת הקשורה בגחלת, שכמ"כ ה"ע הצור, אלא שבחי' צור היינו כמו שהיו בכח קודם יציאתם אל הפועל, ואחר יציאתם אל הגילוי ה"ע כשלהבת קשורה בגחלת, והקושיא איך שייך התכללות ע"ס הגנוזות בהעצמות הנה לבד מה שנק' רק שמו, עכ"ז י"ל עוד ע"ד שכ' בעה"ק ח"א רפ"ח א"ס הוא שלימות מבלי חסרון וא"ת שיש לו כח בלי גבול ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו כו' והגבול הנמצא ממנו תחלה הם הספירות כו', וכ"כ בספר חוקר ומקובל, וא"כ הרי קודם שנברא העולם האצי' שהם הספי' מה שבהן ועל ידן הוא מאיר בגבול הי' ג"כ בכחו להאיר בבחי' גבול ג"כ, וזהו הנק' ע"ס הגנוזות ונק'

שמו, אלא שקצת דוחק לומר שבחי' שמו הוא הכח להאיר בגבול, כי שמו ג"כ א"ס, אלא י"ל שאע"פ שהוא א"ס בעצמו אבל הוא מקור להאיר בגבול, וזהו שנק' בע"ח בחי' תחתונה שבא"ס כו', והוא כמו חכמה דא"ס, שהיא א"ס ואעפ"כ יוכל להאיר ג"כ בחכמה הגבול כמו ג"ע כו', ולכן ע"ק ציור אדם רישא גלגלתא מוחא כו' ושער רישי' כו' להיותו מקור ושרש להאיר לבחי' ע"ס שהן מקור כח הגבול כו', וזהו ענין וישמחו בך ישראל מקדשי שמך, שממשיכים מבחי' אתה קדוש שהוא מהו"ע לבחי' ושמך קדוש כו' שיהי' הגילוי בלי גבול כו', ע' בהרמ"ז פ' במדבר דקי"ח ע"א סד"ה חדוותא דכולא מה שפי' בענין עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד, דפי' קודם שנבראו עולמות בי"ע קדם עולם האצי' שהוא הנק' שמו יו"ד חכמה ה' בינה כו' והוא ע"ד שהתורה קדמה לעולם עכ"ד.

עוד * מענין היה הוא ושמו בלבד בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה להוי' גבי ושמרו דרך הוי'. צריך להעתיק מהבוך בכת"י שלי על ב' פערטיל נייר, ועיין בת"א סד"ה וארא אל אברהם בענין ושמי הוי' לא נודעתי להם וע' בסדור שער יוהכ"פ בענין קדוש אתה ונורא שמך.

ט) **וז"ל** * וביאור זה הוא כי הנה דרך הוי', פירוש דרך ומבוא להיות הוי' דהיינו שיהי' בחי' הוי' המורה על התהוות העולמות מאין ליש ע"י אותיות שם הוי' יוד חכמה כו' (ע' סד"ה ואתחנן בפי' אל הוי') כי הרי הוא יתברך למעלה מן החכמה, ואנת הוא חכים כו' פירוש ע"ד במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו (ר"ל שההמשכה בבחי' גדולה זהו ענוה והשפלה) כי כולם בחכמה עשית, עשייה גשמיות, וכתיב אני הוי' הוא שמי שמי בלבד, כמשל השם שאינו מערך ומהות העצמיות כו', ועד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד כו', פי' בלבד בבחי' העלם (הרי מפרש עכ"פ שהיה שם הוי' בבחי' העלם בעצמותו, והיינו כי ענין שם הוי' המורה על שהוא מהוה כל הנמצאים מאין ליש, הרי בחי' זו היה כלול מעולם בעצמו, אלא שאין בחי' זו ערוך לעצמותו כמ"ש בת"א בד"ה לבסומי בפוריא, דרוש השני, דקס"ו ע"א * וז"ל וכבר נתבאר לעיל דבחי' ממלא וסובב הוא רק הארה לבד ממנו יתברך אבל מהותו ועצמותו יתברך אינו בגדר עלמין כלל אפילו להיות סובב וממלא לעלמין, כי לא זהו עיקר האלקות מה שהעולמות מתהוים ממנו ומקבלים חיותו ממנו ית', שהרי אתה הוא עד שלא נבה"ע ולאחר שנברא בשוה ממש, וגם אילו לא היה בורא העולמות היה הכל שוה לפניו יתברך אלא מה שמחיה ומהוה העולמות זהו רק הארה ממנו יתברך כו' עכ"ל, נמצא בחי' היותו סוכ"ע וממכ"ע להוות העולמות זהו כלא חשיב לגבי מהו"ע שאינו בגדר עלמין

עוד מענין: המאמר נמצא בששה כת"י ובב' מהם נמצא קטע זה בסוף המאמר. אות ט' נעתק מבוך והנה כמ"כ ־ אה"ק שעל השער כ' „נעתק מבוך ב' פערטיל".

וז"ל: בתו"א פ' בשלח דף סג, ב.

דקס"ו ע"א: בהוצאת ברוקלין תשט"ו דף צט, ב.

כלל, אלא שממהו"ע נמשך ג"כ הארה זו שיהי' סוכ"ע וממכ"ע וזהו ענין שם הוי', י"ה הוא בחי' סוכ"ע ו"ה הוא בחי' ממכ"ע, וזהו בגדר עלמין ר"ל שיה' סוכ"ע וממכ"ע ונק' שמו, ומהו"ע זהו אינו בגדר עלמין, היינו כמו אילו לא היה בורא העולמות כלל. והנה זהו ענין עד שלא נבה"ע היה הוא ושמו בלבד, ר"ל גם מקודם שנמשך ההארה ממנו להיות סוכ"ע וממכ"ע היה כלול בו כח ויכולת זה שיהי' סוכ"ע וממכ"ע, כי עם היות שהוא מצד עצמותו ומהותו ית' אינו בגדר עלמין כלל, עכ"ז ודאי בכלל מאתים ורבוא רבבות הוא ג"כ מנה, ועיין לעיל ססי' ח', ומ"מ גם בעוד בחי' זו כלול במהותו ועצמותו אינו ערוך למהו"ע ממש, וכמו עד"מ מרע"ה שהי' מבחר מין האנושי עד שנאמר בו ותחסרהו מעט מאלקים, והנה ארז"ל בנדרים דל"ח ע"א אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועניו וחכם ועשיר וכולן ממשה, גבור דכתיב ואתפוש בשתי הלוחות כו' ע"ש, והרי זה שהיה ג"כ גבור שזהו ממעלת הכח החיוני והגופני, אינו ערוך למעלת היותו חכם, וכ"ש למעלת נבואתו אשר מחצי' ולמטה איש מחציו ולמעלה אלקים, וכמו שמשבחים חכם גדול מאד במעלת שיכול ג"כ לצייר בטוב איזה ציור כו', ואעפ"כ הרי גם כח זה הקטן כלול בו, כך הוא ענין היה הוא ושמו בלבד, שלגבי מהותו ועצמותו ית' שאינו בגדר עלמין כלל, מה שכלול בו ג"כ שמו ר"ל שם הוי' היינו מה שיכול להיות מהווה כל הנמצאים ולהיות להם בבחי' סוכ"ע וממכ"ע זה כלא חשיב לגבי מהו"ע ולכן נק' שמו כמו שהשם אין לו ערוך להעצמיות והמהות ממש, ואעפ"כ היה כלול בו כח זה להוות כל הנמצאים, וכמו שכתבו חכמי המחקר ביסוד הראשון מי"ג עקרים, שהוא הנמצא המחויב המציאות, ובהמשכה ממנו הוא ממציא כל נמצא כו' עיין בספר ראש אמנה בפירושו לי"ג עקרים שבהרמב"ם פרק חלק וא"כ ההמשכה ממנו להוות כל נמצא, אינה בערך מציאותו ומהותו ממש, והוא נמשך מבחי' האחרונה שבו עד"מ, וזהו הנק' שמו וכמ"ש מזה בלק"ת בשה"ש בד"ה ביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה, ושם פרק א' יעו"ש.

בעז"ה חג שבועות

משה ידבר* והאלקים יעננו בקול בקולו של משה. להבין כי לא פי' בכתוב מה דיבר משה ומה ענהו כו' דלא קאי על עשרת הדברות דהא אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו, וכתיב אנכי עומד בין ה' וביניכם להגיד כו', הרי שלא נאמר בזה הענין שמשה הוא המדבר והקב"ה הוא העונה, וכמ"ש בס' עה"ק ח"ד פ"ג. והנה בגמרא דברכות ד' מ"ה א'

משה ידבר : נמצא בתו"א דף סז, ד וכאן הוא עם שינויים והגהות.

ארז"ל מניין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מהקורא שנאמר משה ידבר והאלקים יעננו בקול בקולו של משה. אשר פשוט לשון הגמרא משמע כאלו משה הי' הקורא והקב"ה הי' כביכול המתרגם ולא הגביה קולו יותר מקולו של משה, ועם היות כי בתוספת שם פי' שמשה הי' המתרגם כי לא ניחא להו לומר שהקב"ה כביכול הי' המתרגם למשה, וכן משמע לכאורה בילקוט ע"פ וענותך תרביני לא הי' צריך לומר אלא האלקים ידבר ומשה יעננו הוי וענותך תרביני. אך כמה פנים לתורה, ולפי פשט לשון הגמרא שם משמע דהאלקים יעננו היינו שהוא המתרגם לקולו של משה, ולכן לפי' זה מוכח הטיב הדיק דאין המתרגם רשאי להגביה כו' דהא אלקים היה יכול ודאי להגביה הקול יותר ויותר מקולו של משה ואעפ"כ יעננו רק בקולו של משה משום דאין המתרגם רשאי כו' אעפ"י שיכול כו' משא"כ לפי' התוספת נדחק להוכיח הדין ע"ש. וכן משמע בהדיא בזה"ק פ' ויקרא ד"ז ע"א משה ידבר דא קולו של משה והאלקים יעננו דא גבורה דאודי' לי' לההוא קלא וכו' ומלשון אודי' לי' מבואר להדיא דהוא אחר קולו של משה כו', והיינו כפי הנראה לשון הגמרא שמשה הי' הקורא והאלקים יעננו כבי' כמו המתרגם. ובאמת שזה תמוה ופליאה נשגבה גם אינו מובן אימתי הי' זה דהא אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמעו כל ישראל ולא הי' קורא ולא מתרגם אחר זולתו ית' לבד כמ"ש במדרש רבה פ' יתרו. ורש"י פי' בחומש דמשה ידבר קאי על שאר הדברות לבד מאנכי ולא יהי' כו'. והרמב"ן השיג ע"ז גם א"א לפרש כן כ"א לפ"ד ריב"ל במדרש חזית ע"פ ישקני מנשיקות פיהו שישראל שמעו אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה ושאר הדברות מפי משה, משא"כ לפי' דברי רבנן שם שנחלקו עליו ואמרו שכל עשה"ד שמעו ישראל מפי הקב"ה לכן האריך בס' עה"ק ח"ד פל"ג להוכיח שכל עשה"ד הגיע לישראל כמו שהגיעו למשה רבע"ה כו' ומשה ידבר לא קאי על יו"ד הדברות ע"ש. אך א"כ אינו מובן ענין והאלקים יעננו כו' דבכל ציווי התורה לא שמעו רק מפי משה לבדו וא"כ מהו והאלקים יעננו כדמתרגם אימתי הי' זה. גם להבין מהו ידבר ומהו יעננו בלשון עתיד או הוה והל"ל משה דיבר והקב"ה יענהו. הענין הוא דאיתא בגמרא דאמר רב יוסף אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא. ולהבין מעלת האי יומא דוקא שהוא יום מ"ת מהו ענין מ"ת והלא קיים אברהם אבינו ע"ה את כל התורה עד שלא ניתנה ואפילו [עירובי תבשילין *] מפני שלמד את כל התורה עד שלא ניתנה וכמ"ש וישמור משמרתי מצותי חוקותי ותורתי ובודאי למד ג"כ ליצחק ויצחק למד ליעקב ובניו (כפי' רש"י פ' ויגש ע"פ וירא את העגלות כו' בפ' עגלה ערופה פירש ממנו) ומה חידוש נתחדש בנתינתה. אך הנה נודע ענין המצות דרמ"ח פקודין אינון רמ"ח איברים דמלכא. ולכאורה אינו מובן לשון אברים והלא אין לו דמות הגוף כו'. אך יובן עפמ"ש בזהר דכל מעשה המצות הם לאתקנא רזא דשמיא שבמצוה זו ממשיך שם זה ובמצוה זו

עירובי תבשילין: תיבות אלו נוספו עפ"י הגדפס בתו"א.

ממשיך שם זה. והענין כי שמותיו של הקב״ה הם שבעה שמות שאינן נמחקין והם הם בחי׳ התפשטות החיות והשפעה להתהוות מדותיו ית׳ לך הוי׳ הגדולה והגבורה והתפארת כו׳ שאינן אלא בחי׳ שם בלבד עד״מ כמו השם שאינה אלא לזולתו שיקראנו בשמו כי הוא ית׳ רם ונשא כו׳, וכמ״ש בתיקוני זהר לאו מכל אילין מדות כלל, ולא כמו באדם שהשכל והמדות שלו הן עצמיות שלו שגם כשהוא לעצמו כל מהותו הוא בחי׳ השכל שיוכל להשכיל איזה דבר חכמה וכן להתפעל באהוי״ר כו׳, משא״כ למעלה במהו״ע ית׳ לאו מכל אינון מדות איהו כלל עד שבחי׳ חכמה ומדות נק׳ רק שמות היינו כמו ערך שם האדם לגבי מהותו כאדם שבפ״ע א״צ כלל להשם ואינו בבחי׳ מהו״ע כך הוא למעלה בחי׳ החכמה ומדות עליונים כו׳ לגבי מהו״ע כבי׳. ולכן השמות עליונים יש מהם מחודשים כי עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד ושמו לשון יחיד ולא ז׳ שמות כו׳ כי שמו הוא בחי׳ אוא״ס כמ״ש במ״א משא״כ בחי׳ ז׳ שמות הוא המשכה מבחי׳ האור להתהוות הע״ס חכ׳ חסד כו׳ והתהוות זו הוא ע״י צמצום הידוע בע״ח, דהיינו כשהי׳ צריך להיות התהוות העולם כו׳ ולא קודם שנברא העולם שאז הי׳ רק הוא היינו מהו״ע ושמו הוא בחי׳ האור א״ס הכלול במאור כו׳, ועיין לקמן בהביאור מזה. ואנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא כי החכמה כידוע* הוא בנבראים שנק׳ בשם חכמה שהוא השכלה להשכיל לדבר מושכל אבל אצלו ית׳ לא שייך זה כי אפילו בחי׳ המחשבה שהוא למטה מחכ׳ ונאמר עליה כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו׳, אלא שנק׳ חכמה ומחשבה לפי שהוא מקור המחשבה ומקור החכמה כמ״ש כי עמך מקור חיים באורך נראה אור, פי׳ באורך כשנמשך האור למטה אזי נראה ומושג אור החכמה והמחשבה כו׳, וכן בחי׳ החסד כמ״ש ועושה חסד לאלפים שיש א מדריגות שהן ריבוי הצמצומים והמשכות עד שיהיה התהוות החסד כמ״ש עולם חסד יבנה שצריך הוא להיות נבנה שיהיה חסד והמשכה זו להיות התפשטות החיות בבחי׳ חכמה וחסד, היינו להיות בחי׳ אנת חכים שיתלבש אור א״ס בחכמה וחסד כמ״ש במ״א דבחי׳ אנת הוא חד ולא בחושבן הוא בחי׳ אא״ס כמו שהוא למעלה מהתלבשות בבחי׳ חכמה רק אח״כ נמשך להיות אנת הוא חכים כו׳ הוא מז׳ שמות שאינן נמחקין הוי׳ בניקוד פתח הוא בחכמה, שם אל בחסד כמ״ש חסד אל כל היום שהם בחי׳ שם בלבד אך מ״מ אחר שנמשך ובא לידי גילוי מדת החסד והחכ׳ הנה ההמשכה ההיא היא מלובשת ממש במדת החסד והחכמה עד שמתאחדת עמהם. וזהו ענין איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, דהיינו כענין הוא המדע והוא היודע כו׳ וכמ״ש לך ה׳ הגדולה כו׳ שמאתחדת ונעשה בבחי׳ לך הוי׳ ממש. והנה המשכת התהוות* להיות התפשטות אור א״ס ב״ה בהתלבשות במדת החסד והחכ׳ שאין ערוך אליו דאנת הוא חכים (עמ״ש לא בחכ׳ ידיעה ולאו מכל אינון מדות כלל באתדל״ת תליא מלתא ע״י מעשה המצות שע״י מצוה

כידוע: בהנדפס: הידיעא.
התהוות: בהנדפס: החיות.

שהוא בחכ׳ ממשיך אא״ס ב״ה בחכ׳ וע״י מצוה שהיא בחסד ממשיך א״ס ב״ה בחסד והן הן המשכות שמותיו ית׳ והתלבשותו בחכמה וחסד הוי׳ בניקוד פתח בחכ׳ כו׳, ולכן נקראו המצות בשם אברים דמלכא שכמו שמלובש חיות הנפש באיברים עד״מ עד שמתאחדת עמהם כך מלובש אא״ס ב״ה המשכות בחי׳ שמותיו ית׳ בבחי׳ חכמה וחסד שבמעשה המצות עד שמתאחדת ממש באוא״ס הנמשך בהם. ובזה מובן ענין המצות שכתיב באברהם וישמור משמרתי מצותי וכו׳ דהיינו שגרם ירידות והמשכות אור א״ס ב״ה והתלבשותו במדת החכמה והחסד ע״י שנעשה מרכבה אליו ית׳ במדת האהבה הלוך ונסוע הנגבה בבחי׳ רו״ש כי רוח איתי רוח ואמשיך רוח כמ״ש אם ישים אליו לבו כו׳. וגם מחמת שהרבה החסד בעולם ויטע אשל וגו׳ ע״י שהי׳ שפל רוח מאד כמ״ש ואנכי עפר ואפר לכן עי״ז כמים הפנים כו׳ ע״י מדת הענוה המשיך ירידות אא״ס ב״ה בחכ׳ וחסד שהוא בחי׳ ירידה ושפלות לגבי א״ס ב״ה דאנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא ולאו מכל אינון מדות כלל שאין ערוך אליו כלל כמארז״ל במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב״ה שם אתה מוצא ענוותנותו של הקב״ה (שבתורה ענוותנותו של הקב״ה הוא מה שמשפיל עצמו להיות אנת חכים כו׳ לכן ע״י ענוה ושפלות דאברהם המשיך מלמעלה בחי׳ המשכה זו שיומשך אור א״ס ב״ה בחכמה כו׳. וזהו ענין קיום המצות דאברהם והוא ע״ד מארז״ל בשכר שא׳ אברהם ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשתי מצות אפר פרה ואפר סוטה וכן בשכר כו׳ והינו כי מה שאנו ממשיכים ע״י מעשה המצות דאפר פרה קיים זה אברהם ע״י אומרו ואנכי עפר ואפר כו׳ ועד״ז בקיום כל המצות).

ב) אך הנה עיקר המשכה דאברהם אבינו ע״ה הי׳ בעולמות עליונים הגם שהמשיך אור א״ס ב״ה למטה ג״כ להיות גילוי אלקות בעולם כמ״ש ויקרא שם אברהם בשם ה׳ אל עולם, וגם הנפש אשר עשה בחרן שגייר גרים ונטע אמונת ה׳ בלבם מ״מ אין זה ערך לגבי המשכות שהמשיך למעלה בעולמות עליונים להיות תוספות וגילוי אור א״ס ב״ה בבחי׳ חכמה וחסד עליון דאצי׳ משם הוי׳ עיקר עבודת אברהם וישמור משמרתי מצותי וגומר, מצותי דוקא מצות שהקב״ה עושה בעצמו, הקב״ה מבקר חולים שענין החולי בעולמות עליונים הוא כמ״ש סמכוני באשישות כו׳ כי חולת אהבה אני שבחי׳ חולת אהבה הוא מחמת ההסתר וההעלם שכל בחי׳ ממכ״ע וסוכ״ע אינו אלא בחי׳ זיו ורק הודו על ארץ ושמים ולזאת תכסוף ותכלה הנפש לדבקה בא״ס ב״ה ממש, ועי״ז נאמר סמכוני באשישות רפדוני בתפחים שהם ענין התגלות אא״ס ב״ה מההסתר והעלם שגילוי זה הוא רפואה לחולת אהבה זו. וכן אמרו הקב״ה מניח תפילין כי תפילין מלשון התקשרות שהוא התקשרות אור א״ס ב״ה בחכמה והינו דאמרינן תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו ומי כעמך ישראל כו׳ כי ישראל עלו במח׳ בראשית בשביל ישראל שנק׳ ראשית והתפילין הם התקשרות של הא״ס ב״ה בבחי׳ ישראל שנק׳ ראשית הוא בחי׳ חכמה, ועד״ז שאר המצות של הקב״ה הן המשכות באא״ס ב״ה בעולמות עליונים ושם גילוי המשכת אור א״ס ב״ה והתלבשות בחכמה וחסד בחי׳ איהו וחיוהי חד איהו

וגרמוהי חד, אבל האי עלמא עלמא דפרודא כמ״ש ומשם יפרד וגו׳ וכדי להיות המשכת אור א״ס ב״ה בבחי׳ איהו וחיוהי חד כו׳ גם למטה בעולם הפירוד ניתנה התורה לישראל שהיא התלבשות והתאחדות אור א״ס ב״ה ממש בחכמה וחסד שלמטה במעשה המצות וקיומם בעשי׳ גשמיות וכמ״ש וירד הוי׳ על הר סיני כו׳, וע״ז נאמר דהאי יומא דקא גרים.

ג) **והענין** הוא, הנה כתיב כי אל דיעות הוי׳, פי׳ ב׳ דעות יחו״ע מלמעלה למטה שכל מה שלמטה מטה הוא יותר כלא וכאין וכל מה שהוא למעלה יותר יותר נחשב ליש כמ״ש להנחיל אוהבי יש, ויחו״ת מלמטה למעלה ובחי׳ יש מאין שכל מה שלמטה מטה נחשב יותר ליש ונראה לעיני בשר דבר בפ״ע ומורגש ומה שהוא למעלה מעלה הוא ענין שאינו נראה ולא מורגש ומושג, ובשם זה של אל כולל ב׳ הדיעות שכשם שמלמעלה למטה כל מה שלמטה הוא כלא ואינו תופס מקום כך הוא ממטה למעלה ג״כ, מפני כי ולא נתכנו עלילות ולא כתיב באלף הקרי ולו בויו, ולא באלף הם מצות ל״ת ולו בוי״ו הם מצות עשה ונתכנו להיות שום יחו״ע ויחו״ת להיות למטה כמו למעלה ממש שלא יהי׳ היש תופס מקום כלל כי על התורה ומצות נאמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו בצלמינו הוא בחי׳ התורה וכדמותינו הוא בחי׳ המצות שהן הן בחי׳ אדם שעל דמות הכסא כו׳ שהן הן פנימיות רצונו וחכמתו ית׳ בלי שום הסתר פנים ואין היש מעלים ומסתיר על אוא״ס ב״ה השורה בתוכם ובהם ועל ידם ממשיך אור א״ס ב״ה להיות למטה כמו למעלה ממש להיות אין עוד מלבדו ולא תחללו את שם קדשי שלא לעשות חלל כו׳ ולא להיות דוחק רגלי השכינה רק ואשים דברי בפיך דברי ממש, והנה המצות הם לבושים ומקיפים והתורה הוא מזון ופנימי שבהם ממשיך אוא״ס ב״ה להיות שורה על נפשו בבחי׳ מקיף וגם להיות הנפש תוכה רצוף אהבה מבחי׳ פנימיות, וע״ז נאמר כי הוי׳ אלקיך אש אוכלה, פי׳ הוי׳ בחי׳ תורה אלקיך בחי׳ מצות הן הן כמו האש עד״מ שאם נותנים אש תוך הכלי וסביבותיו הרי ממילא שולט האש מעבר אל עבר ושורף ומכלה לגמרי, כך התומ״צ ע״י שהן מבחי׳ פנימיות ובבחי׳ מקיפי׳ הרי יש בהם כח לכלות ולשרוף לגמרי את חומריות גה״ב וגסותה שהיא המסתרת ומתעלמת על אורה אור א״ס ב״ה להיות נראה ליש ודבר בפ״ע שלכן הוצרכו למרוק בגיהנם אבל על ת״ח אין אור של גיהנם שליט בהם כי התומ״צ הן הממרקת מבית ומחוץ ונגלה כבוד הוי׳ למטה כמו למעלה וד״ש וה״ס עשן מפני אשר ירד עליו ה׳ באש ודבר ה׳ אליהם מתוך האש וגו׳.

ד) **והנה** כח זה והמשכה זו ניתן לישראל דוקא שהם הממשיכים תורתיו ומצותיו ע״י עסק תורתינו ועבודתינו בבחי׳ ולא תחללו וגומר, משא״כ אוה״ע אפי׳ מקיום תומ״צ אין ממשיכים כלום והוא בחי׳ מתנה טובה, וכמארז״ל ג׳ מתנות טובות וכו׳ וזמן מתנה זה הוא בחג השבועות זמן מתן תורתינו גילוי בחי׳ כתר תורה שהיא למעלה מבחי׳ התורה וזהו אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף וכו׳ כמה בחי׳ יוסף, יוסיף דעת יוסיף מכאוב וכמה מיני חכמות זרות דכתיב בהו חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו כו׳

כי משם יפרד, אבל האי יומא הוא גילוי חכמתו ורצונו ית' המלובש בתורה שבה התלבשות אור א"ס ב"ה בגילוי למטה כמו למעלה כי האי יומא הוא ממחרת השבת אחר ימי הספירה שבעה שבועות שהם מבחי' ז' שמות שאינן נמחקין שהם כסדר השתלשלות שכך צ"ל תחלה המשכה מעט מעט עד שבחג השבועות באה הגילוי מלמעלה מסדר השתלשלות שמעלה ומטה שוין שם רוחני כמו גשמיות כמ"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ וגומר כמ"ש במ"א והוא ענין כתר תורה, ולכן באו לידי גילוי למטה כמו למעלה. והנה על המשכות התורה בבחי' זו כתיב משה ידבר משה בחי' ביטול, והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר ע"פ האדמה ואנחנו מה ידבר מלשון המשכה והנהגה כמו ידבר עמים דהיינו שיומשך אור א"ס ב"ה למטה ע"י בחי' הביטול כי החכמה מאין תמצא מבחי' אין ובמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו והיינו ע"י בחי' ענוה. והנה משה הוא הממשיך מלמעלה כי משה שושבינא דמלכא ואיש האלקים בעלה דמטרוניתא דהיינו שהוא ממשיך בחי' יחו"ע שכל מה שלמטה מטה הוא כאין ואין עוד מלבדו וגו', האלקי' הוא בחי' יחו"ת שהוא בחי' כה"כ שהוא מקור לנפש הבהמית פני אריה פני שור כו', משא"כ משה בחי' מה בחי' אדם שעל הכסא כו' אדם בגימ' מ"ה שהוא בחי' הצמצום להיות יש מאין כי אלקים לשון שררה כי אין מלך בלא עם מלשון עוממות והאלקים יעננו הוא לשון ענווה בלה"ק הוא כמארז"ל גבי הלל עונה אחריהם מה שהן אומרים שמה שהשומע אומר מה שאומר המברך נק' ענוה, וזהו והאלקים יעננו שבחי' יחוד"ת יענה להמשכה זו של משה שהמשיך מבחי' יחו"ע להיות מלמטה למעלה כמו מלמעלה למטה. (וזהו שא' הזוה"ק פ' ויקרא בפי' והאלקים יעננו דא גבורה דאידי' לההוא קלא כו' ר"ל שגם מדת הגבורה הצמצום דשם אלקים אודי' להמשכה זו שנמשך מבחי' יחו"ע ולשון אודה הוא כמו שאנו אומרים מודים אנחנו כו' שאנו מודים ג"כ שהוא האמת כדיעה העליונה שלמעלה היש ולמטה הכל אין ואפס וכלא חשיב. ובזה מובן מה שבגמרא דברכות אמרו בפי' והאלקים יעננו שהוא כבי' כמו מתרגם לקולו של משה, כי הנה בחי' תרגום הוא הגילוי של לה"ק שהתרגום הוא המפרש ומגלה כל מה שכתוב בלה"ק, וכענין מארז"ל אלמלא תרגומו דהאי קרא לא ידענא מאי קאמר כו' וכן בבחי' גילוי אלקות בנפש יש בחי' הנק' רעותא דליבא שהוא תרגום של רצון, והחילוק שביניהם הוא כשהרצון לאלקות עודנו רק בשכל ומוח האדם שע"י ההתבוננות בגדולת ה' נולד מזה בחי' רצון במוח, אך הרצון הזה הוא שורה רק במוח לבד והוא מחמת שמבין ברוח חכמה ובינה שבמוחו דכולא קמי' כלא חשיב ממש אשר ע"כ יאתה לו ית' שתיכלה אליו נפש כל חי להדבק והתכלל באורו וגם נפשו ורוחו אשר בקרבו כך יאתה להן להיות כלות אליו בחשיקה וחפיצה כו', ואעפ"י שמבין כן ברוח חכ' ובינה שבמוחו ויש לו רצון לזה במוח מ"מ אין לזה גילוי עדיין בלב שתהי' תשוקה מורגשת בלבו לזה וזה נק' רצון שהוא בחי' העלם עדיין כיון שאינו נמשך בגילוי בלב, אבל כאשר הרצון הזה נמשך אל הגילוי בלב ג"כ להיות לבו בוער כרשפי אש וחפץ בחפיצה ותשוקה מורגשת בלב לדבקה בו זהו הנק' רעותא דליבא בזוה"ק שהוא לשון תרגום והיינו מפני שבחי'

זו הוא הגילוי של הרצון שבמוח שנמשך מההעלם אל הגילוי בלב, ולכן נק׳ בלשון תרגום כמו שהוא התרגום הוא הגילוי של לשון הקודש כמבואר כל זה במ״א ע״פ הנך יפה רעייתי כו׳ הנך יפה רעייתי כתרצה כו׳ יעו״ש. והרי מובן מזה שענין גילוי זה הוא שהמדריגות התחתונות לא יעלימו ולא יסתירו על מדריגות העליונות מהן ושיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה דהיינו עד״מ באדם שבחי׳ היצה״ר שמשכנו בחלל השמאלי שבלב יסכים הוא ג״כ לרצון נפש האלקי׳ שבמוח לדבקה בו ולא יסתיר ע״ז (והרצון שבמוח הוא בחי׳ העלם) זהו בחי׳ גילוי בלב ואז נק׳ רעותא דליבא בלשון תרגום, משא״כ כשלבו אין מסכים עדיין להרצון שבמוח הוא בחי׳ העלם ונק׳ אז רק רצון בלה״ק לומר שיש רצון זה במדריגות העליונות שבנפש, אבל המדריגות התחתונות עדיין מסתירים ע״ז אבל כשהגילוי גם במדריגות התחתונות זהו בחינת תרגום שהוא פי׳ וגילוי וז״ש במ״א ע״פ ותחת רגליו כמראה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר שיש ב׳ מיני אותיות כי הנה אותיות נק׳ אבנים כמ״ש בס״י שתי אבנים בונות שתי בתים כו׳, אך היינו אותיות להה״ק אבל אותיות דתרגום לשון נקראו לבנים וכמ״ש נלבנה לבנים ונעשה לנו אבן, שהלבנים הם עשוים בידי אדם, משא״כ האבנים הם בריאה בידי שמים, ופי׳ כי מה שמבררים מהאותיות שנפלו בשבה״כ ומעלי׳ אותן למעלה זהו בחי׳ לבנים נמצא בחי׳ התרגום הוא מה שנתברר למטה מבחי׳ שבה״כ והיינו שנמשך הגילוי למטה שלמטה ג״כ לא הי׳ הסתר כו׳ ויהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה.

ומעתה יובן איך בחי׳ והאלקים יעננו נק׳ תרגום לקולו של משה כי קולו של משה הוא ההמשכה מבחי׳ ומדריגות העליונות היינו מבחי׳ יחו״ע כנ״ל, ובחי׳ והאלקים יעננו הוא שבחי׳ ומדת הצמצום דשם אלקים ויחו״ת יענה להמשכה זו להיות גילוי זה גם למטה ממש ולא יסתיר מדת הצמצום ע״ז כנ״ל, והרי זהו ממש כמו בחי׳ מתרגם לקולו של משה שהתרגום הוא הגילוי של לשון הקדש, דהיינו להיות הגילוי גם למטה דוקא כנ״ל, אך ל[illegible] צ״ל המדרש וענותך תרבני כו׳ דמשמע מיני׳ דבחי׳ שם אלקים זד[illegible] יותר הרבה מקולו של משה עד שאמרו שזה ענוה מ״ש והאלקי׳ [illegible] ולפי הנ״ל אין זה מובן שהרי בחי׳ קולו של משה הוא הה[illegible] יחו״ע שהוא למעלה מבחי׳ יחו״ת גם אפילו לשון הגמרא אינו [illegible] מכאן דהמתרגם אינו רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא מדשם [illegible] רק כפי קולו של משה ולא יותר ומה ראי׳ היא זו לפמ״ש ד[illegible] הוא מבחי׳ שלמעלה משם אלקים ואיך שייך שיגביה קולו יות[illegible] הענין מובן בהקדים הקדמה א׳ בשם הבעש״ט ז״ל נ״ע זי״ע [illegible] שנמצא בכתבי האריז״ל ובשאר ספרי הקבלה שיחסו ז׳ השמות [illegible] ושארי כינויים למדות וספירות עליונות שם אל בחסד ואלקי׳ [illegible] וכיוצא אין הכוונה ח״ו על הספירות ממש שספירת חסד נק׳ אל ח״ו כי כלל גדול שכל התפלות הן אליו ולא למדותיו ח״ו וכן השמות שאנו קוראי׳ אל או אלקי׳ היינו לו ית׳ ממש ולא למדותיו ח״ו (וכן השמות שאנו קוראין), ומ״ש בקבלה דשם אלקי׳ עד״מ הוא במדת הגבורה ר״ל בחי׳ אלהותו ית׳

ממש המלובש במדת הגבורה כו' ולא שהשם אלקי' הוא למדת הגבורה עצמה ח"ו כי אין מקרא יוצא מידי פשוטו שהשמות אל ואלקי' הן לעצם אלהות ממש ולא להמדות וכו' רק שבבחי' התלבשות במדת חסד נק' אל ובהתלבשות במדת גבורה נק' אלקי' כו'. ולפי"ז יובן דגם בחי' שם אלקי' הנז' כאן והאלקי' יעננו שהוא בחי' מדת הגבורה המעלים ומסתיר להיות יש כו' הכוונה בו על בחי' אלהותו ית' המלובש במדה זו והוא ית' עצמו העושה ההסתר ע"י מדה זו וא"כ הרי שם זה הוא למעלה מעלה לאין קץ ממדריגת משה עם היות נשמת משה הי' מבחי' יחו"ע שלמעלה מהצמצום וההסתר דשם אלקי', ולכן נק' איש האלקים מ"מ ידוע שבכל ספי' יש אלהות ובחי' כלים ובחי' נשמות הנמשכים מהן ומשרבע"ה הי' בחי' נשמה הנמשכת מיחו"ע ואינו ערוך לבחי' אלהות ממש כי נברא לבורא וא"כ בחי' אור האלהות המלובש ביחו"ת גם בעולם העשי' נק' אלקות גבוה לאין קץ מנשמת משה גם כמו שהוא באצי' רק שמ"מ נשמת משה מדבר וממשיך הגילוי מבחי' אלהות ממש ואא"ס המאיר ביחו"ע ונק' שושבינא דמלכא המשכה זו נק' קולו של משה היינו הקול וההמשכה מאא"ס שנמשך ע"י משה ולכן לגבי המשכה זו נק' שם אלקי' רק בחי' מתרגם, וזהו הענוה שהזכיר שם אלקים בלשון מתרגם לבחי' משה, ומשה הוא נשמה ושם אלקים הוא אלקותו ית' ממש אלא שלפי שההמשכה זו שהמשיך משה הי' ממדריגת העליונה וכו'. ובזה מובן שהוכיחו שאין המתרגם רשאי כו' כי שם אלקי' שהוא אלהותו ית' ממש ביכולתו ודאי לפעול למטה הגילוי יותר מערך המשכה שנמשך ע"י משה שעם היות ההמשכה מבחי' שלמעלה משם אלקים מ"מ נמשך משם כפי כח נשמת משה שאת כו' אלא שאין המתרגם רשאי כו'. וזהו ענין גדול העונה אמן יותר מן המברך שהמברך ממשיך מבחי' יחו"ע והוא בחי' משה ידבר כו' ובחי' העונה אמן הוא שגם ביחו"ת לא יהי' ההסתר, וזהו בחי' והאלקים יעננו כו') וענין ידבר ויעננו לשון הוה הנה אתפשטותא דמשה בכל דרא הוא בחי' הביטול שיש בכל אדם לפום מאי דמשער בליבי' בקיום התורה והמצות בבחי' בטל רצונך. וזהו שארז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו לא הכל שוים בבחי' א' אלא כל חד לפום שמשער ע"ד בבחי' הביטול לאא"ס ב"ה בחי' אין עוד מלבדו ואני ה' לא שניתי וכמו שהי' אוא"ס ב"ה ממלא כל דבר חלל זה דעוה"ז קודם שנברא העוה"ז כך הוא ממש לאחר שנברא והוא בחי' משה ונחנו מה ושכינה מדברת מתוך גרונו של משה וכן בכל דור ודור כמו שא' המגיד להרב"י אני המשנה המדברת בפיך ולכן נק' הת"ח בשם משה כדאיתא בגמרא משה שפיר קאמרת כי הת"ח הוא המקבל מבחי' חכמה עילאה כח מ"ה ואבא יסד ברתא כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ הוא דבר ה' זו הלכה שבפי ת"ח.

וזהו בקולו של משה כי קול הוא המשכה מההעלם אל הגילוי כמו מהבל הלב אל הגרון עד"מ כנודע מ"ש ע"פ קנה חכמה כלומר כפי ערך המשכות בחי' הביטול לאור א"ס ב"ה ככה ממש האלקים יעננו להיות קורא ושונה כנגדו.

בעז"ה ביאור על הנ"ל

ביאור ע"פ משה ידבר כו', דעם היות דקיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה הי' עיקר ההמשכה למעלה אבל משה ידבר וימשיך להיות הגילוי מזה למטה גם בעשי'. וצ"ל מהו הענין שהמשיך אברהם ע"י המצות למעלה. אך הוא כי רמ"ח מ"ע נק' רמ"ח איברי' דמלכא היינו רמ"ח איברי' דז"א כי ז"א הוא בעל ט' ספירות טפ"ט הוא פ"א וכל בחי' יש בה ג' כלים פנימי' תיכוני' חיצוני' הנק' סת"ר סוף תוך ראש הנה ג' פעמים פ"א הוא רמ"ג וה"ח המגדילי' הרי רמ"ח אברי' ז"א שהן שרש רמ"ח מ"ע. ולהמשיך בחי' זו שיהי' הגדלות אברי ז"א ע"ד הנ"ל טפ"ט כו' הוא ע"י ג' בחי' עיבור יניקה מוחין כי בבחי' עיבור הוא בחי' תלת כללין מתלת (שהוא עד"מ בעיבור הולד בבטן אמו שראשו מקופל בין ברכיו טיבורו פתוח כו' שהעיקר אצלו רק בחי' נה"י רק שראשו מקופל בין ברכיו כי גם בנה"י יש ע"ס ובחי' זו בעבודה הוא כשאין המדות אהוי"ר וההתבוננות בגילוי באדם שעבודתו רק בבחי' נצח ואתכפיא ובבחי' הודאה שההודאה הוא גם מרחוק אעפ"י שאינו משיג כו' ומ"מ גם בנר"ה יש חב"ד שמכניס הרבה בשכלו איך להיות בבחי' אתכפיא כו'.

ולהבין הנמשל מבחי' זו למעלה בעיבור ז"א בבטן אימא שהוא תלת כלילן גו תלת, ונמצא בבה"ז ע"פ התוספתא דפ' בשלח עד לא אשתקע אוירא דכיא כו' תלת רוחין דכלילן בתלת הוו שקיעין כו', פי' נה"י הוא בחי' מוטבע שבמדות היינו הנקבע עצם המדות ושרש בחי' זו הוא באמת מהרצון שלמעלה מהחכמה כנודע מענין עם קשה עורף הוא וסלחת רק שמ"מ בירור המדות והגדלתן הוא ע"י השכל כו' ואוירא דכיא הוא בחי' יסוד אבא כמ"ש המק"מ שם והוא בחי' אברהם כמשי"ת לקמן. ועי"ז א' שקודם גילוי בחי' יסוד אבא שהוא אוירא דכיא אז הז"א לא נברר עדיין דהיינו שעם היות שהי' כבר מציא' המדות שהן בחי' נה"י ששרשן נמשך מהרצון שהוא בחי' כת"ר עכ"ז הי' שקועין שלא נבררו בשלימות כי גם בירור המדות בבחי' נה"י הוא ע"י החכמה והיינו בבחי' עיבור הז"א בבטן אימא אז ע"י יחוד או"א נעשה בירור נה"י בשלימות והוא בחי' ראשונה בהגדלת אברי ז"א היינו שגם נה"י מתכללי' עכ"פ מט"ס כו', וע' בע"ח שער) ואח"כ בחי' יניקה הוא שיתגדל ז"א בבחי' ו"ק וכל א' כלול משששה מספר ל"ו. וזהו ענין מי ברא אלה מי הוא בחי' בינה ברא אלה הן ו"ק דז"א כל א' כלול מששה כו'. והנה אף שביניקה יש ג"כ מוחין ונק' מוחין דיניקה עכ"ז נק' רק ו"ק כי מוחין אלו הם בכלל המדות יחשבו עד"מ השכל של המדה שיאהב מחמת טעם ושכל שזה השכל מגדיל המידה כחלב שמגדל את הולד ולכן בכלל המדה יחשב שהוא מדה ממש ע"כ נק' רק ו"ק (ובחי' זו בעבודה הוא גילוי בחי' אוי"ר באדם לאהבה את ה' ממש בתשוקה בלב ולא בבחי' ניצוח לאכפיא לבד כ"א גם בחפיצה ותשוקה וממילא ירגיז ג"כ על הרע ברוגז

ממש כמארז״ל לעולם ירגיז אדם יצ״ט על יצה״ר וגם יעורר רחמים על נפשו כאשר יראה שהוא בתוך ההפיכה ובחי׳ מוחין דו״ק אלו היינו ההתבוננות שמזה נמשך המדות וכמ״ש לאהבה כי הוא חייך וגם השמחה בעבודת ה׳) ואח״כ בחי׳ מוחין ממש הוא עד״מ השכל שבפ״ע כמו המלמד חכמה ונק׳ חב״ד דאצי׳ כו׳ (ובעבודה הוא כמו עד״מ שאדם משיג רזין דאורייתא גם מה שאינו שייך כ״כ להתפעלות המדות כו׳, כ״א ידיעת המציאות מההשתלש׳ ועי״ז ממילא מזדככי׳ המדות כו׳, ועי״ד מ״ש איילת אהבים ויעלת חן שכשאדם מרחיב דעתו בדברי חכמה ממילא מזדככי׳ מדותיו ומואס ברע כו׳, ולפעמים נמשכים מוחין גבוה יותר היינו בחי׳ כחב״ד שהוא בחי׳ ד׳ מוחין כנזכר בענין סעודה שלישי׳ דשבת היינו שהוא ג״כ גילוי עצמיות התענוג עליון בהמדות כו׳ ועיין בע״ח שער כ״ט דרוש ד״ה ושער כ״ח פ״א ג׳ מציאות כו׳ ע״ש).

וזהו ענין המצות שקיים אברהם היינו שהמשיך אוא״ס בז״א (בבחי׳ רמ״ח איברים הנ״ל שהוא בחי׳ מוחין שאחר עיבור ויניקה) כי אברהם הוא בחי׳ אבר מה ע״ש היותו יסוד אבא שבז״א השכל של המדה כנ״ל וממשיך אורות בכלים שמתחלה עד שלא נבה״ע הי׳ הוא ושמו בלבד ועתה נחלק לז׳ שמות כו׳ חסד כו׳ (פי׳ כי הז׳ שמות הם בחי׳ אורות של הז׳ מדות היינו בחי׳ האור א״ס המתלבש בכלי החסד נק׳ אל כמ״ש כי חסד אל כל היום ואור המתלבש בגבורה נק׳ אלקות כו׳ ולכן הם ז׳ שמות משא״כ קודם שנבה״ע ולא הי׳ עדיין אצילות המדות הי׳ בחי׳ האור א״ס כמו שהוא למעלה מבחי׳ התלבשות בכלים והוא ענין הי׳ הוא ושמו בלבד) והיינו בבחי׳ גמ״ח ממשיך האור שבמל׳ בת היתה לאברהם ובכל שמה וע״כ אמר אדני אל נא תעבור כו׳ ומעולם לא קראו להקב״ה אוא״ס ב״ה אדון שיומשך במל׳ אלא אברהם כו׳. ואמנם כל זה המשכות אלו דאברהם הי׳ נשאר באצי׳ היינו גידול רמ״ח אברי ז״א ע״י מוחין דיניקה כנ״ל, אבל כדי שיומשך בבי״ע הוא ע״י משה שהוא מבחי׳ ח״ס שבכתר דא״א אלא שנשפל ביסוד והורד שמה ולהיות גבוה יושפל יותר למטה כענין שכתוב ועברתי באמ״צ אני ולא מלאך כו׳ וכמ״ש באד״ר דף קל״ב ע״א בענין תלת עלמין דנפקין מתיקונא קדמאה כו׳ שהתלת עלמין הם ג׳ עולמות בי״ע והם נמשכים מהתיקון הראשון מי״ג ת״ד דא״א * שהוא מקור האצי׳ שיומשך מזה ג׳ עולמות בי״ע. אך הענין הוא משום דאדרבה כי כדי שיבוא האור עד למטה כ״כ בעולמות בי״ע צריך שיבוא ממקום הנעלה ביותר כי לעוצם הרוממות יוכל להשפיל א״ע למטה יותר כו׳, ולכן שיהי׳ התהוות עולמות בי״ע הוא דוקא ע״י המשכה מתיקון הראשון די״ג ת״ד. וזהו מי אל כמוך שיכול לישפול א״ע כ״כ למטה מטה כו׳, ועד״ז יובן ג״כ בהמשכות האור ע״י התורה ומצות בעולמות בי״ע שהוא ע״י משה דוקא להיות ממקום גבוה יותר משרש בחי׳ אברהם ע״כ יכול להמשיך האור למטה ביותר גם בבי״ע משא״כ המשכות אברהם הי׳

ת״ד דא״א : כנראה שיש כאן דילוג בחי׳ הדומות. בתו״א נוסף : דאצי׳ שהוא בחי׳ מי אל כמוך כו׳, וזה פליאה לכאורה איך יהי׳ דילוג המדרגה מבחי׳ י״ג ת״ד דא״א.

רק באצי'. (וי"ל דהיינו לפי שאברהם המשיך מוחין דיניקה בז"א ומזה לא יכול להיות עדיין השפעה למטה בבי"ע רק תוס' אור באצי' אבל ע"י משה נמשך מוחין דגדלות לז"א, ועי"ז יוכל להיות ג"כ ההשפעה בבי"ע וכנודע בפי' אל עליון גומל חסדים טובים כו' שכדי שיהי' בחי' חסדים טובים היינו בחי' נה"י חדשים שהוא השפעה למטה צ"ל ע"י תוס' מוחין דגדלות לז"א מבחי' חב"ד. וזהו אל עליון כו' שכשהוא בבחי' יניקה א"א להיות ממנו הולדה והשפעה בבי"ע כי קטן אינו מוליד רק דוקא ע"י המשכות מוחין דגדלות לז"א אז יוכל להיות ממנו הולדה והשפעה בבי"ע, והמשל לזה הוא כמו שיש אדם שמשיג איזה שכל ואף שמשיגו הטיב אינו יכול להשפיע ולהבינו לחבירו אף שקטן ממנו הרבה אעפ"כ אינו יכול להשפיע לו ולהבינו את השכל כ"א לעצמו הוא מבין ומשיגו ולא להשפיע לזולתו, והטעם הוא מפני שהוא בעצמו בר שכל קטן, ולכך די לו להפקיע א"ע שהוא מבין בעצמו ולא שישפיע לזולתו שאין לו שכל רחב שיוכל להשפיע לזולתו. וזהו הנק' מוחין דיניקה שהם בחי' מוחין דקטנות פי' יניקה הוא שהוא תמיד בעצמו לקבל ולא להשפיע לזולתו וזהו כמשל הנ"ל שמפני ששכלו קטן אינו יכול להשפיע לזולתו אף שהוא בעצמו מבינו הטיב כי די לו השגתו להפקיע את עצמו בלבד אבל מי שהוא בעל שכל גדול ורחב יותר יוכל להשפיע לזולתו אף לשפל ערך מאד וכל ששכלו רחב יותר יכול להשפיל א"ע ולצמצם א"ע לשפל ערך וקטן יותר, וזהו נק' מוחין דגדלות שהשכל רחב מאד מאד לכך יכול להשפיל לזולתו אף לשפל ערך וקטן יותר מאד, ולכן נק' היסוד משכיל כמ"ש משכיל לאיתן האזרחי כי משכיל הוא השפעה לזולתו שמשכיל לחבירו, וגם משכיל הוא בחי' ח"ס ומקור לחכ' אלא כי באמת בחי' נה"י חדשים שרשן מהכתר כנ"ל בפי' אל עליון כו' לכן היסוד נק' משכיל והיינו שכדי להיות ההשפעה למטה הוא דוקא ע"י המשכה ממקום עליון יותר כו' והיינו כי עולמות בי"ע אין ערוך כלל לעולם האצי' כי הם בבחי' גבול ותכלית שיש גבול להשגתן שאם יתפשט ההארה יותר היו מתבטלים לגמרי כו', אבל עולם האצי' הוא בלתי בע"ג ומאחר שאין ערוך כלל בין עולמו' בי"ע לעולם האצי' לכך כשהמדות דאצי' הם בבחי' קטני קטנות לכך אינן יכולי' להשפיע להם שאינן יכולים להשפיל א"ע כ"כ, אבל כשהם בבחי' מוחין דגדלות אז יכולים דוקא להשפיע לבי"ע כו' לכן ע"י משה שהמשיך מוחין דגדלות יותר עליוני' לז"א יוכל להיות ההמשכה גם לבי"ע כו' ועיין בלק"ת פ' לך לך מש"ש ראוי להבין כו' ואעשך לגוי גדול כו', ויהי' לו ג"כ ג' ראשונות שהם המוחין א"כ משמע דע"י אברהם ג"כ נמשך ג"ר ממש לז"א עד שנק' עי"ז גוי גדול וכדפי' במ"א פי' גוי גדול רומז על בחי' תלת כלילן מתלת והוי"ו רומז לבחי' ע"ס דהיינו שנמשלו בו גם המוחין, אך התירוץ שיש כמה בחי' מוחין לז"א כמבואר בע"ח שער כ"ח פ"א דבחי' בן ט' שנה ויום א' יש לו ג"ר ממש, ולכן יש לו כח להוליד כו', ועכ"ז שלימות המוחין העיקרי' אינן נכנסים אלא עד כ' שנה כו' וע"ש ספ"ג דשלימות המוחין הוא כשנמשכים ממו"ס ממש ע"י ב' מזלות דא"א והוא בחי' המשכה שלמעלה מסדר ההשתלשלות וזה נמשך

ע״י משה, משא״כ ע״י המשכה ג״ר שבתחלה הוא מבחי׳ חב״ד דאצי׳ שהוא בחי׳ השתלשלות כו׳ ועמ״ש במ״א ע״פ לך לך מארצך כו׳ דלאברהם ניתוסף ה׳ כדי שעי״ז יוכל להיות הגילוי מבחי׳ אב רם שכל הנעלם כו׳, והטעם שנוסף ה׳ דוקא מבואר שם, אך מ״מ הי׳ הגילוי עי״ז רק באצי׳ אבל כדי שיהי׳ המשכה למטה גם בבי״ע צ״ל המקום עליון יותר כנ״ל והוא בחי׳ משה ידבר כו׳).

וזהו כי אל דיעות הוי׳, ופי׳ ב׳ דיעות הן יחו״ע ויחו״ת, יחו״ע מלמעלה למטה כולא קמיה כלא ולמעלה היש כו׳, ויחו״ת הוא בהיפך היינו יש מאין שלמטה היש, ובשם זה שם אל הוא בחי׳ תיקון הראשון מי״ג ת״ד כולל הב׳ דיעות, והוא כמ״ש היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם בוחן כליות, וע״כ משם נמשך הכח שיהי׳ הגילוי גם למטה להיות שוים פי׳ שלא יסתיר בחי׳ יחו״ת הדיעה שממטה למעלה על בחי׳ גילוי דיעה העליונה ויהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה, וז״ש והאלקי׳ יעננו פי׳ אלקים הוא בחי׳ המסתיר להיות נראה למטה היש כו׳ והוא יחו״ת יעננו למטה כפי שנמשך אליו בקולו של משה מלמעלה למטה, ועי״ז ארז״ל יושב ושונה כנגדו ממש, (ופי׳ כי לפי המובן לכאורה מענין אל עליון גומל חסדים טובים כו׳ שע״י המשכות מוחין דגדלות יוכל להיות ג״כ ההמשכה למטה ביותר כמו בעל שכל רחב יוכל להשפיל אף לשפל ערך כו׳, הנה סד״א שההמשכה למטה תהי׳ בצמצומי׳ גדולים ולא כמו שהוא למעלה ממש באצי׳, וכמו שמובן מן המשל שהרי כשמשפיע לשפל ערך באמת מסתיר השכל בכמה צמצומים ומשלים עד שאינו בערך למהות השגת המשפיע עצמו הם על שכל רב ואדרבה מה״ט א״א להשפיע לשפל ערך רק כשיהי׳ בעל שכל רחב שהוא בכדי לצמצם ולהסתיר במשלים ולבושים שונים כו׳, וא״כ אם כמו״כ הנמשל למעלה מוכרח שלמטה בבי״ע לא יהי׳ כלל הגילוי מערך הגילוי שבאצי׳ אבל באמת בהנמשל אינו כן אלא שיהי׳ הגילוי למטה ממש כמו למעלה ממש והיינו מ״ש והאלקים יעננו שיהי׳ למטה בלי שום הסתר כו׳ וכמו למעלה ממש, וזהו מפני ששרש הכח להמשכה זו מבחי׳ שלמעלה ומטה שוים ממש והוא בחי׳ אל דיעות הכולל ב׳ דיעות כו׳, אך מ״מ גילוי זה יהי׳ לע״ל. אבל עכשיו אין ההמשכה בבחי׳ גילוי ממש להאדם, והיינו כמובן מן המשל שהבעל שכל רחב מלביש ההשפעה במשלים ונמצא אף שנשפעה למטה מכל מקום הוא בלבושי׳ כמ״ש בתניא פרק כ״ג וזה לשונו ומשום הכי יכול לסבול משום דלא חזי כו׳ עד כאן לשונו, רק כיון שמכל מקום היא היא הנמשכת ממש למטה רק דאיהו לא חזי כו׳ לכן יצמח מזה לע״ל הגילוי בפו״מ, וזהו והאלקי׳ יעננו כו׳, וביאור ענין בחי׳ אל דיעות הכולל ב׳ בחי׳ יחו״ע ויחו״ת ית׳ עוד לקמן אי״ה).

יט, כ

וירד ה׳. פ״ק דסוכה דף ה׳ למעלה מעשרה טפחים, רבות ויצא פס״ח דע״ז ב׳ גבי והנה סולם כו׳ ויורדים.

בשעה שהקדימו* ישראל נעשה לנשמע, יצתה ב״ק ואמרה מי גילה רז זה לבני כו׳, וצריך להבין מהו הסוד הגדול בזה. וגם מהו ענין מעלת קדימה זו הרי בלתי אפשר לעשות קודם ששמעו מה לעשות וא״כ מהו התועלת מההקדמה בפיהם כיון שהוא בחי׳ דבר שא״א. והנה כתי׳ ולא תעלה במעלות על מזבחי כו׳ והוא ל״ת שלא לעשות מדריגות כמו סולם אצל המזבח אלא היו עושין כבש שהוא מקום חלק משופע שיורדים בו ואין בו מעלת כבסולם. ויובן זה עפמ״ש בזהר במדבר (דק״כ ע״א) פי׳ המשנה ובא לו לקרן דרומית מזרחית צפונית כו׳ שבזה המשנה מרומז כל סדר עבודת ה׳ כל היום ע״ש. ולהבין זה מה הם בחי׳ אלו בעבודת ה׳ דרום ומזרח כו׳, אך הענין (ד״ה ראה אנכי) כי הנה כתיב פנים בפנים דיבר ה׳ עמכם שבשעת קבלת התורה נמשך לכל אחד ואחד מישראל בחי׳ הוי׳ בבחי׳ פנים ופנימיות שלהם בכל ניצוץ נשמתיהם, וזהו״ע קבלת הדיבור אנכי ה׳ אלקיך כו׳. פי׳ שיהי׳ שם הוי׳ מאיר ומתגלה כ״כ עד שיהי׳ נקרא על שמך אלקים שלך כמ״ש במ״א. וביאור ענין זה איך יש בחי׳ הוי׳ בכל אחד. והענין כי הנה ד׳ בתי תפילין הם ג״כ בחי׳ ד׳ אותיות דשם הוי׳ כמ״ש בזהר פ׳ ואתחנן (דרס״ב ע״א) פ׳ קדש הוא בחי׳ יו״ד של שם הוי׳ שהוא בחי׳ חכמה ופ׳ והי׳ כי יביאך הוא בחי׳ ה׳ ראשונה של שם הוי׳ שהוא בחי׳ בינה ומבואר שם בזהר דמבחי׳ בינה נמשכים חמשים שערים הנק׳ נו״ן שע״ב ובבחי׳ זו הוא תלוי ענין יצי״מ, ולכן נז׳ ג״כ בתורה חמשים פעמים יצי״מ (ע׳ פרדס בזה) וזהו ג״כ ענין תספרו חמשים יום דספה״ע, ולהבין זה איך תלוי יצי״מ בה״א של שם דוקא, והענין דכתיב אעלה אתכם מעוני מצרים אל ארץ טובה ורחבה פי׳ כי מצרים הוא בחי׳ מיצר הגרון שהוא אמצעי בין מוחין שבראש ללב שכשמתבונן בשכלו בגדולת ה׳, הנה כדי שיומשך במדות להיות מזה אהבה או יראה שצריך השכל להתקצר כדי שיומשך במדה זהו בחי׳ מיצר הגרון ששם מתחיל השכל

בשעה שהקדימו: בכת״י א׳ נרשם: ביאור על ולא תעלה במעלות ס״פ (משפטים) [יתרו].

להתהפך לבחי' מדה ואז אינו עדיין לא מהות ולא מהות מדה. וע"כ הוא בחי' מקום צר מאד וקטנות כיון שעדיין לא נתגלו מדותיו אהבה ויראה. וגם השכל מתקצר ושם הוא הוא בחי' שר המשקים ושר הטבחים שהם בחי' וושט וורידים שהן הן בחי' כל תענוגי עוה"ז ומחשבותיו ותחבולותיו אשר משתמש בהם כל א' לפי ערכו והם הם המונעים ומעכבים ומסכים המבדילים בין אור ה' שבמוח ובין גילוי הלב, וזהו"ע גלות מצרים דהיינו מיצר הגרון ובבחי' זו נאמר ולא שמעו אל משה מקוצר רוח היינו מקום צר מיצר הגרון, ובחי' יצי"מ היינו גילוי המדות אהבה ושמחה ויראה שיהי' מתגלים להיותו תוכו רצוף אהבה, כמ"ש מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, והמשכה זו מהצמצום דמיצר הגרון אל הגילוי בלב נק' יציאת מצרים אל ארץ טובה ורחבה, כי כשהמדות מתגלים בלב הם בבחי' הרחבה ולא בבחי' צמצום וגם השכל מאיר במדות, וכמו שאנו רואים שמקום הלב הוא המקום יותר רחב שבגוף, וכמ"ש בלק"ת פ' וישב, ולכן יצי"מ הוא נמשך מבחי' ה' דשם הוי' דוקא כי להיות בחי' זו דארץ טובה ורחבה הוא דוקא ע"י אות ה' שהוא בחי' בינה רחובות הנהר שיש לה רוחב. (משא"כ היו"ד הוא אינו רחב. ולכן באברהם ג"כ כשנאמר לך לך כו' אל הארץ אשר אראך שהוא בחי' ארץ טובה ורחבה הנ"ל ניתוסף לו אות ה' דוקא. שלהיות הגילוי הוא ע"י אות ה' דהיינו ענין התבוננות בגדולת ה' כל חד לפום שעו"ד איך הוא בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד להתבונן ולהעמיק שכלו ובינתו בהרחבה ובעומק כפי אשר יד שכלו ורוח בינתו מגעת שעל ידי זה יולד אהבה ויראה שיצאו המדות ממיצר הגרון ומבחינת עיבור אל בחינת גילוי בלב, וזהו שהבינה נק' אימא אם הבנים כו', וזהו שהבינה נק' רחובות הנהר ע"ש התפשטות והתרחבות השפע שמתפשט ומתרחב בתוכו בהרחבה גדולה, דהיינו כאשר שכלו משיג את ההתבוננות היטיב להיות מושג ונתפס בתוך שכלו ורוח בינתו, משא"כ בחי' חכמה שהיא עומק המושג בעודו כנקודה וכברק המבריק על שכלו כאשר עדיין אינו ניתפס ומתפשט למטה בהרחבת הביאור, באורך וברוחב ונק' החכמה מעיין הנובע מן הארץ שתחלת הנביעה אין לו רוחב כלל רק הוא דק כקרני חגבים עד שאח"כ נעשו ממנו רחובות הנהר שהוא בחי' בינה, ולכן בחי' יצי"מ שהוא היציאה מהמיצר אל ההתרחבות בלב תלוי ונמשך מבחי' בינה שהוא בחי' זו דרחובות הנהר, אך לכאורה הרי בחי' זו דרחובות הנהר זהו הרחבה בהתבוננות שבמוח ומה ענינה לבחי' יציאת מצרים אל ארץ רחבה שהוא מדות שבלב. והענין כמ"ש בלק"א מהרב המגיד הקדוש נ"ע, וז"ל בד"ה על הר גבוה עלי לך, ואיתא בינה לבא ובה הלב מבין, ויש להבין הא בינה הוא מהמוחין והם בתלת חללי דגלגלתא, אך היסודות פי' התקשרות דתרין ריעין מתפשטת עד החזה כנודע לכן ההבנה הוא בלב כו' עכ"ל ע"ש, וזהו"ע מ"ט שע"ב דהיינו כמו שער והמשכה שנמשך מהבינה בלב להיות הלב מבין ההתבוננות שבמוח ושיתפעל מזה והשער הוא ג"כ רחב והיינו בחי' ארץ טובה ורחבה שנמשך מבחי' רחובות

הנהר כנ"ל זהו"ע בחי' ה' של שם הוי' שיש בנפש שממנה נמשך יצי"מ, וזהו"ע מ"ט ימי העומר שהם המשכת מ"ט שע"ב שיתפשטו בלב ועי"ז יתהפכו המדות מחשוכא לנהורא ונעשה בהם ג"כ ע"י זה בחי' התרחבות וגידל שתהי' כל מדה כלולה בשבע מדות ולא תהיינה בבחי' צמצום רק בבחי' הרחבה דהיינו שיהי' באהבת ה' כמה וכמה בחי' כו' וכן בשאר המדות שכ"ז ההתרחבות נמשך בהם מבחי' בינה כנ"ל. וזהו כונן שמים בתבונה שמים אש ומים הם כללות המדות שהם מתרחבים ע"י התבונה והדעת בגדולת ה'.

ב) **והנה** בחי' יו"ד של שם הוא בחי' חכמה. ולהבין ענין בחי' זו בנפש, דהנה ידוע שבחי' חכמה גבוה מבחי' בינה ואיך הוא כיון שבחי' בינה הוא כשמושג בשכלו העומק המושג בהרחבת הביאור משא"כ בחי' חכמה היא כנקודה וכברק המבריק ע"י שכלו קודם שנתפשט בהשגה ממש, א"כ מאי מעליותא בזה (והענין ע"ד ממארז"ל אינו דומה שמיעה לראי') כי הנה ידוע מארז"ל אינו דומה שמיעה לראי' בהיות בחי' ראיה הוא בחי' חכמה איזהו חכם הרואה את הנולד כמו האדם המבין בחכמתו ורואה שיבוא עליו איזה דבר טוב או רע אעפ"י שרחוק הזמן שיבא הדבר, הנה מפני הסתכלות שכלו הוא כאלו רואה מיד בעיניו הדבר וכאילו הובא עליו ומתיירא מאד אם רע הוא או שמח אם טוב הוא, אבל בחי' שומע דהיינו בחי' התבוננות בלבד במח' עמוקה כמו עד"מ אם שומע מאחרים שיבא הדבר (ולא כאילו מסתכל ורואה הדבר בעיניו כו') ולא יפול עליו כ"כ היראה או השמחה מהדבר מפני שאין עדיין הדבר בהתגלות גמור כאלו רואה בעיניו ממש כו', וכן הענין בידיעת אחדות ה' איך שכולא חד ושכל העולמות בטלין ומבוטלין כאין ואפס ושהכל בהשפעת חיותו ית' ובו אין שינוי כו'. כידוע כל ענין אחדות הוי', אעפ"י שיתבונן בו הדק היטב בכל עומק מחשבתו טרוד בה והרי נקבע הדבר בלבו מאד, מ"מ אין הענין בהתגלות גמור כאלו רואה בעיניו, ולפיכך כשיסור מחשבתו אף לפי רגע פונה לדרכי תאוותיו כו'. משא"כ כשענין האחדות בבחי' הסתכלות להיות בחי' חכם הרואה את הנולד מאין ליש כאלו רואה ממש בעיניו בראי' חושיית כי הוא חייך ממש שהוא מקור וחי החיים, אזי א"א לו בשום אופן לסור מחשבתו וכל המדות מן הענין אחדות ה', ובכל עשיותיו ועניניו כל היום כולו דבוק בו ית' מפני היותו רואה המלך בעיניו, וזה היה בזמן קבלת התורה שנאמר וכל העם רואים את הקולות כו' ולאחר שחטאו ירדו מבחי' זו לבחי' שמיעה ויכלו מחטוא, משא"כ בבחי' חכמה כתיב ימותו ולא בחכמה, והנה על בחי' ראיה זו בנפש נאמר ראה אנכי נותן לפניכם היום את החיים והטוב כו', ראה דוקא בראיי' חושיות איך שהרוחניות הוא חיים וטוב והגשמיות הוא מות ורע כו', וע"ז אמרו איזהו חכם הרואה את הנולד שהראי' נמשך מבחי' חכמה שבנפש שהוא מקור הבינה קודם שיבוא הענין להתבוננות והרחבה כו' שאז הוא ממש כמו ראיית העינים (ד"ה שמאלו תחת לראשי) וכמ"ש וה'

עליהם יראה ויצא כברק חיצו פי׳ מה שמאיר ובא להיות ה׳ עליהם יראה לראות באור ה׳ חיי החיים ית׳ בראי׳ חושיות ולא בבחי׳ שמיעה והבנה לבדה זהו בבחי׳ כברק חיצו דהיינו בעוד הענין בבחי׳ חכמה שבנפש שהיא בנקודה וכברק המבריק על שכלו קודם שנמשך בהתבוננות והרחבה משא״כ כשבא בבחינת התבוננות אעפ״י שמושג במוחו הוא רק בחינת שמיעה והבנה, ולכן מבחי׳ חכמה שהוא בחי׳ ראיה שהוא בחי׳ יו״ד של שם הוי׳ שיש בנפש יכולה להיות נמשך השפע באורך יותר למטה מבחי׳ המשכת השפע הנמשך מבחי׳ בינה שהוא בחי׳ ה׳ שנמשך ממנה ההתרחבות בחי׳ יציאת מצרים אל ארץ רחבה כנ״ל, ע״י מ״ט שערי בינה, אבל לא נמשך ממנה השפע באורך כ״כ למטה כמו שנמשך מבחי׳ החכמה, והוא כמו שמבואר למעלה דע״י ההתבוננות נמשך התפעלות המדות שזהו כונן, אבל אין מזה קיום על מח׳ דיבור ומעשה של כל היום כולו להיות סור מרע ועשה טוב שזה נמשך דוקא ע״י בחי׳ חכמה וראי׳ כנ״ל, וזהו בחכ׳ יסד ארץ שבחי׳ ארץ שהיא למטה משמים יסודה דוקא מחכמ״ע, וכמו עד״מ בגשמיות הראי׳ מתפשטת למטה באורך יותר מהשמיעה שהראי׳ מתפשטת לראות דברי׳ גשמיות, משא״כ השמיעה אינה מתפשטת רק לתפוס דברים רוחניים היינו קול ודיבור ולא דברים גשמיים. (וגם כמ״ש הטבעיים שלכך רואים הברק קודם ששומעין הרעמי׳ מפני שהראי׳ מתפשט להלאה יותר ממה שאין השמיעה מגעת לשם, וכנראה זה בחוש) והיינו מפני שבחי׳ חכ׳ גבוה יותר ע״כ יוכל להתפשט למטה יותר. נמצא האורך נמשך מבחי׳ החכמה והרוחב מבחי׳ בינה ולכן נק׳ ל״ב נתיבות החכ׳ ומ״ט שע״ב כי השער הוא רחב משא״כ הנתיב אינו רחב כלל, אבל הולך באורך הרבה מעיר לעיר משא״כ השער (וכן עפ״י הקבלה ידוע ג״כ יסוד אימא קצר ומסתיים בחזה דז״א, אבל יסוד אבא ארוך ומגיע עד יסוד ז״א, וזהו בינה לבא כנ״ל בשם הרב המגיד הקדוש נ״ע, וגידי המוח נמשכים ברגל, ולכן מקיזים דם ברגל לרפואות הראש, אבל גידי הלב עיקרם ביד ולא ברגל כו׳ וכנודע ג״כ מענין יוסף שהי׳ יתום מאימא, ויוסף הוא המשביר בחי׳ יסוד כו׳.) ולכן ג״כ תמונתו באותיות התורה מוכח על ב׳ בחי׳ אלו שהחכ׳ נרמז באות יוד של שם, ולכך בנקל להמשיך היו״ד משם אורך למטה דהיינו בחי׳ ו׳, כי היו״ד הוא כעין צינור, ומאחר שהוא מצומצם כצנור יכול להיות נמשך למטה באורך הרבה, אבל בינה הוא בחי׳ ה׳ דלא שייך ממנה כ״כ ההמשכה באורך כי להיותה רחב לא יוכל המקבל לקבל כל הרוחב כמו שהוא מצד צמצום כלי המקבל, ולכן לא נמשך ממנה אורך כלל כ״א בחי׳ רוחב.

ג) **והנה** באמת צ״ל באדם ב׳ בחי׳ אלו יחד תמיד כי חו״ב נק׳ ת״ר, כי הגם שבחי׳ ראיה הוא ממקום עליון יותר, אך מ״מ תועלת ההרחבה בהתבוננות בגדולת ה׳ גדול מאד שע״ז נתפס ומושג ממש במוחו וגם החכמה היא בחי׳ יו״ד שהיא נקודה בהיכלא ואין לו קיום אלא בהיכלא דוקא וההיכל הוא ההתבוננות כו׳, וגם שלהיות התפעלות נפש הבהמית

הוא דוקא ע"י שמושג בשכלו היטיב כי בחי' ויצא כברק כו' לא שייך רק בנה"א אבל ע"י הרוחב בהתבוננות גדולת ה' תתפעל ג"כ נה"ב לאתהפכא ממש מחשוכא לנהורא וכמשי"ת לקמן בס"ד בענין פי' מזרחית צפונית שקרבנות הבהמות היה דוקא בצפון כו' שהצפון נמשך מבחי' בינה כמ"ש בזהר, אך מ"מ צ"ל ודאי ג"כ בחי' ראיה דחכמה שהוא בחי' ההמשכה באורך דהיינו שעי"ז יהי' קיום כל היום כולו. ולכן פ' קדש הוא בחי' חכמה, כי פי' קדש ע"ד קדש עצמך במותר לך בסור מרע ועשה טוב בכל היום כולו ובשמירת פיו ולשונו וכ"ז נמשך מבחי' חכמה דוקא ולכן בחכמה אתברירו דוקא. וזהו והחכמה תחי' בעליה כמ"ש במ"א, אך איך יהי' ב' בחי' אלו יחד שהרי האורך והרוחב הם ב' הפכים שלהיות בחי' אורך הוא ע"י צמצום וצינור והוא בחי' יו"ד, ובחי' רוחב הוא ההתפשטות בהרחבה וא"א להיות מזה אורך א"כ איך יתחברו יחדיו. אך ע"ד פי' במשנה ובא לו לקרן דרומית מזרחית לקרן דוקא, כי הנה עד"מ בגשמיות מי הוא המחבר השני כתלים, שהאחד הוא לאורך והשני לרוחב הלא הוא הקרן זוית שהוא מקום חיבור ודיבוק הרוחב עם האורך ששם מתחברים שניהם יחד, והקרן זוית עצמו נמנה עם השטח של האורך וגם עם השטח של הרוחב שכלול משניהם וגם אינו תופס מקום לעצמו כלל כי י"ל עליו שכולו משטח האורך וכמו"כ י"ל עליו שכולו משטח הרוחב, והוא הוא המחבר ב' הכתלים שבו וע"י יש להם קיום והעמדה שיחדיו יודבקו להיות לאחדים ע"י הקרן זוית המחברם ומייחדם. וכך יובן עד"ז בנפש (וכ"ה למעלה ג"כ בחו"ב) דהנה בחי' מזרח שממנו זורח השמש הוא בחי' חו"ב, וזהו"ע כל האזרח בישראל לשון זריחות השמש כו' וראשית התחלת המזרח הוא בחי' חכמה כמ"ש ראשית חכמה, והוא בחי' יו"ד וממנו נמשך אח"כ האורך הוא בחי' ו' והוא בחי' דרום ולכן ארז"ל הרוצה להחכים ידרים נמצא התחלת המזרח עם כל בחי' דרום הוא כמו יו"ד עם וי"ו והוא בחי' אורך ושאר כל המזרח מקרן דרומית מזרחית עד קרן מזרחית צפונית זהו בחי' הרוחב (וכמ"ש בספרי התכונה שאורך העולם נחשב ממזרח למערב, דהיינו כל הדרום נק' אורך, וכן הצפון אבל מדרום לצפון נק' רוחב. נמצא מזרח ומערב נק' אורך ודרום וצפון נק' רוחב, והוא בחי' בינה שבנפש שהוא ג"כ זריחת אור גדול להרחיב דעתו בגדולת ה' ויש בזה מרחב גדול והיינו כללות בחי' מזרח, אך בחי' חכמה זהו בחי' ראשית היינו בחי' יו"ד וכן הוא מבואר בזהר פ' במדבר דקי"ח ע"ב ע"פ איש על דגלו כו' ע"ש ושיהי' חיבור האורך עם הרוחב הוא ע"י בחי' קרן כי הנה בחי' ההתחברות שני הפכים ומנגדים הוא ע"י מדריגה שלמעלה משניהם כמ"ש ע"פ עושה שלום במרומיו, וגם כאן בחי' הקרן הוא בחי' שלמעלה במדריגה מבחי' האורך ומבחי' הרוחב כי הנה בחי' האורך שהוא בחי' ו' הנמשך מהיו"ד זהו"ע בחי' המשכת בחי' ראיה להתפשט במדות ובחי' הרוחב זהו ההתבוננות בהרחבה, אך הקרן זוית אינו תופס מקום כלל והוא בחי' ונחנו מה שהוא בחי' ביטול אמיתי הנמשך מבחי' יחודא עילאה אשר כולא קמי' כלא חשיב בלי תפיסת מקום כלל שאין עוד מלבדו

ממש ואפס זולתו ואין כאן שום יש כלל ולא שייך רוחב ואורך כלל כיון שאפס בלעדו, וזהו בחי׳ מ״ה (וכענין שאמרו שמקום ארון אינו מן המדה מפני שהי׳ שם גילוי יחודא עילאה) ולכן הקרן זוית אינו תופס מקום בפ״ע כ״א הוא רק חיבור ב׳ הכתלים, ובחי׳ ביטול זה הוא למעלה מב׳ הבחי׳ הנ״ל דראי׳ ושמיעה, וע״כ הוא המחבר בחי׳ האורך ובחי׳ הרוחב להיות מתיחדים ממש ע״י ביטול זה, שנתבטלו ממדריגתם ואז יוכלו להתחבר יחד (וכענין שכ׳ בשם הה״מ נ״ע באילו של יצחק שנברא ביה״ש דוקא כי להיות התכללות ב׳ הפכים והתחברותם כמו אברהם ויצחק שהן חו״ב וכן יום ולילה הוא בחי׳ אין המחברם וזהו בחי׳ בין השמשות שהוא בחי׳ אין לא יום ולא לילה וכמו בחי׳ קרן הנ״ל.) ואח״כ מזרחית צפונית, הנה דרום בחי׳ ימין וצפון בחי׳ שמאל כי פני אריה אל הימין אריה אותיות ראיה ופני שור מהשמאל שקו הימין עיקרו מבחי׳ חכמה שהוא בחי׳ ראי׳ וקו השמאל מבחי׳ בינה בחי׳ ראובן ובחי׳ שמעון המבואר במ״א ע״פ יהודה אתה כו׳ (ד״ה בכ״ה בכסלו) כי צפון הוא לשון העלם והסתר שהוא בחי׳ העלם וצמצום אוא״ס ב״ה שהצמצום נמשך מבחי׳ גבורה ומחמת העלם והסתר זה נמשך בחי׳ רעש גדול דחיות ואופנים שמתנשאים ברעש גדול ואומרים ברוך היינו שיהי׳ בחי׳ גילוי כבוד הוי׳ ולא יהי׳ הסתר והעלם. וזהו בחי׳ פני שור מהשמאל והוא מקור ושורש נפש הבהמית, ולכן שחיטת התמיד בצפון להעלותו לשרשו לבחי׳ פני שור מהשמאל ועכשיו הוא בחי׳ בירור נה״ב שבאדם, וזהו מזרחית צפונית שמבינה נמשך ונתעורר האהבה ברעש גדול כו׳, ואח״כ בחי׳ מערב הוא בחי׳ רוחב שמקבל מב׳ בחי׳ אורך דרום וצפון והוא מעורב וכלול מכולם, ורוחב זה הוא כמ״ש ואתהלכה ברחבה, דהיינו לקשר שלשה לבושים שלו מחדו״מ בתומ״צ וכמ״ש רחבה מצותך מאד, וכן בתורה כתיב ורחבה מני ים, וזהו בחי׳ ה׳ תתאה שיש לה רוחב, וג׳ קוין שבהם הם ג׳ בחי׳ מחדו״מ.

ד) **והנה** כדי שיבוא לבחי׳ קרן הנ״ל שהוא המשכה עליונה המחבר בחי׳ בינה ליבא הנק׳ רוחב רחובות הנהר ונק׳ שערי בינה עם בחי׳ חכמה מוחא הנק׳ אורך היינו ל״ב נתיבות החכמה שלהיות התחברות זו הוא ע״י בחי׳ שם מ״ה דיחודא עילאה והוא המשכה מלמעלה למטה מבחי׳ הגבוה מחו״ב ועי״ז מתבטלים ממציאותם ונעשה שלום והתחברות ביניהם וזה ההמשכה נק׳ קרן כנ״ל, ואיך יבוא לבחי׳ זו הוא על ידי שמתחלה עלה בכבש ופנה לסובב אז עי״ז אח״כ ובא לו לקרן כו׳, והענין דעשיית הכבש אצל המזבח הוא מצוה של תורה מפסוק ולא תעלה במעלות על מזבחי כו׳ שהוא ל״ת שלא לעשות מדריגת למזבח אלא עולים למזבח ע״י הכבש שהוא כעין גשר משופע, דהיינו שאינה עשויה כעין המדריגות (הנק׳ טרעפ) שהם אבנים או עצים הרבה זה על זה, ונראה וניכר הגובה שיש לזה על זה, כמו ששנינו במדות רום מעלה חצי אמה כו׳ או אמה שמעלה זו גבוה ממעלה שתחתיה חצי אמה או אמה וכך הן המעלות זו גבוה מזו, ועי״ז עולים ממעלה ומדריגה זו למדריגה הגבוה ממנה

גבוה מעל גבוה, משא"כ הכבש הוא רק מדריגה אחת כעין גשר ולא מדריגות רבות זו למעלה מזו. ועוד זאת שגם המדריגה האחת אינה על דרך שאר המדריגות שיש לכל אחת רום ממש בזקוף, אבל הכבש אין לו גובה זקוף ממש רק שעולה בשיפוע ממטה למעלה (וגם אין השיפוע גדול כ"כ רק נוח וקל לעלות בו כמו במישור הארץ לפי שהי' ארכו ל"ב אמה וגובהו פחות מעשר אמות, וע"כ אין השיפוע גדול, ואינו ניכר כ"כ ענין העלי', וכמ"ש בגמ' דתל שהוא משופע והולך ומתלקט בגובהו מעט מעט אם מתלקט גובה עשרה טפחים מתוך הילוך ה' אמות שהן שלשה טפחים הוא כר"ה גמורה מפני שההילוך בו נח וקל לכן אינו חולק מקום לעצמו מן שאר הקרקע שבשטח השוה וכש"כ הכבש שמתלקט והולך פחות מעשרה מתוך ל"ב, ונמצא החילוק בין הכבש למדריגות הוא בשני דברים היינו שהמדריגות הם רבות זו למעלה מזו והכבש הוא רק מדריגה אחת כעין גשר, ועוד שהמדריגות יש להן גובה ממש בזוקף והכבש גובהו רק ע"ד שיפוע ולא זקוף ממש ואפי' השיפוע הוא מועט כנ"ל, וזהו ולא תעלה במעלות והוא כדי שלא יתגלה ערותך עליו, שעלי' המדריגות גורמים לגילוי ערוה מחמת הרחבת הפסיעות.

וביאור ענין זה בעבודת ה' הוא כי הנה ידוע שיש ב' בחי' ממכ"ע וסוכ"ע ומבואר במ"א הענין באריכות מהו ממכ"ע ומהו סוכ"ע שבחי' ממכ"ע הוא כמשל הנשמה שמחיה את הגוף ומתלבשת בו להחיות בבחי' התחלקות מחשבה דבור ומעשה כו' והתלבשות המוחין בראש והמדות בלב, וכח הראי' בעין כו', עד כח ההילוך ברגל שמתלבש בכל אבר לפי מזגו ותכונתו, וכך כתיב אתה עשית את השמים ושמי השמים כו' הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כולם שהחיות ההוא בבחי' ואתה מחיה את כולם מתלבש תוך עלמין וממלא הוא בכל עולם לפי ערכו ובחי' סוכ"ע הוא כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא שמים וארץ בהשואה אחת ולא בשמים יותר כו' והיינו אני דוקא אני ראשון ואני אחרון קדמון לכל הקדומים שהוא בחי' א"ס ב"ה ולא יכלו כל העולמות להכיל אורו ית', וע"כ אינו מתלבש בתוכם, וע"כ אין בזה בחי' התחלקות מעלת ומדריגות, משא"כ בחי' ממכ"ע הוא שמאיר בבחי' גבול להיות החיות מצומצם בגבול מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו' רגלי החיות כו'. ומזה מובן דבבחי' סובב מעלה ומטה שוין ואין שייך אצלו ית' שום מעלה ומטה, וכמ"ש כולם בחכ' עשית שהחכמה הוא כעשי' אצלו ית', אבל בבחי' ממלא אינו כן כי שם הוא מדריגות מעלה ומטה הנמשך מב' בחי' אלו בעבודת ה' (ד"ה זאת חוקת וד"ה היום כו') היינו בחי' רצוא ובחי' שוב כי מההתבוננות בבחי' ממכ"ע וגילוי אלקות שלמעלה בעליונים יומשך התשוקה לצאת מהחושך וההסתר שבעוה"ז לראות בגילוי אלקותו ית'. וזהו בחי' רצוא ועלי' ממטה למעלה ממדריגה למדריגה עליונה יותר, וכמאמר וקדושים בכל יום יהללוך סלה, אבל כאשר יתבונן בקרבת ה' הסוכ"ע שכמו שהוא נמצא בעליונים כך הוא נמצא בתחתונים, וסובב אין פירושו

שהוא סובב ומקיף מלמעלה בלבד, אלא שהוא למטה כמו למעלה בבחי׳ סובב ומקיף ובבחי׳ העלם ולא בבחי׳ גילוי אפי׳ למעלה, ולכן לא שייך בחי׳ רצוא ועלייה ע״י אהבה כו׳ כ״א שוב והוא עסק התומ״צ מעשיות שהן ממשיכים גילוי בחי׳ סובב ממש, שהי׳ בבחי׳ העלם וגילוי זה הוא ג״כ למטה כמו למעלה ממש. וזהו ולא תעלה במעלות על מזבחי כך מ״כ. כשאתה רוצה לעלות על מזבחי אל שרשו כמו מיכאל כה״ג לא תעלה במעלות ומדריגות לתפוש ולבדוק אם ראוי לו ולעיין במדותיו באהבה ויראה אז בודאי לא תעלה כי בודאי תגלה ערותך עליו כי אין צדיק בארץ וגומר אלא לא תעלות במעלות רק בסוכ״ע, והבן עכ״ל. וביאור הענין כי עליי׳ במדריגה אחר מדריגה זה למעלה מזה שייך בבחינת ממכ״ע וכמו עליות הנשמות מג״ע התחתון לג״ע העליון, ועד״ז יש עליות אין קץ כנודע ממארז״ל ת״ח אין להם מנוחה בעוה״ב כו׳. וזהו כמשל ומדריגה זו למעלה מזו. והנה בעלייתו איזה עלייה לעולם עליון א״א להתעלות תומ״י לעלי׳ יותר עליונה עד שתתעכב תחלה בעולם הראשון ואחר כך דוקא יעלה כו׳ ובלא עיכוב כו׳, וזהו כמשל המדריגות שיש לה רום ואח״כ שטח, כמ״ש רום מעלה אמה ושלחה אמה הרום זהו עלי׳ לעולם העליון ושלחה זהו מה שמתעכב שם עד שעולה אח״כ לעולם עליון יותר והוא רום מדריגה שאח״כ כו׳. וכ״ז שייך רק בבחי׳ ממכ״ע כנ״ל. וענין בחי׳ העילוי זה למטה בעבודה הוא זיכוך המדות והאהבה כו׳ כנ״ל, משא״כ מבחי׳ סוכ״ע נמשך הטוב וקיום התורה ומצות מעשיות דוקא כנ״ל, וע״כ הזהיר ולא תעלה במעלות כו׳, כלומר התחלת העבודה שהוא העלי׳ על המזבח ששם מקריבין הנה״ב לא תהי׳ ע״י שתתפס בעצמך מעלות ומדריגות שאם יהי׳ לך אהבה ויראה אז תעלה ואם לא יתרשלו ידיך. כי לא זו הדרך אלא תכבד העבודה על האנשים בהישמו כל שלשה לבושים של הנשמה היינו מחדו״מ שלו במחדו״מ של התורה ומצות להיות כל עסקו בהם ולא יביט כ״כ בתחלת העבודה לבדוק במדותיו איך ומה רק יחפוש ויבדוק שיהא מח׳ ודיבור ומעשה שלו בתומ״צ אשר הם פונות להמשיך גילוי אור הסוכ״ע שהוא בחי׳ א״ס ממש ולמעלה מעלה מבחי׳ ממכ״ע דשם שייך עלי׳ המדות כו׳, וכשמתחיל כן אזי זה וזה יתקיים בידך ע״י המשכת אור התו׳ על נפשו ממילא יזדככו מדותיו אח״כ כי התורה נק׳ עוז ותושיה, עוז היינו כח שנותנת לנה״א, ותושיה היינו שמתשת כח נה״ב ועי״ז יוכל להפוך מדות נה״ב אח״כ ויוכל לבוא לבחי׳ רצוא ויהי׳ רצוא ושוב, והיינו ע״י שמתחלה המשיך אור הסובב כולא עלמין על נפשו ע״י קיום התומ״צ, אבל אם יהי׳ התחלת העבודה לעלות במעלות ומדריגות ואם יהי׳ לו אהוי״ר יעלה כו׳, ואם לאו אזי ודאי לא תעלה כלל כי ואם יהי׳ לו אהוי״ר יעלה כו׳, ואם לאו אזי ודאי לא תעלה כלל כי בודאי יתגלה פחיתותך וא״א להפך המדות כ״א כשימשך תחלה אור הסוכ״ע ע״י התומ״צ, וכמארז״ל בראת יצה״ר בראת תבלין כו׳ וזהו שהזהיר בל״ת לעלות ע״י הכבש דוקא ולפי׳ שהכבש אינו ע״ד מעלת ומדריגות ואעפ״י שעולים ע״י אין ניכר העלי׳ ע״ד גובה ורום כו׳. וכך הוא העוסק

בתומ"צ שמקשר מחדו"מ של בתומ"צ והרי ודאי מתעלה נפשו ורוחו ונשמתו מעלה מעלה דהיינו בבחי' או"ס הסוכ"ע שלמעלה מבחי' עליות כל העלמות כו' דאעפ"י דבסוכ"ע לא שייך מעלה ומטה עכ"פ יש ענין העלם וגילוי שע"י התומ"צ ממשיך מההעלם אל הגילוי, ונמצא מה שנמשך אור הסוכ"ע על נפשו מההעלם אל הגילוי הרי עלה עלייה עצומה רק שעלי' זו אינה בחי' מעלות ומדריגות רבות כי הוא נמצא למטה כמו למעלה רק שהעלי' הוא גילוי מההעלם כו', ולכן לא הי' בכבש מדריגות רבות רק כמו מדריגה אחת והוא גילוי ההעלם, וגם זה המדריגה האחת אינה עד במדריגה שיש לה רום ממש, משא"כ בהכבש לא היה ניכר זה כלל וזו העלי' ג"כ י"ל ג"כ לפי כי גילוי סוכ"ע הוא ג"כ ע"י בחי' ממכ"ע דהיינו שמתלבש בח"ע ע"כ שייך ענין עלוי כו', אבל כיון שהגילוי מסוכ"ע לא שייך מדריגות רבות כי יהי' הגילוי למטה בעשי' כמו למעלה כו'.

ה) **והנה** פי' לשון עלה בכבש ופנה לסובב, פי' האלקי הה"מ ז"ל שהוא בחי' ביטול כמו כבשיה דרחמנא, וכמו יכבוש עוונותינו שהפי' של יכבוש (הוא צו קוועצן צו פרעסין) (ולכן הדפוס נק' מכבש כדאיתא במשנה פ"כ דשבת מכבש של בעלי בתים כו' מפני שכובש בחזקה הבגדים שנותנים בין שני הלוחות ע"ש) ועי"ז ופנה לסובב הוא שפונה לבחי' סוכ"ע, והענין ע"ד שנת' למעלה שהוא ע"ד תכבד העבודה כו', דהיינו שכובש בחזקה בבחי' אתכפייא דהיינו אעפ"י שלבו בל עמו ואינו חפץ ומשתוקק עדיין להעבודה כיון שמדותיו מלובשים עדיין בתענוגיו גשמיים ובהן הוא חפץ, אלא שמושל ברוחו וכובשו תחי' הנפש האלקי' בחזקה לשום את עצמה כשור לעול דעסק התורה ומצות, ובחי' זה דאתכפייא הו"ע בחי' ביטול שמבטל רצונו ומדותיו לבלתי ילך אחר לבו רק לקבל עליו עול תומ"צ עול דוקא, משא"כ אהוי"ר הן בחי' מעלה ומדריגה כו' ומעלת הכבש ובחי' אתכפייא וביטול הוא שעי"ז דוקא פנה לסובב כולא עלמין שאין בו מעלה ומטה כו', כי בחי' ביטול הוא בחי' אין ועי"ז ממשיך המשכת אור חדש מבחי' סוכ"ע, וכמ"ש והחכמה מאין תמצא אך זהו ההמשכה מהסובב כולא עלמין מתלבש ונמשך בממכ"ע, וראשית ההמשכה הוא בחו"ב, וזהו ובא לו לקרן דרומית מזרחית שהקרן הוא המשכת בחי' אין בחי' מ"ה שעי"ז מתיחדים בחי' י"ה שבשם שהוא הנק' רוחב ואורך כו' כנ"ל באריכות, ואז אח"כ מן המזבח להיכל יש מעלות ומדריגות דהיינו שאח"כ ודאי צריך להיות אהוי"ר והן יסוד התורה כו', והיינו דכשיתחיל בעסק התומ"צ בבחי' אתכפייא אזי יבוא אח"כ לבחי' אתהפכא מחשול"נ שזהו בחי' מעלה ומדריגה רק שיהי' רצוא ושוב כו', אלא שההתחלה צ"ל ולא תעלה במעלות כו', שלא להמתין על מדריגת אהבה ויראה כ"א עשה יעשה כל אשר יוכל ע"י אתכפייא שזהו"ע הכבש שעי"ז ופנה לסוכ"ע כנ"ל, ועי"ז אח"כ ובא לו לקרן דרומית מזרחית, ואח"כ צפונית כו' וכמשנת"ל.

ו) **והנה** הדברים האלה האמורים בענין ולא תעלה במעלות זהו ממש ענין הקדמת נעשה לנשמה. כי הנה פי׳ נשמע אין ר״ל על שמיעת האוזן שזה א״א שיעשה טרם שישמע ובהכרח לשמוע תחלה ואח״כ לעשות, אלא ר״ל נשמע הוא שמיעת הלב שהדבר מקובל אצלו כי תרגום ולא שמעו אל משה ולא קבילו מיניה ולא שמעו באזנם כלל רק ששמעו באזנם אלא שלא נתקבל אצלם, זה נק׳ ולא שמעו וא״כ פי׳ ונשמע היינו כמ״ש ואמת ויציב כו׳ ומקובל וטוב ויפה הדבר הזה, וידוע פי׳ הדבר הזה הוא בחי׳ אחד ואהבת שבק״ש הוא מקובל אצלו דהיינו שלבו חפץ באמת לזה והוא נחמד ונעים נעימות עריבות ידידות מתיקות, וזהו מעלת ומדריגות אתהפכא חשוכא לנהורא, וענין נעשה הוא בחי׳ אתכפיא כמו גט המעושה, וזהו שהקדימו נעשה לנשמע דהיינו שאעפ״י שאין לו עדיין בחי׳ זו דנשמע להיותו לבו חפץ באמת ביחוד זה, עכ״ז הוא עושה את המוטל עליו בבחי׳ נעשה, וזהו קבלת עול דוקא להכריח א״ע כשור לעול על עסק התומ״צ, וכך הוא סדר העבודה שבחי׳ נעשה ואתכפייא יש לה קדימה על בחי׳ נשמע ואתהפכא שצריך לעשות בחי׳ נעשה דוקא וממילא יבוא לבחי׳ נשמע ולכן נק׳ זה רז יסוד כמאמר מי גילה רז זה לבני כו׳ והסוד הוא מפני שא״כ יש לחוש שיוקטן לגמרי אצל האדם בחי׳ ומדריגת אתהפכא כו׳, מאחר שדרך ה׳ היא להתחיל דוקא בבחי׳ אתכפייא ובחי׳ נעשה כנ״ל. וכמ״ש ולא תעלה במעלות כו׳. ובאמת אינו כן כי הוא בחי׳ גדולה וזהו מעלת ומדריגת הצדיקים כמ״ש בתניא באריכות רק שהכוונה שבחי׳ נעשה יש לה קדימה, אבל אח״כ צריך לבוא לבחי׳ אתהפכא, והיינו כי מתחלה עלה בכבש ופנה לסובב, אבל אח״כ ובא לו לקרן כו׳, וכל הענין זהו בחי׳ אתהפכא, וגם כי ענין עסק התומ״צ בבחי׳ אתכפייא צריך להיות ג״כ ע״ד שירצה להפטר מכל המדות רעות ע״י המשכת אלקות בתומ״צ, וכמ״ש הרים כדונג נמסו מלפני ה׳ כהמס דונג מפני אש כן יאבדו רשעים שהוא הרע מלפני אלקים וזהו רז וסוד גדול. וענין שהוא רז שמלאכי השרת משתמשים בו שנאמר עושי דברו והדר לשמוע כו׳, הרי במלאכים אין שייך אתכפייא, אך ידוע ענין החיות נושאות הכסא ומנשאות עם הכסא, פי׳ בתחלה נושאות ע״י והחיות ברעש גדול כו׳ שעי״ז האתעדל״ת הם ממשיכים בחי׳ דברו כמ״ש בזהר פ׳ בלק ע״פ שחורה אני כו׳, וזהו עושי דברו והדר לשמוע הם מקבלים גילוי אור מבחי׳ מ״ל ע״ד ויהי קול מעל לרקיע כו׳ תרפינה כנפיהם ואז הם מנושאות, ובחי׳ זו גבוה מבחי׳ רעש גדול שלהם, ע״ד מעלת אתהפכא על אתכפייא, אלא שמ״מ צ״ל תחלה עושי דברו והדר לשמוע.

וזהו ג״כ מארז״ל בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע קשרו להם שני כתרים כו׳ שהוא כענין מאמר עלה בכבש ופנה לסובב שע״י בחי׳ ביטול ואתכפייא דכבש עי״ז נמשך בחי׳ אור הסוכ״ע, וזהו בחי׳ השני כתרים, כי כתר הוא בחי׳ סובב כמו כתרו את בנימין כו׳ ומה שהם ב׳ בחי׳ כתרים מבואר במ״א (בד״ה וקבל היהודים כו׳ ע״ש), ועל ידי המשכת

אור הסובב ובחי׳ כתרים הנ״ל יוכל להיות אח״כ קבלת התורה דאורייתא מחכמה נפקת והוא בחי׳ המשכת וגילוי מבחי׳ סובב בבחי׳ ממלא כי התורה נק׳ כבוד שהן ל״ב נתיבות החכמה שהוא בחי׳ נתיב והמשכה בבחי׳ פנימית וזהו כענין פנה לסובב שאח״כ ובא לו לקרן דרומית מזרחית כו׳ שהוא המשכה מבחי׳ סובב לבחי׳ חו״ב שהוא בחי׳ ממכ״ע כנ״ל. וביאור ענין בחי׳ קרן איך שייך במ״ת הענין דמבואר למעלה (אות א׳) דיציאת מצרים נחשב מבחי׳ אות ה׳ דשם הוי׳, וממנה נמשך מ״ט שע״ב שהם מ״ט ימי העומר שבין יצי״מ למ״ת שממשיכים מבחי׳ שערים הנ״ל לבחי׳ שבעה מדות לזככם ולהרחיבם להיות כל מדה כלולה. וזהו בחי׳ יצי״מ אל ארץ טובה ורחבה שהתרחבות נמשך מאות ה׳ ראשונה דשם הוי׳ וביום השבועות הוא מ״ת דאורייתא וחכמה נפקת והוא בחי׳ אין כבוד אלא תורה שהוא ל״ב נתיבות חכמה הנמשכים מיו״ד דשם הוי׳ והוא בחי אורך וכמ״ש ארוכה מארץ מדה, וכמשל הנתיב שהולך למרחוק, כך הוא המשכת אוא״ס ב״ה בענינים גשמיים תרומות ומעשרות כו׳, ולכן נק׳ משל הקדמוני, והרי א״כ ביום מ״ת הוא התרחבות יו״ד ה״א דשם הוי׳ שכל ימי העומר הוא בחי׳ ה׳ כנ״ל, וביום מ״ת נמשך בחי׳ ח״ע להתחבר עם ה׳ וכדי שיהי׳ חיבור זה הוא ע״י בחי׳ קרן המחבר הרוחב עם האורך והוא שער החמשים דבינה שעי״ז השער הוא חיבור ויחוד חו״ב כמ״ש בזוהר שביל דקיק דבי׳ עייל כו׳ ובחי׳ שער החמשים הוא שרשו מבחי׳ אין שהוא בחי׳ נתיב לא ידעו כו׳, בחי׳ פלא שאינו מושג כו׳, ולכן נק׳ קרן שהקרן הוא בחי׳ שאינו תופס מקום כו׳, ושרשו גבוה מחו״ב שהרי משה ששרשו מבחי׳ חכמה (יסוד אבא) לא השיג שער החמשים בחייו כו׳, כי הוא שרשו מבחי׳ סוכ״ע, וכמאמר ופנה לסובב ובא לו לקרן כו׳, ולכן נאמר תספרו חמשים יום, והרי אין סופרים רק מ״ט אלא שהוא בחי׳ שלמעלה מהשגה רק שנמשך ממילא, וכמו הקרן שאינו תופס מקום רק שנעשה ממילא בהתחברות האורך עם הרוחב שהתחברות זו הוא ע״י בחי׳ ביטול הנק׳ קרן, וגילוי זה היה ע״י ויחרד כל העם על כל דיבור פרחה נשמתם ביטול במציאות שזהו בחי׳ הקרן שהוא בחי׳ הביטול כנ״ל ונק׳ קרן דרומית מזרחית כי התורה נק׳ מימינו אש דת, אורך ימים בימינה כו׳ ודרום נק׳ ימין כמ״ש צפון וימין אתה בראת. וזהו ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים שנעשה התכללות האורך והרוחב. ולכן ארז״ל ג״כ רואין את הנשמע ושומעין את הנראה שהוא בחי׳ התכלית ראי׳ ושמיעה שהן בחי׳ אורך ורוחב.

וידבר אלקים* כו׳ לאמר אנכי הוי׳ אלקיך כו׳. הנה תיבת לאמר צריך ביאור וכמשנת״ל ע״פ בחודש השלישי לצאת בנ״י מארץ מצרים (ע״ש אות ב׳) דלכאורה אין לו הבנה שאינו דומה לשאר לאמר שבתורה שהקב״ה מדבר למשה לאמר הדיבור לישראל, אבל כאן בעשה״ד אין לומר כן שהרי כל ישראל שמעו בעצמן הדיברות כו׳ וכבר נת׳ הפי׳ לעיל בתורה ע״פ הנ״ל. ולהבין ביאור הדברים, הנה מצות ת״ת הוא דוקא לדבר דברי תורה בפה ולא יצא י״ח בידיעה לבד (אא״כ בשעת עיון בעומקה של ההלכה שא״א לדבר.) וכמבואר בה׳ ת״ת סוף פ״ב מדכתיב לא ימוש ספר התורה הזה מפיך כו׳ וכן מוני המצות מנו מצות ת״ת במצות התלויות בפה כמ״ש בסמ״ק ובספר חרדים וצריך להבין דלכאורה עיקר המכוון בלימוד התורה לידע היטיב מצות המלך הקב״ה, ולזה די במה שיעיין במה שכתוב גם בהרהור לבד כקורא פקודת המלך עד״מ שאין תכליתה הדבור רק לעיין להבין מה שכ׳ בו. אך הענין דכבר נתבאר דפי׳ לאמר שנאמר בעשה״ד הכוונה שהדיבור בתורה יהי׳ בבחי׳ ביטול, כעונה אחר האומר, כמ״ש תען לשוני אמרתיך, שהתורה היא אמרתיך אלא שלשוני תען כעונה אחר האומר והיינו שיהי׳ בבחי׳ ביטול לדבר ה׳ המדבר בפיהם כו׳. (ועד״ז פי׳ רז״ל במשנה פ״ה דסוטה לאמר דאז ישיר שהיו ישראל עונין אחריו של משה כו׳) כי התורה היא ממש דבר ה׳ וכמ״ש במ״א ע״פ אזכיר את שמי ולא נאמר תזכיר כו׳ ולכן נאמר בכל פרשה ופרשה וידבר ה׳ כו׳ לאמר דהכוונה באמת היינו להיות הדיבור בתורה ע״ד הנ״ל וכח זה ניתן לישראל בקבלת התורה והוא בחי׳ כתר תורה, ובגמ׳ ג״כ מרומז ענין זה באמרם ז״ל שבקבלת התורה קשרו להם שני כתרים כו׳. והענין הוא כי כל ימי הספי׳ עד חג השבועות הוא רק בבחי׳ הז׳ מדות לברר הטוב מן הרע בבחי׳ העלאת מן וזהו שבעה שבועות תספור לך כי במדות הי׳ בחי׳ שבירה וכענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל וכמאמר רישי׳ דעשו בעטפוי דיצחק שהוא יניקת המדות רעות תאוות וכעס עד״מ מפסולת המדות דקדושה ע״י שבה״כ, וזה הי׳ ענין גלות מצרים כמ״ש וימררו את חיי אבותינו במצרים כו׳ אבותינו הם המדות אברהם ויצחק כו׳ ושבעה שבועות דספי׳ שבין פסח ויצ״מ לחג השבועות הוא בירור המדות כנ״ל שבועה ראשונה בבחי׳ חסד שתתהפך האהבה הכלולה מז׳ מדות להיות כולה לה׳ ובעניני העולם יהי׳ בקרירות כאלו כפאו כו׳ וכן שאר המדות כו׳ מתבררים בשבעה שבועות דימי הספירה, אך בחכמה אתברירו כמ״ש במ״א ע״פ אמר עם הספר שבירור המדות הוא ע״י חו״ב דבחכ׳ אתברירו ומקום הבירור במח׳ שהוא בחי׳ בינה והדעת ממשיך פנימיות חו״ב בהמדות כו׳, וזהו ג״כ ענין המשכת בחי׳ מוחין הנמשכים בימי הספירה כמ״ש בפע״ח דהיינו להיות בחכמה אתברירו השבעה מדות אך בחג השבועות נמשך בחי׳ הכתר לז״א שהיא למעלה מבחי׳ מוחין ומדות כי היא למעלה מבחי׳ מדות שאפי׳ לאחר בירור המדה להיות האהבה לה׳

וידבר אלקים: ראה תו״א בהוספות קח, ג ד״ה להבין שרש הדברים הנ״ל.

מ"מ הוא בחי' יש מי שאוהב אבל הכתר הוא בחי' אין כמ"ש והחכמה מאין תמצא, פי' החכ' נמשכת מבחי' אין ולכן יש בה ג"כ מבחי' הביטול ונק' כח מה, אבל אמיתית בחי' אין הוא בחי' כתר שממנו תמצא החכמה ויש בו בחי' הביטול יותר כמ"ש בתיקונים אוכם אוכם הוא קדם עילות העילות ולכן אמרו בזהר בספרי הקבלה דאור הכתר כולו בחי' רחמים משא"כ בחי' חכמה יהיה בה ג"כ דין והיינו לפי שיש בו השראת אוא"ס בגילוי עצום יותר מבחכמה מצד בחי' הביטול להיותו אין ממש ואוא"ס ב"ה כתיב בו אני הוי' לא שניתי שמובדל ומרומם מכל ההשתלשלות לכך הוא בחי' רחמים פשוטים כו'. והנה לכך בחג השבועות שאז נמשך בחי' הכתר (והוא בחי' המקיף ובספה"ע נמשכו המוחין שהם בחי' או"פ כך מ"כ) שהוא בחי' אין ממש לכך אז זמן קבלת התורה שענין מ"ת הוא כח דבחי' ביטול זה שיהי' הדיבור בתורה בבחי' לאמר כעונה אחר האומר שהוא בחי' ביטול הנ"ל והביטול נמשך מבחי' כתר שנק' אין כנ"ל ולכן עיקר מצות ת"ת הוא בדיבור דווקא דהיינו שיהי' הדיבור בבחי' ביטול כעונה אחר האומר משא"כ חכמה וידיעה לבדה אינה בחי' ביטול כ"כ כמו שיש בחי' ביטול באופן דיבור זה, והענין כי הדיבור שרשו דוקא מבחי' הכתר כי הנה יש דצח"מ ג"כ ברוחנית בע"ס ואותיות הדיבור נק' בחי' דומם והמדות הם בחי' צומח והחו"ב הן בחי' חי כמ"ש והחכ' תחיה והכתר מדבר נמצא שהוא מקור הדיבור דהיינו שהוא מנהיג הדיבור שזהו פי' מדבר שהוא מקור הדיבור. והיינו שממשיך בחי' אין בהדיבור להיות הדיבור בבחי' ביטול כעונה כו' וזהו בחי' לאמר, והאותיות עצמן הם בחי' דומם וביטול לאור ה' כי נעוץ סוב"ת שהאותיות שרשם מבחי' אין דכתר ולכן על כל דיבור ודיבור פרחה נשמתם, שהוא בחי' הביטול בתכלית וכך הוקבעה בחי' ביטול זה לדורות שיהי' יכולת לימוד התורה באופן זה וכמארז"ל מה להלן באימה ויראה כו' וזהו ענין בחי' כתר תורה.

(**נתבאר** תיבת לאמר צריך ביאור. הנה מצות ת"ת בדיבור כמ"ש מפיך ולמה משום שבמ"ת נאמר לאמר, בחי' ביטול, תען לשוני אמרתיך, אזכיר את שמי ובכל פ' וידבר לאמר, וכח זה ניתן בקבלת התורה כתר חג השבועות ז' שבועות דספה"ע בירור המדות גלות מצרים וימררו חיי אבותינו ובחכ' אתברירו, מוחין, או"פ, ובשבועות כתר למעלה ממדות ומוחין כי החכמה מאין תמצא כתר אין ממש, לכן רחמים פשוטים לכך בשבועות בחי' לאמר ביטול לכן ת"ת בדיבור ודיבור שרשו מכתר מדבר מנהיג הביטול בדיבור ומדברך נאוה כו').

ב) **והנה** פי' הפסוק וידבר אלקים כו' לאמר אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים כו' היינו שע"י לימוד התורה בבחי' ביטול זה נמשך כח ועוז בנפש שתוכל לצאת מבחי' מצרים וגבולים דנה"ב והגוף כי בחי' יצי"מ היא האהבה וכלות הנפש לצאת מנרתיקה כדפי' לעיל ע"פ בחודש השלישי אות ג' שזהו"ע ויעל אברם ממצרים כו' וזהו תכלית ירידת הנשמה בגוף בבחי' מצרים וגבולים בשביל שיהי' יצי"מ כי יתרון

האור הוא מן החושך שעי"ז נתוסף אור וזהו ויעל אברם ממצרים שעלייתו במדריגת העליונות נמשך מבחי' מצרים דהיינו ע"י שעלה מבחי' מצרים ולא הסתירו לו המצרים כו', אך בחלישת כח הנפש כשל בעוני כחי אין בכחה לצאת ממצרים וגבוליה המוגבלים בגוף ונה"ב שהן כל הטבעיות שאין ביכולתה להתגבר על הטבע אעפ"י שמשכלת ומתבוננת איך שאין עוד מלבדו כו', (וזהו בחי' גלות מצרים שברוחניות עכשיו שהרי בכל יום צ"ל יצי"מ מכלל שיש בחי' גלות זה, והענין כי במצרים היה בחי' הדעת בגלות ולכן אמר פרעה לא ידעתי את הוי' וזהו וימררו את חיי אבותינו, אבותינו הם בחי' המדות וחיי אבותינו הם בחי' הדעת מקור וחיות המדות אך ביצי"מ שהי' גילוי אלקות ובמ"ת פנים בפנים דיבר ה' יצא בחי' הדעת מהגלות, אך בחי' המדות הם עדיין בגלות והוא מה שאעפ"י שמתבונן ומשכיל בגדולת ה' אין בכחו להתגבר מכל וכל על טבעיות נה"ב, וצ"ל יצי"מ בכל יום לצאת מהגבולים כו' וכח זה ליצי"מ הוא ע"י התורה) והנה התורה נק' עוז שנותנת כח לנפש שתוכל לבוא לבחי' יצי"מ ונק' ג"כ תושיה שמתשת כח נה"ב שתתבטל לגבי נה"א. וביאור הענין מהו ענין עוז, הנה כתיב או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום תעשה לי וארז"ל שהעוסק בתורה משים שלום בפמשמ"ע ובפשמ"ט דהנה כתיב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו פי' בצלמינו הוא בחי' יחו"ע שהוא התלבשות אוא"ס ב"ה בע"ס דאצילות שהן בחי' צור אדם חסד דרועא ימינא כו', והנה באמת אוא"ס ב"ה לאו מכל אינון מדות איהו כלל כנ"ל, שאפי' כח' ראשית האצי' אין ערוך כלל לא"ס ב"ה ונאצלה ע"י צמצום עצום. ואעפ"כ נמשך אוא"ס ב"ה באצי' ומתייחד בהן עד דאיהו וגרמוהי חד ולזאת להיות התחברות זו צ"ל ע"י בחי' ממוצע והוא בחי' הכתר שהוא בחי' אין וביטול לכך הוא בחי' ממוצע בין המאציל לנאצלים דהיינו שיש בו השראה מבחי' תחתונה שבמאציל דהיינו מבחי' מל' דא"ס ונעשה שרש ומקור לנאצלים ר"ל בחי' כתר ומקיף להן ולכן הוא המחבר גילוי אוא"ס באצילות ולכן כל ברכה הוא בכתר כי ר"ת ברוך היינו ראש ומקור כל ברכה וזהו שארז"ל שהעוסק בתורה עושה שלום בפמשמ"ע פי' פמשמ"ע היינו להיות התחברות ויחוד אוא"ס באצי' הוא ע"י התורה שהוא בחי' כתר כנ"ל בענין כתר תורה וזהו ג"כ וידבר אלקים כו' לאמר כי דיבור הוא בחי' מלכות ולאמר היינו מקור החכ' כי אמירה שייך ג"כ בלב ומבחי' דיבור העליון נעשה מקור החכמה למטה היינו מבחי' מל' דא"ס שזהו בחי' וידבר נעשה מקור החכמה דאצי' בחי' לאמר דהיינו כתר דאצי' וכמו עד"מ שממאמר נעשה אדם נתהווה נשמת אדה"ר שהי' בעל חכמה כמ"ש זה בשם הה"מ ז"ל ע"פ וזאת חקת התורה כו' לאמר ע"ש, וענין כדמותינו היינו בחי' יחו"ת שהוא בחי' מל' דאצי' מקור דבי"ע כי הנה בי"ע נק' עלמא דפרודא וזהו בחי' פמליא של מטה משא"כ אצי' נק' פמשמ"ע משום דאיהו וגרמוהי חד, וענין השלום בפמשמ"ט היינו לחבר ולהמשיך אור האצי' בבי"ע והוא ג"כ ע"י בחי' ממוצע דהיינו בחי' מל' דאצי' שנעשה כתר לבריאה וכמו שבחי' מל' דא"ס נעשה כתר לאצילות

וגם שלם זה נעשה ע״י התורה כי שורש המל׳ דאצי׳ מבחי׳ כתר מל׳ דאצי׳ כי נעוץ סב״ת שהדיבור שרשו מבחי׳ מדבר כנ״ל וזהו ענין ורב שלום בניך א״ת בניך כו׳ ופי׳ ורב שלום אין רבים פחות מג׳ ענין השלום הג׳ היינו המשכות אוא״ס שבאצי׳ שיומשך ממש בבי״ע, (וי״ל דזהו ענין ג׳ כריתות ברית שהי׳ על התורה כו׳ כי ברית הוא ג״כ קישור וחיבור ב׳ הפכים כנודע) ולכן נק׳ התורה עוז לשון כח וחוזק להיות שבה וע״י הוא המשכת אסב״ה באצי׳ ובבי״ע, וכמו״כ יובן ענין ב׳ בחי׳ שלום בנפש האדם היינו בחי׳ פמשמ״ע הוא הנה״א (שעז״נ נעשה אדם בצלמינו) וע״י התורה נמשך גילוי א״ס ב״ה בנפש והרי אוא״ס למעלה מעלה אפי׳ מע״ס דאצילות כ״ש מעשר בחי׳ הנפש שנמשכה מע״ס ולכן שלום והתחברות זו היא ע״י התורה שהוא בחי׳ כתר כנ״ל, ופי׳ וענין הכח והעוז בנה״א ע׳ באגה״ק ד״ה חגרה בעוז כו׳, איך התורה ממשיך גילוי בחי׳ סוכ״ע בנפש בבחי׳ מתני׳ וזרועות ומוחין יעו״ש, והשלום בפשמ״ט בנפש היינו בנה״ב (שהוא מעין בחי׳ כדמותינו) שיהי׳ גילוי והתחברות הנה״א בנה״ב שתהי׳ הנה״ב בטילה לגבי הנה״א ולא תסתיר כו׳ שזהו ג״כ ע״י התורה, אך לכאורה צ״ל איך יוכל להיות החיבור בנה״ב שהיא מעורבת טו״ר ורובה ככולה רע רק מעט טוב כו׳ א״כ מתחלה היה צ״ל בירור הנה״ב ואח״כ ימשיך שם האור ע״י התורה אבל קודם שנתבררה איך יוכל להיות שם גילוי האור ע״י התורה. אך הענין שכדי לדחות יניקת החיצונים ולהפריד הרע הוא יכול להיות ע״י שני אופנים. הא׳ בענין ספה״ע שהוא בירור המדות כנ״ל אות א׳, והב׳ בהארת אור הכתר שהוא בחי׳ מקיף דיחידה שבכוחו לדחות החיצונים לגמרי כי כתר אותיות כרת לפי שהוא כורת שורש יניקת החיצונים וכמ״ש וכל אויביך יכרתון, והטעם הוא לפי שבחי׳ הכתר למעלה מבחי׳ התחלקות המדות וע״כ אין שם מקום ושורש להיות יניקת החיצונים (ונראה שהוא ע״ד שנתבאר בפ׳ נצבים ע״פ כי המצוה הזאת כו׳, ענין אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך שכדי להעביר יניקת החיצונים ממשיכים מבחי׳ כתר עליון שהוא בחי׳ מקיף והמקיף מסמא עיני החיצונים כו׳ ע״ש, ולכן ברכת המינים שהוסיף ר״ג הוא ג״כ בכתר וכמש״ש וכל אויבי עמך מהרה יכרתו כו׳ ועמ״ש במ״א ע״פ אני חומה זו תורה שהוא בחי׳ חומה שלא ינקו החיצונים והיינו כנ״ל.) ולהיות כי התורה היא מבחי׳ כתר ע״כ יש בה כח זה לדחות יניקת החיצונים, ולכן העוסק בתורה משים שלום ג״כ בפמשמ״ט שהוא להיות ביטול נה״ב לגבי נה״א מפני שע״י עסק התורה נדחה הרע דנה״ב וזהו שנק׳ התורה עוז ותושיה היינו שנותנת כח ועוז בנה״א ותושיה שמתשת כח נה״ב וכן למעלה בעולמות עליונים פמשמ״ט בחי׳ בי״ע ושם יש קליפות סביב רשעים יתהלכון, משא״כ בפשמ״ע באצילות לא יגורך רע אך ע״י התורה שהיא מבחי׳ כרת הוא כורת יניקתן וכמ״ש אני חומה כו׳. וזהו ג״כ ענין הב׳ כתרים שקיבלו ישראל במ״ת כי בחי׳ הדיבור דעשה״ד שנא׳ וידבר אלקים כו׳ הוא מבחי׳ מל׳ דאצי׳ שנעשה כתר לבריאה ושורש הדבר הוא נמשך מבחי׳ כתר דאצילות שנק׳ מְדבר כנ״ל ומאחר שעל כל דיבור פרחה נשמתה לכך קיבלו ב׳ כתרים היינו כתר דאצי׳ וכתר דבריאה שהן ב׳ בחי׳ שלימות הנ״ל וזהו שהתו׳ נק׳

רפואה כמ"ש רפאות תהי' לשריך כו' גם ארז"ל שבמ"ת נתרפאו כל בעלי מומין דפי' חולי ידוע מענין כל המחלה אשר שמתי במצרים שהוא הרע דנה"ב וכן בעלי מומין כידוע בענין כלה כו' חגרת או סומא כו' כ"ז נתרפא ע"י התורה מטעם הנ"ל וכמ"ש במ"א שזהו מחלוקת ב"ש וב"ה בענין כיצד מרקדין כו' דב"ש ס"ל שצ"ל ההתחלה דוקא מלמטה להיות תחלה בירור כל הרע כו' וב"ה אומרים שע"י אור התורה יהי' נדחה הרע ואלו ואלו דא"ח הן השני אופנים הנ"ל החיצוני' ספה"ע ומ"ת.

(נת', מה שנק' התורה עוז ותושיה ושלום בפמשמ"ע היינו התחברות א"ס באצילות ע"י התורה כתר ממוצע לכן ברכה בכתר והיינו וידבר כו' לאמר מל' דא"ס שנעשה כתר לאצילות, ובפמשמ"ט אצי' לבריאה ג"כ ע"י כתר מל' דאצי' כתר לבי"ע. וכן בנפש פמשמ"ע יחוד הנה"א באוא"ס ע"י התורה, ופמשמ"ט ביטול נה"ב לנה"א, אך הלא הנה"ב רובה רע, אך כי דחיות החיצונים יש בב' אופנים או ע"י ספה"ע או ע"י מקיף, כתר אותיות ברת שכורת יניקת החיצונים, וזהו ענין תושיה לנה"ב, ובהג"ה אני חומה והתורה רפואה כו').

ג) **ואחר** כל הנ"ל יובן ג"כ הפסוק בחודש השלישי לצאת בנ"י מארץ מצרים כו', שההכנה לקבלת התורה הוא מר"ח סיון ואילך, כי הנה ישראל מונין ללבנה, דהנה הלבנה היא בחי' מל' דאצי' וכמו שהלבנה מתמעטת סוף כל חודש עד שבסוף החודש נסתר אורה לגמרי ואינה מאירה כלל למטה והוא מפני שעומדת תחת השמש (ואין לה רק אור השמש בלבד וחציה העליון מאיר מן השמש אצל חצי התחתון הוא חושך כידוע, כך מ"כ) ואח"כ מוליד הלבנה הוא ענין התחלת הארה בה והולך ואור עד אמצע החודש, כך י"ל דאצי' היורדת להיות ראש לשועלים לבי"ע זהו כדמיון אור הלבנה שמאיר על הארץ ומה שמתמעטת היינו עליותה מבי"ע לקבל האור משמשא שהוא ז"א דאצילות כי בחי' מל' ל"ל מגרמה כלום ולכן בסוף החודש הלבנה חושך לגמרי כי בעלי' זו היא מתבטלת בבחי' ביטול לגבי אוא"ס המלובש בז"א הנק' שמשא (וכנזכר ענין זה בזהר בלק בפסוק שחורה אני אזעירת גרמה יעו"ש בבה"ז דענין הנ"ל הוא ממש ענין שחרות הלבנה סוף החודש שאינה מאירה למטה ונסתר פרצופהם שבבי"ע כו') ואח"כ נעשית נקודה אחת תחת היסוד והו"ע מוליד הלבנה שהוא נקודה אחת התחלת הארה בה מן השמש ומה שאח"כ הלבנה הולך ואור עד אמצע החודש הוא למעלה ענין בנין המל' בע"ס שלימות בבחי' פרצוף ולכאורה נראה דפרצוף זה היינו ירידתה בבי"ע להיות בנין שלום כמ"ש בזהר בלק הנ"ל בענין לשמוע בקול דברו מה דהיא אומרת כו', ועיין בתורה וקיבל היהודים כו' בענין קריאת המגילה בכרכים בט"ו בזמן מילוי הלבנה דמשמע שם דיש ב' שיטות בזה במקובלים ולסברא א' יש לומר כנ"ל ולסברא אחרת י"ל דאז הן שוין בקומתן עד ז"א והיינו שנעשית פרצוף שלם באצילות וכ"מ לכאורה בסוף ביאור מאמר הרע"מ פ' תשא בענין מחצית השקל וקידוש החודש ע"ש), ולכן קידוש הלבנה אחר ז' ימים למוליד, והטעם הוא לפי שכאשר עוברים

עליו ז' ימים אז כבר נמשך בה ז' ספירות חסד ביום א' וגבורה ביום ב' כו' וראויה לקדש אותה. (ר"ל לברך עלי') מפני שכבר קיבלה בעצמה מז' מדות דז"א ומחצי חודש ואילך מתמעטת אורה והולך, לפי שחוזרת ומתחלת לעלות למעלה באצי' לקבל מחדש מאור השמש עד שבסוף החודש מתבטלת מלהאיר למטה כי אידי דטריד למיבלע כו'. והנה ישראל למטה ג"כ תורתם ועבודתם לקבל האור מא"ס ב"ה הוא ג"כ ממש ע"ד הנ"ל דלית להון מגרמה כלום ואפי' לימוד התורה הוא ג"כ בבחי' הביטול לאמר מה שכבר אמור כו' ולא שהוא מהות בפ"ע וה"ז כדמיון הלבנה שמתבטלת לאור השמש ומרוב הביטול אינה מאירה כלל עד שאור השמש מאיר בה ומאירה אור זה למטה, והנה ענין ביטול זה בבחי' לימוד התו' הוא כדמיון ביטול הלבנה כנ"ל, ומה שאח"כ ע"י ביטול זה בתורה נמשך כח בנפש לבוא לבחי' ואהבת, הנה האהבה נק' אור כנודע דואהבת ב"פ אור והוא כדמיון מה שהלבנה מאירה אח"כ אחר קדימת הביטול הנ"ל והיינו שאומרים שמע ישראל ומס"נ באחד שהוא ביטול הנ"ל ואח"כ יבוא לבחי' ואהבת ב"פ אור.

וזהו בחודש השלישי כו' ביום הזה דהיינו בר"ח סיון באו מדבר סיני שמר"ח שהוא זמן מוליד הלבנה שהוא גילוי אור השמש בה אחר הביטול אז החל ההכנה לקבל התורה שהוא גילוי בחי' הכתר תורה ע"י הביטול כנ"ל וגם הי' זה ר"ח סיון שהוא* יום הג' בשבוע שביעי' שיצאו ממצרים שז' שבועות דספה"ע הם הכנה לקבל התורה והגם שביצי"מ בשנה הראשונה לא הי' עדיין פסח מ"מ הז' שבועות היו כענין ספה"ע ועי"ז נמשכים מ"ט שע"ב ואח"כ נמשך בשבועות שער הנו"ן שהוא בחי' כתר, ולכן ביום הג' משבוע השביעית כבר יש בה מבחי' כללות שערים מאחר שיום הג' הוא בחי' ת"ת שבמל' וידוע שבחי' ת"ת כלול מחו"ג ויש בו כללות הג' קוין שבמל' וא"כ בהגיע יום הג' הנ"ל ה"ז כאלו נשלמו בה כל המ"ט שערים שאחר ההמשכת המ"ט מאיר שער הנו"ן שהוא בחי' הכתר הנ"ל, ולכן בהגיע יום הג' הוא ג"כ עכ"פ ההכנה לקבלת בחי' כתר תורה כנ"ל. וכל הימים מר"ח ואילך שהן ימי הגבלה הן הכנה לקבלת בחי' כתר וזהו ביום הזה באו מדבר סיני שירדה שנאה כו' כי ע"י בחי' כתר וכל אויבך יכרתו שלא יקבלו יניקה אפי' מהמדות לא כאברהם שיצא ממנו כו', וזהו ויסעו מרפידים מרפיון ידים בחי' תרין דרועין חו"ג כו' אברהם ויצחק שלא יהי' עוד רפיון יניקה לחיצונים מהם.

(**נת'**, לכן ישראל מונין ללבנה, שהלבנה לית לה מגרמה כלום וביטולה לאור השמש כו', מל' דאצי' המקבלת מז"א וסוף חודש הוא עלייתה באצילות ואח"כ מולד נקודה כו'. כמו"מ בישראל הלימוד בביטול ועי"ז אור האהבה ולכן בחודש ג'. מולד הלבנה ות"ת שבמל' בספה"ע הוא הכנה לקבלת התורה ובאו מדבר סיני שירדה שנאה כו' כתר כרת כו'. ונראה דענין מונין ללבנה

שהוא: אולי צ"ל שהי'. ראה תו"א בהוספות קס, ג. וראה בחזקוני ס"פ בחודש השלישי שהי' ביום ב'.

זהו בחי' כתר שמלמטה למעלה בחי' שתיקה וביטול דנבראים ועי"ז נמשך כתר תורה שנק' שמש וזהו א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר א' אלא לכי ומיעטי א"ע כו' כי זהו ביטול מלמטה למעלה ועי"ז אח"כ המשכת כתר תורה מלמעלה למטה).

ד) **וזהו** שבמ"ת נאמר אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי מצרים מצר ים והוא בחי' צמצום המל' שנק' ים בהיותה מסתתרת בבי"ע עד שרגליה יורדת להחיות ע"ש שנקראו אלקים אחרים ויניקתם ממ"ח צרופים אחרונים דשם אלקים כי יש ק"ך צירופים בשם אלקים וע"ב צירופים מהם הם מבחי' הקדושה ומ"ח צירופים יש מהם יניקה לחיצונים וזהו פירוש אדמת בני חם כו' ומ"ח צירופים הנ"ל נמשכים מב' אותיות אחרונים דשם אלקים היינו ים וזהו בחי' מצרים מצר ים (וזהו ג"כ ענין נעוץ קנה בים דקנה קאי על הסט"א שיש להם יניקה מבחי' ים דאלקים ע' זהר פ' פנחס דרנ"א והרמ"ז פי' ים יסוד ומל' שבמל' כו' שמהם יש יניקה כמ"ש בתיקון חצות ערו ערו עד היסוד בה כו' בחי' אלקים אחרים יש להם יניקה מיסוד שבמל' דעשי', וזהו"ע שהערלה חופה על הברית כמ"ש בסידור האריז"ל.) וענין יצי"מ הוא מה שהמל' עולה מן המיצר וצמצום הזה, ויש בענין עלי' ודחיית יניקת החיצונים ממנה בב' אופנים, הא' מצד אתעדל"ת בימי הספי' כנ"ל. והב' מצד הארת הכתר בשבועות שהוא דוחה החיצונים וכענין אנשי יריחו היו כורכין את שמע כו' לפי שמבחי' יחו"ע נמשך להיות ביטול החיצונים וכך כתר אותיות כרת כנ"ל, וזהו פי' אנכי כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ כו' פי' אנכי הוא בחי' הארת הכתר ועי"ז אשר הוצאתיך מבחי' מצרים, אך גילוי הארת הכתר במ"ת הוא ע"י וידבר אלקים כו' לאמר שהוא בבחי' לימוד התורה בביטול בבחי' לאמר ע"ד תען לשוני אמרתך כו' (אך באמת בישראל היה ג"כ ההכנה ממטה למעלה ע"ד ספה"ע וזהו"ע בחודש השלישי לצאת בנ"י מאמ"צ שזהו שלימות יצי"מ ממטה למעלה כמשי"ת לקמן והוא בחי' הביטול וג"כ בחי' כתר שמלמטה בחי' שתיקה ועי"ז נמשך אח"כ בשבועות כתר תורה מלמעלה למטה בחי' אנכי כו'.) ובכ"ז יובן הטעם מה שחג השבועות אינו אלא יום א' בלבד משא"כ פסח וסוכות הן ז' ימים, ולכאורה תמוה כיון שהוא זמן מתן תורתינו ולמה עושין ע"ז רק יום א' יו"ט ולא כמו פסח וסוכות שהן ז' ימים. אך הענין דאדרבה היא הנותנת שלפי שחג השבועות היא גילוי בחי' כתר תורה כו' ובחי' הכתר נק' יחידה שלמעלה מבחי' התחלקות ולא כמו במדות שמתחלקים לשבעה בחי', ולכן בפסח וסוכות שהיא בחי' מדות רק שהיא בנין המדות שממשיכים להם מוחין (כנודע ענין בנין פרצוף זו"נ שהוא ע"י מוחין פנימי' ומקיפים פנימי' בפסח ומקיפים בסוכות) לכן הם ז' ימים ולכן מקריבין ג"כ ע' פרים בסוכות לפי שמבחי' ז' מדות יש יניקה לחיצונים כענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל כו' לכן מקריבים ע' פרים כנגד ע"ש, משא"כ בשבועות שהוא בחי' גילוי הכתר תורה שאין בו בחי' התחלקות כלל וכמשל העיגול שאין בו מעלה ומטה וכן כתר לשון כותרות כנ"ל וע"כ הוא רק יום א'. (והוא כענין מ"ש

במ"א שבחי' יחיד הוא למעלה מבחי' אחד כי אחד היינו התאחדות הז' מדות וזהו פסח וסוכות שהן ז' ימים רק שמתאחדים בקדושה א' משא"כ יחיד הוא בחי' שלמעלה מהתחלקות לגמרי וזהו בחי' כתר הנמשך בשבועות לכך הוא יום א').

(נת' ענין אנכי כו' הוצאתיך מאמ"צ מצר ים י"ל רגליה יורדת מח' צירופים אחרונים דאלקים ערו ערו עד היסוד ויצי"מ ב' אופנים ע"י ספה"ע או ע"י כתר בשבועות אנשי יריחו היו כורכין כו' וגילוי אנכי ע"י לאמר לכן שבועות יום א' כתר יחידה).

בס"ד

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר. לכאורה תיבת לאמר הוא מיותר. כמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה בחודש השלישי, אך כי הנה עשה"ד הם מכוונים כנגד עש"מ, שקיום העש"מ שבהן נברא העולם הוא על ידי קבלת התורה וזהו וידבר כו'. העשה"ד לאמר לקשרם ולחברם עם העש"מ והענין דהנה כתיב ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך לנטוע שמים וליסוד ארץ, ובפ' זה מבוארים השלשה דברים שהעולם עומד תורה ועבודה וגמ"ח, כמ"ש בירושלמי במס' תענית פי' ואשים דברי בפיך זהו תורה ובצל ידי זהו גמ"ח לנטוע שמים כו' זהו קרבנות היינו עבודה והיינו כמ"ש במד"ר פ' ויצא על פסוק והנה סולם זה הכבש כו' וראשו מגיע השמימה אלו קרבנות שריחן עולה לשמים. וצ"ל מהו פי' לנטוע שמים ליסוד ארץ הרי כבר נבראו שמים וארץ במאמר בראשית ברא. ויש לפרש ע"ד מ"ש כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה כו'. ואמרו בזהר פ' בראשית ד"ד ע"ב שמעסק התורה לשמה נעשו בחי' שמים חדשים כו' ע"ש, וזהו לנטוע שמים וליסוד ארץ ובגמ' ג"כ אמרו בסנהדרין דצ"ט ע"ב דהיינו כאלו בנה פלטרין שלמעלה ושלמטה שנאמר לנטוע שמים וליסוד ארץ. ואין זה מובן כלל מהו ענין כאלו בנה כו'. והנה בגמ' פ"ח דפסחים ארז"ל ארבעה קנינים קנה הקב"ה כו' שמים וארץ קנין אחד כו' ע"ש בילקוט פ' עקב רמז תתע"ב דרע"ג א' בשם הספרי ע"פ כימי השמים על הארץ כימי השמים שהם חיים וקיימים לעולם ולעולמי עולמים כה"א כי כאשר השמים החדשים כו'. והלא דברים ק"ו ומה אם שמים וארץ שלא נבראו אלא לכבודן של ישראל כו' ק"ו כו' יעו"ש. הנה ברבות פ' בראשית רפ"י ע"פ ויכולו השמים ל' כלי משל לשני דסקסי' נאים ובערך ערך דסקס הביא מהרבות פ' נח פל"ג דסקס דזהב היינו שולחן כמ"ש המ"כ שם והביא ג"כ מהרבות

ר"פ אחרי. אך שם הגירסא דסקרא ופי' המ"כ קערות וכאן פי' המ"כ דיוסקוס שולחנות מצויירים. ועמ"ש מזה באו"ת מהמגיד נ"ע פ' בראשית שולחן היינו חיות העולמות כמ"ש הרמ"ז פ' תרומה. וזהו ענין שמים וארץ קנין אחד בהמ"ק עתיק תורה כתר אברהם יחוד פנימי חו"ב אב"ר מ"ה ישראל דעת.

ב) **והענין** דהנה צ"ל מהו לשון קנין ונקדים דבספרי פ' האזינו ע"פ הוא אביך קנך איתא זה אחד משלשה דברים שנק' קנין למקום ואלו הם תורה וישראל ובהמ"ק כו', דצ"ל מהו קנין הלא ממך הכל והוא בראם. והמפרשי' פ"ו דאבות נראה שהם מפרשים קנין שייך לומר על דבר שהוא חשוב ויקר הערך במציאות, ואפ"ל דהנה ז"ת נק' ספירות הבנין ע"ש עולם חסד יבנה שהתהוות העולמות נמשך מהחסד שהוא ראש ספירות הבנין וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה דאם אין עולם אין שייך חסד משא"כ ג"ר חב"ד שייכים אף אם לא היה העולם כלל דהיינו ענין חכמתו ובינתו כו' וכמ"ש מזה בת"א סד"ה ואלה שמות בנ"י, ועמ"ש בביאור אלה מסעי גבי ויכתוב משה שלכן החכמה נק' אמת וגבוה מבחי' מהות חסד ורחמים כו'. ועמ"ש סד"ה וידבר וארא אל אברהם בפי' ושמי הוי' לא נודעתי להם שהוא גילוי ח"ע כי להאבות היה הגילוי מבחי' חכמה כמו שמלובשת במדות ולא גילוי עצם החכמה כו'. ועמ"ש בלק"ת פ' בהעלותך בד"ה מנורת זהב ספ"ב שזהו"ע ש"י עולמות הנמשכים מחו"ב הנק' קנה חכ' קנה בינה שגבהה מעלתן אין קץ מבחי' עוה"ז הנק' עולם חסד יבנה כו' ועפ"ז י"ל ענין שלשה קנינים שקנה הקב"ה היינו המשכה מבחי' ג"ר שלמעלה מהבריאה הנמשך מז"ת, ולכן ארז"ל ז' רקיעים הן וכן בבי"ע הן ז' היכלות ז' לבד כי ג"ר אינם מאירים רק באצי' **דאיהו וגרמוהי חד כו' אבל בבי"ע** הם רק ז' בחי' דרך כלל ונק' שבעה היכלות ומהם נמשכים ז' רקיעים, וצריך להמשיך המשכת חב"ד שבהן מאיר אוא"ס ב"ה שעי"ז יומשך הגילוי למטה ג"כ כמו למעלה באצילות להיות למטה ג"כ ביטול כו'. וזהו"ע השלשה קנינים כי קנין הוא בחי' אצילות כמ"ש בת"א בביאור ואלה המשפטים גבי כי תקנה עבד עברי בענין ברוך עושך כו' ברוך קונך כו' ע"ש, ועמ"ש ע"פ ויכולו השמים והארץ דתרגום ואשתכללו וזהו"ע התורה דכתי' ה' קנני ראשית דרכו שהיא המשכה מחכ' אורייתא מחכמה נפקת ובהמ"ק בינה וכמ"ש ואל חדר הורתי זהו אוה"מ כי הבינה נק' היכל וגם בית ראשון נק' ה' עילאה שהיא בינה, וכמ"ש בזהר בראשית ד"נ ע"ב ובפ' שמות ד"ט ע"ב. ועמ"ש מענין ה' עילאה בת"א ר"פ לך לך, ובמ"א נתבאר שהקנין הוא המשכה משם הוי' דלעילא בשם הוי' דז"א כו'. ולכן נז' בע"ח של"ב שהקונה הוא המקבל והמוכר הוא המשפיע כו', והנה המשכה זו זהו ע"י אתעדל"ת של ישראל ע"י תומ"צ כו' וזהו איזהו חסיד המתחסד עם קונו זח"ג פנחס רכ"ג ב'. וזהו שיש ב' דיעות אם כסף קונה או משיכה קונה כ"א הקנין נחשב עיקר מהאתעדל"ת כנ"ל בפי' עם קונו, אם כן ההמשכה עיקר הקנין שהוא מה שנמשך אחר הקב"ה משכני אחריך כו', וכסף לבד אינו קנין גמור עד שיומשך ממש אליו

ית׳, אבל אם נחשב הקנין מה שנמשך מלמעלה מא״ק בז״א א״כ הקנין ע״י כסף דהיינו ענין ד׳ מאות שקל כסף עובר לסוחר שהם הנמשכים מלמעלה מבחי׳ סוכ״ע שזהו עובר לסוחר, וכיון שאצי׳ מיוחד במאצילו ב״ה יש קיום ע״י כסף לבד, וא״צ משיכה כי שם לא שייך פירוד כמו בבי״ע שנא׳ ומשם יפרד, וע״כ צריך משיכה דוקא לצאת מהפירוד, ולהדבק בו ית׳.

קיצור. ענין שלשה קנינים קנה הקב״ה. כי הבריאה מבחי׳ עולם חסד יבנה ז״ת וג׳ בחי׳ הנ״ל הם המשכת ג״ר ע״כ נק׳ קנין וזהו״ע ש״י עולמות קנה חכמה קנה בינה, ובמ״א נת׳ קנין המשכה משם הוי׳ שלפני האצי׳ וענין כסף ומשיכה.

ג) **וע׳** ברבות בראשית פכ״ט ג׳ מציאות מצא הקב״ה. ענין מציאה המשכה מלמעלה מהשתלשלות ע״ד החכמה מאין תמצא בביאור צדקת פרזונו, ושם נז׳ אברהם ומצאת את לבבו נאמן לפניך כי רעו״ד הוא למעלה מהחו״ב, ועמ״ש בפי׳ בעבר הנהר ישבו אבותיכם בביאור אם בחוקותי, וענין מצאתי דוד עבדי ע״ד מצא אשה מצא טוב טיבו דעתיקא, כי שורש המל׳ ברדל״א כו׳, והנה ג׳ מציאות הנ״ל שייכים לג׳ קנינים הנ״ל, והנה במכילתא פ״ח דפסחים אמרו ד׳ קנינים שמים וארץ קנין אחד, הענין דכתיב בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה הרי הם נמשכים ג״כ מג״ר חו״ב שלמעלה מספירות הבנין ולכן הם קיימים באיש ואינן נפסדים, וכמ״ש והארץ לעולם עומדת ויש בהם חכמה נפלאה, וכמ״ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, והיינו כי אף שפרטי הנבראים נמשכו מז״ת, אבל השמים והארץ עצמן מאיר בהם חו״ב. וכמ״ש בזח״א ויחי רל״ב שלכן נאמר בהם יהי היינו יהי אור יהי רקיע כו׳ אבל מה שמהם נראה מי ברא אלה הנה הבריאה מאין ליש מאין דוקא מבחי׳ הארה בעלמא ונק׳ יחוד חיצוני׳ חו״ב אשר להתהוות ולהחיות העולמות. וזהו נמשך ע״י עבודה ושירת המלאכים כמ״ש בת״א פ׳ יתרו בביאור זכור ושמור והוא נמשל הארת השכל המתלבש בדיבור שהוא הארה ואינו בערך עצמות ומהות השכל להוליד בדומה לו, והנה בענין קנין דשמים וארץ יש העלאה והמשכה שממשיכים מחו״ב כנ״ל. וע׳ בת״א פ׳ בראשית בביאור דכי כאשר השמים החדשים, וגם כמ״ש ואד יעלה מן הארץ שהוא העלאת מ״נ ועי״ז אני אענה את השמים והם יענו את הארץ, וזהו ישמחו השמים ותגל הארץ ר״ת שם הוי׳ פי׳ י״ה מאיר בבחי׳ שמים, וזהו ישמחו השמים ואח״כ ותגל הארץ ר״ת ו״ה, וזהו ויכולו השמים שנעשו כלים דיוסקסים נעים, בערוך פי׳ שולחנות כי השולחן מורה על המשכת המזון של חיות העולמות כמ״ש בזהר פ׳ תרומה דף * ובהרמ״ז שם, וצ״ל הא כתיב השמים ושמי השמים לא יכלכלוך פי׳ שאינם יכולים להיות אפי׳ כלי תוך כלי לקבל הארת הקו כו׳, כי רק התורה נק׳ עוטה אור כשלמה שהיא הרשימו שבה מלובש הקו כו׳, וצ״ל שזהו שא׳ בספרי ומה אם השמים והארץ שלא נבראו אלא לכבודן של ישראל והיינו שכיון שנבראו בשביל

פ׳ תרומה דף : אולי הכוונה לדף קנג, ב.

ישראל וכמ״ש בראשית ברא בשביל ישראל שנקראו ראשית, ע״כ ע״י ואד יעלה מן הארץ נעשו גם הם כלים ליחה״ע, וכנודע מענין מהלכים בין העומדים שההילוך שע״י נש״י נמשך ומתפשט בפנימי׳ העומדים בחי׳ שמים וארץ ומלאכים כו׳. וזהו שע״י וירא את כל אשר עשה והנה טוב מאד ע״ז ויכולו השמים כו׳ גם כלי נק׳ המקבל, יסוד דנוק׳ כמארז״ל אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי וכן יסוד דדכורא כמארז״ל לא מצא הקב״ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום כו׳ וענין אברהם נק׳ קנין י״ל אתה כהן לעולם, והוא כהן לאל עליון.

קיצור. ענין ג׳ מציאות. וענין שמים וארץ קנין אחד. כי בחכמה יסד ארץ כו׳ והיינו כמו השכל המאיר בדיבור. ישמחו השמים כו׳ ויכולו השמים ב׳ דיוסקסים. ומ״ש לא יכלכלוך. אך זהו כענין מהלכים בין העומדים. למי שעשאה כלי. כלי מחזיק ברכה הוא השלום. אתה כהן.

ד) **אך** הנה כתיב הן בקדושיו לא יאמין ושמים לא זכו בעיניו איוב ט״ו ע׳ פ״ק דחגיגה ד״ה ע״א, ובילקוט ח״ב רמז תתצ״ח תתק״י, זח״א ד״ס ע״א ובפ׳ ויגש דר״ז ע״א, והנה ע״פ ובמלאכיו ישים תהלה פי׳ הבחיי פ׳ בראשית די״ג סע״ד גבי וכי תאוה הוא לעינים וז״ל שהרי מדה זו בשכליים תמצאינה שאעפ״י שאין בהם יצה״ר הרי נוטים לפעמים מדרך הראוי וכנודע במלאכי סדום כו׳. והמובן מזה כי יש בקצת שאר המלאכים שחוטאים. וכ״כ ובמלאכיו ישים תהלה עכ״ל. ועיין בשמונה פרקים להרמב״ם ספ״ד מזה ובפ׳ משפטים ע״פ הנה אנכי שולח מלאך לפניך כ׳ הבחיי המלאך הזה אינו מן הנפרדים החוטאי׳ שכ׳ בהם ובמלאכיו ישים תהלה ע״ש דק״ה ע״א, והמובן מדבריו דלפי שהם נפרדים כמ״ש ומשם יפרד והיו לארבעה ראשים עם היותן ד׳ מחנות שכינה פ״א כו׳ מ״מ ישים בהן תהלה להיות כי הרי בהשתלשלות מפני שור נמשך גשמיות נה״ב עד שמהם משתלשלים ד׳ ראשים שהם מצרים בבל כו׳ הנק׳ טורי דפרודא ממש, ועייך מענין המלאכים בסידור שער הק״ש בתחלתו שנמשכים מן הכלים והאור המאיר בהכלים, ובעולם הבריאה מאירים י׳ כלים הפנימים ובעולם היצירה מאירים י׳ כלים האמצעים ובעשיה י׳ כלים החצונים וכן לפי ערך זה ג״כ ההפרש בין המלאכים ועמ״ש ע״פ הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טו״ר כו׳. ועד״ז יובן ענין ושמים לא זכו בעיניו כי הן מקור ושורש של פני אריה פני שור כו׳. ועוד כי שמים הם ההיכלות הנק׳ עלמין שהם מעלימין ומסתירים כמבואר בלק״ת ר״פ שלח גבי לאנהגא בהון עלמין כו׳. ואדמו״ר נ״ע אמר וז״ל ואפי׳ במלאכים יש דין ועונש כמ״ש בפיוט ומלאכים יחפזון ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כו׳ כי לא יזכו בעיניך בדין, ובודאי שאינן על מעשים שבפועל כי כלום יצה״ר יש בניכם אלא היינו מחמת עומ״ש שצריכים לקבל עליהם תמיד הוא בחי׳ הביטול והיראה. וע״ז יש משפט ודין עליהם אם הביטול והיראה כדבעי למהוי או לא ועז״נ ובמלאכיו ישים תהלה וכן שמים לא זכו בעיניו מפני שאין היראה כדבעי למהוי עכ״ל. ובסידור שער הקריאת שמע בד״ה להבין ההפרש בין ק״ש לתפילה כתב מה שאנו מוצאים לפעמים שיש במלאכים ביטול

המציאות וכמ"ש וצבא השמים לך משתחוים וכיוצא בזה ולפעמים הם בבחי' הפירוד * עד שנמצא בהן החטא כענין אפקוהו למט"ט ומחיוהו שיתין פולסין דנורא היינו לפי שיש בהם גוף ונפש ומצד החומר שהוא הגוף שלהם שהוא אש ורוח יוכל להיות בבחי' הפירוד כי החומר מעלים ושרשו מחיצוניות הכלים דאצי' ומצד הנשמה שלהם הם בבחי' הביטול כי הנשמה שרשה מבחי' הארת האור שבתוך הכלי כו' ולכן יש ג"כ חילוקי מדריגות במלאכים כנודע מענין שרפים וחיות ואופנים לפי של' כלים דאצי' שהן מקור לבי"ע יש בהן ג' מדריגות רת"ס כו' ע"כ לפי ערך זה יהי' ההפרש בגופות המלאכים דבי"ע ובנשמתם אם שרשם מי' כלים הפנימים הם מזוככים יותר יעו"ש באריכות.

קיצור. ענין ובמלאכיו ישים תהלה פי' הבחיי ע"ד ומשם יפרד, ולכן משתלשל מזה לתאוה יבקש נפרד. גם כי במלאכים יש גוף ונפש ושרשם מהכלים ובתוכם הארה מהאור. ויש כמה בחי' בכלים פנימי אמצעי וחיצון. ועד"ז יובן ענין ושמים לא זכו בעיניו. וזהו שהמלאכי' ביקשו התורה לתקן עי"ז מה שבמלאכיו ישים תהלה. ולא ניתנה להם כי עיקר הצירוף והבירור הוא למטה דוקא. ועי' בזח"א פ' ויגש דר"ז ע"א ע"פ ושמים לא יזכו בעיניו דלשבח קאמר דמגודל החביבות נראה בעיניו ית' שעדיין צריכין תיקון עוד. ולכן נמשך מוחין חדשים עליונים בכל יום כי המוחין הם חב"ד שבהם יאיר אוא"ס ממש כנ"ל ע"כ ע"י המשכת מוחין חדשים עליונים יותר בכל יום דהיינו מ"ש כונן שמים בתבונה ע"י"ז השמים הן מזדככים כו'. ומ"מ אינו סותר לפי' הראשון דהענין שהשמים אף שנק' יחו"ע כנודע מענין כימי השמים עכ"ז לגבי ע"ק ימי קדם נק' יחו"ת, וזהו לא זכו בעיניו, וצ"ל שיהי' ביחו"ת הגילוי כמו ביחו"ע כו' כמ"ש בלק"ת פ' ראה בד"ה כי תשמע בקול בפי' לעשות הישר בעיני ה' יעו"ש בהביאור ומכ"ז יובן ענין קנין דשמים וארץ דהיינו מה שכונן שמים בתבונה תמיד לזככם כו' וע"ל אות ג'. ומכ"ז יובן ענין שהמלאכים ביקשו את התורה, דלכאורה תמוה איך שייך להם עבירה ומצוה אלא דכיון שמים לא זכו בעיניו וכן ובמלאכיו ישים תהלה מחמת בחי' ומשם יפרד כנ"ל, ע"כ ביקשו את התורה דמחכמה נפקת בחי' ביטול ממש ועי"ז יומשך התיקון ג"כ בבי"ע שלא להיות ומשם יפרד ויהי' הביטול בבי"ע כמו באצילות ואעפ"כ לא ניתנה להם, כי התומ"צ ניתנו לצרף בהן את הבריות, וצירוף ובירור זה זהו דוקא למטה בעשי' וכמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בענין אף עשיתיו כו'.

ה) **וזהו"ע** ואשים דברי בפיך כו' לנטוע שמים וליסוד ארץ, שע"י ג' דברים תורה עבודה וגמ"ח עי"ז ממשיכים הזיכוך בבחי' קדש שנת' בלק"ת פ' אמור בהביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני' ע"ש שמתחלה צ"ל עבודה והוא העלאה מלמטה למעלה ואח"כ המשכות ע"י תורה וגמ"ח והנה ענין עבודה זהו עכשיו בחי' עבודה שבלב, וכמ"ש ע"פ ועבדתם את ה' אלקיכם

הפירוד: בסידור שם נוסף: בבחי' דבר ויש בפ"ע.

זו ק"ש ותפילה והיינו כי ענין כונן שמים בתבונה המשכת מוחין חדשים בז"א בכל יום זהו נמשך ע"י * שהאדם ממשיך לנפשו מוחין חדשים להתבונן בכל יום בגדולת ה' חדשים לבקרים וד"כ זהו"ע ק"ש שמע ישראל שמע לשון התבוננות איך שה' אלקינו ועמ"ש ע"פ בלק"ת ס"פ ואתחנן בד"ה ואהבת את ועי"ז ממשיך ה' אחד בז' רקיעים והארץ וד' רוחות העולם דהיינו המשכת המוחין בז"א שיהי' כונן שמים בתבונה וכמ"ש בפי' ה' אחד בת"א בד"ה וארא אל אברהם ועי' מענין ד' רוחות במא"א אות ד' סכ"ו בסופו וזהו"ע זיכוך בחי' השמים שהם ז' מדות לך ה' הגדולה והגבורה כו' שהמדות מצד עצמן הם ענפין מתפרדין וכשממשיכים בהם התגלות אוא"ס המלובש בהמוחין כמ"ש במ"א שהמוחין הוא ענין השגת המהות באלקות ממש כמו שהמוחין שלמטה באדם משיגים המציאות ולא המהות, כן למעלה המשכת המוחין הוא השגת המהות כו' ע' בת"א פ' וארא סד"ה וידבר אלקים כו' וארא בפי' ושמי הוי' לא נודעתי להם כו'. ולעו"ל יומשך מזה גם למטה השגות המהות עין בעין יראו כו'. והנה ע"י המשכת המוחין בז"א מזדככים בחי' השמים להיות בחי' השמים כסאי וכמ"ש בת"א ר"פ בראשית בפי' השמים כסאי וזהו ג"כ ענין עסק התורה וכמ"ש ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך לנטוע שמים וליסוד ארץ בישעי' סי' נ"א י"ו (הג"ה ובס' כד הקמח בערך אורחי' פי' לנטוע שמים ע"ד ויטע אשל בבאר שבע, והוא ע"ד ויטע ה' אלקים גן, וע' מענין ויטע אשל בזח"ג דכ"ב ובמק"מ שם ונת' במ"א עכ"ה) וע' מזה פ"ק דחגיגה ד"ה ע"ב, סנהדרין צ"ט ב', ירושלמי פ"ב דתענית סוף הלכה ב', רבות בראשית ספ"ב, זח"א ד"ד סע"ב, ה' א', זח"ג פ' צו דל"ה ע"א, ת"ז תיקון י"ח דל"ה ע"א, בשל"ה קס"ח ב' קפ"ג ב' קפ"ו ב' רז"א, ובזח"א שם פי' שע"י עסק התו' נמשכים שמים חדשים כו' וע"ש בזח"מ ובהרמ"ז והבאתי דבריהם בפ' כי כאשר השמים החדשים ס"ט, וזהו"ע מה שארז"ל ברבות פ' שמיני פי"ג ע"פ כל אמרת אלוה צרופה לא ניתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות שנאמר כל אמרת אלוה צרופה כו'. והנה צירוף הו"ע זיכוך דהנה כתיב אשר ברא אלקים לעשות כל מה שנברא בשימ"ב צריכין תיקון וכבר נתבאר שאפי' שמים לא זכו בעיניו, וע' ברבות ריש קהלת ע"פ הבל הבלים שאמר שלמה נגד הדברים שנבראו בשימ"ב, והיינו כנ"ל אות ד' שבהשתלשלות מבחי' ז' מדות עליונות נמשך ומשם יפרד כו' עד שנעשו טורי דפרודא ממש לתאוה יבקש נפרד כו', והיינו לפי שעיקר ההתהוות רק מבחי' מל' ית' שהוא הארה בעלמא, וגם בחי' רוממות והעלם, ולכן בהשתלשלות נמשך מזה היש, וזהו"ע מלך העולם שמבחי' מלך נמשך העולם לשון העלם, ועמ"ש בד"ה תקעו בחודש דרוש הראשון ובהביאור ע"פ מנורת זהב פ"א, והענין כי העבודה כו' צ"ל כמו שיהי' לעתיד ונגולו כספר השמים (צ"ע) וצריך תחילה להיות בירור וזיכוך למטה כי לא יגורך רע, עמ"ש בד"ה ואלה שמות ובירור וזיכוך העולם תלוי בבירור וזיכוך האדם כמ"ש גם את העולם נתן בלבם כו' בד"ה והי' מספר בנ"י ובד"ה וכל העם רואים גבי מכור

ע"י : בכת"י ב' גוסף : אתעדל"ת.

הברזל ממצרים וענין צירוף וזיכוך באדם הנה ביוסף כתיב אמרת ה׳ צרפתהו, והתרגום סיגין שנזדכך ע״י שעמד בנסיון וע׳ ביאור מנורת זהב הנ״ל ספ״ו ע״י שהיו במצרים וממעמקים קראתיך כו׳ וכן בכל אדם ע״י שעומד בנסיון ע׳ בלק״ת פ׳ ראה ע״פ אחרי ה׳ אלקיכם תלכו בפי׳ כי מנסה לדעת כו׳, ע״ש. אך גם בלא נסיון שייך זיכוך וצירוף ע״ד עובד אלקים הנז׳ ומבואר בסש״ב פט״ו וכמו עורות עבודים ע״ד מבחי׳ כתנות עור דנה״ב יהי׳ כתנות אור כו׳, וכמ״ש בת״א סד״ה ואלה המשפטים בענין שש שנים יעבוד זהו זיכוך וצירוף להפריד הפסולת וגם ע״י רשפי אש בתפילה וכמ״ש מצרף לכסף וכור כו׳ בד״ה במדבר סיני באהל מועד, ובד״ה משה ידבר התומ״צ הם אש השורף גשמיות דנה״ב כו׳ וע״י המצות שהן עבודת ביטול היש סד״ה את שבתותי תשמרו. אך היינו בעבודה בתומ״צ כי הנה התורה נק׳ אמרת אלוה צרופה שהיא כבר צרופה ומזוקק שבעתיים. כי הנה התורה קדמה אלפים שנה לעולם, שעולם הוא שמים, והתורה קדמה לזה בבחי׳ אאלפך חכמה אאלפך בינה כו׳. ובחכ׳ שורה אוא״ס בחי׳ והחכ׳ תחיה איהו וחיוהי שלמעלה מבחי׳ היחוד דאיהו וגרמוהי שהחכ׳ כלי הביטול כו׳, ולכן נק׳ התורה שמן זית זך ז״ך היינו כ״ז אותיות התורה שהם בחי׳ זך מה שלמעלה מבחי׳ ושמים לא זכו בעיניו כו׳ וזהו״ע אספשא״מ בחי׳ כדמותינו אבל אספהמ״א בחי׳ בצלמינו לאמר זה הדבר ולא בחי׳ כה כ״ף הדמיון מהו״ע זך כו׳.

קיצור. וזהו ואשים דברי בפיך כו׳ ג׳ דברים תו׳ עבודה גמ״ח, שעי״ז לנטוע כו׳ עבודה מלמטה למעלה ותורה וגמ״ח מלמעלה למטה, והיינו כי ענין כונן שמים בתבונה נמשך ע״י ק״ש שמע ישראל המשכת אלופו של עולם בז׳ רקיעים וארץ, המוחין למעלה מהשגת המהות והו״ע ושמי הוי׳ לא נודעתי להם וזהו השמים כסאי ומלמעלה למטה זהו ענין עסק התורה ואשים דברי בפיך כו׳ לנטוע שמים כו׳ וכן על ידי גמ״ח ויטע אשל וכדלקמן בענין פי׳ מ״ש אני מדבר בצדקה גם ע״ד השמים החדשים כו׳ והיינו שניתנו התומ״צ לצרף בהן את הבריות אשר ברא אלקים לעשות לתקן שהרי גם שמים לא זכו כי מקור ההתהוות רק מבחי׳ האחרונה והעבודה להמשיך מבחי׳ היותר נעלה והיינו ע״י בירור חיכוך אמרת ה׳ צרפתהו, כי מנסה לדעת, עובד אלקים ע״י התומ״צ כי אמרת אלוה צרפתהו אלפים שנה קדמה שמן זית זך כ״ז אותיות התורה אספהמ״א שלמעלה מאספשא״מ.

ו) והנה בסנהדרין פ׳ חלק דצ״ט ע״ב אמרו כל העוסק בתורה לשמה כאלו בנה פלטרין שלמעלה ושלמטה שנאמר לנטוע שמים וליסוד ארץ, וענין בנין י״ל ע״ד מ״ש הבונה בשמים מעליותיו ואגודתו על ארץ יסדה בעמוס סימן ט׳ פסוק ו׳ ות״י די אשרי׳ בתקוף רומי׳ שכינת יקרי׳ והיינו כי בינה נק׳ שכינה עילאה ומאיר בחינה זו בז״א הנק׳ שמים כמ״ש בזהר חלק ג׳ פרשה ואתחנן דף רס״ה ע״ב בפירוש היושבי בשמים בי׳ יתירה דהיושבי שהוא מורה על ההמשכה מבחי׳ ממעמקים ב׳ יסודות דאו״א כו׳ וזהו מעליותיו, ע״ד אז תתענג על הוי׳ דפי׳ בזהר למעלה משם הוי׳. וע׳ בת״א ס״פ משפטים בד״ה לא תהי׳ משכלה בפי׳

ותתפלל חנה על הוי'. כי הנה שם הוי' מורה על שמהוה כו', אבל לגבי הקב"ה בכבודו ובעצמו לא שייך שם זה כו' לפי שאינו בגדר עלמין כלל וע"כ נק' על הוי' ושהי' מאיר בשמים מבחי' זו ג"כ זהו הבונה בשמים מעליותיו והיינו ע"י התורה שנק' משל הקדמוני קדמונו של עולם מה שאינו בגדר עליון כמ"ש בת"א בסופו בד"ה לבסומיא בפוריא דרוש השני דקס"ד א'* ועד"ז נאמר כי גדול מעל שמים חסדיך מעל דוקא, וכמ"ש והמים אשר מעל השמים בפי' בזהר שהוא בחי' כתר שנק' מים שאל"ס כו' בפי' דרנ"ח סע"א יעו"ש שזהו"ע אבני שיש טהור כו', וזהו מעל השמים למעלה מבחי' יהי רקיע ויהי מבדיל כו'. ע' ספד"צ רפ"ה ובחי' זו יובן עדמ"ש בסידור בפי' השמים מספרים מנהרין ומנצצין כו', ונראה שבחי' זו ממוצע בין שמים כמו שהן ובין השמים החדשים דלע"ל היינו שגם השמים דעתה יהיו מספרים ומנהרין כו' ופי' מספרים כי יש מוחין דיניקה ומוחין דגדלות מוחין דיניקה זהו השכל השייך להמדות, אבל מוחין דגדלות זהו עצמיות השכל מה שאינו שייך למדות כלל כענין חותמו של הקב"ה אמת בד"ה אלה מסעי ובד"ה באתי לגני בענין עמקו מחשבותיך ובביאור ע"פ משה ידבר, ומ"ש בביאור דהשמים כסאי, וזהו נמשך ע"י התו' שנק' ספר וסופר ערבים עלי ד"ס כו', ועי"ז ואגודתו על ארץ שלא יהי' ומשם יפרד כו', וזהו וליסוד ארץ בחי' יסוד שימשיך בארץ מבחי' לנטוע שמים כו', ועפי"ז י"ל פי' ונגולו כספר השמים בישעי' ל"ד ד' דצ"ל מה שייך שמים לספר אלא כי השמים מספרים דהיינו שהם מאירים מהארת מוחין דאו"א הנק' ספר עילאין וכמ"ש בזהר תרומה קל"ו ב', וכשיתכללו במקורם ושרשם בשביל שאח"כ יומשך השמים החדשים זהו"ע ונגולו כספר השמים וכ"ז נמשך ע"י עסק התורה. והבחי' פ' בראשית ד"י ע"א ע"פ וישבות ביום השביעי הביא בשם פר"א שמים וארץ עתידים לעבר ולהתחדש מה כתוב עליהם ונגולו כספר השמים כאדם שהוא קורא בס"ת וגולל אותו וחוזר ופותח וקורא וגולל אותו, כך הקב"ה עתיד לגלול את השמים כספר כו' עכ"ל והוא מלשון וגללו את האבן בפ' ויצא דהיינו ענין גלגול וטלטול שיגלגלו את האבן ויסירוהו מעפ"י הבאר וכן פי' הרד"א במעריב גולל אור כו', וחושך מפני אור גולל מלשון מסיר, וכן פירש"י ביהושע סי' ה' ע"פ היום גלותי חרפת מצרים הסירותי. ואפ"ל דקרוב לענין זה ענין גלות שהו"ע מה שנעתק ממקומו והוסר משם ע' במצ"ד ביחזקאל סי' י"ב י"ג ורש"י בישעי' שם פי' כאלו ניגלל השמש והאור כגלילת ספר וכן פי' הרד"ק וז"ל כי השמים נטוי' כאלה ועתה ידמו להם שהם ניגללים כמו הספר הניגלל עכ"ל. והכלי פז פי' כי השמים הוא ת"ת ולכן נמשל לספר כי הנה ארז"ל הכל תלוי במזל אפי' ס"ת בהיכל פי' ס"ת הוא ת"ת בהיכלו היינו מל' והכל תלוי במזל היינו בינה ולכן ענין וניגולו השמים הוא כמו גלילת הס"ת והיינו שהגלילה מורה על הסיתום מצד הדין והתפשטותם מורה על התפשטות הרחמים, וכשהי' גלילת השמים יתחייב שכל צבאם של השמים יבילו כי כל הנבראים והמלאכים תלוי בהשמים

דקס"ד א' : בהוצאת ברוקלין תשט"ו הוא בדף צח, ב.

הנ"ל עכ"ד). והנה ענין גלילת ס"ת כדי ליתנו בהיכלו נראה מתוך הפרד"ס ערך ס"ת כי היכלו הוא בינה וא"כ ענין זה הוא כבלע את הקודש כ"מ בספר תולע"י בכוונת שבת סוף הענין קריאת ס"ת דכ"ט ע"ב וז"ל ולפיכך אומרים אותו כשמכניסים ס"ת להיכלו ועוד מורים לנו התבלעות הקודש והסתלקות הכבוד ועילויו מעילוי לעילוי על מקומו שנאצל משם בעולם שכולו שבת והדברים עתיקים עכ"ל, וז"ש גולל אור מפני חושך ר"ל שיוכלו בבחי' ישת חשך סתרו ועי"ז וחושך מפני אור שיומשך אור חדש וכן בענין ונגולו כספר השמים יומשך עי"ז השמים החדשים והו"ע גילוי פנימי' התורה ע"י גלילת ס"ת למקומו ושרשו, וע' בבחיי ע"פ כבלע את הקודש ס"פ במדבר כשהכבוד מתבלע וחוזר אל מקומו הראשון אל הקודש למעלה כו' שהוא חביון עוזו. וכענין מ"ש ונוגה כאור תהיה כו' ושם חביון עוזו בחבקוק ג' ד'. ובס"ס הבחיי פ' במדבר סי' ח' כתב כשהכבוד מתבלע אל הקודש למעלה דהיינו בינה שהוא חביון עוזו עכ"ל, ובפרדס ערב חביון פי' שעיקר בחי' זו הם ההתעלמות בכתר גם בבחיי שם פי' כבלע הסרת דבר, והרי כמו"כ פי' ונגולו כספר היינו ג"כ הסרת דבר כנ"ל וע' בלק"ת בביאור ונקדשתי בתוך בנ"י בענין הקדש הראשון עליות הוי"ו שהוא ת"ת הנק' שמים לבחי' קדש כו'. וזהו"ע כבלע את הקודש וע' עוד בלק"ת בד"ה במדבר סיני דרוש הראשון בסופו מענין כבלע כו' ובזהר שמות דט"ו ע"ב נראה דמפרש ונגולו כספר השמים לשון גילוי. וכן פי' במק"מ שם וז"ל פי' יתגלו כספר שהוא המל' שהוא נגלית כן השמים שהם סתומים יתגלו כו' עכ"ל. וכ"נ שפי' אאזמו"ר נ"ע בביאור ע"פ מנורת זהב כולה שם פ"א וז"ל וצ"ל גילוי אלקות כמו שיהי' לעתיד ונגולו כספר השמים כו' עכ"ל ועד"ז נת' בת"א סד"ה הבאים ישריש ולפי"ז י"ל כספר ע"ד השמים מספרים לשון סיפור שהוא גילוי ול' סיפור ובהירות והיינו ע"י עסק התורה הנק' ספר כו' ובקהלת רבה ע"פ הבל הבלים דפ"ב ג' בשני יהי רקיע וכתיב ונגולו כספר השמים כו'.

קיצור. כאלו בנה פלטרין. הבונה בשמים מעליותיו. מבחי' על ה' מעל שמים חסדיך, והמים אשר מעל השמים למעלה מבחי' יהי רקיע ויהי מבדיל, וזהו השמים מספרים מנהרין, מוחין דגדלות, ונמשך ע"י ספר וסופר, ד"ת וד"ס, ועל ידי זה ואגודתו על ארץ יסדה, וזהו לנטוע שמים וליסוד ארץ, והנה כתיב ונגולו כספר השמים ובזוהר פי' לשון גילוי ובפדר"א פי' מל' וגללו את האבן, גולל אור מפני חושך, והיינו כדי שאח"כ יהי' יתרון אור חדש וחושך מפני אור והו"ע השמים החדשים וזהו"ע כבלע את הקודש, וזהו"ע גלילת ס"ת.

ז) **וכ"ז** נמשך ע"י ואשים דברי בפיך כו' שמזה נמשך לנטוע שמים כו' כי הנה שורש ענין מצות ת"ת לכאורה יפלא למה תהי' המצוה לקרות בפה דוקא, וכמאמר רז"ל על פסוק אדם לעמל יולד כו' לעמל פה כו' והיינו על ידי עסק התורה והרי עיקר מצותה הוא ידיעת התורה ולזה די שיעיין בזה בעיון ובמח' כו', אלא היינו משום שבכל פרשה נאמר וידבר ה' לאמר כו', והענין כי בד' בחי' דצח"מ החכ' נק' חי כמ"ש והחכ'

תחיה והכתר נק' מדבר כי אותיות הדיבור עצמו הם בחי' דומם והם בחי' מל', אבל בחי' מדבר שהו"ע מקור הדיבור שממנו נמשך כח הדיבור הוא בחי' כתר וכמ"ש באגה"ק ע"פ ויעש דוד שם. ובת"א פ' מקץ בד"ה מזוזה מימין בענין מס"ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהן של ישראל, שמאותיות התפילה נעשו כתרים והיינו לפי ששרש הדיבור נלקח מהכתר ועמ"ש מזה בביאור ע"פ חוקת התורה בפי' תולע"י שם. ומ"ש בת"א פ' שמות ע"פ מי שם פה לאדם כו', הלא אנכי כו' לפי שבאבר הפה שבאדם הוא ניבדל מן החי שאינו מדבר והאדם מדבר וזה נמשך מבחי' גבוה היינו מבחי' הלא אנכי כו', ע"ד הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים שהוא בחי' הכתר שלמעלה מע"ס כו'. גם מדבר פיו לשון מנהיג הדיבור וכמו דבר אחד לדור מדברנא דעמי' שמקור ההנהגה הוא ע"י רצה"ע בחי' כתר וע"כ נק' מדבר, והנה יש הפרש בין דיבור ומדבר לבחי' מאמר ואמירה, כי הדיבור מורה על עיקר כח הדיבור שהוא באדם כמו שתאמר אדם חי מדבר ולא תאמר אדם חי אומר והיינו כנ"ל שדיבור הוא ג"כ לשון מנהיג וכמו ידבר עמים תחתינו תהלים מ"ז, פירש"י לשון הנהגה. (כ"ז מורה על מקור כח הדיבור שממנו הנהגות הדבור משא"כ האמירה הוא ענין האותיות מצ"ע, וגם מאירה שייך על מ"ח ועוד זאת דיבור מורה על ענין ודבר יש כמו ע"ד הצפרדעים, ובדרז"ל דבר ולא חצי דבר. גם אמרו מאי מדברת גבעלה. והנה היחוד והשפע נק' ג"כ דיבור, וע' ברבות תצוה פל"ח ע"פ וזה הדבר אשר תעשה להם, הביאו ענין לעולם ה' דברך נצב בשמים וענין קחו עמכם דברים כו'. ובמא"א א' צ"ח אמירה במל' מס"ט דנוק' וכן כל לאור מצד הנוק', ובאות ד' סעי' ד' דבור נק' זיווג העליון שבפה סוד נשיקין ומאותו זיווג נעשה מכל דבור מלאך עכ"ל, א"כ האמירה מצד הנוק' לבד ודבור יחוד וזיווג זו"נ כו', והנה עד"ז י"ל ההפרש בין עש"מ לעשה"ד והיינו כי ע"ס שרשן מחכמה ולכן מתחילין בבראשית בית הוא בחכ' יבנה בית. וזהו שארז"ל בראשית נמי מאמר הוא שאינו אלא בחי' מאמר כמ"ש מזה בד"ה בשעה שהקדימו וכנודע בפי' מאין ליש שהיש נתהווה ונמשך רק מבחי' הארה בעלמא הנק' אין ונק' מאמר, וכן החכ' מאין תמצא ונק' בריאה בורא קדושים כמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו, אבל עשה"ד מתחילין באל"ף אנכי ה' אשר האלף הוא כתר שע"י התורה נמשך מבחי' אנכי ממש ולא מבחי' הארה בעלמא כו', וכנודע שזהו פי' אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ היינו למעלה מסדר ההשתלשלות וההתהוות יש מאין בבחי' מצרים וגבולים שאמר לעולמו די כו', אלא שיהי' גילוי בחי' אנכי והם הנק' עשה"ד שהוא בחי' מדבר שהוא הכתר שלמעלה ממדריגת החכ' ובראשית הנק' מאמר ועד"ז נת' במ"א פי' ועדיין א"י אם לעמל תורה או לעמל שיחה כו' (סנהדרין דצ"ט ע"ב) שיחה נק' עש"מ ותו' זהו תורה. והענין כי יש חכמה עילאה וח"ת והו"ע בראשית ב' ראשית, והנה כתיב כולם בחכמה עשית, הרי כל הנבראים נמשכים מחכמה נמצא כל דברים המותרים עפ"י התורה והאסורים הכל נמשכו ונתהוו מחכמתו ית' וקודם מ"ת היו הבהמות טמאות מותרות

כמו בהמות טהורות והיינו לפי שכולם בחכ' עשית אך היינו מבחי' ח"ת, אמנם התורה נמשכה מח"ע וניתנו לצרף בהן את הבריות לצרף ולזכך דוקא, כי מצ"ע בריאותן כמו שנבראו הם מעורבים טו"ר כסף וסיג יחד. ועד"ז אשר ברא אלקים לעשות שכל מה שנברא בשימ"ב צריכין תיקון והמשל לזה אמרו תורמסין צריכין תיקון, והיינו כי מצד ח"ת שבה גבה"ע בבחי' יש מאין ובבחי' ומשם יפרד אין הבהמות הטמאות ג"כ נק' רע כלל, אף שהן מבחי' הפסולת דהרי כולם בחכמה עשית כנ"ל, אבל כדי להיות גילוי ח"ע שבה גילוי אוא"ס ב"ה ושלא יהי' העולם בבחי' העלם ופירוד כ"א להיות ונגלה כבוד ה' ע"ז צריך לעשות ולתקן היש שלא יסתיר וזהו"ע הצירוף לזכך הבריות וכמ"ש הגו סיגים מכסף ויוצא לצורף כלי, ובירור וצירוף וזיכוך זה זהו ע"י חכמת התורה שהוא חכ"ע שלמעלה ממדריגת החכמה שבבריאות העולם. וזהו ואשים דברי דעשה"ד בפיך לנטוע שמים הגבוה מבראשית ברא שמים שנק' רק עמל שיחה כנ"ל, אך כדי לנטוע שמים הנ"ל צ"ל תחלה והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ולפמ"ש במדרש סולם זה סיני היינו ע"י עסק התו' אך י"ל סולם דא צלותא. וזהו ג"כ ענין סיני שירדה שנאה על הרע וע"י סולם זה נמשך אח"כ לנטוע שמים כו' בעסק התורה, וכמ"ש בפי' על שלא ברכו בתורה תחלה. (ועמ"ש בד"ה יונתי בפי' קומי לך רעייתי) וז"ש בירושלמי דפי' לנטוע שמים כו' הוא ע"י עבודת הקרבנות ועכשיו תפילה במקום קרבנות ריח ניחוחי אריתי מורי כו' (בד"ה באתי לגני).

קיצור. ענין ת"ת למה המצוה בדיבור דוקא, לעמל פה, דצח"מ, כתר הוא מדבר, וזהו קושר כתרים מאותיות התפלה, תולע"י מי שם פה לאדם הלא אנכי. ההפרש בין דבור לאמירה, שהרי נק' מדבר ולא אומר, ידבר עמים, דבר ולא חצי דבר, מאי מדברת נבעלה, אמירה נק' דיבור, יחוד זו"נ, וזהו ההפרש בין עש"מ ובין עשה"ד, בראשית נמי מאמר הוא, והחכמה מאין תמצא יש מאין, מהארה בעלמא. עשה"ד מתחילין בא' אנכי כו' הוצאתיך מאמ"צ, וע"כ נק' דברות, וידבר בחי' מדבר, הלא אנכי הוי', וזהו"ע עמל תורה ועמל שיחה. כי מצד הבריאה הרי עדיין אשר ברא לעשות, שצריך תיקון וצירוף וזיכוך, ואף שכולם בחכ' עשית זהו מבחי' ח"ת, אבל להיות ונגלה כבוד הוי' זהו ע"י צירוף וזיכוך שע"י חכמת התורה שהוא ח"ע, וזהו ואשים דברי בפיך כו', לנטוע שמים כו', אך תחלה צ"ל סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כו', סולם דא צלותא כו', שהו"ע ברכו בתורה כו'.

ח) **וזהו** שארז"ל במד"ר בתחלתו ספ"ב והארץ היתה תוהו ובוהו אלו מעשיהן של רשעים ויאמר אלקים יהי אור אלו מעשיהן של צדיקים, אבל עדיין א"י באיזו מהם חפץ אם במעשים אלו ואם במעשים אלו, כיון דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב הוי במעשיהן של צדיקים חפץ יותר ואינו חפץ במעשיהן של רשעים עכ"ל ושם פ"ג ויבדל בין האור ובין החושך בין מעשיהן של צדיקים ובין מעשיהם של רשעם עכ"ל, כי

הנה ענין ויבדל זהו"ע הפרסה והחשמל שבו מקום הבירור כמו ע"י העור של האדם יוצא הזיעה שהוא הפסולת לחוץ וכמו בירור הסולת מהסובין ע"י הנפה וקודם הבירור היו מעורבים יחד ולא הי' ניכר כו' וע' בה"ג בפירש"י (בחומש פ' תולדות כ"ה כ"ז) ע"פ ויגדלו הנערים ויהי עשיו כ"ז שהיו קטנים לא היו ניכרים כו' והוא מהרבות תולדות פס"ג משל להדס ועצבינות כו' כך כו' כך מצד הבריאה של העולמות היו הטו"ר מעורבים עדיין וע"י חכמת התורה נעשה הבירור וההבדלה בין אור לחושך כו'. וזהו שמצד קודם הבירור אמר ועדיין א"י באיזו מהם חפץ שהדי גוף בהמה טמאה שוה לגוף בהמה טהורה אף שזו נלקחה למטה מן הפרסא וזו נלקחה מלמעלה מהפרסא כו' א"כ אין ניכר עדיין באיזו מהם החפץ והרצון כו'. וזהו ועדיין א"י ר"ל שלא נתגלה עד שאח"כ וירא אלקים את האור כי טוב היינו ע"י התורה נתגלה ועד"ז מתחלה היה מים במים שמ"ת שהם גשמיות שלמטה מהפרסא היו מעורבים במים עליונים ולא הי' ניכר מחמת התערובות עד שאח"כ נאמר יהי רקיע ויהי מבדיל כו', וזהו"ע א"י אם לעמל תורה אם לעמל שיחה פי' עש"מ נק' שיחה של אדה"ע שהרי נק' בזהר לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא לומר יהי אור יהי רקיע שהן נבראים בע"ג ואינן ערוך לאוא"ס הבבע"ג ולכן זה השפלה וירידה גדולה וכמשנ"ת בלק"ת פ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון וע"כ נק' בשם שיחה ע"ד מארז"ל שיחת חולין של ת"ח צריכין לימוד שנא' ועליהו לא יבול והיינו שלהיותו ת"ח המקבל מחכמה לכן גם בשיחת חולין שלו עם שאינן מדיבורם של חכ' העצמיות שלו עכ"ז יש בזה ג"כ חכמה עד שצריכים לימוד וכמ"ש מזה בלק"ת פ' תצא ע"פ וגלחה את ראשה כו', שעד"ז בנזיר נאמר קדוש יהי' גדל פרע ראשו, לפי שממשיך מבחי' קדוש ומובדל ע"כ גם בבחי' שער רישי' שהם מותרי מוחין וכענין ש"ח של ת"ח כו' גם בזה מלובש ומאיר בחי' קדוש, משא"כ בלוים נאמר והעבירו תער כו' וכן שער באשה ערוה כי' ולכן דוקא בת"ח אזי שיחת חולין שלו אף שהוא שיחה בעלמא צריכה לימוד. ועד"ז יובן ענין עש"מ שנק' שיחה של הקב"ה ונק' שיחת חולין כי החול נמשך מק"נ המעורב טו"ר ולא ניברר עדיין הטוב מן הרע והרי מצד הבריאה נאמר אשר ברא אלקים לעשות שכל מה שנברא בשימ"ב צריכים עדיין תיקון לפי שלא ניברר עדיין ע"כ נק' שיחה ע"ד ש"ח, אבל אם אפי' ש"ח של ת"ח צריכין לימוד ע"כ מבחי' שיחה שלו ית' נברא יש מאין, ועמ"ש ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון שיש לפרש ג"כ לשון שיחה ודבור כו' וגם לשון הסחה והזזה כמו כאשר יפרש השוחה לשחות בישעי' כ"ה י"א והיינו הירידה לומר מילין דהדיוטא כו' ושם נת' שיחה הוא תפילה כמו ויצא יצחק לשוח בשדה, כי התפילה נק' חיי שעה להמשיך שלימות העש"מ ע"כ נק' שיחה, אבל התו' נק' חיי עולם כו', וזהו אדם לעמל יולד והיינו לעמל פה, כי מעלת והבדל אדם מן הבע"ח הוא באבר הפה שהוא מבחי' מדבר וכמ"ש בס"י קבען בפה ונודע ענין כ"ב אותיות הם ג' אמות חב"ד ושבע כפולות ז"ת וי"ב פשוטות הם י"ב בקר דבריאה שהם ד' מחנות

שכינה ולכן דוקא לעמל פה יולד, אך א"י אם לעמל שיחה שימשיך בחי' שיחה של עש"מ שזהו ג"כ ענין גדול וכמאמר הפייט הוא שח ויהי וזהו את ה' האמרת היום שאתה עושה אותו להיות אומר העש"מ. וענין עמל שיחה זו בנפש הוא ע"י סור מרע וע"ט שיהי' זהיר בהדיבור שלו שלא לדבר רכילות ולה"ר ולהיות ודובר אמת בלבבו. וזהו כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו וארז"ל אפי' שיחה קלה שבין איש כו' כי פי' ומגיד היינו לשון המשכה ע"ד נהר דנור דנגיד והיינו שממשיך לאדם העליון שיהי' שיחו בבחי' מה כי עש"מ שהם מבחי' מל', הם בחי' שם ב"ן כמ"ש בלק"ת בבביאור ע"פ ראשי המטות רק ששם מ"ה נמשך ומאיר בשם ב"ן ע"ד המשכת הביטול בהיש וכענין שיתוף עמו מדה"ר בד"ה תקעו בחודש דרוש השני וזהו ביום עשות ה' אלקים כו' וצריך לעורר המשכה זו ע"י שבאדם יהי' ג"כ מה שיחו ולכן אפי' שיחה קלה שבין אדם כו' ומ"מ העיקר הוא עמל תורה שהוא המשכת ח"ע שיהי' אנכי הוי' אלקיך בבחי' גילוי משא"כ בעש"מ נאמר רק ויאמר אלקים ולא נז' שם הוי' ותדע כי הנה יום השבת ע"ש כי ששת ימים עשה כו' וביום השביעי שבת והרי בריאת העולם היה רק על ידי דבור לבד ולא ביגיעה ועמל כ"א הוא שח ויהי וצוה ונבראו, וא"כ מהו שבת כי השביתה לא שייך אלא אחר יגיעה ועבודה אלא הטעם כי הירידה לומר יהי אור יהי רקיע כו' תדשא הארץ הרי הן מילין דהדיוטא כנ"ל ונק' ירידה כמו עד"מ חכם גדול שמוכרח להשפיל עצמו לדבר ש"ח לכן כשפוסק מזה נק' שביתה שאז בא לחשוב ולדבר דברי חכמה שלו עמ"ש מזה בלק"ת בד"ה שובה ישראל דרוש השני ובד"ה לבאר ענין יוה"כ וזהו שהתרגום פ' ויצא ע"פ מה נורא המקום הזה אין זה כ"א בית אלקים לית דין אתר הדיוט כי נער שרו של עולם נק' הדיוט לגבי מארי' בזח"ג ר"פ תצא לפי שהוא שרו של עולם להיות העלם והסתר משא"כ בהמ"ק שהוא השראת השכינה לית דין אתר הדיוט ולכן ארז"ל על תהי' ברכת הדיוט קלה בעיניך ומצוה להביא מן ההדיוט ע' בת"א ד"ה ענין חנוכה. ויש לבאר זה ע"ד ההפרש בין שעורים שהוא מאכל בהמה ובין חטה שהוא מאכל אדם ונודע דשעורה היינו שיעור ה' היינו ג"כ ה' מוצאת הפה העליון ולכן נק' עומר התנופה תנו פה ומתחלק לכ"ח לפום שעו"ד ועכ"ז הוא רק מאכל בהמה חיות בי"ע פני אריה פני שור כו', והוא מפתחות החיצוניות, אבל חטה כ"ב אתוון דאורייתא לכו לחמו בלחמי זהו מפתחות הפנימית וזהו"ע עול תורה כו' וענין לעמל ר"ת לעמל ללמוד ע"מ לעשות כו', ועיקר פ' לעמל תורה זהו ע"ד משארז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה פ"ה דעירובין דנ"ד שבת דפ"ג סע"ב וכמ"ש במ"א.

קיצור. פי' ועדיין א"י באיזהו מהן חפץ ע"ד שע"י התורה הנק' האור כי טוב נתגלה, וזהו עמל שיחה, עמל תורה, עש"מ נק' מילין דהדיוטא וזהו"ע ש"ח עמל שיחה להמשיך ההשפלה לומר יהי אור יהי רקיע כו' אבל עמל תורה המשכת ח"ע ומזה נמשך לנטוע שמים וליסוד ארץ בבחי' גבוה יותר.

ט) **והנה** המפרשים נדחקו בפירוש עמל שיחה, שבספר כלי יקר ביהושע א׳ פי׳ עמל שיחה הו״ע הגירסא ועמל תורה הוא השגה איך להורות ובשל״ה (במסכת שבועות שלו קצח״א ובתושב״כ פ׳ ראה דעה״ב) פ׳ עמל שיחה היינו ידיעת סיפורי מעשיות התורה שיש בהם סודות נפלאים כמו ואחות לוטן תמנע כו׳ וע״ש. (ועמ״ש בלק״ת פ׳ ויקרא בהביאור ע״פ ולא תשבית מלח. וע׳ מזה בספר תפארת לישראל פ״ה וביד יוסף פ׳ בהר ובע״ג פתיחה ב׳ ובתו״ח בסנהדרין), אך אפ״ל עמל שיחה זהו״ע בעל עסק שמוכרח להשיח שיחת חולין בענין העסק שלו וכשמכוין לש״ש ואספת דגנך כו׳ לבחי׳ אחד ואהבת כו׳ הרי מברר ומעלה כל הצירופי אותיות להיות ע״ד חולין שנעשו עטה״ק ועמ״ש בת״א פ׳ לך סד״ה אני הנה בריתי אתך, ובלק״ת ע״פ מה יפו פעמיך בנעלים פ״ד גבי חמוקי ירכיך ומ״ש במ״א בענין יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, ע׳ בהרמב״ם בפי׳ המשנה ספ״ק דאבות שחלק הדיבור על ה׳ חלקי מצוה כזהב אהוב נמאס מותר ובגמ׳ סוף פרק ז׳ דסוטה דמ״ב א׳ ד׳ כתות אינן מקבלים פני שכינה כת לצים כת חנפים כת שקרנים כת מספרי לה״ר הרי כולם בענין פגם הדיבור, וע׳ מזה בר״ח שעה״ק פי״ב וא״כ עמל שיחה דבר גדול הוא היינו שיהי׳ נזהרים שלא יפגום דיבורו גם כמארז״ל ריש פסחים לעולם אל יוצא אדם דבר מגונה מפיו כו׳ גם במסכת ד״א י״ל זהו הכלל בכללי הדיבור הנאהב שכתב הרמב״ם ונק׳ עמל שיחה. ועכ״ז אינו ערוך לעמל תורה כו׳. וזהו שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, ועמ״ש ע״פ ויקח מאבני המקום שהם האותיות בת״א ר״פ ויצא ומ״ש במ״א ע״פ כל הדברים יגיעים, אמנם עכ״ז העלאה זו נק׳ אתוון זעירין אלא העיקר הוא עמל תורה שהם אתוון רברבין ועמ״ש בת״א ס״פ משפטים בענין ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. ועוי״ל כי שיחה נק׳ תפילה כמ״ש ויצא יצחק לשוח בשדה וארז״ל אין שיחה אלא תפילה שנאמר תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה׳ ישפוך שיחו פ״ד דברכות דכ״ו ע״ב ופ״ג דעכומ״ז ד״ז ע״ב וברבות פ׳ חיי פ״ס, וע׳ מזה בזח״א פ׳ וישלח דקס״ח סע״ב שענין שיחו כדי לחבר סיהרא בשמשא וא״ש דקאי על תפילת המנחה שהוא סמוך לביאת השמש כמ״ש ייראוך עם שמש ועמ״ש מזה בלק״ת פ׳ חוקת בד״ה ע״כ יאמרו המושלים בואו חשבון בפי׳ תבנה ותכונן עיר סיחון וענין עמל שיחה כי התפילה נק׳ עבודה שבלב ועמ״ש מזה בלק״ת פ׳ בלק בד״ה לא הביט און ביעקב וכמ״ש ועבדתם את הוי׳ אלקיכם וארז״ל זו ק״ש ותפילה, אך הנה כתיב ולא ראה עמל בישראל כי בחי׳ עמל ויגיעה הנ״ל זהו כשהוא עדיין רק בבחי׳ אתכפיא שהו״ע לכתך אחרי אז צריך לעמל ויגיע להיות מוח שליט על הלב ולכבוש רצונותיו אבל כשהגיע לבחי׳ ישראל כי שרית כו׳ שכבר אתהפכא חשוכא לנהורא אז אין התפילה בבחי׳ עמל אלא בבחי׳ אז תתענג על הוי׳ כמש״ש פ״ה ולכן נק׳ א״י ארץ זבת חלב ודבש בחי׳ אהבה בתענוגים ועז״נ עבודת מתנה אתן את כהונתכם ע״כ אין העבודה בבחי׳ עמל ע״כ עיקר ענין אדם לעמל יולד זהו עמל תורה שזה שייך אפילו בבחינת כי שרית כו׳ כי

ע״י העמל והיגיעה ממשיך התגלות אור החכמה שיש קרומא דמחפיא על מוחא וע״י יגעת ומצאת ממשיך בחי׳ והחכמה מאין תמצא, ועוד זאת כי הנה ארז״ל מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה, ועל זה ארז״ל מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, כי הנה בחי׳ מל׳ הוא שורש ומקור התהוות הזמן וזהו״ע מלך מלך וימלוך וע״כ נק׳ המל׳ שעה, ועוד כי שעה לשון פנה כמו ויושע ה׳ והיינו שהזמן מתהווה ע״י רו״ש כי י״ב צירופי הוי׳ מאירים בי״ב שעות היום ובכל שעה מסתלק צירוף הראשון ונמשך צירוף חדש וזהו והחיות רו״ש ומזה נתהווה הזמן כמ״ש בלק״ת בדרוש עשימ״ת בד״ה מי אל כמוך ושם פ״א והתפילה היא המשכה בבחי׳ הזמן הנמשך מבחי׳ מל׳ ולכן יש י״ב ברכות אמצעות נגד י״ב צירופי הוי׳ הנמשכים לשם אד׳ שיש י״ב אותיות במילוי שלו כו׳, וע׳ במא״א סוף אות שין ספ״ה שעה הוא המל׳ כו׳ וזהו״ע דקיימא לו שעתא ובפ׳ ויחי ע״פ וישתחוו ישראל פי׳ רש״י תעלא בעידנא סגיד ליה, והוא מהש״ס ספ״ג דמגילה די״ו ע״ב והקשה הפנ״י דהא פירש״י שהשתחווה לשכינה שהיתה מראשותיו ותירץ דהנה ידוע בענין פי׳ לכי ומעטי א״ע דהיינו שנעשית השכינה שהיא מל׳ ראש לשועלים כמבואר בפרדס שער מיעוט הירח פ״ב וזהו״ע הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים ועד שאמר רשב״ג לרבי בב״מ פ׳ הפועלים דפ״ד סע״ב שהוא ארי בן ארי ואתה ארי בן שועל כי רשב״ג עם היות שהי׳ נשיא החזיק א״ע בענוה כאלו הוא רק מבחי׳ ראש לשועלים דהיינו המל׳ כשיורדת בבי״ע כי רוב התנאים הי׳ נשמתם מבריאה רק מעט יחידי התנאים כמו רשב״י היה נשמתם מאצילות, לכן החשיב א״ע ברוב ענותנותן כשועל לגבי ארי כי ארי היינו ע״ד נשמה דאצילות וכן המל׳ כשהיא באצי׳ נק׳ זנב לאריות וע״ז אומר תעלה בעידנא סגיד לי׳ כי אף אם נשמתו מאצילות והנשיא הוא מבחי׳ ראש לשועלים צריך להכנע לפניו כיון דקיימא ליה שעתא היינו בחי׳ מל׳ הנק׳ שעה מקור חיות הזמן קיימא ליה ולכן אף שהוא נק׳ שועל לגבי ארי עכ״ז השתחוה יעקב ליוסף אף שישראל הוא ז״א באצילות ויוסף שהי׳ בחי׳ ראש לשועלים, וכן המל׳ שירדה להיות ראש לשועלים הוא למטה מבחי׳ ישראל, עכ״ז ע״ז אמרו תעלה בעידנה סגיד ליה ועמ״ש בד״ה שובה ישראל עד מענין לעדי עד ימלוך והנה התפילה הוא חיי שעה הנ״ל (ועי״ל עמל שיחה ע״ד שמספר בלה״ק ופי׳ להי״ק שיהיו החולין נעשים עטה״ק, גם הנה יש ב׳ לימודיות, הא׳ ללמוד הלשון וזה נק׳ עמל שיחה, הב׳ ללמוד החכמה וזהו עמל תורה, כי א״א מתחלה ללמוד התורה בלתי שיודע תחלה להי״ק ויש בחי׳ זו ברוחניות בנין הכלים דזו״נ זהו עד״מ לימוד הלשון כי הכלים הם האותיות ונק׳ בוניך בניך עיר אלקינו וכשנעשו הכלים המכוון להמשיך האור זהו עמל תורה כו׳) והמשכה זו במל׳ הוא מהמדות דאצי׳ י״ב ג״א י״ב ברכות אמצעות ונק׳ יחוד זו״נ, אבל התורה היא חיי עולם שהתורה קדמה לעולם שהוא ז״א אלפיים היינו ששרשה מחו״ב אאלפך חכמה אלף בינה ומשם ממשיכים חיות ואור בו״ק דז״א, ולכן פטור מן התפילה שעי״ז המשכת מוחין דגדלות בהמדות מממילא יאירו המדות במל׳ שפע ויומשך חיי שעה כו׳ כי

בכלל מאתיים מנה, ובמ״א פי׳ חיי עולם דהיינו חיים נצחי׳ שזה נמשך ממקום גבוה וכמ״ש במד״ר ר״פ קדושים ע״פ ואתה מרום לעולם ה׳, רוממות אתה נוהג בעולמך כהונה לעולם כו׳, שזה שיהי׳ נמשך לעולם נמשך מע״ק אני הוי׳ לא שניתי ונק׳ אמת ע״ד מוציא מים אשר לא יכזבו מימיו וכן ארז״ל ע״פ הגדולה לאה גדולה במתניתי׳ כהונה לעולם במד״ר פ׳ ויצא והיינו לפי שהיא ה׳ גדולה בינה שבה התגלות עתיק וכמ״כ מבחי׳ ה׳ זו נמשכו חמשה חומשי תורה לבחי׳ ה״ו שהם שיתא סדרי משנה והם שש מעלות לכסא עילאה שיהי׳ בחי׳ וע״י יתיב וע״כ נק׳ חיי עולם וזהו״ע עמל תורה להמשיך מבחי׳ ע״ק שמשם נמשך חיי עולם משא״כ התפילה נק׳ חיי שעה ושרשו בא מז״א כו׳ וגם כמארז״ל פ״ב דעירובין דכ״א סע״א ע״פ ושמים בזרת תכן נמצא כל העולם כולו א׳ מג׳ אלפים ומאתיים בתו׳ ואפ״ל כי אורייתא מחכ׳ נפקת ובחכמה יש ל״ב נתיבות פליאות חכ׳ והם ע״ס וכ״ב אותיות שבתו׳ שע״ז ארז״ל ע״פ נגילה ונשמחה בך בכ״ב אותיות שבתורה, והנה כל נתיב מל״ב נתיבות חכ׳ הנ״ל כלול מי׳ ויו״ד מיו״ד וזהו חשבון ג׳ אלפים ומאתיים ומבחי׳ האחרונה שבסוף ל״ב נתיבות הנ״ל מזה נבה״ע ולכן ארז״ל ושמים בזרת תיכון ופרש״י חצי האמה ובת״ז פי׳ חצי האמה היא ה׳ תתאה דשם כו׳ ולכן ע״י עסק התורה ממשיך בחי׳ לנטוע שמים וליסוד ארץ דהיינו שממשיך שמבחי׳ ל״ב נתיבות ח״ע שבתורה יאיר בבחי׳ שמים, וזהו הבונה בשמים מעליותיו כו׳ ולכן התורה מתחלת בבית ומסיימת בל׳ היינו ל״ב נתיבות ח״ע ועם היות כי במע״ב נאמר ג״כ ל״ב אלקים שרומז לל״ב נתיבות אך הם ל״ב נתיבות שבמל׳ הנק׳ ח״ת, אבל התורה הוא מל״ב נתיבות ח״ע ולכן פקודי ה׳ ישרים משמחי לב היינו ל״ב נתיבות שבמל׳ שע״י אין כבוד אלא תורה כבוד הוא ל״ב נתיבות ח״ע כמ״ש בפרדס ערך כבוד וערך לב, וזהו ג״כ ענין ג״פ קדוש כו׳ בשמי מרומא עילאה היינו להמשיך בשמי׳ מבחי׳ קדש כו׳ וכן קדיש על ארעא כו׳ וזהו לנטוע שמים וליסוד ארץ.

קיצור.

(א) **וידבר** כו׳ לאמר להמשיך מעשה״ד בי׳ המאמרות וזהו ואשים דברי בפיך כו׳ לנטוע שמים וליסוד ארץ כי מעסק התו׳ נעשו שמים חדשים כו׳ וק״ו לצדיקים שיהי׳ חיים וקיימים לעולם, ויכלו השמים, דיוסקסים שולחנות, השפעות מזון וחיות העולמות. פותח את ידיך כו׳.

(ב) **והנה** שמים וארץ קנין אחד, ובספרי ג׳ קנינים קנה הקב״ה כי העולם נברא ע״י ז״ת וזהו ז׳ רקיעין הן, משא״כ ג״ר גבהו מבחי׳ עולם. וע״ד אימתי גדול כשהוא בעיר משא״כ לגדולתו אין חקר בת״א פ׳ וארא בד״ה וידבר כו׳ וארא, והג׳ קנינים הם המשכת מג״ר וע״ד * שיחת חולין ענין עמל תורה לגבי עמל שיחה.

---

* וע״ד: בכת״י ב׳ נוסף: שית׳ לקמן סעי׳ [ח].

(ג) **וזהו** ג"כ ענין ג' מציאות מצא הקב"ה ובגמ' אמרו דשמים וארץ נק' קנין והיינו כמ"ש בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו הרי נמשכו ג"כ מג"ר, ולכן מהם נמשך שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שידעו מהם שהבריאה יש מאין, ומ"מ השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אלא ע"י התורה ועמ"ש ע"פ העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ.

(ד) **וביאור** ענין ואשים דברי בפיך כו' לנטוע שמים היינו דכתיב ושמים לא זכו בעיניו. וזהו ע"ד ובמלאכיו ישים תהלה מחמת כי ומשם יפרד וכמו"כ גם שמים לא זכו בעיניו שהם מעלימים קצת ועמ"ש לקמן ס"ח בענין ושמים בזרת תיכן ולכן נאמר לע"ל וחפרה הלבנה ובושה החמה ע' מד"ר פ' דברים, וע"כ צ"ל לנטוע שמים והו"ע כונן שמים בתבונה כונן לשון הוה שתמיד בכל יום מאיר בהם מחו"ב לזככם וזהו ע"י ואשים דברים בפיך.

(ה) **והיינו** ע"י ג' בחי' תורה עבודה וגמ"ח עבודה תפילה שמזכך מוחו ולבו, וכמו"כ ממשיך מלמעלה, וגם התפלה נק' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה לכן עי"ז גורם לנטוע שמים וליסוד ארץ יסוד דוקא כי המל' מצד עצמו רק הארה כו' וכן ק"ש הוי' אחד בז' רקיעים והארץ וע' בד"ה בכ"ה בכסליו הדלקת ז' נרות המנורה להמשיך אור החכ' בז' מדות שמן זית זך לזכך בחי' לא זכו בעיניו והיינו ז"ך אותיות התורה, לנטוע ע"ד ויטע אשל כו', ויטע ה' אלקים גן כו' לעולם ירשו ארץ נצר מטעי כו', ע' זהר ויחי דרי"ו ע"א.

(ו) **וזהו** כל העוסק בתורה לשמה כו', כאילו בנה פלטרין שלמעלה ושלמטה, היינו ישמחו השמים ר"ת י"ה זהו פלטרין של מעלה בתי גוואי. ותגל הארץ ר"ת ו"ה פלטרין שלמטה בתי בראי ועמ"ש ע"פ יסובבנהו יבוננהו א"ת בניך אלא בוניך, וזהו הבונה בשמים מעליותיו המשכת ג"ר הנק' מעליותיו ע"ד ט"ו שיר המעלות כמנין י"ה ובנין זה דהיינו ע"י ואגודתו על ארץ יסדה ונגולו ספר השמים.

(ז) **וזהו** ע"י עסק התורה עשה"ד גבוה מעש"מ שלכן מתחלת באלף אנכי שלמעלה מהב' בראשית ברא, וכן דיבור גבוה ממאמר האדם נק' מדבר וגם כי הבריאה נק' יש מאין מהארה בעלמא והתורה הוא מבחי' אנכי כו', וע' באג"ה סי' ל"ז בד"ה דוד זמירות קרית להו בענין מה גדלו מעשיך כו', אך מאד עמקו מחשבותיך והיינו כנ"ל סעי' ב' ע"ד אימת גדול כו'. וזהו מה גדלו מעשיך כו', אבל מאד עמקו מח' זהו ע"ד ולגדולתו אין חקר ומבחי' זו נמשך ענין תלמוד גדול ומעשה גדול כו' וזהו כאלו עשאוני בד"ה אני ישינה וגם כמ"ש בד"ה וארשתיך לי בענין חיות העולמות מבחי' חצר חצרות הוי' והתורה היא בית המלכות כו'.

(ח) **וזהו** ג"כ ענין עמל תורה ועמל שיחה כי עש"מ נק' בזהר מילין דהדיוטא ע"ד ש"ח של ת"ח כי נק' ש"ח ולא קודש לפי שק"נ

מסתרת שיהי' העולם יש ודבר נפרד וגם מט"ט שרו של עולם נק' נער וזהו המבדיל בין קודש לחול כי שער החצר הפנימית הפונה קדים לבחי' קדמונו של עולם סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח כו' כמ"ש בד"ה ויקהל משה וא"כ ההמשכה למטה להמשיך הע"מ נק' עמל שיחה. וכמו החכמה שבדיבור איך לדבר ע"פ דקדוק כו', זהו רק כלי להשיג החכמה האמיתית וזהו עמל תורה ולכן מצד עצם הבריאה ועדיין א"י באיזה מהם חפץ ורק הר סיני שירדה שנאה על הרע וא"כ עמל שיחה זהו רק ע"ד ז' מצות שנצטוו בני נח שעי"ז יהי' קיום העולם, אבל התורה חיי עולם גבוה אפי' מהתפילה שנק' חיי שעה ויצא יצחק לשוח ולכן עי"ז לנטוע שמים שיהי' היושבי בשמים בחי' עת"י יתיב נכון כסאך מאז ע"י אז ישיר במד"ר רפכ"ג וזהו וידבר אלקים כו' לאמר להמשיך ע"י עשה"ד חיות ואור בבחי' עש"מ כו', ענין ושמים בזרת תיכן עולם א' משלשה אלפים ומאתים בתורה גם ההפרש בין עש"מ לעשה"ד י"ל ע"ד כי אל דיעות ב' דיעות שמלמטה למעלה יש מאין וזהו ענין ע"מ, אבל מלמעלה למטה כולא קמי' כל"ח זהו נמשך ע"י חכמת התורה וכמ"ש מזה בלק"ת בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה כו'.

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר.

א) **פ"ק** דחגיגה ד"ג ע"ב הביא הפסוק דברי חכמים כדרבונות כו' בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה * הללו מטמאין והללו מטהרין כו' שמא יאמר האדם האיך אני לומד תורה מעתה ת"ל כולם נתנו מרועה אחד אל אחד נתנן פרנס אחד נתנן מפי כל אדון המעשים ב"ה דכתיב וידבר אלקים את כל הדברים האלה ובמהרש"א שם רועה אחד ע"ד האלקים הרועה אותי רועה ישראל האזינה כו', פרנס אחד זה משה כו' ומרבה לי' מכל הדברים האלה דכולן מפי הגבורה נאמרו שהי' הדיבור מתחלק לכמה קולות כו' עכ"ל. והיינו כמ"ש בסש"ב בהקדמה וז"ל והנה אף בהלכות או"ה הנגלות לנו ולבנינו מצאנו ראינו מחלוקת תנאים ואמוראים מן הקצה אל הקצה ממש, ואלו ואלו דא"ח לשון רבים ע"ש מקור החיים לנש"י הנחלקים דרך כלל לג' קוין ימין ושמאל ואמצע שהם חו"ג כו' ונשמות ששרשן ממדת חסד הנהגתן ג"כ להטות כלפי חסד כו', ובאגה"ק סי' י"ג בד"ה מה רב טובך כו' ולכן מצינו כמה דברים מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ללמדנו שאף ב"ש ששרש נשמתם מבחי' שמאל העליון (עמ"ש בלק"ת סוף שה"ש בסד"ה כיצד מרקדין

ועוסקין בתורה: שם נוסף: הללו אוסרין והללו מתירין.

לפני הכלה בש"א כלה כמות שהיא דבחי' ושמאי מלשון ושם דרך כו' וכן ארז"ל במד"ר בראשית פ"ה בענין שמים ששמים מעשיהן של בריות כו') ולכן היו דנין להחמיר תמיד בכל איסורי תורה וב"ה שהיו מבחי' ימין העליון היו מלמדין זכות להקל ולהתיר איסורי ב"ש שיהיו מותרים מאיסורים ויוכלו לעלות למעלה (עמ"ש בסידור בד"ה מזמור לתודה בענין הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה) אעפ"כ בכמה דברים היו ב"ש מקילין מפני התכללות שורש נשמתם שהי'* כלול גם מימין וכן שורש* ב"ה כלול גם משמאל כידוע דרך ומדת קדש העליון דלית תמן קיצוץ ופירוד ח"ו עכ"ל. והנה אלקים חיים הוא בינה ומבחי' בינה נמשכים ז"מ חג"ת נהי"מ ולכן נק' הבינה באר שבע שהיא הבאר שממנה נובעים ז"מ עליונות ולכן מבחי' ז"מ הנ"ל נמשך התחלקות הדיעות באיזה דין מבחי' חסד נמשך להקל כו', וזהו אלו ואלו דא"ח שכולם נמשכו מהבינה, ויובן זה עוד עפמ"ש בלק"ת סוף שה"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה ושם פ"ב ע"ד בראשית נאמר וכל יצר מחשבת ואח"כ בפ' נח לא אוסיף כו' כי יצר לב האדם רע מנעוריו הנה אותו הטעם בעצמו נתהפך אח"כ לזכות וזהו הכל מחמת כי במקורן ושרשן קודם שבא המדה לידי התגלות אל לבו לכל אשר יחפוץ יטנו אם לזכות או לחוב יש בשכל טעם לזה, ולכן נק' תפארת דאימא חופה שחופה ומקיף המדות יחד ונבטלים שם הכל בהשוואה יחד כו' עכ"ל. ומזה יובן פי' וידבר אלקים היינו בינה הנק' אלקים חיים כנ"ל את כל הדברי' האלה שבה נכללו כל הז"מ שמהם נמשך חלוקי דיעות ויש לכל דיעה טעם לזה. וזהו"ע מ"ט שע"ב היינו המשכה בז"מ הכלולים מז' הם מ"ט שערים. ובעצם הבינה שהיא שער החמשים נכללו כל הז"מ והמ"ט שערים יחד, וזהו את כל הדברי םהאלה כו', ועמ"ש מענין שער הנון דבינה בלק"ת בד"ה וספרתם לכם דגבי דרושי חג השבועות.

ב) **וכן** מפורש במדרש תילים סי' י"ב ע"פ אמרות ה' אמרות טהורות כו' מזוקק שבעתיים אמר ר' ינאי לא ניתנו דברי תורה חתוכין אלא כל דבר ודבר שהי' הקב"ה אומר למשה היה אומר מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא אמר לפניו רבש"ע עד מתי נעמוד על בירורה של הלכה אמר לי' אחרי רבים להטות רבו הטמאין טמא רבו המטהרין טהור כו' שנאמר מזוקק שבעתיים, וענין מ"ט פנים היינו מ"ט שע"ב וזהו פי' דודי צ"ח היינו ב"פ מ"ט שע"ב שמהם נמשך מ"ט פנים טמא ומט"פ טהור. ובמ"ע אופן רמ"ה פי' כי המ"ט שע"ב יש בהם חו"ג ע"כ יש מט"פ טמא ומט"פ טהור, ובערוגת הבושם פי' כי יש מ"ט שערים הנמשכים מבינה ויש מ"ט שערים הנמשכים מהחכמה כו'. וע' בספר גירושין להרמ"ק סי' ס"ב ע"פ דודי צח וע' בעמה"מ שער ט"ז פי"ב ועי' ספה"ע מ"ט יום שמבררים נה"ב וממשיכים מ"ט שע"ב אזי ביום חג השבועות נמשך שער הנון דבינה

שהי' : באגה"ק שם : שהוא.
שורש : שם נוסף : נשמתם.

וע״כ בו ניתנה תורה שהיא בחי׳ וידבר אלקים את כל הדברים האלה שער הנו״ן בו כלולים יחד כל ההתחלקות שמבחי׳ מ״ט שערים ואפ״ל כל היינו שער החמשים, וזהו שנק׳ שבועות ע״ד מזוקק שבעתיים שבו כלולים כל שבע שבועות דספה״ע וזהו שארז״ל ג״כ במדרש רבה פ׳ יתרו ס״פ כ״ח קול גדול ולא יסף קול א׳ נחלק לז׳ קולות והיינו קול גדול נק׳ הבינה שבה יאיר בחי׳ עתיק שנק׳ גדול כמ״ש ולגדולתו אין חקר וקול זה נחלק לשבעה קולות הם ז׳ המדות כו׳ כנ״ל.

ג) **במד״ר** יתרו ס״פ כ״ח וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר שהוא עושה הכל בבת אחת כו׳ דבור זכור את יום השבת כו׳. וכולן אמרן בבת אחת. אפ״ל עפמ״ש בלק״ת בד״ה כנשר יעיר רפ״א שהי׳ גילוי אלקות בלי שום התחלקות ריבוי המדריגות רק היו רואים גילוי כללות החיות ושפע אלקי ואין שום פירוד ח״ו בין ראיה לשמיעה כו׳, והיינו כי ע״ס דאצי׳ הוא היחוד והתכללות ע״ד הוא היודע והוא הדיעה כו׳ כמו״כ הע״ס עצמן ג״כ כללות יחד משא״כ בבי״ע הם כל בחי׳ בפ״ע וכמו עד״מ כחות הנפש כשהם כלולים בעצם הנפש כו׳ ולכן במ״ת שהי׳ הגילוי מאצילות לכן היה למעלה מהתחלקו׳ כו׳ ועמ״ש בת״א פ׳ יתרו סד״ה ענין האבות הן הן המרכבה בפי׳ זכור ושמור בדב״א נאמרו ועמ״ש בת״א אז ישיר משה ובנ״י שעד״ז הוא ההפרש בין עלמא דאתגליא ובין עלמא דאתכסיא שבעלמא דאתגליא הכחות הם מובדלים זמ״ז כמו כחות הנפש המלובשים כבר באברי הגוף ראי׳ בעין שמיעה באוזן כו׳. ובעלמא דאתכסיא הם כלולים יחד וכמו כחות הנפש כשהם כלולים בעצם הנפש אשר אין שם התחלקות להיות כל בחי׳ בפ״ע כ״א ישנם שם וכלולים יחד.

ד) **ע׳׳ש** במד״ר ד״א, וידבר אלקים את כל כו׳, מה שהנביאים עתידים כו׳, ולא כל הנביאים בלבד כו׳ אלא אף החכמים העומדים בכל דור ודור כל אחד ואחד קיבל את שלו מסיני כו׳, זה יובן עפמ״ש לעיל סעי׳ ב׳ מה שב״ש אוסרים נמשך מבחי׳ מדת הגבורה ומה שב״ה מקילין נמשך ממדת חסד ובבינה נכלל הכל כו׳ גם עדמ״ש בזהר יתרו פ״ח שית יומין מקבלין מיומא שביעאה, גם ע״ד מח׳ נק׳ אתוון רברבין שבמח׳ א׳ נכלל מה שבדיבור ידבר זמן רב כו׳, ועד״ז ראי׳ לגבי שמיעה כמ״ש במעשה דהאריז״ל שראה בשעה אחת מה שצריך לדבר ששים שנה כו׳ בלק״ת בביאור ע״פ ואתחנן ובד״ה והניף ידו על הנהר כו׳, ויובן עוד עפמ״ש בענין א״ק שנק׳ אור כללי שכולל כל אבי״ע יחד ואח״כ מתחלקים לפרטים וכן איתא בע״ח שמ״א פ״ג בענין הכתר שכולל חו״ב תו״מ כמו שבחי׳ תוהו שהוא ההיולי כולל בו ד״י ארמ״ע כו׳ ע״ש.

ה) **במד״ר** כי תשא ר״פ מ״ז בשעה שנגלה הקב״ה בסיני ליתן תורה לישראל אמרה למשה על הסדר מקרא משנה תלמוד ואגדה שנאמר וידבר אלקים את כל הדברים האלה אפי׳ מה שתלמיד שואל לרב אמר הקב״ה למשה כו׳ והיינו כנ״ל סעי׳ ד׳, והנה במד״ר שם בכי תשא פמ״א

דקנ"ו ע"א ע"פ ויתן אל משה ככלתו וכי כל התו' למד משה כתי' בתורה ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים ולארבעים יום למדה משה אלא כללים למדהו הקב"ה למשה הוי ככלתו לדבר אתו עכ"ל, מבואר שלא למדהו כל פרטי הדינים המסתעפים כ"א כללים שעי"ז יוצא מהכלל לפרט וכמו תושב"כ הוא כלל לגבי תושבע"פ שהיא בחי' פרט וכמ"ש במ"א שלכן נק' תשב"כ מוסר אביך ותשבע"פ נק' תורת אמך שזהו כמשל האב מזריע טפה ובה כלולים כל רמ"ח אברי הולד דרך כלל ואח"כ בבטן האם נעשה ולד ברמ"ח אברים כו' בלק"ת בד"ה ביום השמע"צ כנישין יהא לכון, ובת"א פ' בראשית בד"ה להבין ענין הברכות בפי' ענין מטבע קצר ומטבע ארוך היינו עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא כו', וזהו"ע כללים מסר לו ע"ד יביע אומר גביעו דחכמתא כו' יעו"ש וע' מזה בשל"ה בהקדמה דט"ז ע"ב ובמס' פסחים שלו דקס"ב ע"ב ובמס' שבועות דקצ"ב רע"ב וגם יובן עדמ"ש בגמ' פ"ק דתענית ד"י ע"א מי איכי מידי בכתובי דלא רמיזי באורייתא וכן אמר אילפא מי איכא מידי בברייתא דלא פשיטנא ממתניתן ועמ"ש בתו"א ס"פ חיי בד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה ומ"ש בבה"ז פ' אחרי בהמאמר שם דע"ט ב' ענין הביאו עלי כפרה בפי' לעולם ילמד אדם לתלמידו דרך קצרה ושם מבואר ענין יר"ד של שם ומזה יובן ענין מטבע קצר כו'. והנה עפי"ז יובן פי' לאמר שנאמר בפסוק זה שהקשו ע"ז כמבואר בת"א פ' שלישי בד"ה בחודש משלישי לצאת, ולפי הנ"ל יש לפרש כי הקב"ה דבר את כל הדברים האלה שהוא בחי' כלל שבו ניכללו כל הפרטי' והתכללות זו הוא דרך רמיזא ומטבע קצר כנ"ל ולכן צ"ל לאמר היינו להמשיך מהכלל אל הפרט דהיינו מההעלם אל הגילוי.

ו) מ"כ נ' שהוא דברי רבינו ז"ל אות באות וז"ל ב"ש וב"ה הלכה כב"ה דנוחין ועלובין היו והיו שונים דברי ב"ש קודם כמבואר פ"ק דעירובין די"ג ע"ב. והענין דכתיב אשכן את דכא דהיינו במקום היותר נמוך יוכל להשתלשל שם היותר נעלה כו', והנה זהו הנאמר בדוד וה' עמו בשמ"א סי' * וארז"ל שהלכה כמותו בכל מקום בסנהדרין פ' חלק דף צ"ג ע"ב אמר שאול זה אינו ביהונתן בני וחלשא דעתו דאפי' איהו נמי לא הוה בי' כו' ואעפ"י שאלו ואלו דא"ח אלקים דוקא בחי' אלקות בלבד (הג"ה בחי' אלקות ר"ל כמו המח' היא התפשטות והארת הנפש ולא שהיא עצם הנפש ממש כמ"ש בביאור מאמר הזהר פ' אמור דצ"ט בענין אברהם אתקן לכורסייא כו', עכ"ה) אבל בחי' הוי' בחי' סוכ"ע (הג"ה ע' בת"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו', אני הוי' דלכן אלקים לשון רבים והוי' הוא אחד כי אלקים זהו ריבוי התחלקות החיות ע"י צירופי אותיות וע' בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש השני בלק"ת פ' אחרי פי' הוי' אלקינו הוי' ג' שמות ע"ד אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים ע"ז מורה ג' תיבות אלו וכ"כ בס' כד הקמח אות יחוד בשם הר"א מגרמיזא ופי' אחד היינו שאין שינוי כלל כו'

---

* בשמ"א סי' : טז, יח.

וע׳ מזה בלק״ת בד״ה ראשי המטות פ״א ואי לזאת ואהבת שיהי׳ הוי אלקיך כמ״ש בד״ה כי ביום הזה הנ״ל ושזהו נמשך ע״י התורה והיו הדברים האלה אשר אנכי ועמ״ש בסידור בד״ה אד׳ שפתי תפתח בפי׳ בקול דא״ח ומלך עולם כו׳, עכ״ה) אינו אלא במי שהוא שפל בעצמו עד קצה האחרון (הג״ה י״ל עפמ״ש בסש״ב פל״ה בהג״ה בשם שמעתי ממורי ע״ה פי׳ וטעם למ״ש בע״ח שאוא״ס ב״ה אינו מתיחד אפי׳ בעולם האצי׳ אלא ע״י התלבשותו תחלה בספי׳ חכמה והיינו משום שאא״ס ב״ה הוא אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדריגת החכ׳ עכ״ל. וע׳ בלק״ת פ׳ מסעי דרוש הג׳ בענין חותמו של הקב״ה אמת שהוא בחי׳ חכמה ולכן מי שהוא שפל עד קצה האחרון הרי יש בו קצת מבחי׳ חכ׳ וזהו״ע ונחנו מ״ה עכ״ה) הוא מוצא דין אמת לאמיתו (הג״ה ע׳ מענין אמת לאמיתו בגמ׳ פ״ק דשבת ד״י וע׳ ע״פ תתן אמת ליעקב ובאגה״ק ד״ה וזורע צדקה שכר אמת ובביאור אלה מסעי הנ״ל עכ״ה) להיות כן יקויים הלכה למעשה כי נסב״ת כו׳ אשכון את דכה כו׳. (הג״ה, כי אמת זהו״ע אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים כמ״ש במד״ר פ׳ וישלח פכ״ב וענין אני ראשון זהו כתר ואני אחרון זהו מל׳ והיינו ענין נסב״ת. וזהו״ע הלכה לשון הילוך והמשכה מבחי׳ אני ראשון לבחי׳ ואני אחרון. ובמא״א אות ה׳ סט״ז הלכה גימ׳ אד׳ סוד המלכות והיא הכלה לקשטה בעסק התורה ושם סעי׳ יו״ד הליכה כינוי אל הזיווג הולך על הדרך יסוד דנוק׳ ברגל מבורכת שהוא יסוד עכ״ל. והזיווג ר״ל המשכה מקו האמצעי ריבוי האור במל׳ שיהי׳ אמת ה׳ לעולם כי איהו אמת ואיהי אמונה וזהו״ע ההלכה המשכת בחי׳ אמת ועמ״ש עפ״י מאמר הזהר ר״פ ויקרא בפי׳ הפסוק ונתתם לי אות אמת דא אות ו׳ כו׳ דקאי על ת״ת ובו מאיר שם הוי׳ משא״כ בחו״ג וכמ״ש מזה בלק״ת פ׳ תזריע בד״ה אם בהרת קדמה ובת״א פ׳ נח בד״ה הן עם אחד עכ״ה), ואף זאת להיות דא״ח זהו בצדיקים המופלגים כמו בתנאים כו׳, ולכן הלכה כדברי המכריע בהיות ההכרעה באה ממקום הגבוה הרבה יותר משורש השני דיעות החלוקות. (ה׳ ע״ד עושה שלום במרומיו בין מים ואש כדפי׳ באג״ה סי׳ י״ב ע״פ והי׳ מעשה הצדקה שלום וע׳ בפרדס שער המכריע ובמא״א אות מ״ם סנ״ב מכריע א׳ כו׳ מכריע א׳ ת״ת מכריע לחסד מכריע ב׳ יסוד נטיל לשמאלא כלפי הוד עכ״ל, ובפרדס סוף שער המכריעין שיש עוד מכריע עליון יותר והוא ד״ע המכריע בין חכ׳ שהוא שורש קו הימין ובין בינה שהוא שורש קו השמאל ועמ״ש מזה בלק״ת בד״ה החלצו מאתכם בפי׳ שלום בפמשמ״ע כו׳, והי״נ העיר ממ״ש בכתבי האריז״ל בפי׳ עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם כו׳ ועמ״ש בענין ב׳ דיעות אם שמים קדמו אם ארץ קדמה שבמח׳ ארץ קדמה ובדיבור שמים קדמו. ודיעה ג׳ דשמים וארץ כאחד נבראו נלקח מצד הבחי׳ הגבוה ממח׳ ודיבור כו׳. ע״ד זכור ושמור בדב״א נאמרו והיינו כי בחכ׳ יסד ארץ כונן שמים בתבונה נמצא מצד חכ׳ ארץ גבוה יותר אבא יסד ברתא ומצד תבונה שמים גבוהים יותר כו׳ אך מצד הכתר קורא אני עליהם יעמדו יחדיו. הרי הכרעה זו באה מדעת הגבוה יותר משני דיעות החלוקות כו׳, וע׳ בד״ה וכל העם רואים את הקולות חיבור

רו״ש ע״י קול השופר, וענין ההכרעה ג״כ כמו שיתוף מדה״ר עם מדה״ד כמ״ש במד״ר פ׳ בראשית ס״פ י״ב ע״פ ביום עשות ה׳ אלקים ארץ ושמים כו׳ ועד״ז הו״ע הלכה דכמו שא״א שיהי׳ התנהגות העולם עפ״י מדה״ד לבד וכן עפ״י מדת החסד לבד כ״א ע״י שיתוף מדה״ר עם מדה״ד כמו״כ ענין התנהגות התורה א״א כ״א ע״י קו האמצעי וזהו הבא מבחי׳ המכריע בין חו״ג וזהו״ע הלכה שכן יהי׳ התנהגות העולם עפ״י התו׳ כו׳, הליכות עולם לו א״ת הליכות אלא הלכות ע״ד א״ת בניך אלא בוניך שעוסקים בבנינו של עולם בד״ה וכל בניך וסד״ה ביום השמע״צ כנישין יהא לכון בענין דברו חכמים בהוה אפ״ל עוד כי והחכ׳ מאין תמצא ע״כ כיון אמיתית החכ׳ שיהי׳ אמת לאמיתו זהו ע״י מקור החכ׳ הנק׳ אין וזהו ע״י שיהי׳ שפל רוח עד קצה האחרון שיהי׳ בחי׳ אין כו׳ וכמ״ש בענין אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מ״פ ואחד, כי מאה ואחד גימ׳ מאין ור״ל שע״י זה העבודה והביטול ממשיך מבחי׳ אחד בבחי׳ ע״ס שהן מאה יו״ד פעמים יו״ד כו׳, ועד״ז ע״י שהיו נוחין ועלובין ממשיך מבחי׳ אין וזהו אם נבלת בהתנשא כו׳ וכמ״ש במ״א בפי׳ עלי עשור ועלי נבל כו׳ וכן פי׳ רבינו ז״ל בלק״ת סד״ה ושאבתם מים בששון דרוש הראשון לחפור בעומק המעיין שהוא חכמה שנובעת מהמקור והיינו ע״י שיהי׳ בבחי׳ ונפשי כעפר לכל תהי׳ כו׳ ע״ש, הרי על ידי השפלות כעפר ימשיך החכמה מבחי׳ אין כו׳. קיצר מהג״ה. הכרעה ע״ד עושה שלום במרומיו קורא אני עליהם יעמדו יחדיו, שיתוף מדת הרחמים במדה״ד, ונק׳ הלכה הליכות עולם וגם כי והחכמה מאין תמצא. והיינו ע״י הביטול ונפשי כעפר לכל תהי׳ ואז דוקא פתח לבי בתורתך עכ״ה) מאחר שמכריע להיות לא כדברי זה ולא כדברי זה מוכרח שישיג השגות שניהם והעולה על גביהם הממוצע ביניהם כו׳. (הג״ה היינו קו האמצעי דת״י שעולה עד הכתר משא״כ ב׳ הקוין חו״ג עולי׳ עד חו״ב נמצא הת״ת משיג השגות חו״ג ועולה על גביהם ולכן בת״ת הוא שם הוי׳ וזהו והוי׳ עמו שהלכה כמותו בכ״מ וכאן פי׳ שהכרעה בין חו״ג זהו ע״י הדעת א״כ ההכרעה בין חו״ב צ״ל ע״י הכתר וכן פי׳ בד״ה החלצו ספ״א שחיבר היו״ד דשם עם הה׳ דשם הוא ע״י קוצו של יו״ד כו׳ וצ״ע בפרדס שער המכריעין לא משמע כן וי״ל טעם של הפרדס כי הכתר רחמים פשוטים ואיך יתכן שיהא הוא המכריע בין חו״ב שהם שרש חו״ג אשר ע״כ צ״ל המכריע הוא בינוני בין חו״ג כו׳, אכן י״ל הכרעה זו ע״ד עושה שלום במרומיו לפי שהוא גבוה משניהם ועוד בכתר יש חג״ת אשר או״א מלבישים חו״ג דכתר ות״ת שבכתר הוא המכריע בין חו״ג דא״א עכ״ה) כמו שהמדות חו״ג הם הפכים והמכריע שנוטה לפעמים לזה ופעמים לזה הוא הדעת המנהיגם שהוא שרש שניהם והיותר גבוה למעלה משתלשל בבחי׳ היותר למטה כו׳.

קיצור. שהלכה כב״ה ע״י שהיו נוחין ועלובין כי אף שאלו ואלו דא״ח

ההלכה היא מבחי׳ שם הוי׳ כמארז״ל והוי׳ עמו שהלכה כמותו בכ״מ (עיין מענין אלקים והוי׳ בד״ה וידבר וארא) ושורה דוקא במי שהוא

שפל עד קצה האחרון (ע׳ סש״ב ח״א פל״ה בהג״ה) מוציא דין אמת לאמיתו שזהו פי׳ הלכה כמותו כי נסב״ת (ע׳ מענין אמת ע״ד אני ראשון ואני אחרון כו׳. וביאור ויכתוב משה אמת ואמונה ולכן הלכה כדברי המכריע (ע׳ בקיצור דלעיל הכרעה ע״ד עושה שלום כו׳), ע״ד דעת מכריע בין חו״ג לפי שגבוה משניהם כו׳.

ז) **והנה** ענין הלכות הוא מלשון הילוך שהרי רז״ל במגילה דכ״ח ע״ב דרשו מפסוק הליכות עולם לו בחבקוק סי׳ ג׳ ה׳ א״ת הליכות אלא הלכות, וא״כ יש להעיר מענין מהלכים בין העומדים שנת׳ בד״ה ועתה יגדל נא כח א״ד שהוא המשכת סוכ״ע שעי״ז נמשך ההילוך עליות כו׳, ובד״ה אם בחוקתי תלכו בלק״ת ר״פ בחוקתי, ובת״א ס״פ וישב בחוקתי אותיות החקיקה שבתורה שלמעלה מאותיות הכתב משם דוקא נמשך ההילוך א״כ גם משם שורש ההלכה, ולפמ״ש במ״א ההילוך זהו״ע יחוד והמשכת סוכ״ע בממכ״ע וכמש״ל בשם המא״א אות ה׳ סעי׳ יו״ד וההילוך מלמטה למעלה היינו הליכות עולם לו זהו ע״ד עליות המל׳ ארוממך אלקי המלך כי אתה נרי הוי׳ וע׳ מזה בלק״ת ס״פ בחוקתי בד״ה אלה המצות וזהו״ע ד״א של הלכה ד׳ אותיות הוי׳ וגבי אלקים חיים נז׳ כולם עומדים כו׳ בקול דא״ח, אבל שיהי׳ ההילוך זהו ע״י שם הוי׳ ועיקר ענין ההילוך י״ל עפמ״ש במ״א שיש ב׳ יחודים באו״א הא׳ להחיות העולמות זה נק׳ כולם עומדים כו׳, והב׳ להוליד נשמות חדשות שזהו אור חדש מא״ס זהו הנק׳ הילוך כו׳, ובאג״ה סי׳ כ״ט שההלכות הם רצה״ע מבחי׳ כתר המתגלה בתשבע״פ מל׳, ולכן זהו״ע ההילוך ואם כן לכאורה בההלכה מאיר יותר רצה״ע מבדין שאין ההלכה כן אעפ״י שהוא דא״ח כו׳, שעם היות שיש לדיעה זו שרש עפ״י מדת הגבורה עד״מ מ״מ הרצה״ע שיהי׳ ההילוך כמו שנמשך ע״י מדת תפארת כו׳. וכמו שהחוקים שרשן ברצה״ע בבחינת גבוה יותר מהמצות שאינן בחי׳ חוקים כי שרשן בגלגלתא דאריך כך ההלכה שרשה מפנימיות רצה״ע יותר מהרצון שאין ההלכה כן, ויש להעיר מענין והתהלכתי בתוככם. וזה שארז״ל פב״ת דפסחים ד״ק הגם לכבוש המלכה עמי נק׳ קביעות ההלכה מלכא ע״ד מתניתן מלכתא והמלכה מיוחדת עם המלך תמיד כמ״ש בד״ה ששים המה מלכות ההפרש בין מלכות לפלגשים, וא״כ אפ״ל ההלכה זו היחוד ח״ע בח״ת ואזי ההלכה כן וז״ש אמת לאמיתו ר״ל חכמה נק׳ אמת אך כשהוא ע״י ח״ת נק׳ אמת לבד כענין אין אמת אלא תורה אכן כשנמשך ג״כ ח״ע בזה ונתברר עפ״י בירור מ״ד דמ״ה נק׳ אמת לאמיתו דהיינו אמיתתו של אמת ע״ד חדש בחדשו ושבת בשבתו כו׳, אך צ״ע דבמ״א נתבאר בענין ועלמות אלו הלכות שנק׳ עלמות ע״ד בתולה ואיש לא ידעה כי הם בבריאה בורא חושך ולכן צ״ל ליבון הלכתא להמשיך ח״ע טיפת מ״ד אך יש לומר ליבון הלכתא זהו קביעות ההלכה ולכן הלכה דוקא ע״י והוי׳ עמו שנמשך משם הוי׳ שהוא המאיר בח״ע כמ״ש בביאור ויצוום אל בנ״י וע״ד יחוד איהו וחיוהי חד שלמעלה מיחוד איהו וגרמוהי כו׳ וע׳ בבה״ז פ׳ וישלח ע״פ כי ישרים דרכי הוי׳ צדיקים ילכו בה מובן שם החכמה כשר ופסול שיהי׳ בזה השראת

אוא"ס, וזהו מהקו"ח המאיר בחכמה שהו"ע קו המדה איך ובמה ישרה אוא"ס, וז"ש עמד וימודד ארץ כו' הליכות עולם לו שיהי' בחי' צדיקים ילכו בם. והנה עיקר הקו"ח מאיר מחכמה בתפארת דוקא כמ"ש בבה"ז פ' חיי על המאמר דקכ"ג קוב"ה דאתכליל מאתר עילאה, סדכ"ס ושם מבואר שבת"ת מאיר עצם הקו יותר גם מבחו"ב והיינו ת"ת עולה עד הכתר וא"כ עצם הצינור מהקו מאיר בקו האמצעי דת"י, והארות מהצינור ונק' ג"כ צינורות מאירים בחו"ג כו', א"כ לכן ההלכה נמשך עפ"י קו האמצעי דוקא שבו עצם צינור הקו"ח מאוא"ס, עוי"ל התורה היא נמשכה במדות ו"ק כשר ופסול כמ"ש בת"א בתחלתו בד"ה השמים כסאי אך שרשה אלפים שנה שקדמה לעולם שהם בחי' שעשועים יום יום אאלפך חכ' כו' י"ל דמשם נמשך ההכרעת ההלכה כדברי מי בו"ק אם כב"ה חסד כו' ולכן ארז"ל פ"ב דיומא דכ"ו א' דדוקא מי שהוא או משבט לוי או משבט יששכר זוכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא כי לוי הוא יחוד וחיבור חו"ב בחי' ונהר יוצא מעדן יובל שמו שער החמשים המחבר חו"ב כמ"ש בזהר פ' שמות די"א ע"פ וילך איש מבית לוי כו', והנה חיבור חו"ב יחד יש בזה ב' המעלות שהיא ההשגה רחובות הנהר אשר נבונים לא אשתכח גם בימי משה על ענין הבינה בת"א ר"פ לך לך, וגם מעלה הרמה דחכמה בחי' אין וע' בד"ה ראה אנכי נותן ענין נקודא בהיכלא תרין ריעין כו' ולכן משם נמשך ההלכה ברורה ועיין עוד מענין לוי שהוא התקשרות בת"א פ' ויצא בד"ה וללבן שתי בנות ולכן כמו"כ יששכר כי מבני יששכר יודעי בינה לעיתים שארז"ל דאפילו בימי משה כו' ופי' יודעי בינה י"ל ג"כ זיווג חו"ב ע"י הדעת לכן נק' יששכר יש שכר ע' בפרדס ערך יש שעיקרו הארת חכמה בבינה וכן קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימ' יש ועיו"ל כי פי' אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא כי הנה במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי ע"י ריבוי הקושיות המסתירים וצ"ל בירור האור מן החושך וצ"ל בזה מבחי' עומק החכ' שלא יטה מהמכוון וגם כי בחכמה דוקא אתברירו חכמה כח מ"ה משא"כ בחי' ראית איש חכם בעיניו כו', ועפ"ז יש להעיר לענין ברכת התורה ולענין שתהא תפילתי סמוכה למטתי בביאור הראיני את מראיך שע"י העלאה זו ימשיך אוא"ס בחכמה ויהי' ליבון הלכתא כו' וכנ"ל בענין והחכמה מאין תמצא והמשכת בחי' אין ע"י הביטול וזהו"ע ק"ש ותפילה כו', ועמ"ש בענין שאף מי שתורתו אומנתו מפסיק לק"ש כו'.

קיצור. הלכה מהלכים בין העומדים, אם בחוקתי תלכו, יחוד סוכ"ע וממכ"ע וכן ההלכה עצם רצון העליון, מתניתן מלכתא, ח"ע מאיר בח"ת ונק' אמת לאמיתו יחוד הוי' באלקים, וצ"ע ענין ליבון הלכתא ענין כי ישרים דרכי הוי' צדיקים ילכו בם, עצם הצינור של הקו"ח מאיר בההלכה וזהו והוי' עמו או המשכה מבחי' אלפים כו', לוי בחי' יחוד חו"ב וכן יששכר קנה חכמה קנה בינה גימ' יש, ברכת התורה והחכמה מאין.

בלק"ת בד"ה ששים המה מלכות הראשון פי' אחת היא יונתי למעלה מבחי' תושבע"פ ס' מסכתות שהדינים שבתשבע"פ מצד עצמן הן בבחי'

עומדים דוגמת המלאכים משא"כ נשמות הצדיקים ממשיכים ריבוי ותוס' אור כו' יעו"ש פ"ב ובד"ה לבאר הדברים פרטי הדינים נמשכים מבחי' נובלות חכ' וע"י בכל מאודך ממשיכים מעצם החכמה. והנה תוס' וריבוי אור זהו בחי' ההילוך כנ"ל א"כ ההלכה באה ג"כ מבחי' זו כי עד"מ מי שיוכל להוליד דין חדש ה"ז ג"כ בחי' פרי' ורבי' שבחכ' ולא בחי' עומדים כו' וכן לכוין אל ההלכה נמשך ג"כ מעצם החכ', או אפ"ל שבחי' זו דאחת היא יונתי שלמע' מס' מסכתות שהם הלכות זהו בחי' השתחוו לה' בהדרת קודש ר"ת קבלה שזה אומרים בשבת הקבלה לקבל הטיפה שהיא מעצם החכ' ולא נובלות והארה והיינו ענין פנימי' התורה. וזהו מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה שע"י הריעו לשון תרועם בשבט ברזל שמשבר את גופו ע"ד אם נבלת שמנבל א"ע על ד"ת ובחי' מדבר שהכל דשין עליו ולכן נק' ת"ח קצירי ומריעי עי"ז יבוא למצוא הלכה דין אמת לאמיתו וזהו ביום השני הקריב נתנאל כי ביום הראשון הקריב נשיא יהודה נחשון בן עמינדב יהודה בחי' הודאה וביטול מזמור לתודה ונק' בן עמינדב ע"ד מרכבות עמי נדיב כל נדיב לב יביאנה אח"כ הקריב נשיא יששכר יודעי בינה היינו הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה, ובשבת השתחוו ר"ת קבלה י"ל ע"ד וקבל היהודים וכן קבלה מיניה היינו שהיחוד בשבת ומקבלת הטיפה ומבחי' ההלכה נעשית הכלה בשבת כי שבת מלכתא כו', והיינו בשבת מקבלת נשמה יתירה רצה"ע כו', בד"ה ויקהל משה ומשם נמשך הכח על החול שיהי' הריעו וביטול, וע' דרוש קידוש שבת זכור כו', המשכת דעת פנימי והאדם ידע מכריע עליון יותר מת"ת כו' וע' ד"ה לא הביט און כו', א"נ כנ"ל שצ"ל ליבון הלכתא ואפ"ל אף שההלכה כן מ"מ זהו עפ"י בירור דח"ת וליבון הלכתא שיומשך בה ח"ע וזהו קבלה פנימי' התורה שיומשך בהלכה כו', שתקבל בחי' זו וזהו בשבת עמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר מענין סלסלה ותרוממך עפי"ז י"ל זהו ענין ההילוך ואפ"ל דא"ח שרשן מהשערות וזהו סלסלה, ותרוממך לבחי' שלמעלה מהשערות כמו יאר ה' פניו תיקן ואמת כו'.

בס"ד

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. (א) עמ"ש מזה בת"א פ' יתרו בד"ה בחודש השלישי, ובד"ה זכור ושמור בדב"א נאמרו, ובלק"ת בד"ה במדבר סיני באוה"מ דרוש הראשון וסד"ה וידבר אלקים כו', אנכי ובפ' ראה אנכי נותן, ובפ' נצבים בד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך ומ"ש בד"ה שובה ישראל דרוש השני פ"ג בפי' ממעמקים קראתיך הוי', ומשם יובן מ"ש בת"א בד"ה זכור ושמור הנ"ל גבי אך לישראל נמשך

שם הוי' זה מבחי' אנכי ממש, ועמ"ש בד"ה תורה צוה פ"ג, ומ"ש בד"ה זאת חוקת התורה, ועמ"ש סד"ה שובה ישראל דרוש הראשון בענין שבסיני נאמר אנכי ובתבור נאמר ב"פ אנכי וא"כ לפי"ז פי' אנכי הוי' אלקיך זהו ע"ד שנת' בד"ה כי המצוה הזאת, ועמ"ש בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון פ"ד, גבי כי הנה עיקר הלוחות הוא אנכי ולא יהי' לך, ועמ"ש בד"ה טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם ומזה יובן פי' אנכי הוי', ועמ"ש בד"ה שה"ש פ"ב ופ"ד בענין ב' בחי' חות דרגא שיש בתורה. וזהו אנכי הוי' אלקיך, כי ביום חתונתו זהו מ"ת, וחות דרגא הא' שיומשך מבחי' אנכי בשם הוי', והב' שיומשך משם הוי' להיות אלקיך, ועמ"ש בפ' עקב בפי' ועל תורתך שלמדתנו, ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה דרוש השני ושם פ"ו בענין פי' שמ"ע ול"ת הם בשם הוי', וזהו ע"ד הנ"ל בד"ה זכור ושמור דלעיל, ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש הראשון פ"ג ופ"ד ובהביאור שם פ"ד, ומזה יובן ענין טוב לחסות בהוי' הנ"ל, ועמ"ש בביאור ע"פ אני ישנה פ"ג מענין אנכי ומ"ש סד"ה ששים המה מלכות דרוש השני בסופו ממש. ועמ"ש בד"ה שימני כחותם פ"ב גבי הנה יש תורה ויש תורה כו'.

קיצור אות (א) בפי' אנכי הוי' אלקיך פי' בד"ה כי המצוה הזאת שם הוי' דאצי' נמשך מבחי' כתר הנק' אנכי כדי שיהי' אלקיך, ובמ"א פי' אנכי ה' אלקיך שבחי' שם הוי' זה נמשך מבחי' אנכי ממש וזהו ע"ד הוי' הוי' ופסיק טעמא כו'.

ב) **בד"ה** ראה אנכי נותן כו' וז"ל כתיב פב"פ דיבר הוי' עמכם כי בשעת קבלת התורה נמשך לכאו"א מישראל בחי' הוי' בבחי' פנים שלהם בכל ניצוץ נשמותיהם וזהו ענין קבלת הדיבור אנכי הוי' אלקיך פי' שיהי' בחי' שם הוי' מאיר ומתגלה בך כ"כ עד שיהא נק' על שמך להיות אלקיך אלקים שלך כמ"ש במ"א ע' לקמן סעי' י"ג בחי' היו"ד דשם הוא החכמה שהוא בחי' ביטול שלמעלה מהבינה והדעת ובחי' ה' עילאה היא בחינת בינה כו' ע"ש. ובפ' תצא בד"ה ולא אבה, ועמ"ש בת"א פ' מקץ ע"פ כי אתה נרי הוי', ויש להבין דהרי בלא"ה ישראל עבמ"ח ואיך אנו אומרים שבחי' שם הוי' נמשך בהם רק ע"י מ"ת. ולתרץ זה ע' בת"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו' וארא ובפ' יתרו בד"ה זכור ושמור בדב"א, כי בד"ה זכור ושמור פי' כי מה שעבמ"ח מח' היא לבוש, וע"י התומ"צ מתעלים בבחי' לאשתאבא בגופא דמלכא, והוא ההעלאה מבחי' איהו וגרמוהי לבחי' איהו וחיוהי. ולכאורה המכוון כי בריאה נק' מח' והעלי' לאצי' נק' לאשתאבא בגופא דמלכא, כמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב, וזהו ג"כ מ"ש בד"ה וידבר כו' וארא, וז"ל אך כ"ז הוא בגילוי המשכת המדות אהוי"ר שהוא יחוד הוי' באלקים כשכבר נמשך בבחי' אלקים, והיינו כי שם אלקים הוא בחי' מגן ופרוכת המפסיק בין אצי' לבריאה כמ"ש בד"ה ואתה תצוה את בנ"י, אבל ושמי הוי' דהיינו שם הוי' לבדו קודם שבא לידי גילוי המשכה במדות כו'. לא נודעתי להם אלא ע"י מ"ת שעי"ז יתגלה שם הוי' ממש ולא ע"י התלבשות והסתר שם אלקים יעו"ש, והיינו שיתעלו באצי' ממש למעלה

מהפרסא כו׳ יעו״ש וא״כ זהו שע״י מ״ת נמשך אנכי הוי׳ אלקיך שבחי׳ הוי׳ ממש יהי׳ אלקיך משא״כ קודם מ״ת קיבלו מבחי׳ אור המאיר בעולם הבריאה ע״י הפרסא שבין אצילות לבריאה והיא ג״כ המשכה פנימית וע׳ בת״א פ׳ לך בד״ה והבדילה הפרוכת לכם. ע׳ ילקוט בפי׳ אנכי במלאכים אדנותו בהם, וזהו אד׳ בם, ולכן יש שם אל בכל מלאך מיכאל כו׳ ועד״ז אנכי הוי׳ אלקיך, וזהו שבק״ש אומרים הוי׳ אלקינו ע״ד אדנותו בהם וע״ש לאמר שיהיו משיבים על הן הן והתשובה ע״ז הוא פסוק ראשון דק״ש)* והנה כדי שיומשך שם הוי׳ להיות אלקיך צ״ל ההמשכה מבחי׳ אנכי כמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה באתי לגני בפי׳ אריתי מורי.

קיצור. בשעת קבלת התורה ע״י דיבור אנכי נמשך שם הוי׳ בכאו״א מישראל ואע״ג שבלא״ה ישראל עבמ״ח וכתיב כי חלק הוי׳ עמו והם פנימי׳ יותר ממלאכים וכש״כ משאר, עמ״ש בד״ה ולא יאמר עוד שמך אברם. מ״מ היינו קיבלו משם הוי׳ ע״י המגן דשם אלקים וע״י התורה נמשך גילוי עצם שם הוי׳.

ג) **עוי״ל** המכוון ששרש נש״י מצד עצמם הוא בהמדות היינו ז״א הנק׳ ישראל עמ״ש בלק״ת בד״ה הים ראה וינוס וע״י דיבור אנכי האיר בהם שם הוי׳ שהוא בחכמה וכמ״ש בד״ה ויצוום אל בנ״י, ועמ״ש מזה ע״פ עולת תמיד שזהו פי׳ ישראל מתקשראן באורייתא ישראל ז״א מתקשראן באורייתא חו״ב ואורייתא חו״ב מתקשראן בקוב״ה עת״י כו׳.

קיצור, אות ג׳, נש״י שרשם מז״א ומה שם בנו בני בכורי ישראל וע״י דמתקשראן באורייתא עלייתם בחכמה שבה מלובש אוא״ס.

ד) **עוי״ל** כמ״ש בד״ה שחורה אני ונאוה בנות ירושלים דרוש השני, ובהביאור המתחיל ביאור ענין שחורה אני וז״ל בנות ירושלים הם הנשמות שבאצי׳ שעם היות שמדורם ומשכנם באצי׳ עצמו ואין להם ירידה בבי״ע הנה חיותם וקיומם הוא מבחי׳ אותיות כי ס״ר נשמות הן ס״ר אותיות שבתורה והאותיות הם בחי׳ כלים אלא שהנשמות הן מבחי׳ פנימיות הכלים היינו אותיות המח׳ משא״כ ע״י ירידת הנשמות בבי״ע נעשית בבחי׳ כלה ואז מקבלת היחוד העליון שהוא המשכת האורות כמ״ש בדרוש שארה כסותה ועונתה שארה הוא מבחי׳ כלים וכסותה לבושים ומקיפים, ועונתה המשכת אורות שלמעלה מבחי׳ כלים כי שרש יחוד זה נמשך מיחוד פנימי דאו״א שהוא אור חדש הנמשך מכתר ועתיק מא״ס כו׳. וגם כמ״ש באגה״ק סימן כ׳ שהנשמות דאצילות שנמשכו מהכלים אין הקו מאיר בהם כמו בהכלים דע״ס ממש וע״י ירידתם בגוף וקבלת התו׳ יאיר בהם הקו מאוא״ס וזהו״ע האורות כו׳, וזהו אנכי הוי׳ אלקיך היינו המשכת אור מבחי׳ אנכי ע״י שם הוי׳ להיות אלקיך ממש, ועמ״ש בד״ה הוי׳ לי בעוזרי שיהי׳ בחי׳ קליטה וזהו ג״כ ההפרש בין בחי׳ עומדים ובין בחי׳ מהלכים

דק״ש) : כ״ה בב׳ כת״י בלי התחלת חצאי עיגול.

ובמק"מ פ' משפטים צ"ז עונתה גימ' הוי' צבאות וא"כ אף שמקודם שרשם ג"כ בשם הוי' י"ל כמו בתפארת הכלי ג"כ שם הוי' ועכ"ז לא דמי כלל להאור.

(ד) עוי"ל שרש נש"י מהכלים שהם אותיות וע"י ביום חתונתו זה מ"ת מקבלים גילוי האור ממש.

ה) עמ"ש ע"פ רכב אלקים כו' אד' בם ושם סעי' ח' ושמו של הקב"ה משותף בשמו של מלאך שהם אין תופסים מקום לפני חיות אלקות השורה בתוכם כמ"ש בת"א פ' תשא בד"ה שמאלו וכענין נוני ימא, ועד"ז ע"י התורה אנכי הוי' אלקיך כמו אד' בם אלא שבנש"י מאיר בחי' שם הוי' והיינו ע"י כי תרכב על סוסיך ושם סעי' ט' שזהו"ע שמעה עמי כו' אלקים אלקיך אנכי וזהו כפי' הב' דלעיל אות א'.

ואו) ענין אנכי פי' רבינו ז"ל עפ"י ביאורו מאמר הזהר פ' ויחי דרל"ט א', ויקרא אל משה הכא אלף זעירא כו' כי יש אתוון זעירין שהם במל' ואתוון רברבין שהם בבינה כו'. (הג"ה ע"ד ה' גדולה לאה ה' קטנה רחל עמ"ש ע"פ חנון ורחום הוי' ארך אפיים וגדל חסד, ועפ"י הזהר תרומה קל"ב א' בענין א"ב אל אדון ואל ברוך כו' עכ"ה) לפי שבינה נק' רחובת הנהר כו' והוא ע"ד ההפרש בין אני שהוא במל' ובין אנכי שהוא בכתר שפי' המילות של שניהם שוים אלא כי אנכי מורה כשמדבר ברוממות והגבהה שזהו בחי' כתר משא"כ אני כו'. ולכן ההפרש בין אני לאנכי הוא באות כ' שמורה על הכתר כמ"ש בפרדס בשער האותיות אות כ' בשם התיקונים ובזהר בראשית ד"ג משמע שמורה על הכסא והכל א' כמ"ש בפנ"י פ' מקץ ע"פ רק הכסא אגדל ממך עכ"פ אנכי מורה על הכתר, ולפי מ"ש שהיא דוגמת אתוון רברבין וענין א"ר כל אות כולל בו כמה בחי' א"ב דאל אדון ועמ"ש מענין אתוון רברבין ע"פ הזהר פ' פנחס דרל"ו ב' שמע ע' רברבא ועפי"ז י"ל דלכן בעשה"ד יש תר"ך אותיות שהם כוללים תרי"ג מצות התורה וז' ימי בראשית הרי כל אות כולל בו הרבה בחי' מאד לפי שנמשכו מבחי' אנכי ונק' פום ממלל רברבין ע' מא"א אות פ' ס"ב וכמ"ש במ"א שהם אותיות החקיקה שהם למעלה מאותיות הכתב כו'.

קיצור. אנכי לגבי אני דוגמת אתוון רברבין לגבי אתוון זעירין וכמו א"ב אל אדון לגבי אל ברוך ולכן בעשה"ד נכללו כל תרי"ג מצוות כו'.

ז) בגמ' דשבת ס"פ הבונה דק"ה ע"א אנכי נוטריקון אנא נפשי כתבית יהבית, ופירש"י אנא נפשי אני בעצמי, ומהרש"א כ' ר"ל שהקב"ה בעצמו נתנה כתובה וכדכתיב והלוחות מעשי אלקים המה כו' ובשל"ה שבועות קצ"ב כתבית קאי על תשב"כ יהבית תשבע"פ וגם ע"ד יהיב חכמה לחכימין כו' ובמא"א א' ק"ג אנא הוא המל' נפשי היא פנימית המל' שהיא נשמתא לבחי' מל' ועמ"ש מענין פנימית המל' בלק"ת בשה"ש ע"פ אחת היא יונתי כו' ששרשה מכתר חכמה כו', וזהו כתבית יהבית שהמשכה זו נמשך ע"י המשכת התורה בגשמיות כו', ואפ"ל דהנה כתיב נשבע ה' בנפשו וי"ל ע"ד

מ״ש בזהר פ׳ אחרי דס״ו ע״ב בפי׳ בי נשבעתי נאום ה׳. דר״ל שז״א הנק׳ הוי׳ נשבע בא״א המלובש בו וכ״כ באד״ר דק״ל ע״א וזהו פי׳ בנפשו ועד״ז בשבת שבת וינפש ר״ל שנתעלה לבחי׳ נפשי הוא א״א כו׳. וז״ס הנשמה יתירה שנמשך בשבת ע׳ בת״א בד״ה ויקהל משה וא״כ פי׳ אנא נפשי אנא היינו ז״א ונפשי היינו א״א וה״ס פנימית רצונו ית׳ עוי״ל פי׳ אנא נפשי כתבית עפמ״ש במ״א דיו שהוא אש שחורה ע״ג אש לבנה דיו בחי׳ יו״ד דשם הוי׳ דשם היינו ה׳ אצבעות כבי׳ יד ימין והקולמוס זהו אות ו׳ ובו וע״י נמשך הדיו על הספר שהוא ה׳ תתאה וז״ס יחוד העליון וקולמוס עם האותיות גימ׳ רמ״ח שכל רמ״ח אברים מרגישים בהמשכה זו כו׳ וע׳ מענין קולמוס במא״א אות ק׳ סכ״ז ומענין ספר אות סמך סכ״א ובזח״ב פ׳ יתרו ד״ע א׳ ובפ׳ ויקהל ד״ר מענין ספר זכרון כו׳, ומענין דיו אות ד׳ סי״א. וזהו נפשי כתבית שר״ל השם הוי׳ ממש נמשך בכתב התו׳ יהבית כי ז״ס יחוד העליון שיומשך שם הוי׳ בנשמות כו׳.

קיצור. אנא מל׳, נפשי פנימית המל׳, או אנא שם הוי׳ ז״א, נפשי שם ה׳ דלעילא א״א, ענין כתבית, כי אש שחורה יו״ד ה׳ אצבעות ה׳ קולמוס ו׳ ספר ה׳ אחרונה. יהבית שיומשך הגילוי בנש״י.

ח) **עוי״ל** בפי׳ אנא נפשי כו׳. דהנה איתא בפסיקתא ובשוחר טוב ובילקוט ע״פ הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים כד״א אנכי הוי אלקיך ור״ל כי עשרה בנים הם ע״ס אכן אנכי הוא כתר הממשיך אוא״ס ב״ה באצילות הוא טוב לך מהמשכות ע״ס. כמ״ש מזה בביאור ע״פ וכל בניך לימודי הוי׳ ספ״ג, ולכאורה קשה הרי הכתר הוא ג״כ מחשבון ע״ס וא״כ איך יאמר טוב מעשרה כו׳. וצ״ל עדמ״ש במד״ר פ׳ כי תשא פמ״ב דקנ״ז ב׳, בפי׳ אחד עשר יום מחורב במיוחד שבעשרה חטאתם בשמי כו׳ ראש לכל הדברות אנכי הוי׳ כו׳, א״כ נק׳ אנכי בחי׳ שלמעלה מע״ס חד ולא בחושבן והיינו כמ״ש האריז״ל שבכתר יש ב׳ בחי׳ היינו בחי׳ א״א הוא שורש הנאצלים כדמיון ההיולי והוא כחשבון ע״ס אכל בחי׳ עת״י שהוא פנימית הכתר הוא אינו בחשבון ע״ס ועמ״ש בפי׳ חד ולא בחושבן בת״א פ׳ וירא בד״ה פתח אליהו וזהו שנק׳ אחד עשר, ולכן בקטורת הי׳ י״א סמנים כי הקטורת העלאת מ״ן לעורר למעלה מעלה ע״ד בכל קראינו אליו כו׳, וזהו״ע אנא נפשי כתבית פי׳ אנא הוא שם הוי׳ שמורה על התלבשות אורו ית׳ בע״ס כנודע נפשי הוא בחי׳ אנכי חד ולא בחושבן כתבית שכ״ז נמשך בתורה.

קיצור. ע״ס נפשי עת״י חד ולא בחושבן וזהו י״א ימים מחורב.

ט) **אשר** הצאתיך מאמ״צ ע׳ מד״ר בשלח פכ״ה בפי׳ כי הוי׳ אלקיך מביאך אל ארץ טובה ורחבה, דקאי על געה״ע ועוה״ב, ועמ״ש ע״פ הזהר פ׳ אחרי דע״ז ע״פ ואיש כי יקח אחותו ההפרש בין המשכה שבג״ע ובין ההמשכה להחיות העולמות ובזהר ר״פ נח אלה פסל כו׳ ונהר יוצא שפע פנימית וזהו אשר הוצאתיך מאמ״צ חיות העולמות להיות מקבל שפע הפנימית ונהר יוצא כו׳ ושפע הפנימית מכח״ב משא״כ שפע החיצוני׳ מאחוריים של

ז"ת כו', ובמ"א נת' ארץ טובה היא בחי' אחותי בת אבי כי בחכ' יסד ארץ וכונן שמים ז"א בתבונה, גם אמור לחכמה אחותי את לכן היא ארץ טובה כו', ארץ אשר ה' דורש אותה, משא"כ אמ"צ בחי' ושפחה כו'.

קיצור. אמ"צ חיות העולמות מז"ת ארץ טובה ורחבה תוס' אור מג"ר כח"ב וזהו אשר הוצאתיך מאמ"צ.

יו"ד) **ירושלמי** פ"ד דסוכה ה"ג בענין אני והוא הושיעה נא, אשר הוצאתיך מאמ"צ, הוצאתיך כתי' חסר כאלו הוציא א"ע ואע"ג דבספרים שלנו הוא מלא מצינו כיוצא בזה שהש"ס חולק (קה"ע) ע' בת"א פ' בראשית בד"ה אעשה לו עזר בפי' ג' השכינה ובביאור מאמר הזהר ע"פ דומה דודי לצבי בפ' בחוקתי וסד"ה ואולם חי אני וע' באגה"ת פ' פ"ו וז"ל בפי' ובפשעיכם שולחה אמכם דהיינו שירדה השפעת בחי' ה' תתאה הנ"ל ונשתלשלה ממדריגה למדריגה למטה מטה עד שנתלבש' השפעתה בע"ס דנוגה המשפיעים שפע וחיות ע"י המזלות כו' עכ"ל, משא"כ בזמן שבהמ"ק קיים מוכח שלא נתלבשה בנוגה וכמובן ממ"ש בת"א בד"ה וישב יעקב גבי והנה בזמן שבהמ"ק קיים היה נמשך בחי' זו רעו"ד מגילוי אוא"ס ב"ה בהיכל קהק"ד כו', אך בזמן שאין בהמ"ק קיים כתיב ובקשתם משם כו' יעו"ש בד"ה במדבר סיני באוה"מ דרוש השני בענין מדבר במ"ם פתוחה כו' וזהו אשר הוצאתיך מאמ"צ כאלו הוציא א"ע כו', ע' באגה"ק סי' ד' בענין אין ישראל נגאלין אלא בצדקה, ועפי"ז יש לתרץ מה שהקשו המפרשים למה לא נאמר אשר בראתי שמים וארץ שהוא יותר פלא, ועם הנ"ל הוא מתורץ כי אשר הוצאתיך כאלו הוציא א"ע זהו ענין גדול יותר.

קיצור. ענין כאלו הוציא א"ע מהתלבשות המל' בק"נ אלא תאיר בבי"ע ע"י התלבשותה בהיכל קד"ק דבריאה.

יא) **בסידור** בד"ה ששת ימים תאכל מצות פי' מ"ש אשר הוצאתיך מאמ"צ ולא כתי' בורא שמים וארץ כי בריאות העולם הוא מאין ליש היינו מבחי' שהוא אין והארה והוא בחי' מל' דבר ה', אבל פי' אנכי הוי' היינו ההמשכה ממהר"ע ית', וזהו אשר הוצאתיך מאמ"צ שמקור התהוותם רק מבחי' מל' וע' בזח"ב פ' שמות דמ"ט ע"א ע"פ ויסר את אופן מרכבותיו אעביר וסליק לההוא אתר קדישא עילאה כו' ר"ל בחי' מל' שמשם שורש ג"כ לקבלת שפע מצרים כו' ע' זהר ס"פ משפטים בפי' גדי בחלב אמו, ועמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו ובד"ה כי עמך מקו"ח וע' בד"ה רני ושמחי דרוש השני בענין וצדקתך ירננו כו' אבל מלמעלה למטה אשר אנכי מצוך היום כו'.

קיצור. בריאת שמים וארץ הוא יש מאין ר"ל מבחי' מלכות אבל יצי"מ שיהי' גילוי אנכי כו'.

יב) **עוי"ל** עפמ"ש בלק"ת ס"פ שלח בד"ה אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ דרוש השני בהביאור פ"ג וז"ל, ואמנם באצילות

שייך ג״כ יצי״מ כי גם אצי׳ הוא בבחי׳ מיצרים וגבולים ונק׳ מדות כו׳ שהם בבחי׳ מדה וגבול משא״כ למעלה מאצילות כי הנה עיקר בחי׳ המיצרים וגבולים זהו מעולם התיקון שהאורות מועטים והכלים מרובים כו׳, ולכן עלייתם מאצי׳ בלמעלה מאצי׳ נק׳ יצי״מ כו׳ ע״ש, והיינו שם אלקים נק׳ מצרים דקדושה שהיא שרש בחי׳ כלים המגבילים ולפי״ז יצי״מ זהו שיהי׳ גילוי שם הוי׳ ממש כמ״ש בת״א בד״ה וידבר כו׳, וארא כו׳, בענין ושמי הוי׳ לא נודעתי כו׳, ולכן זהו גבוה מבריאות שמים וארץ כו׳, שהי׳ מבחי׳ שם אלקים בראשית ברא אלקים כו׳. עוי״ל מצרים מיצר מי שמסתיר מבחי׳ גילוי מי ברא אלה ויצי״מ שיהי׳ גילוי מי ברא מי אלה אותיות אלקי׳ אך כשהוא בבחי׳ גילוי משא״כ מצד בראשית ברא אלקים הנה שם אלקים יסתיר כ״א דוקא ביצ״מ ממיצר מי נמשך גילוי מי ברא אלה כו׳.

קיצור. יצי״מ מבחי׳ כלים ששרשם משם אלקים שיהי׳ גילוי שם הוי׳, וגילוי מי ברא אלה.

יג) **בפי׳** אנכי הוי׳ אלקיך במד״ר פ׳ יתרו אבל לא יחדת שמי כו׳ אלקי ישראל ע״ש פכ״ט, והענין י״ל ע״ד שפי׳ רבינו ז״ל, בד״ה אין עומדין להתפלל דפי׳ שמע ישראל הוי׳ אלקינו כמו אלקי אברהם שנק׳ כן לפי שהי׳ מרכבה אליו ית׳ ובטל אליו ית׳, ועד״ז מה יפה ירושתינו שיש בחי׳ זו בכל אחד שיהי׳ מרכבה אליו ית׳ דהיינו מאמר השבטים ליעקב כשם שאין בלבך אלא אחד כך כו׳, והו״ע מרכבתא עילאה ומרכבתא תתאה עכ״ל, והענין דהנה המחקרים הקשו עמ״ש אלקי אברהם אלקי יצחק כו׳ זה שמי לעלם כו׳ דלכאורה שבח יותר מה שהוא אלקי השמים והארץ כהובא בכוזרי מ״א סי׳ כ״ה שתירץ לפי שבענין השבח דבריאת שמים וארץ, כל העולם שוין, אבל בבחי׳ הנפלאות שעשה ע״ז מיוחדין האבות וע״כ זה שמי כו׳, והיינו כנ״ל סעי׳ י״א וגם כמ״ש במ״א שיש ב׳ זיווגים באו״א הא׳ זיווג החיצוני׳ להחיות העולמות הב׳ זיווג הפנימית להוסיף אור כו׳, וע׳ בהרמ״ז פ׳ בשלח דנ״ד א׳ ועז״נ אשר הלכו כו׳ לעשות לו שם, וזהו״ע אלקי אברהם כו׳ כי האבות הן הן המרכבה שעי״ז ממשיכים אור חדש מא״ס ממש בחו״ב כמבואר בת״א פ׳ יתרו בד״ה ענין האבות הן הן המרכבה וכמו״כ יש כח זה בכ״א מישראל בבחי׳ היותו מרכבתא תתאה וע״כ נאמר אנכי ה׳ אלקיך לכל אחד ע״ד אלקי אברהם כו׳ וכמ״ש בילקוט במקומו פ׳ יתרו רמז רפ״ו ד״פ ע״ד וז״ל, כך הקב״ה כשהיה מדבר כל אחד מישראל היה אומר עמי הדיבור מדבר אנכי הוי׳ אלקיכם אין כתיב כאן אלא אנכי ה׳ אלקיך כו׳ עכ״ל. והנה שמע ישראל הוא קבלת הדיבור אנכי לכן נאמר בו הוי׳ אלקינו כו׳. ע״ד אלקי אברהם שע״י קבלת עומ״ש בבחי׳ הביטול ממשיכים תוס׳ וריבוי אור שלמעלה לאין שיעור מהאור של חיות העולמות כו׳ כנ״ל, ועפ״ז י״ל ענין מ״ת כי אברהם המשיך בחי׳ זו ע״י שהי׳ מרכבה ממש בחי׳ הלוך ונסוע משא״כ אנו ממשיכים זהו ע״י התומ״צ וזה נמשך ע״י מ״ת כו׳.

———●———

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים הקשו אמאי לא נאמר בורא שמים וארץ, וגם שנזכר זה בדיבור זכור את יום השבת לקדשו מ"מ הול"ל גם כאן. אך כה"ג הקשו מ"ש אלקי אברהם אלקי יצחק אלקי יעקב זה שמי לעלם וזה זכרי כו' דגם שם קשה דיותר שבח הול"ל אלקי השמים והארץ כמ"ש בפ' חיי וכנזכר קושיא זו בספרי המחקר בכוזרי מ"א סי' י"א י"ב ותשובתו ע"ז סי' כ"ה לפי פשוטו מפני שע"י האבות נתפרסם גילוי אלהותו והתחברות דבר ה' אליהם להנהיג אותם ולעשות להם נפלאות משא"כ מצד היותו בורא שמים וארץ הרי כל בנ"א שוים בזה כו'. ותוכן הענין שמצד בריאת שמים וארץ ההנהגה ע"פ מנהגו של עולם ואין גילוי כלל רק מלובש בבחי' העלם וע"ז אמר עד מתי יתנהג העולם באפילה, אברהם התחיל להעיר מי העיר ממזרח במד"ר בא פט"ו, והוא מ"ש אשר הלכו אלקים לפדות לו לעם ולשוב לו שם כו', כי יש ב' הנהגות הא' משם אלקים גימ' הטבע אכן אתה אל מסתתר ושרשו מיחוד חיצוני' דאו"א הב' הנמשך מגילוי שם הוי' שמזה יוצאים נסים מופלאים ונמשך מיחוד פנימי דאו"א וזהו לשום לו שם ע"ד יה"ר ש"מ כו' וכמ"ש ותעש לך שם כהיום הזה וזה נמשך ע"י האבות שהן הן המרכבה כמבואר בת"א באריכות פ' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה ולכן נאמר אלקי אברהם כו' זה שמי לעלם כו' שהרי דוקא ע"י האבות נמשך אוא"ס בתוס' וריבוי אור עד שיאיר בגילוי ממש וזהו הן לה' אלקיך השמים כו' רק באבותיך חשק ה' (מקדשי שמך אזכיר את שמי כו') כמ"ש בזהר ויחי דרי"ו ע"ב.

ב) **וזהו"ע** מ"ת שניתן כח זה לישראל שגם הם יוכלו להמשיך בחי' זו שיהי' הוי' אלקיך כמו אלקי אברהם כו', והיינו ע"י תומ"צ שבהם וע"י יוכלו ג"כ להיות בבחי' מרכבה כי המצות הן בבחי' רו"ש וכמ"ש בד"ה וכל העם רואים ובד"ה וקבל היהודים ועוד כי על ג' דברים העולם עומד שהן תורה עבודה וגמילות חסדים הן מבחי' ג' אבות גמ"ח אברהם עבודה יצחק ויקם עדות ביעקב כו', והן ג' בחי' מחדו"מ כמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון וע"י ביטול זה בג' בחי' מחדו"מ ממשיך ענין הוי' אלקיך כמ"ש בסידור בד"ה הקול קול יעקב ושם נת' דג"כ צריך להפוך המדות וזהו ג"כ ענין ג' אבות, ועמ"ש ע"פ ובגפן שלשה שריגים כו', וזהו כעין מ"ש רכב אלקים רבותיים אלפי שנאן שבחי' אלקים נתעלה ע"י מרכבה שלו כמ"ש הפי' בת"א פ' יתרו סד"ה זכור דקי"ט ע"א וע"ז אד' בם, שמבחי' אלקותו מאיר בהם ממש עד שהמלאך יוכל לומר על עצמו בשם הוי' מפני שהוא בבחי' ביטול כמ"ש בת"א פ' כי תשא בד"ה שמאלו תחת לראשי וכענין נוני ימא. ועד"ז ע"י התורה נמשך אנכי ה' אלקיך כמו אד' בם אלא שהוא מבחי' גבוה יותר משם אד' אלא מבחי' אנכי כו' ועמ"ש מזה ע"פ אנכי ה' אלקיך סעי' ה' וע"פ רכב אלקים רבותיים ולכן בפסוק ראשון דק"ש נאמר שמע ישראל הוי' אלקינו שהוא קבלת דיבור אנכי הוי' אלקיך וזהו שארז"ל מהיכן זכו לישראל לק"ש

ממ"ת פי' זכו היינו ענין הוי' אלקינו כו' שכדי שיהי' בבחי' מרכבה אליו וכמ"ש לסוסתי ברכבי פרעה דימתיך רעייתי מרכבות עמי נדיב שה"ש ו' י"ב, ובמד"ר עמי נדב חי העולמים י"ל כי המרכבה דאבות כענין שנא' ארי שור נשר אבל מרכבה דמ"ת כי תרכב על סוסך אותיות דס"ג שהם רצים למעלה יותר וכן למטה. במא"א אות סמך ס"ה סוס נק' המל' והזכר הרוכב עליה ובאות ריש שסעי' יו"ד רכיבה נק' הזיווג ועפי"ז י"ל ענין דבר גדול מעשה מרכבה שממשיך מבחי' גדול כו', והיינו ע"ד אימתי גדול הוי' כשהוא בעיר כו' בזח"ג ויקרא ד"ד שע"י יחוד זו"נ מאיר מבחי' גבוה יותר היינו מבחי' שמו הגדול ומה שהויות דאביי ורבא נק' דבר קטן י"ל כי זהו עדיין בחי' אירוסין כמ"ש בד"ה תורה ציוה, אבל דבר גדול זהו בחי' נשואין וזהו"ע השפעה פנימיות התו' כו', וע' בפי' אנכי הוי' אלקיך לעיל ע"פ אנכי כו' סעי' י"ג ותחלת סעי' ב' ומ"ש מזה בד"ה אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, בפי' ואהבת את הוי' שיהי' הוי' בבחי' אלקיך כמו אלקי אברהם כי כשם שיש מרכבה עילאה כך יש מרכבה תתאה ע"ד כשם שאין בלבך אלא אחד כך כו', בת"א בד"ה זכור דעמלק והרי גם על מרכבה תתאה אמרו דבר גדול כו' כנ"ל.

ג) **ועמ"ש** עוד בפי' אנכי הוי' אלקיך ע"פ אנכי הוי' אלקיך סעי' א', דיש שני פי' הא' שנת' בד"ה כי המצוה הזאת ובד"ה שובה ישראל דרוש השני דפי' הוי' היינו אצי' הב' כמ"ש בד"ה זכור ושמור ובד"ה שובה דרוש השני דבחי' שם הוי' זהו שנמשך מבחי' אנכי ממש ור"ל ע"ד שם הוי' שלפני האצי' או שנמשך תוס' אור באצילות, ע"ד ועתה יגדל נא י' רבתי, וביאור הענין כי הנה פי' אנכי כמ"ש סעי' ו' ע"ד ההפרש בין אני לאנכי, וזהו אנא נפשי כתבית יהבית כמש"ש ס"ז וס"ח, וזהו אשר הוצאתיך מארץ מצרים כמ"ש ס"ט וסעי' י"א וסעי' י"ב, ובזה יובן ענין ירידת הנשמות צורך עלי', כמש"ש סעי' ד', ועי"ש ג"כ ס"ב וס"ג.

וידבר אלקים כו', אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום, צ"ל לשון מפי הגבורה שהרי נק' תורת חסד ובגמ' אמרי' רחמנא כו' וגם מ"ש בגמרא אלו ואלו דא"ח למה נזכר שם אלקים והוא כמ"ש כאן וידבר אלקים הרי התורה נק' תורת הוי', ל"ת תלוים בי"ה ועשה בו"ה, וגם להבין מעלת מ"ת והלא קיים אברהם אבינו כל התורה כלה עד שלא נתנה כמ"ש וישמור כו' מצותי חוקתי תורותי, הנה כתיב וידבר אלקים כו' אני הוי' כו' וארא כו', ופי' בזהר אני הוי' כולא חד כי הוי' הוא אלקים, וביאור שני שמות אלו הוי' ואלקים הנה אלקים לשון רבים כמ"ש כי

אלקים קדושים הוא, והוי׳ הוא אחד, והענין דהנה כתיב גדול הוי׳ ומהולל מאד כו׳ וארז״ל אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו כו׳ כי מה שנק׳ גדול הוא ע״ש גדולתו ית׳, והתפשטות אורו ית׳ להוות ולהחיות מאין ליש כל העולמות הנאצלים והנבראים כו׳ ריבוי רבבות עולמות עד אין קץ ומספר כמ״ש היש מספר כו׳, הנה בחי׳ גדולה זו לא שייך כ״א בהמשכת אורו זיו והארה בעלמא בחי׳ מלכותו ית׳ מלכותך מלכות כל עולמים. אבל לגבי הקב״ה בכבודו ובעצמו אין זה נק׳ גדולה כלל, וכולא קמי׳ כלא״ח לית מחשבה תפיסא ביה כלל, וכמ״ש ולגדולתו אין חקר כו׳, והענין דהנה כתיב מה רבו מעשיך ה׳, וכתיב מה גדלו מעשיך, מה רבו מעשיך קאי על עולמות התחתונים וכל הברואים שבעוה״ז שמתחלקים להרבה מיני מדריגות כמו בדומם צומח חי כמה מיני דומם כו׳, וכמה מיני צומח שאין כל אחד דומה לחבירו בטעמם וגידולם כו׳. אך מה גדלו מעשיך קאי על עולמות עליונים מלאכים ונשמות שמתענגים על ה׳ בהשגתם באור א״ס ב״ה, ואין תענוג אחד דומה לחבירו. וכמארז״ל עתיד הקב״ה להנחיל לכל צדיק ש״י עולמות, והנה העולמות הם בחי׳ כלים להשראת והמשכת אוא״ס ועונג העליון שנמשכו ע״י המצות, וכל מצוה ומצוה יש לה המשכה מיוחדת וכן אין מהות צדיק אחד דומה לחבירו בעבודתו, וכל א׳ נכוה כו׳ לכן עתיד להנחיל לכל צדיק ש״י עולמות להיות נהנין ומתענגין על ה׳ לכל חד לפום שעו״ד והנה בחי׳ זיו השכינה מקור לכל ריבוי ההשגות והעולמות נק׳ בחי׳ עיר אלקינו, אלקים לשון רבים, כי עיר נק׳ מה שמקובל מכמה בתים ובתים הם צירופי אותיות כמ״ש בס״י ב׳ אבנים כו׳, וכללות כל הצירופים שבע״מ שבהן נתהוה ריבוי העולמות נק׳ עיר אלקינו לשון רבים ע״ד התפשטות גדולתו ית׳ בכמה מיני מדריגות וריבוי התענוגים לכל חד כו׳ כמו עד״מ השכל בעודו במוחו ושכלו הכוונה אחת וכשבא בגילוי בדיבור מתחלק להרבה מיני אותיות וצירופים וזהו אימתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר אלקינו, שמתהוים ריבוי רבבות עולמות וכולם בטלים בבחי׳ ביטול לשם הוי׳ משא״כ הוי׳ קודם שבא לידי המשכה בבחי׳ גילוי בעיר אלקינו נק׳ הוי׳ אחד וזהו״ע יחוד הוי׳ ואלקים כי גדול הוי׳ ומהולל מאד בבחי׳ גדולתו ית׳ שמתפשט מריש כ״ד וכולן בטלים ונכללים באורו ית׳. וזהו וידבר אלקים כו׳ אני הוי׳ כו׳, וכולא חד עד״מ שע״י ריבוי עבדיו בזה ניכר גדולת המלך, וכך למעלה ע״י בחי׳ עיר אלקינו גדול הוי׳, משא״כ קודם שנמשך האור להחיות העולמות לא שייך לשון גדולה רק כמארז״ל קודם שנבה״ע היה הוא ושמו בלבד, כו׳, ולגדולתו אין חקר כתיב, וזהו פי׳ הפסוק סוף דבר את אלקים ירא כו׳, כי בבחי׳ שם הוי׳ עצמו לית מח׳ מב״כ ולכן כדי לבוא בבחי׳ ואהבת את הוי׳ אלקיך כו׳ להיות אהבה למהו״ע ית׳ ולית מח׳ תב״כ כו׳, צ״ל תחלה ע״י בחי׳ שם אלקים שיתבונן בגדולת אוא״ס ב״ה הממכ״ע וביטולם באורו ית׳. ומזה ישוב לאהבת ה׳ דלית מח׳ תב״כ (וזהו יחוד הוי׳ ואלקים) כוונת יעקב בתפילתו והי׳ הוי׳ לי לאלקים, כי הנה כתיב שמש ומגן הוי׳ אלקים כו׳ שכמו שהמגן נרתק להשמש להגן בכדי שיוכל לסבול אור השמש, כך שם אלקים מגין

לשם הוי' ב"ה, כי פי' שם הוי' שמהווה כל העולמות בבחי' גילוי אוא"ס ולא היו העולמות בבחי' יש כלל רק בטלים ונכללים בא"ס ב"ה ובחי' אלקים מכסה ומסתיר על אור ה' שלא יתגלה בגילוי רב, ויש ק"ך צירופים אלקים והן כמה מיני צמצומים רבות מדריגות עד שיתהווה העולמות בבחי' גבול ונראה ליש ודבר בפ"ע, והמשל לזה מבחי' אור השכל כשבא בגילוי השכל באותיות הדיבור אעפ"י שהאותיות מעלימים ומסתירים על אור השכל כמו שהוא בעודו בשכלו ותבונתו אעפ"כ נק' גילוי השכל באותיות הדיבור בלי לבוש, משא"כ כשמלביש השכל בלבוש משל זר שאינו מסוג אותו השכל כלל, הגם שמתוך המשל יוכל לבוא ג"כ על השכל אך זהו בחי' לבוש המעלים ומסתיר לגמרי כו' כמו"כ למעלה בחי' אלקים הוא מגן ומסתיר והוא בחי' מסך המפסיק שלא יתגלה אור הוי' ב"ה, וזהו כוונת יעקב בתפילתו והי' הוי' לי לאלקים כו' ששם הוי' עצמו יאיר למטה ע"ד בחי' התגלות שם אלקים. אך הנה עיקר היחוד וההמשכה שהמשיכו האבות היה למעלה בעולמות עליונים ולמטה בנפש האדם היה ההתגלות מבחי' אל שדי בחי' צמצום כו', כיון שעבודתם הי' ברוחניות ע"י אהוי"ר לא המשיכו למטה מטה כמ"ש במ"א, אך במ"ת זכו שיומשך גילוי שם הוי' למטה במעשה המצות המלובשים בדברים גשמיים ציצית ותפילין כו', להיות בהן וע"י התגלות אורות עליונים תרי"ג וז' דרבנן תר"ך עמודי אור בכתר עליון וסכ"ע שלמעלה מעלה מהשתלשלות העולמות עליונים ותחתונים והוא ע"ד לחכימא ברמיזא כו' ששכל עמוק שא"א לומר בדיבור כו', בא ברמז במעשה כו', וכך מעשה המצות רומזים וממשיכים אור עליון והכח לזה שע"י מעשה המצות בדברים גשמיים יתגלה שם הוי' בחי' סוכ"ע הנה יש ב' שמות הוי', הוי' הוי' ופסיק טעמא כו', הוי' דלתתא בחי' ממכ"ע יו"ד חכמה כו', ה' בינה כו', שהוא בחי' האור המלובש בע"ס דאצי' שצ"ל תחלה יו"ד צמצום וה' התפשטות כו', אבל בחי' שם הוי' דלעילא הוא בחי' סוכ"ע שמים וארץ אני מלא בהשוואה אחת, וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים וארץ כו' שכשם שאינו מושג בעולמות התחתונים כמו"כ אינו מושג בעולמות העליונים בשוה ממש שהוא בבחי' א"ס דלית מח' תב"כ, ולכן במ"ת שהמשיכו להיות גילוי שם הוי' דלעילא בחי' סוכ"ע ע"כ יוכל להתלבש במעשה המצות בעשי' גשמיות כי בחי' אצי' ועשי' שוין לפניו ית', וזהו יפה שע"א בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב כו', כי חיי העוה"ב נמשך משם הוי' דלתתא ביו"ד נברא עוה"ב כו', משא"כ בתשובה ומע"ש שע"י נעשה גילוי שם הוי' דלעילא כו'. והנה כתיב וידעת כו', כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל כו'. פי' בארץ מתחת הוא בחי' ממכ"ע, והר"ע שם הוי' דלתתא וכולא חד וכנ"ל וכמו"כ בשמים ממעל היינו סוכ"ע אשר שם ג"כ ב' בחי' הוי' ואלקים והיינו בחי' תורה ומצות, כי תורה מח"נ ול"ב נתיבות החכמה הן ל"ב אלקים שבבראשית והמצות הן בחי' שם הוי' דלעילא ל"ת בי"ה ו"ה בעשה כו', והענין כי התורה נק' מזון לנפש שנמשך בפנימיות כמ"ש ותורתך בתוך מעי כו', כי התורה נמשלה לכמה בחי' לחם ויין ושמן והוא כמ"ש לחם לבב אנוש יסעד, פי'

אנוש לשון חלישות דהיינו שנמשך אחר תאוות ותענוגים גשמיים שמזה נחלש כח הנפש מחמת חומריות וגסות הגוף שמסתיר על אור ה' שבנה"א כו', והתורה נק' לחם עד"מ הלחם הגשמי סועד ומקשר חיי הנפש בגוף, כך לחמה של תורה נק' עוז שנותנת כח ועוז בנה"א להגביר על חומריות נה"ב ולשנותה ולהפכה מתענוגי עוה"ז לאהבת ה' להיות נכספה וגם כלתה נפשי לדבקה בו בא"ס ב"ה, וזהו בחי' חטה גימ' כ"ב אתוון דאורייתא, שכמו שהלחם נעשה ע"י טחינה, כך ע"י שמפרר הלכה בחי' דבר ה' בדיבור בד"ת נעשה בחי' לחם ותורתך בתוך מעי כו', וגם נק' בחי' יין ישמח לבב אנוש כו' כמארז"ל נכנס יין יצא סוד יינה של תורה כו', כי היין גורם שמחה, והוא שאנו אומרים וישמחו בך ישראל מקדשי שמך, פי' שמך הוא בחי' מל' ממכ"ע שהורד והושפל לחיות ולהוות העולמות תחתונים עד שמחיה אפי' קליפות, והנה יו"ט מועדים לשמחה וישמחו בך ישראל כי ישראל עלו במח' בנים אתם לה' כו' כמו שהבן נמשך מטיפת מוח האב ששם השראת השכל והתענוג, ולכן יש תענוג בהמשכת הטיפה כמו"כ נש"י נמשכו מבחי' ח"ע ותענוג עליון, כמארז"ל במי נמלך בנשמתיהם של צדיקים כו', לפיכך ביכולתם להיות מקדשי שמך מל' בחי' יחוד בא"ס ב"ה, וזהו והשיאנו בחי' נישואין כו', ובחי' שמן להצהיל פנים משמן הוא בחי' המשכה וגילוי אור מלמעלה למטה, כי מבחי' יינה של תורה ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה נעשה בחי' רצוא ורשפי אש כו' ובחי' שמן בחי' שוב כו' ההמשכה מלמעלה ח"ע דתורה כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו באור פניך נתת כו', והנה כל הבחי' הנ"ל לחם ויין ושמן הוא בחי' פנימיות ומקור, בחי' פנימי' למעלה זהו ענין החכמה מאין תמצא אבא יונק ממזלא בחי' שערות שכדי שיומשך גילוי סוכ"ע בבחי' פנימיות בלי שום הסתר פנים שע"י הלכות דתורה מתגלה בחי' רצה"ע בלי הסתר פנים כלל צ"ל ע"י צמצומים שזהו"ע השערות קדוש ת"י נימין כו' מה שהוא קדוש ומובדל נמשך ע"י נימין כו' ונק' ג"כ נתיב הנתיב קצר כו', וזהו אנכי כו', מפי הגבורה שמענום ואין פי' גבורה מדה"ד ע"ד בשם הוי' דלתתא ארז"ל עלה במח' לברוא מדה"ד כו' כי ההתהוות העולמות מאין ליש ודבר נפרד כו', צ"ל ע"י שם אלקים המסתיר על שם הוי' שלא יבטלו העולמות כנ"ל, אך במ"ת וידבר אלקים כו', מפי הגבורה מלשון תגבורת החיות שיומשך החיות בבחי' פנימיות, וכמו כי הדם הוא הנפש שלהיות התפשטות חיות הנפש באברים הוא ע"י הדם, ולכן התורה נק' אדם א' דם, וכמו גבורות גשמים שיורדים בגבורה שזהו אמיתית החסד מה שמתחלקים טיפין טיפין שאינן יורדים בשטף כו', וזהו שנאמר וידבר אלקים, וכמ"ש בגמרא דא"ח שכדי להיות בפי' דא"ח בחי' גילוי הסוכ"ע בפנימיות הוא ע"י בחי' שם אלקים בחי' הצמצום בבחי' חיים רוחניים וחי החיים א"ס ב"ה הסוכ"ע עד שנמשך בפנימיות, וזהו תען לשוני אמרתך כו' מלשון עונה אחריהם. וזהו והאלקים יעננו שע"י שם אלקים נמשך בחי' גילוי זו שיהי' הגילוי בפנימיות, אך מעלת המצות אף שהן מבחי' החסדים והן בחי' מקיף בלבד וימינו תחבקני כו', ואינו נמשך בפנימיות אבל הוא כללות האור בלי צמצום

שזהו"ע שם הוי' עצמו דלעילא סוכ"ע אך הנה בסוכ"ע היחוד הוי' אלקים ביותר כי כולא חד ממש כי בשם הוי' דלתתא ממכ"ע היחוד הוי' אלקים למעלה, אבל לגבי הנבראים נראה ליש ומסתיר על יחוד גילוי שם הוי' באלקים כנ"ל, וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה שכדי שיעלה ויבא להמשיך המקיף סוכ"ע הוא ע"י התורה אור פנימי כו', ולכן כל האומר אין לי אלא תורה כו' כי כולא חד ממש כו', וזהו וידבר אלקים כו', אנכי הוי' כו', בחי' אנכי נמשך ע"י תשובה כמ"ש אנכי אנכי מוחה פשעיך והוי' מצות ואלקיך תורה דא"ח, וכולא חד. וזהו משה ד"ע ידבר וימשיך הגילוי משם הוי' דלעילא כמ"ש ויקרא הוי' הוי' היינו משה כי משה לא פסיק טעמא כו', והאלקים יעננו היינו שם אלקים דסוכ"ע שיעננו בקול והמשכה סוכ"ע ממש.

וידבר אלקים כו' אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום, צ"ל לשון מפי הגבורה, שהרי נק' תורת חסד, ובגמרא אמר רחמנא כו', וגם מ"ש בגמ' אלו ואלו דא"ח, למה נזכר שם אלקים והוא כמ"ש וידבר אלקים, שהרי התורה נק' תורת הוי' ל"ת תלויים בי"ה ועשה בו"ה, וגם להבין מארז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה הנה כתי' וידבר אלקים כו' אני הוי' וארא כו' אימתי גדול כו' בעיר אלקינו, כי הגדולה לא שייך לומר רק בהתפשטות הזיו להחיות העולמות, אז שייך לומר לשון גדולה, משא"כ במהו"ע דלית מ"ח תב"כ ולגדולתו אין חקר כתיב. והנה המשכת והתפשטות החיות הוא ע"י האותיות כי החיות נמשך בריבוי התחלקות המדריגות הן בעוה"ז כמ"ש מה רבו מעשיך והן בעולמות עליונים לכל צדיק ש"י עולמות, וכדכתי' מה גדלו מעשיך, וריבוי התחלקות האותיות זהו נק' עיר אלקינו שני אבני' בונות שתי בתים. ולכן אלקים לשון רבים וזהו וידבר אלקים כו' אני הוי דכולא חד שע"י בחי' אלקים הוא גילוי שם הוי' וזהו את האלקים ירא כו' שלהיות האהוי"ר לשם הוי' דלמתב"כ הוא ע"י שם אלקים כו' וזהו"ע יחוד הוי' אלקים, וכמ"ש כ"ז בת"א פ' וארא דצ"ג ע"ב ע"ג, אך הנה מ"ש יעקב בתפלתו והי' הוי' לי לאלקים פי' בת"א דצ"ד ע"ב שבחי' הוי' בעצמו יהי' לי בבחי' אלקים והיינו כי שם הוי' הוא האור ושם אלקים הוא הכלי ויעקב ביקש להיות מרכבה לת"ת קו האמצעי שבו גילוי אוא"ס ב"ה עד שגם הכלי הוא שם הוי' כו' ע"י ת"א פ' נח.

והנה כתיב בקי"ס וייראו כו' ויאמינו, ומבואר הפי' בת"א פ' בשלח דק"ב ע"ד* כי הנה יש ב' בחי' שמות הוי' עד כי חיי עוה"ב הוא

דק"ב ע"ד : בהוצאת ברוקלין תשט"ו הוא בדף סא, ד, שורה המתחלת : הוי"ה ב"ה.

משם הוי׳ דלתתא ביו״ד נברא משא״כ תשובה ומע״ט שע״י נעשה בחי׳ הוי׳ דלעילא כו׳ עכ״ל. וזהו״ע מ״ת דאע״ג שקיים אברהם כל התורה עד שלא נתנה מ״מ כיון שעבודתם היה רק ע״י רוחניות, וגם עדיין לא היו מצווים ועושים, והרי הי׳ גדול המצווה כו׳ לפי שממשיך מרצה״ע הוא שם הוי׳ דלעילא, משא״כ כשאינו מצווה המשיכו רק משם הוי׳ דלתתא והמשכה זו שיהי׳ יחוד הוי׳ באלקים כו׳ שיהי׳ גילוי ממש ולא יסתיר השם אלקים כו׳, וזהו״ע משמח אלקים כו׳, משא״כ לפעמים האותיות מסתירים כמו אותיות המשל שהן לבוש המעלים כו׳ ויעקב אמר והי׳ הוי׳ ממש יהי׳ לי לאלקים כנ״ל, אך להיות גילוי שם הוי׳ דלעילא בחי׳ סכו״ע זהו דוקא ע״י מ״ת וע״י שעבוד מצרים תחלה כדפי׳ בת״א דקכ״ג ע״ג הטעם שמצרים נק׳ כור הברזל כו׳ ועיין בד״ה ענין המרגלים ע״ד לחכמי ברמיזא כו׳ מה שא״א לומר בדבור כו׳. לכן ע״י מעשה נמשך מבחי׳ עליונה יותר כו׳. והנה כתיב וידעת כו׳ כי הוי׳ הוא האלקים בשמים ממעל כו׳, וזהו וגבורתך ידברו. וזהו מפי הגבורה שמענום דוקא ואין פי׳ בשמים ממעל היינו סוכ״ע אשר שם ג״כ יש בו ב׳ בחי׳ והיינו בחי׳ תורה ומצות, כי תורה מחכ׳ נפקת ול״ב נ״ח הן ל״ב אלקים שבבראשית והענין כי התו׳ נק׳ מזון לנפש שנמשך בפנימי׳ והמצות הן לבושים ומקיפים ומקור בחי׳ פנימי׳ זהו״ע והחכמה מאין תמצא אבא יונק ממזלא אכלו רועים וזהו״ע שתי הלחם לכו לחמו בלחמי וכדי שיומשך גילוי פנימיות מבחי׳ סוכ״ע צ״ל ע״י צמצומים וזהו״ע השערות קדוש ת״י נימין מה שהוא קדוש ומובדל נמשך ע״י נימין כו׳ ונק׳ ג״כ נתיבות הנתיב קצר כו׳, וזהו וגבורתך ידברו. וזהו מפי הגבורה שמענום דוקא ואין פי גבורה דין רק תגבורת החיות שיומשך החיות בפנימיות וכמו כי הדם הוא הנפש שלהיות התפשטות חיות הנפש באברים הוא ע״י הדם ולכן התורה נק׳ אדם א׳ דם, משא״כ החסדים הם רק בחי׳ מקיף לבד וימינו תחבקני כו׳, ובזה מעלת הגבורה גבוה מהחסדים וכמ״ש ענין זה בביאור דקול דודי כו׳ אך מעלת המצות שהן לבושים אף שאינו נמשך בפנימיות אבל הוא כללות האור בלי צמצום, וזהו״ע שם הוי׳ עצמו סוכ״ע וכמ״ש מזה ע״פ שוש אשיש בהוי׳ כו׳ ותגל כו׳ שהן גלגלתא ומו״ס כו׳.

וזהו שנאמר וידבר אלקים כו׳ וכמ״ש בגמ׳ דא״ח וכמ״ש ע״פ מה יפו פעמיך כו׳ שכדי להיות בפיו דא״ח הוא על ידי בחי׳ אלקים הוא בחי׳ הצמצום בבחי׳ חיים רוחניים מחיי החיים א״ס ב״ה הסוכ״ע עד שנמשך בפנימיות וזהו תען לשוני אמרתך כו׳ מלשון עונה אחריתם כו׳. וזהו והאלקים יעננו שע״י שם אלקים נמשך בחי׳ זו שיהי׳ הגילוי בפנימיות כו׳ ואתעדל״ת לזה הוא ע״י שהאדם מצמצם א״ע להניח ע״א על הצד בטל רצונך וקדש עצמך במותר לך כו׳ אך הנה בסוכ״ע היחוד הוי׳ אלקים יותר כי כולא חד ממש וזהו וידבר אלקים כו׳, אנכי הוי׳ כו׳. והנה אנכי נמשך ע״י תשובה כמ״ש אנכי אנכי מוחה פשעיך כו׳ והוי׳ מצות ואלקיך תורה דא״ח וכולא חד ולכן כל האומר אין לי אלא תורה כו׳ וזהו

גדול תלמוד שמביא לידי מעשה מעשה הכרח להמשיך המקיף הוא ע״י התורה א״פ, וזהו משה ד״ע ידבר וימשיך הגילוי משם הוי׳ דלעילא כמ״ש ויקרא הוי׳ הוי׳ ויקרא היינו משה כי משה משה לא פסיק טעמא כו׳ והאלקים יעננו היינו שם אלקים דסוכ״ע שיענם בקול והמשכה סוכ״ע ממש.

יתרו סי׳ כ

א) **וידבר** דעשרת הדברות ח״ב* כ״ה סע״ב, פ״ב ב׳, פ״ג א״ב, צ׳ סע״ב, קל״ה סע״א ר״ו סע״א, ח״ג ז׳ רע״א, קל״ג רע״א, רס״א ריש ע״א.

רבות יתרו ס״פ כ״ח, כי תשא ר״פ מ״ז, ר״פ מ״ם, בהר ס״פ ל״ג, נשא פי״א בתחלת הפרשה ובסופה, נשא פי״ד, בקהלת רבה בפסוק לכל זמן, גמרא פ״ק דחגיגה ד״ג ע״ב.

במ״ע רי״א שבפסוק זה יש כ״ח אותיות כמו מלוי המלוי שם הוי׳ וכן בפסוק בראשית ברא כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה ומשה נגש אל הערפל ובביאור ע״פ ועתה יגדל נא כח.

ב) **אנכי** ה׳ אלקיך. ס״פ י״ב דשבת דק״ה ע״א אנכי נוטריקון אנא נפשי כתבית יהבית, ע׳ מהרש״א ויש לפרש ע״ד מ״ש ברבות ר״פ תרומה ע״פ ויקחו לי מכרתי תורתי כביכול נמכרתי עמה שנאמר ויקחו לי, וזהו כביכול נפשי כתבית יהבית וכמ״ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו כו׳, ועמ״ש בזח״ג פ׳ אחרי סו״ב ק״ל א׳ בענין בי נשבעתי ובמק״מ שם פ׳ אחרי ועמ״ש ע״פ כי בו שבת וינפש ומ״ש ע״פ נשבע ד׳ בנפשו ועמ״ש מזה בבוך תרי״ט ג׳ ע״פ וישם את הדם באגנות ושם דף מ״ז א״ב, ועמ״ש ע״פ ויקח משה את חצי הדם וישם באגנות וע׳ מזה במד״ר פ׳ ויקרא פרשה וא״ז.

קדושין פ״ק דל״א א׳ בשעה שאמר הקב״ה אנכי כו׳ אמרו עכומ״ז לכבוד עצמו הוא דורש כיון שאמר כבד את אביך כו׳ וע״ש בספר המקנה.

שבת פ״ט דפ״ח סע״ב מה כתיב בה אשר הוצאתיך מאמ״צ למצרים ירדתם כו׳.

פ״ט דסוטה מ״ז א׳. פ״ה דגיטין נ״ז ב׳. סנהדרין צ״ט סע״א ק״ז ב׳.

ח״ב: הכוונה לזוהר.

מכות כ"ד רע"א, אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום, וכ"ה בהוריות ד"ח סע"א, ועמ"ש הפי' ע"ז בד"ה וקבל היהודים גבי ואוהב את יעקב כו'.

ירושלמי פ"ד דסוכה ה"ג בענין אני והו הושיעה נא אשר הוצאתיך מאמ"צ, הוצאתיך כתי' (חסר כאלו הוציא א"ע ואע"ג דבספרים שלנו הוא מלא מצינו כיוצא בזה שהש"ס חולק, קה"ע) ועפ"ז יש לתרץ מה שהקשו המפרשים למה לא נאמר אשר בראתי שמים וארץ שהוא פלא יותר, ועם הנ"ל הוא מתורץ כי אשר הוצאתיך כאלו הוציא את עצמו זהו ענין גדול יותר.

ירושלמי פ"ק דברכות משנה בשחר הי' מברך איך שק"ש מכוון נגד עשרת הדברות שמע ישראל לדבור אנכי כו'.

יר"ק אנכי הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים, אנכי הוי' כו' היינו כי אנכי רומז בכתר שלמעלה מע"ס שראשיתם החכמה.

רבות בראשית פ' א' כ"ו דורות היה האלף קורא תגר כו' למחר אני בא ליתן תורה בסיני ואיני פותח אלא בך שנאמר אנכי כו'.

יתרו פכ"ט אלא שפדיתיך כו' מובן עם הירושלמי פ"ד דסוכה דלעיל שהוציא השכינה מהגלות וע"כ זה די כו'.

אבל לא יחדתי שמי כו' אלקי ישראל, כי ישראל ז"א א"כ מה שהוא אלקי ישראל זהו ענין גדול יותר מבריאת שמים כו', גם כמ"ש בד"ה אתם נצבים בענין לעברך בברית כו', ועוד כמ"ש אשר חלק אותם כו' חלק הוי' עמו.

ד"א אנכי כו' אריה שאג כו' אריה גימ' גבורה ומ"מ פני ארי' אל הימין כך התורה נק' תורת חסד ונק' מפי הגבורה שמענום ושרשו גבורה דעתיק שבמו"ס, עו"ש ונ"ב נק' אריה במא"א אות א' סעיף ק"א אריה קליפה שכנגד כתר ולכן נ"נ רישא די דהבא נק' אריה עכ"ל א"כ לפ"ז בחי' אריה בקדושה הוא ג"כ כתר וכנ"ל בענין אנכי וזהו אריה שאג כו'.

משפטים פ"ל קמ"ו ד' מבית עבדים כו' כי תקנה עבד עברי כו'. כי תשא פמ"ב קנ"ז ג'. פ' הנ"ל קנ"ז ב' אחד עשר יום מחורב במיוחד שבעשרה חטאתם בשמי כו' ראש לכל הדברות אנכי הוי' כו' א"כ נק' אנכי בחי' שלמעלה מע"ס חד ולא בחושבן וזהו אחד עשר כו', עד"ז יש להעיר לענין פי' אחד שבק"ש.

ר"פ מ"ג קנ"ז ד', שם קנ"ח א', סדר בהר ס"פ ל"ג ר"ד א'. נשא פ"ח רכ"ה ב', פ' קרח ער"ב א' תרי"ג מאנכי עד אשר לרעך (ולא עד בכלל).

ס"פ חקת לא אמרתי אני ה' אלקיכם אלא אנכי ה' אלקיך כו' וכ"ה בפ' עקב רצ"ב ד', שה"ש רבה ס"פ לסוסתי י"א א' אנכי תכנתי כו' תלים ע"ה ד' בזכות אנכי ה' אלקיך תכנתי עמודיה סלה, היינו ע"י שקבלו דבור

אנכי, א״כ כמ״כ ע״י ק״ש שמע ישראל ה׳ אלקינו שמקבלים הדברות עי״ז תבנתי עמודיה, בפסוק דומה דודי לצבי י״ו ג׳ ענה דודי ואמר לי מה אמר לי אנכי ה׳ אלקיך, בפסוק יונתי בחגוי י״ז ד׳ אני פי מלך שמור פי׳ מלך מ״ה הקב״ה שנאמר לנו בסיני ה׳ אלקיך וגו׳, ור״ל ששני דברות הראשונות שמעו מפי הגבורה בעצמו.

בפסוק דודי לי י״ח ג׳ הוא לי לאלקים שנאמר אנכי ה׳ אלקיך ואני לו לעם ולאומה שנאמר הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינה בישעי׳ סי׳ נ״א, לפ״ז יש לפרש אשר הוצאתיך מאמ״צ היינו שכדי שתהי׳ לי בבחי׳ עם שהם בבחי׳ אנשים כמותו ומתיחסים אליו בערך ע״ד אין מלך בלא עם והרי אין ערוך אליו, אלא זהו ע״י שהגביהם מאד נעלה עד שיהיו לו לעם וכמ״ש בד״ה אתם נצבים בענין לעברך בברית כו׳ למען הקים אותך לו לעם והוא יהי׳ לך לאלקים, וא״כ לפ״ז פי׳ אלקיך ולך לאלקים ע״ד שתמליכוני עליכם, א״כ גם בק״ש שמע ישראל ה׳ אלקינו וזהו שמע ישראל אשר ה׳ אלקינו ואי לזאת הקשיבו אלי שתהיו בבחי׳ עמי וכיון שה׳ אחד א״כ גם בחי׳ עמי צ״ל ע״ד מי כעמך ישראל גוי אחד כו׳ קבלת דבור אנכי צ״ל בבחי׳ לעברך בברית למען הקים כו׳.

ס״פ ראשו כתם פז ל׳ א׳ ענין שפתח במ״ת באלף אנכי כנז׳ ברבות פ׳ בראשית, בפסוק אמרתי אעלה בתמר ל״ו ג׳.

בפתיחתא דאיכה נ״ה ג׳ באה אלף להעיד בישראל כו׳ מיד עמדה אלף ולא העידה כו׳, ס״ז ד׳ ריש ד״ה מעשה במרים בת נחתום.

בקהלת ק״ה ב׳ בפסוק אני פי מלך שמור כנזכר בשה״ש בפסוק יונתי כנ״ל.

באסתר קכ״ג ד׳ בפסוק וישלח ספרים כו׳ ומדבר כלשון עמו אבל הקב״ה דבר עם ישראל כלשון שלמדו הה״ד אנכי ה׳ אלקיך לשון יתנך.

במ״א פי׳ אדמו״ו דההפרש בין אנכי ובין אני אף ששניהם פי׳ אחד להם, רק ההפרש ביניהן שאנכי בכף זהו כשמדבר בגבהות ורוממות ע״ד שאמר שמואל אנכי הרואה, וכמו שאמר יעקב אנכי עשו בכורך, לפי שהבכורה היא בחי׳ גבוה ע״כ אמר אנכי, משא״כ בחי׳ אני מורה על נמיכות ולכן אנכי בכתר ואני במל׳, ודוגמת זה הוא ההפרש בין אתוון רברבין לאתוון זעירין כו׳, שאתוון רברבין בבינה ששם התגלות עתיק ואתוון זעירין במל׳ ע״ד שם ה׳ גדולה לאה כו׳, ולכן בק״ש ע״ד מאותיות גדולות כי ק״ש הוא קבלת דבור אנכי ולא יהי׳ לך כו׳ שהוא מבחי׳ כתר כנ״ל.

ופי׳ אנכי הוי׳ י״ל ע״ד שפי׳ אדמו״ו נ״ע בביאור ע״פ וראיתם אותו כו׳ למען תזכרו וז״ל וז״ש אני הוי׳ דלכאורה אינו מובן הלשון דמשמע ששם הוי׳ ידוע ומושג ואומר אני הוי׳, והלא באמת לית מחשבה תפיסא ביה כלל בשם הוי׳ כ״א מפעולתו ניכר שהוא מהוה את הכל כו׳ וא״כ מהו אני

הוי׳, אך הענין הוא שאני אותיות אין הוא בחי׳ הכתר אני ראשון ואני אחרון, והוא המקיף עליון בחי׳ סוכ״ע, והוי׳ הוא בע״ס דאצי׳ ומשם נמשך כח ההתהוות להיות מהווה כל ההויות כו׳ משא״כ עצמותו ית׳ אינו בגדר עלמין כלל ופי׳ אני הוי׳ שיהי׳ עצמותו ית׳ נמשך להיות מתלבש בשם הוי׳ ל״ת בי״ה ומ״ע בו״ה כו׳ ונתבאר מזה באריכות בד״ה כי המצוה הזאת. ולפמש״ש יש להעמיק יותר בפי׳ אנכי הוי׳, כי הוי׳ בחכמה, והחכ׳ מאין תמצא מבחי׳ שהוא אין וכלא חשיב לגבי עצמותו אבא יונק ממזלא מבחי׳ שערות, ושיומשך מבחי׳ אנכי שלמעלה מבחי׳ אין ואני, להיות הוי׳, זהו ע״י אלקיך ר״ל ע״י שישראל ממשיכים עליהם אלקות בתומ״צ עי״ז דוקא נמשך להיות אנכי הוי׳, וא״כ י״ל ג׳ תיבות אנכי הוי׳ אלקיך, אנכי הוא אור א״ס הוי׳ אצי׳ אלקיך מה שמל׳ דאצי׳ ממשכת אור א״ס בבי״ע כו׳ וכמ״ש ועתה ישראל מה כו׳ כ״א ליראה את הוי׳ אלקיך כו׳, ואפ״ל שזהו ההפרש בין קבלת עומ״ש לקבלת עול מצות שע״י קבלת עומ״ש בק״ש ממשיכים להיות אנכי הוי׳ כו׳ ובמצות נז׳ אני הוי׳ כו׳.

אשר הוצאתיך מאמ״צ, הקשו המפרשים למה לא נאמר אשר בראתי שמים וארץ שהוא פלא יותר מיצ״מ ויש לתרץ עפמש״ר בפ׳ ציצית בפי׳ אני הוי׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ״צ, דהנה זלע״ז עשה אלקים דכמו שיש בסט״א בחי׳ מצרים כמ״כ יש בקדושה בחי׳ מצרים שהוא לשון מיצר וגבול, והיינו בחי׳ שם אלקים נקרא מצרים דקדושה שהוא מקור הגבול דבי״ע ואף ג״ע עליון ותחתון הוא רק בחי׳ גבול, והיינו כי מצרים דקדושה נק׳ בינה, מיצר ים החכמה או מצר מ״י, ועמ״ש ע״פ ויוסף הורד מצרימה דקאי על התלבשות יסוד דא״ק באצי׳ כו׳ שנק׳ מצרימה לפי שכלים דאצי׳ הם שורש ומקור הגבול דבי״ע כו׳, אבל לע״ל יגיעו לבחי׳ עצמות העונג העליון של מעשה המצות שעז״נ רחבה מצותך מאד בלי גבול כמ״ש באגה״ק סי׳ י״ז וזהו אשר הוצאתיך מאמ״צ גם ממצרים דקדושה כו׳ ולכן עד ירדן יריחו הם מ״ב מסעות דיצ״מ היינו יריחו בחי׳ מקיף כו׳, ובזה מתורץ הקושיא הנ״ל דזהו מעלה יתירה הרבה מבריאת עולם שנאמר בראשית ברא אלקים כו׳ שהבריאה ע״י שם אלקים וכמ״ש מי ברא אלה, ופי׳ בזהר מי ואלה זהו שם אלקים הרי הבריאה נמשך מבחי׳ מי, וזהו ענין מצר מי, משא״כ יצ״מ זהו להיות גלוי שם הוי׳ ממש שלמעלה מבחי׳ שם אלקים וזהו לע״ל הקב״ה מוציא חמה מנרתקה כו׳, וזהו אנכי הוי׳ אלקיך שבחי׳ הוי׳ ממש יהי׳ אלקיך וכמ״ש יעקב והיה הוי׳ לי לאלקים כמ״ש בת״א פ׳ וארא סד״ה וידבר אלקים אל משה כו׳.

בד״ה ששת ימים תאכל מצות, בסידור פי׳ כי בריאת העולם מאין ליש, היינו מבחי׳ שהוא אין והארה בחי׳ מלכות, אבל פי׳ אנכי הוי׳ היינו ההמשכה ממהו״ע ית׳, וזהו אשר הוצאתיך מאמ״צ המקבלים רק מבחי׳ אין כו׳ ועמ״ש בד״ה בכ״ה בכסלו ובד״ה כי עמך מקו״ח.

זח״ב י״א כה״ב פג״ב פו״א רו״א ח״ג קי״ב י״א סע״ב.

זח"א לך לך פ"ז רע"ב אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך מ"ט תרי זמני אנכי, אלא חד בסיני (פי' בז"ח היינו אנכי מל' כנז' פ' יתרו דף פ"ה) וחד בשעתא דברא עלמא (היינו בינה שכל הנמצאות נעשו ע"י הבינה בשיתוף החכמה, וכן פי' המק"מ) דכתיב אנכי ה' אלקיך דא הוא בסיני (אין זה סותר למ"ש לעיל כי י"ל ע"ד מקרא בעשיי' וקבלה באצי' דפי' שבקבלה לא נמשך הגילוי רק באצי' ובמקרא נמשך האור עד עשייה ג"כ כך י"ל פי' שבסיני נמשך הכתר עד מל' ע"כ נק' המל' אנכי. אבל בבריאת העולם אין נמשך גילוי הכתר כ"א עד הבינה כו') וחד כד ברא עלמא דכתיב אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי (עיין מזה פ' ויגש דף ר"ה ע"ב והרמ"ז שם פי' אנכי גימט' כסא וגימ' ג"פ כ"ז היינו שיש ג' אלפא ביתות אתוון זעירין ואתוון בינונים ואתוון רברבין).

לך לך דפ"ט סע"א אנכי הוא דרגא קדמאה היינו ג"כ בחי' מל' כן פי' בז"ח שם.

של"ה יא"ב יג"א מו"ב גב"א פז"א ק"י ב' קכט"ב ק"נ א' קנ"א א"ב קנ"ד א"ב קסג"ב קסד"א קעז"א קפז"ב קפ"ח ב' קפט"ב קצ"א רד"ב רנ"ב א"ב רעז"ב רצד"ב שיו"ב שיט"ב שעח"א שכא"א שנח"ב שנט"ב.

של"ה דמ"ו סע"ב מבית עבדים להרגילם בעבדות כדי שאח"כ יהיו עבדי ה' לעבדה ולשמרה וסיום הדרוש דנ"ב ע"א כי ההוצאה מבית עבדים להיות עבד מלך יותר ממדרגת בריאת עולם כו', דפ"ז ע"א סד"ה קשה כבר ידוע מ"ש הבחיי וכן הוא מוסכם בפי המקובלים כי תיבת אנכי רומז יותר לפנימיות מתיבת אני ולכן התחיל הש"י י' דברות אנכי הוי' אלקיך ולא אמר אני הוי' אלקיך כו', ועד"ז פי' מה שאמר אם יהי' כו' אשר אנכי הולך כו' והיה הוי' לי לאלקים דפ"ח סע"ב.

דק"י רע"ב בא חבקוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחי' דוגמא לעשה"ד שהדבור הראשון שהוא יחוד האמונה כולל כל הדברות שהוא אנכי הוי' אלקיך.

דק"ן ע"א הביא מ"ש בעה"ק פל"ח מחלק סתרי תורה שענין מצרים העליונה היא בינה ששם כלולים כל ההפכיים כו' ויצ"מ היא הלידה והתגלות האור כו' ובזה תולה כל התורה שהוא להיות הוי' אלקיך ועמ"ש מזה בד"ה עבדים היינו לפרעה במצרים כו', קנ"ד סע"א אלף דאנכי כו'.

קסג"ב קסד"א איך שהתורה עיקרה התגלות ש' הוי' וזה נמשך ע"י יצ"מ כו'.

קפז"ב דבור אנכי כנגד לא תרצח שהרוצח ממעט את דמות של הקב"ה כו' וכ"כ קפ"ח ב'.

קפט"א ענין שאמר אנכי ה' ולא אני כו'.

פ' יתרו שיו"ב פי' אנכי א' עצמותו ית' נש"ב כו' אפ"ל ע"ד א"ן למעלה מאין, כי כתר חכמה וזהו מאין באת, א' כתר נמשך ביוד חכמה ומשם

נש"ב, ומבחי' זו שרש הנשמה וזהו ונוזלים מן לבנון ל"ב נתיבות חכמה נו"ן ש"ב ועמ"ש בד"ה האזינו השמים, ולאן אתה הולך בחי' יובל שער החמשים מקבל מהאלף וכמ"ש בע"ח שער א"א פ"ב שבינה תהי' אחעט"ב למעלה מהחכמה כו', וע' בהרמ"ז ס"פ קרח בינה עילאה טמירא מאבא וע' בת"א ר"פ לך לך ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא בענין אד' מי יעמוד בינה דעתיק כו' וכמ"ש הרמ"ז בלק קפ"ה גם כמ"ש בענין מי ברא אלה עתיק לגבי א"א כמו בינה לגבי ז"א, וא"כ הנון נש"ב דע"ק כו' וכמ"ש בע"ח ש"ע נהורין הם משערי בינה חשבון גדול כו', וזהו אן דאנכי ובחי' כי זהו כענין ולכי לך בכף יו"ד כו' אח"כ נמשך ביו"ד דחכמה כו', היינו כ' כתר המקבל מעתיק כו' אח"כ נמשך ביו"ד חכמה כו', גם כענין ג' רישין שלמעלה מהחכמה זהו אנכי דאנכי ואח"כ יו"ד חכמה כו'. והיינו אלף פלא הוא רדל"א ג' נש"ב היינו גלגלתא כ' כתר היינו מו"ס כו'. משפטים שיט"ב ענין עבד עברי כו' זהו מבית עבדים כו'.

לא יהי' לך. א) ע' תרגום, וז"ל הראב"ע כי יש רבים שהם מאמינים בשם והם מזבחים ומקטרים לכומ"ז כמו המקטרים למלאכת השמים שהם חושבים כי ייטיבו להם כאשר אמרו ומאז חדלנו לקטר חסרנו כל בירמי' ס"י וכתיב את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדים במ"ב סימן י"ז ל"ג וככה נעמן בהשתחויתי בית רימון והנה אלה מודים בשם רק משתפים עמו אחר עכ"ל, וא"כ לא יהי' לך הוא האזהרה על השיתוף, וע' בהרמ"ז פ' האזינו בדף רפ"ו סד"ה ר' יצחק פתח בענין פי' קדש ישראל פי' הם מן המוחין הפנימים הנק' קדש וראויים הם לקבל שפעם פב"פ בלתי שום אמצעי ומפני זה אסור להם השיתוף שכן כתיב לא יהיה לך אלקים אחרים על פני עכ"ל, ועמ"ש במ"א ע"פ ויכולו השמים בענין כל האומר ויכולו בשבת כאלו נעשה שותף להקב"ה במע"ב די"ל ע"י אמירת ויכולו מורה שאינו משתף ח"ו דבר אחר עם הקב"ה כ"א הוא לבדו עושה כל ומחיה כל ומנהיג כל ע"כ כאלו נעשה הוא שותף להקב"ה במע"ב. והרלב"ג כו' וז"ל לא יהי' לך כו' אעפ"י שכבר תאמין בו ואפי' הדברים שמשם השם יתעלה אמצעיים להשפיע פעולותיו בזה העולם השפל כי הם אינם במדריגה שותפים לשם יתעלה שיותן להם האלהות אבל הם במדריגת המשרתים והכלים להגיע פעולותיו בנמצאות והוא מבואר מאד מזה עכ"ל. וגם כמבואר בלק"ת בד"ה שובה ישראל דרוש הראשון פ"ג וז"ל כי ענין עבודת כוכבים בגשמיות הוא המשתחוה לשמש וירח מפני שמהם תצא השפעות המזון וכמ"ש וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים הגם שבאמת נמשך ההשפעה ע"י הרי הם שלוחי ההשפעה לבד והמשתחוה להם מחשיב אותם ליש ודבר נפרד כאלו הם משפיעים מצד עצמם עכ"ל יעו"ש, דמעין

זה השיתוף בדקות הוא בתחבולות הפרנסה כשמחשיב את התחבולה עיקר כו׳, וכ״כ בד״ה לבאר ענין יוהכ״פ פ״ב בפי׳ ולא נאמר עוד אלקינו למעשה ידינו כו׳.

ב) **וע׳** בכוזרי מ״ד סי׳ א׳ וז״ל אלקים תואר למושל בדבר מן הדברים ולדיין ויש שיהי׳ בכל כשהוא רוצה בו מושל בעולם כולו כו׳, (כלומר לפעמים נאמר זה השם על המושל בכל העולם נק׳ אלקים ויש שיהי׳ בחלק כשהוא רוצה בו כמו כח מכחות הגלגל כו׳ או דיין מבני אדם כו׳ ופי׳ המפרש שם ועז״נ לא יהי׳ לך אלקים אחרים על פני ר״ל שכחי ועוצם ידי הולך וסובב בכל העולם ועל כל כח וכח שם אני ואין אלקים מבלעדי עכ״ל. וכן פי׳ הרד״ק בישעי׳ סי׳ מ״ד, ע״פ ומבלעדי אין אלקים לבטל העובדים לשמש ולירח ולכוכבים אין באחד מהם שהוא אלקים אלא במצות וברשות הם מנהיגים מה שמנהיגים עכ״ל, ומכ״ז יובן לענין כוונת הוי׳ אחד בפסוק ראשון דק״ש שהוא קבלת דיבור לא יהי׳ לך כו׳, היינו ע״ד ומבלעדי אין אלקים כמובן, והנה מ״ש לעיל שהם שלוחי השפע א״כ עדיין היה מקום לומר שיש ליתן להם כבוד שהרי כה״ג ארז״ל חמרא למרא וטיבותא לשקיא, אך באמת לא דמי לשליח שיש בידו להוסיף קצת או לגרוע, אבל הם רק כגרזן ביד החוצב בו וכמו שביאר בכוזרי מ״א סי׳ ע״ז בפי׳ וענין הטבע לכן אין בידם כלל להרע או להטיב כ״א החוצב בהגרזן הוא שהכח והיכולת בידו, ובזה יתגלה הטעות של עו״כ שהביא הרמב״ם רפ״א מה׳ עכומ״ז וזהו הפי׳ ומבלעדי אין אלקים וכנ״ל. עמ״ש במ״א ע״פ וברכך ה׳ בכל אשר תעשה שצריך לעשות לבוש וכלי להברכה כי אל א״ד השולט בעשי׳ הוא גי׳ צו והרי ארז״ל אין צו אלא ע״ז אלא כי בעשי׳ מתלבש בלבוש הטבע עד שיכול האדם לומר כחי ועוצם ידי, ועמ״ש מזה בביאור ע״פ אלה מסעי דרוש השני, וטבע זהו מלשון טובעו בי״ס, כמו״כ בחי׳ הסתיר אסתיר אל מסתתר ע״ד ולא נודעו כי באו אל קרבנה לכן הם ששרשם מעשי׳ אין מצווים על השיתוף, אבל בקדושה לא יהי׳ לך כו׳, כי הטבע רק כגרזן ביד כו׳ אלא שבא דרך הסתר, וזהו ע״ד מארז״ל במשנה ספ״ד דסנהדרין וממה״מ הקב״ה טבע כל אדם בחותמו של אדה״ר כו׳ הרי הוא ית׳ העושה מטבע זו ע״י הדפוס, והדפוס אינו רק כלי כגרזן כו׳.

ג) **וז״ל** הרמב״ן בפי׳ החומש כי היו שלשה מינין הראשונים החלו לעבוד את המלאכים שהם השכליים הנבדלים בעבור שידעו למקצתן שררה על האומות כענין שכ׳ שר מלכות פרס *, וחשבו שיש להם יכולת בם להטיב או להרע כו׳ ואעפ״י שהיו העובדים מודים שהכח הגדול והיכולת הגמורה לאל עליון וכך אמרו רבותינו הקדושים דקרו לי׳ אלקא דאלקיא כו׳ עכ״ל. ובמא״א א׳ בסעי׳ פ״ג אלקים אחרים נק׳ הקליפות לפי שיושבים

ושר מלכות פרס: כ״ה בב׳ כת״י, וברמב״ן הגירסא: שר מלכות יון ושר מלכות פרס.

באחוריים והם אלקים אחרים שאינם קדושים שהם ק"ך צירופי אלקים בקדושה הכל אחדות א', ואילו אחרים הם וטמאים עכ"ל. ועי"ש אות מ"ם סל"ו מועד גימ' ק"ך צירופי אלקים דקדושה ובקדושה ממשיכים בחי' כי הוי' הוא האלקים כו' ושם סעי' צ"ב מר יבכיון מ"ר גימ' ב"פ ק"ך היינו אחיזת החיצונים ק"ך צירופים שלהם בק"ך דקדושה כו' וע' מזה בע"ח שער מ"נ ומ"ד וז"ל. הענין כי אחוריים הם סוד אלקים (עמ"ש בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו בלק"ת פ' ראה. ומ"ש בת"א פ' תצוה בד"ה זכור דעמלק בפי' לכתך אחרי במדבר) והם ק"ך צירופי אלקים והם עד סוף העשי' (עמ"ש מזה בת"א פ' מקץ ביאור דמזוזה מימין ובלק"ת פ' בלק בד"ה לא הביט און ביעקב והביאור.) ושם אחריהם באים הקליפות ונמשכים שם בסוף העשי' (עמ"ש בפי' אף עשיתיו בד"ה מי מנה עפר יעקב) ונק' בסוד אלקים אחרים בערך אלו הנק' אלקים שהם אלקים חיים דקדושה כמש"ה כי אלקים קדושים הוא (וי"ל כי בק"ך צירופי אלקים דקדושה מאיר שם הוי' כנ"ל בענין כי הוי הוא האלקים וזהו אוהל מועד לשון ונועדתי לך ולכן נקראו אלקים חיים וגם המלאכים מאיר בהם בחינה זו מה שאין כן בבחי' ק"ך צירופי אלקים דקליפה אין מאיר בהם שם הוי'. ולכן נק' אלקים אחרים שמקבלים רק מבחי' אחוריים כו') והנה כשיש ח"ו חטאים ועוונות אלו אלקים אחרים נכללים בשרשן בסוד אלקים הקדושים שבאחוריים וע"י כללותם בשרשם הם יונקים מן השכינה כו' וז"ש ערו ערו עד היסוד בה כו' עכ"ל. וע' מזה בבה"ז ר"פ חוקת בביאור הפסוק כן דרך אשה מנאפת כו'. ובלק"ת בד"ה שובה ישראל עד דרוש השני בפי' בהיותו קרוב שהוא ענין פב"פ כמו שני בנ"א שעומדים בקירוב מקום סמוכים זל"ז הנה כשהם פונים זל"ז פב"פ הרי הם קרובים ממש אבל אם א' הפך פניו מחבירו הרי קרובים נעשו רחוקים. וכך גבי עבודת כוכבים וסרתם ועבדתם אלקים אחרים דהיינו בחי' אחוריים וגם בכל עבירות כך הוא ברוחניות שהעובר על איזו עבירה יונק מבחי' אחורם דקדושה ואינו ממשיך השפע מבחי' פנימיות עכ"ל. ומ"ש בע"ח הנ"ל יובן פי' לא יהי' לך אלקים אחרים על פני ר"ל פני הוא המל' הוא שכינת עוזו ית' כמ"ש יאר ה' פניו אליך ותרגומו ינהיר ה' שכינתי' לנתיך וכמו בג"ע חב"ד שבמל' שזהו שפע הפנימית וע"י אלקים אחרים גורמים ושפחה כי תירש גבירתה כו' כמ"ש בע"ח שם וכ"מ הפי' בלק"ת בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון ספ"ד וז"ל ולא יהי' לך כללות ל"ת כי עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם שעבירה מטמטמת לבו של אדם ואינו שורה ומתגלה אור ה' על נפשו וזהו לא יהי' לך אלקים אחרים ע"פ כי כל העבירות נקראו בשם אלקים אחרים שכל העובר עבירה בורא קטיגר כו' והוא מקליפות וסט"א (ר"ל פי' סט"א שאינו צד הקדושה כו' שבטל כו'. אלא הוא דבר נפרד כו'. בסש"ב ח"א פ"ו) והזהיר הכתוב שלא יהי' לך כח הסט"א על פני. פי' שהם המונעים ומבדילים את פני דהיינו גילוי השראתו וכמ"ש יאר ה' פניו אליך. ישא ה' פניו כו' עכ"ל.

לא יהיה

פ"ט דשבת פ"ח ב'. פ"ט דסוטה מ"ז א' פ"ה דגיטין נ"ז ב'. פ"ז דסנהדרין נ"ו ב', צ"ט א' ק"ז ב'. פ"ג דמכות כ"ד רע"א. וכ"ה בהוריות ד"ח סע"א. רבות משפטים פ"ל קמ"ז ב' בטלו כו' לא יהי' כו' ומחל להם שאין בע"ז ממש כו' וכשחטאו כו' בזנות כו'. כי תשא פמ"ד קנ"ט א' הם בטלו ראשו של דבור כו' ואתה מבקש לבטל סופו כו'.

קדושים פכ"ד קצ"ג א'. במדבר ספ"א ר"י ב'. נשא פ"ח רכה"ב וכן בשעה שאמר ולא יהי' לך אמרו איזה מלך רוצה שיהי' לו שותף כו' בשעה שאמר כבד כו'.

ואתחנן רפ"ט ג' ע"פ כי תוליד בנים, שהרי הקב"ה אינו מקנא אלא בה שנאמר לא יהי' לך כו' כי אל קנא.

בשה"ש בפסוק ישקני מנשיקות פיהו אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום. ברות ע"פ ויאמר בועז כו' אל תלכי ללקוט בשדה אחר על שם לא יהי' לך אלקים אחרים. איכה ס"ז ד' בד"ה מעשה במרים בת נחתום קהלת ק"ה ב'. זח"א ויחי רל"ט א'. ח"ב יתרו פ"ו א'. ח"ג ויקרא י"ב ריש ע"א. קדושים פ"ד ב'. עמה"מ ש"ו פ"ד דט"ו סע"ב.

יתרו כ' ח'

(א) **זכור** את יום השבת לקדשו. פ"ג דברכות כ' ב'. פ"ט דשבת פו"ב פט"ב, פ"ג דר"ה כ"ז א', פ"ג דשבועות כ' ב'. פב"ת דפסחים ק"א קי"ז ב'. פ"ב דביצה ט"ו ב'. בחיי ע"ב ד' עט"ג צב"ד צז"א קכו"א, קנג"א קנד"ג קנח"ב קצג"ד רג"ד.

א) **בחיי** ר"פ וארא דע"ב סע"ד תורה שאני נותן לבני אדם מה כתי' בה זכור את יום השבת לקדשו וכי יש ביניכם מלאכה.

ב) **פ'** בא דעט"ג ע"פ החדש הזה לכם וז"ל שאין לימות השבוע שמות מיוחדים כמנהג העוכומ"ז שקורין לכל יום ויום בשם ידוע אבל אנחנו אין לנו בכל אחד מהם שם מיוחד וקורין לכל אחד ואחד על שם

בשולי העמוד: ועושה חסד לאלפים.

השבת ואנו מונין אחד בשבת שני בשבת וכן כולם כדי שיהי' בזכרון כל יום ויום זכרון השבת וזה פשט הכתוב זכור את יום השבת לקדשו עכ"ל.

ג) פ' יתרו צב"ד בפסוק בחדש השלישי לצאת בנ"י, לכ"ע בשבת נתנה תורה כתיב הכא זכור את יום השבת כו', והא למדת כי בשבת נתנה התורה ומזה תקנו רז"ל בתפלת שבת ישמח משה במתנת חלקו לפי שהתורה נתנה בשבת ע"י משה עכ"ל. זכור ושמור בדבור אחד זכור מ"ע ושמור ל"ת ויש בחי' שלמעלה משני הבחי' כמ"ש סד"ה חייב אינש לבסומי עד דלא ידעי כו' ולכן בדבור אחד נאמרו כו'.

ד) בפ' יתרו צ"ז א' ע"פ זכור את יום השבת, פי' זכור ע"י זכרון חידוש יש מאין לקדשו שנפנה מחשבתינו בו מעסקי הגוף וי"ל קדש מלשון הבדלה היינו שיהי' האדם מובדל מעסקי הגוף כו', והיינו ע"י עסק התורה ולכן בשבת נתנה תורה, גם פי' לקדשו להמשיך בו עונג כמ"ש וקראת לשבת ענג ר"ת עדן נהר גן דהיינו ג"ן סדרים דאורייתא, אף שאין כ"ז מבואר בדבריו יש להבין כן מדבריו. עוד פי' כי השבת הוא ספירה אחרונה מטרונה וזהו שמור את יום השבת וממנה נמשכים שס"ה ל"ת שהנשים חייבות בכולן, ומש"כ זכור הכוונה על שבת הגדול בחי' יסוד שמשם נמשכים רמ"ח מ"ע, רמז זכור עם י"ה רמ"ח, וענין י"ה נרמז בר"ת יום השבת, ונק' זכור כי במ"ע הרבה שרק הזכרים חייבין, והנה גבי שמור נאמר ג"כ את יום השבת כמו גבי זכור ר"ת אי"ה וה"ע איה מקום כבודו, והיינו כי ל"ת נמשכין מבחי' י"ה שזהו ענין אי"ה כמ"ש בת"א פ' שמות ד"ה זה שמי, אמנם מ"ש זכור עם י"ה הם רמ"ח מ"ע צ"ל דבמ"א משמע שמ"ע נמשכים מו"ה כמ"ש זכרי עם ו"ה רמ"ח, ואפשר לתרץ שז"ס השבת עליית העולמות ובו מתעלים התומ"צ דחול לכך אז גם המ"ע מתעלים בבחי' י"ה כו', והנה במ"א מבואר אשר ל"ת גבוהים ממ"ע כנ"ל דל"ת נמשכים מבחי' י"ה ומ"ע מבחי' ו"ה ובמ"א בזהר פ' מקץ דקצ"ט מבואר דל"ת נמשכים מבחי' שמור שהיא המל' ומ"ע מבחי' זכור שהיא ז"א כנ"ל וכן נת' בד"ה מה טובו בענין ג' תשובות שע"י סור מרע ממשיכים ממכ"ע בחי' אלקינו כו' וע"י ועשה טוב ממשיכים בחי' שם הוי' שהוא סוכ"ע כו', ואפ"ל ע"ד בחכמה יסד ארץ שהיא המל' כונן שמים ז"א בתבונה הרי בשרשה ארץ קדמה וזהו דעת ב"ה ועמ"ש מזה בביאור מאמר הזח"ג אמור ד"ק ע"ב ע"פ אחותי בת אבי היא כו' וכן ירי"ת שרשה ביראה עילאה הגבוה מאה"ר כו' לכן מל"ת שהן במל' ועיקרם יראה הם בשרשם גבוהים ממ"ע ז"א אהבה ומ"מ זהו מצד שרשם, אבל מצד עצם מהותם מ"ע ממשיך שם הוי' ז"א סוכ"ע ול"ת הגלוי מל' ממכ"ע וכמו בתורה ומצות הרי התורה הנק' שמים גבהה מהמצות הנק' ארץ כי התורה המשכה בפנימיות ממש משא"כ במצות כו' מ"מ בשרשן המצות שרשן בכתר והתורה בחכמה כו' ולפ"ז זכור ושמור בדבור א' וכו' זהו ע"ד קורא אני עליהם יעמדו יחדיו, שזהו בבחי' א"א שלמעלה מהחו"ב ומשם הוי' כו', וכמ"ש בד"ה ועשית ציץ בפי' קדש למד מלמטה והוי' מלמעלה, קדש היינו מ"ע אשר קדשנו במצותיו

למד מל"ת שכולם מתחילים בלמד לא כו' בחי' לא זרועה כו' אעפ"כ כ"ז נק' למטה שזהו מצד אתעדל"ת אתעדל"ע, אכן הוי' מלמעלה זהו אתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגעת שם כלל לכן שם זכור ושמור בדבור אחד נאמרו.

ה) **זכור** את יום השבת. רבות בראשית ס"פ י"א דף י"ד א' תני רשב"י אמרה שבת לפני הקב"ה רבש"ע לכולן יש בן זוג (שהרי הם ששה ימים והם שלשה זוגות ונשאר השבת לבד בלי בן זוג) ולי אין בן זוג א"ל הקב"ה כנס"י היא בן זוגך היינו דיבור זכור את יום השבת לקדשו עכ"ל. ולהבין ענין לכולן יש בן זוג כי חו"ג שפיר הן זוג וכן נו"ה שהרי חו"ג הם ב' ידים נו"ה ב' רגלים, משא"כ בת"ת ויסוד וצ"ל כי ת"ת הוא בן זוג עם יסוד וכמו בנענוע הלולב לששה קצוות דרום וצפון הם חו"ג מעלה ומטה הם נו"ה מזרח ומערב הם ת"ת ויסוד וכמ"ש גוף וברית חשוב חד, אבל בשבת שהוא השביעית בחי' מל' אין לה בן זוג, ע"כ אמר לה כנס"י יהי' בן זוגך שבהם נאמר ג"כ הן עם לבדד ישכון כמ"ש ברבות בא פט"ו מהו הן כל האותיות מזדווגין חוץ משני אותיות הללו כו' כשם ששני כו' כך ישראל אין יכולים כו' ע"ש, ובזה א"ש הא דשבת אין לה בן זוג דאמאי לא תקבל מו"ק ע"י היסוד שהן שי"ב כו' אלא כי הן נק' ששת ימי החול ושבת הוא קדש וא"א לקדש להתדבק עם החול וכו' וכמ"ש כה"ג בפע"ח שער הקדישים גבי לבונה כו' והיינו כי ששת ימי המעשה הן ו"ק דבריאה יצירה והשבת הוא מל' דאצילות כו' או ששת ימי בראשית הן ו"ק דאצילות והשבת הוא בינה שנק' שביעאה בזח"ב ס"ג ב', ע"כ אמ"ל כנס"י היא בן זוגך והיינו לפי' א' ששבת היא מ' דאצילות מטרונה א"כ נש"י ממשיכים מישראל דלעילא הוא ז"א שיומשך היחוד במל' וז"ס יחוד ו"ה וכה"ג מצינו שכנ"י נק' חתן לגבי תורה כמ"ש מאורשה כו', והיינו כי תשבע"פ מל' וישראל ממשיכים מז"א תשב"כ אל תשבע"פ ע"כ נק' חתן כמ"ש בד"ה תורה צוה וזהו פי' כנ"י הוא בן זוגך כו' ולפי פי' ב' דשבת הוא בינה ואין לה זוג מו"ק שלמטה ממנה אלא כי נש"י שעלו במחשבה היא חכמה ממשיכים האור בינה כי יסוד אבא מקבל מעתיק ממו"ס ומשפיע בבינה כו', וכן בעסק התורה שנק' מאורשה לישראל היינו שישראל ממשיכים אור א"ס בחו"ב כו' ע"י בכל מאדך כו', חהו פי' זכור את יום כו' כלומר שתהיה בבחי' זכור היינו בחי' דכר להשפיע ליום השבת ולקדשו כדרך שהחתן מקדש את הכלה, וכמאמר וינוחו בה ישראל מקדשי שמך, שמך היינו מל' או בינה וישראל ממשיכים הקדושה מבחי' אתה קדוש בבחי' שמך קדוש, בשל"ה דקי"ט סע"א פי' ענין כנ"י יהי' בן זוגך שהשבת יסוד וכנ"י מ' כו' והוא עפמ"ש בזהר בראשית דמ"ז ע"ב בענין ג"פ ביום השביעי שנאמר בפ' ויכולו דאחד מהן הוא יסוד והיינו כשמתחיל החשבון מהבינה אז יסוד הוא שביעי וכן בינה נק' שביעאה שם ובזח"ג תזריע דמ"ז ע"ב אמנם גם המ' נקראת שביעי בזהר בראשית שם, ומ"מ אפ"ל כן ע"ד שלפעמים כנס"י נק' כלה והקב"ה נק' חתן, ועמ"ש בד"ה כי תצא בהביאור דבחי' צדיק דצלם שבכנ"י נק' כלה לגבי התורה שהיא בחי' למ"ד אמנם

לגבי מ"ם הוא בהפך שהיא בחי' חתן ביום חתונתו זה מ"ת ולפעמים נק' התורה כלה א"ת מורשה אלא מאורסה היינו לגבי מם דצלם שבנשמה שהוא בחי' כתר ואורייתא מחכמה נפקת כו', ועד"ז י"ל בענין שבת בראשית שהוא חכמה אצי' שער החצר הפנימית הפונה קדים כו' לגבי הנשמה שבגוף נק' שבת חתן וכנ"י כלה אכן לגביה מזליה מם כתר הוא להפך אמנם הפשט הפשוט יותר הוא כמ"ש לעיל וראיה ממ"ש בד"ה למנצח על השמינית בענין הטעם שמילה דוחה שבת כי שבת זהו השביעי היינו אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת מההעלאה שע"י ששת ימים תעבוד את הקב"ה עם ועשית כל מלאכתך כו' וזהו ענין שמור העלאה וזכור המשכה אבל מילה ניתנה בשמינית בחי' שלמעלה מאתעדל"ת ועד"ז כנור של ימוה"מ של שמונה נימין כו' והוא יסוד דא"ק, א"כ לפ"ז שפיר נש"י שיש בהן מבחי' על השמינית הם חתן ומשפיע לשבת שהיא בחי' שביעי כו' וזהו כנ"י יהא בן זוגך בן משמע לשון דכר כו', ואף שכנס"י לכאורה לשון נוק' י"ל שלגבי א"ס ב"ה ממש נק' גם הכתר בחי' מקבל שמו גימ' רצון כו' אבל לגבי שבת נק' משפיע כו', שוב ראיתי ראי' לזה ממ"ש בילקוט פ' בשלח ע"פ אז ישיר משה בפי' אז א' אחד ז' שבעה הרי שמונה אמר משה בזכות המילה שניתנה לשמונה נקרע הים ובאו בקלס עכ"ל, נמצא בחי' אז זהו ענין מילה שניתנה בשמיני והיינו כי ז' בחי' שבת והא' זהו למעלה מהזיין לכך חיבור האלף עם הזיין זהו ענין כנ"י יהי' בן זוגך וז"ש גבי שבת אז תתענג על ה', וזהו שאומרים במוסף דשבת אז מסיני נצטוו ועיין הפי' בב"י סימן רפ"ו ע"ד קדם מפעלו מאז כו', ועמ"ש מזה לקמן בד"ה זח"א דף ג' ע"א עאלת אות זיין כו'.

ו) **בענין** זכור ושמור בדבור א' נאמרו. הנה זכור לדכורא ושמור נוק' והנה ידוע בענין ברכת שמח תשמח שחותמים משמח חתן וכלה שעכשיו החתן קודם בקבלת השמחה שהיא בינה שמשפעת לז"א וממנו מקבלת הנוק', אבל בברכת אשר ברא דקאי אלע"ל כמ"ש מהרה ישמע חותם משמח חתן עם הכלה היינו ששניהם יהיו שוין בקומתן וכתר א' לשניהן ע"ד שני המאורות הגדולים ולכן בשעת מ"ת שנאמר חירות על הלוחות ג"כ זכור ושמור בדבור אחד נאמרו שניהן בהשוואה אחת.

רבות ס"פ בא ס"פ י"ט קל"ז ג' כשם שבראתי את העולם ואמרתי להם לזכור את יום השבת זכר למעשה בראשית שנאמר זכור את יום השבת כך היו זוכרים את הנסים שעשיתי לכם במצרים כו' עד שמחו בה' וגילו צדיקים, י"ל כי מע"ב זהו יש מאין היינו שהיש נברא מבחי' אין מבחי' זיו והארה כו', אכן יצ"מ להעלותם מהמיצרים וגבולים לבחי' אנכי כו' והיינו מבחי' בינה שמשם שרש החירות כו' אבל בריאת העולם ע"י המל' כו', וא"כ ז' ימים דמע"ב הם למטה מבחי' ז' ימים דפסח כו' ובזח"א דפ"ז ע"ב משמע להפך וצ"ע.

ז) **זכור** את יום השבת. זח"א דף ג' ע"א עאלת אות זיין כו' דבי נטרין בניך שבת דכתיב זכור כו' והתשובה דאנת אית בך קרבא כו',

ויש לפרש עפמ"ש בזח"ב בשלח נ"ד א' בענין אז מאן זיין דא חרב להו' מלאה דם, וכד אתחבר נהירו דאלף ומטא לזיין כדין עבד ניסים כו' כי אלף נהירו דעתיקא, והיינו כי זיין הוא בחי' מל' שבבינה מן הגבורות ולכן היא חרב כו' אכן ע"י הארת עתיק תענוג העליון נעשו הגבורות ממוקתים, וזהו ענין שבת שבו כוכב שבתאי המורה על חורבן כמ"ש המפרשים אלא שלישראל ניתן מצות שבת וקראת לשבת ענג הארת עתיק בחי' אלף וכמ"ש בפירוש בישעי' ססי' נ"ח וקראת לשבת ענג כו' אז תתענג על ה' אז דוקא שממשיך האלף בזיין שהוא שבת ועד"ז תקנו בתפלת מוסף דשבת אז מסיני נצטוו כו', וזהו זכור את יום השבת לקדשו, ר"ל להמשיך האלף בזיין וזהו לקדשו כו', וזהו ג"כ פירוש זכור לשון זכרון ולשון דכר שמשם מקור ההשפעה כו'.

בסה"מ שם סי' ע"ז דל"ו ע"ג פי' זיין מורה על היות המל' עט"ב בסוד יו"ד על וי"ו כנודע, ועיין מזה בזח"ב תרומה קנ"ח א', וזהו זכור את יום השבת להעלותו לעולם הזכר ולקדשו להיות עט"ב, ובסוד איה הרומז בר"ת את יום השבת ועמ"ש מענין איה מקום כבודו בד"ה כי על כל כבוד חופה ועיין בפע"ח בשער השבת גבי איה מקום כבודו, ובת"א פ' שמות ע"פ איה סופר כו', ולבאר דבריו י"ל ע"פ מ"ש במ"א בד"ה והי' לכם לציצית בפי' וזכרתם את כל מצות ה' שפי' שתעשו את המצות להיותן בבחי' זכרים המשפיעים גלוי החכמה ובחי' הביטול להיות למטה ביטול היש שהמשכה זו נמשך בכנ"י מהחכמה עילאה ע"י המצות רמ"ח אברים דמלכא וכמו הטפה שנמשכת מהמוח ע"י האברים כו' עד וע"ז נאמר למען תזכרו שנהי' אנחנו בחי' זכרים המשפיעים דהיינו שבכם ועל ידיכם תהייגה המצות נקראים בשם כלים ואברים דמלכא כו' וע"ש, ועד"ז יש לפרש כאן ענין זכור את יום השבת וכן לעשות את השבת דהיינו שתעשו את השבת שיהי' בבחי' זכר ומשפיע לכם המשכת קדש העליון שמבחי' מוחין דאבא שהוא בחי' הביטול כמ"ש בד"ה והגדת לבנך ובד"ה את שבתותי תשמרו ויש ב' בחי' ביטול ביטול היש וביטול אמיתי וזהו ענין שבת תתאה ושבת עילאה, והנה זה שהשבת שהוא חכמה עילאה יהי' בבחי' זכר ומשפיע היינו ע"י המשכה עליונה מלמעלה מהחכמה כמ"ש במ"א ע"פ אריתי מורי שכדי להמשיך מח"ע למטה צ"ל תוספת אור בח"ע וכענין ארוממך הוי' כי דילתני כו' וכנודע ששרש הטפה הנמשך מח"ע בנוק' נמשך תחלה לח"ע מהכתר ועתיק כו' וזהו שהשבת נק' שבת בראשית ראשית היינו ח"ע וראשית לשון נוק' אבל ע"י המצות אשר קדשנו כו' אשר אותיות ראש שהכתר נק' שרש וראש הנאצלים גם ברוך ר"ת ראש ומקור כל ברכה ומשם נמשך בח"ע להיות בחי' זכור את יום כו' זכר ומשפיע וזהו ישראל לי ראש וזהו שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' כי שבת בחי' שם הוי' שבת להוי' אכן נש"י ממשיכים ברכה בשם הוי' מבחי' קדש ראש ומקור כו' ולכן בפ' קדש כתיב ולזכרון וזהו זכור עם י"ה רמ"ח שע"י רמ"ח מ"ע ממשיכים בחי' זכור עם י"ה גילוי סוכ"ע ושמור את יום היינו ע"י ל"ת שלא להיות עונותיכם מבדילים

גלוי הביטול כו׳ גם י״ל ע״י ל״ת גלוי ביטול היש דמל׳ וע״י מ״ע גילוי ח״ע ועמ״ש מזה בת״א פ׳ יתרו סד״ה זכור את יום השבת לקדשו, דרוש הראשון וע׳ בד״ה מה טובו כו׳.

ח) **זח״א** בראשית דף ה׳ סע״ב שבת עילאה הכא לא אתכליל בשמור אלא בזכור כו׳ וע״ד אקרי מלכא דשלמא דילי׳ ופי׳ המק״מ פי׳ בינה אקרי כך כו׳ ואו״א כחדא נפקין כו׳, ויש לפרש עפמ״ש בפ׳ ויחי דרמ״ו סע״א כיון דסלקא מלה מכנ״י ולעילא כולא הוא דכר כו׳ ע״ש ריש עמוד ב׳ ובמק״מ שם וכמ״ש במ״א בענין יובל דכרא הוא כדאיתא רפ״ג דר״ה דכ״ו ע״א, ובינה נק׳ יובל כו׳ ונק׳ שבת שבתון, ואפ״ל לפ״ז פי׳ זכור את יום השבת להעלות המל׳ שכינתא תתאה נוק׳ בשכ״ע בינה שהיא דוכרא כו׳, והיינו ע״י למס״נ באחד בבחי׳ כלה עילאה כלה שארי, ואפ״ל שזהו פי׳ ויכולו השמים כו׳ והנה הרמ״ז שם פי׳ שלכן נאמר בלוחות ראשונות זכור ובשניה שמור כי משנה תורה ברחל כו׳ שקודם העגל היה להם כח לקבל האור משבת עילאה כו׳.

שמי וזכרי בספר כסא מלך ד״י סע״א ודקי״ו ובמא״א אות ז׳ סי״ב ענין זכור וסי״ג זכרי וע״ש במאיר נתיב.

זכור את יום השבת לקדשו*. הקשה מהרמ״א אומרו לקדשו כי הלא שבת מיקדשא וקיימא מאליו, וגם אומרו זכר בקמץ, דלכאורה הול״ל זכור בשבא זכור כמו זכור רחמיך כו׳. ותירץ כי פי׳ לקדשו הוא להשפיע בו קדושה על קדושתו, וזה במה שתקדש עצמך מהחול בעבודת ה׳ שתהי׳ הכנה אל השבת ע״ד מי שטרח בע״ש כו׳, ועמ״ש בזה בלק״ת בד״ה לבאר ענין יוהכ״פ, ובת״א בד״ה ויקהל משה, וז״א זכור בקמץ הזיין שהוא מקור הזכירה, מתמדת כו׳ עכ״ד. והנה מ״ש שתקדש עצמך בחול, זהו״ע חולין שנעשו עטה״ק הנזכר בת״א פ׳ לך בד״ה אני הנה בריתי אתך אך מ״ש זכירה מתמדת אינו מתורץ עדיין אלא י״ל כי זכור היינו על קיום מ״ע זכור עם י״ה רמ״ח מ״ע כ״כ הבחי׳, ועמ״ש בלק״ת בד״ה והיה לכם לציצית בפי׳ וזכרתם את כל מצות ה׳ למען תזכרו, שע״ז תהיו בבחי׳ זכרים ומשפיעים וכך הו״ע זכור את יום כו׳ זכור ע״ד אשרי איש כשהוא איש ולא כשהוא אשה כו׳, אך מ״ש זכור את יום השבת כי עיקר המצות הוא ביטול היש לאין כמש״ר בד״ה את שבתותי תשמרו פ״ג, ולכן צ״ל

*) מאמר זה נמצא גם בתורת שמואל — תרכ״ו בתחלתו — בשינויים ובלי הקיצורים.

עול מצות בד"ה ועתה יגדל נא וכללות ביטול היש הו"ע שבת כמש"ש בד"ה את שבתותי הנ"ל פ"ד כי זהו"ע כי אל דיעות כו', ועמ"ש סד"ה למנצח על השמינית בהקיצור שהשבת שקולה כנגד כל המצות כו' ע"ש, והענין דארז"ל ברבות פ' בראשית ס"פ ט"ז והובא בבחיי שם ע"פ ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, נתן לו מצות שבת, ויניחהו כד"א וינח ביום השביעי, לעבדה ששת ימים תעבוד ולשמרה שמור את יום השבת לקדשו, ויש להבין דלעבדה בג"ע היינו ציווי ע"ד שפירשו לעבדה זו הקרבנות שנקרא עבודה שעי"ז עובדים הג"ע וממשיכים בו אור וששת ימים תעבוד אינו מצוה כלל. ויובן בהקדים מ"ש בילקוט פ' יתרו דפ"ב ב' בשם המכילתא זכור מלפניו ושמור מלאחריו מכאן שמוסיפין מחול על הקודש משל לזאב שטורף מלפניו ומאחריו עכ"ל. וכתב הזית רענן כו', והענין דהנה כתיב ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת, פי' שיוכלו עי"ז לעשות את השבת והוא ע"ד ועשיתם את כל מצותי כאלו עשאוני, ע' בת"א בד"ה אשירה לה' כי גאה גאה, וע"ד עושי דברו דמתקנין להאי דבר, וכענין ויעש דוד שם דעביד שמא קדישא כך הו"ע לעשות את השבת וכמו שארז"ל ע"פ אשר ברא אלקים לעשות לתקן והיינו ע"י ושמרו בנ"י כו' (בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ פ"א) כי הנה השבת כי התהות העולמות אינו כמו משל הנשמה המחיה את הגוף כי אני הוי' לא שניתי אלא רק מהארה בעלמא ונק' מלכותו ית', ונחשב ירידה והשפלה ובשבת נתעלה בבחי' פנימי' א"ס ב"ה, וה"ז נק' שביתה כאדם המדבר שמוריד שכלו בהדבורים, וכשפוסק מלדבר נתעלה שכלו למקורו, וז"ש ששת ימים עשה ולא כתיב בששת, אלא כי ששת ימים הם ששה מדות שהם ספירות הבנין להיות עולם חסד יבנה, והם מקור הדיבור שמקבל מהמדות אבל ג"ר חכים ולא בחכמה ידיעא, ובשבת העליי' בחכמה כו' ולכן השביעי חביב כו', כי הוא בחי' שלמעלה מהמדות ולאו מכל אינון מדות כו' (בד"ה זכור את יום השבת דקט"ז ע"ג) והנה כתיב ראשית חכמה ראשית בתיו מורה על לשון נקיבה כי והחכמה מאין תמצא, וזהו שנק' ראשית שמקבלת מבחי' ראשון הוא מ"ש אני ראשון וכמ"ש בזח"ג דף רצ"ד ע"א ת"ח אלף בלחודוי איקרי ראשון דכר באלף סתים וגניז מה דלא אתידע כד אתחבר האי אלף באתר אחרא איקרי ראשית כו' ופי' המק"מ בספרו סהפ"מ א' בלחודוי הוא א"א ונק' ראשון דכר כי שם אין שייך נקבה ובו גניז רדל"א וכשמאיר א"א בחכמה נק' החכמה ראשית שהוא ראשית הע"ס כו' ולע"ל נאמר ראשון לציון הנה הנם, גם כמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו ענין בקדמין גבוה מבחי' ראשית חכמה כו', והנה ע"י המצות ממשיכים אמת ה' לעולם אמת הו"ע אני ראשון ואני אחרון כו' וזהו אשר קדשנו אשר אותיות ראש וזהו וקראת לשבת עונג ועי"כ נק' זה לקדשו ולהוסיף קדושה על קדושתו.

ב) וזהו לעבדה כמד"א ששת ימים תעבוד כו' דהיינו עבודה במעשה המצות, והיינו כי ששת ימים עשה ה' בששת לא נאמר כמ"ש בר"ת שעה"ק פ"ב שהן ו"ק דאצילות שבהן וע"י הי' בריאת העולמות כי

חסד שלו ית' אינו כמו חסד של האדם שהוא רק גורם ההשפעה משא"כ למעלה החסד עצמו הוא המחייה כמ"ש כי טוב חסדך מחיים מכלכל חיים בחסד וע' באגה"ק סי' ט"ו בפי' ואנכי עפר ואפר כו', והנה זה הי' בשימ"ב אז האירו ו"ק דאצי' ממש למטה, אבל אחר חטא עה"ד טו"ר נסתלק אור האצי' ואינו מאיר למטה רק מבחי' ו"ק דיצירה ועשייה וגם הם אינן מאירים כ"א ע"י לבוש ק"נ ולכן נק' ששת ימי החול אשר החול הוא שאין בו שום קדושה כלל והוא היפוך הקדש כי חול לשון חילול וכמ"ש ולא תחללו את שם קדשי כו' וכמו ענין אשה חללה, וא"כ מדוע ששת ימי המעשה יקראו חול היפוך הקדש, הרי בהן נבה"ע אלא שהענין כי לולי חטא עה"ד לא הי' חול שהרי נאמר ויניחהו בג"ע לעבדה כו', אבל ע"י עה"ד טו"ר נעשה חול, כי את העולם נתן בלבם וכיון שהאדם נעשה בחי' חול ע"י חטא עה"ד ודוגמת מ"ש בנח ויחל נח כו' ממילא נעשו ששת ימי המעשה ימי החול לפי ששולט בהן עה"ד טו"ר כו', וע"כ עבודת האדם ששת ימים תעבוד לתקן ימי החול שיהיו ע"ד חולין בטהרה או ע"ד חולין שנעשו עטה"ק, והיינו ע"י קיום המצות בהן אק"ב ועי"ז מתקן הימים כנודע ממ"ש ימים יוצרו כו', וע' מכ"ז בזהר ויקהל דף ר"ד ע"א וכפי מה שפי' אותו הר"ח שעה"ק פ"ב, שפירושו נכון יותר מפי' המק"מ, ועיין עוד מענין ימי החול בזהר אמור דף צ"ד ע"ב ובפ' פקודי דף רכ"ז סע"א וע"ב ובמק"מ שם וס"פ נח דע"ו ע"ב.

ג) **ועפי"ז** אפשר להבין מאמר המכילתא בענין השבת משל לזאב שטורף מלפניו ומלאחריו כו' דר"ל מה שמתבררים ימי החול שיהיו נעשים עטה"ק זהו משל לזאב שטורף כו', היינו שטורף וחוטף מבחי' חול שהוא עה"ד טו"ר להעלותו לבחי' קדש כו' ועז"נ באשת חיל ותתן טרף לביתה וכתיב טרף נתן ליראיו. וביאור הענין דהנה כתיב בנימין זאב יטרף, ות"א בארעי' תשרי שכינתא ובאחסנתיה יתבני מקדשא * וצ"ל איך המשיל השראת השכינה לענין זאב יטרף מה ענין זה לזה הלא לכאורה אין המשל דומה לנמשל כלל, ואם נאמר דהכוונה על אכילת מזבח שאוכל את הקרבנות הרי ע"ז נאמר אח"כ בבוקר יאכל עד דת"א על הקרבת התמידין שנים ליום, וא"כ ענין זאב יטרף משמע ענין השראת השכינה, והענין דהנה בזהר פ' אמור ד"צ ע"א ע"פ טרף נתן ליראיו מהו טרף טרף ממש דאיהו נטלא מאתר רחיקא עילאה כד"א ממרחק תביא לחמה ובמק"מ שם בשם נ"ב מהרח"ו שהיא חכמה דכתיב מרחוק הוי' נראה לי, וע' בזהר שמות די"ב ע"פ ותתצב אחותו מרחוק ובמק"מ שם, והענין שיש שני בחי' הא' סדר ההשתלשלות מעילה לעילה והב' מה שהוא למעלה מסדר ההשתלשלות וזהו

יתבני מקדשא: בבוך באב' 33 נוסף בגליון הכת"י הגה"ה וצ"ע אם זהו מכ"ק אדמו"ר הצ"צ וז"ל ההגה"ה: ע' בגמרא זבחים דף נ"ד ע"א ב' גירסאות בהתרגום רב מתרגם מדבחא ולוי מתרגם מקדשא וע' תוס' זבחים דף ס"ב ע"ב ד"ה שיתין, וע' רש"י יומא דף ס"ו ע"ב ד"ה קרן.

ההפרש בין בינה ובין חכמה כמ"ש באריכות בלק"ת גבי חג המצות בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' ע"ש, וכן נתבאר בביאור ע"פ אלה פקודי המשכן פ"ב, ולכן בחי' החכמה נק' מרחוק ה' נראה לי וכמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ דרוש השלישי מענין זה שהחכמה מאירה בבחי' ריחוק, ועמ"ש בפ' נצבים בד"ה כי המצוה הזאת, גבי ולא רחוקה היא ממך, וזהו"ע ממרחק תביא לחמה, דקאי על התורה שנמשכה מלמעלה מהשתלשלות ולכן נשפלה למטה בענינים גשמיים, וכמ"ש בלקו"ת בשה"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה דרוש השני פ"ג דכ"ז ע"ג, ועמ"ש בד"ה ראשי המטות בפי' לכו לחמו בלחמי, ולכן נק' בחי' זו טרף והוא מושאל ממזון החיה שבא לה מרחוק ע"י טרף ולא כמו מזון הבהמה שבא לה מקרוב שניזונית מצמח הארץ שמצוי לה וקרוב לה משא"כ ענין הטרף של החיה וכמ"ש הכפירים שואגים לטרף כו', ועד"ז יש למעלה שההמשכה והחיות הנמשך כסדר ההשתלשלות עו"ע מבחי' ממכ"ע אינו נק' טרף, אבל ההמשכה שנמשך מאתר רחיקא מבחי' מרחוק הוי' נראה לי מבחי' סוכ"ע עז"נ טרף נתן ליראיו הטריפני לחם חוקי בחי' כי חוק לישראל הוא הנמשך מאותיות החקיקה כו' וכמ"ש במ"א ההפרש בין עילת העילות ובין סבת הסבות אשר מקור ההשתלשלות דרך עו"ע מקור זה נק' עילת העילות ושרשו מהקו"ח ונק' ממכ"ע, אבל סיבת הסיבות הוא אור הסוכ"ע שאינו עילת העילות דרך עו"ע כ"א סיבת הסיבות ע"ד כי הוא צוה ונבראו ומשם נמשך החיות שלא כדרך ההשתלשלות כ"א כמו בחי' טרף כו', גם טרף פי' הרמ"ז גימ' ע"ב רי"ו דהיינו ענין ויעבור הוי' על פניו שהוא המשכה עליונה מאד כנודע וזהו הנמשך ליראיו דוקא כדכתיב יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור ליראיו כו' ומבואר במ"א כי בחי' אין שהוא מ"ש והחכמה מאין תמצא הוא ממלא כל מחסור ליראיו כו', וזהו מ"ש בנימין זאב יטרף דקאי על השראת השכינה, כי הנה כדי שיהי' השראת השכינה בהתגלות בעשייה הגשמיות ובמקום גשמי הוא ע"י שההמשכה באה מלמעלה מעלה שלכן נק' קה"ק כמ"ש מענין קדהק"ד בל"ת בד"ה שבת שבתון ועמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית גבי ענין מזון לבוש בית כו' ולכן נק' יטרף ע"ד טרף נתן ליראיו כו' כנ"ל, גם כענין לאו בזכותא תליא אלא במזלא תליא דפי' שאינו ע"פ הדעת וההשגה וכך הו"ע טרף כו', וזה שארז"ל ברבות פ' בלק ע"פ הן עם כלביא יקום כו' עד יאכל טרף מתגברין כאריות וחוטפין ק"ש טרף ק"ש שעהמ"ט ע"ש, ובילקוט ובבחיי וחוטפין המצות ציצית ק"ש ותפילין כו', ר"ל חוטפין בזריזות וגם פי' וחוטפין שהוא ע"ד יטרף שההמשכה מאתר רחיקא כנ"ל, ועד"ז ארז"ל שבאל"ף דאחד צריך לחטוף כמ"ש במג"א ע"ש קוצי ש"י שאינו נתפס רק ברמיזא מה תצעק אלי כו'.

ה) **אך** טרף וההמשכה שמלמעלה מהשתלשלות באה ע"י העלאת מ"ן ג"כ בבחי' ותתן טרף בירור רפ"ח ניצוצים והוא ג"כ מאתר רחיק מטורי חשוכא בזח"ג רמ"ט ב' בירור ק"נ, וזהו ג"כ ענין המזבח שנק' זאב ע"ש שחוטף

נה״ב שמק״נ ומבררה ומעלה למעלה כו׳, ומבואר במ״א שאע״פ שאמרו פתח במזבח וסיים בשולחן כו׳ עכ״ז בירור שע״י השולחן רק ע״י הבינה, אבל בירור המזבח בחכמה אתברירו כו׳ לכן תפילה במקום מזבח מקודם התפלה אסור לאכל כי חכמה ביטול כו׳ ולכן המזבח דוקא בחלקו של בנימין בחי׳ צדיק יסוד דנוק׳ אשר דוקא אחותי בת אבי היא בחי׳ ביטול משא״כ בינה רק עד הוד אתפשטת כו׳, וזהו שנמשך מזה בבוקר יאכל עד היינו כמ״ש בלק״ת בד״ה שובה ישראל עד שם נתבאר מהו בחי׳ עד כו׳, ועד״ז יובן ענין שבת שנמשל לזאב כמו בנימין כו׳, היינו מה שטורף מחול שיהי׳ קודש, ועז״נ זכור את יום כו׳, דהיינו מאחד בשבת שצ״ל ששת ימים תעבוד לברר ולתקן ימי החול לקשרם בששת ימים דאצי׳ והיינו ע״י שיהי׳ בחי׳ חולין שנעשו עטה״ק וזהו ע״י המצות ודרך כלל הוא ע״י ק״ש ותפלה שבחי׳ התפילה שבכ״י זהו הארה מעין שבת כו׳ כי תפילה במקום קרבנות, וכמו בנימין זאב יטרף כו׳ והיינו כמו במזבח היה נמשך אש שלמעלה שאוכל את הקרבן כך הוא בתפילה והיינו כי אית רצון ואית רצון בד״ה ויקהל משה ובחי׳ רצון שלמעלה מהבינה ודעת זהו שחוטף נה״ב כו׳, שמור ש״ס משנה וזהו ויחל משה שעשה את המר מתוק, היינו שע״י התפילה היפך מבחי׳ חול וחולין שיתהפך לקדש, וזהו המתיקות גילוי תענוג העליון כו׳, וזהו שיננא חטוף ואכול כו׳, וז״ש בשבת שוכן עד, ע״ד בבוקר יאכל עד כו׳, ומה שהשבת נק׳ זאב שטורף זהו רק לפניו אבל בשבת עצמו בענין וגר זאב עם כבש כו׳ כמ״ש בילקוט בישעי׳ קפיטול י״א סי׳ רפ״ה שעז״נ מזמור שיר ליום השבת למשבית מזיקין מן העולם כו׳, וא״כ גם בקדושה לא שייך ענין זאב טורף כו׳ כי אז א״צ להיות טורף כי הנה״ב ביטול ממילא וא״צ מלחמה, ולכן נק׳ מנוחה כו׳ ורק מלפניו הוא טורף כו׳, והנה בספרי המחקר הביאו איך שנברא בחיות הדורסות כלי הדריסה כמו הצפרנים והפה והשיניים ובהנדרסים נברא כלי הבריחה כמו רגלים קלים לרוץ כו׳ כדי שלא יהי׳ מיניהם נפסדים כו׳ אשר נגלה לעין כל כי כ״ז נברא בחכמה נפלאה ובכוונת מכוון שיהי׳ הזאב דדורס ושאעפ״כ יוכל הכבש לברוח כו׳ והקשו ע״ז כי זה לכאורה תמוה וכעין עול ח״ו למה היתה כזאת כמבואר בכוזרי מ״ג ססי׳ י״א, ותירצו כי זהו חכמה נפלאה וכוונה שלמעלה משכילנו וכמו שכל הבריאה יש מאין הוא למעלה מהשכל כו׳, ולפמ״ש אפשר להבין מעט מזעיר אפס קצהו כי הנה למעלה ענין הזאב בקדושה הוא גבורות דקדושה כענין בינה דינין מתערין מינה ואין הדינים נמשכים מהבינה אלא על מי שאינו מתבונן בגדולתו ית׳ כמ״ש ידע שור קונהו כו׳, עמי לא התבונן כו׳, והו״ע רוח הבהמה היורדת למטה היינו נה״ב שנמשכה מק״נ כו׳, אך למעלה מהבינה אין שייך שום דין כלל כי קמי׳ כחשיכה כאורה ואם צדקת מה תתן לו כו׳, וארז״ל שנבה״ע במדה״ד ובמדה״ר שאלמלא נברא במדה״ר לבד ולא היה שום עונש הי׳ העולם רשעים ח״ו, ומדה״ד זהו טובה לעולם שעי״ז יומשך היראה ועי״ז יצדקו מעשיהם כו׳, וזהו״ע הזאב שבקדושה גבורות דקדושה הנמשכים מבינה להכות ולטרוף רוח הבהמה היורדת למטה ולהעלות נפשה למעלה בשרשה כו׳, ועד״ז נק׳ המזבח זאב שמברר ק״נ והוא מגבורות דקדושה וכן נק׳ בנימין זאב כי בנימין היה צדיק גמור ומת רק בעטיו של

נחש א"כ בירר נה"ב שלו להפריד ממנה כל הרע זהו כמשל הזאב שטורף ודורס הבהמה כו', ועי"כ נברא גם למטה ענין דריסת הזאב בבהמה להיות מלפניו מבהמת הארץ שיהי' האדם מעורר בנפשו גבורות דקדושה על נה"ב וכמארז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר כו' ועמ"ש בת"א ס"פ וישב ע"פ וגם אתה תדין את ביתי כו', ומ"מ כ"ז עכשיו, אבל לע"ל שיתברר ק"נ אזי נאמר וגר זאב עם כבש כו'. וזהו מזמור שיר ליום השבת להיות והשבתי חיה רעה מן הארץ, והיינו כיון שאז יהי' הכל בחי' ביטול ולא יצטרכו לבחי' גבורה ודין הנ"ל הנמשך מהבינה דדינין מתערין מינה וכן בחכמה יש שרש דין אבל לע"ל אחר הבירור שע"י חו"ב אזי יהי' התגלות הכתר שכולו רחמים ואין שם דין כלל, ויהי' גילוי רחמים רבים כו' ועז"נ ונתתי שלום בארץ.

(א) **ענין** לקדשו להוסיף בו קדושה ע"י מי שטרח בע"ש, להיות חולין שנעשו עטה"ק, קודש הוא אצילות כמ"ש במ"ח מס' מקום הקליפות פ"ב, וחולין היינו בעשי' וכשממשיך אור האצי' בעשי' נק' חולין שנעשו עטה"ק והמשכה זו היא ע"י תומ"צ כמ"ש בלק"ת פ' במדבר בד"ה במדבר סיני באוהל מועד יעו"ש, וזהו ענין זכור האיש דרכו לכבוש, וגם זכור עם י"ה רמ"ח מ"ע, ועיקר המצות ביטול היש והוא נמשך משבת וענין ויניחהו בג"ע לעבדה ששת ימים תעבוד, וענין משל לזאב.

(ב) **לעשות** את השבת לתקנו הגם דארז"ל מה שנברא בשימ"ב צריך תיקון והיינו בי"ע שהתיקון להמשיך בהם אצי' כמ"ש בת"א פ' בראשית בד"ה השמים החדשים בהביאור אבל שבת אצי' כבר נתתקן, אך לגבי המאציל גם החכמה דאצילות מאין תמצא יש מאין א"כ היא בריאה וצריך לתקן להמשיך בו גילוי ע"ק, וכמ"ש בד"ה האזינו השמים בפי' שבת שבתון שגם שבת נחשב אצלו כחול לגבי שבת כו', והמשכה זו יש בכל שבת ג"כ ונמשך ע"י ושמרו בנ"י לעשות כו' ולכן שבתון רומז למה שמוסיפים מחול על הקודש ובא הנון על מה שמבררים ק"נ שעי"ז ממשיכים מלמעלה מבחי' ע"ק בז"א, והו"ע שבת שבתון, וזהו לעשותו, ועד"ז נת' פי' עושין רצונו של מקום והיינו כי ששת ימי המעשה בחי' ע"מ דיבור העליון הנמשך מהמדות ובשבת העלייה בחכמה הנקרא ראשית והמשכה דלעשותו מבחי' אני ראשון ע"י אשר קדשנו אמת ה' לעולם וקראת לשבת עונג.

(ג) **והיינו** ע"י ששת ימים תעבוד, כי ששת ימי בראשית ו' מדות דאצי', ובזהר פי' שהם ו"ק דאבא כי אבא נק' ראשית והו"ק שבו נק' שימ"ב ועכשיו נק' חול שע"י חטא עה"ד נתעלם אור האצי' ונמשך ק"נ הנק' חול, ומט"ט נק' חולין בטהרה, והעבודה לקשר ימי החול בשימ"ב והיינו ע"י ששת ימים תעבוד, ע"ד לעבדה ולשמרה כנ"ל אות א' להיות חולין שנעשו עטה"ק.

(ד) **וזהו** זכור מלפניו כו' משל לזאב כו' שהרי טרף מק"נ הנקרא חול ומכניסו לגבול הקדושה וכמו בנימין זאב יטרף, טרף נמשך מאתר רחיקא מבחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, ממרחק תביא לחמה, ע"ד סבת

הסבות סוכ"ע שלמעלה מעה"ע ממלא כל עלמין, טרף ע"ב רי"ו הנמשכים מדעת דעתיק ע"ד ויעבור הוי' על פניו, כי ע"ב רי"ו גימטריא חסד גבורה שההמשכה צ"ל כלול מהן ע"ד ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט בד"ה אשירה להוי' ולכן נמשך ליראיו כי אין מחסור ליראיו וכן השראת השכינה בהיכל קהק"ד נמשך מבחי' קהק"ד כו' הנ"ל, שהוא ע"ק וכמ"ש כס"כ מרום מראשון כו', וכמו"כ עד יאכל טרף נק' ק"ש שחוטפין המצות וכענין א' דאחד כמעט חוטפין כו' משום דלית מח' תב"כ וע"ז אמרו מקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך כו' וכן מה תצעק אלי כו'.

(ה) **וטרף** הנ"ל מלמעלה למטה נמשך ע"י ותתן טרף מלמטה למעלה ממה שחוטף ומברר ק"ן ומוסיף מחול על הקודש, וכענין המזבח שנק' זאב ע"ש שחוטף נה"ב כי כמו שיש זאב בקליפות שהן חיות רעות שנמשל בו בבל כו' וכמארז"ל אפשר לטלה א' בין ע' זאבים כו', שהן גבורות קשות, והיינו מה שנפל בשבה"כ, אכן בקדושה בחי' גבורה דקדושה לברר נה"ב, כי בחכמה אתברירו להפריד הרע מהטוב, והיינו ע"י שחכמה יש בה גבורה ודין כו', וכנודע מענין גבריאל וכמ"ש בבה"ז פקודי רל"ג וכמו בעמלק שנאמר מחה תמחה כו', וע"ז נענש שאול שהי' מבנימין, והי' צ"ל בנימין זאב יטרף, והוא חמל על מיטב הצאן כו' וארז"ל לא תהא רחמן יותר מבוראך כו', ועד"ז השבת טורף מלפניו כי שבת חכמה ובחכמה אתברירו וכמו מזבח כו' ולכן שבת יש בו דין כל מחללי' מות יומת, כי בחכמה יש דין, וע"כ אמר קהלת ע"ז הבל הבלים כו', והיינו לגבי יום שכולו שבת שאז נאמר שיר ליום השבת ע"ש והשבתי חיה רעה מן הארץ ולא יהי' דין כלל כי לית שמאלא בהאי עתיקא משא"כ עכשיו, והיינו ע"י התפילה שבכ"י דוגמת מזבח זכור, ומ"מ היינו דוקא מלפניו אבל שבת עצמו יום מנוחה וגר זאב עם כבש משום שכבר נתברר בששת ימי המעשה וז"ש בשבת שוכן עד עדמ"ש בבקר יאכל עד וזהו לקדשו כי להיות שוכן עד הו"ע כסה"כ מרום מראשון כו' ואח"כ שמור ע"י ש"ס משנה כו' שעי"ז מפריד בכל ששת ימי המעשה הרע מן הטוב כו'.

עפ"ז אפ"ל ענין שובה ישראל עד. כי בחי' טרף הנ"ל נק' עד כמ"ש בנימין זאב יטרף בבקר יאכל עד, וע"י העונות ממשיך הכח בחיצונים ע"ד את עדיים מהר חורב וצריך להשיב בחי' עד הנ"ל שהוא השראת השכינה ולהשיבה מהגלות וזהו בעשי"ת ע"י ממעמקים קראתיך והנה עומק גימטריא גבורה גמטריא אריה כי הוא בחילא יתיר כמ"ש בד"ה ראה ריח בני ממשל הארי' והשור כו' והארי' יש בכוחו לטרוף יותר מהזאב ע"כ שבת נמשל לזאב כנ"ל, אבל עשי"ת ויוהכ"פ שנק' שבת שבתון זהו בחי' ארי' היינו עומק כו', וכן הקדמונים נתנו סימן ארי' שאג ר"ת אלול ר"ה יוהכ"פ כמ"ש בשל"ה, ובלקו"ת ר"פ עקב בד"ה ויאכילך את המן פי' כי ארי' אותיות יראה וכמ"ש ארי' שאג מי לא ירא ולכן ימים נוראים נק' ארי' כו' ובמא"א א' ארי' בחי' כתר כו' וכ"מ ברבות יתרו פכ"ט דארי' שאג קאי על דיבור אנכי כו' ולוחות אחרונות ניתנו ביוהכ"פ, גם ארז"ל ע"פ כי גדול יום ה' ונורא הוא מאד זהו יוהכ"פ א"כ הוא בחי' אריה כו' דרוסת הזאב בבהמה דקה היינו ק"נ תאוות

היתר, אבל דרוסת הארי׳ בגסה מה שנפל משם ס״ג למטה בגסה הוא ג״ק הטמאות תאוות איסור גם משם יוכל להעלות ע״י התשובה בחילא יתיר ולפי״ז בנימין זאב זהו בחי׳ צדיק שמברר ק״נ בחכמה אתברירו אכן גור ארי׳ יהודא עי׳ בד״ה יהודא אתה ארי׳ דאכיל קרבנין ארי׳ אותיות ראיי׳, גם פני ארי׳ אל הימין ודרך כלל א״א נק׳ ימין וז״א נק׳ שמאל וזהו איזהו גיבור כו׳ טוב ארך אפיים מגיבור כו׳ ועמ״ש מענין ימין ושמאל ע״פ שאו ידיכם בד״ה צאינה וראינה, והנה מבואר במ״א בענין ג׳ בני נח שמבחי׳ חם קו השמאל נשתלשל לג׳ קליפות הטמאות וזהו ענין ארור כנען עבד עבדים כו׳, ועד״ז ענין בהמה גסה שהוא מבחי׳ ופני שור מהשמאל נמשך שור המועד, משא״כ והכשבים הפריד יעקב כו׳, לכן י״ל ק״נ נק׳ בהמה דקה וג״ק נק׳ בהמה גסה, ע״כ כדי להעלות בהמה גסה זהו בכח ארי׳ שאג כו׳ גימט׳ עומק עשי״ת. והנה כמו בשבת כתיב זכור את יום השבת לקדשו כי שבת בעצם הוא חכמה, ולקדשו היינו להמשיך בו מבחי׳ כתר, והיינו על ידי מי שטרח בערב שבת, משל לזאב שטורף מלפניו כו׳ כך בבחי׳ שבת שבתון שהוא קדה״ק שלמעלה מהחכמה הנק׳ קודש עם כל זה שייך בו תוס׳ אור על ידי אתעדל״ת בבחינת ארי׳ עומק עשרה עומקים דעשי״ת שלמעלה בהמה גסה תשובה מבחי׳ עומק רע ועניתם את נפשותיכם אז עי״ז שבת שבתון הוא לשון דכר, דוגמת זכור את יום השבת לעשותו בחי׳ זכר, משא״כ שבת שבתון היא בחי׳ נוק׳ כו׳.

בפסוק * זכור, זכור מלפניו ושמור מלאחריו מכאן שמוסיפין מחול על הקודש.

משל לזאב שהוא טורף מלפניו ומאחריו עכ״ל. וכ׳ הזית רענן זכור מלפניו שעל דבר שלא בא עדיין נופל לשון זכירה שלא ישכחנו ועל דבר שכבר הוא בידו שייך לומר לשון שמירה שלא יאבד אותו (וא״כ זכור הוא ההכנה שמכין א״ע מחול לשבת ושמור הוא הקליטה שיקלוט בנפשו קדושת השבת) משל לזאב, לא ידעתי למה משל אותו לזאב. ואפ״ל ששבת חוטף ניצוצי קדושה שנבלעו בימות החול, וע׳ בגליא רזיא שהאריך בזה עכ״ל. וע׳ בזהר ויחי דרמ״ז ע״ב ע״פ בנימין זאב יטרף דהא מזבח בחולקי׳ הוה ומזבח איהו זאב, בבוקר יאכל עד הוא אתר דכתיב ושבת עד הוי׳ אלקיך, וע׳ בזהר ר״פ וארא ע״פ תאוות גבעות עולם דקאי על יוסף ע״ש הטעם א״כ י״ל בבוקר יאכל עד היינו יוסף שנק׳ בוקר דיוסף כמ״ש בזח״ג בלק דר״ד סע״א וע״ב ויאכל ענין יחוד כמו קראן לו ויאכל לחם והיינו שע״י העלאת מ״ן דבנימין בחי׳ בנימין זאב יסוד דנוק׳ עי״ז יאכל עד הוא צדיק עליון יוסף כו׳, וכמ״כ הוא בחי׳ שבת. אך אפ״ל הטרף זהו מה שמוסיף מחול על הקודש שנמצא מרחיב גבול הקדושה אבל שבת עצמו מנוחה שאחר הטרף כו׳. ואפ״ל כי זאב ה״ז ז״ת א׳ כתר ב׳ חו״ב והיינו כי בשבת מאירים ג״ר בז״ת שע״י העלאת מ״ן מהטרף שהוא בירור רפ״ח ניצוצי׳ עי״ז מעוררים המשכת ג״ר בז״ת, ויש ראי׳ לזה ממ״ש במא״א אות ז׳ ס״ב זאב נק׳ יסוד דנוק׳ כו׳ והנה בנימין נק׳

---

* בפסוק : קטע זה נמצא גם להלן ע׳ תתקלו.

ידיד ה׳ וידיד מורה על החיבה והוא מ״ש מה יפו דודייך אחותי כלה ולכן שייך בחי׳ זו לשבת שנק׳ כלה כמ״ש בואי כלה שבת מלכתא.

ברבות ויחי פצ״ט ע״פ בנימין זאב, מה זאב חוטף כך שאול חטף כו׳ אסתר כו׳ מזבח. ובשרשים שרש חטף מהירות הלקיחה. יש להעיר ממשארז״ל רפ״ב דברכות י״ג ב׳ ובלבד שלא יחטוף בחי״ת ובמג״א סי׳ ס״א סק״ה כי האלף כמעט חוטפין בה למיעוט התבוננות בה וכ״כ בכד הקמח כמדומה באות יו״ד גבי יחוד והיינו שאל״ף הוא כתר במופלא ממך ולכן נרמז רק בקש״י כו׳ ואלף אותיות פלא ואותיות אפל ישת חשך סתרו. ועד״ז שאול חטף את המלוכה שבאה שלא עפ״י דעת כ״א ע״פ גורל כמ״ש וילכוד שאול בש״א סי׳ יו״ד כ״א, וידוע ענין הגורל שהוא בחי׳ שלמעלה מהשכל ועד״ז ותלקח אסתר וע׳ בשה״ש רבה ע״פ לא ידעתי נפשי במרדכי הכתוב מדבר כו׳ וכמ״כ המזבח חוטף היינו כי יש ב׳ בחי׳ אהבה הא׳ אהבה שמלמטה למעלה עפ״י השכל וזהו ענין אעפ״י שהאש יורד מלמעלה מצוה להביא מן ההדיוט והב׳ ענין אהבה הבאה מלמעלה וזהו ענין אש של מעלה שהוא למעלה מן השכל חה״ע שחוטף שע״י גילוי אהבה העליונה זו נהפך לאיש אחר ואינו יודע מאין בא לו וכענין כפה עליהם ההר כגיגית, ולכן נמשל לזאב שחוטף את הבהמה כך הבהמה היא נה״ב רוח הבהמה היורדת למטה והארת אה״ר בא וחוטפה ומהפך הגשמיות שבה שתכלל באש שלמעלה, מיהו הזאב חוטף בגבורה וכך הוא ענין לעולם ירגיז אדם יצ״ט על יצה״ר ואפ״ל הזאב מצוה להביא מן ההדיוט ואש שלמעלה זהו ארי׳ דאכיל קרבנין כו׳ וענין גבורה בינה דינין מתערין מינה על היש מי שאינו בטל ועד״ז עכשיו תפלה במקום קרבנות והנה התפלה שבכל יום הוא מה שיש הארת שבת בכ״י שהתפלה נק׳ סולם מעין עליות העולמות בשבת ונק׳ עולת תמיד כמו ששבת נק׳ עולת שבת, והיינו שע״י התפלה מתקשרת הנשמה בשרשה בבחי׳ מזלי׳ כמ״ש בד״ה יונתי ובחי׳ זו הוא מהארת שבת שאז מאיר נפש יתירה היינו בחי׳ מזלי׳ כמ״ש בת״א בד״ה ויקהל משה דאית רצון ואית רצון כו׳ ולכן נק׳ בחי׳ זו שטורף מלפניו ומאחריו שגם בימות החול מאיר הארת אה״ר הנ״ל לחטוף ולטרוף נה״ב שיהי׳ בכל לבבך בשני יצריך ולמס״נ באחד והיינו ע״י הארת א׳ דאחד שהוא ג״כ בחי׳ זו שכמעט חוטפין בה שאין שם השגה ובכח זה נחטף נה״ב ע״ד לבי ובשרי ירננו אל אל חי וכמ״ש אני הוי׳ לא שניתי ואיך אתם בני יעקב לא כילתם בכלות הנפש כו׳ וכ״ז מלפניו ומאחריו, אבל שבת עצמו יום מנוחה כי הנה לע״ל וגר זאב עם כבש כי זאב בחי׳ שבת ולע״ל יום שכולו שבת ומנוחה וגם נה״ב תתעלה ע״ד בהמה רבה, וזהו ענין ונתתי שלום בארץ בחי׳ גילוי למטה כמו למעלה ומעין זה מאיר בשבת להיות וגר זאב עם כבש שגם הטוב דק״נ מתעלה וממילא נה״ב שבאדם ג״כ בעילוי יותר וזהו זכור את יום השבת לקדשו היינו תפלה שבכל יום בחי׳ מזבח זאב יטרף וזהו ע״י התבוננות מבחי׳ יום השבת היינו מהתחדשות הבריאה מאין ליש ששת ימים עשה כו׳ וביום השביעי שבת כו׳, ועי״ז תתהפך נה״ב ולכן נק׳ זאב

שחוטף כו׳ שהתבוננות זו חוטף נה״ב ומהפכה כו׳ ועי״ז לקדשו כי יש בחי׳ שלמעלה משבת כמ״ש בענין ממחרת השבת כי הבריאה יש מאין פי׳ מאין מבחי׳ מלכות שהוא רק הארה ונק׳ שם כו׳ אבל מהו״ע אין ערוך ונש״י הם מקדשי שמך כמ״ש בד״ה אסרי לגפן וזה״ע שבת בשבתו סד״ה מדי חודש בחדשו ונק׳ שבת עילאה כו׳ וענין חטף ומהירות זה״ע אחישנה וחש עתידות למו שלא כדרך השתלשלות, וזה״ע לצבי ועופר האילים, וכן בשבת יביע אומר כו׳, וע׳ מ״ש בענין ברכת כהנים כו׳ ועמ״ש מענין בנימין זאב ע״פ ושבת עד הוי׳ אלקיך בפ׳ נצבים, והרמ״ז אמור ד״צ ע״א, ע״פ טרף נתן ליראיו פי׳ שהעלא׳ טרף הנ״ל הוא ע״י מס״נ שמתעלה עד מזלא כו׳ והכח לזה נמשך בחצות לילה מד״ע דעתיק כו׳ שבחכמה ע״ב רי״ו גימ׳ טרף כו׳ ע״ש, והנה עב רי״ו סוד עירוב וסוד חו״ג וזה״ע ויעבור כו׳ ועירוב הוא חו״ג זה״ע זכור ושמור בד״א נאמרו וענין טרף מה שמוסיף מחול כי חול חולין והלא נאמר ולא תחללו, וכתיב להבדיל בין קדש לחול, ועמ״ש סד״ה אני הנה בריתי אתך, וכשעושה מבחי׳ חול קודש זהו שמוסיף מגבול שאינו שלו, וההיפך מחלל שבת מכניס משבת לגבול חול כו׳.

זכור את יום השבת לקדשו. ילקוט פ׳ בא דס״א ב׳ בד״ה ביום הראשון מקרא קדש ר׳ יונתן אומר אין צריך הרי הוא אומר זכור את יום השבת, והרי דברים ק״ו ומה שבת חמורה אי אתה מוזהר על מלאכת אינו יהודי כמלאכתך, יו״ט הקל דין הוא שלא תהא מוזהר על מלאכת אינו יהודי כמלאכתך. וכ׳ המ״א בספר זית רענן, וז״ל זכור את יום וגו׳ לא תעשה כל מלאכה משמע לא תעשה אתה ובניך ובתך משמע ע״י אינו יהודי שרי, ועיין ברמב״ן שכתב דברייתא זו אסמכתא בעלמא הוא דאמירה לאינו יהודי שבות מדרבנן עכ״ל.

בפ׳ בשלח ס״ו ד׳ בפסוק ויקח משה את עצמות יוסף עמו זה קיים מ״ש בזה כתיב זכור את יום השבת וביוסף כתיב וטבוח טבח והכן ואין הכן אלא שבת שנאמר והיה ביום השישי והכינו עכ״ל. וכ׳ הזית רענן ואין הכן אלא שבת פי׳ שהיה מכין מערב שבת עכ״ל. ואפ״ל כי יום הששי הוא יסוד והוא המכין לשבת שהוא יום השביעי, ויסוד זהו יוסף ע״כ נאמר בו והכן.

בפסוק ראו כי ה׳ נתן לכם את השבת, כל עסקה של שבת כפול אזהרתיה כפול זכור ושמור.

בפ׳ יתרו סד״ה ואתם תהיו לי ממלכת כהנים דע״ט ב׳ זכור קיים יוסף שנאמר טבוח טבח והכן.

בפסוק לא תשא את שם רסי' רצ"ג דפ"א זכור ושמור בדבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ומה שאין האזן יכולה לשמוע, והוא מהש"ס פ"ג דשבועות ד"כ ע"ב.

בפסוק * זכור, זכור מלפניו ושמור מלאחריו מכאן שמוסיפין מחול על הקודש. משל לזאב שהוא טורף מלפניו ומאחריו עכ"ל. וכ' הזית רענן זכור מלפניו שעל דבר שלא בא עדיין נופל לשון זכירה שלא ישכחנו ועל דבר שכבר הוא בידו שייך לומר לשון שמירה שלא יאבד אותו (וא"כ זכור הוא ההכנה שמכין א"ע מחול לשבת ושמור הוא הקליטה שיקלוט בנפשו קדושת השבת) משל לזאב, לא ידעתי למה משל אותו לזאב. ואפ"ל ששבת חוטף ניצוצי קדושה שנבלעו בימות החול, וע' בגליא רזיא שהאריך בזה עכ"ל. וע' בזהר ויחי דרמ"ז ע"ב ע"פ בנימין זאב יטרף דהא מזבח בחולקי' הוה ומזבח איהו זאב, בבוקר יאכל עד הוא אתר דכתיב ושבת עד הוי' אלקיך, וע' בזהר ר"פ וארא ע"פ תאוות גבעות עולם דקאי על יוסף ע"ש הטעם א"כ י"ל בבוקר יאכל עד היינו יוסף שנק' בוקר דיוסף כמ"ש בזח"ג בלק דר"ד סע"א וע"ב ויאכל ענין יחוד כמו קראן לו ויאכל לחם והיינו שע"י העלאת מ"ן דבנימין בחי' בנימין זאב יסוד דנוק' ע"ז יאכל עד הוא צדיק עליון יוסף כו', וכמ"כ הוא בחי' שבת. אך אפ"ל הטרף זהו מה שמוסיף מחול על הקודש שנמצא מרחיב גבול הקדושה אבל שבת עצמו מנוחה שאחר הטרף כו'. ואפ"ל כי זאב ה"ז ז"ת א' כתר ב' חו"ב והיינו כי בשבת מאירים ג"ר בז"ת שע"י העלאת מ"ן מהטרף שהוא בירור רפ"ח ניצוצי' ע"ז מעוררים המשכת ג"ר בז"ת, ויש ראי' לזה ממ"ש במא"א אות ז' ס"ב זאב נק' יסוד דנוק' כו' והנה בנימין נק' ידיד ה' וידיד מורה על החיבה והוא מ"ש מה יפו דודייך אחותי כלה ולכן שייך בחי' זו לשבת שנק' כלה כמ"ש בואי כלה שבת מלכתא.

בפ' אחרי בד"ה ערות אביך דק"ע ע"ד זכור את יום השבת וביום השבת בדבור אחד נאמרו.

ר"פ קדושים. זכור את יום השבת וכתיב הכא את שבתותי תשמרו והוא ברבות שם.

ר"פ בחוקותי רסי' תרע"א זכור את יום השבת יכול בלבב, כשהוא אומר שמור את יום השבת הרי שמירת לב אמורה הא אינו אומר זכור את יום אלא להיות שונה בפיך ופי' הזית רענן לומר בפה והיינו קידוש היום.

נשא דר"ה ע"א סד"ה ואיש את קדשיו איך הנואף עובר על עשרת הדברות, ובכלל זה שבת כו' ע"ש.

בפסוק: קטע זה נמצא גם בהמאמר דלעיל.

זכור את יום השבת לקדשו כו'. כבד את אביך ואת אמך כו'. הנה בכמה מקומות נסמך כיבוד אב ואם בתורה לשמירת שבת, כמ"ש כאן בעשה"ד, וכן בפ' קדושים איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו כו'. ובזהר ר"פ קדושים מקיש דחילו דאבא ואמא לשבתות שקיל יקרא דאב ואם ליקרא דשבתא (ושם דפ"ב סע"א) אמו ואביו תראו דא גופא ואת שבתותי תשמרו דא נפשא, וע"ש דבר אחר ואת שבתותי תשמרו לאזדהרא כו'. ומק"מ ציווי להאבות כו' ע"ש. והנה בזהר במדרש הנעלם פי' כבד את אביך זה תשב"כ, ואת אמך זה תושבע"פ, והענין דהנה ידוע ומבואר במ"א הטעם דתשב"כ נק' מוסר אביך ותשבע"פ נק' תורת אמך, (ד"ה ביום השמע"צ) שתשב"כ הוא בחי' אב שהוא עד"מ כמו האב אל הבן שהגם שמוח הבן נמשך ממוח האב, עכ"ז הרי עיקר גידולו ע"י שהיית ט"ח בעיבור בבטן האם, ויניקתו מחלב האם, והרי גידול הבן הוא בהתכללות והתאחדות האם עצמה ממש, והאב אינו אלא שורש ומקור להתהוותו וכל גדילתו בריחוק מקום מן האב, וכך הוא תשב"כ הוא שורש ומקור לכל ההלכות שבתשבע"פ, ומ"מ כל עיקרי ההלכות מבוארות יפה בתשבע"פ דוקא ובה הן כלולות וניגדלות ממש, משא"כ בתשב"כ הן נרמזות ברמז בעלמא ביתור אות או תיבה, ומזה נעשה מסכת שלימה בתשבע"פ בביאור כל פרטי ההלכות ודקדוקיהן, והרי תשבע"פ היא בחי' אם שבה הן כלולות כל ההלכות ויונקות ממנה בקירוב מקום, משא"כ התשב"כ הוא בחי' שממשיך בבחי' ריחוק ברמז כו' לפי שהיא בחי' חכמה דאורייתא מחכמה נפקת וכתיב אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, משא"כ תשבע"פ הוא בחי' בינה רחובות הנהר כו' (עיין בה"ז פ' שופטים) והנה ארז"ל אב מזריע לובן שממנו עצמות וגידין כו' אם מזריע אודם שממנו בשר כו' כי הנה התורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה, פי' אש לבנה הוא בחי' חכמה שהצירופי אותיות הכלולים בעצמות החכמה הם עצם אחד עם החכמה כמו אותיות החקוקים בהקלף מיני' וביה, וזה נק' אש לבנה, אבל אש שחורה הוא בחי' צירופי אותיות המחשבה מבחי' בינה שהם בחי' לבושים לבד לבחי' החכמה כמו שכותבים בדיו ע"ג הקלף, וזהו"ע אב מזריע לובן שממנו עצמות הוא השפעה מבחי' ח"ע שהוא עצמיות שאוא"ס שורה בחכמה והוא בחי' אש לבנה, (ואם מזריע אודם הוא בחי' אש שחורה שחור אדום הוא כו' ובתשב"כ היה ג"כ אש שחורה ע"ד הבן בחכמה כו') כי הנה עד"מ למטה העצמות הוא עיקר יסוד העצמי של הגוף שהוא המעמד ומצב של הגוף, והבשר הוא מכסה על העצמות בבחי' לבוש, והעור הוא המכסה על הבשר ומלביש אותו שעיקר הפנימיות שבכולם ויסוד העצמי והעיקרי של הגוף הם העצמות שנמשכו מן האב ועור ובשר הם לבושים כמ"ש עור ובשר תלבישני, וכנראה שכאשר ימות האדם אזי הלבושים שלו כלים ונפסדים הם הבשר והעור ורק העצמות קיימים, כך עד"מ מבחי' ח"ע הוא עצמות ההתהוות כמ"ש והחכמה תחיה כמו עד"מ סקירת השכל שהוא עצמות ההשכלה שנובעת ממקור השכל, ובחי' בינה הוא ההתפשטות לבוש שיתלבש ההשכלה בריבוי צירופי אותיות ונק' רחובות הנהר, וזהו בחי' בשר כו', והוא ג"כ כענין

מ״ש במ״א בפי׳ בראתיו יצרתיו שהחומר ההיולי נק׳ בראתיו שהוא עצמיות הבריאה מאין ליש ואח״כ יצירה ועשייה הו״ע צורה ותיקון, וכך עצמות זהו מבחי׳ חכמה כו׳ וההתפשטות של העצמות זהו בחי׳ בינה כו׳, נמצא שבהשפעה צ״ל עצמות גידין ובשר דהיינו השפעת עצם ההשכלה וההרחב וההתפשטות כו׳.

ב) והנה להבין מהו ענין בחי׳ אלו דעצמות וגידין ובשר בתומ״צ שלפנינו ואיך אב מזריע לובן שממנו עצמות כו׳. הענין כי הנה תלת שליטין אינון מוחא לבא וכבדא. שבחי׳ נר״נ מלובשים בג׳ אברים הנ״ל, הנשמה שורה במוח והרוח בלב, והנפש בכבד כי הדם הוא הנפש והכבד כולו דם, והנה עצמות שרשן מן המוח, כמ״ש ברע״מ פ׳ שופטים גרמין בנויין על מוחא דאיהו מייא. ולכן אנו רואים שיש מוח בתוך העצמות והגידין נמשכים מן הלב שיש בלב שני חללים חלל הימני מלא רוח חיים וחלל השמאלי מלא דם, וכך נמשכים מהן חיות בשני מיני גידים, היינו גידים הדופקים שבהם מלובש הדם מחלל השמאלי שבלב, ויש גידים מלאים רוח הנמשך מחלל הימני ושורש ב׳ חללים אלו מב׳ מוחין חו״ב, כי כן חכמה מקור קו הימין, ע״כ הוא מקור לחלל הימני, ובינה הוא קו השמאלי כו׳, ועכ״פ הגידים הנ״ל שרשן מן הלב, והבשר שרשו וחיותו מדם הכבד, וזהו החילוק בין דם האיברים שהוא דם שבבשר לדם שבגידים שהדם שבתוך הגידים הוא נמשך מהלב, משא״כ הדם שבבשר הוא מהכבד (וע׳ בע״ח שי״ט פ״ה כי הכבד שולח הדם הממשיך אל כל אבר ואבר והיותר מובחר שולח אל הלב, ואז הלב חוזר ומזככו ונעשה בו בחי׳ רוחני׳ זכים ומשלחו אל כלי האמצעי אשר בכל אבר ואבר, ואח״כ הלב שולח רוחניות היותר זך אל המוח, ושם חוזר ומזדכך פעם ג׳ ואז שולחו המוח אל הכלי הפנימי של כל אבר. והנה בתוך ג׳ שרשים אלו שהם מוח ולב וכבד כו׳ הנה בתוכם הוא נר״נ כו׳, ואמנם נגד חי׳ אין עוד בחי׳ כלים כו׳ עכ״ל הע״ח. והרי לפ״ז מובן דעצמות גידין ובשר הם מבחי׳ נשמה רוח ונפש, שהעצמות נמשכים מהמוח ששם משכן הנשמה והבשר נמשך מהכבד שבו משכן הנפש, והגידים הם המחברים העצמות עם הבשר, כי הם כלולים מב׳ הבחי׳ דחו״ב שהם שורש עצמות ובשר כנ״ל. ועפ״ז יובן ג״כ ענין ג׳ בחי׳ אלו בתורה ומצות. כי הנה ג׳ בחי׳ נר״נ המלובשים במוח לב כבד היינו ג׳ בחי׳ חב״ד חג״ת נה״י כידוע והם הם ג׳ בחי׳ שיש בכל מצוה שצריך להיות קיום כל מצוה בג׳ בחי׳ מחשבה דיבור ומעשה, וכמ״ש זאת חוקת התורה אדם, פי׳ אדם היינו א׳ דיבור ומעשה, וא׳ הוא מחשבה מלשון אאלפך חכמה אאלפך בינה כו׳, וצ״ל בכל התורה הקיום בחי׳ אדם, וח״ש בפ׳ התמיד ב״פ ואמרת אליהם כו׳ להיות הקיום במחדו״מ, ופי׳ מח׳ הוא בחי׳ כוונה דקיי״ל מצות צריכות כונה, והדיבור זהו הברכה שמברך אשר קדשנו במצותיו כו׳, והמעשה הוא הקיום בפו״מ, והנה המח׳ נמשכה מן המוח, והיא קשורה עם השכל ממש, שא״א להיות השכלת השכל בלי אותיות המחשבה, והדיבור נמשך מן הבל הלב, שהוא בחי׳ רוח וכמ״ש

רוח ה׳ דיבר בי, והמעשה הוא מכח התנועה שבגוף שהוא מהדם שבבשר הנמשך מהכבד, נמצא מובן דג׳ בחי׳ אלה נק׳ עצמות וגידים ובשר כי הכוונה שהיא בחי׳ מח׳ נמשכת מן המוח שממנו נמשכים העצמות כענין גרמין בנויין על מוחא, וכן הוא באמת שהמח׳ נק׳ עצמיות לגבי הדיבור כי מחשבה ודיבור הם בחי׳ בריאה ויצירה, והבריאה הוא בחי׳ חומר ההיולי שהוא העצמיות, והדיבור הוא רק בחי׳ צורה והגילוי של העצמיות וכך הברכה של המצוה הוא גילוי של בחי׳ הכוונה, והמעשה זהו בחי׳ בשר כי הוא בחי׳ נה״י שזהו המעשה בפו״מ, והברכה הוא המחבר הכוונה עם המעשה, והוא בחי׳ גידים שהן בחי׳ המחברים העצמות עם הבשר והיינו בחי׳ רוח שהוא המחבר הנשמה עם הנפש, והגידים נמשכים מן הלב, וכך הדיבור נמשך מהבל הלב כו׳, ויש כמה מצות שאין מברכין עליהם, אך התפלה עולה במקום ברכה למצות אלו כמ״ש במ״א הטעם לזה.

ג) **והנה** העצמות וגידין שרשן מלובן שמהאב שהוא בחי׳ תורה שבכתב והבשר שהוא המעשה שרשו מתשבע״פ, ויובן (חהמ״פ תקס״ב) בהקדים להבין התירוץ למה שהקשה הרמב״ן בפי׳ החומש למה כל התשב״כ אינו אלא כמו סיפור מעשה ולא באה דרך ציווי ואזהרה כמו שצ״ל ספר המורה איסור והיתר, וכמו בתושבע״פ יש מסכת שבת מס׳ סוכה כו׳, וכ״ש בפוסקים ה׳ שבת ה׳ טריפות כו׳, אבל בתושב״כ אינו עד״ז כלל כ״א ענינה רק כסיפור מעשה לבד, ואגב יבואר המצוה, ויהי׳ אריכות הרבה יותר בסיפור מעשה שבמצות, עד שהרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזא, משא״כ שיחתן של עבדי אבות הוכפלה בתורה, וגם במעשה לבן ועשו ובלעם יש אריכות הרבה יותר, וכש״כ במעשה המשכן כו׳, ובהמצות ואזהרות באו רק ברמיזא או בקיצור. אך הענין הוא כי התורה היא חכמתו ית׳ שבה מלובש ושורה אוא״ס ב״ה, ושרש שרשה הוא בחי׳ ואהי׳ אצלו שעשועים, וענין סיפור מעשיות התורה הוא הסיפור של סדר ההמשכה מח״ע למשה כמו שנאמר וידבר הוי׳ אל משה אדם כי יקריב כו׳ או בפ׳ ציצית כו׳, הנה שם הוי׳ הו״ע ח״ע כמ״ש הוי׳ בחכמה, ומח״ע נמשך הגילוי למשה שהוא בחי׳ יסוד אבא, פי׳ ההשפעה מח״ע דבר אל בנ״י שהם נשמות דאצילות הנק׳ ברא כרעא דאבוה לאמר לבחי׳ נשמות דבי״ע ענין המצוה ההיא, אך מי הוא המספר הסיפור של סדר מעשה הזאת של ענין וידבר הוי׳ אל משה כו׳ (דאין לומר שמשה הוא המספר דא״כ הול״ל וידבר הוי׳ אלי, וגם אין לומר ששם הוי׳ הוא המספר הול״ל ודברתי אל משה) ה״ז בחי׳ עצמיות אוא״ס ב״ה שלמעלה מעלה מבחי׳ הארה ממנו המלובשת בח״ע הנק׳ שם הוי׳ שהוא ית׳ עצמו הוא האומר ומספר מעשה זו של איכות ההשתלשלות והגעת הגילוי של התורה מח״ע למשה, וממשה לבנ״י לאמר לבי״ע, וזהו״ע איה סופר, פי׳ כי התורה נק׳ ספר, אבל בחי׳ סופר הוא המספר וכותב סיפור של הספר, ומי הוא הסופר הוא בחי׳ איה דהיינו שאינו מושג כלל דלית מח׳ תב״כ כמאמר איה מקום כבודו, הנה הוא המספר הענין הנ״ל של ההשתלשלות התורה, וזהו מה שנזכר תמיד בסוף הציווי של כל הענין

אני הוי', דלכאורה אינו מובן פירושו כלל דכשהאדם אומר לזולתו אני ראובן כוונתו שעי"ז יכיר את אותו ראובן שהי' למשמע אזניו ולא הכירו עד עתה למראה עיניו, ועתה כשרואה אותו ואומר לו אני ראובן הרי מעתה יכיר וידע את ראובן הנודע לו, משא"כ למעלה א"א לומר עד"ז שהרי באומרו ית' אני הוי', עדיין לא השגנו מהותו ולית מח' תב"כ כמקדם, וא"כ מהו אני כו'. אך באמת הכוונה הוא בענין אחר, והיינו כי אני הוא אותיות אין שהוא בחי' עצמות אוא"ס שאינו מושג כלל, ועז"נ והחכמה מאין תמצא, והוי' הוא צמצום והמשכה להיות התהוות חכמה ובינה כו' כנ"ל, והנה ע"י המצות יומשך ממש גילוי עצמיות א"ס ב"ה, וזהו אני הוי', שבחי' אני מתלבש ממש בשם הוי' כשתעשו כך וכך, ולכן כל התורה משתעי בסיפור מעשה, שהוא ענין סיפור הדברים של עצמות אוא"ס ב"ה, שאומר כאשר תעשו כך וכך אזי יהי' אני הוי' להיות איהו וחיוהי וגרמוהי חד, שכל עיקר כוונת המצות קרבנות ציצית ותפלין וצדקה וכן שארי המצות הוא בכדי להמשיך בחי' עצמות א"ס ב"ה שיתלבש בהכלים דאצילות (שהן רמ"ח מ"ע טפ"ט פ"א, ורת"ס עולה רמ"ג וה"ח המגדילים כנודע) * וכיון שכן הנה מובן שתכלית ענין התשב"כ לא באה לבאר בביאור איך יהי' המעשה אשר יעשון כ"א ענינה לספר ולבאר איך שע"י מעשה הצדקה עד"מ יומשך אוא"ס למטה וכן ע"י התפילין כו', זהו תוכן ענינה, אבל עיקר ידיעת המעשה על בוריה הוא בתושבע"פ, ולכן נק' תושבע"פ ארץ לשון עשי' שהוא בחי' עשייה, דהיינו המעשה ממש, איך יהיה, אבל תשב"כ הוא רק ע"ד לחכימא ברמיזא, שאותיות הם רמזים כו', וגם נק' תשבע"פ ארץ לשון רצון שהוא גילוי רצה"ע שיודעים באר היטיב איך רצונו ית', ולכן מובן שבחי' תושבע"פ הנקרא תורת אמך

המגדילים כנודע): בכת"י ב' נוסף: וז"ש הרמב"ן בהקדמה לפי' התורה לא כתב מרבע"ה את התורה כמדבר בעד עצמו כו', אלא כשלישי המדבר כו' עכ"ל, וע' בפי' מהר"י אבוהב על התורה ר"פ דברים ג"כ מזה, וענין השלישי הוא עצמות אור א"ס וא"כ וידבר ה' אל משה זהו עד"מ חיבור ויחוד חכמה ובינה והשלישי המדבר ומספר יחוד זה הוא הכתר והיינו ענין ג' שותפים באדם שהוא התורה רמ"ח פקודין רמ"ח אברים. וכמ"ש בד"ה משה ידבר שעל התורה נאמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו יעו"ש ובד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש השני ושותפים הם חו"ב אב מזריע לובן כו', והקב"ה נותן בו נשמה זהו"ע כשלישי המדבר כו' וכן יש כן בנשמת האדם כנ"ל, ואפ"ל זהו"ע מאור אותיות אותו *, ואעפי"כ אדם זהו הגוף ובחי' מאד זה הנשמה הנמשך מהכתר ששם מאד בלי גבול, וע' זח"א ויחי דרמ"ה ע"א תלת שמתין אינן אע"ג דשם כולל מה שנמשך מאצי' עם מה שנמשך מהכתר בנשמה מ"מ הם ב' בחי' ועמ"ש בביאור הראשון ע"פ יונתי בחגוי ס"פ ב'.

מאור אותיות אותו: כ"ה בהכת"י ולכאורה צ"ל: מאד אותיות אדם.

ממנה נמשך בחי' בשר, שהוא בחי' נה"י דהיינו בחי' עשיה, ואולם העצמות שהם הכוונה נמשך מתושב"כ שנאמר בה תמיד וידבר ה' אל משה כו' שהו"ע הכוונה כנ"ל, שזהו הסיפור איך שע"י מעשה המצוה זו יומשך גילוי אוא"ס ב"ה, (וזהו ג"כ ענין ברכת המצות, ואעפ"י שברכות הם מד"ס, מ"מ הרי במשל אין בטפת האב ממש בחי' גידים רק שיש להם שורש שם, ואח"כ התהוותן הוא בבטן האם, וכן שרש הברכות יש בתושב"כ דברכת המזון הוא מדאורייתא כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת את הוי' אלקיך כו', וגם ברכת התורה הוא דאורייתא, וגם שאר הברכות יש להן אסמכתא בקראי כמבואר בגמ' רפ"ו דברכות).

ד) והנה ג' שותפים באדם, הקב"ה נותן בו נשמה, ואב מזריע לובן ואם אודם כו', א"כ כמו"כ בענין התורה דתושב"כ ותושבע"פ נק' אב ואם שמהם נמשך עצמות וגידים ובשר, שהם בחי' מחדו"מ שבקיום כל מצוה דהיינו הכוונה והברכה והמעשה כנ"ל, ולהבין מהו ענין הקב"ה נותן בו נשמה. הנה ידוע בהקדים פי' תלמידי האריז"ל במארז"ל שכר מצוה מצוה (ע' בזהר הרקיע על ספד"צ דקי"ד ע"ב) וביאור דבריו הוא כמ"ש בפ' ציצית וזכרתם את כל מצות הוי', ואח"כ ועשיתם את כל מצותי, דקשה מהו ההפרש בין מצות הוי' לבחי' מצותי. אך הנה כי לפעמים אמרו בזהר דרמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברים דמלכא, וא"כ לפי"ז מהותן ומדריגתן הוא בבחי' המדות עליונות שהן הן הרמ"ח אברים חסד דרועא ימינא כו' (וכנודע שט"ס דז"א הן הן הרמ"ח אברים כי טפ"ט עולה פ"א ובכל א' יש רת"ס הרי עולה רמ"ג, והה' המגדילים עולה רמ"ח) ולפעמים משמע בזהר שהן למעלה מעלה אפי' מבחי' ח"ע, ואצ"ל מבחי' המדות, וכמו שאמרו איך תרי"ג מצות דאורייתא עם ז"מ דרבנן הם תר"ך עמודי אור שהן בחי' כתר עליון כו', אך הענין הוא דכמו עד"מ האבר הוא כלי לאור וחיות הנפש המתלבשת בהאבר נמצא האבר עצמו שהוא בשר גידין ועצמות הוא כלי לאור וחיות הנשמה המלובשת בו, כמו"כ יובן בענין המצות שלמעלה הן בחי' אברים וכלים, כמו בחי' מצות הצדקה למעלה שהקב"ה נק' צדיק ע"ש שמקיים מצות צדקה, והיינו מ"ש ואתה מחי' את כולם שמהווה כל העולמות מאין ליש, והיינו ע"י מדת חסד כמאמר מכלכל חיים בחסד, וכשאנו מקיימים למטה מצות צדקה להשפיע חיות לעני דלית לי' מגרמי' כלום, עי"ז אנו מתקנים למעלה כלי החסד להיות מכלכל חיים בחסד, אך זה נק' רק איברים דמלכא, וזהו"ע מצות הוי', ויש בהאבר בשר גידים ועצמות, היינו בחי' נה"י ובחי' חג"ת ובחי' חב"ד, דהיינו במצות צדקה שלמעלה יש חב"ד, שהוא השכל והכוונה של ההשפעה, ונק' עצמות ונמשכין מהמוחין, ויש בהן בחי' חג"ת היינו המדה שבלב להשפיע ולצמצם מעט כדי שיוכלו לקבל ונק' גידים ויש בחי' נה"י היינו עצם כלי ההשפעה שהוא מעשה המצוה שלמעלה בפועל ממש, והנה ג' בחי' אלו נמשכים למעלה במצות עליונות ע"י שיהי' למטה ג"כ בהמצוה ג' בחי' הנ"ל כוונה וברכה ומעשה כנ"ל. אמנם יש עוד בחי' במצות והוא מארז"ל בקרבנות שאמר ונעשה

רצוני דהיינו שע״י נמשך גילוי תענוג עליון ממקור התענוגים שהוא למעלה מעלה מהחסד עליון ואפי׳ מח״ע כו׳, ונמשך מבחי׳ תענוג זה ומתלבש בחסד עליון שהוא האבר והכלי וכמו חיות הנפש המתלבש בהאבר, והמשכה זו מבחי׳ תר״ך עמודי אור הנק׳ מצותי כו׳, ודבר זה מבואר ג״כ באגה״ק ד״ה להבין מ״ש בפע״ח שכ׳ וז״ל, והנה במ״א כתב שרמ״ח מ״ע כו׳, אך הענין שכל המצות לתקן רמ״ח אברי ז״א ע״י המשכת אור א״ס בהן* במוחין הכלולים בה״ח וה״ג ומקור המוחין הוא לבנונית כו׳ הוא עונג* וחפץ העליון להמשיך האור למטה לרמ״ח אברי ז״א*, ומתחלקת ההמשכה לתרי״ג המשכות פרטיות לפי ערך בחי׳* המצות כגון בצדקה וגמ״ח נמשך אוא״ס ב״ה לחיצוניות הכלי דחסד כו׳ עכ״ל. הרי מבואר כמש״ל דיש במצות ב׳ בחי׳ למעלה, הא׳ הוא היותן בחי׳ רמ״ח אברים דז״א, והיינו עצם מהות הצדקה וגמ״ח למעלה באצילות הב׳ הוא עונג וחפץ עליון הנמשך בהן מבחי׳ כתר כו׳ שהוא בחי׳ לבנונית כו׳, וזהו״ע הקב״ה נותן בו נשמה, כי אב ואם מזריע לובן ואודם שמהם נמשך בשר גידים ועצמות הן בחי׳ רמ״ח אברים הנ״ל, שהוא עצם בחי׳ המדות עליונות חסד וגבורה כו׳, שיש בכל מדה חב״ד חג״ת נה״י שהן עצמות וגידין ובשר הנ״ל, אבל בחי׳ גילוי תענוג עליון ממקור התענוגים זהו בחי׳ נשמה, וכמ״ש בפתח אליהו דאיהו נשמתא לגופא כו׳, וע׳ בזהר בהעלותך דקנ״ב ע״א, ונשמתא לנשמתא דא הוא ע״ק כו׳, וז״ש ג״כ ברע״מ פ׳ קדושים דפ״ג ע״א כגוונא דא תלת שותפין אשתכחו לעילא ברזא דאדם כו׳ ע״ש. וזהו ג״כ פי׳ שכר מצוה מצוה, שהשכר מבחי׳ גוף המצוה הנק׳ אבר וכלי הוא ג״כ מצוה והיינו בחי׳ הקב״ה נותן בו נשמה בחי׳ ועשיתם את כל מצותי ממש, וענין בחי׳ זו בעבודה למטה הוא מעלת ומדריגת שמחה של מצוה, וכמ״ש תחת אשר לא עבדת כו׳ בשמחה וטוב לבב כו׳ שהוא מלבד בחי׳ הכוונה לצאת י״ח, וכנודע מהאריז״ל שבחינת השמחה של מצוה גדולה יותר ממעלת המצוה עצמה כו׳, והיינו משום דהכוונה זהו בחי׳ מחשבה ונק׳ עצמות שהוא בחי׳ גוף, אבל השמחה וטוב לבב זהו בחי׳ רעו״ד שהוא בחי׳ נשמה וכמ״ש במ״א ע״פ הפך ים ליבשה כו׳ שם נשמחה בו, וע״פ ומספר את רובע ישראל, איך בהנשמה יש ד׳ מדריגות היינו ג׳ מדריגות הן מחדו״מ שהן בחי׳ נר״נ, ונק׳ ג״כ חב״ד חג״ת נה״י, וזהו״ע בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, אך הבחי׳ הרביעית זהו רעו״ד שהוא למעלה מהשכל ונק׳ נשמה לנשמה, ויש בזה ג״כ ב׳ בחי׳ היינו השמחה והטוב לבב שהוא בחי׳ בכל מאדך כו׳. נמצא שנר״נ נק׳ רק גופא לגבי רעו״ד והיינו שהן בחי׳ בשר גידין ועצמות, והרעו״ד זהו בחי׳ נשמה.

בהן: בקו״א אין תיבה זו.

עונג: שם: העונג.

אברי ז״א: שם: אברין דז״א.

לפי ערך בחי׳: שם: לפי בחי׳ ערך. וראה שם בהערות ותיקונים לכ״ק אדמו״ר שליט״א דף רא, א שעל תיבת ערך כתב צ״ע הפי׳.

ה) **וביאור** הענין הוא, דהנה ע״ד שנתבאר למעלה פי׳ אב מזריע לובן כו׳ שהוא בענין המצות כו׳, כמו״כ שייך בחי׳ זו ג״כ בהתהוות הנשמות ולידתן למעלה כידוע דבהנשמה יש ג״כ עיבור ולידה, וכמ״ש באליהו חי ה׳ אשר עמדתי לפניו דהיינו כשנשמתו הי׳ בבחי׳ עיבור למעלה כו׳, והנה שורש ס״ר נש״י נמשכים מס״ר אותיות התורה, וזהו״ע אב מזריע לובן שממנו עצמות כו׳, שבחי׳ עצמות הנשמה נמשך מתושב״כ, ולכן נק׳ תושב״כ בחי׳ אביך, והא דנק׳ האותיות לובן היינו משום דהתורה ניתנה באש שחורה על גבי אש לבנה, ועוד שיש בתורה בחי׳ מכתב חרות על הלוחות שהאותיות מני׳ ובי׳ של הלוחות דהיינו ודאי כמו בחי׳ לובן כו׳, ואחר כך הנשמה הוא בבחי׳ עיבור בבטן האם היינו בתורה שבעל פה כמ״ש אל בית אמי אל חדר הורתי דקאי אתשבע״פ, וזהו״ע שהתינוק במעי אמו מלמדים אותו כל התורה כולה, לפי שהוא בבחי׳ עיבור ממש בתשבע״פ, והנה אם מזריע אודם שממנו בשר כו׳, שיש בהנשמה ג״כ בחי׳ עצמות וגידים ובשר, דהיינו בחי׳ מחדו״מ כנ״ל. וביאור הענין, הנה בחי׳ בשר יובן ממ״ש במ״א ע״פ מאין לי בשר לתת לעם כו׳ שהבשר שרשו מפני שור שבמרכבה שהוא בחי׳ התלהבות ורשפי אש, ולכך נק׳ שרפים כו׳, ולכך הבשר הוא אדום בישרא סומקא ושרש שרשם מבחי׳ גבורות דאימא, והוא בחי׳ רשפי אש האהבה הנמשך מההתבוננות, ומרע״ה שהוא בחי׳ ונחנו מ״ה בחי׳ ביטול היה למעלה מבחי׳ הנ״ל דבשר, ע״כ טען מאין לי בשר כו׳ שלא יוכל להשפיל א״ע כ״כ וזהו בחי׳ עצמות, וגם עיקר ענין עצמות ובשר הוא (בביאור מאמר הרע״מ פ׳ שופטים) בחי׳ ברכה והודאה כי הנה ידוע שבינה עד הוד אתפשטת משא״כ החכמה מתפשטת למטה יותר כו׳ פי׳ מבחינת התבוננות במוח תבונתו בגדולתו יומשך בחי׳ ההודאה שאין זה עדיין נגע לעצמיותו כמשל האדם שמודה לחבירו שהדין עמו, ואעפ״כ יוכל בעצמו לעשות ההיפוך ממנו ואף שהודה לו, מפני שאין זה ההודאה בחי׳ גילוי ממש בנפשו, אבל בחי׳ ברכה הוא בחי׳ ראיית עין השכל אשר רואה בעין השכל ממש גילוי אלקות, ועי״ז נגע הביטול בעצמותו ממש עד שלא יוכל לעשות ההיפוך, ולכן נק׳ בחי׳ זו עצמות, וזהו״ע עצמות מן האב היינו ע״ד איזהו חכם הרואה את הנולד שבחי׳ ראיית השכל נמשך מבחי׳ חכמה כו׳, ובחי׳ זו יש לה קיום יותר גם על כל היום כולו לאחר התפלה, וכמו העצמות מתקיימים יותר מן הבשר כו׳ ולכן העיקר להיות מורגל בשכלו להכיר כח הפועל שבנפעלים גשמיים שע״ז שייך בחי׳ ראיה, וזהו שהוכיח הנביא לישראל מי את ותיראי מאנוש כו׳ ותשכח את ה׳ עושך נוטה שמים כו׳, רוקע הים ויהמו גליו כו׳ שתוכחה זו הוא על שאינם רואים להכיר גדולתו ית׳ שבנפעלים גשמיים נוטה שמים כו׳ רוקע הים כו׳, אשר בזה שייך בחי׳ ראי׳ ממש, וע״כ יתקיים זמן ארוך יותר מההתבוננות בנפעלים רוחניים שבינה רק עד הוד אתפשטת כו׳, והנה בחי׳ עצמות ובשר הנ״ל נמשך מבחי׳ אב ואם היינו בחי׳ חו״ב שהם תושב״כ ותושבע״פ, אך הקב״ה נותן בו נשמה, היינו בחי׳ נשמה לנשמה שהרי עצמות וגידין ובשר הן עצמן בחי׳ נר״נ א״כ מה שהקב״ה

נותן בו נשמה הוא בחי' הנק' נשמתא לנשתמא שהוא בחי' שלמעלה מהחכמה וכמש"ל בשם הזהר בהעלותך דקנ"ב סע"א דנשמתא לנשמתא הוא מבחי' ע"ק כו' שלגבי בחי' זו נקראו הנר"נ הנמשכים מתושב"כ ותשבע"פ בשם גוף דהיינו עצמות וגידין ובשר כנ"ל, וענין בחי' זו הוא הרעו"ד שלמעלה מהשכל המושג ומובן והוא בחי' שנלקחה מלמעלה מהחכמה ע"ד שתוק כך עלה במחשבה, שזהו בחי' ע"ק כמ"ש במ"א. ומכ"ז יובן ענין הנ"ל, איך בקיום המצות יש ג"כ כל ד' בחי' הנ"ל, כי נר"נ היינו כוונה שהוא מח' וברכה שהוא שהוא דבור ומעשה, ונמשכים מתושב"כ ותושבע"פ אבל בחי' הקב"ה נותן בו נשמה היינו בחי' מצות מתגלה בנשמה ע"י שמחה של מצוה דוקא שהוא מבחי' רעו"ד לפי שזהו בהנשמה ג"כ מבחי' זו שהקב"ה נותן בו נשמה בהנשמה שלמעלה מעצמות ובשר כו', וזהו ג"כ בחי' ומדריגת התשובה, שעז"נ כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני פי' שבעברו על איזה מצוה הרי אבי ואמי שהם תושב"כ ותושבע"פ עזבוני רק עצתו ע"י וה' יאספני והיינו ע"י רעו"ד כו' וכמ"ש במ"א וזהו"ע צדיק זכיותיו חקוקין לו על עצמותיו על דוקא שעי"ז מתעלים בחי' עצמיותו שהוא בחי' ומדריגת הנשמה לבחי' ומדריגת שלמעלה מעלה מהנשמה כנ"ל.

ו) **ועתה** יובן ענין סמיכות כיבוד אב ואם למצות השבת כי זהו ממש ענין ג' שותפים באדם, דכמו עד"מ בגשמיות טעם עונתו של ת"ח מלילי שבת ללילי שבת לפי שאז הקב"ה נותן בו נשמה עליונה יותר מבימי החול כמבואר בזה"ק וכתבי האריז"ל, וזהו ע"פ פשוט וסמיכות כיבוד אב ואם לשמירת שבת שעי"ז יזכה האב לבנים הגונים שיקיימו כיבוד אב כו', וכמ"ש בזהר קדושים דפ"ג ובמק"מ שם כמו"כ בנמשל בחי' תלת שותפים אשתכחו לעילא ברזא דאדם דהיינו בין בהתהוות הנשמה שהיא הנק' אדם בין בבחי' הולדות המצות כנ"ל דאב ואם שהם בחי' תורה שבכתב ותשבע"פ משפיעים בחי' עצמות וגידים ובשר שבהמצוה או בהנשמה דהיינו הגוף כנ"ל, אך בחי' הקב"ה נותן בו נשמה הנה המשכה זו הוא בשבת דוקא, וזהו שאומרים בשבת קדשינו במצותיך כמ"ש בד"ה ראו כי ה' נתן לכם את השבת, וזהו"ע הנשמה יתירה בשבת, והטעם הוא דהנה ענין ובחי' שבת הוא כמ"ש ששת ימים עשה ה' את השמים כו' וביום השביעי שבת כי בעש"מ שהם ע"ס נברא העולם ובראשית נמי מאמר הוא דהיינו שגם החכ' דאצי' הנק' ראשית חכמה הוא ג"כ בחי' מאמר לבד לגבי מהו"ע ית', וכמ"ש כולם בחכמה עשית שהחכמה נחשבת לעשיה גשמיות אצלו ית', והנה בששת ימי בראשית נשפלו ונמשכו החכמה והמדות עליונות להיות בהן ועל ידם בריאות העולמות והן הן העש"מ והוא עד"מ אדם העושה איזה ציור או כותב איזה כתב, אזי משפיל שכלו ומחשבתו לעיין באותו הציור או הכתב, וכשגמר המלאכה אזי שכלו ומחשבתו מתעלים למהו"ע ועי"ז נמשך ומתגלה בהן התענוג ורצון העליון דהיינו גילוי הרצון ותענוג העליון שלמעלה מהחכמה יומשך ויתגלה ברצון התחתון שלמטה מהחכמה, ולכן עי"ז נמשך ג"כ נשמה יתירה לאדם דהיינו מבחי' רצון ותענוג העליון שלמעלה מהרצון הנולד

מצד השכל והטעם ע״ד לאהבה את ה׳ אלקיך כי הוא חייך, כי טעמים נקודות תגין אותיות הם נבראים, (והם בחי׳ עצמות וגידין ובשר ועור), אבל אמיתית האהבה לה׳ הוא המס״נ שלמעלה מהטעם כיון שהטעם הוא בחי׳ נברא ומחודש כו׳. והנה הארה מבחי׳ זו הנמשך בשבת מאיר ג״כ בכל ימות החול, וגילוי זה הוא בתפלה של ימות החול שהוא בחי׳ הארה מעין שבת, ועז״נ זכור את יום השבת דהיינו זכרהו בכל ששת ימי המעשה להמשיך בנפש בחי׳ רעו״ד הנ״ל, והטעם שגילוי זה הוא בתפלה כי הנה מבואר למעלה דבחי׳ זו נק׳ נשמה לנשמה ובחי׳ עצמות וגידים ובשר הם בחי׳ נר״נ וע״כ ג׳ ימים קודם השבת נק׳ קמי שבתא שהם בחי׳ נר״נ ושבת הוא בחי׳ גילוי נשמה יתירה שהיא הנשמה לנשמה, וכן בג׳ ימים שלאחר השבת הם בחי׳ נר״נ כמ״ש בפע״ח בתחלת שער השבת, וכמו״כ התפלה נחלקת לד׳ בחי׳ היינו ברכת השחר וקרבנות זהו תיקון הנפש ופסוד״ז הוא בחי׳ רוח, וק״ש וברכותיה הן בחי׳ נשמה עד דשמו״ע זהו בחי׳ נשמה לנשמה כנ״ל והיינו כי שמו״ע הוא השתחוואה וביטול ממש שלמעלה מבחי׳ אהבה כו׳ שזהו בחי׳ אצילות, משא״כ אהבה ומחדו״מ זהו בחי׳ בי״ע כנודע. וזהו זכור את יום השבת כו׳, והיינו כי ששת ימים תעבוד כו׳, ואז אח״כ כבד את אביך זו תושב״כ, ואת אמך זה תושבע״פ, ע״ד עוסק בתורה לשמה דהיינו לשם התורה להמשיך גילוי אוא״ס ב״ה בחו״ב ולכן נק׳ זה כיבוד כו׳ מאכל ומפרנס, וכמ״ש אכלו רעים לעילא אינון או״א אבא יונק ממזל הח׳, ואימא ממזל הי״ג שההמשכה זו נק׳ אכלו רעים כמו שפעולת המאכל באדם לחבר הנשמה עם הגוף כמו״כ הוא למעלה המשכת אוא״ס בחו״ב וזהו דוקא ע״י שמתחלה יהי׳ קיום בחי׳ זכור את יום השבת שהוא הרעו״ד בתפלה אזי אח״כ בעסקו בתורה יקיים כיבוד אב ואם להיות מאכילם אכלו רעים כו׳ ונק׳ עוסק בתורה לשמה כנ״ל.

ז) **והנה** גבי כיבוד הקדימו אב ואם, וגבי מורא הקדים אם לאב, וארז״ל שבאמת שניהם שקולים בין לענין כיבוד בין לענין מורא, אלא שלפי שהבן מתירא מאביו יותר ע״כ הקדים מורא האם כו׳, פי׳ כי איסור דאורייתא חמור מאוד בעיני כל אדם ומתירא לנגוע בו ח״ו, וכן בביטול מ״ע דאורייתא משא״כ בד״ס אינן חמורים כ״כ בעיני הבריות לכן הקדים מורא האם הוא בחי׳ תושבע״פ, וכמארז״ל חמורים ד״ס מד״ת כו׳ והא דספק דרבנן להקל היינו משום שכך הורו חז״ל להקל בספק דבריהם ולא משום שאין דבריהם חמורים כו׳. והנה הטעם שעצם היראה הוא מהאב יותר היינו שלפי שהיראה הוא מבחי׳ הריחוק כמו אימת המלך הוא מפני שמובדל ומרומם מהעם, כמו״כ לפי שההשפעה מן האב לבן הוא בבחי׳ ריחוק כמש״ל (אות א׳) כמ״ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני משא״כ מתושבע״פ שהוא בחי׳ אם באה ההשפעה בקירוב כנ״ל, ומזה הטעם גופא הוא מה שלענין כיבוד הנה הבן מכבד את אמו יותר מפני שמשדלתו בדברים כי כן ענין הלכות דתושבע״פ באו בבחי׳ קירוב להיות מושג באר היטב, ע״כ מושכים הלב לעיין בזה ועסק זה הוא הנק׳ כיבוד איזהו כיבוד מאכל ומשקה

כו׳, ור״ל שע״י העסק בתורה ממשיך בה גילוי אוא״ס ב״ה, שזהו בחי׳ אכלו ריעים שתו ושכרו דודים כנ״ל משא״כ בתושב״כ שהוא למעלה מההשגה ע״כ אין החשק לעיין בו כ״כ לזה הזהיר והקדים כיבוד אב, והיינו כמארז״ל לעולם ישליש אדם שליש במקרא כו׳, ואעפ״י שהקשו למה צריך כ״כ למקרא שליש היום כו׳ האמת דאגדות והזהר וס׳ הקבלה כמו כתבי האריז״ל שכולם בנויים על פי׳ הפסוקים בכלל שליש במקרא יחושבו. והנה כללות ענין כבד את אביך כו׳ שבא אחר שמירת שבת הענין כי שבת הוא בחי׳ עליות העולמות למעלה מעלה עד בחי׳ נשמתא לנשמתא כנ״ל, ואו״א תשב״כ ותורה שבע״פ הן בחי׳ אורייתא מחו״ב נפקת ע״כ אמר אף דלכאורה יראה שזהו למטה במדריגה מבחי׳ שבת אך האמת דכולא חד וכמ״ש במ״א ע״פ את שבתותי תשמרו כו׳, וזהו למען יאריכון ימיך על האדמה כו׳ כי שבת הוא עליות העולמות אבל להיות ההמשכה מבחי׳ א״ס למטה הוא ע״י תשב״כ ותשבע״פ וזהו פי׳ יאריכון ימיך על האדמה כו׳ שיומשך מבחי׳ א״א למטה ממש, וזהו״ע יום שכולו ארוך.

תוס׳ והערות על הדרוש זכור את יום השבת דרוש הראשון בתורה אור פ׳ יתרו ותחלה יש לעיין הקיצור מהדרוש לקמן דף ד׳ ע״א עד דף ה׳ סוף ע״א, ואחר כך יש לעיין כאן מ״ש זכור עם י״ה גימטריא רמ״ח מצות עשה כן כתב בבחיי פ׳ יתרו על פסוק זכור את יום השבת וזה לשונו דף צ״ז ע״ג, ומה שהזכיר הכתוב כאן זכור הכוונה על השבת הגדול הוא מדת יסוד שמשם נמשכים רמ״ח מצות, רמז בו זכור י״ה, והוא יום השבת עכ״ל. ואפשר לומר שנק׳ שבת הגדול ע״ש שזהו המשכה מבחי׳ גדול הוי׳ ומהולל מאוד. ובקונטרס שבס״ס פ׳ יתרו סעי׳ ל״ד זכור הוא יסוד משם נמשכים רמ״ח איברים גימטריא זכור י״ה רמ״ח, ושמור ל׳ השמר פן ואל ל״ת כו׳ עכ״ל. ועיין בלקו״ת מהאריז״ל פ׳ קדושים ע״פ את שבתותי תשמרו פי׳ ג״כ שבת הוא יסוד מלך הדר כו׳, ומ״ש משם נמשכים רמ״ח איברים, ר״ל הטפה הנמשכת מן היסוד היא יוצאת מהמוח דרך כל הרמ״ח איברים, כמ״ש בתורה אור ס״פ וישב סד״ה ונתתי לך מהלכים גבי אך הנה כ״ז אם בדרכי תלך ובלקו״ת בד״ה והיה לכם לציצית דרוש השני פרק א׳, וזהו זכור עם י״ה גימטריא רמ״ח, כי י״ה הם או״א שהם המוחין שמשם נמשך הטפה דרך כל הרמ״ח איברים שהם רמ״ח מ״ע, ונמשך ע״י היסוד הנקרא זכור, וזהו זכור עם י״ה גימטריא רמ״ח ולפמ״ש בהדרוש כאן דזכור עם י״ה זהו העלאה יש להבין זה ממ״ש בזח״א ר״פ ויצא דקמ״ט ע״ב בענין סולם שהוא יסוד מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וכן מי יעלה לנו השמימה ר״ת מילה, ועיין בזהר ס״פ ויגש דרי״א

ע״א ע״פ ויאסור יוסף מרכבתו ויעל לקראת אביו יעו״ש, ועד״ז יובן ג״כ העלאות זכור לבחי׳ י״ה, ועיין בזהר ויקרא דף ה׳ סע״ב גבי רמשא דכולא מחשבה הוא דהיינו אבא וסיומא דההוא מחשבה אתר דאקרי בקר היינו יסוד וזהו ג״כ ענין משכיל לאיתן שמבחי׳ משכיל שהוא מקור החכמה נמשך בבחי׳ איתן שהוא יסוד וגם הוא עולה לקבל מבחי׳ משכיל כנזכר כ״ז בסבא דמשפטים דף ק״י סע״א וז״ל ואיהו סליק עד דסליק עד מוחא עילאה כו׳, וההוא מוחא עילאה משכיל לאיתן כו׳, ובחי׳ זו בעבודה יובן ממ״ש בלקו״ת בד״ה ראה אנכי נותן.

קיצור. ענין זכור עם י״ה גימטריא רמ״ח מ״ע, העלאות יסוד למוחא, ומשם נמשך השפע ע״י כל הרמ״ח מ״ע וזהו ענין סולם כו׳ וראשו מגיע וענין ויאסור יוסף מרכבתו ויעל וענין משכיל לאיתן.

ב) **והפרד״ס** ערך זכור כ׳ וז״ל כענין זכור ושמור אינון קוב״ה ושכינתי׳ זכאה איהו מאן דמייחד לון ביום השבת דאיהו יסוד וכו׳

הנה בפירוש אמרו, כי זכור ושמור הם תפארת ומלכות וכן מוסכם בפי המקובלים באומרם זכור לזכר ושמור לנקבה. ויש לפרש זכור ליסוד ואינו עיקר עכ״ל. וא״כ לפירושו י״ל זכור היינו תפארת, זכרי היינו יסוד, וכמש״ש בערך זכירה וז״ל זכירה ביסוד כי הוא המזכיר כל הדברים, וזהו ע״ד שנתבאר בסידור ע״פ זכר רב טובך יביעו דרך הזכרון מבחינת רב טובך שהוא יסוד דא״א יביעו, ובתורה אור פ׳ מקץ בד״ה רני ושמחי דרוש השני (ועמ״ש בענין זכרונות ומלכיות דר״ה שנקרא יום הזיכרון כו׳), ושם מבואר שיש בזה ב׳ בחי׳ הא׳ זכרונות לשון זכירה שהוא היפך השכחה הב׳ לשון זכרות עלמא דדכורא היינו שרק בחי׳ זכר והארה מרב טובך יביעו, וזהו״ע זכור ת״ת עם י״ה היינו כי ת״ת בריח התיכון ונקרא עמודא דאמצעיתא בחי׳ העשיר, משא״כ יסוד נקרא והדל לא ימעיט כו׳ ברע״מ ר״פ תשא ע״כ נקרא זכר ועיין בזהר פ׳ יתרו דף ע׳ א׳ בענין ספר הזכרון ספר דההוא זכרון ובפ׳ ויקהל דף ריש א׳ מובן דזכרון הוא ביסוד והנה כתיב ישמחו השמים ר״ת י״ה ושמים היינו ת״ת שהוא בחי׳ זכור משפיע ותגל הארץ ר״ת ו״ה, והיינו זכרי עם ו״ה, כי יסוד הנקרא זכרי הוא בחי׳ כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא וארעא ומחבר ו״ה שיהי׳ ותגל הארץ והוא כענין אלה תולדות יעקב יוסף אך מהו ענין כפל ב״פ רמ״ח מ״ע י״ל ע״ד מ״ש בד״ה ראו כי ה׳ נתן לכם את השבת בענין הקושי׳ מה שאנו אומרים בשבת קדשנו במצותיך דרך בקשה לעתיד כו׳ ובכל ברכות שבחול וגם בברכת המצות אומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו. והתירוץ שם שבחול נבנים הרמ״ח אברים ע״י רמ״ח מ״ע, אבל ההמשכה בהעלם עדיין היינו באצי׳ ברמ״ח אברים דז״א וזהו אשר קדשנו במצותיו ל׳ נסתר, ובשבת הזיווג זו״נ בא ההמשכה בגילוי ע״י יסוד במל׳ זהו קדשנו במצותיך ל׳ נוכח שבא בגילוי וזהו כמ״ש בלקו״ת בשה״ש בהביאור ע״פ קול דודי, ד״ה להבין ענין מדלג, ושם פ״ג שהמצות נקראים פירות, כמארז״ל סוף סוטה מאי פרי מצות, וגם נקראים לבושים, והיינו כשהם עדיין בבחי׳ מקיף

נקראו לבושים, וכמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית, דרוש השני פ"ב, ובד"ה יונתי בחגוי פ"ב, ובד"ה ועתה יגדל נא, וזהו אשר קדשנו במצותיו ל' נסתר שהם בבחי' מקיף עדיין וזהו זכור עם י"ה, כי י"ה הוא עלמא דאתכסייא וכשמאירים בבחי' א"פ נקראו פירות פרי עץ הדר ובמד"ר פ' ויחי פצ"ח ע"פ בן פרת יוסף בן פירות כו', וגם כי ל' פריה ורבי' פרו ורבו עם ל' פירות הכל שורש אחד וזהו"ע קדשנו במצותיך ל' נכח שיהיו המצות עושים פירות, וכמ"ש במד"ר פ' נח פל"ג כך מעשיהם של צדיקים עושים פירות הה"ד אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו ועיין פרד"ס ערך פרי עץ הדר ובזהר ויחי דרל"ח א' ע"פ אוסרי לגפן בענין עץ עושה פרי ועץ פרי, וזהו א"כ ב' ההמשכות כי זכור עם י"ה היינו שההמשכ' היא עדיין בבחי' ישמחו השמים תוספות האור בז"א, אבל בשבת זהו ותגל הארץ שנמשך ג"כ במ' ע"י יוסף, וזהו"ע זכרי עם ו"ה רמ"ח, לכן מל' גימטריא ב"פ רמ"ח היינו מתחלה צ"ל נמשך האור ברמ"ח אברים דז"א ואח"כ נמשך בה בחי' קדשנו במצותיך לנוכח, ואז הוא בחי' מלכותך מל' כל עולמים כו'.

קיצור. ובפרד"ס פי' זכור הוא ת"ת זכרי הוא יסוד ע"ד ספר זיכרון ואזכור את בריתי זכר רב טובך יביעו ות"ת נקרא עשיר ויסוד נקרא דל, וא"כ זכור עם י"ה ע"ד ישמחו השמים ר"ת י"ה וזכרי עם ו"ה ע"ד ותגל הארץ ר"ת ו"ה, וענין הכפל ב"פ רמ"ח מ"ע ע"ד אק"ב ל' נסתר כשהם עדיין בבחי' י"ה וקדשנו במצותיך כשמאירים בגילוי ע"ד מאי פרי מצות כו'.

ג) **עוי"ל** ענין ב"פ רמ"ח מ"ע, ע"ד הנזכר בביאור והיה לכם לציצת הנ"ל ושם פ"ג דפי' וזכרתם את כל מצות ה' לעשותם זכרים כו' כי המצות בעצם נקראו מצות המלך שהם במל', אך ע"י אתעדל"ת ממשיכים שיהיו רמ"ח אברים דז"א, א"כ לפ"ז י"ל זכרי עם ו"ה רמ"ח מ"ע זהו רמ"ח מ"ע כמו שהם במל'. והיינו כשנפרש זכרי כמ"ש בגמ' ספ"ג דפסחים לא כשאני נכתב אני נקרא, א"כ זכרי היינו שם הוי' כשנקרא בשם אדני שאינו נקרא כמו שנכתב רק בלבוש ונרתק, כמ"ש בתורה אור פ' וישב בד"ה שיר המעלות, ומבואר בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' ושם רפ"ג שמבחי' זו נמשך המצות בבחי' מצות המלך, וצ"ל ועתה יגדל נא כח אדני להמשיך גילוי ההעלם של בחי' מלכותך בבחי' מלכות כ"ע וזהו זכרי עם ו"ה חיבור שם אדני עם שם הוי' והיינו ע"י ו"ה וכמ"ש בביאור רני ושמחי הראשון שיחוד הוי' אד' זהו ע"י המצות והוא בחי' הראשונה מלמטה למעלה שבעליות המ' בחי' לא זז מחבבה עד שקראה בתי, וא"כ כשממשיכים אור יותר בבחי' המצות שיהיו בבחי' זכור ממש זהו זכור עם י"ה רמ"ח מ"ע והמ' ג"כ נכללת עם ז"א, כמ"ש בפרד"ס ערך זכור, ועמ"ש ע"פ זה אלי ואנוהו שאמרז"ל התנאה לפניו במצות ע"ד תשובה ומע"ט שע"י התשובה נעשו המעשים טובים ומאירים יותר, כמ"ש בלקו"ת בד"ה יונתי בחגוי בהביאור השני ע"פ ומראך נאוה, ועמ"ש מענין זכרי עם ו"ה, בד"ה אלה פקודי המשכן ספ"ב.

קיצור. עוי"ל זכרי זהו שם אדני עם ו"ה וזכור עם י"ה ע"ד וזכרתם את כל מצות ה' דפירש בלקו"ת בד"ה והי' לכם לציצית לעשותן זכרים וזהו קדשנו במצותיך, אשר מצותיך הן בחי' י"ה ע"ד תפילין דמארי עלמא בזח"ג ואתחנן דרס"ב סע"ב.

ד) פסוק זכור את יום השבת בזח"א ד"ג ע"ב בהשמטות זח"א סי' כ"ב ד"ט ע"ב ומההוא סטרא אתי עולה דאיהו זכר וכתיב זכור את יום השבת מ"ע עכ"ל ועיין מענין עולה דאיהו זכר בזהר ויחי דרס"ז סע"א ובפ' ויקרא ד"ו ע"א ומשם יובן ענין זכור עם י"ה, פ' בראשית דמ"ח ע"ב, ת"ח כתיב זכור את יום השבת וכתיב שמור כו' זכור לדכורא ושמור לנוק' ועי"ש ג"כ בהשמטות ססי' מם מזה, זח"ב פ' יתרו דף ע' ב' דכר ונוק' ברזא דאחור וקדם אחור ברזא דשמור קדם ברזא דזכור כו' ועיין מענין אחור וקדם צרתני בזהר בשלח דנ"ד סע"ב ודנ"ה ע"א, פ' יתרו דפ"ח א' ודפ"ט א', דצ"ב א' ושם משמע דזכור הוא יסוד, ועי"ש באריכות, תרומה דקל"ח ע"א, זח"ג ויקרא די"ב ע"א, כתיב זכור את יום השבת לקדשו וכתיב במע"ב תדשא הארץ דשא אימתי אתרביאת ארעא קדישא ואתעטרת בעטרה הוי אומר ביום השבת כו', וזהו כנ"ל בענין זכרי עם ו"ה רמ"ח מ"ע ותגל הארץ ר"ת ו"ה ועמ"ש בהקיצור ע"פ כי כארץ תוציא צמחה מענין תדשא כו', פ' קדושים דפ"א סע"ב והרמ"ז שם פי' זכור מנין ע"ב קס"א את השבת שהוא ת"ת לקדשו להעלותו לבחי' קדש והיינו עליית ז"א שעולה למקום או"א עכ"ד. וזה כמ"ש בזהר אמור דף צ"ד ע"א דמלכא ירית לאו"א ואחיד בההוא קדש ואתעטר בהו כו' ושם דשבת לאו זמין הוא דהא ירותא דילי' הוא ודאי, ירותא דקדש קא ירית, ובמק"מ שזעיר מלביש לאבא ומ' מלבשת אימא וזהו מש"ל בענין זכור עם י"ה רמ"ח מ"ע ר"ל זכור שהוא ז"א והנוק' נכללת בו רק שהיא טפלה לו ולכן לא נזכרה בפ"ע, כמ"ש הרמ"ז שם ובזהר תרומה קל"ח א' הם עולים ומלבישים לבחי' י"ה שהם או"א. וביאור ענין ירותא דקדש קא ירית נתבאר בסידור שער המועדים בביאור מאמר הנ"ל, ועמ"ש מענין ירושה בלקו"ת בד"ה תורה צוה לנו משה מורשה זהר אמור דצ"ה ע"א כתיב זכור את יום השבת לקדשו ותנינן זכרהו על היין כו' עד כי טובים דודיך מיין ועי"ש בתו"א פ' זכור עם יוד הא זהו עליות מלמטה למעלה וזכרי עם ו"ה זהו המשכה מלמעלה למטה, וצ"ל כי בהמצות יש ב' בחי' אלו העלאה והמשכה כמו וצדקה תרומם והארץ שהם מצות הדום רגלי וכן נתבאר בד"ה מזוזה מימין שהמצות הם העלאה, וכן בד"ה המגביהי לשבת ובכמה מקומות מבואר שהם המשכה, וא"כ זהו ב' הבחי' הנ"ל וזהו כמ"ש בזהר אמור צ"ג הנ"ל זו"נ עולים לאו"א זהו זכור עם י"ה העלאות המצות למעלה ואח"כ נמשך המשכה זכרי עם ו"ה, והיינו סעודה ג'.

אך אפ"ל בענין אחר כי ידוע שמי עם י"ה שס"ה היינו אשר ל"ת גבוהים ממ"ע שהמ"ע הם בחי' אורות הנמשכים בכלים, וזהר"ע ו"ה, אבל ענין י"ה נקראו הנסתרות והן ע"ד איהו וחיוהי חד כי והחכמה תחיה,

ולמעלה מבחי׳ איהו וגרמוהי שהם בהמדות כו׳ וגם כי ולתבונתו אין מספר והחכמה נקרא אמת וכמ״ש בביאור אלה מסעי (דרוש השלישי) בענין חותמו של הקב״ה אמת ולכן בחי׳ זו אינו נמשך בהכלים ממש ונמשך רק ע״י ל״ת שהוא בחי׳ אתכפייא וביטול רצון וכד אתכפייא סט״א אסתלק יקרא דקוב״ה לעילא, (וכמ״ש מזה בד״ה אלה פקודי המשכן משכן העדות ובד״ה שחורה אני ונאוה ובד״ה שמני כחותם) וזהו זכרי עם ו״ה רמ״ח מ״ע, אך בשבת שהוא עליית העולמות ואזי גם המצות מתעלות ביתר שאת, ולכן אז גם רמ״ח מ״ע הן מתעלות בבחי׳ י״ה וזהו״ע זכור עם י״ה רמ״ח מ״ע שע״י זכור דשבת מתעלות המצות עשה ג״כ שיהיו ע״ד בחי׳ י״ה והוא עצמו הענין המבואר בזהר אמור שבשבת עולים זו״נ במקום או״א ממש ועד״ז נתבאר בענין תשבע״פ בינה יתירה ניתנה באשה ששם האור הנמשך ע״י מל״ת מבחי׳ י״ה יוכל לשכון בכלים כמו מ״ע כו׳ ואפ״ל זהו״ע שמור שהוא תושבע״פ וזשארז״ל שלכן נאמר גבי שבת מצוות בשני ווין בנחמי׳ סי׳ ט׳ כי שקולה שבת כנגד כל המצות גם לכן זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו כדי שגם המ״ע יתעלו ע״ד ל״ת ושגם מל״ת יהיו מאירים תוך הכלים כמו מ״ע והיינו לע״ל.

אח״כ שייך ומ״ש בתורה אור סעי׳ ב׳ * בדף ה׳ ע״ב, (ג) אך הנה כתיב אשר ברא אלקים לעשות כו׳ לעשות את השבת כו׳ שישראל עושין ומוסיפין אור בשבת על ידי מעשה המצות בבשת ימי המעשה י״ל דהיינו על ידי שימי החול שממשיכים בהם קדושה על ידי התורה ומצות כמ״ש בראשית חכמה שער הקדושה פרק ב׳, וזהו על דרך חולין שנעשו על טהרת הקודש כמ״ש בסידור בד״ה ולא יקרא עוד שמך אברם והנה על ידי שהחול נעשה על טהרת הקודש ממשיך מבחי׳ קדה״ק בשבת קודש ע״ד צחוק עשה לי אלקים דוקא, וזהו ענין עובד אלקים בסש״ב פט״ו, וכמ״ש בהביאור ע״פ ועשית בגדי קדש בענין שע״י המילה העברת המסך המסתיר נכנס כהן גדול לפני ולפנים מהפרוכת המבדיל בין קדש לקדה״ק על דרך זה יובן שעל ידי עבודה בחול כו׳ עושה ומוסיף אור בשבת ומ״ש דכתיב פותח את ידיך ב׳ יודין, גם ב״פ ל״ב נתיבות חכמה ממשיך ממור״ס דלא אתפתח ב״פ גם ב״פ ל״ב ס״ד י״פ ס״ד גימטריא שמש והיינו שמש צדקה א״נ צדיק כתמר יפרח תמר גימט׳ שמש וע׳ בד״ה לך לך שלהיות נחש״ת זהו ע״י הכתר, וכמ״ש אל יתהלל החכם כו׳ כ״א בזאת כו׳, וי״ל זה נמשך ע״י ח״ס, תרונה ע״ד כנפיים כנשרים ושטים ע״פ המים, גם תרונה רננא דאורייתא תורה קנין א׳.

ח) **ומ״ש** ביאור הדבר הוא *, ראשית ל׳ נוק׳ י״ל והאי עדן מקבל מעדן עילאה, ועיין בפי׳ מאת הוי׳ הייתה זאת בד״ה ביום השמע״צ

ומ״ש בתו״א בסעי׳ ב׳ בדף ה׳ ע״ב : צ״ע באיזה דפוס של תו״א בהוצאת ברוקלין הוא בדף ע, א.

ומ״ש ביאור הדבר הוא : תו״א דף ע, א.

כנישין, וע' פרד"ס ערך ראשית, זח"ג רצ"ד א' ע"פ ראשית לציון שלמעלה מבחי' ראשית, ואפ"ל כי בראשית ב' הוא ראשית הגילוי בחכמה יבנה בית, אבל ראשון זהו א' וזהו ביום הראשון גימטריא כתר, ושהחכמה נקרא נוק' י"ל ע"ד הוי' בנקוד אלקים אשר אותיות ראש ועמ"ש בענין שכשישראל עונין יהשמר"מ הקב"ה מנענע בראשו תר"ך גלגלתא, עונג העליון בד"ה ואהיה אצלו אמון וזהו דוקא חכמות כשנתלבשו בחוץ, כי צחוק עשה לי אלקים וזהו תרונה, לכן לעשות את השבת שהשבת נקרא שבת בראשית כו'.

ט) **ומעתה** יובן ענין לעשות את השבת היינו כנ"ל, וגם כי שבת השין חג"ת או חב"ד ולעשות שיהי' השין כח"ב ועמ"ש בד"ה והי' מדי חודש בפי' ומדי שבת בשבתו, ומ"ש בד"ה מים רבים בפ' נח ויש עוד בחי' שבת עילאה, גם ע"ד ועשיתם אתם כאלו עשאוני, ועוד דשלמה אמר שבעה הבלים ע"כ השביעי כנגד יום השבת והיינו כמו ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל בלק"ת ס"פ בחוקותי וא"כ לעשות את השבת המשכה וישע ד' אל הבל ש"ע נהורין כו'.

י) **וזהו"ע** זכור עם י"ה, היינו מלמטלמע"ל ומלמעלה למטה ע"ד הסולם שבו עולים ויורדים בד"ה ראו כי, והעליי' בהסולם ע"י תפלה ומע"ט וזהו זכור כי הרי זכור היינו לקדשו על היין וקידוש זה דוקא במע"ש ובהעלאה לבחי' י"ה והיינו הבירורים מתעלים בחו"ב כי בחכמה אתברירו וזהו ע"ד חכמות בחוץ תרונה והיינו שע"י עליי' זו מקבלים או"א מהכתר הוא קש"י כו' העלאות בחי' אדם לבחי' כי לא אדם הוא כו' שתי שבתות כהלכתן עליי' בסולם מלמטלמע"ל ומלאכי אלקים שהם המצות עולים להיות נעשים רמ"ח איברים דמלכא זהו זכור עם כו' כי ראשו מגיע השמימה שם יו"ד הא ישמחו השמים, ויורדים בבחי' זכרי עם וא"ו ה"א וע' בהרמ"ז ויצא ח"י חוליות כו' מאה ברכות בד"ה הבאים ישרש ועיקר בחי' זו בשבת כמ"ש ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש ע' זח"ג מז"ב י"ל קאי על יסוד שנקרא המבורך ועיין מד"ר בראשית פי"א זכרי עם ו"ה ועמש"ל ססעי' ב', וא"כ אק"ב ל' נסתר זהו ע"ד ומלאכי אלקים עולים ובשבת במצותיך זהו ע"ד ויורדים כו'.

בסה"ת תמונה א' אות ט' מדתה יסוד שבת כו'.

ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. אדר"נ פי"א. עמה"מ שט"ז פל"ט דקמ"ח א'. ר"ח שעה"ק פ"ג דקל"ב ב'. מד"ר פ' בראשית ס"פ ט"ז גבי ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה כמד"א ששת ימים תעבוד. פ' וירא פ' נ"ו. ילקוט פ' תשא דק"ז ע"ד רמז שצ"א המאמר המובא בר"ח שם

(י"ל זה כי הגם דמלאכה בירור ומ', אך הרי יש תורתו אומנתו, דהיינו ע"י התורה ממילא נעשה הבירור, ועד"ז כשעושין רש"מ כו'). ח"ב נד"א בישעי' ע"פ הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך נזכר פסוק ששת ימים עשה שם נ"ז ג' ע"פ ועמדו זרים ורעו צאנכם. ת"ז מט"א, של"ה קיא"א קיז"ב קכ"א קלה"ב ק"צ א' י"ח ישראל ל"ז, בחיי.

א) **אדר"נ** פי"א על המשנה שמעיה אומר אהוב את המלאכה כו' כשם שהתורה ניתנה בברית שנאמר ששת ימים תעבוד כו' ויום השביעי שבת כו' לעבדה כו' והדר מכל עץ הגן אכול תאכל כו', ר"ט אומר אף הקב"ה לא השרה שכינתו על ישראל עד שעשו מלאכה שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם עכ"ל. ועיין מענין מלאכה בזח"א פ' וישלח דקע"ב א' ע"פ ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה, ועמ"ש ע"פ הנ"ל וע"פ ויבא הביתה לעשות מלאכתו וע"פ ויעשו כל חכמי לב בעושי המלאכה וע"פ והמלאכה היתה דים ויקהל ל"ו ז', ובפרדס ערך מלאכה, ובמא"א אות מ' ס"ל, ועיין מענין מלאכה בסידור סד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש הראשון ובהביאורי' שם, ועיין בסידור בד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם, ובלק"ת פ' שלח בביאור מקושש, והנה בזהר וישלח שם פי' לרגל המלאכה מאן מלאכה דא אספקלריא דלא נהרא, וז"ל הפרדס ערך מלאכה פי' בזהר פ' וישלח כי המל' נקראת מלאכה מפני שע"י נעשה כל מלאכת העוה"ז (ועמ"ש בערך אדריכל הוא המל', ועמ"ש מענין אדריכל ע"פ על כן קראו לימים האלה פורים) ונקראת כן בבחינתה הפועלת בעולם, ובתיקונים תיקון כ"ח דע"ג ב' ע"פ ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ג' בחי' חב"ד, שזהו"ע חכם ומבין מדעתו שנז' במשנה ר"פ אין דורשין ובכל מלאכה דא מעשה בראשית שכינתא תתאה, עוד שם פי' בת"ז כי בחכמה ותבונה ודעת הם אותיות יה"ו דשם ובכל מלאכה דא הוא שלימו דתלת אתוון עלה אתמר ותכל כל עבודת משכן עכ"ל, עו"ש בפרדס ערך מעשה מרכבה כ' ומע"ב היא המל', ואפשר הטעם מפני שהיא פועלת כל פעולות בראשית או שהיא מרכבה לחכמה הנק' בראשית עכ"ל. ועיין בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה לה' כי גאה גאה בפירוש המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב, וז"ל שמראשית השתלשלות ועד סוף כל הנבראים הם מתחדשים בכל יום מאין ליש, והתחדשות זו הוא בבחי' ממכ"ע כו', והיינו בטובו כו' ע"ש, ולפמש"כ דמע"ב הוא מל', א"כ א"ש דהתחדשות זו הוא בטובו שהוא בחי' צדיק יסוד עולם שנק' טוב כמ"ש אמרו צדיק כי טוב, וזהו"ע צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, פי' בכל דרכיו זהו"ע דרך הוי' לעשות צדקה כו', עיין בלק"ת בשה"ש בד"ה מי יתנך כאח לי, וחסיד בכל מעשיו היינו המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב, ולכן מלאכה זו נק' אספקלריא דלא נהרא בחי' כדמותנו, ופי' בד"ה אלה מסעי דרוש השני פ"א וז"ל דמותנו הוא בחי' יחו"ת שהוא בחי' דמות ומראה שנדמה ונראה לנו ארץ ושמים * בבחי'

ארץ ושמים: בלקו"ת נוסף תי': וכל הברואים.

יש ודבר, אבל באמת אני הוי' לא שניתי כתיב, ואתה הוא עד שלא נברא העולם כו' וכולא קמי' כלא חשיב רק שנראה ונדמה העולם * ליש ודבר בפ"ע, ע"ד מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עכ"ל, א"כ המלאכה שהיא מלאכת מע"ב שהוא להיות בחי' כדמותינו שיהי' נדמה לנו ארץ ושמים בבחי' יש ודבר נקרא מלאכה זו אספקלריא דל"נ, והיא בחי' מל' ונקראת ג"כ שכינתא תתאה שמשכנת בחי' האצי' בבי"ע כו' וגם כי עלמא תתאה הוא כגוונא דעלמא עילאה בזהר ויגש דר"ה ע"ב, ע"כ נק' כדמותינו, והנה עד"ז צ"ל ג"כ באדם כי ארז"ל כל מה שנברא בשמי"ב צריך תיקון כו' וארז"ל מעשה בשר ודם נאים יותר שמהחטים עושה פת כו'. והנה כמו במלאכת הקב"ה במע"ב מלמעלה למטה המכוון מזה שיהי' אח"כ עליות מלמטה למעלה ביטול היש, וע"ז אמרו רז"ל פ"ק דכתובות ד"ה סע"א גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ כו', ועיין ביאור הבאים ישרש יעקב בענין גדול הנס האחרון כו' כמו"כ באדם זהו"ע תורתך קבע ומלאכתך עראי כי המלאכה שאדם עושה בששת ימי החול המכוון כדי שיוכל לעבוד את ה', וזהו"ע ששת ימים תעבוד, עי"ז אח"כ וביום השביעי שבת, וזהו ענין מי שטרח בע"ש יאכל בשבת, כך הטרחא בימי המעשה כיון המכוון בשביל עבודת ה', א"כ מלאכה זו היא מרכבה לבחי' מעשה בראשית ששם ג"כ המכוון בשביל בחי' עליות מלמטלמ"ע שזהו בחי' שבת, וא"כ אפ"ל ע"י מלאכה זו בימי המעשה כשהוא לש"ש ממשיך כמ"כ בחי' המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, וזהו ששת ימים תעבוד וע"י עסק התומ"צ זהו"ע זכור את יום השבת לקדשו כמ"ש ע"פ זה, וזהו ענין ויום השביעי שבת, וזהו שארז"ל במד"ר ס"פ ויצא ע"פ את עניי ואת יגיע כפי רבי ירמי' אמר חביבה היא המלאכה מזכות אבות כו' והיינו כי המלאכה זהו המשכת כח ועוז בבחי' מלאכת מע"ב שיהי' המחדש בטובו כו' בטובו דוקא יומשך מזה במע"ב, וע"ז אמר שמעיה אהוב את המלאכה ולפי שהמל' הנק' שכינתא תתאה נעוץ סופן בתחילתן, ע"כ היא חביבה מזכות האבות כו', ויש ג"כ או"ח אספדל"נ, כמ"ש ע"פ הראיני את מראיך כו' בלק"ת בשה"ש, והיינו ענין ההעלאה מן המלאכה בשי"ב, וצ"ל מלאכתו עראי לגבי תורתו קבע, שעיקר המכוון מהמלאכה וממע"ב, להיות דירה בתחתונים ויום שכולו שבת ומנוחה, והיינו ע"י התומ"צ, וענין לרגל הילדים הם מט"ט וסנדל שבהם וע"י בא ההשפעה בימי החול כי שרו של עולם נק' נער, ועיין מזה בת"א ס"פ וישב סד"ה בכ"ה בכסלו בענין חנוך לנער, וגם ההעלאה היא על ידם מט"ט קושר כתרים לקונו כו', משא"כ בשבת אין ההשפעה ע"י בחי' נער ואנפי זוטרי, ובשבת הוא נער הייתי בימי החול גם זקנתי בימי השבת שאז מתעלה באצי' ששם מאיר עת"י כו', וגם השער החצר הפנימי' שהוא עולם האצי' שהוא סגור ששת ימי המעשה ומאיר רק בבחי' מט"ט אנפי זוטרי ובשבת יפתח, א"כ בשבת

ונדמה העולם: שם נוסף: לעיני בשר.

מאיר בחי' אצילות אנפי רברבי, לכן לרגל הילדים שייך אצל לרגל המלאכה שבימי המעשה מאיר המ' ע"י מט"ט וסנד"ל הנק' ילדים כו'.

קיצור. ענין אהוב את המלאכה, לרגל המלאכה, מ' הנק' אספשא"מ להיות בחי' כדמותנו, ובכל מלאכה דא ה', ונקראת מע"ב המחדש בטובו בכ"י תמיד מע"ב, בטובו בחי' צדיק, והמכוון מזה ג"כ שיהי' מלמטה למעלה ביטול היש נק' ג"כ כדמותנו, הראיני את מראיך, וגדולים מעשה צדיקים ממעשה בראשית, ולכן גם באדם צ"ל אהוב את המלאכה והיינו לש"ש, ועי"ז ממשיך המחדש בטובו כו', ששת ימים תעבוד, חביבה מלאכה מזכות אבות, אך צ"ל אעפ"כ מלאכתו ארעי כי עיקר המכוון ממע"ב בחי' שבת ועליות העולמות כו'.

ב) ואפ"ל ע"ד שיש למעלה מעשה בראשית ומעשה מרכבה, ומהמשנה ולא במרכבה ביחיד, משמע שזהו גבוה ממע"ב, והיינו כמארז"ל דבר גדול מעשה מרכבה, והנה גדול היינו ע"ד גדול ה' ומהולל מאד וא"א נק' אדם הגדול אנפי רברבי, ולכאורה המרכבה הוא בעולם הבריאה, ומה שייכות זה לדבר גדול אלא שזהו ע"ד והחיות נושאות את הכסא, ועי"ז הם מתעלים את המ', ע"ד ארוממך אלקי המלך לחברה לז"א כמ"ש בזח"ב פ' ויקהל דקצ"ז ע"ב ע"פ קחו מאתכם תרומה, ועלייה זו הוא ג"כ להעלות ז"א הנק' אדם שעל הכסא לבחי' כי לא אדם הוא כמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת דרוש השני, ואח"כ ממשיכים משם האור בז"א ומז"א למל', לכן זהו דבר גדול שלמעלה מעלה מבחי' רגל הילדים אנפי זוטרי כו', וגם בכלל פי' מעשה מרכבה זהו מ"ש סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו, עיין זח"ב תרומה קס"ה ב', גם רכב רומז לג"ר ר' ראשית חכמה כ' כתר ב' בינה כו', ונק' מעשה מרכבה ע"ד עשייה לעילא, עיין זח"א קס"ו וח"ג קח"ב, וזשארז"ל במד"ר בראשית ס"פ י"א כי בו שבת מכל מלאכתו אשר עשה דהיינו ממע"ב, ולא ממלאכת הצדיקים דהיינו כענין מעשה מרכבה כו' כענין האבות הן הן המרכבה, וגם כי מע"ב הרי הבריאה הוא יש מאין, פי' מאין מהארה בעלמא מבחי' מל' הנק' שם בלק"ת פ' ראה בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו, אבל מעשה מרכבה ממשיך מעצמות אוא"ס בבחי' מל', וזהו ענין המלאכה שלא שבת ממנה בשבת ונק' אשר צפנת כו' פעלת כו' ועד"ז באדם ששת ימים תעבוד אהוב את המלאכה היינו בחול, אמנם יש עוד מלאכה שהיא מלאכת ה' עסק התומ"צ והתפלה הנק' עבודה, זהו בענין המשכת מעשה מרכבה כי האבות הן הן המרכבה ותפילות אבות תקנום כו', אך כמו שא"א להיות בחי' מעשה מרכבה אלא ע"י מע"ב שאז אח"כ והחיות נושאות, כמו"כ באדם צ"ל ששת ימים תעבוד, ואזי אחר כך ויום השביעי שבת כו', וזהו שאומרים בשבת ונהדר בכבוד על המרכבה כו' לאל אשר שבת ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו, וזהו הנזכר בזהר יתרו דפ"ם סע"א וע"ב ת"ח כתיב ששת ימים תעבוד כו' כל מלאכתך באינון שיתא יומי כו' עבידתיה דקודב"ה ומאי עבידתיה כו' לאפקא נשמתין קדישין לעלמא כו' ועיין במא"א אות מ"ם

ס"ל מלאכה נק' המל' כו' (והיינו לרגל המלאכה כנ"ל) גם מלאכה נק' הזווג כו' ר"ל זווגי המדות וביסום הגבורות ע"י החסדים, וזהו עצמו ענין מע"ב ומעשה מרכבה, והוא סוד יחוד חיצוני דאו"א ויחוד הפנימי כו'.

קיצור. ענין מע"ב בחי' יש מאין מבחי' ה' תתאה, ומעשה מרכבה עליית ה' תתאה להתחבר בוא"ו, ועי"ז נמשך מעצמות אור א"ס ע"י והחיות נושאות ובחי' מעשה זו זהו"ע עשייה לעילא, עד"ז באדם ב' עבודות ששת ימים תעבוד מלאכת הפרנסה לש"ש ועבודת ה' עשיית התומ"צ, מעשה גדול ותלמוד גדול, ועיין זח"ב יתרו דפ"ט ב' נזכר ב' בחי' מעשה אלו וכן במא"א אות מ' ס"ל.

ג) **והנה** בשל"ה במסכת שבת שלו דקל"ה סע"ב בד"ה במעשה הם מ' מלאכות חסר א' כו' והנחש שפגם בבריאת מעשה בראשית כו' גרם שנתקללו בל"ט קללות כו' וע"כ החוטא אשר עליו רוח טומאת הזוהמא ההיא לוקה ארבעים חסר א' כו', ונגד זה ל"ט מלאכות הפוגם בהם (ר"ל שעושה מהם בשבת) נכנס בל"ט קללות והנזהר מהם ברוך כי שבת ברוך לה' שנאמר ויברך אותו עכ"ד. ועפי"ז י"ל כמו שבשבת העושה מלאכה נכנס בל"ט קללות כן להיפך בחול שארז"ל אהוב את המלאכה י"ל שע"י ל"ט מלאכות הנ"ל כשהן לש"ש כמ"ש לעיל ס"א שעי"ז ממשיך המחדש בטובו בכל יום, א"כ עי"ז מתקן ל"ט קללות, שהרי המלאכה היא הבירור ע"ד אשר ברא אלקים לעשות לתקן כו', וגם שהרי אמרו רז"ל חביבה מלאכה מזכות אבות כנ"ל. ויש לבאר זה עפמ"ש ברע"מ פ' תצא דר"פ ע"ב וז"ל ואלין דסרחו בהא (ר"ל שפגמו באות ה' אחרונה דשם, שהמצות ל"ת הם בה' כי שמור לנוק', ושמור היינו ל"ת, וכמ"ש בזוהר פ' מקץ דקצ"ט ע"ב ע"פ לעבדה ולשמרה, עלמא עילאה ועלמא תתאה, לעבדה ברזא דזכור ולשמרה ברזא דשמור, ופי' במק"מ שע"י רמ"ח מ"ע לעבדה מתקן את ז"א ומושך לו מוחין דאימא, וע"י שהאדם שומר א"ע מלעבור על מל"ת פוגם בה' תתאה, וז"ש ברע"מ אלין דסרחו בה') תקין לון קודב"ה למראה ביו"ד ה' ו', דאינון מ' חסר חד, ובהאי שמא מחא קודב"ה עשרה מכתשין לאדם ועשרה לחוה ועשרה לנחש ותשעה לארעא בגין דכולהו סרחו באות ה', ובגין דא כי עשית זאת עכ"ל. ור"ל שפגם בבחי' זאת שהוא המ' והיינו שהפרידו אותה מבחי' י' ה' ו' ע"כ נתקללו ל"ט קללות מבחי' יו"ד ה' ו' כנ"ל וכיון שבחי' ששת ימים תעבוד המלאכה היא בחי' ה' תתאה שנק' לרגל המלאכה א"כ אדרבה עי"ז מתקנה ומחברה לבחי' ג' אותיות יה"ו, שהרי מלאכה זו של ה' תתאה להחיות בי"ע זהו ע"י הכח שנמשך בה מבחי' יה"ו כנודע, וכמ"ש בזח"א ר"פ מקץ דקצ"ג ע"ב ע"פ מלך במשפט יעמיד ארץ, ובזח"ג ר"פ תזריע דמ"ב ב' ע"פ גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה, וזהו המחדש בטובו דוקא מע"ב כנ"ל, א"כ י"ל ע"י ששת ימים תעבוד כו' מתקן ל"ט קללות הנ"ל, ובמד"ר פ' במדבר פ"ה ובפ' קרח כ' ארבעים יכנו כנגד מ' קללות נחש וחוה ואדם ואדמה, ופחתו חכמים א' משום לא יוסיף, ועיין זח"א פ' נח דס"א ע"ב. ולפי"ז צ"ל

ארבעים קללות נמשכו מד׳ אותיות הוי׳ וכל אות כלול מיו״ד כי רשעים מהפכים מדות הרחמים למדת הדין, או שנמשכו מע״ס שבמ׳, וכל ספירה יש בה ד׳ אותיות הוי׳ או ד׳ אותיות אד׳, ועכ״פ גם לפי״ז י״ל ע״י ל״ט מלאכות בחול שהם מ׳ חסר א׳ ובחי׳ אחת זהו שבת, וזהו ענין ארבעים פעמים מלאכה שנזכר בתורה. ועמש״ל ססעי׳ ב׳ בשם הזהר פ׳ יתרו דפ״ט ע״ב עי״ז מתקנים ארבעים קללות הנ״ל, שיהפכו לברכות כמ״ש גבי שבת ויברך אלקים את יום השביעי כו׳ וזהו ימים יצרו ולא אחד בהם ואמרו רז״ל זה יום השבת שאז מאיר הקב״ה שהוא יחידו ש״ע בכנס״י הנק׳ אחת היא יונתי כו׳, משא״כ בימי החול חסר א׳, כמ״ש במד״ר פ׳ בראשית פי״א בפי׳ ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו כו׳, שהי׳ הטבעת חסר חותם בא שבת בא חותם, והיינו חותמו של הקב״ה אמת א׳ אני ראשון ת׳ ואני אחרון מ׳ ומבלעדי אין אלקים, א״כ בשבת מאיר מבחי׳ אני ראשון שהוא המשכת בחי׳ אני אחרון שהוא המ׳ ועמ״ש מזה ע״פ מזמור לתודה, וכ״ז נמשך ע״י ששת ימים תעבוד כו׳, ובשרשים שורש לאך מבואר מלאכה וענין מלאך הם שניהם בשורש הנ״ל וכ׳ בשורש ישע כי המלאכים הם השלוחים עושים רצון הבורא, וזהו כל מלאכתם ויהי׳ מלשון מלאכה כו׳, וע׳ בזח״ג בלק דקפ״ז ע״פ המלאך הגואל שהוא בחי׳ מ׳, כד איהי שליחא מלעילא כו׳.

המכילתא ועשית כל מלאכתך מיירי באין עושין רש״מ ובעושין רש״מ נעשית על ידי אחרים, עיין ביאור מקושש ההפרש בין מלאכה ובין אכילה כי אכילה שייך גם למעלה אכלו ריעים לעילא, ובאג״ה ססי׳ כ״ו לא יהי׳ עסק לברר בירורים, והנה באדר״נ פי״א דגם מלאכת המשכן נק׳ מלאכה ועכ״ז פשיטא שאין מלאכה זו כמלאכה גשמי׳ אף שהי׳ שם ל״ט מלאכות כי הרי במשכן ע״י המלאכה הי׳ השראת אוא״ס ויהי נועם מעשה ידינו עלינו כו׳, וארז״ל כתובות ה׳ שבמשכן נאמר כוננו ידיך, משא״כ במעשה שמים וארץ נאמר יד א׳, והיינו כי מלאכה גימט׳ אל אד׳ השולט בעשיי׳ והוא גימט׳ צו כו׳, אבל מלאכת המשכן בנין מ׳ דאצילות ובריאה כו׳, ומ״מ בנין זה רק הכנה, כמו בנין המ׳ בר״ה ויוהכ״פ הכנה לבחי׳ היחוד בשמע״צ כו׳ וכן ענין בנין ירושלים הכנה כו׳, ועד״ז י״ל מי שתורתו אומנתו א״צ למלאכה כי התורה היא נק׳ מקדשי, א״כ זהו כמו מלאכת המקדש, ועוד כמו כשחל יו״ט בחול אסור במלאכה, כך הת״ח ע״י עסק התורה ממשיך מוחין דאו״א בז״א, עיין בה״ז פ׳ קרח ע״פ קריאי מועד כו׳ וגם נת׳ במ״א בד״ה ועתה ישראל מה דתקס״ב שיש ב׳ מיני עבד, א׳ העושה מלאכו׳ גשמי׳ וא׳ עבד נוקב מרגליות וכך עסק התורה זהו עבד נוקב מרגליות כמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה צוארך בחרוזים, וגם ארז״ל פ״ח דסוטה דמ״ד א׳ ע״פ הכן בחוץ מלאכתך משלי כ״ד כ״ז זה מקרא ומשנה ועתדה בשדה לך זה גמרא, והנה כמו מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה לפי שהתורה היא חיי עולם המשכת מוחין לז״א, ובכלל מאתים מנה היינו חיי שעה מ׳ כמו״כ בכלל בירור שע״י מלאכה דתורה

הוא הבירור שע״י ל״ט מלאכות גשמיים גם כי בתורה יש כמה מלאכות, וא״כ הפסוק ששת ימים תעבוד יש לפרשו ג״כ על עסק התורה ועבודה דוקא כמו בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, בין שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, ועי״ז ויום השביעי שבת כו׳, כי אורייתא סתים וגליא, וכן ישראל סתים וגליא וכנודע מענין תלת דרגין והתורה מחברת ישראל עם הקב״ה וע״י גליא ההתקשרות מבחי׳ גליא כו׳, אבל ע״י סתים כו׳, גם ב׳ בחי׳ אלו בכלל נק׳ אירוסין ונשואין שמ״ת שהי׳ גילוי גליא שבתורה נק׳ אירוסין, ולע״ל שיהי׳ גילוי פנימית התורה נק׳ נשואין, מ״מ עד״ז יובן ההפרש בין חול לשבת שהריעו לה׳ כל הארץ ר״ת הלכה זהו בחול, והשתחוו לה׳ בהדרת קודש ר״ת קבלה זהו בחי׳ שבת.

יתרו כ׳ י״ב

כבד את אביך. ח״ב צ׳ ע״א, ח״ג* י״ב א׳, פ״ג א׳, פ״ד ב׳ קט״ו סע״ב, רע״ז ב׳. עמה״מ ש״ו פס״ד דל״ו ב׳, שער י״ג פכ״א דע״ב ג׳. שער י״ד ר״פ כ״ו דפ״ז סע״א הכל ענין ו׳ לרבות אחיך הגדול שהוא בחי׳ ז״א ונוק׳ שנק׳ אחים הגדולים לגבי הנשמות הנקראים אחים ורעים.

של״ה פ׳ יתרו כי אב ואם בן ובת הם ד׳ אותיות הוי׳ שהם חו״ב תו״מ ואותיות י״ה משפיעות לו״ה והם אדונים להם עכ״ל. ועיין מזה בזהר ויקרא דף ז׳, והנה עי״ז הכבוד ממשיך מבחי׳ י״ה בו״ה והוא ענין שהשם שלם כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה ראה אנכי נותן, והנה יראה בחכמה יו״ד ע״כ הזהיר אמו ואביו תיראו כי גם בבינה ואהבה צ״ל יראה וכן ביראה צ״ל כבוד ואהבה, עמ״ש מזה בבה״ז פ׳ בחוקותי ע״פ אם בחקתי תלכו, ועמ״ש ע״פ הנני שולח כו׳ והשיב לב אבות על בנים, אבות היינו ג״ר שיהי׳ קבועים בז״ת הנק׳ בנים, כמ״ש האריז״ל ע״פ ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד כו׳ ועמ״ש ע״פ הללויה כו׳, וזהו ע״י כבד את אביך כו׳, והנה מ״ע הם בו״ה ומצות ל״ת הם בי״ה כמ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן ובד״ה שחורה אני ונאוה ובד״ה שימני כחותם ובת״א פ׳ שמות ע״פ זה שמי וסד״ה לבסומי בפוריא דרוש הראשון, ומצות כבוד או״א היא ג״כ בי״ה, נמצא מה שא״א להמשיך בחי׳ י״ה כ״א ע״י לא כו׳ ע״י כבוד או״א ממשיכים זה בבחי׳ כלי, וזהו בחי׳ גדולה מאד לכן עי״ז נמשך והשיב לב

ח״ב . . ח״ג : הכוונה לזהר.

אבות כו' ולכן אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן כו' כבוד או״א כי כבוד או״א המשכת י״ה בו״ה וזהו ענין העוה״ב והעוה״ז שהם ה' עילאה וה' תתאה א״נ ע״י י״ה צייר הב' עולמות כו' ולכן ותלמוד תורה כנגד כולם, כי זהו ג״כ כבוד או״א של הנשמה תשב״כ נק' מוסר אביך ותשבע״פ נק' תורת אמך בד״ה ביום השמע״צ כנישין תהא לכון, וכן בהקב״ה נאמר כי אתה אבינו כו' אם רחץ צואת כו' וע' בגמ' ר״פ כיצד מברכין ע״פ גוזל אביו ואמו כו' אך יש בחי' יש אחד כו' גם בן ואח אין לו כו', והבאת שלום בין אדם לחבירו י״ל ע״ד מה שמו ומה שם בנו כו', ועדיין אינו מובן הלא כל המצות הם בו״ה, והרי ה' תתאה שורש עוה״ז ומדוע שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, רק פירות ממצות התלויות בי״ה דוקא כו', ואפ״ל משום בי״ה התגלות עתיקא הנק' אריך אנפין פי' אריך שמגיע ההשפעה גם למטה כמ״ש סד״ה ועתה יגדל נא כו' כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים שיתארך ויומשך גלוי זה למטה כו' ומבחי' זו נמשך פירותיהן בעוה״ז יעו״ש, ובגמ' ספ״ק דקדושין ד״מ ע״א מפרש לפי שהוא טוב לשמים ולבריות, י״ל ע״ד ב״פ כי טוב, שהוא יסוד אבא ויסוד ז״א ועי״ז נמשך ההשפעה מהעוה״ב בהעוה״ז והבן, משא״כ ע״י טוב אחד נמשך רק בעוה״ב שהוא בינה כו', ועמ״ש ע״פ ויאמר אלקים תדשא הארץ מענין ב״פ כי טוב, להעיר ממ״ש בבה״ז ויחי דרי״ו ע״ב הא לך י״ז שנין אחרנין שהם ג״כ גימ' טוב נגד ויוסף בן שבע עשרה שנה גימ' טוב, ועמ״ש בענין מצות שבת מצוות בשני ווין בביאור מי יתנך וסד״ה למנצח על השמינית, ועמ״ש על הסש״ב פ״א בענין צדיק וטוב לו, גם להעיר ממ״ש בזח״ג ויקרא די״ו ע״ב בענין בע״ת וצדיקים, וכשהצדיק הוא ג״כ בבחי' תשובה ממשיך מרום המעלות עד למטה, ואפ״ל שזהו ענין טוב לשמים וטוב לבריות, פי' טוב לשמים שממשיכים היושבי בשמים זח״ג ואתחנן דרס״ה ע״ב גם ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים בסידור ד״ה ששת ימים תאכל מצות כו', וטוב לבריות ע' סידור גבי ברוך מרחם על הבריות, ואפ״ל ע״י התורה ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים לכן ת״ת כנגד כולם שה״ז ג״כ כבוד אב כו', וגם גמ״ח שהתורה נק' ותורת חסד, גם התורה היא והבאת שלום כמ״ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו', ג' דברים שהעולם עומד עליהם תורה ועבודה וגמ״ח, תורה וגמ״ח נז' באלו דברים באלו דברים שאדם אוכל כו', ועבודה שהוא קרבנות י״ל כי עיון תפלה בכלל גמ״ח כדפרש״י פ' מפנין דקכ״ז ע״ב ותפלה נגד תמידין כו', גם בעה״כ של סה״ד הקרבנות נק' שלום שעושים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים וזהו והבאת שלום בין אדם לחבירו, פי' כי ועל הכסא דמות כמראה אדם ובחיות המרכבה ג״כ ודמות פניהם פני אדם וע״י הקרבנות נמשך והבאת שלום בין אדם שעל הכסא ובין אדם שבמרכבה ע' באג״ה סי' כ״ח ד״ה למה נסמכה, בענין וא״ו לרבות אחיך הגדול, שהוא בכלל כבוד או״א, י״ל זהו ענין וגמ״ח, כי חסד הוא הראשון בו״ק ונק' יומם דאזיל עם כולהו יומין וממשיך מאו״א בהמדות ע״ד אתה כהן לעולם ע' זח״ב ר״פ יתרו ס״ז ב', וגם חסד מחבר זו״נ כמ״ש ע״פ ואיש כי יקח

אחותו כו׳ חסד הוא זח״ג ד״ז ודע״ז, והוא״ו זהו הקו וחוט כו׳, ועמ״ש ע״פ מי יתנך כאח לי.

בחיי סד״ג ע״ב ד׳ ע״ט ב׳ קנ״ג א׳ רכ״א ב׳ רל״ב, ילקוט ח״א ס״ו ד׳ פ״ב בג״ד קעא״ד רה״ב רל״ד רלא״א, רנו״ד, רס״ה ד׳ רסו״ב רסח״ג שט״ב. מד״ר רפו״א רצז״א.

בביאור ע״פ ואתה תצוה, כתבתי בענין שכר מצוה בהאי עלמא ליכא באופן אחר ממש״כ דאדרבה מפני שהמצות הם בשם הוי׳ דלעילא בע״ק לכן א״א שיומשך ממנו בגשמיות העוה״ז שמקבל רק משם הוי׳ דלתתא כמ״ש בזח״א ויצא קנח״ב ורק הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה״ז זהו ע״י הוא״ו המחבר ב׳ ההויות בת״א בד״ה כי אתה נרי גבי והוי׳ יגיה חשכי, ואפשר לחברו עם מש״כ דדוקא מהמצות ששרשן בי״ה נמשך פירות בעוה״ז והיינו כי בשם הוי׳ דלעילא יש ג״כ י״ה ו״ה וכמ״ש בביאור שחורה אני ונאוה, ובחי׳ י״ה זהו ג״ר שבכתר ומבחי׳ זו דוקא נמשך ומתארך שיומשך פירותיהן בעוה״ז וכו׳ ולהיות חיבור ב׳ ההויות וכמ״ש במקום אחר בענין התורה שהיא מחבר סובב כל עלמין וממכ״ע. וזהו שלום בפמשמ״ע כו׳.

וכל העם רואים את הקולות.

א) **בגמרא** פ״ק דברכות ד״ו סע״ב כל המשמח את החתן כו׳ זוכה לתורה שניתנה בה׳ קולות, מהרש״א פי׳ דענין ה׳ קולות אינן ה׳ קולות פשוטים אלא כי הוא הקול המלובש בדבור ולפי שיש ה׳ מוצאות הפה אחה״ע מהגרון בומ״ף מהשפתים כו׳ ע״כ הם ה׳ קולות.

ב) **בספר** תפארת ישראל להג׳ מהר״ל מפראג פי׳ חמשה הוא מנין השלם כו׳ ועל פי דבריו יש להעיר ממ״ש בזח״ג ר״פ בלק דקפ״ו סע״א מענין ה׳ אצבעות היד שהם ה׳ בריחים והאצבע האמצעי הוא בריח התיכון כו׳ יעו״ש והיינו מ״ש בפ׳ תרומה כ״ו ועשית בריחים עצי שטים חמשה כו׳ והבריח התיכון בתוך הקרשים כו׳ והוא מחשבון החמשה ועמ״ש ע״פ כי חיזק בריחי שעריך, ומ״ש בזהר ר״פ בראשית בענין כוס ש״ב דיתיב על ה׳ אצבעין ואינון ה׳ בריחים ה׳ מאות שנה של עה״ח, ובמק״מ שם שהם חג״ת נו״ה ובהם מתפשטים החסדים כו׳ ומבואר שם שע״י ה׳ אצבעות הנ״ל אתער ברית קדישא היינו תיכף שהאצבעות נוגעים באבר המילה מתעורר לזיווג כי הה״ג אלו מתעוררים הזווג בסוד חמום האש הצפוני וזהו אשר כל המשמח את הקחתן זוכה לה׳ קולות מאחר שהם

המעוררים הזיווג והיחוד דחו"ב ולכן הי' ג"כ במ"ת ה' קולות כי ביום חתונתו זו מ"ת כו' ובפרדס ערך עץ פי' עה"ח הוא ת"ת חיים דילי' חו"ב והוא מהלך ת"ק שנה ה"ס שכ"א כלולה מי' וי' מי' וע' בדרוש ויהיו חיי שרה מאה אשר להיות הספי' כלולים מי' וי' מי' זהו הכתר כו' משא"כ בחו"ב נק' עשרים כ"א כלול מי' כו' וכמ"ש ג"כ בענין ואולך אתכם קוממיות מאה אמה כו' וא"כ ה' מאות אמה י"ל ה"ח דעתיק כו' שהרי א"א נק' מאה שנה כנ"ל וחו"ב נק' עשרים וז"א נק' ז' שנה א"כ ה' מאות י"ל ההמשכה מבחי' ה"ח דע"י שמשם נמשך עה"ח וכמ"ש הרמ"ז ר"פ קרח שהתורה נמשכה מבחי' דעת דע"י והדעת כולל ה"ח וה"ג שהן שרש מ"ע ומל"ת ועמ"ש בענין ועתה ישראל מה כו' א"ת מה אלא מאה אלו מאה ברכות ומבואר בת"א פ' תולדות בביאור ע"פ מ"ר שזהו ההמשכה מג"ר וז"ת דא"א כו' והנה דוד תיקן זה מחמת שהי' מתים ק' נפשות וע"י מאה ברכות פסקו למות והיינו מפני שזהו ההמשכה מבחי' עה"ח אלא שעה"ח עצמו גבוה ה"פ מאה כו'.

קיצור. ענין ה' קולות י"ל ה' בריחים דמשכן וא' מהם הבריח התיכון והם ת"ק שנה של עה"ח, והנה בחי' מאה ברכות הוא בא"א א"כ ת"ק י"ל ה"ח דעתיק והם ה' אצבעות היד שבהם מתעורר החימום לזיווג וע"כ שייך לבחי' יחוד חו"ב ענין ביום חתונתו זה מ"ת.

ג) **להעיר** ממ"ש במ"א בענין פדיון הבן בכור בה' שקלים כסף ס"פ קרח י"ח כי כהנים שרשם מקו הימין חח"ן וחכמה נק' ראשון ע"כ כל בכור שהוא ראשית שייך לכהן ולכן צריך לפדותו והפדיון ה' שקלים היינו כי ישראל הם בקו האמצעי וישראל עלו במחשבה ומשם ממשיכים ה"ח (הנמשכים מקו האמצעי כי דת"י הוא מקו האמצעי ומהדעת נמשכו ה"ח וה"ג וקו האמצעי נק' בריח התיכון שעולה עד הכתר למעלה מהחכמה כו' ומשם ממשיך ה"ח) לקו הימין שבו מושרש הכהן כו', וברבות פ' וישב פ' פ"ד אשר חמש סלעין הן עשרים כסף נגד מה שהשבטים מכרו את יוסף בעשרים כסף, ויש לפרש משום אשר ה' חסדים אלו נמשכים ביסוד שהוא יוסף וזהו בן פורת יוסף פרת גימ' ה"פ קול שהם ג"כ ה"ח וגם ר"ל שע"י ה' אצבעות מתעורר היחוד כו' ואז נמשכים הה"ח מיסוד אל המל' ולפי שבמכירת יוסף פגמו בכ"ז לתקן זה נצרכו ליתן ה' סלעים לפדיון בן הבכור כו' ובזח"ב ס"פ בא דמ"ב משמע ה' סלעים כסף היינו המשכה מבחי' ה' עילאה דשם ולפי שנאמר קדש לי כל בכור קדש הוא חכ' הנק' יו"ד דשם ע"כ נותנים ה' כי חו"ב הם תרין ריעין כו', לפ"ז גם כאן י"ל ה' קולות שרשם מבחי' ה' עילאה דשם היינו כמ"ש בת"א ר"פ לך לך בענין ה' שנתוסף באברם שנק' אברהם שכדי להיות הירידה מאב רם בחי' יסוד אבא עד אל הארץ בחי' מ' הוא דוקא ע"י ה' עילאה בינה שבה דוקא התגלות עתיק ולא בחכמה כי חכמה נק' עדן ואין שם התגלות עתיק כ"א ע"י בינה נקבה תסובב גבר כו' (לפ"ז בחי' ונהר יוצא מעדן שהוא בינה הנק' נהר היוצא מעדן הוא חכמה יש בו ג"כ

בחי׳ גבוה יותר מעדן והיינו כי נהר זה יובל שמו שעה״נ דבינה שנק׳ כתר כו׳), וכדי להיות התפשטות וירידת המדרגות הוא דוקא ע״י בחי׳ ומדרגה יותר עליונה כו׳ ושם נת׳ שעד״ז נובלות חש״מ תורה מה שנתלבשה התורה ששרשה מיסוד אבא דוגמ׳ אב רם בדברים גשמי׳ הוא דוקא ע״י ההמשכה מלמעלה מעצם החכמה היינו מבחי׳ כתר כו׳ והתורה ניתנה ביום הנ׳ שעה״נ הנמשך מבחי׳ ה׳ עילאה כנ״ל וזהו ג״כ ענין ה׳ קולות דוקא שנמשכים מבחי׳ ה׳ עילאה וכמו גבי ה׳ עינוים דיוהכ״פ ויום שנתחייב בה׳ תפלות מבואר ברע״מ פ׳ פנחס דרנ״ו שהוא לפי שנמשך מבחי׳ ה׳ עילאה דשם ולכן כ״ז שייך לבחי׳ חתן וכ״ש ביום חתונתו זה מ״ת כי בעטרה שעטרה לו אמו ה׳ עילאה שנק׳ אמו לבחי׳ ואו שהוא התורה המשכה וירידה הנה הוא ביום חתונתו דוקא כו׳ וע׳ זהר ר״פ וארא מזה.

ד) **בת״א** פ׳ יתרו סד״ה וכל העם רואים פי׳ ה׳ קולות הם ה״פ מים כמו שיש ה״פ אור כו׳, להעיר ממ״ש בד״ה ושאבתם מים בענין ניסוך המים אשר גבוה גם מבחי׳ ניסוך היין, ובפרדס ערך מים כ׳ ה״פ מים הם גג״ת ו״ה ה׳ ענפי הגדולה ולכן נק׳ מים על שמה, ובחמשה נכלל כל הבנין כי יסוד ומל׳ נכללים עם הת״ת עכ״ל. ונלענ״ד ראיה לד׳ אדמו״ר נ״ע דה׳ קולות הם ה״פ מים מהפסוק קול ה׳ על המים הרי מבואר ומפורש שבחי׳ קול הוא על המים וע׳ במא״א מ׳ סט״ז מענין מים וסעי׳ קכ״ב מצא מים נק׳ בינה כי ממנה מוצא החסדים ולכן לא יכזבו מימיו דלא פסיק זיווגייהו עכ״ל ובי״נ שם בשם האדר״ז דר״צ וההוא נהיר דנגיד כו׳ עלי׳ כתיב וכמוצא מים כו׳ ובמא״א אות ה׳ סעי׳ י׳ ה״ח כח״ח ת״נ ע״ש בי״נ שכן צ״ל כה״ג בגהי״מ עכ״ל ובאות ח׳ סעיף ע״ב חמשה עשר ה׳ דקיימא על יו״ד ה״ס כח״ב ח״ג דדכורא העומדים ע״ג נוק׳ דז״א ומשם מלמטה התחיל קומתה עכ״ל, ור״ל קומתה הוא יו״ד ע״ס ע״כ לפ״ז גם לענין ה׳ קולות ה״פ מים י״ל הוא כח״ב ח״ג דדכורא המאירים לע״ס שבמל׳ כו׳ וע׳ מענין ה״פ אור ה״פ מים ה״פ רקיע בזח״ב תרומה דקכ״ז סע״א וע׳ ס״פ תרומה דקע״ח סע״ב קצ״ח סע״ב ח״ג ד״י סע״א ודי״ב ע״א לב״א קסה״א ריט״ב ועמ״ש על התוספתא דבשלח ד״נ א׳ פלוגתא מיא אגלידו כו׳ ת״ז טו״א פג״א עז״א ה״ז די״ג.

ה) **כתיב** בן פורת יוסף פי׳ פרת לשון פרי׳ ורבי׳ כתרגום ברי דיסגי יוסף, והנה המשמח את החתן, היינו מצות פו״ר וגם יוסף הוא יסוד שבו וע״י היחוד והזיווג, ובפע״ח שער יוה״כ ובמא״א פ׳ סל״ו פרת הוא אימא וגימ׳ ה״פ קול ה״ח דיסוד דדכורא עכ״ל. והענין דארז״ל פב״ת דבכורות דנה״ב ע״פ והנהר הרביעי הוא פרת הוא דמעיקרא כו׳ (עמ״ש מזה בסדור גבי קי״ס ענין והניף ידו על הנהר) יובל שמו כו׳ ולמה נק׳ שמו פרת שמימיו פרין ורבין כו׳ והיינו מ״ש ועל יובל ישלח שרשיו ולא ימיש מעשות פרי ופי׳ בזהר פ׳ יתרו דף משום דזיווג חו״ב הם תדירי ת״ר כו׳ ונק׳ מוצא מים אשר לא יכזבו מימו באדר״ז דר״צ

ובמא״א מם סעי׳ קכ״ב כנ״ל סעי׳ ד׳ ולכן גם יוסף יסוד נאמר ג״כ בן פרת כי היסוד מקבל מהה״ח שהם ה׳ קולות הנמשכים מהבינה הנק׳ נהר פרת שמימיו פרים ורבים מיסוד אבא ויסוד ז״א הנק׳ יוסף מקבל מבחי׳ פרת ה״ח ומשפיע אותם למל׳ וזהו״ע ביום חתונתו זה מ״ת.

מה שאמר אדמו״ר נ״ע על החתונה בפ׳ ויצא תקס״ה, להבין ענין ה׳ קולות שניתנה התורה בהם כמ״ש בגמרא פרק קמא דברכות דף ו׳ ע״ב ויהי קול השופר כו׳ משה ידבר והאלקים יעננו בקול כו׳, הענין הוא דהנה כתיב אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם פי׳ שזהו בחי׳ ומדרגות שנמשכים בסדר ההשתלשלות מחכמה עד הדבור אז ראה הוא בחי׳ ומדרגות החכמה שהוא בחי׳ ראיה (הג״ה שלכן נק׳ חכמים עיני העדה וענין בחי׳ ראיה בההשגה יובן ממ״ש בלק״ת פ׳ צו בד״ה והניף ידו על הנהר ושם פ״ב ממעשה דהאריז״ל שראה והשיג כו׳ ועדז״נ לע״ל אראנו נפלאות אראנו דוקא בבחי׳ ראיה וכמ״ש עין בעין יראו כו׳ וכתיב ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו׳ ועמ״ש בד״ה אתחנן אל ה׳ גבי ואראה את הארץ ובד״ה שובה ישראל דרוש השני פ״א ואפ״ל עד״ז פי׳ וכל העם רואים את הקולות ה׳ קולות הי׳ אצלם בבחי׳ ראיה ממש שהשיגו להארה מבחי׳ אז ראה כו׳ עכ״ה) ויספרה הוא בינה (הג״ה עמ״ש זהר תרומה קלו״ב ע״פ השמים מספרים מנהרין ומנצצין כו׳ וכמ״ש מזה בסדור ובענין ג׳ בחי׳ סופר וספר וסיפור בלק״ת בד״ה ושאבתם דרוש השני ובביאור ע״פ שחורה אני ונאוה דרוש השני ובת״א פ׳ שמות ע״פ כי טובים דודיך מיין וזהו והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה ופי׳ במק״מ * נק׳ אין זהו כח״ב ודרך כלל קאי על הכתר ואח״כ איזה מקום בינה מבחי׳ א׳ יוד הנק׳ איזה מקום בינה גם י״ל לפי׳ זה היינו זה ספר תולדות ספר בחי׳ יסוד אבא ממנו נמשך לבחי׳ ספר שהוא בינה וזהו ויספרה כו׳ ואח״כ ויאמר מל׳ דאצי׳ עתיק דבריאה וענין הכינה הנה ארז״ל מ״ש גבי יוסף טובח טבח והכן אין הכן אלא שבת שנאמר והי׳ ביום הששי והכינו כו׳ ויוסף הוא יסוד וכן יום הששי הוא יסוד וכן פי׳ בזוהר בשלח דס״ג ע״ב שיום הששי הידוע שהוא יסוד הוא המכין למ׳ וגם חקרה היינו כשנמשך במ׳ כי המ׳ לגבי יסוד כמו תושבע״פ לגבי תושב״כ שבתושבע״פ חקרו כל הענינים הנאמרים בתשב״כ דרך כלל הם מתבארים בפרטות בתושבע״פ כו׳ וכן מבואר בפרדס ערך חקר וז״ל חקר פי׳ הרשב״י ע״ה בתיקונים בפסוק החקר אלוה תמצא כי חקר הוא המל׳ כאשר הם תחת הת״ת הדום רגליו ונראה הטעם כי שם חקירות הת״ת והתגלותו כי אין מי שישגהו כ״א במל׳ וזהו החקר שהוא ת״ת כו׳ עכ״ל. לפ״ז פי׳ אז ראה ויספרה זהו המשכה התורה בחו״ב וזהו״ע ואהי׳ שעשועים יום יום דהיינו אלפים שנה אאלפך חכמה אאלפך בינה אח״כ הכינה וגם חקרה זהו שנמשכה בזו״נ אח״כ ויאמר לאדם כענין על תורתך

במק״מ: בכת״י ב׳: במג״ד.

שלמדתנו שנמשכה ממל׳ דאצילות בבי״ע וא״כ בחי׳ החקר אלוה תמצא ע״י התורה שנאמר וגם חקרה יוכלו להגיע לבחי׳ חקר כו׳ דהיינו לבחי׳ דעת ה׳ שיהי׳ מכיר את מי שאמר והיה העולם וזהו משחקת לפניו בכל עת היינו כשנמשך התורה בז״א הנק׳ פנימי׳ ואח״כ משחקת בתבל ארצו כשנמשכה במל׳ וזהו״ע הכינה וגם חקרה אח״כ ושעשועי את בנ״א זהו כשנמשכה בגעה״ע וזהו״ע ויאמר לאדם ומ״ש תחלה ואהי׳ אצלו אמון היינו כשהיתה בכתר וכמ״ש במא״א סעי׳ צ״ה אמון לפלא נק׳ מו״ס כי הוא אמון לכל האצילות עכ״ל ולפ״ז ואהי׳ אצלו אמון אינו בחשבון הה׳ קולות ודוגמת מ״ש לעיל בענין בינה שהוא מקור ה׳ קולות חג״ת ונו״ה ה״ח כן דרך כלל א״א הוא מקור לה׳ קולות הנ״ל כי ענין הה׳ קולות לפי הנ״ל הם שם הוי׳ י״ה חו״ב ו״ה זו״נ ואח״כ ויאמר לאדם היינו בחי׳ ה׳ אלקיך והמקור לזה הוא א״א וזהו אנכי ה׳ אלקיך כו׳ ועמ״ש מענין אז ראה ויספרה כו׳ במד״ר ר״פ תשא ר״פ מם אמרה ארבעה פעמים בינו לבין עצמו ואח״כ ויאמר לאדם שנאמר אז ראה ויספרה כו׳ וד״פ הנ״ל הם כנגד ד׳ אותיות הוי׳ וכמ״ש בלק״ת ד״ה האזינו השמים דרוש הראשון פ״א יעו״ש וצ״ע דשם נת׳ בחי׳ אלו על התפשטות ירידת הנשמה בגוף וביאר שם רק ד׳ בחי׳ וי״ל הנשמה שרשה מכלים דאצילות ע״כ כדי שתרד להתלבש בגוף הן ד׳ ירידות טהורה היא בראת יצרת נפחת בי וזהו ומספר את רובע ישראל רובע ר״ל ד׳ בחי׳ ומדרגות הנ״ל שבישראל והנה הירידה צורך עלי׳ מבחי׳ טהרה לבחי׳ קדושה כמ״ש ע״פ ושמתי כדכד והיינו ע״י התורה שניתנה בה׳ קולות לפי שהוא מלמעלה מאצילות כנ״ל בענין ואהי׳ אצלו אמון ומשם נסעה וירדה למטה ע״י ה׳ קולות כו׳ וכמ״ש ושמרו דרך הוי׳ שהתורה היא דרך שיומשך שם הוי׳ מבחי׳ אנכי וראשית דרכו הוא בחי׳ אז ראה כו׳ וכנ״ל, ועמ״ש מענין ושמרו דרך ה׳ בד״ה אשירה לה׳ כי גאה גאה.

וכל העם רואים את הקולות.

בגמרא פ״ק דברכות ד״ו סע״ב. מד״ר פ׳ שמות פ״ד דקכ״ג ע״ב, פ׳ פקודי פנ״א דקס״ג ע״ד, פ׳ נשא פ״ז דרכ״ג ע״א פי״ב דרמ״ח א׳, בשה״ש רבה בפסוק יונתי בחגוי דיח״א. זח״א פ׳ בראשית דנ״ב ע״ב, פ׳ יתרו פ״א ע״ב פ״ב ע״ב, פ׳ תרומה דקמ״ו ע״א, פ׳ תשא קצ״ד א׳, פ׳ נשא קכה״ב, פ׳ פנחס דרכ״ט סע״א וע״ב. פרקי ר״א ס״פ מ״א. עמה״מ סח״א עז״ג קכב״ד קנה״ג. ילקוט ח״א נג״ב נז״א עח״ב פג״א רסה״ד. ח״ב צו״ג ק״ב קיח״א קיט״ג קנג״ג. של״ה קס״ח א׳ קצ״א א״ב

קצג"ב שיט"א. תד"א ח"א פכ"ב. מ"ע אופן ד' אופן רמ"ט. בחיי צד"ב צה"ב צט"א רב"ג. ת"ז סב"ב עז"ב פ"ב א' קמו"א.

א) **מד"ר** פ' שמות פ"ד דקכ"ג ע"ב (שהוא ט"א), הה"ד ירעם אל בקולו נפלאות וגו' באיוב סי' לז"ה (ועיין מפסוק זה באדר"נ פל"ג, ובמד"ר סוף פ' נשא סוף הפרשה ממש, ויעו"ש) מהו ירעם כשנתן הקב"ה את התורה בסיני הראה בקולו לישראל פלאי פלאים כו' (ענין פלאי פלאים י"ל ע"ד אדון הנפלאות שנתבאר בתו"א פ' בשלח בד"ה אשירה להוי' כי גאה גאה) וכל העם רואים את הקולות, הקול אין כתיב כאן אלא הקולות א"ר יוחנן הי' הקול יוצא ונחלק לשבעים קולות לשבעים לשון כו' כאו"א לפי כחו הזקנים לפי כחן הבחורים לפי כחן כו' למוד מן המן כו' עכ"ל.

ב) **מד"ר** פקודי פנ"א דקס"ג, וכן לאברהם אבינו הראה הקב"ה התורה והגיהנם והקרבנות ומלכיות, שנאמר והנה תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים האלה זו תורה וגיהנם שנאמר וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן כו', ועמ"ש מזה בפ' לך לך ע"פ והנה תנור עשן ולפיד אש, ועמ"ש מזה לקמן סעי' ט'.

ג) **נשא** ר"פ זיין, ומניין שלא הי' בהם סומים שנאמר וכל העם רואים כו', אולי י"ל שרומז עוד למ"ש במד"ר פ' אמור פכ"ז דקצ"ו ע"ד ע"פ ויפקח ה' את עיני הנער במ"ב סי' וא"ו י"ז, אני פוקח עורים לע"ל כבר עשיתי ע"י אלישע שנאמר ויפקח ה' כו', דענין פקיחא זו שיהי' רואה את המלאכים העליונים, ובמד"ר בשה"ש ס"פ שובי שובי השולמית הביאו פסוק זה, גם אמרו שלע"ל כל אחד ואחד מראין באצבעו שנאמר כי זה אלקים אלקינו כו', ועיין במד"ר בקהלת צ"ג א' בפסוק מה שהי' כבר הוא, וע' בילקוט ח"א פ' בשלח דס"ח ע"א רמז רל"ב, ועד"ז י"ל פי' וכל העם רואים את הקולות שהם המלאכים לפירוש הזהר פ' יתרו.

ד) **נשא** פי"ב דרמח"א בענין שנעשה פומבי' גדולה וכל העם רואים כו' ושלטה בהם עין הרע ונשתברו הלוחות כו' ולכן אח"כ גבי המשכן עד"מ עשה להם קמיע שלא תשלוט עין הרע דהיינו ענין הברכות ברכות כהנים, ועיין בזח"ג נשא דק"ל ע"א גבי מפני מה זכה יוסף שלא שלטה בו עין הרע כו' ומשם יובן ענין קמיע הנ"ל דברכת כהנים שממשיכים ג"כ הארת ע"ק יאר ה' פניו כו'. ישא ה' פניו כו'.

ה) **בשל"ה** בפסוק יונתי בחגוי הסלע וגומר שהיו חבויין בסתרו של סיני הראני וגו' וכל העם רואים את הקולות. ושיעור הכתוב לפי המד"ר וכל העם רואים י"ל שהי' בהם ראי' עליונה לראות את הקולות, ודוגמת מ"ש גבי קי"ס זה אלי כו', את הקולות מ"ש ירעם אל בקולו נפלאות ואת הלפידים כמ"ש באברהם ולפיד אש והוא ענין התורה, ועיין בחיי פ' לך לך ע"פ ולפיד אש, ואת ההר עשן זהו ג"כ ענין מ"ת.

ו- נפסולה א: בגשהם

ו) **זח"א** פ' בראשית דנ"ב ע"ב כגוונא דא בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני אתעבר מינייהו זוהמא דההיא חויא כו' כדין הוו ידען וחמאן אספקלריא עילאין ואתנהרין עינייהו כו' ומתנהרין באספקלריא דנהרא דכתיב וכל העם רואים את הקולות, וכ"ה בזח"ב ס"פ כי תשא דקצ"ג סע"ב ודקצ"ד א', ועיין ביר"ק ערך זוהמא, בשם רקאנטי הזוהמא שהיטל נחש בחוה מתחלקת לד' רוחות, רוח שטות רוח זנות כו' ובקדושה רוח נכון רוח טהרה כו', ועיין במא"א אות ד' סכ"ו מזה, ושורש הזוהמא מדכר דקליפה שהטיל בחוה, ולכן א"א שיהי' השגה באילנא דחיי אלא אחר שעברה הזוהמא, ואז דוקא וכל העם רואים כו'. ועמ"ש מענין ישראל שעמדו בהר סיני פסקה זוהמתן ע"פ אלה תולדות יצחק כו' עכ"פ המובן מהזהר כי פי' וכל העם רואים זהו ע"ד ענין אספקלריא דנהרא.

ז) **בזח"ב** יתרו דפ"א א' ע"פ ויהי קולות, משמע שזהו הבינה הנק' קול גדול ולא יסף, זח"ג ואתחנן דרס"א א' ויקרא ג"כ קלא דקליא. ועיין מזה בזח"א פ' לך דע"ז ע"א, ושם פי' אדמו"ז ז"ל כי ז"א נק' קול ובינה נק' קלא דקליא, והמק"מ שם פי' וז"ל מבינה הנזכר יוצאין המוחין דזעיר שנק' קול הקולות שהספירות דזעיר נקראים קולות והמוחין שבתוכן נקראים קול הקולות עכ"ל. ועמ"ש בלק"ת פ' ראה סד"ה כי תשמע בקול, ובשה"ש בד"ה קול דודי הנה זה בא מדלג כו', ועיין בזח"א פ' בראשית ד"נ ע"ב גבי ומהכא נפק' אורייתא דאיהי קול יעקב, ובמא"א אות קוף סעי' י"ט קול תמיד בסוד הז"א וז' קולות ז' ספירות שלו. וא"כ זהו ענין שנחלק הקול לשבעים קולות דהיינו ז' ספירות הנ"ל כלולים כל אחד מיו"ד, וכה"ג פי' במק"מ ס"פ בראשית עמ"ש בזהר שם דנ"ה סע"א בענין ע' שנין שנתן אדם לדוד, פי' אדם שרומז לזעיר נתן הארה מזיין קצוות לדוד שהוא המל', והם ע' שנה עכ"ל. ור"ל ז"ק וכל א' כלול מיו"ד, כמו"כ י"ל בענין ע' קולות, ושורש כולן בא מהבינה הנק' קול גדול כו', ועיין מש"ל סעי' א' בשם המד"ר מזה בענין ירעם אל בקולו נפלאות, והיינו לפי ששורש הקול נמשך מהבינה כו'. והנה התורה נק' קול, א"כ י"ל גם עכשיו בעסק האדם בתורה שנק' קול שייך ירעם אל בקולו נפלאות היינו מה שנמשך בהנפש כח עליון והמשכה עליונה כו'. עמ"ש בד"ה ששים המה מלכות דרוש השני בענין אזכיר את שמי כו', ובד"ה בחודש השלישי בת"א פ' יתרו בענין וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר כו'.

ח) **אדמו"ר** בת"א בד"ה וכל העם רואים את הקולות הקשה למה הי' צ"ל קול שופר במ"ת וע"ש התירוץ. ונ' שהכותב דודי הרי"ל ז"ל לא העתיק כל המכוון, והיינו שעיקר התורה היא וכל נתיבותי' שלום, וארז"ל ע"פ או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו' כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה כו'. והנה כתיב המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו איוב סי' כ"ה, ופי' אדמו"ר ז"ל שע"י שהמשל ופחד עמו ע"י שנמשך הפחד והביטול עליהם ע"י נעשה שלום כו', וכמ"ש בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וידעת היום דרוש השני רפ"ג וז"ל אך ההתכללות

שתהא האהבה כלולה עם היראה כו׳ ולהיות שני הפכים כאחד עז״נ שלום שלום לרחוק ולקרוב כו׳ והיינו לפי שנמשכה הארה יותר עליונה הכוללת ומחברת שני הפכיים כו׳ והמשכה זו הוא מ״ש בשמו״ע והנורא אל עליון כו׳ ע״ש, הרי ע״י המשכ׳ בחי׳ והנורא עושה שלום במרומיו, וזהו ענין השופר שקול השופר מטיל חרדה כמ״ש אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, והוא ההמשכה מבחי׳ המשל ופחד עמו ועי״ז נעשה שלום, והיינו עצמו ענין והנורא, וכיון שעסק התורה הוא בחי׳ השלום, לכן צ״ל ע״י קול השופר המשכה מבחי׳ המשל ופחד עמו. אך במד״ר בשה״ש ע״פ צאינה וראינה פי׳ המשל זה מיכאל ופחד זה גבריאל, י״ל שורש חו״ג כמו שכלולים במקורן ממש שם הן אחדות אחד לגמרי, וע״ד עקודים בכלי אחד, ומשם בא ההמשכה להיות עושה שלום במרומיו בין מים ואש גבריאל ומיכאל שבבריאה כו׳, ואפ״ל מים יורדים מלמעלה למטה ואש עולה מלמטה למעלה, והשופר ממשיך מבחי׳ שאין בו מעלה ומטה כלל לכן עושה שלום כו׳.

ט) **עמש״ל** סעי׳ ב׳ בענין תנור עשן ולפיד אש, והבחיי פ׳ לך פי׳ תנור עשן זהו בחי׳ נקבות ולפיד אש זכרות, והענין יש לבאר עפמ״ש ביום ההוא תקראי אישי ולא תקראי עוד בעלי, והוא ע״פ הקדמה מאדמ״ו ז״ל שאמר בביאור צדקת פרזונו דתקס״ב* פרזות תשב ירושלים וכתיב ואני אהי׳ לה נאום ה׳ חומת אש סביב, כי הנה אני חומה זו תורה, גם ארז״ל השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה בלא חומה פרק הבע״י דס״ב ע״ב, דהנה אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו, דבאמת הוא יתברך משובח ומפואר עדי עד, וא״כ מובן שמפני זה תגדל הרחמנות על כל העולמות מפני עוצם ריחוקם, וכמ״ש מזה בלק״ת פ׳ במדבר בד״ה במדבר סיני באוהל מועד דרוש השני רפ״ד, ובפ׳ תצא בד״ה כי ההרים ימושו ספ״ג בפי׳ ברוך מרחם על הבריות, וע״ז אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו, ואע״פ שיאיר בנו האור מבחי׳ זו בבחי׳ פנימ׳ עתה, מ״מ מפני הרחמנות יומשך עלינו בבחי׳ או״מ עכ״פ, וזהו אדון עוזינו צור משגבינו מגן ישענו כו׳, ועמ״ש מזה בלק״ת פ׳ שלח ע״פ ועתה יגדל נא מענין ג׳ מקיפים אלו שהם מקיפים לג׳ בחי׳ בי״ע, והיינו שכמו״כ על התורה נאמר ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ואין כבוד אלא תורה כו׳. והנה המשכת רחמים רבים בבחי׳ המקיפים הוא הנק׳ חומה כי הוא המגין על האדם להצילו מכל חטא, והנה החומה היא עשויה מאבנים, והו״ע אותיות התורה שהאותיות נקראים אבנים, והאבנים הם דומם ובשרש׳ גבוהים יותר מבחי׳ צומח חי כו׳, כי הדיבור שהוא האותיות שרשן מהכתר הנק׳ מדבר, ובד׳ בחי׳ טנת״א טעמים בחכמה, והאותיות אף שהן בחי׳ אחרונה שרשן למעלה מהחכמה היינו למעלה מהטעמים, ועד״ז היראה שרשה גבוה מהאהבה שהאהבה נמשכה מהשכל והחכמה, אבל היראה הוא ע״ד הלא שמוע מזבח טוב כו׳, ועיין בפרש״י ע״פ כי שמש ומגן תלים סי׳ פ״ד

דתקס״ב: בכת״י ב׳: דתקס״ו.

פרש"י שיני חומה, וזהו זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייתני, פי' אחר הרחמנות הנ"ל שמעורר על נפשו ועל כל העולמות כנ"ל, יאמר לנפשו זאת נחמתי בעניי כי אמרתך כו', פי' שהתורה הרי היא אמרתך דהיינו כמו שהי' בשורש מקור חוצבה שהיא למעלה מכל העולמות ונק' אמרתך ממש, והגם שירדה למטה כו', והיא חייתני להיות בבחי' מקיף עשוי כחומה להגין אפי' בעידנא דלא עסיק בה כו' וד"ל. עיין בסוטה פ"ג דכ"א, אך הנה מה שהתורה נק' חומה זהו מה שנתלבשה התורה עכשיו בגשמיות ואזי נק' אבנים, וירידה זו זהו מצד הרחמנות בלבד וכאמרו זאת נחמתי בעניי, בעניי דוקא אמרתך חייתני, אבל לע"ל תבטל זו החומה שלא יצטרכו אליה כלל דאין עניות במקום עשירות כו' ולא יהי' רחמנות כו', וכמ"ש פרזות תשב ירושלים וכנ"ל לפי שא"צ שמירה רק מפני החיצונים ולע"ל כתיב ואת רוח הטומאה אעביר כו' אלא יבנה לה חומה אחרת והוא חומת אש, וזהו ואני אהי' לה חומת אש כו' דקאי לעתיד דוקא, והיינו שלע"ל תצא התורה מלבושיה ויתגלה התורה כמו שהיא בחי' אש, וכמ"ש במד"ר בשה"ש ס"פ ראשו כתם פז שהיא כתובה באש שחורה ע"ג אש לבנה וחצובה מאש וכמ"ש מימינו אש דת למו, ולכן לא תהי' החומה מאבנים כ"א חומת אש, וג"כ אני חומה זו תורה כמו שהיא מבחי' אש, וע' זח"ג נשא קלב"א מענין אש שחורה ע"ג אש לבנה שהוא ענין ע"ק וז"א, וביאור ענין חומת אש הנה יש להבין תחילה בפי' הפסוק והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק כו', בהיות שבזמן הגלות ראה זה יחזקאל כמ"ש ואני בתוך הגולה כו' וע"כ ראה בחי' רצוא בבחי' אש שעולה מלמטה למעלה, וכמאמר אם רץ לבך כו' כי טבע האש למשוך למעלה כשלהבת הנר שעולה תמיד למעלה כו', אמנם הנה לע"ל יהי' בחי' עליות העולמות בעילוי יותר מכמו שהן עכשיו כל חד לפום שעו"ד וכמ"ש במ"א, וגם כנס"י יתעלו אז במדריגה ויוגבה שורש נשמתם כ"כ עד דמה שעכשיו הוא להם האש בבחי' הרצוא הי' להם אז האש בבחי' השוב למטה ולא לימשוך למעלה כו', (הג"ה ור"ל כי הרצוא גבוה מהשוב כי הרצוא זהו ע"ד למסור נפשו באחד והוא ענין קבלת עול מלכות שמים בפ' שמע, והשוב זהו ענין קבלת עול מצות בפ' והי' אם שמוע, וידוע דבפ' שמע הוא שם מ"ב, ובפ' והי' זהו שם ע"ב אשר שם מ"ב גבוה יותר ולכן בפ' שמע דוקא נק' עושים רש"מ, לפי שנאמר בה בכל מאדך, ועיין זח"ב תרומה קלב"ב מענין שם מ"ב, ועיין בת"א פ' תשא סד"ה שמאלו תחת לראשי, ובמ"א נתבאר דהרצוא זהו מבחי' שם מ"ה שהוא ביטול במציאות והשוב מבחי' שם ב"ן יש ובטול כו', נמצא מה שעכשיו בבחי' רצוא א"א להמשיך בחי' זו ממש בבחי' ושוב, והראב"ד בפי' הס"י פי' רצוא בחכמה ושוב בבינה, וזהו כנ"ל בענין מ"ה וב"ן, אך לע"ל שיהי' עליית העולמות אז בחי' רצוא דעכשיו יהי' אז בחי' השוב והרצוא גבוה יותר, וזהו שהחומה שהיא בחי' ושוב יהי' מבחי' אש, וזהו חמת אש סביב כו' עכ"ה), וע"כ יכול להיות אז בחי' חומה מאש, והיינו מאש דרצוא של עכשיו כו', וזהו ואני אהי' לה נאום ה' חומת אש בבחי' שוב למטה ולא בבחי' רצוא כמראה יחזקאל כו' וד"ל.

ושורש הדברים הוא ע״פ מאמר הידוע בזוהר בפירוש תיבת בראשית ברית אש, בת״ז תחילת תיקון כ״ג, פי׳ ברית ידוע שהוא חיבור ב׳ הפכיים כמו עד״מ אברהם ואבימלך יעקב ולבן וכיוצא שכרתו ברית כו׳, ועיין מענין כריתת ברית בלק״ת בד״ה אתם נצבים פ״ב, ובסידור בהביאור ע״פ אתם נצבים הנ״ל, ובדרוש בהמ״ז בענין וצריך שיזכיר ברית ותורה, וכך ענין ברית אש הוא ענין חיבור ב׳ אשות דיש אש שלמטה ואש שלמעלה, וכמ״ש במ״א ע״פ וראיתם אותו לתכלת נהורא אוכמא כו׳ שנק׳ אש שלמטה ונהורא חיוורא נק׳ אש שלמעלה, וצריך לחברם יחד דהיינו שיבא אש שלמעלה למטה, והוא עד״מ כשרוצים לחבר ב׳ אשות עד״ז כאן בזה העולם, הנה ישימו אש התחתון מכוון לנגד האש העליון שאז יורד העליון למטה, מפני שאש התחתון עולה למעלה והמשיכו למטה כו׳, וזהו פי׳ ברית אש כו׳, וכך הענין בפי׳ חומת אש שלמעלה שיהי׳ לעתיד למטה מחמת ברית אש מאש שלמטה דהיינו בחי׳ רצוא שבגילוי כו׳ וד״ל.

ולכבוד אהי׳ בתוכה פי׳ בחי׳ הכבוד העליון כו׳ יהי׳ בתוכה בבחי׳ פנימיות ולא בבחי׳ חומה מבחוץ כו׳, ומובן הוא לי״ח, ובהביאור שם כי הנה ארז״ל ע״פ ולא אבא בעיר נשבע הקב״ה שלא יכנס בירושמ״ע עד שיכנס בירושמ״ט ופי׳ בפרד״ס דירושמ״ע זהו בינה הנק׳ שכינתא עילאה וירושמ״ט זהו מ׳ הנק׳ שכינתא תתאה, עיין בלק״ת בד״ה שיר השירים, ולפי שירושמ״ט שהיא מ׳ מקור דבי״ע, ושם יש ע׳ שרים הסובבים את הכסא ע״כ צריכה חומה והחומה היא מאבנים כנ״ל, משא״כ בירושמ״ע הנק׳ הבינה נק׳ עלמא דחירו ושם א״צ חומה ושמירה, ולע״ל שיקוים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ אז יוכלל ירושמ״ט בירושמ״ע, וזהו ביום ההוא יהי׳ שהוא ב״פ י״ה דהיינו בחי׳ ו״ה ירושמ״ט ה׳ תתאה יהיו כמו י״ה ה׳ עליאה ירושמ״ע כו׳, מה שעכשיו ותקנא רחל באחותה עיין זח״ב תרומה קכ״ו ע״ב ע״פ מי זאת כו׳, ולכן א״צ לחומת אבנים כמו הבינה, וזהו פרזות תשב כו׳, ומ״מ יהי׳ חומת אש כי להיות גילוי אור א״ס אפילו באצילות צ״ל ע״י איזו פרסא כמו בין כתר לחו״ב ג״כ יש בחי׳ חשמ״ל כו׳, עיין בלק״ת פ׳ אחרי בהביאור ע״פ כי ביום הזה יכפר דרוש השני, וזהו ענין החומת אש מבחי׳ התורה כמו שהיא בבחי׳ אש לבנה ואש שחורה כו׳ זה יהי׳ אז כמו חומת אבנים דעכשיו שמאותיות התורה כמו שהן בבחי׳ אבנים כו׳, ועד״ז י״ל דמה שהתורה נק׳ מים זהו ע״ש ירדתה למטה מים יורדים מגבוה לנמוך, אבל כמו שהיא למעלה היא בבחי׳ אש, וכמ״ש בד״ה אתם נצבים הנ״ל שבחי׳ אש גבוה ממים, וזהו ההפרש בין בחי׳ הקולות לבחי׳ הלפידים שבחי׳ הקולות הם מבחי׳ מים כמ״ש קול ה׳ על המים וזהו ענין יחוד מ״ן ומ״ד הכל בבחי׳ מים, והיינו כי מים תחתונים בוכים ועי״ז נמשך מים עליונים כו׳, ובחי׳ זו נק׳ בעלי כי בועליך עושיך, וכמו בית הבעל נק׳ הארץ שתשתה מים למטר השמים, אבל בחי׳ הלפידים זהו כענין ברית אש שהיא ההמשכה

מהתורה כמו שהיא למעלה, ועיין בלק״ת בד״ה שיר השירים שיש ב׳ בחי׳ חתן כו׳, הא׳ ההמשכה בשכינתא עילאה שנק׳ חומת אש כנ״ל, והב׳ ההמשכה בשכינתא תתאה בחי׳ מים כו׳ ארץ לא שבעה מים, עיין בד״ה והי׳ מספר בנ״י בענין ארץ ומים, ובענין אש ורוח, ולכבוד אהי׳ בתוכה י״ל מבחי׳ רוח אלקים חיים ז״ס הכבוד ל״ב נ״ח, ועמ״ש בענין הראני נא את כבודך כו׳, ואפ״ל כי הנה ידוע בס״י עשר ספירות כשלהבת הקשורה בגחלת, א״כ החיבור ע״ס במאצילן זהו בחי׳ אש, אבל בחי׳ מים זהו ההמשכה מאצילות בבי״ע זהו ענין מים יורדים כו׳, וזהו ענין ביום ההוא תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי כי ירושמ״ט תהי׳ במדריגת ירושמ״ע, ושם אין ההמשכה בבחי׳ מים כ״א בבחי׳ אש חומת אש כו׳.

ומכל זה יובן המדרש תלים סי׳ ט״ו הובא בילקוט במקומו רמז תרס״ד ה׳ מי יגור באהליך כתיב ואני אהי׳ לה נאום ה׳ חומת אש סביב ולכבוד אהי׳ בתוכה, אמר דוד אם חומת אש מבחוץ וכבוד מבפנים מי יוכל לשרות בתוכה כו׳, אמר לו הקב״ה מי שיש לו מצות פרישות הולך תמים ופועל צדק, ור״ל דדוד אמר כיון שירושמ״ט שהיא מ׳ מקור דבי״ע יהי׳ אז כמו ירושמ״ע בינה שהיא בחי׳ חומת אש וכבוד ל״ב נ״ח, א״כ מי יגור באהליך, כי שורש בחי׳ עולם הוא מז״ת דאצילות, עולם חסד יבנה, אבל ג״ר גבהו דרכיהן מבחי׳ עולם, וזהו ענין אלפים שנה שקדמה תורה לעולם כו׳ וא״כ מי יגור כו׳, וזהו שהשיבו הקב״ה מי שיש לו מצות פרישות, כי הנה נדרים סייג לפרישות ונדרים הם בבינה שאוסר על עצמו אפילו דבר המותר, והלא דייך מה שאסרה תורה, אלא משום כי בבחי׳ בינה גם ההיתר מסתיר כו׳, כי בבינה הוא התגלות ע״ק כו׳, ולכן יוהכ״פ אין בו לא אכילה ולא שתיה כו׳ ולא תשמיש המטה כי הוא ע״ד תקראי אישי כו׳ ברית אש כו׳.

שייך ללק״ת* פ׳ יתרו ד״ה וכל העם רואים ועמ״ש לקמן בד״ה וכל העם רואים ועמ״ש לקמן סעי׳ ח׳ וקול השופר במ״ת ממשיך מבחי׳ כי עמך מקו״ח כי התורה נקרא ועץ החיים בתוך הגן ולכן וחי לעולם וחיי עולם נטע בתוכינו, ואפ״ל כל עצי הגן הם המצות, ועץ החיים בתוך הגן זה״ע ות״ת כנגד כולם, ולכן ואכל וחי לעולם כי עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה כמ״ש מזה בלק״ת פ׳ ראה בד״ה אחרי הוי׳ אלקיכם תלכו וגבי עץ חיים כתיב ועל יובל ישלח שרשיו א״כ בחי׳ יובל

שייך ללקו״ת: הכוונה לתו״א ראה מכתב כ״ק אדמו״ר מוהריי״צ זצוקללה״ה נדפס במפתחות לתו״א וללק״ת.

למעלה מעה״ח ע״ד היש בה עץ אם אין, ויובל היינו ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ונהר זה יובל שמו פ״ט דבכורות דנ״ה ע״ב א״כ נהר יובל ממשיך מבחי׳ אין ע״ק המאיר בבינה לעץ החיים והשופר נק׳ יובל לכן מ״ת עץ החיים היה ע״י קול שופר.

ב) **וכתיב** הנני נוטה אלי׳ כנהר שלום בישעי׳ ס״ו ב׳ ר״ל שלום שהוא צדיק יסוד עולם יהי׳ במדריגת נהר הנ״ל שהוא יסוד אבא וכענין צדיק כתמר יפרח כארז כו׳ והענין כי אברהם קיים כל התורה עד שלא ניתנה ע״י שהי׳ בבחי׳ הלוך ונסוע רו״ש שהן אש ומים. וענין רו״ש זהו ענין קבלת עומ״ש שבפ׳ שמע והוא רצוא שם מ״ב שנמשך מבחי׳ שרפים עומדים כו׳ שש כנפים כו׳ וקבלת עול מצות בפ׳ והי׳ א״ש שם ע״ב בחי׳ מים ע״ב גשרים בחי׳ ושוב יסוד האש בלב ויסוד המים במוח (ובמ״א פי׳ שפנימיות הלב גבוה מהמוח בד״ה ביום ההוא יתקע וע׳ בסש״ב פ״נ ובד״ה שמאלי תחת לראשי שבלק״ת פ׳ תשא ומ״ש על זה בספר תרט״ו ע״ד התורה נק׳ מאורסה כו׳ וע׳ בד״ה שה״ש בענין כלה עילאה כלה שארי כו׳).

ג) **בת״א** אך הנה כל זה* בתומ״צ הגשמים יש ג״כ רו״ש, (ועמ״ש שזהו השמחה של מצוה כו׳) והתורה היא בחי׳ מים א״ת מים מים ח״ע יו״ד דהוי׳ וח״ת יו״ד דאד׳ רמ״ח מ״ע (כמים הפנים לפנים קאי על עסק התורה במס״ס פט״ז ה״ג וכמ״ש מזה ע״פ ע״כ קראו לימים האלה פורים) אך יש בה ג״כ אש גבורות שיהי׳ המצוה דוקא באופן זה (מימנו אש שהתורה ניתנה באש שחורה ע״ג אש לבנה, ועמ״ש ע״פ סמכוני באשישות ואפ״ל תשב״כ הוא בבחי׳ אש ותושבע״פ בחי׳ מים, וע׳ בת״א ד״ה לכן אמור לבנ״י) וכן ע״י עסק התורה יוכל לבא לבחי׳ רו״ש וע׳ בד״ה בחדש השלישי לצאת בנ״י גם ריח ניחוח שבקרבנות זהו רו״ש הלוך ונסוע.

ד) **והכח** הזה במצות מעשיות כי דצ״ח קדמו לבריאת האדם אחור וקדם צרתני והיינו ע״י ששרשם הגבה מבחי׳ אדם רק שנפלו למטה ומתעלים ע״י האדם ועמ״ש מזה בד״ה ראשי המטות שבת״א* ואת שאינו בת״א* וזה שיוכלו להתברר ולהתעלות נמשך ע״י שנצטרפו נש״י בכור הברזל במצרים וכתיב גם את העולם נתן בלבם וע׳ בד״ה אוסרי לגפן ובד״ה ובבואה לפני המלך, או כי אז נעשו ישראל בבחי׳ מ״ה שיוכל לברר ב״ן כו׳.

ה) **והנה** כדי שיהי׳ חיבור אש ומים הנ״ל שהן ב׳ הפכים (אפ״ל ע״ד התכללות אהוי״ר יחד ממש כמו וכל הלבבות יראוך וכל קרב

בת״א אך הנה כל זה: דף עג, ד.
בד״ה ראשי המטות שבת״א: ראה מכתב הנ״ל בפתחות לתו״א וללק״ת.
ואת שאינו בת״א: ראה אוה״ת פ׳ מטות ע׳ א׳רצד ואילך.

וכליות יזמרו לשמך, וע' בד"ה החלצו מאתכם בענין שלום בפמשמ"ע כו' ולהיות עושה שלום במרומיו זהו ע"י המשל ופחד עמו והיינו קול השופר שממשיך חרדה והמשכה זו היא מן המיצר דלמתב"כ (בחי' רדל"א) וזהו עדמ"ש באג"ה סי' י"ב שאש ומים הם ב' מדות ושם הם הפכיים אך ע"י המשכה מבחי' דלאו מכל אלין מדות איהו כלל אזי נעשה שלום בין המדות וע' בת"א בד"ה ואלה תולדות יצחק בענין ויעקוד את יצחק בנו ממעל לעצים שבחי' פחד יצחק הוא ממעל לעצים שהן עה"ח ועה"ד שהן זו"נ שם יוכל להתגלות בחי' פחד יצחק והיינו ג"כ על ידי שופר שהי' מאילו של יצחק, קראתי י"ה חו"ב ענני במרחב י"ה ת"ת וזה"ע ויהי קול מעל לרקיע בעמדם תרפינה כנפיהם בעמדם היינו תפילה שהיא מעומד ועי"ז מתייחדים רו"ש ביחוד גמור כו' וזהו הנני נוטה אליה כנהר שלום נהר היוצא מעדן יובל שמו עי"ז נמשך שלום לחבר אש ומים.

ו) **ועד"ז** יובן ענין השופר בר"ה כי הנה ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן היה בר"ה ביום ברוא אדם הראשון ובכל ר"ה מסתלק בחי' זו (כמ"ש בזהר אמור דצ"ט סע"א כד ההוא שופר עילאה אסתלק ולא נהיר כו' שופר הוא יובל שהוא נהר היוצא מעדן כי בכל ר"ה נמשך האור על שנה א' רמז לדבר להשקות את הגן היינו גן סדרים דאורייתא שהם נקראים בשנה א') וצריך להמשיך בחי' זו מחדש אך לפי שבמעשים אשר לא טובים גורמים ונהר יחרב ויבש וכמ"ש בד"ה ועתה ישראל כו' תחת אשר לא עבדת כו' שמזה נמשך חוסר כל דהיינו בחי' ונהר יחרב ויבש והמשכה זו ע"י השופר הנק' יובל שהוא ונהר יוצא מעדן וזהו ושם אחיו יובל הוא אבי כל תופש כנור כנור כ"ו נ"ר היינו נר הוי' נשמת אדם וכן כי אתה נרי הוי' וזהו הנמשך בכל ימי השנה (ע"י קיום המצות כמ"ש כי נר מצוה דהיינו רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא ותרין דרועין שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני) וביו"ט מקור המשכה זו ע"י יובל שופר של ר"ה כו', אך כיון ונהר יחרב כו' לכן צריך להמשיך מלמעלה יותר מבחי' ונהר דהיינו עדן ממש ומבחי' בעדן מקדם ע"ד חדש ימינו כקדם וזהו ע"י שתוקעים בכפופים ע"ד תפלה לעני כי יעטוף כו' וכמ"ש מזה לקמן בד"ה וכל העם רואים סעי' ח' דל"ה סע"ב וזהו הנני נוטה אליה כנהר שלום בחי' שלום לרחוק ולקרוב כו'.

ז) **ובזה** י"ל מה שבשבת אין תוקעין בשופר עפמ"ש דשופר הנק' יובל זהו ונהר יוצא מעדן ובשבת נאמר וקראת לשבת עונג פי' עונג ר"ת עדן נהר גן שהם מאירים בג' סעודות דשבת סעודתא דליל שבת בחי' גן באתי לגני אחותי כלה בשחרית ונהר יוצא הוא בחי' יוסף שנק' נהר כי בן פרת יוסף נהר פרת הוא דמעיקרא ונהר יוצא מעדן וזהו מוסף דשבת, מנחה דשבת בחי' עדן ועמ"ש מזה בד"ה אכלוהו היום וג' בחי' אלו הם ג"כ ג' בחי' דר"ה מלכיות זכרונות שופרות גם ר"ה מרשית השנה חסר אלף רשות והאלף נמשך ע"י השופר כמ"ש בסידור בכוונת תקיעת שופר ע"פ הבעש"ט נ"ע ושבת נק' שבת בראשית ולא רשית חסר

א׳ אך במקדש היו תוקעין ע״ד ראשון לציון ראשון הוא למעלה מבחי׳ ראשית כו׳ וכה״ג גבי תפילין א״צ בשבת כי ד׳ בתי תפילין ד׳ אותיות הוי׳ וכמ״ש וראו כו׳ כי שם הוי׳ נק׳ עליך כמ״ש בת״ז די״ג סע״א, והנה ד׳ נהרות פ׳ במא״א אות ד׳ סעי׳ כ״ה שהם או״א זו״נ א״כ הם ג״כ ד׳ אותיות הוי׳ וכ״ה בשמושא רבה ה׳ תפילין כ׳ וסימן לדבר ומשם יפרד והי׳ לד׳ ראשים הרי נתן סימן על ד׳ בתי תפילין מד׳ נהרות, ולפי״ז ונהר יוצא מעדן זהו בחי׳ לפני הוי׳ או שם הוי׳ דלעילא בא״ק ולכן בשבת א״צ תפילין כיון אז מאיר מצד עצמו בחי׳ עדן נהר גן כנ״ל וא״כ מ״ד שבת זמן תפילין ואעפ״כ איתא במשנה פ׳ במה אשה ולא בתפילין והיינו דילמא אתייא לאיתינהו ברה״ר בשבת דס״א וזהו עדמ״ש גבי שופר שמא יעבירנו ד׳ אמות ברה״ר והענין כי רה״י ע״ד תפילת ערבית רשות שמל׳ נק׳ רשות של היחיד בעולמו ולכן רה״י גבוה יו״ד ורחב ד׳ דוקא וע׳ זח״א חיי קל״ג בענין תפילת ערבית רשות אמנם רה״ר נוק׳ דנוג״ה שהוא ר״ה ע״ד זונה נפקת ברא וזה״ע והם בקשו חשבונות רבים וזהו נפשות עשו לשון רבים וענין שכל אדם יש לו ד׳ אמות ברה״ר כי את השמים ואת הארץ אני מלא ומלכותו בכל משלה, וד״א הם ד׳ אותיות הוי׳ כי לית אתר פנוי מיני׳ מכה״כ ולכן הד״א הן ואלכסונן והיינו לפי שנמשכו מבחי׳ עיגול סוב״ע כו׳ והנה בשבת כתיב אל יצא איש ממקומו ע״ד בכה״מ שהמל׳ הוא מקומו דשם הוי׳ כמבואר בזח״ב בשלח דס״ג ויקהל דר״ז אך ע״י שמעביר ד״א ברה״ר ממשיך השפעת שם הוי׳ בסט״א וזהו ענין מעביר ע״ד עוברי דרך דכתיב ושמרו דרך הוי׳ והעובר עבירה מעביר הדרך כו׳ וזהו ג״כ ענין שחששו בשופר שמא יעבירנו ד״א ברה״ר דהנה מבואר בלק״ת פ׳ צו בד״ה להבין מ״ש בהגדה מצוה זו ושם פ״ג גבי אני הוא ולא אחר כי ע״י המשכת יגמה״ר שהוא בחי׳ ארך אפים מאריך אף כו׳ יוכל להיות יניקה גם לחיצונים משום דקמיה כחשיכא כאורה כו׳ ולכן ביקש משה ונפלינו כו׳ וכן במצה בעבור זה כו׳ ע״ש וזהו ג״כ ענין החותם ביוהכ״פ ומה שאומרים קודם תקיעת שופר יבחר לנו את נחלתינו כי כיון שההמשכה באה מבחי׳ שלמעלה מסדר ההשתלשלות ע״כ צריך בקשה שיומשך רק בקדושה בחי׳ רה״י יחידו של עולם היינו אחת היא יונתי כו׳ שהוא ית׳ נק׳ יחיד וכנס״י נק׳ אחת שמקבלת מבחי׳ יחיד כי חלק הוי׳ עמו וזהו מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ולא יומשך לרה״ר שהם עובד גילולים שמקבלים מאלקים אחרים כו׳ אלו עובדים לחמה כו׳ וזהו יבחר לנו כמ״ש ובך בחר ה׳ כו׳ אשרי תבחר ותקרב וע״כ בשבת חיישינן שמא יעבירנו ד״א ברה״ר ועי״ז יומשך מבחי׳ ויעבור ה׳ כו׳ גם בהיכלות דק״נ ולכן אין תוקעין בגבולין אבל במקדש היו תוקעין ששם ג׳ בתי דינין היו שם וכן בכ״מ שיש בו ב״ד סמוך היו תוקעין שהם זהירין וזריזין שלא יומשך השפע רק במקום הביטול כו׳ וכמ״ש בת״א בד״ה אשירה להוי׳ בפי׳ ושמרו דרך הוי׳ לעשות צדקה ומשפט כו׳ וע׳ תוס׳ רפ״ד דר״ה הקשו על שאמרו גזירה שמא יעבירנו ד״א ברה״ר ולא אמרו שמא יוציא מרה״י לרה״ר ולפמ״ש א״ש דהמכוון הגזירה שמא ימשיך השפע הנמשך ע״י

השופר לרה"ר, ולא שיוציאנו מרה"י לרה"ר כ"א ימשיך תחלה ברה"י נאמר אחותיו ולא ארפנו, אבל המכוון שימשיך שפע זו מהשופר לרה"ר וכן פי' התוס' דאין חשש שמא יוציא מרה"י לרה"ר כי זה יזכור וגם לשון שמא יעבירנו היינו שממשיך מבחי' ויעבור ה' על פניו כו' לרה"ר וכאשר פירשתי בענין רה"י ורה"ר מבואר בפרד"ס ערך רשות, והוא ג"כ בהקדמת ת"ז די"א סע"ב וז"ל ושכינתא שבת יחידה איהי רשות דיחודא דעלמא דאיהו גבוה יו"ד אתיין דשמא מפרש יו"ד קא וא"ו קא (היינו שם מ"ה דאיהו אורח אצילות ושבת שהיא השכינה היא רשות לבחי' זו ולכן דוקא בשבת אסור להוציא מרה"י לרה"ר כי שבת זהו רה"י) ורחבו ד' יקו"ק ענג שבת בהיפוכו נגע ור"ל כי ענג שבת זהו המשכה מבחי' עדן ע"י נהר לבחי' גן אשר הגן הוא רשות יחידו ש"ע והפך זה כשמעביר ד"א ברה"ר נעשה מבחי' ענג נגע, וידוע דד' מראות נגעים הם ד' נהרות כשנמשכו בבחי' פירוד גמור כו' ולכן ארז"ל ביבמות פרק הבע"י דס"ג אשה רעה צרעת לבעלה כי אשה רעה זהו מנוק' דק"נ ומזה יובן הגזירה שמא יעבירנו ד"א ברה"ר שאז מתהפך מבחי' ענג הנמשך ע"י השופר למ' והוא מהפכו לבחי' נגע ובכס"מ שם פי' רה"י הוא עולם האצילות גבוה יו"ד הם ע"ס ורחבו ד' הם ד' פרצופים או"א זו"נ כו'.

ח) **והנה** להבין בתוספת ביאור קצת מה שבשבת נעשה מחמת קדושת היום ההמשכה שע"י השופר הנה בענין מלכיות זכרונות כמ"כ בשבת הו"ע שמור וזכור שמור לנוק' והוא ליל שבת נוק' זהו ג"כ בחי' מלכיות זכור לדכורא והוא יום שבת שחרית ומוסף וזהו"ע זכרונות, והנה ארז"ל גבי מלכיות וזכרונות ובמה בשופר וזהו הבחי' שיש בשבת מה שארז"ל זכור ושמור בדבור אחד נאמרו והוא המאיר במנחה דשבת כי בחי' זכור ושמור הם זו"נ ושהם בדבור א' נאמרו זהו מצד בחי' עליונה שלמעלה משניהם ופי' בת"א סד"ה זכור את יום השבת לקדשו דרוש השני דהיינו מבחי' כי לא אדם הוא ור"ל כי זכור ושמור שניהם בבחי' אדם דהיינו דכר ונוק' אבל כי לא אדם הוא שם שוים המשפיע והמקבל הנק' זכור ושמור ובהביאור שם ד"ה להבין ענין האבות הן הן המרכבה פי' שזהו בחי' כתר סוכ"ע שאין שם מעלה ומטה וזהו בר"ה ענין השופר שבו ועל ידו נמשכו מלכיות וזכרונות דהנה מבואר בלק"ת בענין זכרונות שלשון הזכרון אינו שייך אלא על דבר שהוא רחוק לכך אומרים אתה זוכר מעשי עולם שהם רחוקים מאור פניו ית"ש כמ"ש בד"ה אתם נצבים ספ"ג ובפ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון ספ"ג פי' כי כל התהוות עולמות עליונים ותחתונים מראש ועד סוף הוא לפניו זכירה א' כו' משום דבמח' א' ברא את כל העולמות ובד"ה שוש אשיש ספ"ב כ' ואומר אתה זוכר מעשה עולם כו' כי לשון זכירה נופל על דבר קטן ופחות הערך אשר נקל בעיני האדם לשכוח עליו כך הנה להיות המשכה זו להיות גילוי החיות בבחי' ממכ"ע הוא רק בבחי' זכר רב טובך יביעו כו' ולכאורה מאוד תמוה כי הנה בפסוק זכרונות נז' וזכרתם את בריתי יעקב והוא ת"ת ויסוד דאצילות הנק' יעקב

ויעקב מלא וי״ו י״ל מורה על יוסף כי אלה תולדות יעקב יוסף וגם כי יוסף גימט׳ וי״ו פעמים הוי׳ לכן ע״ז מרמז הוי״ו דיעקב וידוע שיעקב נק׳ בריח התיכון המבריח כו׳ ובחי׳ זו נק׳ יחוד קוב״ה וא״כ איך כ״ז נק׳ זכירה כאלו הוא דבר קל שיוכלו לשכוח עליו. וכן קשה בענין וגם את נח באהבה זכרת ונח הוא יסוד דאי׳ או יסוד אבא כו׳ אך הענין מתורץ עם מש״ל בענין כי לא אדם הוא כי כל אלו הענינים ואף היחודים רק בבחי׳ אדם שהוא אצילות ג׳ קוין חח״ן בג״ה דת״י כו׳ אבל לגבי אוא״ס ב״ה דלאו מכל אלין מדות איהו כלל ואפילו ח״ע נק׳ עשייה גשמי׳ לגבי אוא״ס לכן אין שייך ע״ז רק זכירה כאלו הוא דבר שבנקל לשכוח עליו כי אבא יונק ממזלא בבחי׳ שערות לבד כו׳ ולכן יעקב בריח התיכון נאמר עליו מי יקום יעקב כי קטן הוא כמ״ש מזה בת״א בד״ה בכ״ה בכסליו וזהו״ע כי לא אדם הוא ולכן צ״ל וזכרתי את בריתי יעקב כו׳ וזהו שארז״ל על מלכיות וזכרונות ובמה בשופר כי שופר הוא ההמשכה ממקור חיים מקור התענוגים עם היותו כי השופר מבינה אך כי התגלות ע״ק הוא בבינה וע״ק נק׳ אוא״ס ממש בחי׳ כי לא אדם הוא וע׳ בסידור בדרוש ל״ג בעומר ממ״ש שיותר אין ערוך החכמה לגבי ע״ק ממה שאין ערוך העשיי׳ לגבי החכמה כו׳ ולכן המשכות להיות מלכיות וזכרונות מאוא״ס זהו ובמה בשופר על ידי מן המיצר קראתי כו׳ ומה שאח״כ אומרים שופרות בפ״ע זהו המשכה למעלה מבחי׳ המתלבשת במלכיות וזכרונות ע״ד בעטרה שעטרה לו אמו כו׳ וכמו החופה המקפת על הכלה והחתן דו״נ וכמ״ש בד״ה כי על כל כבוד חופה ושם שחופה זו באה ע״י ובכל מאדך והיינו ענין מן המיצר קראתי נמצא יש הארת שופר במלכיות וכן בזכרונות מלבד ענין שופרות בפ״ע ועד״ז בשבת הנה יש ב׳ בחי׳ וסדרן מלמטה למעלה הוא חקל תפוחין קדישין שהוא מל׳ הנק׳ שדה אשר ברכו הוי׳ הב׳ ז״א בחי׳ כי האדם עץ השדה ר״ל שהוא העץ שעליו סמיכות השדה הנ״ל הג׳ עתיקא קדישא והן הג׳ סעודות בלילה חק״ת ובבקר ז״א ובמנחה ע״ק ונק׳ בחי׳ זו הארת שבת שבתון שיש בשבת כו׳, ואפ״ל שזהו ענין ג״פ ביום השביעי שנאמר בפ׳ ויכולו כמ״ש ע״ז בזח״א פ׳ בראשית דס״ז ע״ב ויש לפרש פ״א ביום השביעי זהו מ׳ ופ״ב ביום השביעי פי׳ יסודא דעלמא וכ״כ בזהר שם ונק׳ שביעי כשמתחיל החשבון מעלמא עילאה בינה וע׳ בזהר ר״פ שמיני ופ״ג ביום השביעי זהו בינה שנק׳ שביעאה עילאה בזח״ג פ׳ תזריע.

ט) **והנה** מבואר בסידור האריז״ל שגם בסעודתא דחק״ת קדישין וע״ק וז״א אתיין לסעדא בהדא כו׳ הרי מאיר ע״ק בבחי׳ שמור ובבחי׳ זכור מלבד עיקר הארת ע״ק רעוא דרעוין במנחה דשבת וזהו כמו בר״ה תוקעין בשופר במלכיות וזכרונות לבד שופרות בפ״ע וג׳ בחי׳ אלו הן גן נהר עדן שר״ת ענג, ועתה יובן מה כשחל ר״ה בשבת נעשה הבחי׳ המשכות אלו דמלכיות זכרונות ושופרות ע״י הג׳ בחי׳ דשבת שמור וזכור והבחי׳ זכור ושמור בדבור אחד נאמרו שהן ג׳ בחי׳ הנ״ל עצמן והו״ע וקראת לשבת ענג עדן נהר גן שזהו עצמן תכלית ההמשכה שע״י השופרות בר״ה

כו' אך עכ"ז מדאורייתא תוקעים בר"ה כי הנה יוהכ"פ שנק' שבת שבתון אין בו אכילה לפי שהוא מפנימי' ע"י ושבת חיצוניות כמבואר בסידור שער יוהכ"פ בד"ה להבין ענין איסור אכילה ביוהכ"פ שחו"ב נאמר אכלו רעים אבל באתרי' לאו אורחי' למיכל דהיינו ביוהכ"פ לפי שהוא מבחי' פנימי' עת"י שמשם לא נפל בשבה"כ, ועמ"ש בת"א פ' בראשית ע"פ כי כאשר השמים החדשים בענין עומדים לפני ומ"ש סד"ה יחיינו מיומים בענין ונחיה לפניו והיינו ענין חיצוניות בינה ופנימי' בינה כי פנימי' בינה הוא פנימי' עת"י ותקיעת שופר בר"ה ארז"ל בר"ה דכ"ו דהוא כמו לפנים דמי ר"ל כמו בית קדה"ק שלמעלה מבחי' והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה"ק ובחי' שבת זהו קדש ובחי' יוהכ"פ זהו קדה"ק וא"כ השופר ממשיך מקדה"ק מבחי' לפני ולפנים ולכן כי עמך הסליחה מופקדת לך מר"ה לכן גם בשבת חייבים לתקוע כי עדן דשבת י"ל חכמה עילאה ועדן נהר גן שע"י השופר הוא ממו"ס דהנה יש ג"ע התחתון וג"ע העליון אשר געה"ת הוא מל' דאצילות והנהר יסוד נמשך מעדן חו"ב ומל' זהו ענין ענג דשבת אכן ג"ע העליון הוא בינה והנהר י"ל יסוד אבא ונמשך מעדן עילאה מו"ס וזהו בחי' המאיר בשופר דר"ה כו' דהיינו כי בר"ה ממשיך מהכתר ומו"ס כמבואר בלק"ת בהביאור ע"פ שוש אשיש וע"ש בהביאור פ"ג שבחי' עדן התחתון נעשה בחי' גן לעדן העליון וכמ"ש בזהר פ' חקת דקפ"ב סע"ב האי עדן תתאה אקרי גן לעדן דלעילא, והאי גן אקרי עדן לגן דלתתא וכ"ה בזהר ויקהל דרי"ו ע"ב וע"ש במק"מ והנה בזהר תרומה דקל"ז ע"פ והוא כחתן ז"א יוצא מחופתו דא עדן פי' בינה וא"כ ונהר היינו ז"א או יסוד ז"א יוצא מעדן בינה להשקות את הגן מ' כ"כ במק"מ שם ועדן זה שהוא בינה נעשה גן לגבי עדן העליון שהוא כתר ע' בפרדס ערך עדן בשם הת"ז ונהר יוצא מעדן י"ל לפ"ז הוא יסוד אבא שבתוכו מאיר מחכמה שבכתר כו' וא"כ זהו ההפרש בין ענג דשבת ובין ההמשכה שע"י השופר כו' ובבית שני שגזרו ע"ז י"ל מפני שהי' ר"ה ע"פ הרוב ב' ימים א"כ יש תקיעת שופר עכ"פ בר"ה כו' וכש"כ עתה ואף שיכול להיות שאז הי' יום א' היינו מפני עכ"פ תוקעים במקדש ובכ"מ שיש בו ב"ד ועכשיו שאין תוקעים כלל בשבת שבר"ה הרי לעולם ר"ה ב' ימים וא"כ יש עכ"פ תקיעת שופר בר"ה לעולם.

י) **והנה** מבואר בלק"ת סד"ה והי' ביום ההוא יתקע בענין שופר גדול שהוא למעלה משופר דר"ה והארה ממנו מאיר ביוהכ"פ אפ"ל עדמ"ש לע"ל והניף ידו על הנהר שיתגלה בחי' שלמעלה מנהר היוצא מעדן והיינו גם משופר דר"ה שהוא ג"כ בחי' יובל הנק' ונהר יוצא כו' וע' מזה בלק"ת שהוא כדי שיהי' גילוי פנימי' התורה שממו"ס כו' ובסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני ואולי זהו שופר גדול שלמעלה מבחי' שופר דר"ה הנק' ונהר יוצא והיינו כמ"ש בפרקי דר"א שמאילו של יצחק מקרן השמאלי הי' קרן היובל דמ"ת ומקרן הימני יהי' השופר גדול כי ביצחק נאמר ויעקוד אותו ממעל לעצים דהיינו מלמעלה מבחי' עה"ח

ועה"ד כמ"ש בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וידעת היום דרוש השני ולכן גם מקרן השמאלי הי' שופר דמ"ת בחי' ונהר יוצא להשקות והוא בינה שהוא מקו השמאלי בג"ה, אך קרן הימני יומשך מבינה דעתיק דלית שמאלא בהאי עתיקא וכולו ימין וזהו השופר הגדול וממנו נמשך והניף ידו על הנהר בינה והכה לז' נחלים כי עתה פרסא מפסקת בין בינה לז"א, מבטן מי יצא הקרח אבל והכהו לז' נחלים שיאיר בהמדות ז"ת וא"כ לפמ"ש שביוהכ"פ מאיר הארה מבחי' שופר גדול מזה נמשך והכהו לז' נחלים הם ז' ימי הסוכות שמאיר בהם הארה עליונה יותר מן ז' ימי הפסח כו' וגם ז' מינים שבלולב כו' וכן פי' בזח"ג אמור צ"ב א' מ"ש עד עקרה ילדה שבעה עיקרה דכל ביתא ילדה ז' ימי הסוכות ע"ש במק"מ לפי' הרמב"ן קאי על בינה ואפ"ל לכן כתיב ביום השמיני עצרת תהי' לכם משא"כ גבי שש"פ נאמר עצרת להוי' אלקיך ולא נאמר לכם והיינו לפי שש"פ הוא קי"ס ונחלק לי"ב גזרים שיתאחדו י"ב שבטים דבריאה עם שרשם דאצי' ומ"מ אינם מקבלים רק מזו"נ ולא מאו"א ולכן נאמר עצרת להוי' אלקיך פי' לזו"נ אבל בסוכות שהוא בחי' והניף ידו על הנהר והכהו לשבעה נחלים ועי"ז מקבלים ג' אבות וד' אמהות או ז' רועים מבחי' ע"ק לכן נאמר עצרת תהי' לכם שגם נש"י יקבלו הגילוי דבחי' עצרת מה שבשש"פ נמשך זה הבחי' בבחי' הוי' אלקיך ואפ"ל זהו בנהר יעברו ברגל דקאי על חג הסוכות שהוא רגל הג' כו' וע"ש בהביאור ע"פ בעצם היום הזה נמול אברהם שלמעלה שלע"ל יהי' גילוי פנימי' עת"י משא"כ עכשיו ההמשכה א"א להיות כ"א מחיצוניות עת"י וגילוי פנימות עת"י י"ל זהו שופר גדול והוא ענין ברחמים גדולים אקבצך וזהו ומל ה' את לבבך כו' ע"ש.

וכל העם* רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר וגומר. (ועיין מזה בגמרא פ"ק דברכות ד"ו סע"ב, רבות פ' שמות פ"ד דקכ"ג ע"ב, פ' פקודי פ' פנ"א דקס"ג ע"ב פ' נשא פ"ז דרכ"ג ע"א פ' י"ב דרמ"ח א', בשה"ש רבה בפסוק ד"ח ע"א, זח"א פ' בראשית דנ"ב ע"ב פ' תרומה קמ"ו ע"א פ' תשא קצ"ד ע"א פ' נשא קכ"ה ב' פ' פנחס דרכ"ט סע"א וע"ב, ובפרקי ר"א ס"פ מ"א, עכ"ה). להבין למה היה קול השופר במ"ת וכי לכלי שיר היו צריכין ועוד וכי אין כלי זמר משובח ממנו. הענין הנה קול השופר הוא קול פשוט ומטיל אימה שהוא קול חרדה כמ"ש אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו בעמוס סי' ג' ה' (הג"ה, וע' בשל"ה במס' ר"ה שלו ר"פ תורה אור דרט"ז א' שקול השופר גורם להחריד את האדם מפחד ה' ומהדר גאונו עכ"ה)

וכל העם: מאמר זה נמצא בתו"א דף עג, ג. וכאן הוא עם הגהות וקיצורים. בבוך תניא — ברוק גרשם: תורת אדמו"ר שי' שבועות תקס"ה.

וכן במ"ת כתיב ויהי קולות וברקים וגומר וקול השופר חזק מאד ויחרד וגומר. אך עכ"ז נק' שופר ע"ש שפרו מעשיכם שהוא הממשיך תענוג שבו וע"י נמשך למטה להיות התהוות התענוג כי הוא מבחי' מקור התענוגים והמשכה זו היתה צריכה להיות במ"ת מבחי' כי עמך מקור חיים מקור התענוגים, (הג"ה, וכמו בר"ה ממשיכים ע"י השופר בחי' מלכיות שיהי' נמשך ממקור התענוגים התענוג והרצון במדת מלכות שיהי' ה' מלך גיאות לבש כו' וכמ"ש בלק"ת בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת. והמשכה זו הוא מבחי' כי עמך מקור חיים מקור התענוגים יעו"ש. ונמשך ע"י השופר. וכמו"כ השופר גורם להחריד העם שיקבלו עול מלכותו ית' שעי"ז יומשך התענוג בבחי' מדת מל'. כמו"כ במ"ת שכדי שיהי' המשכת רצונו וחכמתו ית' בתורה כמו שנתלבשה בגשמיות ובמצות שנתלבשו בעשי' גשמיות שהיא ירידה גדולה כי איך ע"י טלית וציצית גשמיים יעורר למעלה בחי' ל"ב נתיבות החכמה כו'. וכן ע"י הצדקה גורם למעלה להמשיך חיות כו'. ואיך יהי' שייכות למטה עם למעלה. אלא זהו נמשך במ"ת שירדו ויומשכו האורות עליונים במצות גשמיים ושיהי' רמ"ח מ"ע הגשמיים ממשיכים רמ"ח אברים דמלכא. ועמ"ש מזה בת"א פ' תולדות סד"ה ראה ריח בני שזהו"ע הברכה ויתן לך האלקים מטל השמים זה מקרא כו' ע"ש. וברכה זו הוא מבחי' יצחק שורש קו המדה ויצחק לשון צחוק ותענוג שנמשך תענוג עליון מזה שיתברר העשי' גשמיות ע"י מעשה המצות. ולכן היה צ"ל שופר במ"ת להמשיך התענוג העליון ממקור התענוגים שיומשך (קול שופר דמ"ת מאילו של יצחק גם בזח"ג פ' שמיני ד"מ סע"ב להורתם דתומ"צ מאן היא דא אתר יין דמנטרא מינה שם העיבור דתומ"צ ובינה היא שופר) במ"ת בהמשכת וירידת התורה למטה כו'. ועמ"ש בפי' שהקדימו נעשה עושי דברו. היינו לעשות ולהמשיך הרצון והעונג בבחי' דברו. סד"ה בשעה שהקדימו פ"ד. ובבה"ז פ' בהר על המאמר דק"ח ע"ב שמיעה בהאי אתר תלי' כו' אקדימו עשי' לשמיעה יעו"ש. וכמו"כ שופר מטיל החרדה שיהי' ויחרד העם כדי לבא לבחי' ביטול היש שאזי דוקא יוכל להמשיך ע"י המצות מעשיות. ועמ"ש בד"ה זכור ושמור בדב"א ומ"ש ע"פ הבאים ישרש יעקב בפי' אשה יראת ה' היא תתהלל ובפי' כי תהיו אתם ארץ חפץ.

קיצור. כמו בר"ה ממשיכים התענוג במדת מל' ע"י השופר שממשיך ממקור התענוגים. וכן השופר גורם שיקבלו עול מלכותו. ע"י החרדה קול פשוט. כמו"כ במ"ת כדי שיומשכו אורות עליונים רמ"ח אברים דמלכא להתלבש ברמ"ח מצות גשמיים צ"ל המשכת התענוג העליון בזה והיינו ע"י השופר כו'. וכמו"כ להמשיך בהם הביטול שיהי' בחי' ארץ חפץ ואשה יראת ה').

ב) **וביאור** ענין זה כי הנה צ"ל ענין מ"ת שהרי גם קודם מ"ת היו צדיקים ונביאים כמו אדה"ר חנוך משותלח כו' ואברהם קיים כל התורה כולה גם עד שלא ניתנה. כמ"ש וישמור משמרתי רק שהי' זה

ברוחניות כו' ואיזו שינוי היה בנתינת התורה בגשמיות (ועמ"ש מזה לעיל ר"פ לך לך ובד"ה משה ידבר ובד"ה וקבל היהודים ובד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה פ"א ופ"ג עכ"ה) אך הנה מעלת אברהם היתה הלוך ונסוע הנגבה שנעשה בחי' מרכבה לבחי' נגבה, ועד שנעשה מרכבה היה תמיד בבחי' הלוך ונסוע דהיינו בחי' רו"ש (רק דגבי חיות המרכבה כתיב והחיות רצוא ושוב, ומדריגת אברהם היתה למעלה מהם נק' בשם הלוך ונסוע), (הג"ה, היינו כי החיות רו"ש הם בחי' מרכבתא תתאה דבריאה שהם מרכבה לבחי' מל' דאצי', אבל אברהם הוא בחי' מרכבתא עילאה חסד דאצילות והם מרכבה לבחי' חו"ב כמבואר למעלה בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה כו', וזהו"ע נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם דקאי על אברהם שהוא בחי' כהן המשמש בבחי' מרכבה לבחי' מלך עילאה רזא דקה"ק בזהר פ' יתרו דס"ז ע"ב להעלות בחי' חו"ב לאוא"ס ב"ה הסוכ"ע ולהמשיך משם האור כו' ולכן בחי' הלוך ונסוע דאברהם הוא למעלה במדריגה מהרו"ש של החיות כו' וזהו ע"ד ונתתי לך מהלכים בין העומדים, ומ"מ צ"ע דהא אומר כאן שבחי' הלוך ונסוע דאברהם זהו עד שנעשה מרכבה לבחי' הנגבה, הרי נגבה זהו חסד דאצי' מרכבתא עילאה וא"כ ע"כ דהלוך ונסוע הוא למטה עדיין מבחי' מרכבתא עילאה, ועמ"ש מענין הלוך ונסוע הנגבה בלק"ת בד"ה בהעלותך את הנרות דרוש הראשון ספ"ב ובד"ה וקבל היהודים וברבות פ' לך ס"פ ל"ט ובזח"א פ"ג א' פ"ד א', הנגבה שירותא דעלמא עילאה סתימא עמיקא לעילא עד אין סוף כו' ועמ"ש בלק"ת בד"ה לבבתני אחותי כלה עכ"ה) ומהו ענין רצוא ושוב הנה כתיב המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו (באיוב סי' כ"ה ב) שיש אש ומים ואין המים מכבין את האש (הג"ה, כנז' ברבות בראשית פ' ט"ו ובפ' נשא פי"ב ובפ' שופטים גבי וקראת אליה לשלום, ובשה"ש רבה בפסוק צאינה וראינה עכ"ה) ולכאורה אינו מובן איך שייך לומר במרומיו אש ומים ומהו המים מכבין את האש עד שהוצרך לעשות שלום (ע' בד"ה בחודש השלישי, וסד"ה וישלח יעקב מלאכים ובד"ה וכל בניך גבי ורב שלום, ומחלוקת קרח שהוא נגד השלום, ומ"ש בד"ה והי' מדי חודש, בפי' בקש שלום ורדפהו חיבור ב' דיעות שמלמעלה למטה ומלמטה למעלה כו' ומ"ש ע"פ ישאו הרים שלום לעם בד"ה קול דודי גבי מדלג על ההרים, ומ"ש בסידור ע"פ השם גבולך שלום, ומ"ש וכל נתיבותיה שלום ע' זח"א מקץ קצ"ט ומ"ש בד"ה כי על כל כבוד חופה מענין עושה שלום גם ענין ושמתי כדכד כדין וכדין הוא בחי' שלום מענין יעשה שלום לי בביאור דהחלצו שהשלום נמשך מדעת דע"י המאיר באוירא דע"ג מו"ס כו' וגם ענין והשיב לב אבות על בנים כו' זהו בחי' שלום והו"ע חיבור ג"ר עם ז"ת ועמ"ש מזה ע"פ הללויה הללי נפשי כו', והו"ע שיהי' השם שלם כו', והיינו כי אליהו ג"כ מבחי' דעת כו' ואפ"ל זהו ע"ד חיבור ב' דיעות הנ"ל ע"פ בקש שלום כו', גם ע"ד ברצות כו' גם אויביו ישלים אתו מענין שלום שלום לרחוק ולקרוב בד"ה ביום השמע"צ שמאלו תחת לראשי פ"ד ופ"ה, בד"ה שה"ש אשר לשלמה ונראה כי ענין תיקון

מהתוהו זהו עושה שלום בד"ה שחורה אני אש שחורה גבי כיריעות שלמה וישם לך שלום להמשיך הביטול גם לרחוק וזהו שלום לרחוק כו' ובשני הביאורים דשחורה אני השני בענין יריעות שלמה, גם ענין שלום חיבור האורות עם הכלים שהאורות א"ס והכלי' שורש הגבול כמ"ש מזה בביאור ושבתה הארץ דתקס"ב ובדרוש להבין ענין או"ס והצמצום תקס"ז) אך הענין דאש ומים הן הן בחי' רו"ש וכנודע שיסוד האש בלב ששם הצמאון בחי' רצוא (אש ד"ה ושבתה הארץ וד"ה שחורה אני אש שחורה צמאון בד"ה ואני אראה) וכמאמר אם רץ לבך (בס"י וצ"ע) לבך דוקא והיינו ע"י בינה לבא (ע' בד"ה עיני כל) שישים אל לבו (ע' בד"ה השמים כסאי ר"פ בראשית) ויתבונן בגדולת א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף ואין לו תכלית רק הודו על ארץ וגו' (הג"ה ע' בפ' וארא בד"ה לכן אמור לבנ"י ובד"ה אכלוהו היום בפ' בשלח, וס"פ משפטים בד"ה לא תהי' משכלה מענין הודו על ארץ כו' וע' מענין הודו על ארץ מה שמקדים ארץ לשמים בשה"ש רבה דל"ט ע"ב ס"פ כרם הי' לשלמה, ובפ' נשא פי"ב דרמ"ח ע"ב ע"פ ויהי ביום כלת משה, שמלאכי השרת אמרו וי על שהשכינה ירדה מהם לביהמ"ק וזהו הודו על ארץ דוקא מה שהם בקשו אשר תנה הודך על השמים כו' מזה משמע דהודו אינו הארה בעלמא המתפשט' להחיות העולמות כו' כ"א זהו השראת אלקות בתוס' אור כמו ההשראה שבבהמ"ק וזהו"ע הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו וכתיב הוד והדר תשוה עליו וגבי משה ליהושע ונתת מהודך עליו כו' עמ"ש בד"ה שחורה אני הנ"ל בענין המולך מהודו ועד כוש כו' מיהו כאן מפרש דהודו היינו רק הארה ולא מבחי' עצמיות כו' עכ"ה) ומלכותך מל' כ"ע (עמ"ש מזה בד"ה בן פורת יוסף) שכל עולמים חיותם וקיומם והתהוותם מאין ליש הוא מבחי' מלכותו ית' שהוא בחי' הארה בעלמא (עמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי הנה) התפשטות לזולתו שאינו נוגע לעצמותו ומהותו כבי' כי הוא קדוש ומובדל מגדר עלמין לא בבחי' ממלא ולא בבחי' סובב (וכמ"ש בפי' כי גאה גאה בד"ה אז ישיר משה ובנ"י) אשר ע"כ תכלה ותכסף נפשו ליבטל וליכלל במציאות באוא"ס ב"ה ממש לדבקה בו ממש (ע"י רו"ש ממשיך בד"ה רני ושמחי גבי כל הנשמה תהלל מאן דכסיף אע"ג דלא יכיל) ולכן החיות רו"ש כי בהיותם משיגים החיות הנמשך להם מקדושת א"ס ב"ה שאין לו סוף ותכלה כו' (עמ"ש סד"ה ואהי' אצלו אמון גבי משחקת בתבל ארצו) הרי הם בוערים כמראה הלפידים, היא מתהלכת בין החיות, ופי' כמראה הלפידים בבחי' רצוא והיינו ע"י כי היא מתהלכת בין החיות שהחיות הנמשך להם היא היא מתהלכת תמיד בבחי' רצוא ג"כ להיות ואל אישך תשוקתך ליבטל וליכלל באוא"ס ב"ה ממש כשלהבת העולה מאליה.

ג) (הג"ה ור"ל שלפיכך נמשך בהם ג"כ הרצוא מבחי' היא המתהלכת והמבוקש ברצוא שלהם הוא כי בי"ע הם עלמין דפרידא בחי' ומשם יפרד כו' ואין ערוך לאצי' שהוא אלקו' איהו וגרמוהי חד וכמ"ש כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו שבחי' האצי' זהו הנק' בשמי וע"כ תשוקתם

וחפצם שיומשך האור בבי״ע ג״כ כמו שהוא באצי׳ וזהו הרצוא ליכלל באצי׳ ואח״כ ושוב וממשיכים עי״ז הארה מאצי׳ בבי״ע וכמ״ש מזה בת״א פ׳ בראשית בביאור ע״פ כי כאשר השמים החדשים כו׳ יעו״ש, ועד״ז יובן בענין חיוון עילאין חג״ת דאצי׳ שהם ג״כ בבחי׳ רו״ש כדלקמן היינו כי באצי׳ יש ג״כ אבי״ע ועיקר השראת אא״ס הוא בחכמה שנק׳ אצי׳ שבאצי׳ וכמ״ש במ״א בביאור ע״פ ויצוום אל פרעה משא״כ במדות שהם ז״ת ועז״נ להאבות שנשרשן מחג״ת דאצי׳ ושמי הוי׳ אוא״ס המלובש בחכמה לא נודעתי להם וע״כ החיים דאצי׳ הם בבחי׳ רצו״ש אשר תשוקתם וחפצם להמשיך הגילוי שבחכמה גם במדות הנק׳ ז״ת. ועמ״ש בד״ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות ושם פ״א פי׳ היא מתהלכת ה׳ מתהלכת ושם הובא מאמר הזהר ח״א פ׳ בראשית דמ״א ע״ב מאן הוא כו׳ ועמ״ש בד״ה והי׳ לכם לציצית הב׳ בפי׳ אשה אש ה׳ כו׳ ועמ״ש ס״פ אחרי בד״ה כי ביום הזה יכפר בפי׳ הלא דברי כאש כי טבע האש להסתלק למעלה לשרשו ויסודו כך הנה דבר ה׳ שבו שמים נעשו כו׳ הלא כה דברי כאש עד״מ להיות טבע ובחי׳ הסתלקות למקורא ושרשה דכולא ובס״י ע״ס בלי מה כו׳, ודברו בהן ברו״ש, ופי׳ ודברו של א״ס ב״ה המאיר בע״ס דאצי׳ הוא ברו״ש וא״כ פי׳ ודברו היינו מבחי׳ מל׳ דא״ס כמ״ש בסידור ע״פ ישלח דברו וימסם כו׳ וכה״ג פי׳ הרמ״ז ע״פ ודברי אשר שמתי בפיך בפ׳ בראשית ד״ד סע״ב והיינו שהע״ס הם כשלהבת הקשורה בגחלת ועמ״ש בד״ה כי ביום הזה יכפר הנ״ל בענין ושמתיך בנקרת הצור מקור מוצא התהוות ע״ס הנמשלים בשם שלהבת, וע״כ ההמשכה באה ברו״ש בחי׳ מטולמ״ט לפי שאין ערוך, ואם היה הכל מטי הי׳ ביטול במציאות ולא הי׳ יכול להיות התהוות הכלים כלל כמ״ש בע״ח שער מטולמ״ט, וז״ל ואז ע״י התרחקו ממנו אור עליון אז נעשה באותו אור הנשאר ונתהוה בחי׳ כלי כו׳ עכ״ל. ודוגמא לזה ממ״ש במ״א בענין הקושיא שהקשה המק״מ מדוע בדרום אין ישוב ועיקר הישוב בצפון והלא דרום הוא חסד וצפון גבורה, אך הענין כי דרום הוא ימין וצפון שמאל ולפי שימין המקבל הוא קרוב אצל המשפיע ע״ד ימין מקרבת לכן הוא בבחי׳ ביטול מאד לגבי המשפיע ע״ד אידי דטריד למיבלע לא פליט ולכן א״א להיות שם ישוב שהוא בחי׳ יש ודבר אלא דוקא בצפון שהוא שמאל המקבל ורחוק מן המשפיע ע״כ יוכל להיות יש ודבר שזה״ע ישוב העולם וכמו השר כשהוא עדיין אצל המלך הוא בטל במציאות ואינו נראה ליש ודבר אבל כשבא למדינה שהוא מושל עליה ואינו אצל המלך אז נראה ליש ודבר גדול כמו״כ יובן הנמשל וכן למעלה ענין זו״נ, אשר ז״א רק בעל ט״ס ואין בו בחי׳ המל׳ שהוא ענין הגילוי למטה לפי שזהו בחי׳ יש והיינו להיותו מבחי׳ ימין וזכר חסדו הקרוב לגבי אוא״ס הוא בבחי׳ ביטול כו׳ ומל׳ שבנינה מן הגבורות דוגמת צפון משם יוכל להיות התפשטות חיות העולמות ומשם יפרד כו׳ וזהו״ע הר ציון ירכתי צפון, ועמ״ש בפי׳ ושחט אותו כו׳ צפונה לפני ה׳ בד״ה בכ״ה בכסלו ובהגהות לשם, ועד״ז יובן שא״א שיתהווה בחי׳ כלי מא״ס אם הי׳ הכל מטי וגילוי האור אלא דוקא ע״י מטי ולא מטי כו׳, עו״ש מבואר בע״ח אין כח בכלי הזה

לסבול האור אם לא בהיותו מטי ולא מטי כו׳ ע״ש, והיינו אפילו אחר שנתהווה הכלי יעו״ש, ועמ״ש בד״ה צו את בנ״י את קרבני לחמי דרוש השני פ״א בענין והוא ירידה גדולה לגבי האור והזיו כו׳ ולכן אור זה נמשך ברצוא ושוב דוקא וכמו טבע האש שמסתלק לשרשו לפי שאינו מערך היסודות מים עפר כו׳ ע׳ באדר״ז דרפ״ח ע״ב שבבחי׳ רדל״א נאמר והחיות רו״ש, ואפשר לפרש זה ע״ד הנ״ל בשם הע״ח בענין מטולמ״ט כו׳, אך הירידה צורך עליה היינו ע״ד הנ״ל בפי׳ צפונה לפני הוי׳, וע״ד לויתן זה יצרת לשחק בו שמזה יומשך השחוק והתענוג מביטול היש כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה שה״ש והנה כמו״כ ממל׳ דאצילות בבי״ע שג״כ אין ערוך לכן היא מתהלכת בין החיות בבחי׳ רצוא ושוב כו׳ כי ואל אישך תשוקתך בבחי׳ רצוא והוא ימשול בך להיות בבחי׳ ושוב כמ״ש בד״ה בפ׳ נסכים כתיב בלק״ת פ׳ שלח ושם פ״ג ובעה״ק ח״ד פי״ט פי׳ כי עיקר פי׳ החיות הן חיוון עילאין חג״ת דאצילות ונקראים חיות על רוב התנוצצות האור כי כל אור המתנוצץ ואינו משתרך נקראות חיות והחיות דבי״ע נק׳ ודמות החיות שהם רק כמו דמות לבד מחיוון עילאין ע״ד כדמותינו וע״ד פי׳ כמראה אדם כמבואר במק״מ משפטים דקכ״ב והיא שהיא המ׳ מתהלכת בין החיות חיוון עילאין ומשם ממשכת האור להאיר בבחי׳ ודמות החיות דבי״ע שיהי׳ בבחי׳ רצוא ושוב ע״ד חיוון עילאין כו׳ וע׳ עוד מענין והיא מתהלכת בבחיי פ׳ שלח ע״פ למה זה אתם עוברים את פי ה׳ והיא לא תצלח והיינו כי להמשיך מבחי׳ והיא מתהלכת זהו ע״י קיום מצות ה׳, וברבות פ׳ בהעלותך פט״ו דרס״ג ד׳ ובשה״ש רבה ר״פ צאינה וראינה ובזח״ג פ׳ צו ד״ל ע״א ובתקי״ז בההקדמה ד״ג סע״ב ודף ד׳ א׳ אב׳, וזהו משכני אחריך נרוצה פי׳ משכני ע״י בחי׳ היא מתהלכת בין החיות וכדפי׳ בזח״א ויחי דרכ״ט ע״ב כד איהי סלקא כולהון סלקין אבתרה כענין בתולות אחריה רעותיה מובאות לך שהם ההיכלות דבריאה והנשמות וזהו אחריך נרוצה לשון רבים שההיכלות והנשמות יומשכו עי״ז בבחי׳ רצוא, ובזה״ח שם פי׳ דהמ׳ אומרת לז״א משכני ועי״ז אחריך נרוצה כי הרי היא מתהלכת כו׳.

קיצור. (ב) ענין מ״ת שגם אברהם קיים כל התורה אך כי מעלת אברהם שהי׳ הלוך ונסוע בבחי׳ רו״ש, והפרש שבין הלוך ונסוע לרו״ש, ופי׳ הנגבה, ומהו ענין רו״ש הם הנק׳ ג״כ אש ומים, אם רץ לבך ע״י בינה לבא איך רק הודו על ארץ כו׳ וע׳ בהג״ה מענין הודו והוד והדר

בשולי הגליון: וצ״ל שלום בין רו״ש עדמ״ש בד״ה וידעת היום בענין התכללות אהוי״ר והיינו כדי גם בהשיב לא יהי׳ קרירות כ״א אהבה ורצוא כו׳ וכן בהרצוא לא כב״ע כ״א כרע״ק ואפ״ל ע״י השלום יומשך בחי׳ ענני במרחב יה שיהי׳ ר״ה כמו י״ה ושנק׳ תרין ריעין ונק׳ מלך שהשלום שלו וזהו ע״י השופר הממשיך מבחי׳ והנורא, ובשופר עצמו י״ל הרצוא ושוב נק׳ אה״ר ויר״ע שהן תרין ריעין רצוא ואית רצון כו׳ והרו״ש הנמשך ממנו אהבה זוטא ז״א ויר״ת מל׳.

ולכן תכלה נפשו לדבקה בו ממש, ועד"ז החיות רצוא והמכוון מהרצוא להמשיך גילוי האצי' גם בבי"ע, והיינו ע"י היא מתהלכת בחי' ואל אישך תשוקתך.

(ג) **הלא** כה דברי כאש, ודברו בהם ברו"ש כדי שיהי' התהוות הכלים שלכן צ"ל האור מטי ולא מטי ודוגמא מן מה שהישוב בצפון דוקא ולא בדרום, הר ציון ירכתי צפון, ומזה יומשך צפונה לפני ה' ע"י ביטול נה"ב ששרש שרשה מהכלים, וגם טעם מטולמ"ט כי ירידה הוא לגבי האור כו', אלא שהירידה הוא צורך עלי' כענין צפונה לפני הוי' זה יצרת לשחק בו, שהצחוק והתענוג נמשך ממה שיהי' יש ובטל, וכמו"כ מל' דאצי' בבי"ע ג"כ ע"ד היא מתהלכת ברו"ש ובעה"ק פי' היא המ' מתהלכת בין חיוון עילאין חג"ת דאצילות ובין חיוון תתאין מרכבת השכינה שבבריאה ועכ"פ מזה נמשך ג"כ הרצוא בחיות דבי"ע שיהי' בוערים כו' כמ"ש משכני ועי"ז אחריך נרוצה עכ"ה).

ד) **אך** אח"כ הם בחי' שוב וכמ"ש אם רץ לבך שוב לאחד (הג"ה ובס"י שלפנינו הגירסא ואם רץ לבך שוב למקום שכן נאמר רו"ש ופי' מקום י"ל שהוא ממכ"ע והיינו להמשיך האור מסוכ"ע בממכ"ע כנזכר בד"ה וארא אל אברהם בפי' ה' אחד שהוא אחד בשבעה רקיעים והארץ היינו להמשיך מבחי' מהו"ע ית' הנק' יחיד שיהי' גילוי אורו גם בבחי' מקום רוחני וגשמי יעו"ש, ובד"ה ויאמר משה אכלוהו היום גבי כשם שא"א לעולם בלא רוחות כו', וא"כ לפי"ז ענין שוב לאחד וענין שוב למקום הכל בחי' וענין אחד. ואפ"ל בפי' שוב למקום זהו"ע עושין רצונו של מקום, וכמ"ש בת"א בד"ה בכ"ה בכסלו, ובלק"ת בד"ה ראו כי ה' נתן לכם את השבת ושם ספ"ד וספ"ה בענין אל יצא איש ממקומו ועמ"ש מענין מקום בפ' בחוקותי בד"ה בשברי לכם מטה לחם ושם פ"א ובד"ה מקושש עצים בפ' שלח פי' ענין עושין רצונו של מקום זהו בפ' ראשונה דק"ש שנאמר בה בכל מאדך ע"ש הטעם ולכן גם גבי רו"ש שבחי' רצוא י"ל זהו כענין בכל מאדך לכן השוב הוא שוב למקום דהיינו ענין עושין רש"מ, וכן ראיתי הרמ"ב בפי' לס"י שוב למקום שהוא ית' מקומו של עולם כמ"ש ומתחת זרועות עולם עכ"ל והראב"ד בס"י פי' ואם רץ לבך בבחי' חכמה שוב למקום לבחי' בינה ומשם לבחי' תפארת כו' עכ"ד המכוון י"ת כי על חו"ב נאמר הנסתרות להוי' אלקינו, אבל ו"ה שהם תומ"צ נק' והנגלות, ע"כ אם רץ לבך ליכלל וליבטל בעלמא דאתכסיא שהן חו"ב שוב למקום להמשיך משם האור בעלמא דאתגליא בבחי' ו"ה גם בינה נק' מקום הנה מקום אתו בזח"ב ויקהל רז"א וזהו ואי זה מקום בינה, ע' בספר מג"ד באות נ', גם חו"ב נק' נקודא בהיכלא הרי הבינה נק' היכל שהוא מקום לבחי' חכמה, ויש להעיר ממ"ש בזח"ג האזינו דר"צ ע"א ע"פ והוא ידע את מקומה כו' ופי' הראב"ד יובן ממ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י בענין ג"פ קדוש דהראשון העלאה לעורר יחוד או"א ע"י מס"נ ובכל מאדך, ואח"כ ב"פ קדוש המשכה כו', ועמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן משכן העדות

מענין ב' בחי' אלו דיחוד חו"ב ויחוד זו"נ ובהביאור שם פ"א ופ"ב ומזה יובן ענין הרו"ש לפי הראב"ד עכ"ה).

ובחי' שוב הזה הוא מבחי' יסוד המים שבמוח בחי' חכמה כח מה מה פשפשת מה ידעת, וזהו שוב לאחד, שהשוב הוא ג"כ מבחי' אחד (הג"ה, עמ"ש מענין יסוד המים שבמוח בד"ה החלצו מאתכם, ושם פ"ג א"כ משמע דהשוב גבוה מהרצוא שהרי השוב נמשך מהחכמה מוחין דאבא והרצוא מהבינה, וזהו ג"כ ענין לוים וכהנים שהלוים ענינם בבחי' שיר לעורר הרצוא ועיקר ענין הכהנים הוא בחי' ושוב וכמ"ש בלק"ת פ' קרח בד"ה ועבד הלוי הוא וכן הוא בבה"ז פ' תזריע דמ"ט ע"א שהרצוא נמשך ממוחין דאימא והשוב ממוחין דאבא, ומ"ש שהשוב הוא מבחי' מים הנה ענין מים נת' בד"ה ושאבתם מים הראשון פ"ג, וז"ל והנה כ"ז הוא בחי' אש שע"ג המזבח, אך יש בחי' אחרת גדולה וגבוה מזו והוא בחי' מים שמנסכין ע"ג המזבח בחג הסוכות שהמים מרוין צמאון הבא מיסוד האש כו' הראת לדעת בראי' חושיות שהוא בחי' ביטול במציאות לגמרי בבחי' ראי' ובחי' זו נק' מים שמקרר ומכבה חום האש כו' עכ"ל יעו"ש, והיינו שהמים הם מבחי' חכמה הנק' ראיה שלמעלה מהאש הנמשך מבחי' בינה שנק' שמיעה שהיא מרחוק ולא כמו חכמה שהיא ראיה כו' וכ"ה בד"ה ושאבתם מים השני פ"א ופ"ב, ומים אלו הם בחי' מים דוכרין שעז"נ ויבא כגשם לנו מבחי' מים שמעל לרקיע כו', וכמ"ש במ"א ע"פ ונתתי גשמיכם בעתם, גם התורה נק' מים עמוקים עצה ברבות ויקרא ספ"ב, גם י"ל השוב נמשך מבחי' שלג היינו מ"ש לבושי' כתלג חיוור, ובמ"א נז' שלג הוא ג' אלפין בחי' שלשת אלפים משל כו' וע' בד"ה וידעת היום דרוש השני פ"א, וזהו הנותן שלג כצמר היינו בחי' ושער רישי' כעמר נקי שיהי' מאיר מבחי' זו בבחי' לבושיה כתלג חיוור שזהו"ע השוב כו', ובענין מה פשפשת מה ידעת ע' זח"א ד"א ע"ב וצ"ע, ובמ"א נתבאר להיפוך דהרצוא גבוה מהשוב כדמשמע בד"ה ביום השמיני שלח וכן לפמ"ש במ"א דהרצוא הוא קבלת עומ"ש שבפ' שמע והשוב הוא קבלת עול מצות בפ' והא"ש שהן ב' שמות שם מ"ב ושם ע"ב כו', ואפ"ל עפמ"ש במ"א דמה שהמוח גבוה מהלב ושליט עלי' זהו לגבי חיצוניות הלב אבל פנימית הלב הוא למעלה מהמוחין, וכן נת' בד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול פ"ג, א"כ בחי' זו גבוה מיסוד המים שבמוח, וכמ"ש בביאור ונקדשתי דע"י תומ"צ ממשיכים יחוד זו"נ שהם ו"ה אבל יחוד דאו"א י"ה א"א להמשיך כ"א ע"י מס"נ כו', א"כ זהו בחי' רצוא שלמעלה מבחי' שוב ואיתא בע"ח בסופו בשער החמשים בענין ד' יסודות ארמ"ע דשם פרק יוד משמע אש גבוה ממים ופעמים משמע מים גבוה יותר, ע"ש פ"א, והיינו כנ"ל, ואפ"ל מה דמים גבוהים יותר כענין המים שמעל לרקיע כו', ועל"ק דיש רצוא אחר שוב וכן תמיד בלי הפסק, ואפ"ל שזהו מה שארז"ל בשיר השירים רבה ע"פ מלך אסור ברהטים וס"פ אמור חד אמר דקאי על אברם ואל הבקר רץ אברהם מתרגמינן רהט, וחד אמר דקאי

זהו״ע רצוא, ודוגמת הקרבנות שהם בחי׳ רצוא, וכן ארז״ל בכמה מקומות בקרבנות הפרים שהם כנגד ואל הבקר רץ אברהם, גם כמ״ש בלק״ת פ׳ פנחס בד״ה את קרבני לחמי, ובד״ה כי תצא שהבע״ח הם מיסוד האש שזהו בחי׳ רצוא, והיינו להעלות בחי׳ פני שור מהשמאל, וע׳ ברבות אמור פכ״ז ע״פ שור או כשב כו׳, אכן רהטים של יעקב שבהם היו המים רצים זהו בחי׳ המשכה מלמעלה למטה ובמא״א ריש סעי׳ י״ט רהטים נק׳ נה״י דאימא ובהם המוחין עכ״ל, וע׳ בזהר ויצא דקס״ב ע״ב ודקס״א שזהו כענין תפילין והיינו בחי׳ ושוב, לכן אפ״ל מ״ד דפי׳ ברהטים קאי על ואל הבקר רץ אברהם ס״ל דהרצוא גבוה מהשוב, ומ״ד דקאי על רהטים של יעקב ס״ל דהשוב שרשו גבוה מהרצוא, והיינו כנ״ל בענין שוב למקום שזהו״ע עושין רצונו ש״מ, וגם כי כדי להמשיך האור למטה צ״ל המקור לזה ממקום גבוה יותר וכענין יסוד אבא ארוך כו׳ כמו הראיה לגבי השמיעה שהראיה מתפשטת לתפוס הדבר גשמי משא״כ בשמיעה כו׳ כמ״ש מזה בבהז״ז פ׳ בהר דף ק״ח ע״ב וכן ענין שוב לאחד שעז״נ לע״ל ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד עמ״ש מזה בד״ה וארא אל אברהם יעו״ש היטב.

ה) **וזהו** מגדל עוז שם ה׳ בו ירץ צדיק ונשגב ופי׳ בזח״א פ׳ בראשית דל״ז ע״ב דמגדל עוז היינו המ׳ דאצי׳ שהיא הנק׳ שם ה׳ בו ירוץ צדיק היינו כמ״ש צדיק הוי׳ בכל דרכיו כו׳, ובפרדס ערך מגדל פי׳ הטעם שהמל׳ נק׳ מגדל כי היא ראש לכל אשר ממנה ולמטה שהיא סוף האצילות וראש לכל הנבראים, לא שהיא נבראת ח״ו אמנם היא ראש לכולם וכולם נבראו מכחה ועמ״ש בד״ה כי על כל כבוד חופה, בפי׳ כבוד נברא שי״ל ג״כ עד״ז שבחי׳ כבוד זה הוא מקור להיות נבראים כו׳ והוא שרשם ומקורם ותקרא מגדל עוז בהיות העוז בתוך המגדל כו׳, ואפ״ל ע״ד ועוז מלך, וכתיב ה׳ מלך גאות לבש כו׳ לבש ה׳ עוז התאזר כו׳, ואפ״ל עוד מה שהמל׳ נק׳ מגדל ע״ד מארז״ל אימתי גדול ה׳ כשהוא בעיר אלקינו ופי׳ בת״א פ׳ וארא בד״ה וידבר וארא כו׳ עיר היא מל׳, עולם הדבור ועי״ז נמשך התפשטות גדולתו ית׳ כו׳ ע״ש, ובזהר ויקרא ד״ה ע״א פי׳ כנ״ל וגם עוד זאת שעי״ז ההשפעה נמשך תוס׳ אור בז״א מא״ס ב״ה, וכענין שאין נותנים לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו, וע״כ נק׳ מגדל שממשיך הגדולה כי כל גדולה בא״א וגדל חסד, ומשם נמשך הגדולה בז״א ע״ד הבו גודל לאלקינו לך הוי׳ הגדולה אז יאמרו בגוים הגדיל הוי׳ כו׳ וזהו ע״י המ׳, וע״כ נק׳ מגדל עוז והו״ע ועתה יגדל נא כח אד׳, ועמ״ש ע״פ ושדי כמגדלות אלו ת״ח, וכן לעומ״ז בנו דור הפלגה עיר ומגדל כו׳ להמשיך גדולה והשפעה בסט״א דהיינו בתאוות גשמיים, ולפמ״ש הפרדס שהטעם שהמ׳ נק׳ מגדל כי היא ראש כו׳, א״כ זהו מה שהיא נעשית עת״י דבריאה וזהו ענין מלך יחיד כמ״ש בביאור ע״פ כי אתה נרי, גם פי׳ מלך יחיד עלי׳ המ׳ בעתיק דאצי׳, וזהו מגדל עוז וכמ״ש ע״פ כמגדל דוד שזהו״ע עד דוד הגדיל עליית המ׳ לע״ל למעלה מז״א וכמ״ש הנה ישכיל עבדי כו׳ וגבה מאד, והנה פי׳ בו ירוץ צדיק, היינו כמ״ש וצדיק

יסוד עולם שמקשר ומחבר סוכ״ע עם ממכ״ע, וזהו״ע יחיד חי העולמים מלך שמבחי׳ יחיד ומיוחד אוא״ס ב״ה הסוכ״ע נמשך ע״י חי העולמים בחי׳ צדיק שעז״נ ואולם חי אני לבחי׳ מלך הוא בחי׳ מל׳ הנק׳ מגדל עוז, ולכן נק׳ השפעה זו בשם ירוץ ג״כ ע״ד והחיות רצוא, פי׳ והחיות שממשיך בחי׳ חי העולמים מבחי׳ יחידו של עולם בא בבחי׳ ריצה לבחי׳ מלך, גם פי׳ והחיות הם חו״ב שהמוחין נקראים חיים ועז״נ כי עמך מקור חיים והיינו לפי שבהם שורה א״ס ונק׳ חי המלך והוא בבחי׳ רצוא, וז״ש ישיש כגבור לרוץ אורח, וע׳ מזה בזח״ב תרומה קל״ז א׳ לרוץ אורח כד״א הנותן בים דרך לאשקאה ולאשלמא נהירו דסיהרא בכל סטרין ולמפתח בה אורח לאנהרא לתתא עכ״ל, ונתבאר באריכות בסידור בפי׳ פסוקים אלו גבי תפלת השבת, ונק׳ לרוץ שבא ההשפעה במרוצה דהיינו בלי עיכוב בינתיים, ולכן נאמר ישיש כגבור לרוץ אורח, וכענין גבורות גשמים שיורדין בגבורה, ובאים במהירות מעל השמים לארץ, וזהו ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה פי׳ לשון יורה כענין יורה כחץ, וכ״כ במא״א ריש סעי׳ י״ג ריצה מצד היסוד יורה כחץ עכ״ל, ועמ״ש בד״ה ויגמול שקדים ממעלת השפע הבא במהירות שזהו לפי שנמשך ממקום עליון כו׳ ועד״ז ארז״ל פ״ק דברכות מיכאל באחת גבריאל בשתים, כי מיכאל ע״ש מי כמוך, אין כאל, ועמ״ש בד״ה מי אל כמוך כו׳, ועמ״ש מזה בד״ה ענין הברכות וזהו״ע בו ירוץ צדיק ועמ״ש מענין צדיק סד״ה כי תשמע בקול גבי לעשות הישר בעיני ובשה״ש בד״ה מי יתנך כאח לי ופי׳ ונשגב היינו שעי״ז נמשך ונתגלה בחי׳ כי נשגב שמו לבדו כו׳, ולע״ל כתיב ונשגב ה׳ לבדו ביום ההוא, וע׳ מזה ברבות וישלח פע״ז ע״פ ויותר יעקב לבדו כו׳ ופ״ד דר״ה דל״א ב׳ פירשו ענין ונשגב ה׳ לבדו דזהו״ע אלף השביעי, ובת״א סד״ה ואלה המשפטים גבי ובשביעית יצא לחפשי חנם, שאז יהי׳ מנוחה לחיי העולמים שאין עוד עלי׳ למעלה הימנה וזהו״ע ונשגב וכ״ז ממשיכים עכשיו ע״י הרו״ש שעי״ז ממשיכים בחי׳ בו ירוץ צדיק ונשגב, אלא שהגילוי מזה בבי״ע יהיה לע״ל, ועכשיו הוא בבחי׳ להוסיף אורות באצילות וכמ״ש ג״כ בד״ה רני ושמחי הראשון פי׳ כל הנשמה תהלל י״ה, כי נשמה מלשון נשימה שבאדם שהוא רו״ש שע״י אתעדל״ת ברו״ש נמשך אתעדל״ע ג״כ בבחי׳ זו, וזהו הוי׳ צלך כצל שהוא פונה אחרי האדם כך הוא ית׳ כבי׳ צל שלך והיינו תהלל ותאיר להמשיך בחי׳ י״ה ולכן נק׳ נר הוי׳ שממשיך גילוי אור הוי׳ בג״ע כו׳ עכ״ה).

קיצור. (ד) ואח״כ הם בבחי׳ שוב לאחד, והוא מבחי׳ יסוד המים שבמוח חכמה כח מ״ה ובהגה״ה שזהו״ע לוים וכהנים מוחין דאימא ומוחין דאבא שמיעה וראיה, גם השוב שרשו מבחי׳ שלג לבושיה כתלג חיוור, הנותן שלג כצמר, וא״כ השוב גבוה מהרצוא, ובמ״א נת׳ שהרצוא גבוה יותר וכענין קבלת עומ״ש שקדמה לעול מצות, וגם כי יחוד י״ה אינו נמשך כ״א ע״י למס״נ באחד שהוא בחי׳ רצוא, וי״ל כי בהלב יש ב׳ בחי׳ חיצוניות ופנימיות כמ״ש באג״ה סי׳ ד׳ בד״ה אין ישראל נגאלין אלא

בצדקה, ואפ״ל שזהו״ע ב׳ בחי׳ ברהטים, ואל הבקר רץ אברהם זהו רצוא והרהטים דיעקב בשקתות המים זהו״ע ושוב, ובס״י שלפנינו הגירסא שוב למקום, פי׳ המ׳ שהיא ממכ״ע נק׳ מקומו של עולם וכן ו״ק הם שורש בחי׳ מקום, וענין עושים רצונו ש״מ להמשיך גילוי סוכ״ע בממכ״ע, וי״מ אם רץ לבך בעלמא דאתכסיא י״ה שוב למקום להמשיך האור במקום שורש עלמא דאתגליא, הנה מקום אתי והיינו שע״י הרצוא למס״נ באחד ממשיכים בחי׳ י״ה כנ״ל וע״י שוב ממשיכים בחי׳ זו בו״ה, וזהו עצמו ענין שוב לאחד כי אחד מורה על הגילוי בבחי׳ מקום ז׳ רקיעים והארץ וד׳ רוחות וזהו יקוו המים דבחי׳ שוב אל מקום אחד, ויש לפרש כי מקום ואחד הכל בחי׳ אחת.

(ה) **וזהו** מגדל עוז שם ה׳ בו ירוץ צדיק ונשגב, ירוץ בבחי׳ רצוא, כי המ׳ נק׳ מגדל ע״ד אימתי גדול כו׳, והיינו שע״י המ׳ נמשך בחי׳ ועתה יגדל נא כח כו׳, הבו גודל, וגם ע״ז נמשך גילוי הגדולה בבי״ע והיינו ע״י שנעשית עתיק לבי״ע מלך יחיד, וזהו מגדל עוז בו ירוץ צדיק, צדיק הוי׳ בכל דרכיו היינו כמאמר יחיד חי העולמים מלך, ואולם חי אני וימלא כבוד ה׳ שהוא שם ה׳, וזהו והחיות רצוא, וזהו ישיש כגבור לרוץ אורח, בחי׳ לרוץ ע״ד גבורות גשמים שיורדים בגבורה ונק׳ ונתתי מטר ארצכם יורה יורה כחץ מבחי׳ מים עליונים אשר מעל לרקיע, וזהו״ע מטר ארצכם מטרא בעלא דארעא וזהו והוא כחתן כו׳ בו ירוץ שנמשך בלי עיכוב מבחי׳ דין, ע״ד מיכאל באחת, ונשגב שמזה יומשך בחי׳ ונשגב ה׳ לבדו להיות גילוי זה בנשמות כמ״ש ויותר יעקב לבדו, וכ״ז נמשך ע״י רו״ש שמלמטה כמ״ש ה׳ צילך, וזהו כל הנשמה תהלל י״ה כו׳, וע׳ לקמן בענין ביום ההוא יהי׳ כו׳.

ו) **הג״ה** ובס׳ מג״ד באות נ׳ כ׳ וז״ל וכבר ידעת כי כל העולמות דמיון ודוגמא זה לזה (עמ״ש בד״ה ויצוום ובד״ה מזוזה מימין בפי׳ וידבר שלשת אלפים משל) ודומה לזה תמצא כתוב והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק כי החיות אשר למטה מן הכסא משתוקקות וצמאות ורצות להשיג הכבוד העליון אשר למעלה מהם ואינם יכולות להסתכל מפני אור הגדול (ע׳ ברבות ס״פ נשא בפי׳ כי לא יראני האדם וחי, דר״ל וחי שאפי׳ החיות הנושאות את הכסא אינן רואות את הכבוד וז״ש ואינם יכולות כו׳, ומזה יובן מעלת רו״ש שיש בתומ״צ כדלקמן שעי״ז יהי׳ רואות כמארז״ל בחייהם אינם רואים אבל במיתתם רואים הם, ולע״ל נאמר עין בעין יראו כו׳. ביאור הדברים כמ״ש בד״ה רני ושמחי שהמלאכים אין להם רק בחי׳ רינה וצדקתך ירננו בחי׳ מ׳ וזכר רב טובך רק יביעו וזהו״ע הרו״ש של החיות שהרינה הוא הרצוא ועי״ז מתמלאות שפע אבל רק זכר והארה מבחי׳ רב טובך יביעו כו׳ ואזי הם ושוב אבל נש״י מקבלים מבחי׳ ורב טובך ממש כמ״ש ורב טוב לבית ישראל כו׳ ודורשי ה׳ לא יחסרו כל טוב, וזהו שהחיות אינן רואות את הכבוד כיון רק זכר והארה לבד מבחי׳ רב טובך נמשך להם כו׳. ועפי״ז יובן מש״ל אות ב׳ שבחי׳ הלוך ונסוע גבוה

מהרו״ש של החיות כי החיות אינן ממשיכים בבחי׳ השוב שלהם רק הארה בעלמא, אבל הנשמות ממשיכים מעצמיות האור וכנ״ל אות ה׳ בענין בו ירוץ צדיק ונשגב, וזהו שהמלאכים נק׳ עומדים, והנשמות נק׳ מהלכים ועמ״ש בפ׳ בשלח בד״ה אשירה להוי׳ כי גאה גאה ג״כ כה״ג בענין רצוא ושוב גבי אך אם רץ לבך שוב כו׳, אבל ע״י עסק התורה וקיום המצות תהיה דביקת הנפש בבחי׳ סוכ״ע כו׳ ע״ש, וע׳ בזהר ויצא קס״ב ע״ב ע״פ והי׳ העטופים ללבן והקשורים ליעקב דעם היות שיש פי׳ דעטופים הוא בק״נ, אך לפי ערך זה יובן ההפרש גם בקדושה העליונה כו׳), וע״י תשוקתם ועלייתם זו מתמלאות אור ושפע עליון ישבות בבחי׳ ושוב מרוב מורא ופחד, וע״י תשובתם זו מפרנסות ומשפיעות על כל צבא השמים ומיד חוזרות ומשתוקקות צמאות ורצות להשיג וכה משפטן כל הימים במהירות גדולה וזהו כמראה הבזק וכן אתה דן לכל החיות העליונות כי גבוה מעל גבוה שומר, וכולם פניהם ומגמתם אל הסבה הראשונה ית׳ שמו, ואני אומר כי ע״כ נהגו ישראל בשעת הקדושה לדלג כלפי מעלה להדמות לחיות הקודש ואופני מעלה המשלשים קדושה כמונו והבן זה עכ״ל. ואפ״ל דקדוש זהו רצוא כידוע מענין השרפים שאומרים קדוש שתשוקתם ליכלל בבחי׳ קדוש וע״כ בשעת אמיר׳ קק״ק נהגו לדלג כלפי מעלה ואח״כ ה׳ צבאות זהו שיומשך אור האצי׳ למטה במקור דבי״ע בבחי׳ שוב להיות מכה״כ כי צבאות היינו אות הוא בצבא שלו זהו ההמשכה בבי״ע ועמ״ש בד״ה בעצם היום הזה יצאו כו׳ ומ״ש בדרוש שארה כסותה כו׳ בהביאור ע״פ המגיד מראשית אחרי׳. וע׳ בזח״ג פ׳ פנחס דרי״ח סע״ב ודרי״ט ע״א בענין נר ה׳ נשמת אדם שמזה נמשך הנענוע בשעת עסק התורה יעו״ש עכ״ה). והנה בבחי׳ שוב בבחי׳ ומדריגה זו אין המים שבמוח מרווין את הצמאון שמיסוד האש שבלב להיות מכבין את האש לגמרי (ע׳ בד״ה והי׳ מספר בענין ארץ לא שבעה מים) ולהיות נופל עי״ז ממדריגת הצמאון והתשוקה שבלב, (ובד״ה ביום השמיני שלח גבי ולפני קרחו ובענין אפר ע״ג מ״ח) כי הנה יש בכח הלב להתגבר עוד בבחי׳ אש וצמאון ולהוסיף מדורות אש השלהבת עזה ביתר שאת כו׳ כמ״ש בס״י אש ממים כו׳ וכמה מיני אש אש אוכלת אש שותה (ועמ״ש בלק״ת פ׳ שלח בד״ה והי׳ לכם לציצית השני בפי׳ לזאת יקרא אשה, כי מאיש לוקחה זאת, אשה היינו אש ה׳ האש הנמשך מבחי׳ ההתבוננות בה׳ בראם, וגם הוא אש ה׳ ממש בחי׳ ואל אישך תשוקתך, ויש בחי׳ אש יו״ד היינו ח״ע הנק׳ יו״ד גם שם שייך בחי׳ אש, וע״ד כשלהבת הקשורה בגחלת, ובד״ה והי׳ מספר בנ״י שלאחר ארץ ומים שהן רו״ש עוד יש אש ורוח כו׳, ועמ״ש במ״א בפי׳ מי יתנך כאח לי, ועכ״ז שייך ואל אישך תשוקתך, ועמ״ש בענין יו״ט שני בפי׳ צמאה לך נפשי כו׳ כן בקודש חזיתיך שהו״ע לאתבא צדיקייהו בתיובתא) וכך היתה מעלת ומדות אברהם אבינו ע״ה הלוך ונסוע תמיד בבחי׳ רו״ש אש ומים, אש למעלה ממים, ומים למעלה מאש עד רום המעלות עד שנעשה מרכבה.

קיצור. החיות משתוקקות וצמאות להשיג הכבוד ואינן יכולות כי לא יראני ומ״מ ע״י תשוקה זו מתמלאות שפע וזהו רו״ש, וזהו זכר

רב טובך יביעו ועד״ז ג״כ בחיות העליונות דאצי׳ וע״כ נהגו ישראל בשעת הקדושה לדלג כלפי מעלה, והנה בבחי׳ שוב בבחי׳ זו אין המים מכבין האש, אלא יש עוד אש למעלה ממים, ומים למעלה מאש אש ה׳ אש יו״ד, וזהו״ע הלוך ונסוע עד שנעשה מרכבה (הג״ה ועמ״ש ע״פ ואני אהיה לה נאום ה׳ חומת אש שהחומה היא עכשיו מאבנים, ואבנים הם אותיות התורה שזהו״ע שוב, ולע״ל יהי׳ חומת אש, ור״ל הרצוא דעכשיו הנק׳ אש ה׳ יהי׳ בחי׳ חומה דלע״ל היינו בחי׳ שוב, וא״כ הרצוא יהי׳ בבחי׳ גבוה יותר כו׳.

ז) **אך** הנה כ״ז הוא במעלת מודריגת רוחניות העולמות במעלת הצדיקים ההולכים לפני האלקים (ה׳ ר״ל כמ״ש במ״א בענין לויתן בלק״ת פ׳ שמיני בד״ה לויתן זה יצרת כו׳ ע״ש עכ״ה) ומעלת מלאכי השרת אך לא כל אדם זוכה לזה שיערה עליו רוח ממרום לבוא לבחי׳ ומדריגה זו להיות תמיד בבחי׳ הלוך ונסוע לזה ניתנה התורה הן הם המצות גשמיות בעשייה שבהן ועל ידם יוכל כל אדם להיות בבחי׳ הלוך ונסוע, (הג״ה כמו עד״מ ע״י מצות שמירת שבת ימשיך האדם מה שהמשיך אברהם ע״י רו״ש ובשבת זהו״ע זכור ושמור ב׳ שבתות כהלכתן שיש בכל שבת, ע׳ בת״א בדרוש זכור ושמור בדב״א נאמרו וכמו״כ ענין תש״י ותש״ר שהם ג״כ המשכות מוחין דזו״נ דאצילות מה שלהמשיך זה ע״י עבודת הרוחניות ברו״ש יצטרך למדריגות גדולות דאהוי״ר עליוני׳ מה שאין כל אדם זוכה למדריגות אלו כלל, וע״י הנחת תפילין גשמיים יוכל כל אדם להמשיך זה עם הכוונה לשעבד לבו ומוחו כו׳ כפשוטו עכ״ה), והענין כי הנה בעשי׳ הגשמיות של התורה יש ג״כ בחי׳ אש ומים (עמ״ש מענין שהתורה היא בחי׳ מים בלק״ת בד״ה האזינו השמים דרוש השני, כמ״ש הוי כל צמא לכו למים, כמו המים שאין להם גוון כו׳), כי הנה התורה היא בחי׳ מים שיורדת ממקום גבוה למקום נמוך, ונק׳ אל תאמר מים מים, ב״פ מים, מים עליונים בחי׳ ים החכמה ויו״ד עילאה היא למעלה מבחי׳ גילוי התורה עצמה (שהרי ארז״ל נובלות חכמה שלמעלה תורה), דאורייתא מחכ׳ נפקת שגילוייה היא מחכמה ולמטה וירדה ממקום גבוה למקום נמוך יו״ד תתאה ומים תחתונים בסוף מעשה גשמיות בפו״מ שהם בבחי׳ מלכותך מל׳ כ״ע, אך עכ״ז מלכותך כתיב בכינוי ך׳ המורה על בחי׳ כתר כמ״ש ע״פ ארוממך אלקי המלך ששרשם הוא מבחי׳ מים העליונים בחי׳ מלכותו של א״ס בכבודו ובעצמו כביכול רק שנמשך למטה להיות מלכותך מכ״ע, ומים התחתונים (הג״ה, ור״ל כמ״ש בספד״צ רפ״ה ע״פ יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים בין ע״ק לז״א, וזהו ע״ד והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קהק״ד ע״ש, וע״ק הוא מ׳ דא״ס ולכן נק׳ מים העליונים כי מים מורים על שיורדים מגבוה לנמוך, וכך גם מ׳ דא״ס זהו״ע הירידה וההמשכה להיות מקור להתהוות אבי״ע כו׳ משא״כ מהו״ע אינו בגדר עלמין כלל עמ״ש בלק״ת בד״ה אתם נצבים, וזהו שאמר כאן שבחי׳ מים העליונים זהו״ע מלכותך בכינוי ך׳ כנ״ל מלכותך דוקא שגם בחי׳ מ׳ דא״ס ה״ז בחי׳ המשכה להיות מקור התהוות העולמות, ומלכות כל העולמים

היינו מ' דאצילות וזהו הנק' מים תחתונים ועמ"ש מענין מלכותך מלכות כל עולמים בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי בענין עד שנגלה עליהם ממה"מ כו', ואגב יש לפרש עד"ז ענין נט"י במים, ושצריך לערות ב"פ מים ראשונים ומים שנים, והרמ"ז פ' עקב דף ער"ב ע"ב פי' שהם מ"ן ומ"ד, וא"כ שרשם ב' בחי' מים הנ"ל, והנה בב' ידים יש כ"ח פירקין, וזהו"ע כח אד' שכנגד זה יש כ"ח אותיות בפסוק ראשון דבראשית ברא כמ"ש בזח"ג פ' פנחס דרמ"ה ע"א והיינו כמ"ש ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, נמצא השמים והארץ הנז' בפסוק בראשית ברא נבראו מב' ידות הנ"ל שבהן כ"ח פירקין לכן הם כ"ח אתוון, ואמנם בראשית היינו בקדמין או בחוכמתא ע' מזה בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה שהם כתר וחכמה שנק' ג"כ כח כי כח ר"ת כתר חכמה וע"י המשכה זו בחו"ג ונטהרו הידים מיניקת החיצונים מהמדות מבחי' הצפרנים כו' וזהו"ע המים שנותנין על הידים לטהרן, ומים ראשונים ושנים הם מבחי' מלכותך מכ"ע כנ"ל וזהו כענין העונה איש"ר בכל כחו שיש בו ג"כ כ"ח אתוון כמ"ש בסדה"י, ושמיה רבא הוא מלכותך היינו מ' דא"ס ומשם ממשיכים בחי' בכל כחו, ועתה יגדל נא כח אד' ולכן קורעים לו גז"ד כו' כי ע"י המשכה זו דוחה יניקת החיצונים, וזהו ימינך ה' נאדרי בכח כו', ולכן גם בפסוק וידבר דעשה"ד יש כ"ח אותיות שע"י התורה ממשיכים הכח במע"ב נמצא מובן מכ"ז שגם ע"י מצות נט"י ממשיכים מבחי' מים מים כו' וזהו"ע שהתורה היא בחי' מים, גם ב' בחי' מים הנ"ל הם ב' יודין דאלף והקו שביניהם זהו הרקיע שביניהם המחברן, ולכן עשה"ד מתחילין באלף אנכי הוי' כו', וזהו דבר צוה לאלף דור כמ"ש ברבות בראשית פ"א דקאי על התורה שניתנה לאלף דור ומתחיל באלף כו', וכמ"ש במ"א). ודרך כלל רמ"ח מ"ע הן הם בחי' מים שהם חסדים לפי שבהם וע"י נמשך המשכת אוא"ס ב"ה למטה כמאמר אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות נמשך קדש העליון דהיינו בחי' קדוש ומובדל כו' להיות שורה ומתגלה למטה וכל המשכה הוא חסד ומים כו' (הג"ה, והוא ית' נק' מקור מים חיים, ועמ"ש הרמב"ן בפי' החומש פ' תולדות בענין הבאורות שרומזים על הבהמ"ק לפי שבתוכו היה ההמשכה מבחי' מקור מים חיים, והבהמ"ק ענינו המשכת אלקות למטה לכן נק' בחי' מים, ועמ"ש סד"ה האזינו השמים הראשון בענין ויבא כגשם לנו אהיה כטל כו' וטל הוא שורש בחי' מים עכ"ה) אך יש בהם ג"כ בחי' אש גבורות וצמצומים להיות המצוה דוקא באופן זה ובענין זה שצוה עלינו שמצותיו הוא בכך דוקא, וכמו סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה וכן ציצית להיות החוטין שלמים וכיוצא בזה בכל המצות שפרטיהן ודקדוקיהן הן גבורות וצמצומים אלא שהם כלולים מחסדים ג"כ כו' (הג"ה, ועיין מזה בביאור ע"פ בשעה שהקדימו ישראל נעשה אשר ה"ג אלו שרשן מגבורה דעתיק המלובש בח"ס דא"א והחסדים הנק' מים שרשן מחסד דע"י המלובש בגלגלתא דא"א והן ה"ח וה"ג שהן ג"כ שורש מ"ע ומל"ת, ובהרמ"ז ר"פ קרח ששרשן מדעת דע"י, גם י"ל ענין בחי' אש שיש בתורה זהו מצות הקרבנות שהן

העלאות ובחי׳ רצוא כו׳ ובד״ה כי תצא דרוש הראשון פ״ד פי׳ כי עסק התורה זהו כמו בחי׳ רצוא והמצות הן בחי׳ שוב, ויותר נראה לומר דרצוא זהו״ע עומ״ש ושוב זהו קבלת עול מצות וכמ״ש במ״א באריכות ע״פ ויקחו לי תרומה, ועמ״ש עוד בשה״ש בד״ה לסוסתי ברכבי דרוש השני פ״ג, איך דרך כלל נחלקים כל הרמ״ח מצות לג׳ בחי׳ תורה עבודה וגמ״ח, ועז״נ יום ליום יביע אמר ר״ת אש מים רוח, אש הוא בחי׳ עבודה כו׳, ועכשיו תפלה במקום קרבנות כו׳, ומים הוא גמ״ח אשריכם זורעי על כל מים ורוח הוא התורה כו׳, וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה כו׳ ובד״ה נאוו לחייך בתורים פי׳ אמר הוא בחי׳ סגול כו׳, בחי׳ סגולה מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות והייתם לי סגולה כו׳. ועמשל״ק דהשופר מחבר רו״ש היינו ג״כ ע״י רוח המחבר אש ומים וכן קול השופר כלול מג׳ בחי׳ אש רוח מים וכמו שת״ת מחבר חו״ב ע״י שממשיך מהכתר כך התורה הנק׳ רוח מחבר אש ומים ע״י ההמשכה מבחי׳ שופר מקור התענוגים שבו ניתנה התורה כו׳, והיינו כי התורה היא ת״ת הנק׳ קול, וקול זה נמשך מהשופר בינה שבה התגלו׳ עתיק ולכן מחבר אש ומים כו׳ ולקמן ביאר דהתפילה היא בחי׳ קול שופר י״ל ע״ד הקול קול עקב שיש ב׳ בחי׳ קול כו׳, וכן רוח איתי רוח ואמשיך רוח כו׳ יעו״ש עכ״ה), והרי נמצא שיש בתורה ג״כ בחי׳ אש ומים בעשי׳ גשמיות ג״כ וע״י אתעדל״ת אתעדל״ע להיות ג״כ הלוך ונסוע, וכח זה להיות נמשך אתעדל״ע ע״י אתעדל״ת ניתן לישראל במ״ת שזהו״ע נתינת התורה שניתן להיות נק׳ שם מצוה על דברים גשמיים להיות בהם כח זה שע״י יומשך אוא״ס ב״ה.

קיצור. אך לא כל אדם זוכה לזה, לזה ניתנה התורה שבמצות יש ג״כ בחי׳ אש ומים, כמו שמור וזכור, וכן תש״י ותש״ר אל תאמרו מים מים ב״פ, מלכותך מלכות כ״ע, ענין ט״י, כ״ח פרקים שבשני ידים במים, ומים ראשונים ושניים, ודרך כלל רמ״ח מ״ע הן מים והוא ית׳ נק׳ מקור מים חיים, אך יש בהן ג״כ בחי׳ אש, ועמ״ש בענין איש אש יו״ד כו׳ והטיפה הנק׳ מים נמשך ע״י אש.

ח) וזהו״ע שנתינת התורה בבחי׳ אש ומים למטה שעי״ז יהי׳ הלוך ונסוע כנ״ל וכן איתא ברבות ר״פ במדבר בשלשה דברים ניתנה תורה באש ובמים ובמדבר וענין אש ומים היינו בחי׳ רו״ש, אך איך יהי׳ שני הפכים אש ומים ואין המים מכבין כו׳, (ועמ״ש מזה ג״כ בד״ה החלצו מאתכם פ״ג) ועז״נ עושה שלום במרומיו (עמ״ש באגה״ק סי׳ י״ב ע״פ והי׳ מעשה הצדקה שלום, ומ״ש בד״ה שה״ש בפי׳ אשר לשלמה) שהשלום הוא כולל ב׳ הפכים והוא המחבר שניהם לפי שגדול משניהם והם בטלים ונכללים בו (ג׳ כענין מ״ש בת״א פ׳ נח בד״ה הן עם אחד בענין עקודים שע״ס היו עקודים בכלי א׳ בלי שום התחלקות ומשם שורש המשכת השלום וההתכללות באצי׳ יעו״ש) וזהו בחי׳ קול השופר, כי שופר תוקעין אותו מפיו הקצר והקול יוצא ומתרחב ויוצא בסופו במקום הרחב, ועז״נ מן המצר קראתי י״ה ענני ברחב י״ה פי׳ מן המצר

מקום צר שאינו מושג (פי׳ כמו היו״ד דשם הוא קטן וצר מאות הה״א שהוא יש בו אורך ורוחב משא״כ היו״ד והרי היו״ד גבוה יותר ולכן ביו״ד נברא עוה״ב ובה״א נברא עוה״ז, אלא דהיא הנותנת שלפי שהוא עליון יותר ולמעלה מכח ההשגה אין בו שום תפיסא והשגה וכמ״ש מזה בד״ה אלה פקודי המשכן פ״ג, ועד״ז הכתר שלמעלה מהחכמה להיותו נעלם יותר אין שום אות המורה עליו זולת שנרמז בקוצו של יו״ד כמ״ש בביאור ע״פ ולא אבה בפ׳ כי תצא שזהו רק ע״ד רמיזה כו׳, וזהו״ע פי׳ מקום צר שאינו מושג ולכן אינו נתפס בשום אות כו׳) ולית מחשבה תב״כ שהוא למעלה מכל ההשגות (וזהו״ע סדכ״ס, כי חכמה ובינה הם נק׳ הנסתרות להוי׳ אלקינו בחי׳ עמקו מחשבותיך ונק׳ עלמא דאתכסיא, אמנם הכתר נק׳ סדכ״ס, שגם מן הסתימין הוא סתום ונעלם, וכענין כי גאה גאה, אדון הנפלאות, וכענין שנתבאר בד״ה שבת שבתון בפי׳ קדהק״ד שגם מבחי׳ קדש הוא מובדל ונעלם כו׳ ולכן נק׳ מצר, גם מצר אותיות צמר הוא בחי׳ ושער רישי׳ כעמר נקי, שא״א להיות המשכה רק בבחי׳ שערות כו׳, והנה כתי׳ לבושי׳ כתלג חיוור ומבחי׳ זו נמשך השוב וכנודע בענין מיכאל גבריאל שהם מים ואש שהם רו״ש הנה נק׳ מיכאל מלאך של שלג בשהש״ר בפסוק צאינה וראנה כי שלג ומים זהו בחי׳ א׳ וא״כ שורש השוב הוא נמשך לבושי׳ כתלג חיור ומשם שרש מעשה המצות שנק׳ ג״כ לבושים אך בחי׳ ושער רישי׳ כעמר נקי גבוה הרבה יותר מבחי׳ לבושי׳ כמו שאין ערוך הלבוש לבחי׳ העצמיות עם היות בחי׳ שערות עכ״ז הוא עכ״פ מבחי׳ העצמיות ולכן מבחי׳ זו נמשך החיבור לחבר השוב עם הרצוא וזה״ע מן המצר דגבי שופר אותיות צמר בחי׳ ושער רישי׳ וזהו דגבי הבל שהביא מבכורות צאנו בחי׳ צמר כבשים נאמר בו וישע ה׳ אל הבל כו׳ ובעמה״מ שער דיקנא קדישא רפ״ו פי׳ שזהו וסכסכתי מצרים במצרים כי יש למטה בחי׳ מצר ע״ד מצרים והוא הגרון שורש יניקת מצרים כמ״ש בת״א בביאור ע״פ לכן אמור לבנ״י ובפ׳ יתרו ע״פ אשר הוצאתיך מאמ״צ, ועי״ גילוי בחי׳ מיצר העליון עי״ז נמתקין הדינים הנמשכים ממיצר הגרון. והנה גרון גימ׳ ג״פ אלקים, וזהו״ע מצרים צמצומים כו׳ וכמו״כ מצר העליון י״ל זהו אלקים עליון בחי׳ והי׳ הוי׳ לי לאלקים שעז״נ צור לבבי וחלקי אלקים לעולם כו׳, ולפ״ז י״ל פי׳ הפסוק כפשוטו מן המצר קראתי שזהו מן המיצר אשר צר לו לאדם נמשך מבחי׳ מצרים התחתון המצרים כו׳, ועי״ז ופרעה הקריב כו׳, ובא להיות מן המיצר קראתי ברעו״ד, ועי״ז מעורר בחי׳ מצר העליון סדכ״ס כו׳, ועי״ז אשר הוצאתיך מאמ״צ, וזהו ענני במרחב כו׳ ועד״ז נת׳ בד״ה זכור את אשר עשה לך עמלק דתקס״ג בענין הרם כשופר קולך ושלכן צ״ל בכ״י יציאת מצרים, וע׳ בילקוט בתילים ע״פ מן המצר, מדבר במצרים כו׳, וע׳ עוד שם בילקוט ח״ב רמז תשפ״ה ע״פ ה׳ בצר פקדך כו׳ וע׳ מענין מן המצר קראתי בזח״ב פ׳ בשלח ד״ס ע״א ובפ׳ תרומה דקע״ז ע״ב, בספד״צ פ״ג ח״ג נשא דקכ״ב סע״ב דקל״ט ע״ב האזינו דרצ״ה ע״א, והפי׳ מבואר כן הוא עפ״י מ״ש בפ׳ נשא שם דקל״ט סע״ב מן המצר קראתי י״ה מאתר דשארי דיקנא לאתפשטא דהוא אתר דחיק כו׳, של״ה

קד"ב קנ"ג ב' קנה"א ריז"א רנח"ב רעב"א בס' בראשית, בשל"ה דקנ"ה ע"א פי' קראתי י"ה היינו שיהי' ו"ה במעלת י"ה כמ"ש ביום ההוא יהיה כו') והו"ע שופר שפרו מעשיכם ממשיך תענוג אבל בעצמו הוא קול פשוט (עמ"ש בענין שיר פשוט בת"א פ' בראשית ע"פ ושם אחיו יובל ביטול פשוט כו' ובתיקונים ד"ג ע"א שיר פשוט הוא כתר שיר כפול חו"ב כו' והאריך בזה בס' אשל אברהם, ועד"ז יובן ענין קול פשוט דשופר) מקור התענוגים, כי עמך מקור חיים כתיב בחי' עמך בטל ונכלל באוא"ס ב"ה ממש ומשם קראתי י"ה (זהו דרגא דשיר כפול שהוא בחו"ב כי חכמה מקור קו ימין ובינה מקור קו שמאל, משא"כ בבחי' כתר לית שמאלא בהאי עתיקא ועד"ז שור שהקריב אדה"ר קרן אחת היה לו במצחו וקרן א' דוקא ע"ד קול פשוט שיר פשוט כו'. והנה מן המצר ושיר פשוט קראתי י"ה שיומשך בחו"ב ואזי צ"ל שלום שיהי' חיבור י"ה בבחי' תרין ריעין וכמ"ש מזה ע"פ החלצו מאתכם שזהו יעשה שלום לי לי ממש היינו חיבור בחי' י"ה כו') יו"ד עילאה בחי' חכמה וה' עילאה בחי' בינה היא רחובות הנהר הרחבת הדעת במה שמתבונן ועמ"ש מזה בד"ה ראה אנכי נותן בלק"ת ר"פ ראה דהיינו שמשם מבחי' מצר הנ"ל הוא התחלת התהוות חכמה ועדן ותורה להיות לעבדה ולשמרה ולעשות ג"ע וגילוי תענוג והשגת הנשמות ועי"ז ענגי במרחב י"ה כי כמו שיש י"ה עילאין כך יש בחי' י"ה תתאין, י' בחי' ביטול מים התחתונים חכמה תתאה י' בראש י' בסוף, וה' הוא בחי' אש וצמאון שבלב שכ"ז נמשך מן המצר הוא קול השופר הנ"ל ודרך כלל הוא בחי' תפלה בלחש (הג"ה והנה לפ"ז מובן שע"י רו"ש דמעשה המצות נמשך מבחי' גבוה יותר גם מהרו"ש דאברהם כי באברהם נאמר וארא אל אברהם כו' באל שדי ואי' בספרים שדי גימט' ושוב כי ענין אל שדי נז' גבי מילה שע"י מצוה זו נמשך לאברהם גילוי מבחי' אל שדי שהוא בחסד הממשיך ריבוי השפע למל' וכן שדי לשון ברכת שדיים כמו ע"י חלב היניקה נמשך ההגדלה של הולד כו' ולכן הוא גימט' ושוב שעי"ז נמשך ריבוי האור למטה אך עכ"ז ושמי ה' לא נודעתי להם וכמ"ש מזה בד"ה ויצוום אל פרעה ובת"א סד"ה וארא אל אברהם, אכן ע"י רו"ש שבקיום מעשה המצות נמשך גילוי שם הוי' וזהו מן המיצר קראתי י"ה כו' וכן נודע דמצוה הוא שם הוי' רק י"ה בשם מתחלפים באתב"ש מל' מ"צ נמצא ע"י רו"ש שבמעשה המצות ממשיכים גילוי שם ה' וכמ"ש ואמר ביום ההוא כו' זה ה' קוינו לו מה שבאברהם נאמר ושמי ה' לא נודעתי להם. והנה משה"כ שהתפלה הוא בחי' קול פשוט הנה זה שתפלה היא למעלה מרו"ש דתורה הוא ע"פ מ"ש בד"ה יהודה אתה יודוך, וז"ל אך הנה כל ג' בחי' הנ"ל הוא עדיין בבחי' ממכ"ע כו' שבחי' ראובן הוא לעורר את האהבה כו', אבל בחי' יהודה שהוא בחי' ביטול כו' ולכן תפלה הוא בלחש וע"ש דראובן ושמעון הם ענין רו"ש וכן לוי כו', והם בבריאה היכל האהבה היכל הרצון כו', אבל שמו"ע היכל קה"ק שנעשה אצילות ממש קול דממה דקה הוא אחרי האש כו', וזהו הקול מעל לרקיע הפרסא כו', וכמו"כ יובן עד"ז במרכבתא עילאה חג"ת דאצילות שם הרו"ש אברהם יצחק ויעקב דוגמא ראובן ושמעון ולוי

שבבריאה אכן הביטול העליון זהו למעלה מרו״ש וכענין ונחנו מה שנאמר גבי משה שהוא למעלה מבחי׳ אהבה וכמ״ש סד״ה וארא אל אברהם גבי אבל מרע״ה מדה אחרת היתה בו שנאמר ונחנו מה וזהו״ע התפילה ע״ד תפלה למשה איש האלקים כו׳, ותפלה זו היא ג״כ בבחי׳ קהק״ד שבאצי׳ שלמעלה מחג״ת והוא הנק׳ בבית תפלתי קוב״ה מצלי, והיינו כללות ג״ר שהו״ע קהק״ד, ודרך כלל הוא בינה וע׳ זח״ב ר״פ יתרו דס״ז ע״ב, ויובן זה עפמ״ש סד״ה השמים כסאי בפי׳ איזו בית כי השמים כסאי והארץ הדום רגלי י״ל זהו רו״ש אך איזה בית, ועמ״ש בד״ה וידעת היום בענין התכללות אהוי״ר ע״י בחי׳ הגבוה משניהם בחי׳ והגורא כו׳, ועמ״ש בענין זכור ושמור בדב״א נאמרו וזכור שורש רמ״ח מ״ע בחי׳ מים ושמור הוא שורש שס״ה ל״ת בחי׳ אש, בדב״א נאמרו ע״י בחי׳ הגבוה משניהם כו׳ ע״ש וכמו״כ יובן מה שע״י השופר נעשה שלום בין אש ומים כי השופר בינה שבה התגלות עתיק כו׳, ואולי זהו ג״כ בחי׳ בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך כי בכל לבבך זהו בחי׳ רצוא ובכל נפשך זהו בחי׳ שוב וע׳ בת״א פ׳ וארא סד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא ובכל מאדך זהו בחי׳ הגבוה משניהם כו׳ וכמ״ש סד״ה השמים כסאי שבחי׳ ובכל מאדך זה״ע איזה בית ויש להעיר מזה לענין המשקוף ושתי המזוזות שתי המזוזות ע״ד רו״ש והמשקוף בחי׳ המחבר שניהם כו׳, עכ״ה) כי ק״ש וברכותיה יוצר משרתים ואשר משרתיו, והאופנים ברעש גדול בוערות כמראה הלפידים, ועז״נ ותחת הרקיע כנפיהם ישרות שכנפיהם נק׳ עפיפתם ברצוא ממטה למעלה ברשפי אש שלהבת ובוערות וכ״ז הוא תחת הרקיע שהרקיע נטוי על ראשם כעין הקרח הנורא בחי׳ קרח הוא בחי׳ ביטול, אבל כאשר ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם הוא קול השופר שהוא למעלה מעלה גם מבחי׳ הרקיע והוא בעמדם בתפלה ואזי תרפינה כנפיהם שבטל ונכלל גם בחי׳ הרצוא גם בחי׳ השוב ומיוחדים ביחוד גמור ואינו עולה לא בשם רצוא ולא בשם שוב. (הג״ה, ע״ד דאיתא גם שמים וארץ שהם ג״כ רו״ש דבש״א שמים קדמו ובה״א ארץ קדמה ורשב״י אומר קורא אני עליהם יעמדו יחידו ומבואר במקום אחר דכולם דא״ח דמצד סדר ההשתלשלות שמים קדמו ומצד שרשן שעבמ״ח ארץ קדמה וכחותם המתהפך, אך מצד עצמיות אוא״ס שאין אתעדל״ת מגעת לשם כלל נאמר קורא אני עליהם יעמדו יחדיו, וזהו״ע קי״ס ביבשה בתוך הים עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא שוין לגמרי, ועד״ז יובן כאן, ועמ״ש בלק״ת בד״ה האזינו השמים הראשון פ״ה בהג״ה ובפ׳ האזינו כו׳ ע״ש) ומשם ענני במרחב להיות גילוי הוי׳ גם בהתרחבות הלב, וזהו או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי בפמליא של מעלה ושלמטה דהיינו שיהי׳ מעלה ומטה שוין וכמו שהי׳ במצר כך במרחב כנ״ל, ועמ״ש בד״ה שה״ש בפי׳ אשר לשלמה למלך שהשלום שלו, וענין יעשה שלום לי, וכ״מ שנאמר לי כו׳ זהו ע״ד כאלו עשאוני שעשיית הכלים הוא כאלו כו׳, כמו״כ השלום בין חו״ב חו״ג זהו לי ממש וב״פ לי ע׳ בד״ה חכלילי).

ט) וזהו וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר, קולות הם המשכות כמו קול הגשמי שהוא ענין המשכת ההבל מהלב להוציא בפה בדיבור (עמ"ש ע"פ הבאים ישרש יעקב וע"פ הקל קול יעקב וע"פ קול דודי הנה זה בא וע"פ קול דודי דופק פתחי לי) וכך עד"מ המשכת אוא"ס ב"ה מההעלם אל הגילוי נק' בשם קול, וקולות לשון רבים כמארז"ל זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות (מהרש"א בח"א פי' דאין ר"ל קולות פשוטים, אלא קול המלובש בדיבור, ולפי שיש חמשה מוצאות הפה אחה"ע מהגרון גיכ"ק מהחיך כו', ע"כ הם חמשה קולות ועמ"ש בלק"ת גבי שבועות בד"ה וספרתם לכם מענין ד' מוצאות מהם שורש ד' חיות פני אריה פני שור כו' ומוצא החמישי גיכ"ק מהחיך כו', חכו ממתקים כו', גם מבואר במ"א שיש כמה בחי' אותיות, ואותיות התורה הם המשכות מבחי' עליונה יותר מבחי' האותיות הנמשכים בע"מ יהי אור כו', וא"כ החמשה קולות הנמשכים בה' מוצאות הדיבור של אותיות התורה הם ג"כ בחי' קולות פנימים וכמ"ש בד"ה כי תשמע בקול שהתורה נק' מפתחות הפנימית כו', ועמ"ש מענין קול ודיבור בד"ה אד' שפתי תפתח, גם הנה לפעמים יש בחי' מי כמוך באלמים כו' וכן כרחל לפני גוזזיה נאלמה שאין הקול מאיר בהדיבור וכמ"ש במ"א בענין וילך חרנה נחר גרוני כו', אבל התורה ניתנה בחמשה קולות היינו שיאיר הקול בכל ה' מוצאות הדיבור ע"ד וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר, וכענין המבואר בירושלמי פ"ז דסוטה ה"ב בפי' וענו הלוים ואמרו בקול רם בקולו של רם מלמד ששיתף הקב"ה קולו עמהן, ופי' רם היינו בחי' רוממות אוא"ס ב"ה המרומם לבדו מאז כמ"ש במ"א ע"פ ארוממך אלקי המלך שהוא בחי' כתר עליון חד ולא בחושבן ע"ס כו' ויהי' מאיר קולו של רם בבחי' הדיבור עליון כו' וע' בפרדס בשער האותיות בסופו פכ"ז מענין ה' מוצאות שהם חג"ת נו"ה, והנה ה"פ קול גימ' פרת כמ"ש בפע"ח שער יוה"כ והיינו בן פורת יוסף שהוא מקבל ה"פ קול להשפיע בבחי' הדיבור שהוא מ' שעיקר קבלתה מהיסוד כו' עכ"ה) הם ה' פעמים מים כו' כמו שיש ה"פ אור כו' ומים הם המשכות החסדים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך דהיינו גילוי המשכת אוא"ס ב"ה במעשה המצות (ועוי"ל בענין ה' קול ע"ד אז ראה ויספרה חו"ב, הכינה וגם חקרה זו"נ ואזי אח"כ ויאמר לאדם וכמ"ש במ"א) ואת הלפידים דהיינו בחי' אש בוערות כמראה הלפידים ברצוא ותשוקה ממטה למעלה (הג"ה וברבות פ' פקודי פנ"א דקס"ג ע"ד ואת לפיד אש זו תורה שנאמר ואת הלפידים, והענין י"ל עדמ"ש ע"ס בלי מ"ה כשלהבת הקשורה בגחלת וע"י עסק התורה הנק' רוח ממללא הוא מוציא גילוי השלהבת והיינו שממשיך הגילוי האור בע"ס, וכן ראיתי דהלפידים הוא בחי' כתר כו' ועמ"ש מענין כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא בד"ה אתם נצבים ושם נת' דבחי' אש גבוה מבחי' מים יעו"ש פ"ג דלא שייך בחי' מים אלא אחר כמה צמצומים כו', א"כ לפ"ז בחי' לפידים גבוה מבחי' הקולות שהם בחי' מים ואפ"ל שהלפידים הם ה"ג שורש מל"ת שגבוהים ממ"ע הנמשכים מה"ח ה"פ מים כו',

וברבות פ׳ במדבר פ״א איתא בשלשה דברים נתנה באש ובמים ובמדבר כו׳ ואש ומים זהו הלפידים והקולות, ובמדבר י״ל זהו כמ״ש במ״א בענין במדבר לא ישב אדם שם שהוא למעלה מבחי׳ אדם כמ״ש בספד״צ ועז״נ וממדבר מתנה וא״כ זהו כענין קול השופר מן המצר קראתי כו׳ עכ״ה) וכל העם ראו והשיגו עין בעין רואים את הנשמע והכל הי׳ מפני קול השופר שקול השופר שהוא מן המצר הוא מקור התענוגים וממנו נמשך מים ואש שהם הפכים כו׳ כנ״ל.

י) **ואת** ההר עשן. הנה עשן הוא ע״י שנאחז האור בדבר גשמי שיש בו יסוד העפר, וכך עד״מ ההתהפכות נה״ב שמנוגה לסט׳ דקדושה נק׳ בשם עשן וטבע העשן שעולה כשמתקרב לאש מדליק ומאחיז את האש בדבר שהעשן יוצא ממנו, וכך ע״י ההר עשן נעשה המשכת קולות ולפידים שהם בחי׳ רו״ש דסט׳ דקדושה כנ״ל, וז״ש לע״ל וברא ה׳ על כל מכון הר ציון ואל מקראיה ענן יומם ועשן, וארז״ל עשן בחופה למה אלא כי עד״מ העשן העולה מהנר הנכבה גורם להמשיך עליו אור וצדיקים דומין בפני השכינה כנר בפני האבוקה כי אבוקה היינו ש״ע נהורין שהוא בחי׳ וישע ה׳, ולכן ע״י העלאת העשן מבחי׳ נר ממשיך עליו מאור האבוקה. ולבאר הדברים יש להקדים מה שצריך להבין מאחר שגם ע״י בחי׳ התורה יבוא ויגיע לבחי׳ הלוך ונסוע א״כ למה לא ניתנה התורה לאברהם שקיים כל התורה ברוחניותה ולמה לא ניתנה לו גם בגשמיותה. ולהבין זה צריך להקדים ביאור הטעם שיש הכח הגדול הזה במצות להיות על ידם דוקא המשכת אוא״ס ב״ה, והרי כל המצות נעשים מדומם צומח חי כגון קרבן מנחה סולת מצומח וקרבנות בהמה ותפילין של קלף מעור בהמה כו׳, שהיו תחת ממשלת ק״נ איך יהי׳ הקרבנות דוקא אשה ריח ניחוח להוי׳ ריח הוא העלאה ממטה למעלה ניחוח לשון תרגום נחת דהיינו ירידה והמשכה מלמעלה למטה להוי׳ פי׳ להיות גילוי הוי׳ והמשכת אוא״ס ב״ה בעלמא דאתגליא שע״י הקרבנות נמשך גילוי אוא״ס ב״ה למטה וכן ע״י מצות תפילין וציצית ממשיך אוא״ס ב״ה על נפשו, אך הנה נודע שהחיות המלובש בדומם צומח חי שרשו הוא מבחי׳ לפני מלוך מלך כו׳, וכמ״ש אחור וקדם צרתני אחור למע״ב, שמאמר נעשה אדם הוא מאמר אחרון שבכל המאמרות שמאמר תוצא הארץ כו׳ נפש חי׳ וגומר קדמו לו ולכך המאכל מחיה את האדם הגם דהיינו מוצא פי ה׳ שבמאכל וכמ״ש כי על כל מוצא פי הוי׳ יחיה האדם מ״מ הרי גם באדם יש מוצא פי הוי׳ ולמה לא יחי׳ על מוצא פי הוי׳ שבעצמו אלא דהיינו משום שמוצא פי הוי׳ שבמאכל גבוה ממוצא פי הוי׳ שבאדם כו׳ כמ״ש בד״ה ראשי המטות (הג״ה, ועמ״ש בד״ה בשלח פרעה בענין ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול ותלבש את יעקב, כי רבקה של שלש שלש בקר היא בחי׳ המרכבה עליונה והחיות נושאות כו׳ וזהו הוי׳ בצאתך משעיר שמוצא הניצוצים מבחי׳ שעיר ומזה נעשים שערות דקדושה אותיות והמשכות עליונות עמ״ש בד״ה אכלוהו היום עכ״ה) אך עכ״ז הרי המאכל נפל למטה בשבירת

הכלים וירד תחת ממשלת נוגה, ולכך נתגשם מאד ומגשם את האדם האוכלו שמוריד את נפשו להמשיך אחר גשמיות העולם ואפילו הצדיק שאוכל לשובע נפשו כו׳, כמ״ש ביאור ענין זה במ״א מ״מ יותר הי׳ יפה לו בלא המאכל ולכך מרע״ה לא אכל בהר כל מ׳ יום הגם שמעלתו גבוה מאד מ״מ מצד חומריות המאכל וגסותו לא אכל אפילו מן שנק׳ לחם אבירים לחם שמלאכי השרת ניזונים הימנו לא אכל איש זה משה לפי שרצה לקבל את התורה שהיא למעלה ממדריגת המלאכים שהרי הם ביקשו תנה הודך על השמים כו׳ (ועמ״ש הרמ״ז פ׳ בשלח דס״א ע״ב בענין מן ובענין ה׳ קולות פנימים שהם למעלה מבחי׳ מן ואפ״ל שמבחי׳ ה׳ קולות אלו נמשכה התורה) ולכך לא ניתנה תורה עדיין בימי אברהם כי בימי אברהם עדיין לא נתברר ונזדכך חומריות העולם להיות המשכת אוא״ס ב״ה ע״י מעשה המצות גשמיות שנלקחו מתחת ממשלת ק״נ ולא היו יכולים לקבל הארת א״ס ב״ה להיות נק׳ עליהם שם מצות (ולהעיר מענין כירק עשב נתתי לכם, משא״כ מקודם, ומענין הקשת שנראה בענן אחר המבול שטיהר הארץ כו׳) עד אחר יצי״מ שמצרים הוא כור הברזל כמו מצרף לכסף וכור לזהב והיינו כדי להיות הגו סיגים מכסף שהכור הוא המפריד הסיגים דהיינו שלא יהי׳ תערובות פסולת בכסף וזהב, וכך הוא מצרים כור הברזל שזיכך את ישראל (וגם עי״ז נתמעט מהם הזוהמא שהטיל נחש בחוה עד שבמעמד ה״ס פסקה זוהמתן) ע״י קושי השעבוד בחמר ובלבנים להיות נפרד הרע מן הטוב ויתפרדו כל פועלי און שע״י שהרע עושה פעולות רעות הוא כלה ונאבד כמ״ש חצי אכלה כו׳ חצי כלים כו׳ וכמשל עלוקה שכאשר מוצצת דם האדם מיד מתה וכאשר נזדככו ישראל נזדכך גם העולם גשמיותו וחומריותו (שאף שעדיין הרי ההשפעה נמשך ע״י ק״נ מ״מ נפרדה מג״ק הטמאות ולכן תוכל להתברר ולהתעלות וכמו חמץ הוא אסור בפסח ובשבועות מביאים שתי הלחם מחמץ דוקא אלא כי בפסח שהוא יצי״מ קודם מ״ת לא יוכל החמץ עדיין להתברר ולהתעלות כלל ובשבועות מ״ת בחכמה אתברירו יוכל החמץ להתעלות כמ״ש בד״ה מזמור לתודה, כך יובן לפי״ז שק״נ קודם מ״ת לא יוכלה להתברר כלל וכמו החמץ בפסח ואחר מ״ת יוכל ק״נ להתברר ולהתעלות) כי כל העולם תלוי בישראל כמ״ש גם את העולם נתן בלבם (וכמ״ש מזה בד״ה והי׳ מספר בנ״י) ואזי נתבררו ג״כ מצות מעשיות להיות נק׳ בשם מצות שבהם וע״י תהיינה המשכת אור א״ס ב״ה גם באיכלת קרבנות והקרבת מנחה סולת שמצומח הוא אשה ריח ניחוח להוי׳ (ואף שגם האבות הקריבו ג״כ קרבנות מ״מ לא הקריבו אלא עולות ולא זבחים הנאכלים ולא מנחות שמצומח) ועם כל הנ״ל יובן כמה קושיות המבוארים בספרים כמו למה נשא יעקב ב׳ אחיות, ועמרם נשא דודתו, וכמו שהי׳ מצרים כור הברזל להיות עי״ז מ״ת כך גלות אדום הוא כור הברזל להיות עי״ז ימות המשיח, שהרי המצות אינן בטילות לימות המשיח לכולי עלמא והמצות יזדככו יותר בבחי׳ פנימיות וכמ״ש ומלאה הארץ דעה, ועמ״ש סד״ה אסרי לגפן עירה בפי׳ ושם נעשה לפניך כו׳ כמצות רצוניך ט׳

ע"ש, (וזהו שלש מתנות טובות ניתנו לישראל א"י ותורה ועוה"ב וכולם לא נתנו אלא ע"י יסורים והקשה בשל"ה הלא נותן בעין יפה הוא נותן, ותירץ שההכרח כן כדי לברר הקליפה שקדמה כו' ולפמש"כ מובן זה יותר שא"א היה שיהי' מ"ת מבלי שיקדים כור הברזל דמצרים כו') וכן בפרט כל אדם היסורים שלו לזכך מצותיו אשר יעשה אותם האדם שיהיו מתוקנים להיות עולה ונכלל באוא"ס ב"ה, וזהו וה"ס עשן ר"ת עולם שנה נפש היינו שאזי דוקא נזדככו בחי' עולם שנה נפש עד שיוכלו להעלות בהעלאת מ"ן בבחי' ביטול שזהו"ע העשן, וכמו עשן הקרבנות ועשן הקטורת וכמ"ש מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן כו', וע' מזה בזח"א פ' נח ד"ע ובמק"מ שם ואזי דוקא היה יכול להיות המשכת קולות ולפידים כו' שזהו המשכת וירידת התורה למטה משא"כ מקודם לזה שלא נזדכך העולם עדיין לא הי' בבחי' עולם שנה נפש בבחי' ביטול הנק' עשן כו', ולכן לא ניתנה התורה עד אחר יצי"מ שאזי יוכל להיות והר סיני עשן כו'. והנה כמו"כ לע"ל שאזי יהי' גילוי פנימות התורה כדפירש"י ע"פ ישקני מנשיקות פיהו לכן צ"ל תחלה בחי' ועשן חזהו"ע יומם ועשן ונוגה כו' ובחי' ונוגה זהו אור שנברא ביום ראשון וגנזו לצדיקים לע"ל שיתגלה ע"י ההעלאה של בחי' עלם שנה נפש שזהו ועשן ביתר שאת ממה שהיה ביצי"מ כו'. נמצא מובן מכ"ז דבחי' המבוארים בפסוק וכל העם רואים כו' שייכים גם עתה בכל יום, הקולות והלפידים הם רו"ש, מעשה המצות עשה ול"ת, וכמו"כ עסק התורה שניתנה בחמשה קולות ויש בה ג"כ בחי' לפידים להמשיך גילוי כשלהבת הקשורה כו' וכן ארז"ל וכל דבריהם כגחלי אש ואת קול השופר מן המצר קראתי זהו"ע התפלה שבכ"י בחי' הודאה וביטול העושה שלום בין אש ומים כנ"ל, ואת ההר עשן שיהי' קבוע באדם ענין ביטול עולם שנה נפש לאוא"ס ב"ה ובחי' זו נק' עשן והוא הגורם להמשיך אור האבוקה על נר ה' נשמת אדם כו' כנ"ל.

ת"ז* תיקון כ"ב דס"ב סע"ב ולבתר מליל במלאכין הה"ד וכל העם רואים את קולות, הה"ד עוף השמים יוליך את הקול כו' עד דף ס"ג א' הה"ד וכל העם רואים את הקולות תיקון למ"ד דע"ז א', קולות מסטרא דעמודא דאמצעיתא וברקים מסטרא דצדין דאתמר ביה ויצא כברק חיצו, תיקון ל"ח דף פ"ב א' וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים, בסוף הת"ז תי"ח דף קמ"ו א' ג"כ וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים.

י"ל הפסוק לפיד בוז איוב י"ב ה', ומשועתה כלפיד יבער ישעי' ס"ג א'.

ביאור הדברים ע"פ וכל העם רואים את הקולות כו'. הנה להבין הענין למה היה קול השופר במ"ת, יובן מענין תקיעת שופר בר"ה, דהנה בר"ה אומרים זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון שבר"ה נברא אדה"ר כי בכ"ה באלול נברא העולם ויום השישי למע"ב הוא ר"ה,

---

*ת"ז: בכת"י ב' נוסף קטע זה.

ולכך השיר שהלוים היו אומרים בבהמ"ק ביום הששי הוא ה' מלך גיאות לבש מפני כי בבריאת האדם שהוא מקבל עליו עומ"ש, אז דוקא הוא התגלות מלכותו ית' כי אין מלך בלא עם, משא"כ תחלה לא הי' בחי' עם כלל כדכתיב ואדם אין לעבוד כו', והבהמות והחיות אינם מן הסוג שיתייחס ותפול עליהם לשון מלוכה כי מלכותו נק' מה שמקבלים עליהם מלכותו ברצון כמ"ש שום תשים עליך מלך כי בלא רצון נק' ממשלה וממשלתך בכל דור ודור, וכש"כ שאין נופל לשון מלוכה על הבהמות והחיות רק היה בחי' ממשלה, אלא לאחר בריאת אדה"ר נאמר ה' מלך גיאות לבש ולכן נק' ר"ה זה היום תחלת מעשיך, והנה בכל ר"ה צריך להמשיך מחדש מבחי' רצון העליון ב"ה שירצה בהמלוכה להיות מלכות כ"ע מאחר שבאמת אין ערוך אליו כלל לא מיני' ולא מקצתי' מהערך של עם לגבי המלך שאין מלך בלא עם שהם אנשים כמותו בערך משא"כ כולא קמי' כלא חשיב בלא תפיסת מקום כלל (ואדם ובהמה תושיע ה' כתיב שלגבי עצמותו ית' גם אדם עילאה כמו בהמה יחשב כו'), ובתחלת הבריאה כך עלה ברצונו הפשוט מפני כי חפץ חסד הוא אבל עתה צריכים לעורר באתעדל"ת להמשיך על ידי זה אתעדל"ע הרצון והתענוג בבחי' מל' ית'.

ב) **והיינו** ע"י השופר וכמארז"ל כדי שתמליכוני עליכם כו' ובמה בשופר, דהנה שופר תוקעין בו מפיו הקצר והקול יוצא ומתרחב במקום הרחב, ועז"נ מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, פי' מן המצר מקום צר שאינו מושג ולית מח' תפיסא ביה שהוא למעלה מכל ההשגות והיינו כמ"ש באדרא דנשא דקל"ט ב' מן המצר מאתר דשארי דיקנא לאתפשטא דהוא אתר דחיק ופי' כמ"ש בפע"ח בכוונת השופר ועוד נתעורר הדיקנא ע"י שיקח השופר צידו אחד קצר וצדו אחד רחב והצד הקצר יהי' צד הדבוק לפה רמז לדיקנא שלמעלה הוא צר ולמטה רחב, ועי"ז נתעורר בו י"ה א' במיצר הדיקנא בב' פאות הראש כמבואר בויעבור כו', וי"ה במרחב הזקן ועי"ז הוצאות קול במצר השופר נתעורר בו י"ה הנ"ל עכ"ל סידור האריז"ל שם, וב' פיאות הראש הם ב' הויות שלפני י"ג מדה"ר אל רחום וכו' ואותן הויות הן מן החיוורתא דרישא והפיאה הוא בחי' מל' שבע"ס שבראש כי המל' הוא פאה כו' והן שני שמות מצפ"ץ המבואר בזהר בראשית דף כ' ע"פ את שני המאורות הגדולים כי מצפ"ץ היינו שם הוי' בא"ת ב"ש וכל הי"ג מכילין יונקים מב' פיאות הראש ועז"נ מן המצר קראתי וכמ"ש בע"ח שער א"א פרק י"ב ובספר מבוא שערים ש"ג ח"ב פי"ג ובפע"ח שער י"ב פ' ז' ח'. וביאור ענין זה שהפאות הם מבחי' מל' כו' הוא כי להיות המשכת האור והשפע מעצמות המאציל ב"ה להיות מקור להתהוות כל סדר ההשתלשלות כולן הוא רק מבחי' מל' דא"ק שמדת מל' הוא רק בחי' הארה בעלמא והתפשטות חיצוניות שאינו נוגע למהו"ע כמו עד"מ במלך שאין מתפשט מעצם עצמותו של המלך על המדינות רק ששמו בלבד נק' עליהם, גם כי מדת מל' הוא בחי' התנשאות

כמאמר המלך המרומם לבדו מאז כו' המתנשא מימות עולם שהמלך הוא רם ומתנשא מהם וההתנשאות הוא בחי' הסתלקות שלא ירד עליהם האור כ"כ בגילוי משא"כ שאר המדות כמו החסד או הגבורה הן עצמן מתפשט בבחי' קירוב וגילוי כו' ולזאת כל ההמשכות מהמאציל העליון א"א להיות נמשך רק מבחי' מל' שבחי' מל' דא"ק שהוא רק הארה חיצוניות ולא העצמות ומהות ממש כו' נעשה עתיק לאצילות כו' (והו"ע ע"ס דרישא כנודע דחסד דעתיק מתלבש בגלגלתא כו') ועד"ז מל' דאצי' נעשית עתיק לבריאה (וכמו"כ ענין בחי' הפאה הוא מבחי' מל' שבע"ס דגלגלתא כי הנה גלגלתא הוא מקור המקיפים ושיומשך מזה בחי' גילוי להיות מקור להשתלשלות העולמות הוא מבחי' מל' שבו כו'.

ג) **והנה** כשנמשך מבחי' מל' דא"ק (המלובש בגלגלתא דא"א) להיות מקור להתהוות אצילות חו"ב כו' אזי א"א רק ע"י צמצום השערות שהם בחי' שאינו נוגע להעצמי' שהרי כשגוזז השער לא יכאב לו ומ"מ יש בה קצת יניקה וכשמושכים השערה ירגיש בהראש כו', וזהו מארז"ל עד שלא נבהע"ע פי' העולם האצי' עולם התיקון הי' הוא ושמו בלבד, פי' שמו היינו מל' דא"ק והיינו שהי' שמו כלול בעצמותו ולא היה שום גילוי עדיין, וזהו כי עמך מקור חיים בחי' עמך הוא בחי' שמו בטל ונכלל בעצמותו ית', וזהו מן המצר קראתי שהוא ההמשכה מבחי' כי עמך כו' מבחי' מל' דא"ק להיות י"ה שיומשך בחי' חו"ב וכמ"ש והחכמה מאין תמצא ושורש ומקור המשכה זו הו"ע ב' פיאות שהן נק' בחי' מן המצר קראתי כו', ומשם נמשך בי"ג מדה"ר ותיקון הראשון זהו אל, והוא עדיין בחי' מצר הדיקנא, ואח"כ ענני במרחב תיקון ורב חסד כו', ושם גילוי בחי' י"ה שהתענוג עליון מתלבש בחו"ב וזהו קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה הוא יש להנחיל אוהבי יש גילוי התענוג עדן וגן משא"כ למעלה מהחכמה הוא אין וחכמה מאין תמצא יש מאין כו' פי' אין שאינו מושג, וזהו"ע מן המצר מקום צר שאינו מושג ולית מחשבה תפ"כ, והמשכת התענוג ממקור התענוגים שאינו מושג זהו"ע השופר שתוקעים בו במקום הצר והקול הולך ומתרחב, ולפי שהוא המשכה ממקור התענוגים שהוא למעלה מגילוי התענוג ע"כ אין בקול שופר הרגשת תענוג כלל כמו בשאר כלי זמר ואדרבה מטיל אימה וחרדה מחמת גילוי מבחי' דלית מחשבה תפ"כ שלמעלה מבחי' ההשגה והתענוג כו', ולכן בר"ה תוקעין בשופר להמשיך ממקור התענוגים שיהי' נמשך תענוג ורצון במדת המלוכה מלכות כ"ע כו' (והמשכה זו היא מן המצר, וזהו לדור ודור המליכו לאל, פי' אל הוא תיקון הראשון די"ג ת"ד והוא מל' שבע"ס דח"ס כי י"ג ת"ד נמשכים ממו"ס ומתיקון זה נמשכים הג' עולמות בי"ע אל שדי בבריאה כו', וכמ"ש באדרא דקל"ב ע"א וזהו"ע כי אל דיעות כו' כמ"ש במ"א ע"פ משה ידבר, והנה ח"ס הוא מקור ושרש האו"פ כי היא חכמה שבכתר אבל גלגלתא הוא כתר שבכתר שרש כל המקיפים וב' הפיאות הוא המשכת מבחי' מל' דגלגלתא להיות מקור לי"ג ת"ד שמבחי' ח"ס וזהו המליכו

לאל שנמשך ממל׳ דגלגלתא לתיקון אל שהוא מל׳ דח״ס וכמ״ש בע״ח שם שיונקות זו התתאה מן עילאה כו׳, וזהו כי הוא לבדו עצמות אוא״ס מרום וקדוש ולכן ההמשכה רק מבחי׳ מל׳ כנ״ל, והמשכה זו ע״י השופר כו׳ ובכן גימ׳ מזלא כי אחר שנמשך בי״ג ת״ד אזי נמשך בחו״ב אבא יונק ממזל הח׳ ואימא ממזל הי״ג והוא שורש ומקור מזלות דנש״י שנמשכים מזיווג ב׳ מזלות אלו כנודע (וזהו יתקדש שמך על ישראל עמך כו׳).

(בר״ה יום ברוא אדה״ר נק׳ תחלת מעשיך התגלות מלכותו ית׳ וצריך להמשיך רצון ותענוג אצלו ית׳ במדת המלוכה מאחר שבאמת אין האדם בערך העם לגבי המלך, ובמה בשופר ע״ד מן המצר שנמשך מב׳ פאות דא״א שהם מקור לי״ג ת״ד י״ג מדה״ר והם בחי׳ מל׳ כי להיות הגילוי מהמאציל לנאצלים א״א רק מבחי׳ מל׳ המתנשא מימות עולם והמשכה זו ע״י שערות, ועד שלא נברא עולם אצי׳ היה הוא ושמו מל׳ דא״ק, וזהו כי עמך מקו״ח, וזהו מן המצר קראתי להיות חו״ב ליש מאין ושם גילוי התענוג ענני במרחב י״ה רחובות הנהר משא״כ מקור התענוגים זהו״ע קול השופר שאין בו הרגשת התענוג ומבחי׳ זו קראתי כו׳ וכמו קורא הדורות מראש).

ד) והנה כמו״כ בחי׳ וענין קיום המצות מעשיות הוא ג״כ באופן ודוגמת בחי׳ השופר ממש, לכך ניתנה תורה ע״י קול השופר דוקא, דהנה ב׳ בחי׳ יש במצות בעשייתם הא׳ שבעשיות המצות הוא מקבל עליו עומ״ש שהן מצות המלך הקב״ה והוא מקבל עליו לעשות רצונו כעבד לאדונו וכמאמר שום תשים עליך מלך, וזהו ביאור לשון מצוה שנק׳ כך ע״ש שהוא מצות המלך וציווי ופקודתו אשר יצא דבר מל׳ מלפניו ומחוייבין כל עמו לשמוע אליו והיינו שהמצות הן בבחי׳ מל׳ דאצי׳ ה׳ תתאה של שם הוי׳ ב״ה וכמ״ש ע״פ יוגתי כו׳ ובאגה״ק ד״ה איהו וחיוהי, והבחי׳ הב׳ שבמצות ה׳ ממשיך קדושת ה׳ על נפשו מאורות עליונים בכל מצוה פרטיות קדושה פרטיות מאור עליון המיוחד למצוה ההיא כו׳, והנה סדר העבודה הוא שיעשה המצוה תחלה רק בבחי׳ עבודה לקיים רצון המלך ב״ה כעבד לאדונו בלי טעם ודעת כדכתיב לעבדו ותחת אשר לא עבדת, ואח״כ כוונת המשכת האורות הן להגדיל השמחה של מצוה כו׳ וכמשנ״ת במ״א ע״פ ועתה יגדל נא, וע״פ כי עמך מקו״ח והיינו שע״י העבודה מעורר למעלה יותר בבחי׳ גלגלתא שהוא בחי׳ מל׳ דא״ק שהוא בחי׳ שלמעלה מהחכמה ושם שורש המצות, והוא למעלה מבחי׳ גילוי התענוג, ולכן הוא למעלה מבחי׳ כוונת המשכת האור שהוא בחי׳ גילוי התענוג, וזהו ממש כמו בחי׳ השופר שהוא קול חרדה ואין בו גילוי התענוג כ״א אדרבה שמטיל אימה והוא כענין קבלת עול מלכות והיינו לפי שממשיך מן המצר מבחי׳ מל׳ דא״ק כנ״ל, אלא שמן המצר קראתי י״ה המשכת התענוג בחו״ב, והוא בחי׳ השנית שבמצות כו׳, (ולעיל גבי בנין המל׳ בר״ה ע״י השופר נת׳ בע״א קצת שע״י ממשיכים תענוג עליון במדת מל׳, וגם הטעם ההוא

שייך כאן ג"כ, שכדי שהוא ית' יקבל תענוג מקבלת עול מלכותו ית' בקיום המצות זהו ע"י השופר שממשיך ממקור התענוגים וגם הטעם הנזכר כאן שהשופר מטיל חרדה שזהו"ע קבלת עול מלכות שייך ג"כ גבי ר"ה שזהו פי' שתמליכוני עליכם ובמה בשופר כו'). ופי' ענגי במרחב זהו המשכה שניה שממשיכים השפע בזו"נ דאצי' ומהם בבי"ע וזהו בחי' ר"ה שבמצוה, כי מ"ע דמצוה הן י"ה ובחילוף א"ת ב"ש הוא מ"צ והוא ע"ד הנ"ל גבי מ"צ דמצפ"ץ, וע' בלק"ת פ' בראשית בטעמי המצות, ו"ה דמצוה הוא זיווג זו"נ, ומ"ש ע"ז ענגי במרחב י"ה היינו כמ"ש ע"פ ביום ההוא יהיה שלע"ל יהי' ב"פ י"ה, וזהו יהי' היינו מה שזו"נ הן עכשיו בבחי' ו"ה לע"ל יהיו כמו או"א בחי' י"ה, והיינו כי עכשיו שעדיין לא נתברר שם ב"ן א"א לו לקבל מבחי' היו"ד עצמו דח"ע כ"א ע"י שנמשך ממנו בחי' ו' (וזהו נק' קלישא כדפי' בד"ה יגלה לן טעמי ר"פ חיי שרה) שנתארך לירד השפע למטה כו', אבל לע"ל שיתברר שם ב"ן יהי' ג"כ זו"נ בבחי' י"ה (ח"ש בנזיר קדוש יהי' כו') וזהו ענגי במרחב י"ה כי ישראל בקבלתן התורה ראו איך שיהי' לעתיד, וזהו או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי, פי' תחלה השלום וההתקשרות בפמשמ"ע מן המאציל לנאצלים והיינו מן המצר עליון נמשך קראתי י"ה בתו"ב דאצי' ואח"כ שלום בפמשמ"ט בחי' ענגי במרחב י"ה שיומשך לזו"נ ומהם לבי"ע כו'. והנה ענין שניתנה התורה בה' קולות זהו ה' חסדים וכמו"כ יש ה"ג, וזהו"ע והלפידים והם שורש מ"ע ומל"ת, ופי' ה"ג שרשן מבוצינא דקרדוניתא קו המדה וענין המדה כ"א הי' מתפשט החסד בלי גבול אזי יוכלו החיצונים ג"כ לינק (עיין לעיל פ' לך לך ע"פ אנכי מגן ובפ' אמור ע"פ והניף אותם) ולזאת היא פועלת הה"ג שלא תרד השפע יותר מדאי רק כפי קו המדה עד פה תבא כו', וזהו"ע מ"ע ומל"ת שרמ"ח מ"ע הן המשכת ה"ח והל"ת הן המשכת ה"ג שע"י לא תאכל חלב גורם מניעות השפע לחיצונים וכן גם במ"ע ג"כ יש בחי' גבורות וצמצומים להיות המצוה דוקא באופן זה כו', ועי"ז נעשה עיכוב ומניעות השפע לחיצונים כו', וזהו"ע שיש בתורה ג"כ בחי' אש ומים כו' והמחבר ב' הבחי' דאש ומים זהו"ע קול השופר (וא"כ הוא בחי' שלמעלה מה"ח וה"ג, וע' בהרמ"ז ר"פ קרח בפי' הנחמדים מזהב כו') שהוא קול פשוט בלי הרכבה ואין בו הרגשת התענוג כמו בשאר כלי זמר, כי הנה כמו שעיקר הנוי והתפארת בגוונים הוא מהתכללות הרבה גוונים משא"כ בגוון א' לא שייך בו ת"ת כ"כ כך בהניגון ממש עיקר העונג כאשר כלול מכמה תנועות וקולות הפכים שימזגו יחד היינו תנועות קולות המשמחים הלב ותנועות המעוררים העצבון והמיצוע ביניהם אזי ימצא בזה עריבות ומתיקות למדות הנפש, וכ"ז העריבות זהו"ע המשכת התענוג בהמדות, אבל קול השופר שהוא קול פשוט ואין בו הרכבה ע"כ אין בו גילוי התענוג רק הוא מטיל אימה וחרדה אך עכ"ז נק' שופר ע"ש שפרו מעשיכם שהוא הממשיך התענוג כו' להיותו מבחי' שלמעלה מהרכבת והתכללות המדות רק בחי' הפשוט בתכלית הפשיטות כענין לית שמאלא בהאי עתיקא והוא מקור התענוגים ועי"ז נמשך להיות עושה שלום וכמ"ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו

כו׳, ועמ״ש בביאור ע״פ החלצו מאתכם כו׳ וע׳ בזהר ח״א נ״ב ב׳, ח״ב קצ״ד א׳ קמ״ו א׳ ח״ג ו׳ ע״ב קכ״ה ב׳ ברע״מ רכ״ט ב׳.

(ולכך ניתנה התורה ג״כ ע״י קול השופר, לפי שבמצות מעשיות צ״ל העיקר בחי׳ עבד שזהו״ע קול השופר שמטיל אימה ואין בו גילוי התענוג ומ״מ אח״כ צ״ל במצות כוונת המצות זהו כמו שמבחי׳ שופר נמשך מן המצר קראתי י״ה שהם חו״ב וגם ענני במרחב י״ה כו׳ עד ביום ההוא יהי׳ כו׳, וענין הקולות והלפידים ה״ח וה״ג להיות קו המדה, וזהו״ע מ״ע ומל״ת והמחברם בחי׳ קול השופר קול פשוט לית שמאלא בהאי עתיקא כו׳).

ה) **וענין** קול השופר הולך וחזק כו׳, ובזהר ויקרא ד״ו ע״ב אלא אורייתא מהבא נפקא, פי׳ קול הוא בחי׳ ז״א דאצילות שנק׳ תשב״כ והוא בחי׳ המדות דאצי׳ שמהם נמשך כשר ופסול טמא וטהור כו׳ אך היינו המשכת וירידות התורה אבל מקור התורה הוא למעלה מהמדות, וזהו״ע שקדמה התורה לעולם אלפים שנה הוא בחי׳ אאלפך חכמה אאלפך בינה וכמ״ש במ״א ע״פ השמים כסאי כו׳ ונודע דבחי׳ בינה נק׳ שופר וזהו אורייתא מהבא נפקא שבחי׳ השופר הוא מקור התורה, וענין בחי׳ זו הוא מארז״ל לא זז מחבבה עד שקראה אמי פי׳ אמי אם הבנים שהיא המוליד בחי׳ הגילוי וההמשכה שע״י תומ״צ, והיינו ע״י למס״נ באחד שמשם הוא מקור התורה ועי״ז הוא ממשיך גילוי התורה ממקור חוצבה דאורייתא מחו״ב נפקת, וז״ש ועשיתם אתם כו׳ כי ע״י מ״ש האדם נמשך בחי׳ תומ״צ והיינו ע״י מס״נ באחד כו׳ וכמ״ש במ״א ע״פ רני ושמחי כו׳, ולכן ניתנה התורה ע״י קול השופר שיהי׳ בחי׳ ועשיתם אתם דהיינו כי אף שיקיים התומ״צ עכ״ז צריך שיקיים ג״כ מקור התורה והו״ע בחי׳ שקראה אמי כו׳. והנה תושב״כ ותשבע״פ הם בחי׳ דכר ונוק׳ כי מל׳ פה תושבע״פ קרינן לה והענין שכמו עד״מ שעיקר גידול והויות הולד ברמ״ח אברים ושס״ה גידין הוא דוקא ע״י עיבור בבטן האם שהאם ששרשו נמשך ע״י טיפת דכר מ״מ בטפה ההיא אין התחלקות העצמות והגידין כו׳ נגלים בפו״מ כלל רק שהם בהעלם ובכח אבל יציאתם מההעלם אל הגילוי הוא ע״י שהיה ט״ח בבטן הנקבה ששם מצטייר הולד ונעשה בנין שלם, וכך עם היות שתושב״כ הוא שורש ומקור לכל ההלכות שבתושבע״פ מ״מ כל עיקרי ההלכות מבוארות יפה בתושבע״פ דוקא ובה הן מתגלות ונגדלות ממש, משא״כ בתושב״כ הן נרמזות ברמז בעלמא ביתור אות או תיבה ומזה נעשה מס׳ שלימה בתושבע״פ בביאור כל פרטי הלכות ודקדוקיהן כו׳, וזהו ויהי קול השופר הולך וחזק, ופי׳ בזהר שם ענין הולך וחזק שהוא ע״ד כל הנחלים הולכים אל הים והיינו ים התלמוד והיינו ההמשכה שנמשך מתושב״כ לתושבע״פ ולכן עי״ז וחזק שכשנמשך בתשבע״פ נעשה חזק והוא והוא כמו עד״מ מה שמטיפת דכר נעשה ולד בבטן האם ה״ז שנעשה חזק הרבה יותר מכמו שהיה תחלה טיפה בעלמא שאין לה חיזוק כלל, מערך החיזוק שיש לולד, וגם אז כשנעשה ולד ניתן בו נשמה, כך עיקר התגלות רצה״ע שהוא נשמת כל אצי׳ וחיותם וכמ״ש בזהר ויחי דרמ״ה הנה גילוי

זה הוא דוקא ע״י תשבע״פ, וזהו״ע הולך וחזק מאד כי מלבד שנעשה חזק עד״מ מטפה אחת נעשה גוף שלם הרי עוד זאת שאז ניתן בו נשמה כו׳ וכך אורייתא מח״נ, אכן ע״י תושבע״פ שנמשך החכמה מהעלם לגילוי עי״ז נמשך ונתגלה ג״כ הרצה״ע שלמעלה מהחו״ב כו׳.

וזהו שארז״ל שמור זו משנה והוא כמ״ש בקשתי את שאהבה נפשי כו׳ אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי, כי ענין שאהבה נפשי הוא האהבה שנתעורר ע״י התבוננות בגדולת א״ס ב״ה שעי״ז תכלה ותכסוף הנפש לדבקה בו ית׳, אך כדי שיהי׳ קיום האהבה זו הוא ע״י שהבאתי אל בית אמי זו תושב״כ, וחדר הורתי זו תושבע״פ שהם בחי׳ כלים להכנס בתוכם גילוי אלקותו ית׳, משא״כ בביטול הכלים מסתלק האור כנודע ומבואר במ״א, וע״ז אמרו שמור זו משנה, שע״י התושבע״פ הוא שמירת אור האהבה בל תמוט ח״ו, וזהו״ע הולך וחזק, וזהו משה ידבר והאלקים יעננו בקול כו׳, משה ידבר הוא בחי׳ יחו״ע שלמעלה היש ולמטה אין וכולא קמי׳ כלא חשיב, אך להיות והאלקים שהוא בחי׳ יחו״ת ג״כ יעננו למטה ג״כ כפי שנמשך אליו בקולו של משה שיהי׳ למטה ג״כ הגילוי כמו למעלה זהו ע״י תושבע״פ שהוא בחי׳ מל׳ מקור דבי״ע כו׳ שעי״ז נמשך למטה ג״כ בחי׳ הביטול כו׳.

ולהבין בתוס׳ ביאור ענין מן המצר קראתי, שהו״ע ב׳ פיאות ב׳ שמות מ״צ פ״צ כו׳, שהם למעלה מי״ג ת״ד שמהם יניקת הי״ג ת״ד כו׳ תחלה יש להקדים מהו ענין השערות דרך כלל, דהנה יש ד׳ מדריגות, דצח״מ, והנה אנו רואים שההפרש בין הדומם והצומח אינו כ״כ גדול כמו ההפרש שבין הצומח לחי, שהצומח כמו האילן או החטה ג״כ מהותו הוא כמו דומם ממש, אלא שיש בו קצת חיות רוחני יותר מבדומם, שהוא צומח ועולה מן הארץ, אף שמהותו קרוב למהות הדומם, מ״מ החיות שבו אינו מצומצם כ״כ ויש בו עליה למקורו, ולכן גדל וצומח כלפי מעלה (ולכן המדות נק׳ צומח, והאותיות הם בחי׳ דומם, ועמ״ש מענין דצח״מ בביאור ע״פ חוקת התורה), אבל החי יש לו נפש החיונית שהגוף חי ממנה ומרגיש ומתנענע לרצונו ויש להם דמיון ואהבה וכעס וכמאמר ידע שור קונהו כו׳ וכתיב מלפני מבהמות הארץ, אין הדומם והצומח מערכו כלל, וכן המדבר שיש בו נפש השכלית והמדברת אין החי מערכו כלל, נמצא שהדומם והצומח אף על פי שזה למעלה מזה מכל מקום הם מערך אחד אבל החי וכ״ש המדבר אינו מערכם כלל, (וכמו השכל נק׳ חי והחכמה תחי׳ הרי המדות שנק׳ צומח אינם מערך השכל, ומדבר הוא מקור החכמה, ונודע דד׳ בחי׳ דצח״מ הם נגד ד׳ אותיות שם הוי׳, וידוע דבחי׳ ו״ה הם בערך אחד שהם בחי׳ זו״נ לכן דומם וצומח הם בערך אחד, משא״כ בחי׳ חי מדבר שהם מבחי׳ י״ה הם מערכה אחרת הגבה למעלה מבחי׳ ו״ה כנודע שי״ה נק׳ עלמא דאתכסיא הנסתרות להוי׳ אלקינו כו׳ ו״ה הם נגלות,

אך לפ"ז למה מדבר אינו מערך החי כנ"ל, אך כי מדבר שרשו מבחי' כתר נפש המשכלת מקור החכמה כו' וגם חי נגד עולם הבריאה והחיות נושאות ועל הכסא כמראה אדם בחי' אצי' והרי אין ערוך בריאה לאצי'). והנה ד' בחי' טנת"א הם ג"כ נגד ד' בחי' דצח"מ האותיות הם נק' בחי' דומם, והתגין הם על האותיות, והיינו כמו הצומח שעולה וצומח למעלה והתגין הם ג"כ צורות ורמיזות כמו האותיות כמו הצומח שהוא מערך הדומם וע"כ התגין אינן נפרדות מהאותיות לעולם בס"ת משא"כ הנקודות (ע' בע"ח שער טנת"א פ"ו ופ"י) הם אינם מערכם כלל שע"י הניקוד ישתנה פי' האותיות אם יקרא האות בניקוד קמץ עד"מ יהי' פי' התיבה כך ואם יקרא בחיריק יהיה משתנה הפירוש לענין אחר הרי הנקודות מהפכים האותיות ממהות למהות והם כמשל הבע"ח שהוא בעל תנועה ממקום למקום כרצונו, והטעמים זרקא כו' הם גבוהים מהנקודות כיתרון המדבר על החי ולכן הטעמים לא נתגלו בתושבע"פ, שאין בתושבע"פ שום ביאור ופי' על הטעמים שבתשב"כ (כי הטעמים גבוהים מאד כנ"ל דהחכמה נק' חי והחכמה תחי' ואורייתא מחכמה נפקת, ומבחי' זו נמשך בתשבע"פ, אבל הטעמים הם למעלה מהחכמה כו', ועמ"ש במ"א בפ' אמור ע"פ והניף אותם על לחם כו').

והנה המדבר כלול ג"כ מבחי' דצ"ח ובחי' הצומח שיש במדבר הם השערות כי הגוף הוא חי מתנענע ומרגיש, אבל השערות הם כמו דומם במהותן רק שמ"מ הם צומחים וכנ"ל שבחי' הצומח הוא כן ולכן אם יחתכו אותן לא יכאוב להגוף להיות שאינם בערך הגוף שהוא חי מדבר, והשערות הם רק בחי' צומח שאינו מערך חי כלל, אך לפי שקצת חיות ויניקה נמשך להם מהגוף להיות צומחים לכן כשיומשכו השערות נמשך הגוף אחריהם ויכאב לו. ועפי"ז יובן מה שמשלו בכתוב ענין המשכת אלקות בשם שערות כדכתיב ושער רישי' כעמר נקי, כי הנה אני הוי' לא שניתי כתיב שאין שינוי בא"ס ב"ה בין קודם ברה"ע ובין משנה"ע ואפילו יום שכולו ארוך כו' הכל נמשך ונתהווה ממחשבה א' ואינו נוגע לעצמותו ית', ואינו נתפס ומתלבש בהעולמות, ולכך המשכת ההארה להעולמות נמשל רק לבחי' שערות כמשל השערות באדם שאינן ממהות גופו כלל שהן רק בחי' צומח שבו שאינו בערך עצמות בחי' חי ומדבר וכמו"כ מקור כל ההתהוות שהן שמות ההוי' שלמעלה מי"ג מדה"ר נק' רק בחי' פיאות דא"א שהן לגבי בחי' א"א ועתיקא רק כמו ערך השערות לגבי עצם האדם כו' ובעודן כלולים במוח היו בבחי' התכללות ואח"כ כשנמשכים בבחי' שערות הם בחי' התחלקות כל נימא בפ"ע כדי להיות מקור להתהוות עולמות שכל א' בחי' בפ"ע. ומעתה יובן ג"כ ענין שבחי' פיאות אלו הם למעלה מי"ג ת"ד והן מקור ושורש להן, והענין כמבואר במ"א ע"פ הנותן שלג כצמר שלג היינו כמ"ש לבושי' כתלג חיוור שהוא בחי' י"ג ת"ד נק' בשם שלג שהוא בחי' צמצום המים שנקרשים להיות שלג, וכך י"ג ת"ד הם בחי' מקורות להיות התהוות החו"ב אבא יונק ממזל

השמיני כו׳ והן הן בחי׳ הצמצומים מבחי׳ עתיק שהוא א״ס דלאו מכל מדות כו׳, ע״י י״ג ת״ד בבחי׳ צמצומים ושערות ולכן נק׳ שלג, והנה אעפ״י שהם בחי׳ שערות, אעפ״כ נק׳ בשם לבושים כמשל הלבוש שהוא נפרד מעצמות האדם שברצותו פושטו משא״כ השערות הם יונקים מעצמיות האדם וכשיומשך השערה יכאב לו לפי שיש לה יניקה וחיות מן המוחין כו׳, וגם הנה השערות יש להם עוד מעלה יתירה שהן עכ״פ בחי׳ צומח אבל הלבוש הוא בחי׳ דומם שאינו מתגדל וצומח כמו השערות כו׳, וזהו יתרון מעלת ומדריגות דא״א על בחי׳ י״ג ת״ד, לפי שהפיאות הם שערות הראש וגלגלתא שבו מלובש חסד דעתיק וההמשכות ממנו נק׳ ושער רישי׳ כעמר נקא שנמשלו לשערות שהם יותר גבוהים מבחי׳ לבושים וגם צמר אותיות מצר הוא בחי׳ מן המצר קראתי כו׳, אכן גבורה דעתיק המתלבשת במו״ס להיות י״ג ת״ד נק׳ לבושי׳ כתלג חיוור שהלבוש הוא בחי׳ דומם, ולמטה מבחינת שערות כו׳, וזהו אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו שיומתקו ויתלבנו ע״י לבושי׳ כתלג חיוור י״ג מדה״ר דכתיב נושא עון כו׳, אך אם יאדימו כתולע נצרך להיות הטהרה ממקום עליון יותר דהיינו מבחי׳ כצמר ושער רישי׳ כעמר נקא (ע׳ בזהר וארא דכ״ז ע״ב ובתרומה קל״ה א׳ ובפ׳ תזריע מ״ט א׳ ובפ׳ אחרי ס״ז א׳ ובפ׳ פנחס דרע״ו ע״א ודרצ״ה ע״ב וע׳ בלק״ת בישעי׳ שם ובפ׳ קדושים) וכענין וימינך פשוטה לקבל שבים חתר לו חתירה מתחת כסה״כ והיינו ע״י תשובה מעומקא דליבא שהוא בחי׳ מן המצר קראתי כו׳ שצר לו מאד ונגעה עד הנפש ענין ריחוקו מה׳, ומואס בחייו כו׳, ועמ״ש מזה ע״פ האזינו השמים (אך להבין איך שייך לומר שי״ג ת״ד נק׳ לבושים לבד והלא הן נק׳ ת״ד שהוא בחי׳ שערות, וי״ל עפמ״ש בס׳ מבוא שערים ש״ג ח״ב פ״ב כי בעתיק עצמו אין בו שערות, כי אין בו מבירורי המלכים שמזה בחי׳ שערות, ומ״ש ועת״י יתיב כו׳ ושער רישי׳ כו׳, היינו לפי שע״י מתלבש בא״א ולכן הרי השערות דא״א נחשבים כאלו הוא שער רישי׳ דעתיק עצמו עכ״ד. ועפי״ז יש לתרץ דדוקא בשער רישי׳ דא״א נחשב כאלו הוא שער רישי׳ דעתיק עצמו, לפי ששם מלובש חסד דעתיק, אבל י״ג ת״ד דא״א שנמשכים ממו״ס שבו מלובש גבורה דעתיק אעפ״י שלגבי מו״ס נק׳ הי״ג ת״ד בחי׳ שערות ממש, אבל לגבי עתיקא נק׳ רק בחי׳ לבושים שהוא בחי׳ דומם ולא בחי׳ צומח כו׳ כי חסד דעתיק הוא בחי׳ גילוי יותר גדול מבחי׳ עתיק ולכן הוא בחי׳ כתר שבכתר, אבל מו״ס הוא חכמה שבכתר ויש קרום מפסיק ביניהם והוא בחי׳ רקיע המבדיל בין מים למים כמ״ש בע״ח שער א״א פ״ז) וע׳ באדרא דקל״א ע״ב ואילין דרישא לא קשיין אלא שעיעין כו׳, והיינו לפי שהן מבחי׳ כתר של א״א שנתלבש בו החסד דעתיק, משא״כ שערות דדיקנא כו׳, וזהו הנותן שלג כצמר כלומר שהוא דבר חידוש שהוא הוא הנותן הארה בשלג בחי׳ י״ג ת״ד כמו צמר ממש להיות גם בי״ג ת״ד הארה עצמית מבחי׳ צמר דהיינו מבחי׳ ושער רישי׳, והיינו מה שי״ג ת״ד יונקים ומקבלים מב׳ פיאות הראש שהם ב״פ מצפ״ץ ב״פ הוי׳ שלפני היג״מ אל רחום וחנון כו׳. וענין שנק׳ הפיאות מצפ״ץ שהוא הוי׳

בא"ת ב"ש ובפסוק גו' ע"ז ב' הויות ממש והענין הוא כי הנה ידוע דאותיות שם הוי' הם י' צמצום ה' התפשטות ו' המשכה כו' שזהו סדר השתלשלות מעילה לעילה שכדי להיות המשכה והתהוות צ"ל תחלה בחי' י' שהוא צמצום ואח"כ התפשטות והמשכה כו' אך מ"מ גילוי אותיות שם הוי' זהו כשנמשך התהוות ממדריגה למדריגה שהיא בערכה קצת כמו מן החכמה למדות דאצילות, אבל כשנמשך ההמשכה וההתהוות ממהות למהות שאינו בערכה כלל, אזי צריך שיתחלפו האותיות באותיות אחרים שיש בהם קצת רמיזה על אותיות ההמשכה עצמן שזהו ענין התחלפות אותיות דא"ת ב"ש, ולכן ב' הפיאות נק' מ"צ פ"ץ כי להיות המשכה זו מבחי' גלגלתא שיהי' מקור לאצי' אין ההמשכה זו בדרך השתלשלות לכן שם הוי' של התהוות זו נמשך ע"י חילופי אותיות וזהו שם מצפ"ץ היו"ד נתחלף על מ"ם ורומז לד' מוחין כמ"ש בע"ח שם פ"ח וע' בתניא ח"ב פי"ב פי' וענין חילופי אותיות למעלה מהו ומה שבפסוק נזכרים בשם הויות ממש, היינו כשהי"ג ת"ד מקבלים מהם אז אצלם יקרא המשכה זו בחי' שם הוי' ממש, וכמו בענין אבא יונק ממזלא שכשנמשך האור בחכמה נק' שם הוי' וכמ"ש הוי' בחכמה אבל סדר ההמשכה לחכמה מבחי' ח"ס אינו נק' רק ע"י שערות כו' (ויש לבאר ענין זה עפ"י שני דרכים הא' שמצינו דוגמא לזה בזהר פ' בלק דקפ"ז ע"א ע"פ המלאך הגואל דמפרש על בחי' מל' דאצילות כד איהי שליח מגו או"א איקרי מלאך והיינו בהיותה עדיין באצילות וכיון דשארי על דוכתא על תרין כרובין דהיינו בבי"ע הוי' שמו נמצא מה שבירידתה בבי"ע נק' שם הוי' הנה לגבי או"א דאצילות אינו נק' אלא מלאך שהוא שליח, ועד"ז איתא במ"ח בפי' הוי' הוא האלקים הוי' ז"א בעלותו לגבי עתיקא באלקים יחשב, וכמ"ש במ"א, וכך י"ל כאן אע"ג דלגבי גלגלתא נק' המשכת הפיאות רק בשם מצפ"ץ מ"מ לגבי י"ג ת"ד נק' בשם הויות ממש, והדרך השני י"ל ע"ד שנתבאר במ"א (ע' בפ' אחרי בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר) בפי' לבושיה כתלג חיוור שכמו שלג תחלת הוויתו ממים ואח"כ חוזר ונפשר ונמס והי' למים רק בין מים למים היה נקרש, וכך הר"ע חכמה בראש חכמה בסוף אלא שבנתיים להיות ההמשכה מחכמה בראש לחכמה בסוף הוא ע"י צמצומים ומשל ונק' שלג, אבל אח"כ נעשה חכמה בסוף ממש, כמו ע"ד החכמה בראש ולא בחי' שלג ומשל כו' ע"ש, וכך י"ל כאן אע"ג שלהיות ההמשכה מגלגלתא הוא ע"י שנתחלפו האותיות ע"י מצפ"ץ מ"מ אח"כ מתגלים אותיות הוי' ממש, כמו עד"מ שנפשר השלג והי' למים כו', ועפי"ז י"ל פי' מן המצר קראתי י"ה אשר מצר הם בחי' הפיאות ומשם קראתי להיות נמשך ומתגלה בחי' אותיות י"ה מתוך ההעלם שנתעלמו תוך אותיות דמ"צ פ"ץ וזהו ג"כ מ"צ דמצר כו'.

והנה מבואר בע"ח שם דשרש זו"נ הוא מב' פיאות הנ"ל דא"א ושם הם בחי' שני המאורות הגדולים, ועפי"ז יובן ענין תקיעת שופר בר"ה כדי שתמליכוני עליכם ובמה בשופר כי השופר תוקעים בו בצדו הצר והקול

יוצא במקום הרחב והוא בחי' מן המצר קראתי כו' הרי ע"י ממשיכים מב' הפיאות דא"א אשר הם שרש ז"א ונוק', לכן ע"ז הוא בנין הנוק' ע"י שממשיכים לה משרשה ומקורה ששם היא ג"כ כמו ז"א בבחי' שני המאורות הגדולים כו', בשגם שעיקר הב' פיאות גם שניהם הם מבחי' מל' דגלגלתא כנ"ל שמל' נק' פיאה כו' לכן ע"ז הוא בנין המל' דאצי'. והנה ארז"ל אלו דברים שאין להם שיעור הפאה כו' אין להם שיעור למעלה וכדאיתא בנדרים ד"ו ע"ב מנין שאם רוצה לעשות כל שדהו פאה עושה כו', והיינו שיכולים להמשיך תוס' אור לאין קץ בבחי' מל', ועמ"ש בפ' וארא בביאור ע"פ לכן אמור לבנ"י בענין שהמל' נק' ארץ הצבי שבזאת משונה המל' מכל הספי' כו', וזהו ג"כ ענין תשבע"פ כו' ע"ש, וזהו שכמו"כ ת"ת הוא מהדברים שאין להם שיעור, והיינו שהתורה ניתנה בקול שופר כו' הוא בחי' פיאה בחי' מן המצר כו' ענני במרחב כו' והנה באדר"ז דרצ"ג סע"א נזכר ענין ומחץ פאתי מואב, והענין כי מואב הוא חכמה דקליפה כמ"ש במ"א ע"פ ע"כ יאמרו המושלים כו' אכלה ער מואב כו' ע"ש, ופאת מואב הן המשכות חכ' דקליפה וע"ד המבואר במ"א בענין טמאו כל השמנים שבהיכל כו' ועל ידי התגלות הקדושה ע"ז ומחץ פאתי כו' וכמש"ש בענין אכלה ער מואב כו', וע' בס' ע"ה שער ששה עשר פמ"ז ובשם המגיד נ"ע איתא ע"פ ומחץ פאתי מואב (בס' אור תורה ובלק"א) וז"ל, הנה הפאה הוא התקשרות שערין קשישין עם שערין רכיכין (ר"ל שמקשרים ההמשכה מבחי' שער רישי' כעמר נקי שהם בחי' שערין רכיכין ששרשן מחסד דעתיק אל בחי' י"ג ת"ד שהם בחי' שערין קשישין ששרשם מגבורה דעתיק כו') וע"כ נמשך מזה לזה בהדרגה כי נודע שאלולי ההדרגה בכל המדריגות אז לא יוכל המקבל לקבל, וזהו מ"ש כאן לע"ל כשיזדככו העולמות ויוכלו לקבל רוב שפע, ואז לא יהי' צריך להדרגה אז ומחץ לשון יחץ שהוא לשון חלוקה ובקיעה (כדפרש"י ע"פ וחציו ימחץ בפ' בלק) פאת מואב דהיינו שיבקע המדרגת ההמשכה היוצאת מאב ומצומצמת השפע כו' ויומשך בלתי הדרגה עכ"ל. ונראה ביאור הדברים עפמ"ש למעלה כי הפאות הם בחי' שמות מצפ"ץ שאין מתגלה שם הוי' ממש רק ע"י העלם האותיות בא"ת ב"ש כו', וזהו כדי שיוכלו לקבל, וכמו שנצרך להלביש השכלה עמוקה במשל וחידה וע"י יבין אח"כ התלמיד אפס קצהו מהנמשל כו' אך לע"ל כתיב ולא יכנף עוד שא"צ ללבושים כו' וזהו"ע הבקיעה דהפאות כו', שיומשך ויתגלה שם הוי' דחיוורתא שלא ע"י העלם ולבוש דמ"צ פ"ץ כנ"ל וע"י ששם יהי' הגילוי בלי לבוש כך יהי' הגילוי למטה בבי"ע כו', וגם הנה מצות פאה הוא בצומח היינו בתבואה ואילן וכן פיאות הראש הוא בשערות שהן בחי' צומח שבמדבר כדלעיל, והנה בחי' צומח שבמדבר הוא בחי' שאינו בערך מעצמותו כנ"ל, וכן עד"ז למעלה שהגילוי בחי' פיאות בחי' שערות זהו בחי' שאין ערך לעצמות עתיקא ממש, אבל לע"ל יהי' הגילוי מפנימית עתיק ממש כנודע, וזהו"ע ומחץ פאתי כו' (ועמ"ש ע"פ ועמדו רגליו כו' ונבקע הר הזתים כו') ואפשר זהו"ע והי' ביום ההוא יתקע בשו"ג, דמבואר הקושיא בזהר ואתחנן דרס"ו ב' מה לן בי' אי הוא רב או

זעיר כו', ותירץ שההמשכה הוא מבחי' עליונה יותר, וע' בהרמ"ז * ח"א דר"י ע"א, וח"ב דמ"ו ע"ב ח"ג ד"ו ע"ב, ומבו"ל שע"י השופר ממשיכים מבחי' ב' פאות שזהו"ע מן המצר כו' ולע"ל יהי' בחי' בקיעות ההעלם של הפיאות כנ"ל, והיינו ע"י שיומשך הגילוי מבחי' העליונה יותר משרש המשכת הפיאות שהן בחי' מל' דגלגלתא כו' שהוא בחי' האחרונה, אבל לע"ל יומשך גילוי בחי' העליונה יותר כו', וזהו עצמו ענין יתקע בשו"ג כו' ועי"ז ובאו כו' והשתחוו כו' וכמ"ש במ"א).

יש ד' בחי' דצח"מ, וריחוק מדריגות הדומם מן הצומח אינו כ"כ כמו ריחוק הצומח מן החי כי דומם צומח שרשן ו"ה וחי ומדבר שרשן י"ה, וד' בחי' אלו זהו ענין טנת"א לכן תגין ואותיות אינן נפרדים זמ"ז בס"ת כמו דומם וצומח משא"כ נקודות וטעמים כו'. והנה המדבר כלול ג"כ מד' בחי' דצח"מ, והשערות הן צומח שבו ואינן נוגעין לעצמיות בחי' חי מדבר שבו ולכן נמשל למעלה ההמשכה בשם שער רישי' כי לא שניתי כו', אך זהו"ע שער רישי' שנמשכים מחסד דעתיק אבל י"ג ת"ד שנמשכים מגבורה דעתיק נק' לבושי' הלבוש הוא בחי' דומם ולמטה מהשערות, ולכן צ"ל שהי"ג ת"ד יקבלו מהפיאות כו' וענין שנק' הפיאות מצפ"ץ כי לפי שהמשכה זו היא ממקום עליון מאד לכך צ"ל המשכת ההוי' ע"י חילופי אתוון כו', אך לגבי ת"ד נק' שמות הוי' ממש והן בחי' שני המאורות הגדולים, ולכן ע"י השופר שממשיך מבחי' אלו הוא בנין המל' בר"ה והמגיד פי' מ"ש ומחץ פאתי שלע"ל יבקע בחי' הדרגת המשכה זו והיינו ע"ד אז יבקע כשחר אורך והיינו שלא יצטרך להיות העלם האותיות בא"ת ב"ש ולא יכנף כו' וזהו ענין שופר גדול כו'.

רבות שמות פרשה ה' קכ"ג א' וכל העם רואים את הקולות א"ר יוחנן הקול אין כתב כאן אלא הקולות הקול היה יוצא ונחלק לשבעים קולות לשבעים לשון כו', פ' פקודי פנ"א קס"ג ד', ולפיד אש זו תורה שנאמר וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים כו'.

נשא פי"ב דרמ"ח א' כשבא הקב"ה ליתן התורה עשה פומבי גדולה כמ"ש וכל העם רואים את הקולות כו' נתן להם את הברכות תחלה כדי שלא תשלוט בהם עין רעה כו'.

שה"ש רבה י"ח א' בפסוק יונתי בחגוי, ומראך נאוה שנאמר וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק.

בהרמ"ז: בכת"י ב': בזהר.

ת"ז תקון כ"ב סב"ב סג"א. תקון למד עז"ב תקון ל"ח פב"א תי"ח תקון יו"ד קמו"א.

עמה"מ שער דיקנא פכ"ב סח"א שעל ערב רב נאמר וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק. שער אר"א פמ"א ע"ז ג' וכל העם רואים את הקולות שהיו רואים אותיות של אור כו'. שער רישא דז"א פ"ב דקכ"ב ד' הביא ב' ת"י כו'. זולתי קול אימא עילאה שממנו יוצא הקול לז"א בסוד ז' קולות של מ"ת כו'.

זח"א בראשית נב"ב ומתנהרין באספקלריא דנהרא דכתיב וכל העם רואים את הקולות כו'. עמוד קנ"ד ועל אינון ז' הבלים אמר וכל העם רואים את הקולות וע' מענין ז' הבלין בזח"ג תזריע מ"ז ב'. זח"ב תרומה קמו"א והוו חמאן עיינין בעיינין זיו יקרא דיליה הה"ד וכל העם רואים כו'. פ' תשא קצ"ד א'. מ"ש בבראשית נב"ב. ח"ג נשא קכה"ב ברע"מ שעל ערב רב נאמר וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק. פנחס דרכ"ט סע"א וע"ב וכל העם רואים את הקולות קלין דחיזון דהוו שאגין. ואת הלפידים דהוו נפקין בדבור דחיזון. פר"א ס"פ מ"א ריה"ו אומר מדבר אדם עם חבירו הוא נראה וקולו לא נראה וישראל שמעו את קולו של הקב"ה וראו את הקול יוצא מפי הגבורה וברקים ורעמים שנאמר וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים עכ"ל.

ומשה ניגש* אל הערפל אשר שם האלקים יתרו כ' י"ח. (ופי' ערפל עב הענן בספר עמה"מ שער עולם הבריאה פי"ג כתב ועולם היצירה לגבי בריאה נק' חושך עצמיי ועולם העשי' ערפל וזהו ומשה נגש אל הערפל שהוא עוה"ז אשר שם אלקים פי' שעולם העשי' נעשה בסוד אלקים עכ"ל ולמדנו מדבריו דערפל הוא חושך יותר מחושך סתם וכמ"ש לעיל דהוא עב הענן, וכ"מ ממ"ש בפ' דברים סי' ד' י"א חשך ענן וערפל. אך מ"ש דהוא עולם העשי' וא"כ החשך העב שלו הוא לגריעותא לא משמע כן ממ"ש במלכים א' סי' ח' י"ב ה' אמר לשכן בערפל. וברבות ר"פ תרומה איתא כי כל בשמים ובארץ אתה מוצא שכל מה שברא הקב"ה למעלן ברא למטן, למעלה זבול וערפל שנאמר וראה מזבול קדשיך בישעי' סי' ס"ג ט"ו. ערפל שנאמר ומשה נגש אל הערפל וכתיב הבעד ערפל ישפוט באיוב סי' כ"ב י"ד.

---

* ומשה ניגש: מאמר זה נדפס בקונטרס בפ"ע, ברוקלין תשכ"ה, עם הערות מכ"ק אדמו"ר שליט"א, הבאות לקמן בשולי הגליון. וכאן נדפס עפ"י בוך באב' 41 — שבכת"י זה ניתוספו כמה הגהות וקיצורים.

למטן אז אמר שלמה ה' אמר לשכון בערפל וכתיב בנה בניתי בית זבול לך עכ"ל. ובגמ' פ"ב דחגיגה די"ב סע"ב ערבות שבו צדק ומשפט כו' וכסה"כ מלך א"ל חי רם ונשא שוכן עליהם בערבות שנאמר סולו לרוכב בערבות כו' וחשך ענן וערפל מקיפין אותו שנאמר ישת חשך סתרו סביבותיו סוכתו חשכת מים עבי שחקים ומי איכא חשיכא קמי' שמיא והא כתיב הוא גלי עמיקתא כו' ונהורא עמי' שרא ל"ק הא בבתי גוואי הא בבתי בראי ופירש"י בבתי גוואי נהורא עמי' שרא, והנה ערבות פי' בזהר תרומה קס"ה א' דהוא חסד דז"א ועי' במא"א אות ע' סעי' נ"ח שמל' ג"כ שהוא כללות ג"ר. והנה מה שחשך ענן וערפל מקיפים אותו לכאורה היינו ג"ר כי כן כתר נק' ישת חשך סתרו כידוע ומ"ש דזהו בבתי בראי היינו כי כתרא עילאה אוכמא הוא לגבי אא"ס ובבתי גוואי י"ל היינו פנימי' הכתר בחי' עתיק וכמ"ש במ"א בענין המולך * מהודו ועד כוש, ובמא"א שם סעי' נ"ט כ' ערפל ת"ת וסימן ומשה נגש אל הערפל וזהו בערפלי טוהר כו' עכ"ל. ולפמ"ש דהוא בכתר י"ל שהוא ת"ת שבכתר כענין מ"ש הרמ"ז בפ' תרומה שם גבי לרוכב בערבות. והיאיר נתיב הביא מ"ש בת"ז תיקון למ"ד ומסיטרא דימינא אתקריאת עננא ומסט' דשמאלא ערפל הה"ד ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים עכ"ל. והמפרש בת"ז שם הביא בשם תי"ח דענן וערפל הם או"א, לפי"ז א"ש דג' בחי' חשך ענן וערפל הם כסדרן כתר הנק' חשך וחו"ב הנק' ענן וערפל. ולפי"ז פי' ומשה נגש היינו ת"ת נגש אל הערפל הוא עלייתו בבינה אשר שם האלקים היינו כי התגלות עתיק הוא בבינה ולכן בינה הוא הוי' בניקוד אלקים וכמ"ש במ"א ע"פ אד' * הוי' יצמיח צדקה ותהלה יעוי"ש והוא ע"ד עליית הז"א ביוהכ"פ ע"י אימא עילאה כו' ומ"ש שהוא מסט' דשמאלא היינו ע"ד אני בינה לי גבורה שמקבלת מגבורה דעתיק שבמו"ס כו'.

קיצור מהגה"ה. ענין ערפל היינו בינה ולכן חשך ענן וערפל שהם כח"ב מקיפי' לרקיע השביעי הנק' ערבות שהוא חו"ג דז"א ומשה הוא תפארת ולכן הוא נגש לבחי' בינה אשר שם התגלות עתיק וע' מענין עליית ז"א בבינה בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י בענין הקדוש הראשון).

ב) **ויש** להבין מפני מה מייחד הבחי' הזאת למשה דייקא הלא אז הי' התגלות אלקות גדולה על כל ישראל וגם מהו שנז' כאן שם אלקים הלא בה"ס נתגלה כזקן מלא רחמים. אך תחילה צ"ל מהו ענין מ"ת הלא האבות קיימו כל התורה קודם שנתנה (ועמ"ש מזה בד"ה וקבל היהודים. והנה מעלת אברהם היתה גדולה מאד כו' לכך נתנה התורה רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שהן הן בחי' רו"ש וכ"כ בד"ה וכל העם רואים את הקולות והוא שטה א' שאברהם זכה לבחי' רו"ש מצד שורש נשמתו וכל אדם יוכל להגיע לבחי' רו"ש ע"י התורה ועמ"ש מזה בד"ה זאת חקת התורה, שטה ב' מ"ש

בענין המולך: ראה לקו"ת שה"ש (ו, ב).
ע"פ אד': ראה לקו"ת דברים (נג, ב).

בד״ה משה ידבר שהמשכות אברהם הי׳ בעולמות עליונים וכדי להיות המשכות אא״ס גם למטה זהו ע״י מ״ת וכ״כ בד״ה לך לך מארצך, ויש שטה ג׳ ע״ד וארא אל אברהם באל שדי כו׳ אכן ושמי הוי׳ לא נודעתי להם כי זה נמשך רק ע״י התומ״צ ועמ״ש מזה בת״א בפ׳ וארא בד״ה וידבר אלקים אל משה כו׳ וארא כו׳ שהאבות המשיכו מבחי׳ חג״ת היינו שם הוי׳ כשמלובש באלקים שמש בתוך המגן כו׳ אכן ושמי הוי׳ היינו שמש הוי׳ בחי׳ אא״ס המלובש בחכמה שנק׳ אמת להיות גילוי כמו דכולא קמי׳ כלא חשיב ממש מוציא חמה מנרתקה זהו הנמשך ע״י התורה שה״ע ואמת הוי׳ לעולם ולכן פירש״י ע״פ ושמי הוי׳ לא נודעתי לא ניכרתי להם באמיתות שלי כו׳) אך הנה ארז״ל בענין בריאת העולם בראשית ברא בשביל ישראל שנק׳ ראשית וזהו ענין מחה״ק סו״מ במח״ת. אך להבין מהו בשביל היינו כי השי״ת הוא א״ס בלי גבול ותכלית בודאי הי׳ יכול לברוא כמה דברים אחרים שלא הי׳ צריך להשתלשלות כ״כ מעילה לעלול ולא יהי׳ האדם אך מפני שרצונו הפשוט הי׳ שיהי׳ האדם ברמ״ח אברים ושס״ה גידים כמנין תרי״ג הוצרך להשתלשלות כמו שהוא עתה (וע׳ מזה באגה״ק סי׳ ז׳ ד״ה אשרינו מה טוב חלקינו וז״ל אני מלא כו׳ קדוש ומובדל כו׳ לא הי׳ יכולים לקבל כו׳ רק התפשטות החיות כו׳ כמו הארה מאירה משמו ית׳ כו׳ והנה הארה זו כו׳ היא נחלקת ד״כ למספר תרי״ג כנגד תרי״ג מצות כו׳ להאיר לנשמת האדם הכלולה מרמ״ח אברים ושס״ה גידים אשר בעבורה הוא עיקר תכלית ירידת* הארה זו למטה לכל הנבראים והיצורים והנעשים שתכלית כולן הוא האדם עכ״ל. ונלע״ד דמ״ש היא נחלקת היינו בז״א דאצי׳ הנק׳ אדם שכלול מתרי״ג בחי׳ היינו תרי״ג מצות וזהו הארה המאיר מא״ס ב״ה להיות מקור לבי״ע ונק׳ הקב״ה שהוא בחי׳ קדוש בזו״ן שנמשך מבחי׳ קדש העליון וזהו ענין שיעור קומה בחי׳ א״ס וכמ״ש מזה בד״ה צאינה וראינה, וז״ש בדא״ר קכ״ט א׳ ההוא ארחא אתפרש לתרי״ג ארחין כו׳ והארה זו נמשך משמו ית׳ היינו מבחי׳ כתר שהוא מל׳ דא״ס בחי׳ שמו כו׳ ושם הוא בבחי׳ א״ס ונק׳ כי לא אדם הוא כמ״ש בביאור דזכור ושמור ולמטה נחלקת לתרי״ג בחי׳ ונק׳ אדם כנ״ל, ועמ״ש בביאור ע״פ והי׳ מספר בנ״י כו׳ אשר לא יספר שלמטה בזו״נ הוא בחי׳ מספר משא״כ למעלה הוא בחי׳ ולתבונתו אין מספר, נמצא מה שנמשך ההארה להיות בבחי׳ מספר הוא נק׳ מספר בנ״י שהוא בשביל בריאת האדם, וע׳ בזהר ר״פ ויגש דר״ה ע״ב גבי הה״ד אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי דאיהו קיומא דעלמא ונת׳ שם הענין שכדי שיהי׳ התקשרות והמשכת אצי׳ בבי״ע זהו ע״י האדם והוא ע״י התורה וכמ״ש הרמ״ז שם בראתי בגי׳ תרי״ג מלגאו איהו שם מ״ה זהו בחי׳ אדם ועמ״ש ע״פ המאמר פ׳ תזריע דמ״ח ע״ב גבי ואיש כי ימרט מענין בחי׳ אדם), והנה באדם יש כמה בחי׳ דבור ומחשבה מדות ושכל ורצון וכל דבר שלמטה במדריגה לוקח חיות משלמעלה ממנו עד״מ הדבור בלא מח׳ הוא מת ואין לו שום חיות והשכל מקבל

[ירידת: באגה״ק נוסף תי׳: והמשכת — הערת המו״ל].

מהמשכיל היינו כח ומקור השכל הגלוי והמשכיל מקבל מהרצון (וכמ"ש במ"א עפ"י מאמר ר"פ שמות ד"ג תשורי * מראש אמנה, שהרי אנו רואים שכאשר יש לאדם רצון לעסוק ולהתייגע בעיון באיזה חכמה אזי יפעול בכלי מוח החכמה וישכיל החכ' ואם אין לו רצון וחשק לעיין ולהתייגע בחכמות ומושכלות אעפ"י שהוא חכם בעצם לא ישכיל כ"כ אא"כ תלוי אור כח השכל ג"כ בהרצון דוקא שכפי הרצון כך יומשך כח השכל לאורך ורוחב ולכן ארז"ל ע"פ כ"א בתורת ה' חפצו שאין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ כי המשכת השכל תלוי לפי הרצון שהרצון הוא למעלה גם מכח השכל והוא המחבר וממשיך מעצמות הנפש לכל כחות הנפש ולמעלה הרצון הוא כתר שכולל בעצמו ע"ס והם ע"ס שברצון והם מקוריי' לע"ס דאצי' כי הכתר הוא המחבר המאציל א"ס ב"ה עם ע"ס דאצילות ועכ"פ מזה יובן מש"כ שהמשכיל מקבל מהרצון), וענין הרצון הוא בחי' רצון פשוט היינו אע"פ שאין השכל מחייב לעשות מ"מ הוא רוצה כך והוא בחי' עם קשה עורף דהיינו הרצון לה' למעלה מהשכל, וענין בחי' זו הוא ע"ד משארז"ל אצל רע"ק שתוק כך עלה במחשבה (כמ"ש במ"א בד"ה ענין ק"ש * שאע"פ שבודאי יש טעם בדבר אך הטעם ההוא נעלם מאד ולא ניתן להשגת המלאכים ולכן אמר להם שתוק כו' עכ"ל ואין הפי' שהטעם ההוא הוא ע"ד טעם שכלי ממש כי הרצון הוא למעלה גם מבחי' משכיל כנ"ל כי הרי כח השכל הנק' משכיל הוא מקור ושורש לשכל הגלוי ומאחר שענין רע"ק וכי זו תורה כו' הוא היפך השכל א"כ גם בכח השכל אין טעם לזה אלא שטעם זה הוא ענין שאינו מושג כלל בשכל הגלוי ולא בכח השכל ההוא אלא הוא ענין שכל מופלא וכמו שאין בכח השכל שבאדם להשיג מהות הרוחני' כי זה אינו מושג אלא בכח השכל הרוחני לא בכח השכל שבמוחו שאין בכחו כלל להשיג זה, כך עד"ז הוא ענין שתוק כך עלה שהטעם הוא בבחי' שלמעלה לגמרי גם מכח השכל של הנבראים, ועד"ז ג"כ ענין בחי' קשה עורף דלשבח קאמר הוא ההתקשרות לה' שלמעלה גם מכח השכל וזהו ענין הרצון שלמעלה מהשכל דהיינו למעלה גם מכח השכל) וזה הבחי' יש אפי' בקל שבקלים אך שהוא בגלות ועז"נ אני ישנה ולבי ער, פי' אני ישנה היינו שאין מאיר בחי' זו בכחות הנפש שכל ומדות מחדו"מ אבל עכ"ז ולבי ער היינו בחי' הרצון הנ"ל רעו"ד כי לבי היינו בחי' רצון (ולמעלה בכנ"י י"ל אני ישנה היינו הסתלקות הט"ס ממנה שירדו לבי"ע, ולבי ער כתר דנוק' ששרשו מאד נעלה ממל' שבכתר ומרדל"א והוא הרצון שלמעלה מכח השכל שבאדם כנ"ל) וצריך להתעורר גילוי המדה הזאת ע"י בחי' מבטשין לי' (עמ"ש עפ"י המאמר פ' קרח קע"ח ב' תו הוא * אלמלא דינא כו') וזהו ענין קול דודי דופק בדפיקו בגלותא פתחי לי בדפיקו דיליה (במ"א נת' דקול דודי דופק היינו קול תורה) וזה נק' בחי'

במ"א . . תשורי: ביאוה"ז ר"פ שמות (לו, ד).
בד"ה ענין ק"ש: לקו"ת פ' ואתחנן.
עמ"ש . . תו הוא: בביאוה"ז קרח (צה, ג).

יחידה לשון אחדות שמחמת אחדות שרשו עם אבינו שבשמים א״ס ב״ה אין רוצה לצאת ולהפרד ממנו ובודאי זה למעלה מהשכל שבשכל יש ישוב הדעת אם לעשות כך או כך ואין לומר שמחמת שכלו הרחב משיג אלהות הגדולה ואוהב אותו כ״כ עד שמוסר נפשו בעד אלהותו ית׳ זה אינו שהרי מה שהוא משיג בשכלו באלהות היינו שהוא ית׳ טוב לכל ומחיה כל העולמות עליונים ותחתונים וכיון שאין רוצה ליקח לעצמו כלום מהחיות כ״א אדרבה למס״נ א״כ זה אינו יכול להיות נמשך מחמת השכל שמשיג שהוא מחי׳ ואין שום שכל מחייב דבר הנ״ל בפועל אלא בודאי שזו מבחי׳ שלמעלה מהשכל שיש בנה״א.

(קיצור. מהו ומשה נגש ומהו שם אלקים ומהו ענין מ״ת. ובהג״ה שיש בזה ב׳ שיטות, בראשית בשביל ישראל שיהי׳ בחי׳ אדם, ובהג״ה שזהו התהוות ז״א שיעור קומה ע״ס רמ״ח אברים ושס״ה גידים, ואדם עליה בראתי, ובאדם יש דו״מ מדות שכל ורצון הרצון למעלה מהמשכיל, והג״ה ע״ז והוא ע״ד שתוק כך, ומזה נמשך מס״נ, שהוא למעלה מהשכל, וגם מהמשכיל, יחידה אני ישנה ולבי ער).

ג) **ונראה** לומר דהרצון הוא מה שנמשך בבחי׳ אדם מבחי׳ כי לא אדם הוא כי אדם מדבר עיקרו מבחי׳ חכמה כי דצח״מ הם נגד ד׳ אותיות שם הוי׳ ובחי׳ הרצון הוא קש״י בחי׳ כתר שלמעלה מבחי׳ חכמה ואדם וכמ״ש ג״כ בביאור דצאינה וראינה שבחי׳ מצחא נק׳ אשר לא ישב אדם שם ובו וע״י הוא התקשרות בחי׳ אדם להיות אדמה לעליון להתקשר בא״ס ב״ה ממש וזהו עיקר ענין מ״ת להמשיך בבחי׳ התורה שנק׳ אדם מא״ס ב״ה ממש כנז׳ בד״ה זכור ושמור והיינו דוקא ע״י התעוררות רצון הנ״ל וכמ״ש ע״פ יונתי גבי קומי לך רעייתי וזהו וייצר הוי׳ אלקים את האדם שנאמר וייצר בשני יודין אשר יוד הא׳ רומז לבחי׳ חכמה ועוד יוד רומז לבחי׳ שלמעלה מהחכמה הוא רצה״ע הנ״ל כמובן ממ״ש על וייצר* באד״ר קל״ח ב׳) והנה כדי להיות בחי׳ אדם הוא ע״י צמצומים רבים שנמשך החיות רק מבחי׳ דבור העליון, והוא כמו עד״מ למטה באדם שבפני עצמו א״צ שום דבור אך כשרוצה להסביר דבר לאיש אחר צריך לצמצם ממחשבה לקול ואעפ״י שבקול יש ג״כ אותיות מ״מ קול פשוט אינו מובן עד שהוצרך להתפשט מהקול לה׳ מוצאות ומה׳ מוצאות לכ״ב אותיות ואח״כ ע״י צירופי אותיות אחד עם אחד הם נעשים תיבות ומבין זולתו את הדבר משא״כ המח׳ אינו מושג ומכש״כ למעלה מהמחשבה כך כביכול כל הויות העולמות עליונים ותחתונים הוא רק בחי׳ דבור (וכמו שמבחי׳ דבור של הרב נעשה מקור השכל אצל התלמיד כך עד״מ מבחי׳ דבור של הקב״ה נעשה מקור לשכל של אדה״ר ולרצון וכנודע שמל׳ דאצי׳ שהיא דבור העליון נעשית עתיק וכתר לבריאה שהוא הרצון עליון של בריאה מה שלמעלה מהחכמה דבריאה, א״כ אדם דבריאה נמשך מדבור דאצי׳ ועד״מ* גם אדם דאצי׳ היינו חו״ע

ממ״ש על וייצר: להעיר מהערות לתניא ע׳ סב.
[ועד״מ: בהנדפס: ועד״ז — הערת המו״ל].

הנק' אדה"ר נתהווה מאין ליש מבחי' מל' דא"ק שהוא ג"כ דבור העליון של א"ס ב"ה שמזה נעשה כתר לאצי' שהוא הרצון עליון דאצי') וכמו שאדם יכול לדבר כמה אותיות כן כבי' הא"ס ב"ה הי' יכול לברוא כמה עולמות כהם* וכש"כ במח', אך מפני שצריך להיות בחי' אדם הוצרך להשתלשלות עד שנשתלשל מעולם הנ"ל רק בחי' אות א' אות ה' דלית בי' משא (כי מקור השכל שבאדם נמשך דוקא מבחי' הדבור העליון כנ"ל במשל ע"כ כדי להיות בחי' אדם הוצרך להשתשלות ע"י הדבור דוקא) והנה איתא באורייתא ברא קוב"ה עלמא ובתורה כתיב אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם באיוב סי' כ"ח הם ג"כ בחי' השתלשלות עד שבאה לכלל אמירה (והענין כמ"ש ברבות כי תשא ר"פ מ"ם, צפה הקב"ה וראה שישראל מקבלין את התורה שאלולי כן לא ברא העולם שנאמר אז ראה ויספרה ומה כתיב אח"כ ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכ' כו' הרי דאז ראה קאי על התורה. ועוד שם א"ר אחא כשבקש לומר תורה לישראל אמרה ד' פעמים בינו לבין עצמו עד שלא אמרה לישראל שנאמר אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ואח"כ ויאמר לאדם עכ"ל. וענין ד' פעמים אלו שקדמו לבחי' ויאמר לאדם היינו המשכה מבחי' רצה"ע שהוא כתר לבחי' חכ"ע שהוא יוד של שם הוי' ואח"כ מבחי' יוד לבחי' ה' עד בחי' ה' תתאה שהוא מל' דאצי' ומשם נמשך להיות ויאמר לאדם היינו שמל' נמשכה להיות כתר לבריאה והתורה נקראת תורת הבריאה כמ"ש בלק"ת ר"פ בראשית, וקרוב לזה נת' במ"א ענין שהתורה ניתנה בה' קולות שהם חמש המשכות מדריגה למדריגה עד בחי' ויאמר לאדם ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים שכמו"כ הוא השתלשלות הנשמה משרשה מבחי' מזלי' בחי' ונוזלים מן לבנון עד שנמשך בבחי' ואתה נפחתה בי כו' ע"ש, והנה חיות ומקור כל העולמות הוא רק מבחי' דבור העליון וגם ג"ע נמשך רק מבחי' דבור אשר הדבור כלא חשיב לגבי המח' כו' כנ"ל אבל התורה הוא גילוי רצה"ע ממש, ולכן יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב וע"י התורה ממשיכים רצה"ע להיות נמשך הדבור להוות העולם וכנ"ל בשם הרבות פ' כי תשא צפה הקב"ה כו' שאלולי כן כו' ועמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, וגם ע"י נמשך גילוי רצה"ע בנפש שלמעלה מהשכל וכמ"ש בד"ה ראשי המטות.

קיצור. הרצון י"ל שהוא מה שנמשך באדם מבחי' כי לא אדם, וייצר בב' יודין, והנה לשיומשך בחי' האדם והעולמות זהו ע"י הדבור (וכמו שמדבור של הרב נעשה מקור השכל להתלמיד) באורייתא ברא קב"ה עלמא, אז ראה כו' המשכה מרצה"ע להיות נמשך הדבור זהו ע"י התורה).

ד) **והנה** כתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, וצ"ל מהו ולכבודי. אך הענין שהנה אפי' יעשה האדם כל התומ"צ אפשר שלא יהי' לו שום שכר בעוה"ב (הלשון מגומגם דר"ל שלא יהי' לו גילוי זיו השכינה

כמה עולמות כהם: בכת"י א': כמה אותיות כהם.

אבל לא יקופח שכרו כנז' בד"ה כנשר יעיר) דהנה השי"ת לא ברא את האדם רק לכבודו, פי' שימשיך אלהותו בעולמות וזו כללות כל התומ"צ דהנה כבר נת' לעיל שבכל העולמות מוכרח להיות משתלשל משלשול לשלשול בחי' אדם כלול מתרי"ג עד כדי שאח"כ למטה יתהווה אדם כצורתו הגשמי' מחומר והוא חומר וצורה (וע' במא"א אות א' סעי' ל"ב כמה בחי' אדם וז"ל א"ק נק' הנאצל הראשון שהאציל הא"ס ובערכו נק' אדם דבריאה כו' אדה"ר נק' אבא עילאה פרצוף הראשון שניכר באצי' כו' אדם סתם שם מ"ה כו' כמראה אדם בציור קוים וקודם לכן לא הי' אלא עגולים כו' והוא ז"א וגם המל' נק' אדם דמרכבה עכ"ד הרי כמה בחי' הכל בבחי' אדם וכ"ז כדי להיות התהוות האדם התחתון שיקבלו התורה שהיא בחי' אדם), אך מה שלמטה נק' יד הוא למעלה ג"כ נק' יד אך בפנים אחר, וזהו התרי"ג מצות (כי תרי"ג מצות רמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברי' דז"א הנק' אדם סתם כנ"ל כי ט"ס דז"א ט"פ ט' הוא פ"א ובכ"א בחי' רת"ס הם רמ"ג וה"ח המגדילים הם רמ"ח, וכמו"כ יש בו שס"ה גידים שהם צינורות הממשיכים האורות בהכלים שהם האברים וכמו שהמשכת הנפש החיונית באברים הוא ע"י הגידים שבהם נמשך הדם כי הדם הוא הנפש ועמ"ש מזה בד"ה לסוסתי ברכבי ובמ"ש מה שלמטה נק' יד הוא ג"כ למעלה ע' בפרדס שער* שהביא דוגמא ממ"ש בגמ' ידים שאין מוכיחות או ידות נדרים שמקצת הדבור הוא לגבי עיקר הנדר כמו בית יד להכלי, וע' בפ"ק דנדרים ד"ו יש יד לקדושין כו' ע"ש ובשל"ה בההקדמה האריך בזה לבאר כן בהרבה כינויין, וכמו שיש ראש באדם ויש ראש בשנה היינו ר"ה וע' מזה בד"ה תקעו בחדש שופר ובד"ה והי' ביום ההוא יתקע) אך כללות כל המצות הוא רק המשכות רצה"ע אף שהוא נגד השכל שישרה אלהות בעולמות מ"מ ע"י המצות שא' ונעשה רצונו הם ממשיכים אלוהות בעולמות, דהנה תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך בחי' כתר כנודע והם נק' תר"ך עמודי אור כמו שהעמוד הוא מחבר רצפת הקרקע עם העלי' או הגג כן ע"י המצות הם מחברים רצון א' הפשוט שישרה וישגיח בעולמות, אך פרטיות המצות הם כל א' המשכה בחי' בפ"ע המיוחד למצוה ההיא למשל מצות ציצית בחי' מוחין הנ"ל ולתפילין בחי' אחרת ומה שבכאן צמר הציצית יש למעלה ג"כ בחי' מוחי' (היינו המשכה בחי' שער רישי' כעמר נקי להיות ח"ע ואח"כ מהחכ' נמשך כח הביטול לכנ"י כו' זהו ענין צמר הציצית וצבוע תכלת להיות כליון וביטול היש כמ"ש בד"ה והי' לכם לציצית) ומה שבכאן יד יש למעלה ג"כ יד, והנה למשל כאשר האדם נוטל מים ושופך על יד נמצא מקיים רצה"ע, אך הפרט של הדבר שלמעלה נשפך בחי' מים שהוא חסד* על בחי' שנק' יד ועי"ז הוא ממשיך שפע אלקות בעולמות (ועיין בפ' פנחס דף רמ"ה ע"א נט"י עד שיעורא דגזרו רבנן דאינון חמש קישרין דבהון י"ד פרקין ואו"ה י"ד פרקין דיד שמאלא

בפרד"ס שער: כן הוא בג' כת"י, והכוונה לשער כב (פ"א).

חסד: אולי צ"ל: חכמה.

ואינון כ"ח פרקין לקבלייהו כח אד' דאינון כ"ח אתוון דקרא קדמאה דעובדא דבראשית דאתמר בהון ועתה יגדל נא כח אד' עכ"ל. והענין כי הידים הם המדות אשר מהם יש יניקה לחיצונים וע"י המשכת המים בחי' חכמה הם נטהרים הידים ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' שאו ידיכם קדש כו' קדש הוא ח"ע ומים ראשונים ושני' י"ל ח"ת וח"ע עדמ"ש בד"ה וכל העם רואים את הקולות בענין אל תאמרו מים מים ב"פ, ודבר זה יש ללמוד ממ"ש הרמ"ז פ' עקב דף ער"ב סע"ב וע"ש ברע"מ שם ונרמז זה בקרא קדמאה דבראשית כי בראשית היינו בחוכמתא את השמים ואת הארץ היינו ב' ידות כמ"ש ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים וכמ"ש מזה בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם גבי נטה שמאלו וברא ארץ וע"כ צריך להמשיך בזה מבחי' בראשית בחוכמתא על ידים הנ"ל גם בראשית ב' ראשית ח"ע וח"ת ועי"ז ג"כ יגדל נא כח אד' שהם ב' בחי' י"ד הנ"ל ימינך ה' נאדרי בכח ועי"ז שמאלא אתכליל בימינא) וזהו יחוד קוב"ה ושכינתי' ע"ד דאיתא בזוהר פ' חיי שרה דקכ"ט ע"א ששאל רזא דתפילין והשיב שמרומז בפסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כלומר כשאדם מניח תפילין הכתובים כדין נעשה רתיכא להקב"ה לשכון במוחין שלו המוחין הצריכי' ע"י התפילין שקדוש הוא מובדל ושכינתי' הוא מה ששוכן ונמשך אתנו והיחוד * הוא שיומשך מבחי' שהוא קדוש ומובדל להיות נמשך בבחי' השכון ומלובש תוך העולמות וכנגד זה ב' בחי' תש"י ותש"ר והם ג"כ כנגד ב' כרובים שבביהמ"ק כמ"ש בפ' חיי שרה דקכ"ט ע"ב והובא בר"ח פ"ו משער הקדושה, עכ"פ מבואר שיש במצות ב' בחי' הא' פרטן שכל א' הוא ענין בפ"ע כמו התפילין המשכת מוחין דזו"נ וכן הציצית ג"כ בחי' מוחין אחרי' ונט"י המשכת מים על היד והוא ענין תיקון רמ"ח אברי' דז"א שע"י מצוה זו נעשה התיקון באבר פ' שיומשך בו גילוי אא"ס, והב' הוא הכוונה הכללית שהוא רצה"ע בחי' כתר שכך רצונו שיהיו נעשי' הנ"ל וכמ"ש באגה"ק ד"ה להבין מ"ש בפע"ח וז"ל והנה במ"א כתוב שרמ"ח מ"ע הן בה"ח ושס"ה ל"ת הן בה"ג * ובמ"א כתב שהן תרי"ג ארחין נמשכים מחד ארחא כו' שהוא לבנונית כו'. אך הענין שכל המצות לתקן רמ"ח אברי ז"א ע"י המשכת אא"ס ב"ה בהן * במוחין הכלולי' בה"ח וה"ג ומקור המוחין הוא לבנונית כו' הוא עונג וחפץ העליון להמשיך האור למטה לרמ"ח אברי דז"א ומתחלקת ההמשכה לתרי"ג המשכות הפרטים לפי בחי' ערך המצות כגון בצדקה וגמ"ח נמשך אא"ס ב"ה לחיצוני' הכלים דחסד דז"א ובקיום הדינין בחיצוניו' גבורה וברחמים כו' ודרך ומעבר ההמשכה הוא ע"י פנימי' הכלים ומוחותיהן שהן דו"ר שכליים או טבעיים שהן מוחי' דקטנות וגדלות עכ"ל. הרי ביאר שכללות ומקור ההמשכה זהו עונג וחפץ העליון וזהו ענין כי באלה חפצתי

[והיחוד : בהנדפס : (והיחוד — הערת המו"ל].

[ל"ת הן בה"ג : באגה"ק קנה, ב : ל"ת בה"ג כו' — הערת המו"ל].

[בהן : באגה"ק ליתא תי' זו — הערת המו"ל].

נאום ה', והמצות עצמן הם ההמשכה ברמ"ח אברי' דז"א והוא דרך ומעבר המוחי' ובאמת בחי' עונג וחפץ העליון הוא למעלה מעלה מעצם התיקון שנעשה בכלים דז"א, ויובן זה עפמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא שיש ב' בחי' במצות כו' ע"ש.

קיצור. לכבודי בראתיו, יש למעלה בכל עולם בחי' אדם כשהאדם למטה שופך מים על ידיו נמשך למעלה בחי' חסד על בחי' יד, וכן ע"י תפילין יחוד קוב"ה ועשו לי מקדש וזהו פרט והכלל רצה"ע.

ה) **אך** מהיכן יזכה זה אדם שבאמת הוא השפל שבכל הבריות כדאיתא מפני מה אדם נברא בע"ש כדי שאם תזוח כו' יאמרו יתוש קדמך וכשמו כן הוא* אפר דם מרה טפה סרוחה כמאמר כי אתם המעט מכל העמים ממש המעט אך מי שהוא במדריגה תחתונה יכול לעלות יותר שממילא יש לו שרש גבוה יותר שמחי' אותו מחמת שהוא שפל שבא"ל לא הי' יכול לצמצם א"ע למדריגה תחתונה כזו וע"כ לא רצו ישראל שילך עמהם המלאך מפני שלא ישא* לפשעכם שלא יוכל לצמצם א"ע למדריגה תחתונה רק השי"ת בעצמו שהוא יכול לצמצם ולהאיר אפי' למטה כמו במצרים שנא' ועברתי אני ולא מלאך כו' כי השי"ת הוא אח"פ ולמעלה מן הזמן ואצלו שוה עבר הוה ועתיד כמ"ש אני הוי' לא שניתי ואין השינוי בזה העולם במקום ובזמן אלא מחמת חסרון המקבלים (במ"א נת'* כי הזמן נמשך מבחי' מדת מלכותו ית') נחזור לענין שישראל שיתוש קדמו יש להם שרש גבוה ע"ד ישראל עבמ"ח (היינו כי אדם אתם ותכלית הבריאה בשביל האדם כנ"ל ושרש נש"י מבחי' א"ק הנאצל הראשון וזהו ענין וקדם צרתני ששרשו מבחי' א"ק וכמ"ש מזה בביאור ע"פ כי המצוה הזאת בענין לא נפלאת היא ממך כו' כי קרוב אליך הדבר) ויש להם עלי' יותר גבוה מהמצות שיכולים למשוך ע"י עשיית מצות אלקות בעולמות, וזהו ענין ברכת המצות ברוך היינו שאנו צריכין להודות לו ע"ז שבחי' אשר שהוא מקור התענוגים כנודע, קדשנו פי' הבדילנו גבוה יותר על נט"י שאנו ברואים שפלים יכולים להמשיך ע"י עשייתינו מים על ידים שלמעלה כנ"ל ממילא אנו יותר גבוהים על בחי' הנ"ל וזו ג"כ על מצות ציצית ותפילין (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי בחגוי בענין כי לא מחשבותי מחשבותיכם איך על ידי קיום המצות ממשיכים גילוי רמ"ח אברים דז"א דאצי' שיהי' הגילוי בבי"ע וזהו לכבודי בראתיו אך איך יתחבר ויומשך אצי' בבריאה שהרי אין ערוך ופרסה מפסקת אלא חיבור זה ע"י שישראל מקיימין המצוה והוא לפי שעלו במח' הקדומה א"ק שכולל כל העולמות יחד ורגלי א"ק מסתיימי' בעשי' והוא כמשל כחות הנפש כל א' יש לו כלי מיוחד ובין אברי הנשימה לאברי המזון יש פרסא אבל המח' מקפת ושולטת על כל

כן הוא: סוטה ה, סע"א: אפר דם מרה בשר בושה סרוחה רמה. ואולי כצ"ל גם כאן.

[ישא: בהנדפס: יסלח. — הערת המו"ל].

במ"א נת': ראה שער היחוד והאמונה פ"ז ובכ"מ.

האברי' וזהו ותורה שם בישראל ועמ"ש בד"ה משה ידבר מענין זה הכח העליון שיומשך ע"י המצות הגלוי גם בבי"ע כו' ועמ"ש ע"פ המאמר תרומה קס"א קוב"ה באסתכלותא דאורייתא ברא עלמא מענין א"ק שהוא אור כללי כו' ומ"ש מזה בד"ה למנצח על השמינית שיש מבחי' א"ק בכל נש"י ע"י המילה כו' ע"ש, ועד"ז יובן פי' וענין מ"ת שאזי נמשך ונתגלה הכח הזה בנש"י שיוכלו להמשיך ע"י המצות המשכות אא"ס למטה) וזהו הנק' ולכבודי בראתיו (ע' ביאור ונקדשתי מענין ולכבודי) מלשון ר' יוחנן קארי למאנא מכבדותא כי כל הענין מבריאת העולמות ועד ביאת משיחנו הוא רק בחי' שחוק (ע' מזה ע"פ המאמר פ' תרומה דקס"א הנז' לעיל בסמוך ועמ"ש מענין שחוק בד"ה ואהי' אצלו אמון גבי משחקת לפניו) כמו לויתן זה יצרת לשחק בו פי' לויתן החיבור והלויה זו (ע' מזה בד"ה לויתן זה בפ' שמיני ובדרוש בהמ"ז ובביאור ע"פ נשא את) שפעם א' מגביר הנשמה על הגוף ופעם להיפך אינו רק בחי' שחוק עד"מ השר משחק ומגרה הכלב על הדוב ומסייע לו להגביר עליו כדי שיהי' לו נחת מזה ואם רוצה שיהי' לו נחת מהשני מסייע השני, כן ממש הנמשל שהשי"ת נק' כהיום אל מסתתר שמסתיר עצמו ואנכי הסתר אסתיר פני (ע' ביאור יבאו לבוש מלכות ועמ"ש בד"ה אני ישנה בענין אותותינו לא ראינו) שדומה שהכל צריך להיות כך בהדרגה קור וחום קיץ וחורף יום ולילה, אך באמת הכל בהשגחה פרטיות והוא כמו למשל אב שרוצה לנסות את בנו אם הוא חכם ומסתיר עצמו תחת כותל או תחת דבר אחר ומראה עצמו* לפניו (ע' ד"ה ביום השמיני עצרת גבי בן חכם ישמח אב) ואח"כ אם בנו חכם ואוהב אותו תיכף כשהוא מסתתר מחפשו כה וכה עד שמוצאו ואם הוא כסיל חושב שאין כאן אביו ואינו מחפשו, והנמשל מובן שמתחלה התצמצם את עצמו השי"ת לברוא עולמות בשביל ישראל לגלות אלקותו בעולמות וכהיום הוא משחק שמסתי' עצמו מהעולמות פעם מגביר זה פעם מגביר זה וישראל ימשיכו אותו להעולמות עד ימות המשיח שכך חייבה חכ' ית' שכל כך צריך להיות השחוק הנ"ל עד שיכלו כל בירורי הניצוצות מהקליפה ובודאי מי שהוא חכם כמו רשב"י שידע קץ הגאולה וראה עד היכן צריך להיות השחוק הנ"ל יודע מתי יהי' הקץ משא"כ מי שאינו חכם אין מגלין לו בחצי המלאכה מה יהי' בסופה (כי עכ"פ בסוף הקניגי יגביר עד"מ מי שהשי"ת רוצה כמו השר שמשחק ומגרה חיה זו על זו ולפעמים מסייע א' מהם כפי הצורך עד לסוף מסייע שיגביר מי שהוא רוצה שהוא יגביר רק מתחילת הקניגי עד סופה הי' כמה שינויי' והחיות סוברים שהם מצ"ע מגבירים לפעמים זע"ז ובאמת הכל מחמת סיוע השר ובידו תולה הכל וכמ"ש במ"א ע"פ נורא* עלילה על בנ"א) וזהו פי' שאמר דהע"ה למה יאמרו הגוים היינו עובדי כוכבים איה נא אלהיהם שהם אומרים שאין הקב"ה משגיח עכשיו על זה העולם בהשגחה פרטית

ומראה עצמו: הל' — צע"ק.

וכמ"ש . . נורא: מאמרי אדה"ז תקס"ב, ד"ה ויתן לך וביאורו. תו"ח שם ס"י.

בכל ענינה כ״א רק בעת בריאת העולם הי׳ השגחתו ית׳ בפרטי פרטיות איך לברוא כל בריה אבל עכשיו מתנהג הכל עפ״י הטבע ומוכרח להיות כך מחמת שנעשה פ״א כך בעת הבריאה, וטעותם הוא מחמת שרואים שבאמת הקב״ה כהיום הוא בהסתר גמור ועזב עמו ישראל בידם כמו ביד נ״נ וטיטוס אך התשובה הוא כנ״ל ואלהינו פי׳ לשון נסתר כנ״ל בשמים ומ״מ כל אשר חפץ פי׳ מה שרצונו גוזר עושה בשמים ובארץ אפי׳ בארציות החומר וגשמיות וכל ענינם הכל ע״י השגחת הבורא בפרטיות על כל דבר רק הכיון מההסתרה כנ״ל (וז״ש ואלהינו בשמים שם אלקים מורה על ההסתר ומ״מ הוא אלקינו וכמ״ש ואף גם זאת בהיותם בארץ כו׳, והנה הסתרה הנ״ל דבחי׳ ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא ומבואר הפי׳ במ״א* דאפילו מבחי׳ ביום ההוא שהוא עלמין סתימין הוא מוסתר ונעלם א״כ בחי׳ רדל״א שמשם נמשך השפע בהעלם והסתר גדול ע״ד מתן בסתר וכענין מ״ש בפי׳ מאין תמצא לשון מציאה שאין יודע מאין באה לו כו׳).

ו) **והנה** כהיום השחוק הנ״ל מי שהוא חכם מחפש את אביו ומגלה אותו ממקום סתירתו (וע׳ ברבות בראשית פ׳ י״ג ע״פ ואדם אין לעבוד את האדמה ואדם אין להעביד את הבריות להקב״ה כאליהו וכחוני המעגל היינו שעפ״י רצונם ירד המטר ובזה היו מראים גילוי אלקות בפ״מ הרי מי שהוא חכם מחפש כו׳ וממשיך גילוי כו׳) דהיינו ע״י תומ״צ ממשיך אותו לשרות בעולמות וזהו התענוג של השי״ת שיתגלה אלקותו בעולמות (וכענין יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק גם כי מטבע הטוב להטיב ומהו הטוב האמיתי גילוי אלקותו כדכתיב את האור כי טוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך) וזהו סו״מ במח״ת וזהו לכבודי לשון מלבוש שילביש את עצמו בתוך העולמות כי עולמות לשון העלם (שמעלימים על בחי׳ עוטה אור כשלמה לבושו של הקב״ה) אכן ולכבודי היינו שיתגלה הלבוש שלו וזהו ע״י תורה שנשתלשלה ג״כ ע״י ד׳ בחי׳ הנ״ל דאז ראה ויספרה כו׳ כנ״ל (והוא בחי׳ עוטה אור כשלמה עמ״ש סד״ה ביום השמע״צ וזהו המברך את עמו ישראל בשלום אותיות מלבוש להיות גילוי בחי׳ ולכבודי כי המלך אין רואין אותו כשהוא ערום אלא שהתורה לבושי׳ דהוד והדר לבשת שאין מסתיר כלל ולא לכמו לבוש עב וצ״ע ממ״ש במ״א בענין ויהיו* האדם ואשתו שניהם ערומים, דקאי ג״כ אלמעלה שהי׳ גילוי מבחי׳ אדה״ע לכנ״י בלי לבושים, אך י״ל גם בחי׳ אדם היא התורה והוא לבוש א״נ פי׳ ולכבודי בראתיו היינו כמו עד״מ שנים שמתעטפים בטלית אחת כך ע״י עסק התורה מלובש בלבושו של הקב״ה ממש.

קיצור. והכח הזה באדם שיתוש קדמו כי אעפ״כ וקדם צרתני עלו במח׳ ובשרשן גבוהים מהמצות וצונו וחבר אותנו לנט״י (והיינו ששרשן

ומבואר הפי׳ במ״א: ראה תו״א מג״א (צ, ד).

ממ״ש.. ויהיו: אוה״ת בראשית על פסוק זה (מה, ב) ס״א. ס׳ החיקרה (דרך אמונה) סז, ב.

בא"ק והמצות רמ"ח אברים דז"א) ופי' לכבודי ע"ד לויתן זה יצרת לשחק בו פעם גובר הנשמה ופעם הגוף ואנכי הסתר אסתיר ובן חכם מבין שזהו שחוק, למה יאמרו, כל אשר חפץ, וע"י תו"מ ממשיך גילוי ולכבודי לבוש שלו) ולכן נק' יעקב חבל נחלתו כמו שאדם אוחז בחבל וממשיך הדבר הקשור אצלו כן ע"י תו"מ ממשיכין כבי' רצונו וזהו בחי' משיח (שענינו גילוי פנימי' ע"י וזהו ענין עין לא ראתה הנאמר גבי קיום המצות עמ"ש מזה בד"ה מנורת זהב כולה) אך לא כעת אלא שלעתיד יתגלה כמ"ש ובאו במערות צורים מפני פחד ה' והדר גאונו ונגלה כבוד ה' הלבוש לעין כל ויבינו השחוק שהי' בשלימות וזהו סעודת לויתן.

והנה בחג השבועות ההתגלות בחי' כתר (ע' סד"ה מראיהם ומעשיהם) הוא הרצון כנודע וע"ז אנו מתפללים גלה כבוד כו' (בחי' ולכבודי בראתיו עמ"ש סד"ה אם בחקתי בענין הראני נא את כבודך) ונפוצותינו כנס מירכתי פי' לשון ירך ממדריגה התחתונה של היצה"ר והקליפו'.

נחזור לענינינו שכל כללות תומע"ט לעשות רצון ולהמשיך אותו בעולם (עמ"ש סוף אות ד' והרצון הוא בחי' א"ק הנז"ל אות ה' שנק' רעדכ"ד כתר הכללי) ופי' רצון הוא מה שלמעלה מהשכל וזה לא הי' יכול להשיג מרע"ה שהוא הי' בחי' מ"ה שאין נחשב א"ע לכלום ולא הי' רוצה לעצמו כלום שום תענוג מתומע"ט רק לעשות רצונו שלא בראו רק לכבודו ואין לאדם שום הנאה (ועמ"ש סד"ה לסוסתי ברכבי כמו הסוס כו' ושם מהמדרש פ' דברים מה הדבורה וזהו וידבר את כל הדברים וזהו ואהי' שעשועים כו' ושעשוע את בנ"א ומה שעשוע את בנ"א זהו רק הארה כמו הדבש שאוכלת הדבורה שאינו בערך עצם הדבש הנשאר לבעליו בחי' ואהי' שעשועי' יום יום כו') וזה נק' ערפל שהוא חשך מה שהוא יותר עמוק הוא ערפל אצלינו שאנו אין אנו יכולים להשיגו וזהו ומשה רק משה לבדו נגש אל הערפל (כי ערפל ישת חשך סתרו בחי' כתר לא יוכל ליגש לבחי' זו רק משה שהוא ח"ע אשר והחכ' מאין תמצא מבחי' כתר ועמ"ש בענין שאו כו' לגולגלותם דוקא מבן עשרים שנה שאז התגלות מוחין דאבא ע"ד למכור בנכסי אביו עד שיהי' בן עשרים שנה ועמ"ש בד"ה ולא אבה מענין יוד וקוש"י ב' בחי' ביטול ולכן משה שהוא ביטול שמבחי' חכמה יו"ד נגש לערפל בחי' קוש"י לגלגלתם אשר שם האלקים בחי' עתיק א"ב נק' אלקי' לשון העלם בחי' חשך כי בחי' זו אינו מושג כלל ומה שהנשמות משיגים הרי רק ביו"ד נברא העוה"ב וכמ"ש בד"ה לסוסתי הנ"ל) ואפי' אהרן מחיצה לבד כי אהרן מבחי' בינה ודוקא חכמה יוכל להתעלות עד לגלגלותם כתר שבכתר ובינה מקבלת מחכ' שבכתר) וכהגים מחיצה לבד משה נגש אל הערפל שלא הי' רוצה לעצמו שום תענוג שלו באמת (גם י"ל בענין המצות ודאי אין דומה ההמשכה שע"י המצות שקיים משה לע"י אחר וכנו' סד"ה ועשית בגדי קדש ועמ"ש במ"א שיש בחי' שנק' מצותי מצות של

המאציל ית׳ בעצמו ויש נק׳ מצות ה׳ * ועמ״ש גבי ומראיך נאוה ולפי שמשה נגש אל הערפל שהי׳ כוונתו רק לכבודו ית׳ לבד ע״כ המשיך מהבחי׳ היותר גבוה שבמצות ועמ״ש בענין פי׳ עושים רצונו ש״מ ומ״ש סד״ה ובבואה לפני המלך, ועיין מ״ש סד״ה ויראו העם כו׳ ובמשה עבדו בענין ויקרא הוי׳ הוי׳ משה קורא וממשיך מהוי׳ דלעילא להוי׳ דלתתא וי״ל כי ע״י תומ״צ שלנו ממשיכים משם הוי׳ שבאצילות לתתא בבי״ע והוא המשכה מבחי׳ אדם והי׳ מספר אכן שיומשך בבי״ע מבחי׳ שלמעלה מאצי׳ בחי׳ אשר לא יספר כמו א״א לא אדם זהו ענין ומשה נגש וכענין טוב לחסות מבטוח באדם או כענין מ״ש סד״ה כי ההרים ימושו, ועוד יובן בענין ומשה נגש דהנה ארז״ל ע״פ וקבל היהודים הדר וקבלוהו וכמ״ש במ״א שבמ״ת הי׳ רק החלו אבל בפורים שהי׳ להם מס״נ כל השנה עי״ז וקבל אבל משה לבדו הי׳ לו בחי׳ מס״נ זה גם בשעת מ״ת ע״כ נאמר ומשה נגש כו׳. והנה ויגש אליו יהודה היינו עליית המל׳ דאצילות מקור דבי״ע לקבל מיסוד ז״א בחי׳ יוסף כמבואר בפ׳ ויגש דר״ו ע״ב וברבות ר״פ ויגש שזהו ענין כי הנה המלכים נועדו ושזהו ענין אחד באחד יגשו ועד״ז בבחי׳ גבוה יותר ונגש משה חכמה אל הערפל כתר כי בחי׳ ויגש אליו יהודה היינו התחברות בריאה יחו״ת באצי׳ יחו״ע וכענין היכל קד״ק דבריאה שנעשה אצי׳ סמיכת גאולה לתפילה כמו״כ והחכמה מאין תמצא נק׳ בריאה יש מאין וכשנתעלה לבחי׳ כתר שהוא אצי׳ זהו ענין ומשה נגש אל כו׳ וזהו ג״כ כענין שבת תתאה וש״ע אשר ש״ת עליית הבריאה באצי׳ וש״ע עליית החכ׳ בא״ס או כענין שבת ושבת שבתון כי שבת לה׳ היינו שבת דלילא מלכות ושבתא דיומא ז״א, אכן שבת שבתון בינה שבה התגלות עתיק זהו ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים היינו שגם שם הוי׳ בעלותו לגבי עתיקא הוא בבחי׳ שם אלקים. והנה מ״ש ברבות ולמטן ערפל שנא׳ אז אמר לשמה ה׳ אמר לשכון בערפל י״ל זהו ענין התאים שבביהמ״ק שלא הי׳ בהם חלונות בחי׳ חשך דערפל ועמ״ש במ״א ע״פ ויהי הענן והחשך ויאר שהחשך האיר וי״ל היינו ע״י גילוי מבחי׳ גוואי וזהו וה׳ יגיה חשכי שלמעלה מבחי׳ כי תאיר נרי, וע׳ מענין התכללות בבחי׳ אין וביטול בד״ה האזינו השמים גבי והרוח תשוב אל האלקים כו׳ ומזה יובן ענין ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים וע׳ בד״ה אז ישיר משה ובד״ה תקעו בחדש ועמ״ש סד״ה כי קרוב אליך הדבר ענין עבודה בבחי׳ סובב שבנפש או י״ל ע״ד מ״ש בד״ה האזינו הנ״ל בפי׳ ויבא כגשם לנו כי ואד יעלה מן הארץ זהו אתעדל״ת שעולה עד בחי׳ הענן ישת חשך סתרו וכן ביוהכ״פ כי בענן אראה וזהו ומשה מ״ה נגש אל הערפל עב הענן דישת חשך סתרו ומזה נמשך התורה שהיא בחי׳ גשם שנאמר כי כאשר ירד הגשם כו׳ כן דברי כו׳ וגם בבחי׳ גשם יש כמה מדריגות וכמ״ש הרמ״ז בראשית ריש ד״ז ד״ה לרחוק דא יעקב בשם פרקי ר״א בזמן שישראל עושין רצונו ש״מ הארץ שותה מאוצר העליון

ועמ״ש . . הוי׳ : תו״א ד״ה כי עמך מקור חיים וכו׳.

שנאמר יפתח ה' לך כו' וכשאין עושין רצונו ש"מ הארץ שותה ממימי אוקיינוס שנאמר נותן באוצרות תהומות כו' עכ"ל ולכן נאמר ומשה נגש בחי' ואד יעלה כו' אל הערפל להמשיך בחי' גשם היא התורה מבחי' המים אשר מעל השמים. והנה מכ"ז יובן תירוץ על הקושי' המבואר במ"א על מארז"ל נמנו * וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא בפ"ק דעירובין די"ג סע"ב והקשו ע"ז שהרי נאמר וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. והענין שאנו רואים בסדר הבריאה שיש נבראים שנבראו לא בשביל עצמן לבד כ"א בשביל בריה אחרת א"כ בריאתה הוא בחי' טפל לדבר שהוא עיקר כמו הסוס נברא כדי שיהי' אדם רוכב עליו אעפ"כ גם לו מגיע תועלת מזה הן בגשמיות שהאדם מספיק לו מזונות בטוב כמו ש"ש ומספוא הן ברוחניות שמתברר ע"ז ועמ"ש בסידור גבי משפט כתוב הדר הוא לכל חסידיו כי אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי' אעפ"כ בריאותו אינו בשביל התועלת שלו כ"א זהו דרך טפל שלא לקפח שכר כל ברי' אבל המכוון בבריאותו הוא בשביל האדם וגדולה מצינו שארז"ל ע"פ כי זה כל האדם כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה בפ"ק דברכות ד"ו סע"ב והאריך בזה הרמב"ם בהקדמתו לפי' המשניות שרוב בנ"א הערומים מן החכמה מבקשים התאוה נמצאו רק להיות משמשים לאיש החכם המואס בעולם כו' יעו"ש. ועד"ז ארז"ל אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה וחלילה לומר שרוב בנ"א אין להם שכר כי אין הקב"ה מקפח שכר כו' רק שעכ"ז אין תכלית בריאתן בשביל עצמן ושכרן כ"א כ"ז הוא דרך טפל והמכוון שיהי' לצוות לזה וא"כ הוא בנבראין עצמן ק"ו בנברא לגבי בוראו דמקרא מלא כ' ולכבודי בראתיו וכתיב כל פעל ה' למענהו א"כ תכלית המכוון בבריאת האדם אינו בשביל עצמו לבד כ"א לכבודו ית' להיות בחי' התענוג והשחוק דלויתן כנ"ל ולכן אפי' לויתן זה שהם נשמות גבוהות מאד מבחי' יחוד או"א דאצי' כמ"ש בפ' בראשית ד"ו גבי רב המנונא סבא עכ"ז תכלית יצירתם רק כדי לשחוק בו להיות ע"ז גילוי תענוג עליון בחי' ישמח ה' במעשיו אלא שעכ"ז גם להאדם עצמו ניתן שכר גדול בחי' ישמח ישראל בעושיו ושמחת עולם * על ראשם ויפה שעה א' של קורת רוח בעוה"ב כו' אבל עכ"ז זהו רק בדרך טפל לגבי עיקר הכוונה, ולכן נמשלו כנ"י לבחי' סוס כמ"ש לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעייתי כי מקור העונג העליון הוא החוורא דגלגלתא ששם שרש המצות והוא למעלה מהשערות, והנה הארה מזה מאיר לנשמות בחי' ת' עלמין דכסופין שהם עובר לסוחר למעלה מבחי' סוכ"ע ומ"מ אי"ז רק דנהרין מיני' בחי' הארה לבד אבל עצם העונג העליון הוא למעלה מהשגתם וע"כ נמשל לסוסתי עד"מ סוס המלך מקושט בכמה קישוטין ומ"מ הוא עצמו אינו מכיר הקישוטין כ"א זהו עונג המלך, ובריאותו רק בדרך טפל

במ"א . . נמנו : ראה לקו"ת ראה (כח, ד).

ושמחת עולם : כנראה הסי' : ואף שנאמר ושמחת עולם כו' ויפה שעה כו' זהו רק כו'.

כנ"ל ואעפ"כ גם לו יש תועלת רב, כך עונג הנשמות אין לו ערך לבחי' עונג העליון ב"ה, ועד"ז נמשלו ג"כ לדבורה מטעם הנ"ל שעיקר הדבש מסגלת לבעליה והיא אוכלת דבש ג"כ רק מעט מזעיר לגבי עיקר הדבש שמסגלת לבעליה, וזהו ישראל לסגולתו, ולכן א"ש מארז"ל נוח לו לאדם שלא נברא לאדם דוקא הי' נוח לו יותר כי הירידה בגוף הנה הרבה דרכים בחזקת סכנה ח"ו וע"כ הי' נוח לו יותר של נברא ופי' שלא נברא י"ל שלא ירד מאצי' לבי"ע כנודע מענין נשמה שנתתה בי טהורה היא בחי' אצי' ואח"כ אתה בראתה יש מאין כו' להיות ירידה צורך עלי' מבחי' טהורה לבחי' קדושה כמ"ש בד"ה ושמתי כדכד ואף שהוא עליי' גדולה אעפ"כ נוח הי' לו שלא נברא עם שישאר בבחי' טהורה היא והיינו משום שהרבה דרכים כו' ומ"ש את כל אשר עשה והנה טוב מאד היינו בדרך כלל לענין עיקר מכוון תכלית הבריאה שהוא בחי' ולכבודי בראתיו כו' נמשך טוב מאד בחי' תענוג עליון מאד בלי גבול, ומ"מ גם בערך האדם לא אמרו ח"ו טוב לו שלא נברא דזה א"א שהרי הירידה צורך עליי' גדולה א"כ נמשך לו ג"כ טובה גדולה אלא שעכ"ז הוא דרך טפל וע"כ נוח וקל הי' לו שלא נברא משיכנס בתוך המלחמה העצומה ע"ד קבא מארעא* ולא כורא מאיגרא ולכן עכשיו שנברא ידע שנברא בשביל קונהו להיות בבחי' לסוסתי כשור לעול וכחמור למשא ויפשפש במעשיו אם עובד כראוי, וזהו ומשה נגש אל הערפל שלא הי' עבודתו בשביל איזה כוונת עצמו שזהו בחי' הטפל כ"א עשה עיקר מהעיקר שנברא לכבודו ית' ועבודה זו היא בחי' ערפל ר"ל שהוא למעלה מהשכל המושג ומובן כנ"ל. וע' עוד מענין ומשה נגש כו' בזח"א פ' נח דס"ו ע"ז, ובמק"מ בראשית י"ח ד"ה נתתי בענן.

ומשה ניגש* חכ' בכתר, משכן העדות אשר פוקד ע"פ משה ל"ת ביטל מ"ה כלי למס"נ ויגש יהודה ליוסף משכן סתם א' בא' יגשו יחו"ת ביחו"ע הודאה לברכה אברך כערך מל' ח"ת לגבי ז"א כן חכ' לגבי כתר בד"ה עמקים* ומשה ג"כ מהודך הוד דאבא לעתיק ששם עלו להודות וכמו בשבת טוב להודות, ולע"ל וניגש חורש כו' גילוי פנימית התורה ע' סד"ה כי קרוב אליך עבודה סובב, ובד"ה ועתה יגדל ענין רצון למעלה מהשכל כו' בלי טעם, ערפל חושך י"ל פרסא מכתר השמים כסאי ע"כ דוקא ומשה ניגש כי משה ד"ע ממשיך כתר כו' במים רבים תורה נק' ותורה אור אבל ברישא חשוכא לכן הגילוי לישראל מבחי' ותורה אור, אבל ומשה ניגש לבחי' החושך שלמעלה מהאור וכמו ודרך חיים וכמו הנסתרות כו' והנגלות לנו כו', מענין המשכת רצה"ע ע"י התומ"צ בד"ה בשעה שהקדימו גם ע"ד התכללות באין ע' ד"ה האזינו וד"ה אז ישיר משה וד"ה תקעו, כי אתה

קבא מארעא: פסחים קיג, א.

ומשה ניגש: מכאן ועד סוף המאמר נ"ל שהוא קיצור. [ונוסף מהנדפס — המו"ל].

בד"ה עמקים: אולי צ"ל בד"ה י' עומקים. וראה ד"ה זה סו"ס המאמרים תרכ"ו.

נרי ה' אך וה' יגיה חשכי היינו בחי' חושך דערפל יגיה שיאיר לו מבתי גוואי ניגש ע"ד גאולה אריכתא היכל קדק"ד דבריאה נעשה אצי' כמו"כ משה חכ' נק' בריאה וכשנכלל באין נק' ניגש אל כו'. וי"ל זהו התאים שבבהמ"ק חשך לשכון בערפל לכבודי כי בריאת אדם שלמטה וז"א לקשרו עם לא אדם א"א ע"י זכור ושמור בד"ה האזינו גבי ויבא כגשם ואד יעלה אתעדל"ת ומזה נתהווה הענן דישת חשך (וכן ביוהכ"פ כי בענן אראה כו') וזהו ומשה מה אתעדל"ת ניגש אל הערפל ענן דישת חשך ומזה נשמך התורה שהוא גשם ומטר, כמ"ש כי כאשר ירד הגשם כו' גם יש גשם ויש גשם מבחי' המים שעל השמים וזהו הערפל.

עכ"פ, עיקר המצות לכבודי בראתיו תענוג עליון מהשחוק הנ"ל ומה שנמשך ג"כ לאדם שכר ותענוג אינו עיקר ואעפ"כ מגיע לו ג"כ תענוג עצום מוטב דלידייני' אבל עכ"ז רק ביו"ד נברא העוה"ב כו', ולכן נק' לסוסתי כמו הסוס שגם לו מגיע תועלת מרכיבת האדם הן בגשמיות שנותן לו שעורים הן ברוחניות שמתברר עי"ז ומ"מ אין בריאתו רק טפל להאדם שזהו עיקר המכוון ועד"ז באדם הרי נוח לו שלא נברא כי בריאתו ותכלית המכוון רק לכבודו ית', ועז"נ והנה טוב מאד ואין לו סתירה לנוח לו שלא נברא וכמו בריאת הסוס טוב מאד בשביל האדם ומ"מ גם לו מגיע תועלת כו' ועז"א ומשה ניגש כו' רק לכבודי בראתיו סוס המלכים מקושט ואין לו יגיעה כלל וא"כ הוא טובתו ומ"מ טפל ועי' במדרש אסתר משל החמורה עם החזיר כו', ומזה יובן ג"כ בנבראים שהם טפלים עכ"ז לא דומי' זל"ז.

יתרו כ' כ'

מזבח אדמה. סוף חגיגה דף כ"ז א' דמזבח נחשת שהי' בימי משה נקרא מזבח אדמה.

פ"ו דזבחים דף נ"ח ע"א מזבח אדמה שהיא מחובר מאדמה שלא יבננו לא ע"ג מחילות כו'.

סוף כתובות קי"א א' כל הקבור בא"י כאלו קבור תחת המזבח כתי' הכא מזבח אדמה תעשה לי וכתיב התם וכפר אדמתו עמו, בפ' האזינו, ובמהרש"א שם כי האדם ממקום כפרתו נברא שנאמר וייצר כו' מן האדמה. פ"ק דברכות ד"ו ע"א.

בכל המקום אשר אזכיר. פ"ה דסוכה נ"ג א', פ"ז דסוטה דל"ח סע"א, פ"ג דאבות משנה ו'.

רבות בראשית ס״פ י״ז גבי מן האדמה ממקום כפרתו נברא המד״א מזבח אדמה.

סדר וירא ר״פ מ״ח מזבח אדמה כו׳ הריני נגלה עליו ומברכו כו׳ דנ״ב ד׳.

תולדות ס״פ ס״ג דע״א א׳ זה דם הקרבנות שהוא קרוי ברכה המד״א מזבח אדמה כו׳ וסיפיה דקרא אבא אליך וברכתיך. ויצא פס״ח דע״ז ב׳ מוצב ארצה זה מזבח, מזבח אדמה תעשה לי. סדר וישלח ר״פ פ״ב כענין האמור בסדר וירא פמ״ח הנ״ל.

וזבחת עליו את עולותיך סדר בא פט״ו קל״ב ג׳ (שהוא י״ז ג׳) הקרבנות לכם שנאמר וזבחת עליו את עולותיך.

סדר ויקרא פרשה ב׳ קרוב לר״פ קס״ו ד׳ בכל מקום שנאמר לי אינו זז לא בעוה״ז ולא בעוה״ב כו׳ במזבח מזבח אדמה תעשה לי, בקרבנות תשמרו להקריב לי.

נשא פי״א רמ״ג ב׳ בכל המקום כו׳, רמ״ד ג׳, רמ״ו א׳ ס״פ י״א הנ״ל. סדר בהעלותך פט״ו רס״ה א׳ זה אחד מן י״ג דברים שהן כתובים לשמו של הקב״ה כו׳ מזבח אדמה תעשה לי. סדר נצבים רצ״ט ב׳. באסתר בפסוק והקרוב אליו כו׳ אדמתא מזבח אדמה כו׳ קכ״ג ב׳. זח״א לך לך צ״ה א׳ ובשם מהרמ״ק שם מזבח ר״ת מילה זמנה ביום ח׳ ומזה יובן הרבות סדר וירא ר״פ מ״ח הנ״ל. תרומה קל״ט ועורות אלים מאדמים כו׳ מזבח הנחשת כו׳ דהא מזבח אדמה כתיב.

במדבר קי״ח א׳ בכל המקום אשר אזכיר. פנחס דרל״ט סע״א ברע״מ ר״פ עקב דרע״א ע״א.

מזבח אדמה תעשה לי כו׳. ארז״ל ברבות ויקרא פ״ב כל מקום שנאמר לי אינו זז לא לעוה״ז ולא לעוה״ב במזבח שנאמר מזבח אדמה תעשה לי. ויש להבין הא עכשיו אין לנו מזבח וא״כ איך אינו זז בעוה״ז. אך הנה ארז״ל ברבות ובירושלמי פ״ז דנזיר ה״ב ע״פ וייצר כו׳ עפר מן האדמה מבהמ״ק ממקום כפרתו נברא כתיב הכא עפר מן האדמה וכתיב התם מזבח אדמה תעשה לי, וכ׳ הבחיי פ׳ בראשית די״א ע״ב ויש לך לדעת כי מכאן נברא וכאן חזר משסרח וגורש מג״ע הוא שכתוב לעבוד את האדמה אשר לוקח משם, וע׳ מזה בתו״א די״א סע״ב דהיינו עבודת הבירורים וז״ש עובד אדמתו ישבע לחם במשלי י״ב י״א, ופי׳ בזח״א מקץ קצ״ט ב׳ שזהו ענין עבודה דקרבנות, ויש לפרש עובד אדמתו ממש שיתקן בחי׳ חטא עה״ד היינו בחי׳ האדמה אשר לוקח משם וזהו

מזבח אדמה תעשה לי אדמה אותיות האדם שיהי' בבחי' אדמה לעליון
על הכסא דמות כמראה אדם כו', כ"כ בקונטרס בס"ס בחיי ס"פ יתרו,
ואזי ואח"כ וזבחת עליו כו' לברר נה"ב היינו שמתחלה צ"ל תיקון נה"א
ואח"כ תוכל לברר נה"ב כמ"ש בתו"א בד"ה אוסרי לגפן דע"ח א', וע"ד
שאסור לאכול קודם שיתפלל בד"ה כה תברכו ובד"ה קדש ישראל. הנה
ארז"ל ברבות בראשית ר"פ י"ד ע"פ ואיש תרומות זה אדה"ר שהיה גמר
חלתו של עולם ונקראת חלה תרומה כו', וכ"ה בפ' משפטים קמו"ג,
וכ"ה בירושלמי פ' במה מדליקין ה"ו כיון שהאשה מקשקשת עיסתה במים
מגבהת חלתה כך בתחלה ואד יעלה כו' ואח"כ וייצר ה' אלקים את האדם
כו', ופי' וענין שגבל את העפר במים יש לפרש ע"פ מ"ש בלק"ת בד"ה
והי' מספר בנ"י וז"ל והנה האדם הוא עולם קטן וכמו שיש בעולם ד'
יסודות ארמ"ע כך יש בנפש האדם ד' יסודות, בחי' עפר וארץ הוא
בחי' מלכותו ית' והארץ הדום רגלי שהיא בחינה התחתונה והשפלה להוות
יש מאין ודבר נפרד ונק' עלמא דאתגליא, משא"כ בחי' ים עלמא דאתכסיא
שם בחי' ביטול כו', ועמ"ש מענין זה בבה"ז פ' בשלח בביאור המאמר
שם דמ"ח ע"ב בד"ה עוי"ל המאמר הנ"ל באופן אחר שזהו ענין כי אל
דעות כו' ומ"ש בתו"א פ' בשלח בד"ה אז ישיר משה ובנ"י בענין משה
שנאמר בו כי מן המים משיתיהו כו', ועמ"ש מענין ארץ בד"ה ענין חנוכה
ומענין עפר בד"ה ועתה יגדל נא, ולכן ארץ לא שבעה מים הוא בחי'
ההשפעה עליונה ע"ד יקוו המים אל מקום אחד כו' גלוי יחו"ע וכנ"ל
שזהו עלמא דאתכסיא, וז"ש ברבות בראשית רפ"ה מתחלת ברייתו של
עולם לא הי' קלוסו של הקב"ה עולה אלא מן המים כו' דר"ל מהנבראים
שבעלמא דאתכסיא ומש"ש אלמים זהו ע"ד כי כבד פה כו' מחמת שהדבור
בחי' יש ותדע שאחר עה"ד כתיב ותפקחנה עיני כו', וגם שאין להם
בחירה כו', ובת"א מקץ בד"ה כי עמך דנ"ח ע"א כ' בחינת מים שהוא
המשכה ממקום גבוה מסוכ"ע למקום נמוך להיות בחי' ממכ"ע כו' ובפ'
יתרו בד"ה וכל העם רואים מים העליונים בחי' ים החכמה כו', וזהו
ענין שגבל את העפר במים כי מצד העפר נמשך להיות ביבשה היש ודבר
ונפרד אבל ע"י שגבלו במים שמבחי' עלמא דאתכסיא וחכמה ויורדים
ממקום גבוה מסוכ"ע כו' נמשך שיהי' ביטול היש וכמ"ש בד"ה מי
מנה עפר ההפרש בין עפר שנשאב ממנו חלקי המים נשאר בבחי' חול
שהוא פירורים מפורדים בחי' יש ודבר נפרד והיינו בבי"ע כו' משא"כ
כשגבלו במים בבחי' כמיא דאשקי לאילנא נעשים גוש א' המים עם
חלקי העפר להיות בחי' ביטול ע"ד טבע המים לדבק הוא בחי' ובו
תדבקון בדביקה חשיקה חפיצה כו', וזהו ההפרש בין בי"ע שהוא בחי'
אתה פורדת כו' לבחי' אצילות שהוא בחי' ביטול, ולכן איתא בגמרא
פ"ק דשבת די"ח ע"א דדוקא עפר בר גיבול הוא ולא אפר כי מבואר
בזהר וישלח דק"ע ההפרש בין עפר לאבק דעפר עביד פירין שהוא מ'
דאצי' והיינו ע"י המים משא"כ אבק שהוא אפר דאשתאר מן נורא שהוא
מ' דק"נ לכן לאו בר גיבול הוא ואינו מקבל הביטול דבחי' מים כו'

וכנודע מענין בורות נשברים אשר לא יכילו המים כו' וזהו והבור רק אין בו מים כו' ועיין בזהר ס"פ ואתחנן דרס"ו ע"א ובפירוש הרמ"ז שם, והיינו כי כדי להמשיך בחי' מים הנ"ל בהעפר צ"ל תחלה ואד יעלה מן הארץ ואח"כ והשקה את כל כו' שהוא בחי' האתעדל"ת של בחי' מל' הנק' ארץ מה שהיא בבחי' רצון וצמאון לבחי' התגלות אור א"ס כמ"ש צמאה לך נפשי וכנודע מענין שהיא בבחי' חולת אהבה כו' וכמ"ש בזח"א בראשית ל"ה א' מה כתיב בתריה ואד יעלה מן הארץ דא תקונא דלתתא כו' תיאובתא דנוק' לגבי דכורא כו' כגוונא דא תננא דקורבנא כו' והוא ענין העלאת מ"ן, וזהו ענין ארץ לשון רצון ולשון והחיות רצוא כו' כמ"ש בתו"א פ' בראשית בד"ה כי כאשר השמים החדשים ועי"ז נמשך המשכת מ"ד מבחי' מים עליונים להיות מברר את הב"ן כי בחי' ואד יעלה בבחי' רצוא זהו בירור דמ"ן להפריד הטוב מן הרע ובירור דמ"ד להיות ביטול ממש, ובת"ז תקון נ"ב והשקה ו' איהו שקיו מעילא לתתא דאיהו נחל קדומים כו', ויובן זה עפמ"ש בענין הקול קול יעקב קול השני מלא וי"ו כו', משא"כ מבחי' אפר דק"נ לא שייך ואד יעלה ולכן לאו בר גיבול הוא כו', והנה ע"י שגבל העפר במים יחוד מ"ן ומ"ד אזי אח"כ וייצר כו' שהוא בריאת אדה"ר שהוא בחי' החלה והתרומה שהפריש מבחי' גבול הנ"ל, ע"ד מ"ש ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה, אשר ראשית הוא חכמה כמ"ש בזח"א בראשית ד"ל ע"ב, נמצא עד"ז בחי' אדה"ר נמשך מבחי' חכמה שבמים ועפר כו', ותרימו תרומה ע"ד מ"ש בד"ה כי אתה נרי כו' ואח"כ ויפח באפיו נשמת חיים היינו המשכה מחו"ב שהם בחי' אש ורוח כמ"ש בזח"ב צ"ד סע"ב זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאו"א הה"ד ויפח באפיו נשמת חיים, מאי חיים אלא אינון י"ה דעלייהו אתמר כל הנשמה תהלל י"ה כו' וזהו כענין בחי' ריעים מה שלמעלה מבחי' דודים בד"ה באתי לגני, כי בחי' דודים תאיבין דא לדא לפי שלפעמים מתפרשין והיינו כענין ארץ ומים שלפעמים הארץ יבישה וצמיאה למים כו' ולא נמשך המטר כו' משא"כ בחי' רעים דלא מתפרשין כלל וע"ד שנתבאר ההפרש בין נשמות דאצי' לנשמות דבריאה בביאור ע"פ ואלה המשפטים בענין יוסף כו', עוי"ל בחי' עפר מן האדמה זהו ע"ד שקראה בתי כו' ונשמת חיים ע"ד שקראה אמי כו', וגם י"ל זהו בחי' קדש שלמעלה מתרומה ודרך כלל חולין בעשיה מעשר ביצירה תרומה בבריאה והם נר"נ אבל קדש באצילות חכמה עילאה ונק' חיה יחידה כו' או נשמה לנשמה, והנה נש"י נקראו ג"כ תרומה כמ"ש קדש ישראל לה' ראשית תבואתה ופרש"י כתרומה וכן ת"י.

והנה כתיב* ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, וארז"ל אלו הקרבנות שנאמר תעבדון את האלקים, וכתיב תשמרו להקריב לי במועדו ברבות

והנה כתיב: בבוך ספר שמות הוא מאמר בפני עצמו ונרשם: ביאור על מזבח אדמה. ושם עם איזה שינוים הבאות לקמן בשולי העמוד.

והנה כתיב: שם: לבאר הדברים, הנה כתיב.

בראשית ס"פ ט"ז ובזח"א פ' מקץ דף קצט"ב, ופי' בת"א בד"ה אסרי לגפן דע"ח ע"א דהיינו שלהיות שאדה"ר היה במעלה עליונה מאד היינו בחי' אדם, שאדה"ר זהו אבא דאצי' כמ"ש במא"א אות א' סעיף ל"ב ע"כ יעלה הניצוצות שנפלו אפילו בבהמות כו' ע"ש, ע"ד ומעיין מבית ה' יצא והשקה כו' כי ההשקאה הנמשך מבחי' ונהר יוצא מעדן הוא רק להשקות את הגן מ' דאצי' אכן ומשם יפרד כו', אבל מבחי' המעיין אזי יהי' ההשקאה עד גם את נחל השטים כמ"ש בד"ה ששים המה מלכות כו' לתקן בי"ע עלמין דפרודא להמשיך בהם ג"כ הגילוי ע"ד אצילות שהוא אדם כו' כי בי"ע בחי' בהמה כמ"ש בד"ה ואלה המשפטים, וזהו ויניחהו בג"ע לעבדה להמשיך מהמעיין בבחי' ונהר יוצא כו', וע"י בירור זה שהיה מברר בחינות בהמה הי' הוא בחי' אדם מתעלה ג"כ ביתר שאת וכמ"ש בתו"א בד"ה בכ"ה בכסלו דמ"ט ע"א, והנה בעליית נה"ב כו' גדול מאד ורב כחה שהיא בחי' בעל תשובה דמשכין לי' בחילא יתיר כו' והחיות נושאות את הכסא כו', גם ע"ד שנתבאר בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה בת"א פ' יתרו שמרכבתא עילאה הוא חג"ת דז"א הן מעלות או"א עד"ז י"ל ג"כ ענין ויניחהו בג"ע לעבדה כו' שקרבנות שבג"ע ע"ד מרכבתא עילאה כו', ועלייה זו דבחי' אדם הי' בבחי' האדם הגדול שנזכר ברבות פ' נשא פי"ג דרנ"א ג' שגבוה מבחי' אדם הראשון כו', כי אדה"ר היינו אבא אבל אדם הגדול היינו הכתר ונק' ג"כ אדם קדמון כמ"ש בפרד"ס ובמא"א שם, וזהו שארז"ל במשנה פ"ג דמדות מ"ד שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, ימיו הם המדות בחי' אהבה בקר דאברהם ולהאריך ימיו להמשיך אהבה רבה מבחי' ורב חסד דאריך כו' וזהו ג"כ ענין המאריך באחד מאריכין לו ימיו כו', וזהו ענין בהמה רבה שלמעלה מבחי' אדם היינו מדות דא"א שלמעלה מהחכמה כנזכר בד"ה ויאכילך את המן וזה הי' ע"י לעבדה ולשמרה כו' וזהו אדם ובהמה תושיע ה' וארז"ל פ"ק דחולין דף ה' ע"ב אלו בני אדם שהם ערומים בדעת (ופרש"י כאדם הראשון ומשימין את עצמן כבהמה דכאי רוח) ומשימין עצמן כבהמה, ועיין בבכורות ספ"ז דף מ"ד ע"ב ע"פ ובבהמתך, ועיקר פי' ומשימין עצמן כבהמה הוא האהבה במס"נ שלמעלה מהשכל וזהו ע"ד לאתבא צדיקייא בחי' אדם בתיובתא בחי' בהמה כו' ולכן עי"ז תושיע הוי' כו' ע"ד וישע ה' אל הבל כו' המשכת ש"ע נהורין דא"א וזהו להאריך ימיו של אדם כי בז"א בחי' אדם יש ק"ן נהורין מנה"י דא"א וע"י הנ"ל נמשך לו עוד אר"ך נהורין מא"א שהם מכחב"ד חג"ת דא"א כו' וזהו ענין תושיע הוי', וזהו ויניחהו בג"ע לעבדה כו' ע"ד ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך שפי' במא"א אות צ' סי"ד צחצחות הם ע"ס דעתיק א"נ ע"ס דעולם העקודים כו' עכ"ל, והיינו כי אדם מבחי' תיקון אדם דאצי' אדם דעשיי', ובהמה שרשה מתהו עולם העקודים אדם דיצירה רק שנפלו בשבה"כ ולכן ע"י שהאדם מברר הבהמה נמשך התגלות בחי' עקודים שלמעלה מתהו ותיקון שע"י התחברות אדם ובהמה מ"ה וב"ן מאיר בחינה שלמעלה משניהם ועמ"ש בד"ה חכלילי עינים מיין כו' ובביאור ע"פ מים רבים בתו"א פ'

תולדות וזהו ויניחהו כו' לעבדה כו' וכן פי' ברבות ויניחהו הניח כו' לעדנו וזהו ע"ד ונחך ה' כו' כנ"ל.

קיצור. ויניחהו בג"ע לעבדה אלו הקרבנות שהאדם יברר בחי' בהמה ועי"ז יתעלה בחי' האדם הגדול שלמעלה מאדה"ר, גם ע"ד חג"ת דז"א הן המרכבה המעלים או"א כו' וחג"ת שהן שמדות נק' בהמה לגבי חו"ב שנק' אדם, וזהו שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, בז"א ק"ן נהורין ועי"ז נמשך ארך, אדם ובהמה תושיע ע"י שמשים א"ע כבהמה, ויניחהו ונחך כו' בצחצחות ע"ס דעקודים ע"י התחברות מ"ה וב"ן.

אך הנה אחר חטא עה"ד כתיב ויגרש את האדם כו' ופי' בת"א בד"ה אוסרי לגפן כלומר שלא הי' בבחי' אדם והוצרך לילך ולתקן נפשו כו' וברבות בראשית פי"ב אמרו שע"ז נאמר משנה פניו ותשלחהו, ובפ' נשא פי"ג דרנ"ג א' מובן פי' משנה פניו הוא הפך ממ"ש ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כו' וע' ברבות אמור פכ"ט בענין שובע שמחות את פניך כו' ועמ"ש מענין פניו ע"פ לך אמר לבי בקשו פני כו' ובענין פני משה כפני חמה כו' ובד"ה ואלה המשפטים בפי' לפניהם כו' ובד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום כו' גם פניו הוא ענין בצלמו בצלם אלקים וע' מזה בזח"ג ר"פ במדבר קי"ז א' ומ"ש מזה בד"ה כי תצא כו' ולכן שוב לא היה בו כח להעלות הבהמות וכמ"ש בע"מ * מח"ד ח"ב פי"ז וז"ל ואחרי החטא דכתיב בו משנה פניו ותשלחהו לא נשאר בו כח להשלים חסרונן כטעם עמי הארץ אסורים לאכול בשר, שהם בהמה הם להם כו' עכ"ל. ואפ"ל לפ"ז משנה פניו שבתחלה כתיב הן האדם היה כאחד ממנו וארז"ל כיחידו של עולם וא"כ פניו היה ע"ד בחי' אדם שעל הכסא, ואחר החטא ירד לבחי' בהמה היינו בהמה דבי"ע פני אריה פני שור כו' שדמות פניהם ג"כ פני אדם, אבל אינו ערוך לבחי' אדם העליון, אדם הראשון חכמה עילאה כו', וזה עולה בסגנון א' עם מ"ש בת"א בפי' ויגרש את האדם כלומר שלא הי' בבחינת אדם כו' כנ"ל, ועוי"ל ועיקר בפי' משנה פניו כי הנה כתיב חכמת אדם תאיר פניו שבחי' חכמה עילאה מאיר בבחי' פנים כמו שאנו רואים צהבו פניו ע"י שכל חדש כו' ועמ"ש מזה בד"ה כה תברכו את בנ"י גבי יאר ה' פניו ומ"ש בענין ר' מאיר שהי' אומר על טמא טהור ומראה לו פנים כו' ומ"ש בענין להצהיל פנים משמן בד"ה צאינה וראינה, והנה ע"י חטא עה"ד נסתלקה ממנו בחי' חכמה עילאה מחמת שנכנס בו מבחי' חכמה דעה"ד טו"ר כו' שהיא הפך לבחי' חכמה עילאה כח מה ולכן משנה פניו כו'.

(**קיצור.** ויגרש, משנה פניו הפך מבחי' חכמת אדם תאיר פניו, ואוהביו כצאת השמש כו', ולכן לא יוכל לברר הבעלי חי כו' כמ"ש בע"מ) *.

בע"מ: בכת"י ב': בע"ח.

בע"מ): בכת"י ב': בע"ח. ובבוך שמות: בע"ח), ולכן אח"כ וישלחהו מג"ע לעבוד את האדמה.

והנה מבואר לעיל בשם הבחיי דפי' וישלחהו כו' לעבוד את האדמה היינו לתקן האדמה שממנו נברא שהוא בחינת מזבח אדמה כו'* ועניז תקון זה יש להבין ע"פ מ"ש ברבות פ' נשא פי"ג דרנ"א ג' ע"פ גאות אדם תשפילנו דקאי על אדה"ר שנתגאה מלעשות תשובה ושפל רוח יתמוך כבוד זה אברהם אבינו שהשפיל רוחו ואמר ואנכי עפר ואפר יתמוך כביד קרא אותו הקב"ה האדם הגדול בענקים שם זה גדול מן אדה"ר כו', והענין כי הנה ענין שבה"כ בתהו נמשך משם ס"ג שהוא בחי' יש והתיקון ע"י שם מ"ה בחי' ביטול ועד"ז בענין אדה"ר ואברהם, שחטא עה"ד כענין שבה"כ. והתיקון ע"י אברהם שהוא אבר מ"ה בחי' ביטול ולכן אמר ואנכי עפר ואפר כו' וזהו ענין מזבח אדמה תעשה לי שיהי' בבחי' ונפשי כעפר לכל תהי' ועי"ז נמצא בארץ כח הצומח להצמיח מאין ליש ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה מענין זה וכן ברבות פ' נשא דרשו ג"כ ושפל רוח זה יהודה כו', וכן פי' בבי"ק ס"פ יתרו מזבח אדמה תעשה לי המורה על גדר ההכנעה כו'.

(**קיצור.** ענין מזבח אדמה בחי' ההכנעה ונפשי כעפר וזהו ענין שם מ"ה המברר וזהו עיקר תיקון חטא עה"ד שהי' כעין שבה"כ דס"ג כו' וכמו המן מן התורה מנין המן העץ כו').

ועד"ז פי' בספר מאור עינים פ' בראשית מארז"ל* פב"ת דחולין מצא קן בראשו של אדם מהו, א"ל ואדמה על ראשו ופרש"י אע"פ שהיה בראשו לא אבדה את שמה ש"מ אדם גופיה אדמה כו'* כי הנה בפסוק גם צפור מצאה בית ודרור קן לה בתלים סי' פ"ד ד' פרש"י דקאי על בהמ"ק שהוא קן להשראת שכינתו ית', וכ"כ בזח"ג דרנ"ג ע"ב, ויש לפרש קן צפור ג"כ על שהיו מקריבים תורים ובני יונה ע"ג המזבח, והנה כתיב ושכנתי בתוכם וארז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם וזהו מצא קן בראשו של אדם מהו, קן צפור הוא בינה* וזהו ודרור קן לה דרור הוא

אדמה כו': שם: והנה ענין לעבוד את האדמה זהו ג"כ ענין הקרבנות כמ"ש מהרמ"א שם, וההפרש בין ויניחהו בג"ע לעבדה ובין לעבוד את האדמה שהוא ג"כ בחי' מזבח אדמה שבבהמ"ק מובן ממ"ש בת"א פ' בראשית סד"ה לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו.

והנה ע"י בחי' מזבח אדמה ממשיך השראת השכינה בבהמ"ק וזהו ענין לעבוד את האדמה ע"ד עורות עבודים שיעבוד העור שישוב מבחי' כתנות עור בעיין לבחי' אור באלף כו'.

מארז"ל: שם: וזהו ע"ד מארז"ל.

אדמה כו': שם: ועמ"ש מזה לקמן ועיין בספר מאור עינים שביאר מאמר זה וביאור דבריו, כי הנה.

הוא בינה: שם: כמ"ש במא"א אות קוף סל"ג קן צפור סוד בינה קן והיכל לחכמה כי מאיר יו"ד בה"א י' פעמים ה' גימט' ק"ן ואפ"ל זהו ק"ן מזמורי תלים שעשה דוד, כדי להמשיך אור הבינה במל', ובמ"א מבואר שהם קמ"ז כמנין שנותיו של יעקב, ועכ"פ לפ"ז קן צפור הוא י"ה וכשהוא בראשו של אדם זו"נ הוא בחי' ו"ה והיינו שיהי' השם שלם וזהו ע"ד הקב"ה מניח תפילין כמ"ש במ"א, וזהו ודרור.

בינה שהיא עלמא דחירו וקראתם דרור כו', והיא בראשו של ז"א הנק' אדם כי הבינה נעשית כתר לז"א כו' וע' בע"ח שער יחוד או"א כו', (גם כמ"ש למעלה שבז"א יש ק"ן נהורין מש"ע נהורין דא"א וזהו מצא קן בראשו של אדם כו'), ולמטה זהו שיהי' השראת מקור ושרש הנשמה בחי' מזליה נמשך ומתגלה האדם שכ' הרח"ו בשע"ק שזהו גבוה מגלוי אליהו כו' *, גם כמ"ש במ"א שיש ב' מיני נשמות א' הנק' עוף השמים שיכולים לעופף בהיכלות עליונים כמו ד' שנכנסו לפרדס, עוף גימ' יוסף ציון, ועפיפתו ע"י הכנפים כו' * וכן נק' יונתי כו' ויש נשמות נק' בהמות כשור לעול כו', וזהו מצא קן בחי' נשמה כנ"ל בראשו של אדם היינו נשמות כשור לעול כו', גם ועוף יעופף זה מיכאל וגבריאל ויש מעלה במלאכים מה שאינו בנשמות שהם מזווג רוחני, משא"כ נשמות מזווג גופני, ע"כ השאלה מצא קן צפור בראשו של אדם שיהי' בו ב' המדרגות דאדם ומלאך כמו אליהו ומשה וע"ז אמר ואדמה על ראשו ועופות מן הרקק נבראו ממים ועפר חהו ג"כ ענין אדמה כו' *, וזהו"ע פאר תחת אפר ק"ן נהורין, אך שע"י נהורין עיין ביאור חכלילי עינים. וכדי שיהי' גילוי זה זהו ע"י ואדמה על ראשו ע"ד הנ"ל בענין פי' ושפל רוח יתמוך כבוד, כענין האמור באברהם וכן ביהודה כו' שכל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו וכמו בענין שימני כחותם מחותם שוקע שמלמטה נמשך מלמעלה חותם בולט כו', אך כ"ז מפני שאדם עצמו בחי' אדמה כי אדם גימט' מ"ה בחי' ביטול ואפ"ל עוד פי' ואדמה על ראשו היא בחי' מל' שנק' עטרת בעלה עטרת תפארת כו' בבחי' לא זז מחבבה עד שקראה אמי, וזהו עצמו ענין קן צפור כו' בחי' בינה אימא עילאה כנ"ל, ומזה יובן איך המזבח אינו זז גם בעוה"ז וכדלקמן בד"ה תעשה לי *.

(קיצור. ענין מצא קן בינה היכל לחכמה בראשו של אדם ז"א שהרי או"א נק' ממעמקים לגבי ז"א ובאדם זהו שיתגלה מקור הנשמה, זהו ע"י ואדמה על ראשו ושפל רוח יתמוך כבוד כו' ואדם גופי' אדמה ולמעלה י"ל ע"י עיבור שני דז"א בבטן אימא נמשך אח"כ בו מוחין דגדלות עליונים מאד כנז' בביאור שימני כחותם) *.

אליהו כו': שם: ואליהו נק' עוף שמעופף למעלה ומלמעלה למטה כו'. גם י"ל ע"ד מ"ש במ"א.

ע"י הכנפים כו': שם: וזהו הקב"ה עושה להן כנפים כנשרים, ונאמר יפרוש כנפיו כו' ישאהו על אברתו כו', וכן ענין יונתי כנפי יונה כו', ויש נשמות.

אדמה כו': שם: וזהו ג"כ פאר תחת אפר עמ"ש ע"פ זאת חקת התורה בענין אפר ומים חיים כו' אך.

תעשה לי: שם: שטה תעשה לי, ויש לפרש עוד. [הכוונה להעמיד הקיצור אחר קטע ויש לפרש].

כחותם: שם: קיצור בשטה וא"ו, שטה בביאור, כחותם, גם קן זהו ע"ד המתחסד עם קונו קן דיליה כמ"ש בסש"ב פ"י ובחי' זו זהו גבוה מבחי' אדם שזהו צדיק.

ויש לפרש עוד ענין ואדמה על ראשו דהנה בחי' אדם ג"כ אדמה לעליון שהוא סוכ"ע א"א כו' * והיינו ג"כ ע"י היותו בחי' אדם שנלקח מאדמה כמ"ש בב"ר פי"ז ומכ"ז יובן ענין מזבח אדמה תעשה לי, שיהי' בבחי' הביטול בתכלית עד שיוכל להיות בחי' ק"ן להשראת שכ"ת ושכ"ע כו'.

והנה מפרש"י פב"ת דחולין שם דקל"ט ע"ב מוכח ההפרש בין עפר לאדמה, דעפר נקרא אף כשנפרד העפר מן הארץ והוא על הגג וכה"ג אבל אדמה הוא דוקא כשהוא על הארץ ממש ולכן דוקא מפני שהאדם נברא מאדמה נק' העפר שבראשו בשם ואדמה על ראשו כנ"ל, וכן פי' המ"א בספרו זית רענן פ' נח שהאדם דין מחובר יש לו דהיינו שאף שנפרדה הנשמה וירדה בהגוף עכ"ז היא מחוברת לשרשה בחי' אדמה העליונה מל' דאצי', וזהו למען ירבו ימיכם כו' על האדמה כו' ועיין בסידור בדרוש בהמ"ז בענין שאנו מברכין ברכת הארץ בבהמ"ז אף עכשיו כו', ואפ"ל כי הארץ והאדמה ממש זהו בחי' מל' דאצי' הנק' והארץ הדום רגלי משא"כ בחי' עפר זהו עולם הבריאה כו' שנפרד מן האצי' בבחי' ומשם יפרד כו' וכן פירשו בענין ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן כו' שהוא עולם הבריאה, ועיין בכוונות התנערי מעפר קומי, ועיין בפרש"י בחומש פ' בראשית ע"פ וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ובת"ז תקון ס"ט קי"ד ב' מן האדמה לא כתיב אלא עפר מן האדמה ודא שכינתא תתאה כו' וע' בהרמ"ז תולדות קל"ד סע"א וב', שהאריך בענין ינער אותם מעפרם, פקודי דרס"ח ע"ב.

(**קיצור.** ענין עפר ואדמה שבחי' אדמה גבוה יותר מבחי' עפר שהעפר הוא אפילו נפרד מן הארץ ולכן גם הקליפות נק' עפר ונחש עפר לחמו וזהו התנערי מעפר, משא"כ ארץ ואדמה).

אך עכ"ז יש להבין מ"ש מזבח אדמה דוקא ולא נזכר לשון ארץ כ"א אדמה דוקא. אך הענין דמבואר ברבות בראשית פי"ג אמר רשב"ג ד' שמות נקראו לארץ כנגד ד' תקופות ארץ תבל אדמה ארקא, ארץ כנגד תקופת ניסן כו' אדמה כנגד תקופת תשרי שהארץ עשויה בולין בולין של אדמה, ופי' במ"כ בולין בולין חתיכות של אדמה כי אז עת האסיף והמטר יורד על תלמי השדה ומחבר אותם חמרים ועיין בערוך ערך בול עכ"ל. ואף שבמלכים א' ססי' ו' מבואר שהחדש השמיני שהוא

א"א כו': כמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה לסוסתי, דרוש הראשון וכן שיהי' באדם שלמטה בחי' אדמה לעליון לבחי' ז"א דאצי' כמ"ש בשל"ה ד"ג ע"א ובפ' בראשית ר"פ בראשית ע"ש, או י"ל אדמה אדמה לעליון לבחי' א"א ע"י בכל מאדך בלי גבול כו' וע"י הדבק במדותיו יג"מ הרחמים, ובענין בחי' חסיד שלמעלה ממדרגת צדיק כמ"ש בדרוש הנדרים שעז"נ וידר יעקב נדר ואזי והי' הוי' לי לאלקים כו', וזהו מצא קן בראשו של אדם כי אדם היינו צדיק, אך שיהי' קן בראשו זהו בחי' חסיד כמשארז"ל איזהו חסיד זה המתחסד עם קונו קן דיליה כו', ואזי קן צפור בראשו שכינתא עילאה שבה התגלות עתיק, ולכן זה נק' מצא קן כי והחכמה מאין תמצא, וכ"ז נמשך ע"י ואדמה על ראשו בחי' ואד יעלה ובחי' מ"ה, ומכ"ז יובן.

מרחשון נקרא ירח בול היינו משום שאז עיקר הגשמים אבל מ"מ גם תשרי הוא זמן ירידת גשמים כדאיתא פ"ק דר"ה די"א ע"א ואותו הפרק זמן רביעה היתה כו' ע"ש, ורש"י פי' במלכים שם שהוא מלשון ויבל לחמורו וא"כ הוא ג"כ לשון תערובות ודלא כפי' קה"ע בירושלמי פ"ק דר"ה ה"ב, עכ"פ מובן מזה ההפרש בין ארץ לאדמה, שאדמה נק' כשהמטר יורד על הארץ משא"כ ארץ נק' גם קודם שהמטיר, ולכן נק' הפירות פרי האדמה כמ"ש ר"פ עקב וברך פרי בטנך ופרי אדמתך ועיין ברבות שם, ור"פ תבא ולקחת מראשית כל פרי האדמה כו', והיינו משום שהפירות באים ע"י שהמטיר על הארץ שאזי נקראת אדמה, וכן מפורש בכתוב ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה, ועיין מזה בגמ' פ"ק דסוכה די"א ע"ב שהם העננים המתהוים מאידים העולים מן הארץ ובהם המטר יורד מן השמים, הרי שקודם שהמטיר נק' ארץ ולאחר שהמטר יורד והשקה כו' נקראת אדמה, והנה כמ"כ בארץ העליונה שהיא כנס"י שייך ענין ואד יעלה כו' שה"ע אתעדל"ת וכמ"ש בירושלמי פ"ק דתענית ה"א וברבות בראשית פי"ג אמר רשב"ל כתיב ואד יעלה מן הארץ עלה שבר מלמטן (שהבריות שוברים לבם) מיד הגשמים יורדין, א"ר ברכיה כתיב יערוף כמטר לקחי כפו עורפן לתשובה מיד הגשמים יורדין עכ"ל, ולכן א"ש שבתשרי נק' אדמה כי אז עשי"ת ותקיעה שתוקעים תשר"ת שמשברים לבם להיות לב נשבר ונדכה כו', א"כ לפ"ז הפי' מזבח אדמה תעשה לי, היינו מלבד הנז' לעיל ענין ההכנעה עוד זאת ענין התשובה שכדי שיהי' בבחי' מזבח אדמה צ"ל תחלה ואד יעלה מן הארץ, והוא כמ"ש בד"ה האזינו השמים כו' יערוף כמטר לקחי, שזהו ענין ויבוא כגשם לנו, כי הנה הגשם יורד בענן כמ"ש המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר והעבים נתהוו מהאידים אשר יעלו מן הארץ להיות הענן והחושך כמ"ש בגמ' פ"ק דסוכה הנ"ל וברבות בראשית פי"ג, והיינו שישים אל לבו ריחוקו מאור פני ה' והסתר אורו ית' ישת חשך סתרו וכל נהורין מתחשכין קמיה דלית מחשבה תפיסא ביה, זהו ענין ואד יעלה כו' עלה שבר מלמטן כו' ונק' תיאובתא דנוק' לגבי דכורא כו' שהוא ענין צמאה לך נפשי כו' בארץ ציה ועיף בלי מים, תלים סי' ס"ג, ואזי ע"י אתעדל"ת זו מרחוק ה' נראה ויבוא כגשם לנו המרוה את הצמאון והוא הנק' המשכת מ"ד שהוא ענין חסד עליון ואהבה רבה שלמעלה לדבקה בה' אחד בגלוי אור א"ס ב"ה על נפשו והוא הנמשך ע"י המצות שהם גלוי רצון העליון וכמ"ש ג"כ בד"ה והיה מספר בנ"י שזהו פי' פקדת ארץ ותשוקקיה כו' פקדת הם המצות רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברים דמלכא ועי"ז ותשוקקיה שהמצות ממשיכים בחי' רצון העליון ואהבה רבה בנפש כו' ע"ש, וזהו ואד יעלה ואח"כ והשקה כו' ואזי דוקא נק' מזבח אדמה, ובמא"א אות א' סעיף ל"ד אדמה נק' הבינה ע"ש שדינין מתערין מינה וכן נק' אדומה כו', והיינו כי בחדש תשרי נק' הארץ אדמה שאזי בחי' תשובה שהיא הבינה נמצא כשהמל' מקבלת מבחי' בינה ע"ד שביוהכ"פ נק' בת אמי בזח"ג אמור ד"ק ע"ב אזי נק' אדמה, עו"ש אדמה

בגימ' נש"ב כו' והנה פי' וענין דינין מתערין מינה מבואר בביאור מאמר הזח"ג פ' במדבר דק"כ ע"א ובא לו לקרן כו' דהא בינה נק' אם הבנים שמחה ואיך דינין מתערין מינה אלא הפי' שמחמת ההתבוננות בגדולת ה' יהי' הדינין מתערין על המנגד כענין לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר כו', וזהו ענין שנק' מזבח אדמה ע"ד זובח תודה יכבדנני וארז"ל פ"ו דסנהדרין דמ"ג ע"ב כל הזובח את יצרו כו', ופי' מהרש"א דהיינו הכובש את יצרו וכן מובן מפרש"י שם, וזהו ענין אתכפיא בבחי' ביטול רצון והוא הנק' גבור איזהו גבור הכובש את יצרו, וכדי שיהי' גבור זהו ע"י שיהי' בחי' מזבח אדמה בבחי' הנ"ל דבינה דינין מתערין מינה על היצה"ר ועל כן נק' מזבח כו', ועוד כי הנה מבואר במ"א פי' כי תצא למלחמה עם היצה"ר העצה לזה על אויביך דהיינו לבוא עמו ע"י שרשו ומקורו ששם הוא טוב והיינו ששרשו מפני שור שבמרכבה כו', וזהו ענין שתים לפניה דק"ש שאומרים איך והאופנים וחיות ברעש גדול כו', ועד"ז יובן כאן דהנה שרש היצה"ר ומדות נה"ב נלקחו משבה"כ מבחי' ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום והוא ענין עולם התהו שהיו בבחינת גבורה כו' והיינו ז"ת דס"ג שהוא ז"ת דבינה וכמ"ש בזח"ג נשא קמ"ב, לכן צ"ל מזבח אדמה דוקא שמבחי' בינה ששם הגבורות דקדושה רק שע"י שבה"כ נעשו גבורות קשות דיצה"ר לכן ע"י שרשן ומקורן נמתקים ונהפכים ממרירו למיתקא כו', ועוד זאת כי מבואר במ"א בד"ה ובגפן שלשה שריגים שיש יין אדום ויין לבן מ"ן ומ"ד כי אודם מן האשה ולכן לנסכים צ"ל יין אדום דוקא כמ"ש רז"ל פ"ו דב"ב מפסוק אל תרא יין כי יתאדם, ועד"ז צ"ל המזבח, מזבח אדמה דוקא וכמארז"ל פ"ג דמדות מבקעת בית כרם כו' ומבואר במשנה ספ"ב דנדה, שהי' אדום כמש"ש בענין וכמימי אדמה דדם הנדה כו' והיינו כדי להיות העלאת מ"ן שבבחי' אודם מן האשה כו' היא כנס"י שהיא מזרעת אודם בבחי' גבור הכובש את יצרו כו' וזהו אם יאדימו כתולע שיש בחינה זו בקדושה גם כן וזהו ענין טור אודם כו' ועל ידי זה אחר כך כצמר יהיו כיין לבנה שמלבין כו' לובן מן האיש המשכת רחמים כו', וזהו ענין הקרבנות על גבי המזבח להקריב דם, כי הנה ארז"ל בירושלמי ס"פ במה מדליקין חוה שפכה דמו של אדם ע"כ ניתן לה מצות נדה כו', ופי' ששפכה דמו זהו ג"כ ענין שופך דם האדם באדם בד"ה בשעה שהקדימו ישראל, והתיקון לזה ע"י הקרבנות בזריקת דם התמיד ושחט אותו על ירך המזבח צפונה כו' שעי"ז נוטל החיות מק"נ ומעלים אותו לשרשו לפני הוי' וכן עצם המזבח מזבח אדמה, בחי' מים שבעפר כמו דם לגוף כמש"ש בירושלמי בענין וייצר כו' ע"י ואד יעלה כו' לכן ע"י הקרבנות ממשיכים בחי' אדם א' דם עיין בד"ה בשעה שהקדימו הנ"ל ששורש המשכה זו נמשך מגבורה דע"י כי הדם הוא הנפש כו', וזהו שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם מטעם שע"י דם התמיד נמשך אור וחיות בבחי' אדם א' דם ששרש המשכה זו נמשך מגבורה דע"י כנ"ל.

(קיצור. אדמה כשמקבלת מבינה, דינין מתערין על ההיפך לעולם ירגיז. מזבח זובח את יצרו, והיינו ע"י על אויביך שבשרשו הוא טוב וייצר בשני יודין, לכן דוקא ע"י מזבח אדמה נש"ב, עי"ז מבררים מבחי' זמ"ל דאדום, גם אדמה ע"ד אודם מן האשה, ודם התמיד תיקון למה חוה שפכה דמו של אדם וע"י הקרבן ניתקן זה ומאריך ימיו של אדם, גם אם יאדימו כתולע בבחי' מ"ן כצמר יהיו ע"י המ"ד).

ועיין מענין מזבח במא"א אות מם סנ"ד מזבח הפנימי בינה מזבח החיצון רחל כו' ובד"ה ושאבתם נת' שהוא ענין פנימי' הלב וחיצוניות הלב מ"מ צ"ל שגם מזבח החיצון שהוא בחי' מל' היינו ע"י קבלתה מבינה, כי גם חיצוניות הלב הוא הנמשך ע"י הבינה שמתבונן בגדולת א"ס ב"ה כו', עו"ש במא"א מזבח ביצי' כו', ובאות זיין ס"ז כ' זבח מצד הנוק' כו'.

תעשה לי. הנה ארז"ל ברבות ויקרא פ"ב כל מקום שנאמר לי אינו זז לא לעוה"ז ולא לעוה"ב כו' במזבח מזבח אדמה תעשה לי, בקרבנות תשמרו להקריב לי כו', ובמא"א אות למ"ד סט"ו לי נק' הבינה כו' ובמ"א ע"פ פתחי לי נת' דפי' לי, היינו להיו"ד ר"ל שיהי' גילוי חכמה עילאה וזה א"ש עם מ"ש המא"א דלי היינו בינה כי חו"ב הם תרין רעין, ובמ"א ע"פ וארשתיך לי לעולם נת' דהיינו א"א והכל אחד כי ג"ר כח"ב הם כולא חד, ופי' וארשתיך לי שיהי' המל' כמו הבינה וזהו ענין ביום ההוא יהיה ב"פ י"ה, וזהו המכוון מענין מזבח אדמה תעשה לי להיו"ד ר"ל שבחי' מל' תהי' עם ז"א ע"ד י"ה, והיינו כמ"ש ברבות סדר ויצא פס"ט ע"פ והנה סולם מוצב ארצה זה הכבש שנאמר מזבח אדמה תעשה לי, וראשו מגיע השמימה אלו הקרבנות שריחן עולה עד לשמים כו', ולפמ"ש פי' ארצה היא בחי' מלכות הנק' מזבח אדמה וע"י הקרבנות עולה העלאת מ"ן לאור א"ס ממש הסוכ"ע וזהו השמימה וזהו תשמרו להקריב לי שהוא ענין יחוד או"א ששרש המשכה זו באה מא"ס ממש, ולכן נאמר תעשה לי, שיהי' גילוי בחי' היו"ד בהלמ"ד היא בינה כו' דהיינו יחוד חו"ב ואח"כ נמשך מזה בזו"נ כו' ועכשיו היא תפלה במקום קרבנות, שהתפלה נק' סולם מוצב כו' כמבואר בד"ה יונתי בחגוי, וזהו פי' שהמזבח אינו זז בעוה"ז והא עכשיו אין לנו מזבח, אלא כי התפלה נק' סולם שהוא בחי' המזבח כו' וזהו ענין מצא קן בראשו של אדם ע"י ואדמה על ראשו וה"ע משארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש כו', וזהו מארז"ל הכל היה מן העפר ואפילו גלגל חמה, כי פי' חמה היינו שיאיר בנפשו מבחי' יחודא עילאה שמש ומגן הוי' אלקים, לבוא לזה צ"ל ע"י שיהי' בבחי' עפר כנ"ל בענין ושפל רוח זה אברהם שאמר ואנכי עפר כו' עי"ז דוקא יאיר בנפשו אור השמש כו'.

וזבחת עליו את עולותיך וגו'. (בד"ה לבבתיני) הנה ארז"ל שלשה שותפין יש באדם כו' וכמ"כ בבהמה כו', אלא שבבהמה נמשך הנפש

מבחי' פני שור כו' וע"י הקרבן עולה החיות של הנפש ונכלל בשרשו בחיות הקדש והחיות נושאות את הכסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' (והכח הזה בהם לפי ששרשם מבחי' זמ"ל דתהו כו' ע' בת"א בד"ה זכור ושמור) וכולם מתנשאים ומתעלים ומתרוממים ע"י הקרבן בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות עד אור א"ס ב"ה ממש כדי להיות ריח ניחוח לשון חות דרגא דהיינו להיות בחינת המשכה מלמעלה למטה שם הוי' צמצום והתפשטות כו', ועכשיו תפלה במקום קרבנות כו' והעלאת הקרבן דוקא על מזבח אדמה הנ"ל שהוא בנין נה"א אז יש בכחה לברר נה"ב דוגמת יצ"מ יום א' דפסח לנה"א ואח"כ ספירת העומר בירור נה"ב אזי ע"י בירור זה הנה"ב מעלה הנה"א בחג השבועות כו' כמו"כ כאן וזהו את עולותיך שעי"ז מתעלה הנה"א, כי ישראל עלו במחשבה היינו שרש ומקור הנשמה מבחינת כתר כו' אך זהו רק שרש ומקור הנשמה, אבל הנשמה שבגוף ירדה כו' ושתהי' עולה לשרשה ומקורה זהו ע"י בירור נה"ב כי והחיות נושאות כו' בחי' אדם להעלותו לבחי' כח"ב וזהו העולה קדש קדשים שהעלאה זו בבחי' כח"ב הנק' קה"ק ועיין בהרמ"ז ר"פ צו, וזהו ג"כ ענין ויפח באפיו נשמת חיים, כי ענין היותו חלתו של עולם בחי' עפר ומים זהו מבחי' זו"נ בנ"ל אך ויפח באפיו מאן דנפח מתוכו ופנימיותו נפח היינו מכח"ב וזהו הנק' נשמת חיים כי והחכמה תחיה כו' וכדי להיות גילוי בחינה זו זהו ע"י והחיות נושאות כו' ועכשיו בחי' עולה הוא התפלה שכנגד תמידין תקנום שהתפלה נק' סולם כו' עולים ויורדים בו, והנה פי' ויורדים זהו ענין שלמים כי שלמים הוא ההמשכה מלמעלה למטה בבחי' מל' מקור דבי"ע יעשה שלום לי שלום יעשה לי דהיינו יסוד ז"א ויסוד דנוק' כמ"ש במק"מ והרמ"ז במדבר קי"ח, ובמא"א אות שין סמ"ה שלמים נק' המל' שלימו דכל ספיראן ע' זח"ג ויקרא י"ב ב' יעקב איהו עביד שלים כו' היינו ההכרעה בין חו"ג, ובאות ז' ס"ו כ' זבח מצד הנוק' וכן זבחי שלמים מצדא דאיהו שלימא דכולא עכ"ל, ויש לבאר ע"פ מ"ש בד"ה שה"ש בפי' במלך שלמה מלך שהשלום שלו, וע' זח"ג חקת ק"פ ע"ב בפי' אנכי שלומי אמוני ישראל, ובעבודה ענין שלמים זהו ענין שמחה של מצוה כו' שנמשך ג"כ מבירור נה"ב שהשמחה היא בלב ששם משכן נפש הבהמית כי הדם הוא הנפש, כי העצבות הוא מצד עכירות הדם שבלב כשהדם עכור והשמחה הוא כשהדם צלול והוא ע"י אשר קדשנו במצותיו אשר לשון תענוג העליון כו' וכל המצות צריך לעשות בשמחה כמ"ש תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב כו' ודרך כלל הנה מבואר בד"ה מהלכים בין העומדים ב' בחי' הילוך מלמטלמ"ע ע"י התפלה ומלמעלמ"ט ע"י תומ"צ וזהו ענין את עולותיך ואת שלמיך כו', והנה שלמים הם קדשים קלים אך הרי ארז"ל ר"פ שני דאבות והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה כו' ושלוח הקן נק' מצוה קלה סוף מסכת חולין במשנה, ועמש"ל בענין מצא קן כו' גם סוכה נק' מצוה קלה רפ"ק דעכומ"ז, אך מ"מ קד"ק וקדק"ל י"ל כענין קדש עילאה וקדש תתאה הנז' בזח"ב פקודי דרכ"ה ב' ובפ' קרח קע"ו ב' ה"נ קדש תתאה

כו' כי קדש העליון היינו ח"ע וכתר שהוא קדש ומובדל ולמעלה מההשגה גם באצילות, ועד"ז המל' היא קדש ומובדל לגבי בי"ע ומ"מ נק' קדשים קלים כו' ואעפ"כ הוי זהיר במצוה קלה כמו ענין רני ושמחי בת כו' שבחי' מל' שהיא מל' תתעלה לע"ל ביתר שאת מבחי' בינה אמי הנק' קדה"ק כו', וכמו שמצינו בתודה שארז"ל כל הקרבנות בטלים לע"ל חוץ מן התודה כו' כדאיתא ברבות פ' צו פ"ט דקע"ד ד' והיינו כי תודה הוא בחי' הודאה וה"ע יהודה אתה יודוך אחיך כו' והרי תודה היא קדק"ל וע' זח"ג ויקרא יב"ב בענין תודת שלמיו, גם י"ל פי' קדשים קלים ע"ד שארז"ל נשים דעתן קלות ופי' בכהאריז"ל דקאי על דעת דנוק' כו' אך לע"ל ומלאה הארץ דעה ותהי' אחעט"ב, גם י"ל פי' קלים ע"ד רוכב על כרוב קל שלו ושט כו' כמ"ש מזה בת"א בביאור ע"פ יבאו לבוש מלכות כו'.

במשנה ספ"ק דחולין כיצד מבדילין המבדיל בין קדש לקדש, ר' דוסא אומר בין קדש חמור לקדש הקל, נשמע לר' דוסא קדושת יו"ט נק' קודש הקל לגבי קדושת שבת והיינו כי יו"ט מוחין דאימא בינה כו', ועד"ז י"ל ענין עולותיך כשהמ' עולה באבא ושלמיך כשמקבלת מבינה כו'.

עוי"ל* עפמ"ש ברבות קמ"ג שאדה"ר חלה וכיון שנטה כו' לכן צ"ל תיקון ע"י מזבח אדמה וכפר אדמתו עמו והיינו ע"י ואד יעלה ואח"כ והשקה וזהו יערוף כמטר לקחי ומזה יתעלה לבחי' אזכיר את שמי וזהו"ע כטל אמרתי ממש ודברי אשר שמתי בפיך כמ"ש הרמ"ז במדבר קי"ח א', וברכתיך שהוא אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת כנזכר בד"ה ואתחנן וגם אותיות וברכתיך כ"כ הרמ"ז עקב דרע"א וה"ע כתר תורה, והרח"ו כתב את שמי כי כל התורה שמותיו כו', וענין מקום פי' רמ"ז עקב שה"ע הכלים והמדות כו' זכרי עם ו"ה רמ"ח זהו אזכיר את שמי זכור את יום השבת אתקשיטת במאני דכורא ושמי לא נודעתי משום דהוא ושמו אחד ממש, עולותיך ושלמיך סד"ה מה יפו ב' נעלים נה"ב א' בתפילה ב' שמחה של מצוה א"ת שמות אלא שמות שהשמות רק שמות שממה כו' נגד שמא כו' אכן אזכיר את שמי שיהי' האור ע"ד המאור ע"ד עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד ששמו הי' בבחי' לבדו כו' ויקרא הוי' הוי' בלא פסיק כו' אבא אליך ע"ד עתידים צדיקים שיקראו ע"ש של הקב"ה חלה א' מכ"ד ע"כ י"ל המזבח מקום מערכה כ"ד אמה על כ"ד אמה.

עוי"ל: קטע זה נוסף מבוך שמות ח"ב, וקטע במשנה ספ"ק לא נמצא שם.

הגהות * לד"ה מזבח אדמה

מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך כו' ואם מזבח אבנים תעשה לי ופרש"י דהאי ואם אינו רשות אלא חובה ומ"ש בלשון ואם פירש הרמב"ן וז"ל וטעם ואם במצות חובה לומר אם יגיע הזמן שתזכו לרשת הארץ ולבנות לי מזבח אבנים בבית הבחירה כו' עכ"ל. והיינו דמזבח הנחשת שעשה משה היה מזבח אדמה כדפירש"י בחומש כאן שהיה ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בעת חנייתן עכ"ל, והמזבח שעשה שלמה עשאו של אבנים כמבואר בגמ' בפ"ו דזבחים דס"א ע"ב וכ"מ מהרמב"ן הנ"ל דפירש ואם מזבח האבנים אם יגיע הזמן שתזכו לרשת הארץ מבואר דדוקא בארץ עשו מזבח של אבנים ולא במשכן של משה, ועיין בגמ' סוף חגיגה דכ"ו ע"א ובתוס' שם בענין מזבח אדמה משמע ג"כ כן וכן תרגם יונתן בפ' תצוה כ"ז ח' בפירוש נבוב לוחות תעשה אותו חליל לוחין מלא עפרא תעביד יתיה וכן מבואר במכילתא פ' יתרו י"א ר' נתן אומר חלול באדמה נעשה שנאמר נבוב לוחות תעשה אותו איסי בן עקיבא אומר מזבח נחשת מלא אדמה תעשה לי עכ"ל. נמצא מבואר שמזבח הנחשת דמשה היה מזבח אדמה ומזבח שעשה שלמה וכן בשילה היה של אבנים, ומבואר במכילתא שם דפי' ואם מזבח אבנים הוא חובה ולא רשות וכנ"ל וכ"פ הרמב"ם ספ"ב מה' בית הבחירה דהמזבח בונין אותו מאבנים וא"כ צ"ל מדוע המזבח דמשה היה משל אדמה ולא משל אבנים.

קיצור. מזבח דמשה היה מזבח הנחשת מלא אדמה ומזבח דשלמה היה מזבח אבנים ולא אדמה, וז"ש ואם מזבח אבנים הוא חובה רק שזו החובה הוא בבואם לארץ.

אך הענין דהנה ארז"ל בירושלמי פ"ז דנזיר ה"ב ובמדרש פ' בראשית פי"ד ע"פ וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה מבהמ"ק ממקום כפרתו נברא כתיב הכא עפר מן האדמה וכתיב התם מזבח אדמה תעשה לי עכ"ל. והנה אח"כ כתיב וישלחהו ה' אלקים מג"ע לעבוד את האדמה אשר לוקח משם וכ' הבחיי שם פ' בראשית די"א ע"ב ויש לך לדעת כי מכאן נברא וכאן חזר משסרח וגורש מג"ע הוא שכתוב לעבוד את האדמה אשר לוקח משם עכ"ל. ופי' מהרמ"א שחזר לעבוד את האדמה היינו לעבוד במזבח בקרבן שור פר שהקריב אדה"ר כו' שזהו הנק' לעבוד את האדמה אשר לוקח משם הוא בחי' מזבח אדמה, ועבודה זו הוא ע"י הקרבנות הוא כמ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וארז"ל במד"ר פ' ויצא פס"ח מוצב ארצה זה המזבח שנאמר מזבח אדמה תעשה לי וראשו מגיע השמימה אלו הקרבנות שריחן עולה לשמים נמצא

הגהות: מאמר זה הוא הגהות להמאמר דלעיל, ורוב סעי' ג' ד' נמצאים גם שם.

זהו ענין לעבוד את האדמה שיהי' עולה מבחי' מוצב ארצה לבחי' השמימה ויהיה התחברות שמים וארץ כו' שהן בחי' סוכ"ע וממכ"ע, וכמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה לבבתיני אחותי כלה שע"י הקרבן עולה הנפש הבהמה לשרשה פני שור ועי"ז והחיות נושאות כו' ונעשה העלאה עד רום המעלות עד שעי"ז אח"כ ניחוח להוי' כו' נחות דרגא והמשכה מבחי' סוכ"ע בממכ"ע יעו"ש ומ"ש עוד מענין הקרבנות בפ' פנחס בד"ה את קרבני לחמי דרוש הראשון ועמ"ש בפי' השמימה בלק"ת פ' נצבים סד"ה כי המצוה הזאת בפירוש מי יעלה לנו השמימה כו', גם ענין וראשו מגיע השמימה, היינו ענין ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ונת' הפירוש בלק"ת בשה"ש בד"ה הנך יפה רעיתי פ"ב, ובד"ה אני ישנה ולבי ער פ"ב ובד"ה האזינו השמים דרוש השלישי פ"ו, ועי"ז נמשך ההמשכה בכנס"י וכמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים בפירוש השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל ובד"ה ראשי המטות ספ"ג לכו לחמו בלחמי ובד"ה יונתי בחגוי כו' בענין רעיתי ישראל מפרנסין כו' וסד"ה לסוסתי דרוש השני, ועכשיו התפילה היא במקום קרבנות ונקראת סולם וכמ"ש מזה בלק"ת בשה"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע, ובד"ה לבאר ענין יוהכ"פ ובד"ה כנשר יעיר ובת"א פ' ויקהל בד"ה ויקהל משה, ובד"ה ראו כי הוי' נתן לכם את השבת פרק ה' שלכן ארז"ל מט"ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל שהיא המשכת הכתר כו' ועיקר ענין שהתפלה נק' סולם הוא כמ"ש במ"א ע"פ ועבדתם את ה' אלקיכם כי ואני תפלה לאל חיי המל' מתפללת כו' שפיכת נפש וכו' כי המ' בחי' שם והארה וע"י התפלה נמשך בה מעצמות אור א"ס ממש, וכמ"ש ג"כ לקמן בפירוש אזכיר את שמי והתחברות זו זהו תפלה לשון נפתולי נפתלתי ובלשון משנה התופל כלי חרס וע"כ נק' סולם שיורדים בו מלמעלמ"ט אחר העליי' מלמטלמ"ע.

קיצור. ענין שאדה"ר נאמר ועפר מן האדמה שנברא ממקום המזבח שנק' מזבח אדמה, ואח"כ וישלחהו לעבוד את האדמה בקרבן שור פר ונק' עבודה ע"ד סולם מוצב ארצה כו' שע"י הקרבן עולה ההעלאות מ"נ בבחי' סוכ"ע הנק' השמימה ונמשך ניחוח להוי' המשכה מסוכ"ע בבחי' ממכ"ע. וכן התפלה במקום קרבן ונקרא סולם ולכן מט"ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל.

ב) **וביאור** הדבר איך נק' זה לעבוד את האדמה הנה ארז"ל במדרש פ' בראשית פי"ג ע"פ ואדם אין לעבוד את האדמה ואדם אין להעביד את הבריות להקב"ה כאליהו וכחוני המעגל, ופירש במ"כ שע"פ רצונם ירד המטר ובזה היו משעבדים לב הבריות להקב"ה והנה באליהו נאמר שאמר להם עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים אם הוי' הוא האלקים כו' עד ויפלו על פניהם ויאמרו הוי' האלקים הוי' הוא האלקים (בד"ה ויצוום אל פרעה) כי הנה אלקים הוא לשון רבים כמ"ש כי אלקים

קדושים הוא והיינו כי אלקים לשון כח מלשון יש לאל ידי ולכן הוא לשון רבים ע"ש ריבוי התחלקות הכח והחיות בריבוא רבבות נבראים שאין כל אחד דומה לחבירו, וכמ"ש מזה בת"א בד"ה וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי', ר"פ וארא, ובסידור בדרוש חרבות צורים, וכל ריבוי הכוחות הללו נמשכים ממקורם ושרשם שם הוי' ב"ה שהוא אחד וזהו ענין כי הוי' הוא האלקים הפך מדברי האומרים עזב ה' את הארץ ביד המזלות כל צבא השמים וכמו שמבואר ג"כ הפירוש בספרי המחקרים בכוזרי מאמר רביעי סי' א', ור"ל שכל הכחות באות מאתו ית' ממש בלי שום אמצעי כלל, והם רק כגרזן ביד החוצב בו כו', וכמ"ש במדרש פ' בראשית ספ"ג ע"פ אנכי ה' עושה כל נוטה שמים לבדו רוקע מאתי, מי אתי כתיב מי היה שותף עמי כו', אך ענין הכפל ב"פ הוי' הוא האלקים. הענין הוא כי בהמשכת האור והחיות משם הוי' ע"י שם אלקים יש ב' אופנים הא' כשנמשך כסדר ומנהגו של עולם שמחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית ומ"מ האור והחיות מוסתר ונעלם, כי שם אלקים הוא המסתיר וכמ"ש בסש"ב ח"ב פרק * ובת"א בד"ה ואתה תצוה את בנ"י גבי מחוץ לפרוכת כו' והאופן השני כאשר שם הוי' נמשך להאיר בבחי' גילוי ממש, וכמו ביציאת מצרים שנאמר וידעו מצרים כי אני הוי', וכש"כ בקי"ס שנאמר זה אלי שראו גלוי אלקות ממש עד שארז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, וכש"כ במ"ת שנאמר וירד הוי' על הר סיני כו' אנכי הוי' אלקיך כו', וזהו ענין מה שנאמר פעם ב' הוי' הוא האלקים אשר שם הוי' מאיר בבחי' גילוי ממש ע"י שם אלקים שלא יסתיר השם אלקים, וזהו מ"ש והייתי לכם לאלקים פי' שם הוי' יאיר ממש בבחי' גילוי ע"ד שנמשך הכח והחיות ע"י שם אלקים כך יאיר משם הוי' ממש וזהו פי' שמש ומגן הוי' אלקים שמאיר גילוי השמש ממש ע"י המגן כו', ועד"ז הוא ענין השראת קדושתו ית' בבהמ"ק שנק' צמצם שכינתו בין שני בדי ארון בבחי' גילוי ממש, וזהו ענין לעבוד את האדמה, ר"ל שיהי' דירתו ית' בתחתונים ממש ונגלה כבוד ה' למטה כמו שהוא למעלה, והיינו ע"י הקרבנות שנק' סולם מוצב ארצה וריחן מגיע השמימה כנ"ל אשר הריח הוא ההעלאה כמ"ש בת"א בד"ה ראה ריח בני ובד"ה עולת תמיד העשויה בהר סיני לריח ניחוח, שע"י העלאה זו נמשך המשכת אור א"ס מבחי' השמימה סוכ"ע להאיר למטה בבהמ"ק, ה"ז בחי' לעבוד את האדמה, וז"ש במדרש שם בבראשית ר"פ י"ג בפירוש וכל שיח השדה כל תפילתן של ישראל אינה אלא על בהמ"ק דהיינו שיהי' גילוי אלקות למטה וזהו נק' שיח השדה וזהו ענין לעבוד את האדמה כו', ועמ"ש מענין זריעה וצמיחה בד"ה הבאים ישרש יעקב, ובד"ה בשלח פרעה ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה ובד"ה האזינו השמים דרוש השלישי פ"ד ושם פ"ו שזהו ענין ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, ושם פ"ז שזהו ענין תדשא הארץ דשא עשב כו', ועמ"ש בד"ה לא תהיה

פרק : ו'.

משכלה ועקרה בענין פי' ארץ החיים והיינו שיהי' בחי' ומלאה הארץ דיעה את ה', וכמ"ש סד"ה וידעת היום והשבות כו'.

קיצור. ואדם אין לעבוד, אליהו, ענין ב"פ הוי' הוא האלקים האחד ע"ד המחדש בטובו בכל יום כו' ונק' מנהגו של עולם לשון העלם ממכ"ע הב' גילוי אור ממש כמו יציאת מצרים ומ"ת והשראת השכינה בבהמ"ק, וזהו לעבוד את האדמה שיהי' דירה בתחתונים ומלאה הארץ דעה.

ופשוטו של המדרש להעביד את הבריות שיהי' משעבדים את לבם ע"ד הגשם והמטר היינו ע"ד ויבא כגשם לנו ע"י ואד יעלה כמבואר בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון פ"ה וזהו יערוף כמטר לקחי כו' והיינו כי הוא ית' נק' מקור מים חיים, ואפ"ל שזהו ג"כ פי' לעבוד את האדמה כי אדמה היינו אד מ"ה היינו ע"י ואד יעלה מן הארץ נמשך המשכת מ"ד משם מ"ה דהיינו ענין באעתדל"ת אתעדל"ע, וזהו ענין ויבא כגשם לנו.

קיצור. ענין לעבוד את האדמה שע"י ואד יעלה עי"ז יערוף כמטר לקחי ויבא כגשם לנו.

ג) **וזהו** ענין מזבח אדמה תעשה לי. דלכאורה אינו מובן מדוע נאמר אדמה דוקא ולא נאמר עפר או ארץ ואם משום כי באדם נאמר וייצר ה' אלקים את האדמה עפר מן האדמה הא גופא קשיא למה נאמר מן האדמה ולא נאמר מן הארץ. אך הענין שמבואר במדרש פ' בראשית פי"ג ארשב"ג ד' שמות נקראו לארץ כנגד ד' תקופות ארץ תבל אדמה ארקע ארץ כנגד תקופת ניסן כו' ואדמה כנגד תקופת תשרי שהארץ עשויה בולין בולין של אדמה ופי' המ"כ בולין חתיכות של אדמה כי אז עת האסיף והמטר יורד על תלמי השדה ומחבר אותן חמרים ועיין בערוך ערך בול עכ"ל. ואף שבמ"א ססי' ו' מבואר שהחדש השמיני שהוא מרחשון נק' ירח בול היינו משום שאז עיקר הגשמים, אבל מ"מ גם תשרי הוא זמן ירידת גשמים כדאיתא פ"ק דר"ה די"א ע"א ואותו הפרק זמן רביעה היתה כו' ע"ש, ורש"י פי' במלכים שם שהוא מלשון ויבל לחמורו וא"כ הוא ג"כ לשון תערובות ודלא כפי' קה"ע בירושלמי פ"ק דר"ה ה"ב, עכ"פ מובן מזה ההפרש בין ארץ לאדמה שאדמה נק' כשהמטר יורד על הארץ, משא"כ ארץ נק' גם קודם שהמטיר, ולכן נק' הפירות פרי האדמה כמ"ש ר"פ עקב וברך פרי בטנך ופרי אדמתך, ועיין ברבות שם ור"פ תבוא ולקחת מראשית כל פרי האדמה כו', והיינו משום שהפירות באים ע"י שהמטיר על הארץ שאזי נקראת אדמה, וכן מפורש בכתוב ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה, ועיין מזה בגמרא פ"ק דסוכה די"א ע"ב שהם העננים המתהווים מאידים העולים מן הארץ ובהם המטר יורד מן השמים הרי שקודם שהמטיר נק' ארץ ולאחר שהמטיר יורד והשקה כו' ונקראת אדמה, והנה כמו"כ בארץ העליונה שהיא כנס"י

שייך ענין ואד יעלה כו' שהוא ענין אתעדל"ת וכמ"ש בירושלמי פ"ק דתענית ה"א וברבות בראשית פי"ג אמר רשב"ל כתיב ואד יעלה מן הארץ עלה שבר מלמטן (שהבריות שוברים לבם) מיד הגשמים יורדין, א"ר ברכיה כתיב יערוף כמטר לקחי כפו עורפן לתשובה מיד הגשמים יורדין עכ"ל, ולכן א"ש שבתשרי נק' אדמה כי אז עשי"ת ותקיעה שתוקעים תשר"ת שמשברים לבם להיות לב נשבר ונדכה כו', ובזה יובן מ"ש במדרש פרשה י"ז על פסוק ויקרא האדם שמות שאמר לו הקב"ה לאדה"ר ואתה מה שמך אמר לו אני נאה להקרא אדם שנבראתי מן האדמה, ואני מה שמי אמר לו לך נאה להקראות ה' שאתה אדון לכל בריותך, א"ר אחא אני הוי' הוא שמי בישעי' סימן מ"ב הוא שמי שקרא לי אדם הראשון עכ"ל. דצ"ל מדוע אמר אדה"ר אני נאה להקרא אדם ע"ש שנבראתי מן האדמה ומדוע לא קרא א"ע על שם ארץ או עפר שהרי נברא עפר מן האדמה אלא הענין כי בכ"ה באלול נברא העולם ואדה"ר שנברא ביום ששי למע"ב היינו בר"ה שהוא באחד בתשרי ולפי שבתשרי נק' הארץ אדמה כנ"ל ע"כ האדם שנברא מן הארץ כשנקראת אדמה נאה להקרא אדם דוקא ע"ש האדמה ולא ע"ש ארץ כו'.

קיצור. ענין מזבח אדמה ד' שמות נקראו לארץ ובתקופת תשרי נקראת אדמה ע"ש שאז יורד המטר, ולפי שאדה"ר נברא באחד בתשרי ע"כ נק' גם הוא אדם ע"ש שנברא מן האדמה דוקא.

וביאור זה הנה ארז"ל ברבות בראשית ר"פ י"ד ע"פ ואיש תרומות זה אדם הראשון שהיה גמר חלתו של עולם ונקראת חלה תרומה כו' וכ"ה בפ' משפטים קמו"ג וכ"ה בירושלמי פ' במה מדליקין ה"ו כיון שהאשה מקשקשת עיסתה במים מגבהת חלתה כך בתחלה ואד יעלה כו' ואח"כ וייצר ה' אלקים את האדם כו' ופי' וענין שגבל את העפר במים יש לפרש ע"פ מ"ש בלק"ת סד"ה והיה מספר בנ"י וז"ל הנה האדם הוא עולם קטן וכמו שיש בעולם ד' יסודות ארמ"ע כך יש בנפש האדם ד' יסודות בחי' עפר וארץ הוא בחי' מלכותו ית' והארץ הדום רגלי שהוא בחינה התחתונה והשפלה להוות יש מאין ודבר נפרד ונק' עלמא דאתגליא משא"כ בחי' ים עלמא דאתכסיא שם בחי' ביטול כו' ועמ"ש מענין זה בבה"ז פ' בשלח בביאור המאמר שם דמ"ח ע"ב בד"ה עוי"ל המאמר הנ"ל באופן אחר שזהו ענין כי אל דעות כו', ומ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אז ישיר משה ובנ"י בענין משה שנאמר בו כי מן המים משיתיהו כו', ועמ"ש מענין ארץ בד"ה ענין חנוכה ומענין עפר בד"ה ועתה יגדל נא ולכן ארץ לא שבעה מים הוא בחי' ההשפעה עליונה ע"ד יקוו המים אל מקום אחד כו' גלוי יחו"ע, ובת"א פ' מקץ בד"ה כי עמך דנ"ח ע"א כ' בחי' מים שהוא המשכה ממקום גבוה מסוכ"ע למקום נמוך להיות בחי' ממכ"ע כו' ובפ' יתרו בד"ה וכל העם רואים מים העליונים בחי' ים החכמה כו' וזהו ענין שגבל את העפר במים כי מצד העפר נמשך להיות ביבשה היש ודבר נפרד אבל ע"י שגבלו במים שמבחי' עלמא דאתכסיא

וחכמה יורדים ממקום גבוה מסוכ"ע כו' נמשך שיהי' ביטול היש, וכמ"ש בד"ה מי מנה עפר ההפרש בין עפר שנשאב ממנו חלקי המים נשאר בבחי' חול שהוא פירורים מופרדים בחי' יש ודבר נפרד והיינו בבי"ע כו' משא"כ כשגבלו בטיט בבחי' כמיא דאשקי' לאילנא נעשים גוש א' המים עם חלקי העפר להיות בחי' ביטול ע"ד טבע המים לדבק הוא בחי' ובו תדבקון בדביקה חשיקה חפיצה כו' וזהו ההפרש בין בי"ע שהוא בחי' אתה פוררת כו' לבחי' אצילות שהוא בחי' ביטול, וע' בת"ז תקון ט"ז ובכה"מ שם אות ג', ולכן איתא בגמרא פ"ק דשבת די"ח ע"א דדוקא עפר בר גיבול הוא ולא אפר כי מבואר בזהר וישלח דק"ע ההפרש בין עפר לאבק דעפר עביד פירין שהוא מ' דאצי' והיינו ע"י המים משא"כ אבק שהוא עפר דאשתאר מן גורא שהוא מ' דק"נ לכן לאו בר גיבול הוא ואינו מקבל הביטול דבחי' מים כו' וכנודע מענין בורות נשברים אשר לא יכילו המים כו', וזהו הבור ריק אין בו מים כו' ועיין בזהר ר"פ ואתחנן דרס"ו ע"א ובפירוש הרמ"ז שם, והיינו כי כדי להמשיך בחי' מים הנ"ל בהעפר צ"ל תחלה ואד יעלה מן הארץ, ואח"כ והשקה את כל כו' שהוא בחי' האתעדל"ת של בחי' מל' הנק' ארץ מה שהיא בבחי' רצון וצמאון לבחי' התגלות אור א"ס כמ"ש צמאה לך נפשי, וכנודע מענין שהיא בחי' חולת אהבה כו', וכמ"ש בזח"א בראשית ל"ה א' מה כתיב בתריה ואד יעלה מן הארץ דא תקונא דלתתא כו' תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא כו' כגוונא דא תננא דקרבנא כו' והוא ענין העלאת מ"ן וזהו ענין ארץ לשון רצון ולשון והחיות רצוא כו' כמ"ש בתו"א פ' בראשית בד"ה כי כאשר השמים החדשים, ועי"ז נמשך המשכת מ"ד מבחי' מים עליונים להיות מברר את הב"ן כי בחי' ואד יעלה בבחי' רצוא זהו בירור דמ"ן להפריד הטוב מן הרע ובירור דמ"ד להיות ביטול ממש, ובת"ז תיקון נ"ב והשקה ו' איהו שקיו מעילא לתתא דאיהו נחל קדומים כו' ויובן זה עפמ"ש בענין הקול קול יעקב קול השני מלא וי"ו כו', משא"כ מבחי' אפר דק"נ לא שייך ואד יעלה ולכן לאו בר גיבול הוא כו', והנה ע"י שגבל העפר במים יחוד מ"ן ומ"ד אזי אח"כ וייצר כו' שהוא בריאת אדה"ר שהוא בחי' החלה והתרומה שהפריש מבחי' גיבול הנ"ל, ע"ד מ"ש ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה אשר ראשית הוא חכמה כמ"ש בזח"א בראשית ד"ל ע"ב, וע' מדרש ר"פ בראשית פ"א, נמצא עד"ז בחי' אדה"ר נמשך מבחי' חכמה שבמים ועפר כו' ותרימו תרומה ע"ד מ"ש ארוממך אלקי רמה קרני בד"ה כי אתה נרי כו' ואח"כ ויפח באפיו נשמת חיים היינו המשכה מחו"ב שהם בחי' אש רוח כמ"ש בזח"ב צ"ד סע"א זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאו"א הה"ד ויפח באפיו נשמת חיים, מאי חיים אלא אינון י"ה דעלייהו אתמר כל הנשמה תהלל י"ה כו', וזהו כענין בחי' רעים מה שלמעלה מבחי' דודים בד"ה באתי לגני כי בחי' דודים תאיבין דא לדא לפי שלפעמים מתפרשין והיינו כענין ארץ ומים שלפעמים הארץ יבישה וצמיאה למים כו', ולא נמשך המטר כו', משא"כ בחי' רעים דלא מתפרשין כלל וע"ד שנתבאר ההפרש בין נשמות דאצי'

לנשמות דבריאה בביאור ע"פ ואלה המשפטים בענין יוסף כו'. עוי"ל בחי' עפר מן האדמה זהו ע"ד שקראתי בתי כו', ונשמת חיים ע"ד שקראה אמי כו', וגם י"ל זהו בחי' קדש שלמעלה מתרומה ודרך כלל חולין בעשיה מעשר ביצירה ותרומה בבריאה והם נר"נ אבל קדש באצילות חכמה עילאה ונק' חיה יחידה כו' או נשמה לנשמה, והנה נש"י נקראו ג"כ תרומה כמ"ש קדש ישראל לה' ראשית תבואתה ופרש"י כתרומה וכן ת"י.

קיצור. ולכן נק' אדה"ר חלה ותרומה שכיון שהאשה נותנת את המים בהעיסה מגבהת חלתה וכן ע"י ואד יעלה והשקה אזי וייצר את האדם כי עפר הוא מ' בחי' התחתונה שבאצי' מקור הנפרדים אבל בחי' מים ים עלמא דאתכסיא כי אל דיעות ולכן לע"ל דוקא ומלאה הארץ דעה כים, וע"כ גיבול העפר במים להמשיך הביטול בהיש ולכן משה מן המים משיתיהו ואפר לאו בר גיבול הוא כי להיות המשכת המים זהו ע"י ואד יעלה, והחלה והתרומה מגיבול העפר במים היינו בחי' ראשית חכמה גם ע"ד ארוממך אלקי המלך גם חלה ע"ד ויחל משה חלו נא פני אל, ואח"כ ויפח בו נשמת חיים מאו"א חלה גימט' מ"ג בשגם זה משה ועמ"ש בפי' ואנכי אעלך גם עלה בלק"ת פ' בהעלותך בד"ה וזה מעשה המנורה ובד"ה ויעש משה נחש נחשת.

ד) **וזהו** ענין מזבח אדמה תעשה לי שהוא ענין ההכנעה והשפלות בבחי' ונפשי כעפר לכל תהי' ועי"ז יבוא לבחי' תשובה שכדי שיהי' בבחי' מזבח אדמה צ"ל תחלה ואד יעלה מן הארץ, והוא כמ"ש בד"ה האזינו השמים כו' יערוף כמטר לקחי שזהו ענין ויבוא כגשם לנו כי הנה הגשם יורד בענן כמ"ש המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר והעבים נתהוו מהאידים אשר יעלו מן הארץ להיות הענן והחשך כמ"ש בגמ' פ"ק דסוכה הנ"ל וברבות בראשית פי"ג והיינו שישים אל לבו ריחוקו מאור פני ה' והסתר אורו ית' ישת חשך סתרו וכל נהורין מתחשכין קמיה דלית מחשבה תפיסא בי', וזהו ענין ואד יעלה כו', עלה שבר מלמטן כו' ונק' תיאובתא דנוק' לגבי דכורא כו' שהוא ענין צמאה לך נפשי כו' בארץ ציה ועיף בלי מים תלים סי' ס"ג ואזי ע"י אתעדל"ת זו מרחוק ה' נראה ויבא כגשם לנו המרוה את הצמאון והוא הנק' המשכת מ"ד שהוא ענין חסד עליון ואהבה רבה שלמעלה לדבקה בה' אחד בגלוי אור א"ס ב"ה על נפשו, והוא הנמשך ע"י המצות שהם גילוי רצון העליון וכמ"ש ג"כ בד"ה והיה מספר בנ"י שזהו פי' פקדת ארץ ותשוקקיה כו' פקדת הם המצות רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברים דמלכא ועי"ז ותשוקקיה שהמצות ממשיכים בחי' רצון העליון ואהבה רבה בנפש כו' ע"ש וזהו ואד יעלה ואח"כ והשקה כו' ואזי דוקא נק' מזבח אדמה, ואח"כ ע"י הקרבנות לחמי לאשי ריח ניחוחי ממשיכים בחי' אש ורוח שהם למעלה מבחי' מים ועפר וכדלקמן סעיף ז'.

קיצור. שזהו ג״כ ענין מזבח אדמה בחי׳ ונפשי כעפר לכל תהי׳ ועי״ז ואד יעלה שמשבר לבו, ענוים ישת חשך סתרו ועי״ז ויבא כגשם פקדת הארץ רמ״ח פיקודין ואזי נק׳ מזבח אדמה.

ה) **והנה** ארז״ל כל המשפיל א״ע הקב״ה מגביהו וכמבואר ג״כ במדרש נשא פי״ג דף רכ״א על פסוק ושפל רוח יתמוך כבוד זה אברהם אבינו שהשפיל א״ע ואמר ואנכי עפר ואפר יתמוך כבוד קרא אותו הקב״ה האדם הגדול בענקים שם זה גדול מן אדם הראשון כו׳. והענין כי ענין אדם הגם שהוא ע״ש האדמה שממנה לוקח, אך עוד פירשו דאדם הוא ג״כ מענין אדמה לעליון כי הגם שהפסוק בישעי׳ מ״ד י״ד נאמר על נ״נ זהו ע״ד אם תגביהי כנשר משם אורידך משא״כ בישראל יש בחי׳ זו, שהרי נאמר אני אמרתי אלקים אתם כמ״ש במדרש ס״פ משפטים ס״פ ל״ב והגם שעל ידי החטא נאמר אכן כאדם תמותון, אבל לעתיד לבא יהי׳ כן, וכמ״ש והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש, וענין אדמה לעליון היינו כמ״ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם, עמ״ש בפי׳ כמראה אדם באג״ה סי׳ ח׳ ד״ה מה טוב חלקנו, ובת״א פ׳ יתרו בד״ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו, ובלק״ת בשה״ש בד״ה צאינה וראינה דרוש הראשון פ״ג ובד״ה אני ישנה ולבי ער פ״ג גבי מעלה אני עליכם כאילו עשאוני והנה בשל״ה בהקדמה ד״ג ריש עמוד א׳ בפי׳ ויקרא שמם אדם אם דבוק הוא למעלה ומתדמה לו ית׳ לילך בדרכיו נקרא שמו בעצם אדם מלשון אדמה לעליון ועל כסא דמות אדם ואם הוא מפריד א״ע מהדביקות אז נק׳ אדם ע״ש האדמה אשר לוקח ממנה ועפר הוא ולעפר ישוב, אמנם שם אדם המורה ע״ש אדמה לעליון זהו עיקר התכלית כי הרע לא נברא רק בעבור הטוב כדפרישית על כן שם אדם בעצם שכן עולה במספר כשמו הגדול במילואו יוד הא ואו הא עכ״ל. גם המלוי הוא י״ט גימט׳ חוה כמ״ש בת״א פ׳ בראשית בד״ה ענין הברכות, ובשל״ה בתושב״כ ר״פ בראשית דרס״ט סע״ב וז״ל ושם אדם רב הוא ולא לחנם דוקא נקראו ישראל אדם, כי אף שאדם הוא מלשון האדמה שממנה נלקח מ״מ ג״כ מלשון אדמה לעליון כשעושה רצון העליון אז מרים מאשפות אביון ואדרבה מכח זה שהוא עפר מן האדמה ומגביר ומזכך ודבק בה׳ אלקים אז הוא אדם מצד הדמות אדמה לעליון כו׳ עכ״ל יעו״ש שהאריך. והמכוון ע״י שמזכך בחי׳ האדמה שמברר מה שנפל בשבה״כ מעולם התהו מזמ״ל קדמאין שמלכו בארץ אדום עי״ז ממשיך תוספות אור גם בבחי׳ אדם העליון שעל הכסא, וכמ״ש במ״א בד״ה זכור ושמור הנ״ל לכן עי״ז נקרא אדמה לעליון, ואפ״ל בפי׳ אדמה לעליון ע״ד הנזכר במדרש ס״פ משפטים ס״פ ל״ב בענין אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם א״נ על דרך שארז״ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש, ועיקר ענין אדמה לעליון היינו ע״י קיום המצות רמ״ח פיקודין דאינון רמ״ח איברין דמלכא כו׳, ועמ״ש מזה בד״ה ראשי המטות בענין אשר קדשנו במצותיו, ועוד בשל״ה פ׳ עקב דף שע״ג ע״א כי אדם מלשון

אדמה מורה על הענוה נפשי כעפר לכל וכבר רמזתי כי הענוה סבה לגדולה ולעתיד ומלאה הארץ דעה ואז שם אדם מלשון אדמה לעליון כי בצלם אלקים נעשה עכ"ל, וכ"כ עוד ס"פ האזינו דף שפ"ו ע"ב אדם אתם כו' לשון אדמה לעליון כו' עכ"ל. נמצא בענין מזבח אדמה יש ג"כ ב' הבחי' הא' הענוה נפשי כעפר לכל הב' אדמה לעליון, ועי"ז ימשיך ג"כ תוספות האור בבחי' ועל הכסא דמות כמראה אדם, וזהו ענין מאמר המדרש פ' בראשית פי"ז שאמר אדה"ר אני נאה להקרא אדם כו' לך נאה להקראות הוי' שאתה אדון לכל בריותיך כנזכר לעיל סעיף ג' דלכאורה אינו מובן דא"כ הל"ל לך נאה להקראות אד' שאתה אדון כו' ומה ענין הטעם שאתה אדון לשם הוי', הגם שיש מפרשים דקאי באמת על שם אד' כדמשמע בספר עה"ק ח"א ס"פ ט"ו לפי שהוא כינוי והיכל לשם הוי' קשה על זה שהרי מביא על זה הפסוק בישעי' סי' מ"ב אני הוי' הוא שמי משמע דקאי על שם הוי' ממש, אך הענין דהנה כתיב כה אמר הוי' מלך ישראל וגואלו בישעי' סי' מ"ד ו', ויש להקשות דהרי אין מלך בלא עם וצ"ל העם ג"כ מערך המלך להיות בני אדם כמוהו, משא"כ על בהמות לא יקרא מלך וא"כ איך נק' הוא ית' מלך הלא אין כל הנבראים ערוך אליו יותר לאין שיעור ממה שאין ערוך הבהמה לאדם שהרי ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל משא"כ הנבראים לגבי הבורא אין ערוך אפילו כערך הטפה לגבי הים כו', אלא הענין משום שנאמר ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' הוא מראה דמות כבוד הוי' והיינו ע"י יו"ד שהוא צמצום נמשך מאור א"ס שיהי' בבחי' כמראה אדם שהם ע"ס שיעור קומה כו' והאור המאיר בהן הוא שם הוי' ושם הם רמ"ח מ"ע כו', ועי' מה שהאדם הנברא בצלם ודמות נק' אדם בבחי' אדמה לעליון כנ"ל אזי שייך לקרות את שם הוי' ב"ה בבחי' מלך על בני אדם כו' שהרי הוא ג"כ מתצמצם א"ע בבחי' כמראה אדם כו', ולכן אחר שאמר אדה"ר ששמו נאה להקרא אדם אזי אמר ששמו ית' נאה להקראות הוי' שאתה אדון ר"ל שם הוי' הוא ההמשכה בע"ס שהוא בחי' כמראה אדם ואזי דוקא שייך להקראות אדון שהוא ענין מלך על בחי' אדם היינו בחי' אדם אתם כו' וכיון שאדה"ר נק' אדם הרי יש על מי שיחול מלכותו ית' שהוא ענין שם הוי' הנק' מלך, וכמ"ש הוי' מלך גאות לבש כו' שזה הוא השיר של יום ששי שבו נברא אדה"ר כמ"ש במ"א.

קיצור. ושפל רוח יתמוך כבוד ע"י שהאדם בבחי' עפר ואפר מזבח אדמה עי"ז נעשה בחי' אדמה לעליון בחי' כמראה אדם שעל הכסא והיינו ע"י קיום רמ"ח מ"ע שהם רמ"ח אברים ועי"ז ממשיך תוספת אור מא"ס ב"ה בז"א, וזהו מאמר המדרש לי נאה להקרא אדם ולך נאה להקרא הוי' שאתה אדון ור"ל ע"י שהאדם בבחי' אדמה ועי"ז נעשה אדם אדמה לעליון אזי שייך מדת המלכות והאדנות שיהי' ה' מלך גאות לבש והיינו דוקא ע"י שם הוי' שהוא מאיר ע"ד דמות כמראה אדם ויהי' א"כ מלך על בחי' בנ"י האדם.

(**עוד** יש ענין עמוק בפי' אדמה לעליון דקאי ג"כ על אדם העליון ז"א שהוא דומה לא"א וע"י יתיב ע' מק"מ משפטים קכ"א בפי' כמראה אדם בכף הדמיון ובלק"ת בד"ה לסוסתי דרוש הראשון, וזהו ע"ד קודב"ה מצלי שיתגלו בו מדות דא"א ורב חסד וכו' וכן פי' מהרמ"א ע"פ סוב דודי ודמה לך דודי היינו קודב"ה ת"ת דמה לך לעצמות אא"ס, ומזה נמשך ההמשכה שלא כדרך השתלשלות כ"א בדילוג וקפיצה אהבתי אתכם אמר הוי' והיינו לעופר האילים שמרוצתו בדילוג כו' וכ"ז נמשך ע"י בחי' עפר מן האדמה מה שהאדם הוא בבחי' עפר שעי"ז ממשיך בחי' איהו עופר ע' זח"א דמ"ט, וא"א נק' האדם הגדול ועד"ז נק' אברהם האדם הגדול כו').

ו) **וזהו** כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם עמ"ש מזה בד"ה את שבתותי תשמרו והיינו שהמזבח הוא לב כמ"ש בענין מזבח החיצון והפנימי שהם חיצוניות הלב הנמשך מהשכל ופנימית הלב שלמעלה מהשכל, ובהיותו נק' מזבח אדמה זהו ענין לב האדם, והוא אעתדל"ת לבחי' האדם שעל הכסא, וענין כמים הפנים לפנים זהו ענין ישר יחזו פנימו בזח"ג דט"ו ועמ"ש בד"ה מקול מחצצים בין משאבים, וזהו תיקון לבחי' משנה פניו ותשלחהו שמחמת חטא עה"ד, או י"ל כי הנה האדם נק' בחיבור דו"נ כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם, וכן ארז"ל במדרש פ' בראשית פי"ד ע"פ עפר מן האדמה עפר זכר אדמה קנבה, גם לפמש"ל דאדמה היינו בתקופת תשרי שהגשמים יורדים זהו זכר ונקבה כי מטרא בעלא דארעא לכן ע"י מזבח אדמה ובחי' לב האדם מעורר למעלה היחוד העליון דסוכ"ע וממכ"ע והוא המשכה ממקור מים חיים כמ"ש הרמב"ן בפי' החומש פ' תולדות, וזהו מזבח אדמה תעשה לי ע"ד או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי והיינו שעי"ז נמשך גלוי אור א"ס בשם הוי' ומאיר בבחי' מ' כמ"ש אזכיר את שמי כו', עמ"ש מזה בלק"ת בד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ספ"ב וגם תעשה לי ע"ד אני הוי' אני אוא"ס ממש הוי' היינו ע"ס דאצי' שהוא כמראה אדם וכולא חד, וכמ"ש בד"ה אני ישנה בפי' כאילו עשאוני וכמש"ל סעיף ה'. ועוי"ל בפי' מזבח אדמה כי אדמה ג"כ לשון דומיה שהוא ענין שתיקה וגם לשון תקוה דום לה', וענין השתיקה הוא הביטול ע"ד קיום מצות ל"ת וע"ד והאיש משתאה לה מחריש, יונת אלם ואתם תחרישון החרש והמסגר כבד פה וכבד לשון ע' בד"ה יביאו לבוש מלכות, והנה סייג לחכמה שתיקה סייג הוא מקיף וזהו כתר לי זעיר לשון שתיקה, וכתר עליון נק' כתר מלכות ששרשה ממ' דא"ס שהיא שורש בחי' ארץ, וזהו ענין שבמחשבה ארץ קדמה ולכן משם שורש בחי' אדם שהם הכלים דאצילות ששרשן מהרשימו שנשאר אחר הצמצום והוא מבחי' ת"ו רשים רישמו שהיא בחי' האחרונה כו'.

קיצור. ענין כן לב האדם לאדם, ואדם דו"נ וכן מעורר יחוד העליון לכן תעשה לי ע"ד יעשה שלום לי, וגם פי' לי כאלו עשאוני וענין אדמה לשון שתיקה בחי' שבמחשבה ארץ קדמה אדם דו"נ י"ל אהבה ויראה.

ז) **וזבחת** עליו את עולותיך. כי הגם שהמזבח נק' מזבח אדמה ומבואר לעיל דאדמה זהו ואד יעלה והשקה כו' וא"כ לכאורה מהו ענין וזבחת עליו שהוא ג"כ העלאת מ"נ בחי' ואד יעלה כו', אך כבר נתבאר בענין וייצר כו' ואח"כ ויפח כו' כי אדם מן האדמה זהו מבחי' מים ועפר שהוא ו"ה ואח"כ ויפח באפיו כו' מבחי' י"ה והם אש ורוח וכמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י דבינה וחכמה נק' אש ורוח, ועד"ז ענין מזבח אדמה זהו בחי' מים ועפר בחי' ו"ה ואח"כ וזבחת עליו את עולותיך היינו לחמי לאשי ריח ניחוחי אשי בחי' אש שהוא בחי' שרפים עומדים כמ"ש בד"ה לבבתיני, ובד"ה את קרבני לחמי בלק"ת פ' פנחס, ריח ניחוחי זהו ע"ד נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני הרי נחת רוח זהו בחי' רוח כי ריח ורוח הכל ענין א', וזהו ענין בשובה ונחת תתושעון ונחת ע"ד ונחת רוח כו', ועוד כי יש יורה ומלקוש יורה שמלחלח הארץ להוציא כח הצומח ואח"כ מלקוש כו', וע' בד"ה וכל העם רואים שיש אש אחר מים ומים אחר אש כו'. גם י"ל מזבח אדמה כובד ראש ואדמה על ראשו ואח"כ עולותיך תפלה כו', עולותיך העולה כולה לגבוה י"ל זהו ענין ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ושלמיך יש בו אכילת מזבח ובעלים וכהנים היינו מה שישראל מתפרנסין וכן בשמו"ע י"ב אמצעיות הם המשכות לבנ"י ולכן ארז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל כו'.

בכל המקום אשר אזכיר את שמי. כי אני הוי' הוא שמי ר"ל רק הארה לבד כמ"ש בד"ה שובה ישראל, ופי' אזכיר את שמי ע"ד מקדשי שמך שממשיכים מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש כו' בד"ה אוסרי לגפן, ועמ"ש בד"ה ואלה שמות בנ"י בפירוש לעשות לו שם ובענין שמן תורק שמך, ומ"ש בענין למען תזכרו שתהיו בבחי' זכרים כו', ומ"ש בפי' ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד דפי' הוי' אחד היינו שיהי' ז"א במדריגת א"א ולכן יהי' כולו הטוב והמטיב דלית שמאלא בהאי ע"ק ומזה יומשך ושמו אחד שיהי' השם הוי' נק' כמו שנכתב ולא כמו עכשיו שנק' בכנוי אד' ולפי שכמ"כ בבהמ"ק היה השם נקרא ככתבו זהו אזכיר את שמי, ולכן נאמר אזכיר ולא נאמר תזכיר כי זהו המשכה מלמעלה מעצמות אור א"ס לחבר ב' שמות הוי' ושיהי' גילוי שם הוי' בבחי' ולא יכנף עוד כו', וע' בשל"ה דף שי"ז ע"ב פי' ע"ד בקולו של רם, ועמ"ש מזה בלק"ת סד"ה ששים המה מלאכות דרוש השני שזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר שהוא בחי' ודברי אשר שמתי בפיך, וע"ד תזל כטל אמרתי אמרתי ממש רק תען לשוני אמרתיך, וע' בהרמ"ז פ' במדבר קי"ח א' דהל"ל אשר תזכיר כו' ואשים דברי בפיך שקדושת התורה חלה בתוך פיו והיא היא המדברת בו כו', גם אזכיר את שמי ע"ד ושמי הוי' לא נודעתי לא הודעתי אין כתיב כאן אלא לא נודעתי שהוא ושמו אחד זהו אזכיר את שמי כנ"ל. אבוא אליך ע"ד אני את דכא וע"ד גילוי מאד בת ציון הנה מלכך יבא לך, וכן כי הנני בא ושכנתי בתוכך ויבוא כגשם לנו והיינו הפך מבחי' סליק לעילא לעילא וכבוד ה' בא אל

הבית יחזקאל מ"ג כי בא כי בא לשפוט את הארץ, ובא ה' אלקי כל קדושים עמך בזכריה י"ד ה', קומי אורי כי בא אורך.

וברכתיך פי' הרמ"ז פ' עקב דרע"א א' שהאדם המברך נוטל חלק בראש ר"ל הכתר של השפע היורד ולכן וברכתיך אותיות ובכתריך, ולפע"ד י"ל עפמ"ש יברכך ה' מציון וכתיב כי שם צוה ה' את הברכה וכמ"ש במדרש ר"פ קדושים ברכה מציון כו' ע"ש כי ציון ר"ל יחוד יסוד ומל' ולכן ע"י אזכיר את שמי נמשך בחי' וברכתיך ועמ"ש בפסוק שבעת ימים ושבעת ימים שהשפע נמשך מז' מדות דאצילות בשבעה היכלות דבריאה גם אזכיר את שמי זהו ענין אתה קדוש שברכה זו נק' קדושת השם ואח"כ וברכתיך זהו י"ב ברכות אמצעיות כו', שוב ראיתי בעה"ק ח"ג פנ"ב באריכות מענין בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך כו', ושם לשון אבוא ע"ד שער החצר הפנימית כו' כי ה' אלקי ישראל בא בו כו' יעו"ש ועוד ראיתי בעה"ק ח"ב פי' בפירוש ברכת השנים ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה וז"ל והיא האדמה העליונה שיצאה מהאדם העליון מבואר דס"ל שאעפ"י שלמטה נק' האדם אדם לפי שנברא מן האדמה למעלה הוא בהיפך שהאדמה העליונה שהיא מל' נקראת כן לפי שיצאה מהאדם העליון שהוא ז"א.

ח) **ועתה** י"ל ענין ואם מזבח אבנים. הנה איתא ברע"מ ר"פ תשא אבנא למשקל בה דא יו"ד הרי היו"ד שהוא חכמה עילאה נק' אבן וכ"כ במא"א אות א' סעיף ד' אבן כל אבן מורה על יו"ד והוא בחכמה הוא יו"ד דהוי' וכו', והנה טפה הנמשך מהמוח נק' אבן ג"כ עכ"ל. והיינו פי' אבן אב ובן שהטפה נמשך ממוח האב ונתהווה ממנה הבן, ובפרדס ערך אבן לעולם היא בסוד יו"ד ורובה במ' במציאות היו"ד שבה כו', עוד נקראת אבן שלימה מצד הבינה והענין החכמה יו"ד והמל' יו"ד כו' כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ שיסוד המ' שהיא יו"ד הוא מצד החכמה ומשם נק' אבן לבד צורת יו"ד, אמנם מצד הבינה נקראת אבן שלימה כי אז שלימה בבינה ועליהן נאמר אבנים שלימות תבנה את מזבח ה' אלקיך עכ"ל. וענין השלימות מצד הבינה לפי שבבינה הוא התגלות עתיק ועי"ז נמשך כח ההתפשטות למטה כמ"ש בת"א ר"פ לך לך, ובלק"ת בד"ה ראה אנכי נותן בענין נקודה בהיכליה, והנה בספר יצירה אבנים הם אותיות אך שורש האותיות הוא מחכמה כמ"ש באג"ה בד"ה ויעש דוד שם ואפ"ל עוד הטעם שהאבן הוא יו"ד כי החכמה נק' משכיל לאיתן שהוא הביטול שלמעלה מהשכל המושג, וזהו בחי' אבן שהוא דבר חזק וקשה יותר הרבה מהעפר והאדמה כו', וזהו ותשב באיתן קשתו כו' משם רועה אבן ישראל משם דוקא היינו מבחי' איתן, גם אבן פי' אב ובנין היינו שבחי' ישראל דלעילא שהוא שם הוי' כי שרית עם אלקים מאיר בבחי' בן כמ"ש מה שמו ומה שם בנו ועמ"ש ע"פ כי חק לישראל הוא א"כ מזבח אבנים בחי' ישראל בני בכורי ישראל ומזבח אדמה בחי' יעקב שנק' עבדי ולכן במדבר היה מזבח אדמה כי זהו בחי' לכתך אחרי

במדבר פי' אחרי בחי' אחוריים דהיינו בחי' אתכפיא כמ"ש בתורה אור פ' תצוה בד"ה זכור דעמלק וזהו מדריגת יעקב כמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב ובחי' ישראל זהו כי שרית בחי' אתהפכא וכמש"ש ע"פ ולא ראה עמל בישראל ולכן הי' מזבח אבנים בחי' אבן ישראל, וכן האותיות שרשן למעלה מהשכל המושג, ועיין בבה"ז פ' בשלח בביאור התוספתא ד"ב אבנין נקיבין פי' אבן א' בן ר"ל המשכת שם מ"ה שהיא במילוי אלפין הנמשך לברר שם ב"ן דוקא נק' אבן, וזהו מ"ש וסקלתם באבנים ופי' ברע"מ ר"פ שופטים סקילה באבן דא איהו יוד שע"י שזורקים עליו האותיות דחכמה הנק' יוד שהם המשכות הביטול ע"י מתבטל ס"מ כו' כמ"ש בבה"ז שם סד"ה לא יקום עד אחד, ויש לעומת זה לב האבן כנזכר בד"ה שובה ישראל והיינו ע"י אם פגמתי באות יוד בביטול ק"ש נמשך בו אבן דקליפה הנק' אבן אפל כו', והנה י"ב שבטים נחקקו על י"ב אבנים ופי' הזהר ויחי דרל"א ע"ב שהם הנק' אבני המקום, ובמא"א שם אבני המקום נק' המ"ן שלה כו' ובזה"ח פ' ויחי שם כ' והענין שאלו השנים עשר אבנין בהם מתחתמים כל מעשיהם של ישראל והם מעלים אותם אל ישראל ת"ת וזהו עדות לישראל שמעידים על מעשיהם של ישראל לפני ישראל העליון כו', וכ"ז כדי להודות לשם ה' שיבא הודאה השפעה וברכה לשם הוי' שהוא מל' עכ"ל, ועמש"ל בפי' אזכיר את שמי, והנה מה שהם אבנים שהוא בחי' יודין זהו ע"י ששם עלו שנכללים בבחי' מ' ונעשים בבחי' ביטול נקודה חדא, ע"ש בזהר דרכ"ט ע"ב ובמא"א נון ס"ל בענין נקודה בכל מקום מצד החכמה נקודה בהיכליה וכן המל' נק' נקודה עכ"ל והוא ע"ד שחורה אני ונאוה בזח"ג דקצ"א ע"א ונת' במ"א, ויש בירור ע"י בינה עד במדבר סיני מצרף לכסף אש לוים ועבד הלוי הוא ובביאור וקבל היהודים בירור והתהפכות המדות הוא ע"י המשכה מבינה וכמו ספירת העומר וכן תבא אם ותקנח כי אם לבינה תקרא, ובביאור אחרי בענין אם אין בינה אין דעת ובדרוש בהמ"ז, וגבי מים חיים דפרה מבואר שם צ"ל מים חיים אבל שא"ד סגי במי מקוה שהוא בינה, וזהו מזבח אדמה גימט' נש"ב, אך הבירור ע"י בינה נמשך רק אתכפיא בד"ה אחותי בת אבי, וגם ע"י נמשכו המדות שלמטה מהשכל וה"ע הדעת שנמשך מהבינה והוא מברר בד"ה החלצו כו', וכמו אה"ע בירור ב"ן וכו' אבל אה"ר דאהרן נמשך מהחכמה בד"ה בהעלותך אותיות נראה, ומזה נמשך ג"כ אתהפכא ומעיין יצא, וזהו מזבח אבנים, גם ע"ד בצלמינו כדמותינו כה וזה ביטול היש וביטול אמיתי, ובבה"ז נח תקס"ג עה"ח ועה"ד גם חותם בולט וחותם שוקע שמלמטה גם ע"ד שלך גדול משלהם שאתה מעלה כו', אבנים כי חרבך כי חרב עשו שופך דם האדם באדם והקרבנות היפך זה להעלות החיות והדם שנפל בק"נ לשרשו לאדם העליון. בכי"ק פי' מזבח אבנים אותיות התורה וא"כ י"ל דקאי על מי שתורתו אומנתו שפטור מן התפלה, והטעם כי התפלה המשכה בבחי' מ' ונקרא חיי שעה והתורה חיי עולם ובכלל מאתים מנה, א"כ זהו מזבח אבנים אותיות התורה הנק' חיי עולם ממילא יומשך חיי שעה כי ות"ת כנגד כולם.

עוי"ל בענין מזבח אבנים. כי הנה מזבח החיצון ומזבח הפנימי הם מל' ובינה והם חיצוניות הלב ופנימיות הלב כמ"ש בד"ה ושאבתם מים בששון דרוש הראשון, ומבואר בלק"ת בד"ה כי תצא הראשון בענין פנימית הלב יש ג"כ הארת פנימי' הלב ופנימי' הלב ממש, ואפ"ל זהו ע"ד ויחד לבבנו הנזכר בד"ה מי מנה עפר יעקב וסד"ה ענין הברכות דהיינו שיתחברו פנימי' הלב וחיצוני' הלב, וכאשר הארת פנימי' הלב מאיר בחיצוניות הלב אזי נקרא מזבח אבנים, וזהו ג"כ ע"ד בינה ליבא עמ"ש בד"ה עיני כל אליך ישברו, משא"כ כשמקבל הלב מחכמה כי לב ל"ב נתיבות החכמה המאירים בלב אזי נק' מזבח אבנים אבן מבחי' חכמה, עוי"ל ע"ד מ"ש בד"ה עיני כל הנ"ל ההפרש בין נודע בשערים כו' ובין בכל לבי דרשתיך היינו בחי' ארוסה ובין בחי' נשואה כו', ונשואה היינו מזבח אבנים כי האבן טיפה הנמשך מהמוח כו', וכמו בחי' אש ה' כשמקבל מאש יוד בלק"ת פ' שלח בד"ה וזכרתם, ולכן מזבח אבנים בארץ דוקא כי בחכמה יסד ארץ, להעיר מפסוק ארץ אשר אבניה ברזל, בפ' עקב ח' ט' וארז"ל פ"ק דתענית א"ת אבניה אלא בוניה, ופרש"י קפדנים וקשים כברזל, וזהו ע"ד כי עם קשה עורף אתה דלשבח קאמר, גם ענין הברזל זהו וחרב פיפיות הנמשך מבחי' רוממות אל בגרונם וה"ע אבניה ברזל אבנים הם האותיות תפלה ותורה כו', וז"ש לא תניף עליהם ברזל היינו חרב דעשו שלעומת וחרב פיפיות כו'.

ואם מזבח אבנים. בזבחים פרק קדה"ק דס"א ע"ב אמר רב הונא מזבח של שילה של אבנים היה דתניא ראב"י אומר מה ת"ל אבנים אבנים אבנים ג"פ א' של שילה וא' של נוב וגבעון וא' של בית עולמים.

רבות וישלח ר"פ פ"ב דצ"א א' רי"צ פתח מזבח אבנים תעשה לי כו' ומה אם זה שבנה מזבח לשמי הרי אני נגלה עליו ומברכו יעקב שאיקונין שלו קבוע בכסאי עאכו"כ, ובפ' וירא ר"פ מ"ח איתא רי"צ פתח מזבח אדמה כו' ולכאורה כן עיקר דהא וברכתיך כתיב בפסוק מזבח אדמה, ואפשר הגירסא נכונה דלפי שביעקב נאמר ויקח מאבני המקום כו' והאבן כו' ע"כ הזכיר מזבח אבנים ובאברהם שנאמר ואנכי עפר ואפר נז' מזבח אדמה, והאי וברכתיך ודאי קאי על מזבח אבנים ג"כ.

במכילתא הובא בילקוט ואם מזבח אבנים חובה כו' מזבח אדמה תעשה לי רשות כו' וכ"מ בהרמב"ם ספ"ג מה' בית הבחירה דין ט"ז דבונין אותו באבנים, והוא מהגמרא דזבחים פרק איזהו מקומן דף נ"ד א"ב, וצ"ע בזח"ג פ' אחרי דע"ג ב' משמע דמזבח אבנים לא עדיף כמזבח אדמה דשם פי' דמזבח אבנים הם ג' כו' והא קשיו דלבא באתריה קיימא כו'.

במשנה פ"ג דמדות מ"ד אחד אבני הכבש ואחד אבני המזבח מבקעת בית כרם כו', וג' דלפי דאדמה כתיב וכתיב אבנים ושנינו פ"ב דנדה וכמימי אדמה מבקעת בית כרם, והיינו מפני שהאדמה ההיא אדומה ולכן היא אחד מחמשה דמים, וא"כ מזבח אדמה ג"כ מאדמה אדומה הנ"ל כי אדמה קרוב לענין אודם ועוד דבירושלמי פ"ב דשבת ה"ו אדה"ר דמו של עולם היה דכתיב ואד יעלה מן כו' וממקום המזבח נברא א"כ צ"ל האדמה של המזבח אדומה, ובירוש' שם שלפיכך מסרו מצות נדה לאשה וע"כ המראה ומביא אדמה מבקעת בית כרם ומציץ מים כו' היינו ע"ד שגבל העפר במים כו', וע"פ הפנימיות כי הנה ענין המזבח להעלות עליו קרבנות שהם העלאת מ"ן וזהו ע"ד אודם מן האשה שממנו בשר כו' ע"כ צ"ל מזבח אדם אדום כו', לכן גם האבנים מבקעת בית כרם להיות האבנים ממקום הנק' אדמה בא מת"ת.

בס"ח סי' ק"ב כי השולחן הוא המזבח כו' ומטעם זה מכסים הסכינים בשעת בהמ"ז משום שנאמר כי חרבך הנפת עליה כו'.

ואפ"ל ענין אבנים לפמ"ש במא"א אות א' ס"ד אבן מורה על יוד כו' טפה הנמשך מהמוח כו' אבני המקום נק' המ"ן שלה כו', אבני קדש הם המ"ן ה"ג שבה כו' ע"ש ובפרדס עו"ש אבן דלא בידין נק' מל' דא"ק והיא דמחת לצלמא שהוא ק"נ ע"כ צ"ל מזבח אבנים כו'. והנה אבנים בחי' אותיות ושרש האותיות בכתר למעלה מהחכמה כנז' בת"א סד"ה מזוזה מימין, גם אפ"ל עפמ"ש משם רועה אבן ישראל כמו אבן שהוא קשה כך ישראל קשים נגד העוכומ"ז למסור נפשם באחד למעלה מהשכל כו' וכענין בחי' איתן שהוא דבר הקשה, וזהו ותשב באיתן קשתו כו' משם דוקא רועה אבן ישראל גם האבנים גדילים מהכוכבים שהם למעלה משמש ולבנה כו', גם אבן א' ב"ן שעיקר בירור נה"ב ע"י שם ב"ן ובתוכו הארת שם מ"ה כו'. גם רש"י ות"א בפ' ויחי ע"פ אבן ישראל פירשו אב ובנין א"כ אבן מלשון אב שהוא יסוד ומקור לבנין ע"י ששם נמשך בחי' אשי אש יו"ד כו'. והנה הרד"ק במכלול פי' ענין אבן ישראל הטעם שנקרא אבן לפי שישראל עיקר בנין העולם קראן אבן עד"מ נשמע היסוד והעיקר נק' אבן וכך הוא ענין מזבח אבנים שיהי' בבחי' אבן ישראל בחי' איתן כנ"ל וה"ע היו"ד כמ"ש בד"ה ראה אנכי, כי בחכמה דוקא אתבירירו כו' וכמ"ש בענין הרע"מ ר"פ תשא אבנא למשקל בה דא יו"ד כו' והוציא את האבן הראשה זכרי' ד' ז' ת"י ויגלי ית משיחיה כו', ע"כ א"ש דבמזבח שעשה שלמה שהוא בית עולמים הי' מזבח אבנים דוקא ובמזבח דמשה הי' מזבח אדמה כו' כי אדמה תיקון בחי' אדם אבן במשיח וגבה מאד יותר מבחי' אדם כו'.

עוי"ל כי בימי משה שהיו בבחי' לכתך אחרי במדבר שהוא עדיין בחי' אב"א ע"כ הי' של אדמה ובבואם לא"י שהוא בחי' פב"פ עשאו אבנים. גם אפ"ל אדמה כשמ' מקבלת מבינה נש"ב גי' אדמה אבנים כשמ'

מתכמה ונק' בת אבי, ואפ"ל אדמה כשמקבלת ממים שהוא ז"א אבנים מתכמה ולהיות אתהפכא זהו ע"י חכמה, משא"כ ע"י בינה רק אתכפיא.

לא תבנה אתהן גזית אבל אתה בונה בהיכל ובבית קדה"ק וזה דוגמא למ"ש בבעל מום אך אל הפרוכת לא יבא ואל המזבח לא יגש אבל לחם אלקיו יאכל שבבחי' הפנימית לא יהי' יניקה מהמום כלל רק בבחי' החיצוניות כו' כמ"כ עד"ז במזבח בחי' מל' שם כו' לעומת זה היא הברזל מל' דק"נ כו' אבל בקדה"ק אין לה נגיעה כלל, וכמו חמץ בפסח פוגם וחיבים בכרת משא"כ בשתי הלחם בשבועות חמץ תאפינה ששם אין החמץ פוגם כו' וכלא חשיב.

עו"ש אבני שלמות המטלים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים פי' כי השלום התחברות זו"נ כו' כנודע בפי' אשר לשלמה מלך שהשלום שלו כו' והיינו ע"י אבנים הנ"ל שהם בחי' מ"ן בנו"ק וכמ"כ המשכת מ"ד נק' אבנים כו'.

עוי"ל ע"ד אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה שבחי' אבן זהו בחי' מל' היורדת לבי"ע לברר כו' והיא למטה מבחי' עפר שהוא מל' דאצי' אך אדרבה עי"ז היתה לראש פנה לכן צ"ל ואם מזבח אבנים כו'.

———●———

מראה מקומות

מראה מקומות
לפסוקי תנ״ך

(נערכו ע״י הרב התמים ר׳ אהרן שי׳ חיטריק)

א.

אאלפך חכמה: **איוב לג, לג.**
אהרן וחור תמכו בידיו: **שמות יז, יב.**
או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי: **ישעיה כז, ה.**
אורך ימים בימינה: **משלי ג, טז.**
אז יבקע כשחר אורך: **ישעיה נח, ח.**
אז ראה ויספרה: **איוב כח, כז.**
אז תתענג על ה׳: **ישעיה נח, יד.**
אחור וקדם צרתני: **תהלים קלט, ה.**
אחזתיו ולא ארפנו: **שיה״ש ג, ד.**
איה סופר: **ישעיה לג, יח.**
איילת אהבים ויעלת חן: **משלי ה, יט.**
אילותי לעזרתי חושה: **תהלים כב, כ.**
אך עשרתי מצאתי און לי: **הושע יב, ט.**
אך שקר נחלו אבותינו: **ירמיה טז, יט.**
אל בית אמי אל חדר הורתי: **שיה״ש ג, ד.**
אל יצא איש ממקומו: **שמות טז, כט.**
אל יתהלל חכם בחכמתו: **ירמיה ט, כב.**
אלקים אל דמי לך: **תהלים פג, ב.**
אלקים לא תקלל: **שמות כב, כז.**
אם בחוקותי תלכו: **ויקרא כו, ג.**
אם יגאלך טוב: **רות ג, יג.**
אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו: **איוב לד, יד.**
אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו: **עמוס ג, ו.**
אם נבלת בהתנשא: **משלי ל, לב.**
אמצאך בחוץ: **שה״ש ח, א.**
אמרו לצדיק כי טוב: **ישעיה ג, י.**
אמרת ה׳ צרפתהו: **תהלים קה, יט.**
אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני: **קהלת ז, כג.**
אם תגביה כנשר: **עובדיה א, ד. ירמיה מט, טז.**
אני אל שדי התהלך לפני: **בראשית יז, א.**
אני אמרתי אלקים אתם: **תהלים פב, ו.**
אני מדבר בצדקה: **ישעיה סג, א.**
אני ראשון ואני אחרון: **ישעיה מד, ו.**
אנכי הרואה: **שמואל א׳ ט, יט.**
אנכי עשו בכורך: **בראשית כז, יט.**
אנכי עשיתי ארץ: **ישעיה מה, יב.**
אענה את השמים: **הושע ב, כג.**
אפריון עשה לו המלך שלמה: **שה״ש ג, ט.**
ארבע מאת שקל כסף: **בראשית כג, טז.**
ארוכה מארץ מדה: **איוב יא, ט.**
ארוממך אלקי המלך: **תהלים קמה, א.**
ארור כנען עבד עבדים: **בראשית ט, כה.**
ארי׳ שאג מי לא ירא: **עמוס ג, ח.**
אשכן את דכא: **ישעיה נז, טו.**
אשר ברא אלקים לעשות: **בראשית ב, ג.**
אשר הלכו כו׳ לעשות לו שם: **שמואל־ב ז, כג.**
אשריכם זורעי על כל מים: **ישעיה לב, כ.**
אשרי תבחר ותקרב: **תהלים סה, ה.**
את השמים ואת הארץ אני מלא: **ירמי׳ כג, כד.**

ואם זרוע כאל לך: **איוב מ, ט.**
ואמרו הגוים כו' מבלי יכולת ה': **במדבר יד, טז.**
ואמת ה' לעולם: **תהלים קיז, ב.**
ואני בתוך הגולה: **יחזקאל א, א.**
ואני אהי' לה ה' חומת אש סביב: **זכריה ב, ט.**
ואנכי אהיה עם פיך: **שמות ד, יב.**
ואנכי הסתר אסתיר פני: **דברים לא, יח.**
ועל אל אלים ידבר: **דניאל יא, לו.**
וארא אל אברהם כו' באל שדי: **שמות ו, ג.**
ואשא אתכם על כנפי נשרים: **שמות יט, ד.**
ואשים דברי בפיך: **ישעי' נא, טז.**
ואת אילי הארץ: **יחזקאל יז, יג.**
ואת ובניכי תחיי בנותר: **מלכים ב' ד, ז.**
ואתא מרבבות קדש: **דברים לג, ב.**
ואת ההר עשן וירא העם וינועו: **שמות כ, יח.**
ואתהלכה ברחבה: **תהלים קיט, מה.**
ואת המאור הקטן: **בראשית א, טז.**
ואת הצפוני ארחיק: **יואל ב, כ.**
ואתפוש בשתי הלוחות: **דברים ט, יז.**
ואת רוח הטומאה אעביר: **זכריה יג, ב.**
ובאו במערות צורים: **ישעיה ב, יט.**
ובגפן שלשה שריגים: **בראשית מ, י.**
ובך בחר ה': **דברים יד, ב.**
ובלילה שירה עמי: **תהלים מב, ט.**
ובמלאכיו ישים תהלה: **איוב ד, יח.**
וברא ה' על כל מכון הר ציון: **ישעיה ד, ה.**
ובשר חמורים בשרם: **יחזקאל כג, כ.** (**בשר**).
ובשר בשדה טרפה: **שמות כב, ל.**
וגללו את האבן: **בראשית כט, ג.**
וגר זאב עם כבש: **ישעיה יא, ו.**
ודברת בם בשבתך: **דברים ו, ז.**
ודרך חיים תוכחות מוסר: **משלי ו, כג.**
והאיש משתאה לה מחריש: **בראשית כד, כא.**
והארץ לעולם עומדת: **קהלת א, ד.**
והי' הוי' למלך על כל הארץ: **זכריה יד, ט.**
והיו לבשר אחד: **בראשית ב, כד.**
והחכמה תחיי' בעליה: **קהלת ז, יב.**
והחיות רצוא ושוב: **יחזקאל א, יד.**

והייתם לי סגולה מכל העמים: **שמות יט, ה.**
והלוחות מעשי אלקים המה: **שמות לב, טז.**
והנה תנור עשן ולפיד אש: **בראשית טו, יז.**
והסירה את שמלת: **דברים כא, יג.**
והריחו ביראת ה': **ישעי' יא, ג.**
והר סיני עשן כולו: **שמות יט, יח.**
והשבתי חיה רעה מן הארץ: **ויקרא כו, ו.**
וזה לכם הטמא: **ויקרא יא, כט.**
וזכרתם את כל מצות ה': **במדבר טו, לט.**
וזרעתי את בני ישראל: **ירמיה לא, כו.**
וחפרה הלבנה ובושה החמה: **ישעיה כד, כג.**
ויבא כגשם לנו: **הושע ו, ג.**
ויבן שם אברהם מזבח לה': **בראשית יב, ז.**
ויברך אלקים את יום השביעי: **בראשית ב, ג.**
ויגד לך תעלומות חכמה: **איוב יא, ו.**
וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר: **שמות כ, א.**
ויהי הענן והחשך ויאר: **שמות יד, כ.**
ויהי קול מעל לרקיע: **יחזקאל א, כה.**
ויודע דעת עליון: **במדבר כד, טז.**
ויותר יעקב לבדו: **בראשית לב, כה.**
ויזד יעקב נזיד: **בראשית כה, כט.**
ויחכם מכל האדם: **מלכים א' ה, יא.**
ויחל נח: **בראשית ט, כ.**
ויחלוש יהושע את עמלק: **שמות יז, יג.**
ויחן שם ישראל נגד ההר: **שמות יט, ב.**
ויט שמים וירד: **שמואל ב' כב, י.**
ויטע אשל בבאר שבע: **בראשית כא, לג.**
וה' אלקים אמת הוא אלקים חיים: **ירמי' י, י.**
וה' האמירך היום: **דברים כו, יח.**
וה' סביב לעמו: **תהלים קכה, ב.**
וה' עליהם יראה ויצא כברק חצו: **זכריה ט, יד.**
וה' עמו: **שמואל א' טז, יח.**
ויין ישמח לבב אנוש: **תהלים קד, טו.**
ויכתוב משה את התורה הזאת: **דברים לא, ט.**
וימינו תחבקני: **שה"ש ב, ו. ח, ג.**
ויניחהו בגן עדן: **בראשית ב, טו.**
ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה: **בראשית יב, ט.**

פ.

צ.

ק.

ר.

ש.

ת.

מראה מקומות
למאמרי רז"ל

(נערכו ע"י הרב התמים ר' אהרן שי' חיטריק)

עמוד תשיט
בכל לבבך בשני יצריך: **ברכות נד, א.**
רוח אייתי רוח ואמשיך רוח: **זח"ב קסב, ב.**

עמוד תשכ
ואהבת ב"פ אור: **שער הכוונות כוונת ק"ש. פע"ח שער הק"ש פכ"ג וכ"ה.**
דאורייתא מחכמה נפקת: **זח"ב קכא, א.**
ופי' בזהר חכמות תרי: **פ' תולדות קמא, ב.**
הקב"ה מניח תפילין: **ברכות ו, א. זח"א קמז, א.**
נובלות חכמה שלמעלה תורה: **ב"ר יז, ז.**
כל בעלי השיר יוצאים בשיר: **שבת נא, ב.**

עמוד תשכא
האומר אין לי אלא תורה: **יבמות קט, ב.**
כמאמר המגיד: **מגיד מישרים בכ"מ.**
שיתר פרשה בתורה: **מכילתא ורש"י במקומו.**

עמוד תשכב
יותר משהעגל רוצה לינק: **פסחים קיב, א.**
ג' יועצי פרעה: **ראה זח"ב סט, א.**

עמוד תשכג
ביום חתונתו זה מ"ת: **תענית כו, ב.**

עמוד תשכד
כל הנותן שלום לחבירו: **ברכות יד, א.**
ארז"ל ע"פ הוי' עוז: **ספרי וזאת הברכה. ילקוט המכירי סי' כט אות מא.**

עמוד תשכה
כל העוסק בתורה לשמה: **סנהדרין צט, ב.**
כברייתו של עולם: **שבת עז, ב.**

עמוד תשכו
דאורייתא מחכ"ע נפקת: **זח"ב סה, א. וראה שם קכא, א.**
כל הקורא ושונה: **ראה תדבא"ר רפי"ח.**
דאית ימינא ואית שמאלא: **זח"ג קעו, א.**

עמוד תשכז
דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד: **ת"ז בהקדמה.**
אש שחורה ע"ג אש לבנה: **רש"י דברים לג, ב.**
אנכי ולא יהי' לך: **מכות כד, א.**
אנכי שורש רמ"ח מ"ע: **ראה זח"ב צא, א. ועייג"כ שם רעו, א.**

עמוד תשכח
בינה ליבא: **ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).**

עמוד תשכט
בחכמה אתברירו: **הובא באגה"ק סכ"ח בשם זוה"ק. וראה ע"ח שי"ח פ"ה. של"ט ד"א. סהמ"צ להצ"צ מצות מחצית השקל שם איסור אכילת בע"מ. (הערת כ"ק אד"ש בספר המאמרים תש"א ע' עט).**
והוקשה כל התורה לתפילין: קידושין לה, **א.**
שנק' מצות המלך: **ראה לקו"ת פ' במדבר ביאור לד"ה וידבר גו' אנכי ס"ב. ופ' ואתחנן ד"ה למען תירא (הערת כ"ק אד"ש בספר המאמרים ת"ש ע' מח).**
דבית שני..שנאת חנם: **יומא ט, א.**

עמוד תשל

זהר פ׳ תזריע: **מז, ב.**

עמוד תשלא

התורה קדמה אלפיים שנה: **מדרש תהלים צ, ד. — ועייג״כ ב״ר פ״ח, ב. תנחומא וישב ד. זח״ב מט, א. — ראה ד״ה איתא במדרש תהלים (קונטרס נט).**

במד״ר שקודם שנתגייר: **שמו״ר כז, ח.**

דלכאורה אינו מובן: **ראה ספרי בהעלותך פיסקא עח.**

כל יתר כנטול דמי: **חולין נח, ב.**

עמוד תשלב

כל רב מבבל: **סדר תנאים ואמוראים בסופו. אגרת רב שרירא גאון. הקדמת ספר התיקונין כת״י. הובא ונתבאר בתחלת שער מאמרי רשב״י. ע״ח שי״ט פ״ג. — נתבאר ע״פ דא״ח בהוספות לתו״א אסתר ד״ה להבין למה לעתיד פ״ג. (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים ה׳תש״ח ע׳ קכא).**

יתר פרשה אחת: **מכילתא ורש״י במקומו.**

בזהר ר״פ ויקרא: **ב, א.**

ואין אמת אלא תורה: **ירושלמי ר״ה פ״ג ה״ח. איכ״ר פתיחתא ב׳.**

עמוד תשלג

מו״ס דשקים ושכיך: **ראה זח״ג קכח, ב.**

במ״א בפי׳ מזוזה מימין: **תו״א ד״ה זה.**

המאור שבה: **פתיחתא דאיכ״ר.**

עמוד תשלד

עדמ״ש בס״י: **פרק א.**

עמוד תשלו

ע״פ יסובבנהו: **ראה אוה״ת פ׳ האזינו עמוד א׳תרעו.**

עמוד תשלח

האלקים גימט׳ הטבע: **פרדס שי״ב פ״ב. בשל״ה שער האותיות (פט, א) משמע קצת שכן הוא בזהר.**

עמוד תשלט

שאין לך עשב שאין לו מזל: **ראה ב״ר פ״י ו. זח״א רנא, א. מו״נ ח״ב פ״י.**

עמוד תשמ

ע״פ הזהר ויצא דקמ״ז: **ראה אוה״ת שם ד״ה זה.**

עמוד תדמש

בת היתה לאברהם ובכל שמה: **ב״ב טז, ב. זח״א ריט, א.**

בהגהות לד״ה אכלוהו היום: **לעיל בפ׳ בשלח.**

עמוד תשמה

חטה כ״ב אתוון דאורייתא: **זח״ג קפח, ב. ראה חגיגה יד, א. ב״ר מג, ז.**

עמוד תשמז

מקום הארון אינו מן המדה: **יומא כא, א.**

עמוד תשמח

בת״א פ׳ כי תשא: **דף פו, א.**

דף ה׳ עמוד ד׳: **ג, א.**

ושם ד״ק ע״א: **ס, א.**

ששכינה מדברת מתוך גרונו: **ראה זח״א רסז, א. זח״ב קטו, ב. זח״ג ריט, א. רלב, א.**

עמוד תשנא

בת״א פ׳ מקץ: **מ, ג.**

ע״פ גדול אדונינו: **ביהל אור ע״פ זה ע׳ תקעה מציין לעיין בבה״ז פ׳ פנחס בד״ה ובחדש הראשון מענין שיעור קומה.**

בענין העונה אמן: **ראה אוה״ת פ׳ שלח ע׳ תפ ואילך. וע׳ תפו ואילך.**

עמוד תשנג

מס״ט נק׳ שרו של עולם: **יבמות טז, ב. זח״א קסב, א.**

בדרוש חרבות צורים: **באוה״ת דרושים לחג השבועות ד״ה תורת ה׳ תמימה ע׳ קט.**

עמוד תשנו

אלקים בגימט׳ הטבע: **נסמן לעיל עמוד תשלח.**

שאין לך עשב שאין לו מזל: **נסמן לעיל בע׳ תשלט.**

עמוד תשנז

ע״פ הזהר ויצא: **ראה אוה״ת שם.**

בשמו הוא נלחם: **מכילתא בשלח טו.**

עמוד תשנט
אטו האידנא לאו אחד הוא : **פסחים ג, א.**

עמוד תשסא
חסה כ"ב אתוון דאורייתא : **נסמן לעיל בע' תשמה.**

עמוד תשסג
באג"ה בסופו : **קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח.**

עמוד תשסו
מיכאל כהנא רבא מקריב נשמות : **זח"א פ, א. זהר חדש פ' לך לך כד, א. וראה תוספות סוף מנחות.**

עמוד תשסז
לאשתאבא בגופא דמלכא : **זח"א ריז, ב.**
לאיתנו לתנאו : **שמו"ר כא, ו.**
מארז"ל בענין בשכמל"ו : **פסחים נו, א.**

עמוד תשסח
עתידים צדיקים : **ב"ב ע"ה, ב.**
ברבות שה"ש : **ב, ג.**

עמוד תשסט
בשה"ש מ"ו : **ב, ה.**
בקה"ר ע"פ את הכל עשה יפה בעתו : **ג, יא.**
בריך רחמנא דייהב : **שבת פח, א.**

עמוד תשע
בד"ה ואתחנן : **ראה אוה"ת בתחילת פ' ואתחנן.**
עמ"ש בענין אלה תולדות : **אוה"ת פ' וישב דף רסט, א.**
יעקב בריח התיכון : **זח"ג קפו, א.**
אי לאו האי יומא : **פסחים סח, ב. וכ"ה ברש"י ובדקדוקי סופרים. ובגמרא הגי' : לא.**

עמוד תשעא
פ"ה דעירובין : **נד, א.**
סיני סולם : **ב"ר סח, יב.**
כשלישי המדבר..ומבואר במ"א : **ראה אוה"ת פ' דברים בתחלתו.**
משה יסוד אבא : **מאו"א מ, נה.**
יפה שעה א' : **אבות ד, יז.**
ג' דברים : **אבות א, ב.**

עמוד תשעד
בדרוש ברכת הזימון : **בסידור ובאוה"ת פ' עקב.**
בהגהות לד"ה וישב יעקב : **באור התורה שם.**
ובשהש"ר בפסוק כתפוח : **ב, ג.**

עמוד תשעה
מצות יונדב בן רכב : **ירמיה לה, ז.**

עמוד תשעז
דעקימת שפתיו הוה מעשה : **ב"מ צ, ב. ועוד.**
ולזה נתנה התורה : **ראה ד"ה ויתן לך ש"פ תולדות תרס"ו.**
ואורייתא מחכמה נפקת : **זח"ב קכא, א.**
ע"פ ועתה יגדל נא כח : **ראה אוה"ת פ' שלח ע' תעג, תקה.**

עמוד תשעח
דשמאלא אתכליל בימינא : **זח"ג קיח, ב.**

עמוד תשעט
אנכי ולא יהי' לך בדיבור א' נאמרו : **מכות כד, א. ראה רש"י שם.**
ואבן שתיה היתה בבית קהק"ד : **יומא נג, ב.**
משחרב בהמ"ק : **ברכות ח, א. זח"ג רב, א.**

עמוד תשפ
משארז"ל ע"פ מעמק חברון : **סוטה יא, א. ב"ר פד.**

עמוד תשפא
ישראל מתקשראן באורייתא : **זח"ג עג, א.**

עמוד תשפב
ביום חתונתו זה מ"ת : **תענית כו, ב.**
מתניתא מלכתא : **ביצה כח, ב וש"נ.**
שממנו ירד שנאה על הרע : **ראה שבת פט, ב.**
דו פרצופין הי' יוצא הדיבור : **ויק"ר א.**

עמוד תשפג
חכם אינו מדבר : **אבות ה, ז.**

עמוד תתטז

למ״ש בענין אגוסטוס: **ראה אוה״ת פ׳ בשלח ע׳ תצ ואילך.**

התגלות עתיק הוא בבינה: **ראה זח״ג קעה, ב.**

עמוד תתיח

בינה מקננא בבריאה: **ת״ז תי׳ ו.**

אימתי גדול ה׳: **זח״ב רלה, א. ראה זח״ג ה, א. זהר חדש תשא (מד, א). תקת (נא, ד).**

עמוד תתיט

העוה״ב אין בו לא אכילה: **ברכות יז, ב.**

בד״ה ונשב בגיא: **באור התורה פ׳ ואתחנן.**

עמוד תתכא

וכמ״ש ע״פ ונתתי מטר: **אוה״ת פ׳ עקב ע׳ תריג.**

בענין שתי חצוצרות: **ראה אוה״ת פ׳ בהעלותך ע׳ שסח.**

עמוד תתכג

למ״ש בענין אגוסטוס: **ראה אוה״ת פ׳ בשלח ע׳ תצ ואילך.**

התגלות עתיק הוא בבינה: **ראה זח״ג קעה, ב.**

עמוד תתכה

בינה מקננא בבריאה: **ת״ז תי׳ ו.**

אימתי גדול ה׳: **נסמן לעיל בע׳ תתיח.**

עמוד תתכט

קיים אברהם כל התורה: **סוף קידושין.**

שנת׳ במ״א דרו״ש: **תו״א פ׳ בראשית בד״ה כי כאשר השמים. וראה אוה״ת פ׳ בשלח ע׳ תקכב.**

עמוד תתל

אפריון זה העולם: **במ״ר יב, ד.**

עמוד תתלא

ע״פ ואם בגבורות: **ראה יהל אור קאפיטל צ ע׳ שכד.**

לדעת הגאון: **הכוונה לרס״ג.**

עמוד תתלב

מהרש״א רפ״ז דברכות: **מה, א.**

בירושלמי ע״פ בקול רם: **סוטה פ״ז ה״ב**

עמוד תתלג

בד״ה ויהיו שניהם ערומים: **אור התורה בראשית דף מח, ב.**

כל המשמח את החתן: **ברכות ו, ב.**

לאתקנא רזא דשמי׳: **לכללות מאמר זה — ראה באוה״ת פ׳ שמות ד״ה ביאור ענין שמו הגדול. ובשלש שיטות לכ״ק אדמו״ר הצמח צדק.**

עמוד תתלד

מ״ש בפר״א: **פ״ג.**

עמוד תתלט

בד״ה עולת תמיד: **ראה אוה״ת פנחס ע׳ א׳קמ.**

עמוד תתמב

במקום שאתה מוצא גדולתו: **מגילה לא, א. (ע״פ הגירסא בילקוט שמעוני תהלים רמז תשצד) — ראה הערת כ״ק אד״ש בספר המאמרים ה׳ת״ש ע׳ 40.**

עמוד תתמג

אנכי ולא יהי׳ לך: **מכות כד, א. וראה רש״י שם.**

עמוד תתמד

דאיתא בגמרא: **פסחים סח, ב.**

ומהו ענין מ״ת: **ראה אוה״ת דרושים לחג השבועות ע׳ קסח. ד״ה זכור את אשר עשה לך עמלק תרנ״ד.**

קיים אברהם אבינו ע״ה: **סוף קידושין.**

דרמ״ח פקודין: **ראה ת״ז תי׳ ל.**

עמוד תתמה

וכמ״ש בת״ז: **בהקדמה (ד״ה פתח אליהו).**

עמוד תתמז

רוח אייתי רוח ואמשיך רוח: **זח״ב קסב, ב.**

במקום שאתה מוצא גדולתו: **נסמן לעיל בע׳ תתמב.**

בשכר שאמר אברהם: **סוטה יז, א.**

המשכה.. בעולמות עליונים: **עי' אוה"ת פ' ויחי דף שצח, ב. דרושים לחג השבועות עמוד קעט.**
מצותי.. אהבה זו: **ראה אוה"ת פ' וירא דף פח, ב.**
הקב"ה מבקר חולים: **סוטה יד, א.**
הקב"ה מניח תפילין: **ברכות ו, א.**
ישראל עלו במחשבה: **ב"ר בתחלתה.**
בראשית בשביל ישראל: **ראה ב"ר פ"א ד. ויק"ר פל"ו ד. רש"י ורמב"ן בראשית א, א.**

עמוד תתמח

משה שושבינא דמלכא: **זח"ג כ, א. נג, ב. רעה, ב.**
אדם בגימט' מה: **ת"ז בהקדמה.**
אין מלך בלא עם: **בחיי וישב לח, ל. עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א. ספר החיים פ' גאולה פ"ב.**
אלמלא תרגומו: **מגילה ג, א ועוד.**

עמוד תתמט

בשם הבעש"ט ז"ל נ"ע: **לקו"ת ויקרא בהוספות. אוה"ת פ' שמות ע' קו. וראה שרש מצות התפלה פ"ב.**

עמוד תתנ

גדול העונה אמן: **ברכות נג, ב.**
אתפשטותא דמשה בכל דרא: **ת"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א). ועייג"כ זח"ג רטז, ב. רעג, א. ת"ז ת"ע (קלח, א).**
כל הקורא ושונה: **ראה תדבא"ר רפי"ח.**
ושכינה מדברת מתוך גרונו של משה: **ראה זח"א רסז, א. זח"ב קטו, ב. זח"ג ריט, א. רלב, א.**
אני המשנה המדברת בפיך: **בספר מגיד מישרים בכ"מ.**
משה שפיר קאמרת: **שבת קא, ב ועוד.**
ואבא יסד ברתא: **זח"ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א. ת"ז תי' כא (סא, ב).**
דבר ה' זו הלכה: **סנהדרין פז, א.**

עמוד תתנב

לעולם ירגיז אדם: **ברכות ה, א.**
בת היתה לאברהם: **ב"ב טז, ב. זח"א ריט, א.**

עמוד תתנה

בשעה שהקדימו ישראל: **שבת פח, א.**

עמוד תתנז

אינו דומה שמיעה לראי': **מכילתא יתרו יט, ט.**
איזהו חכם הרואה את הנולד: **תמיד לב, א.**

עמוד תתנט

קדש עצמך במותר לך: **יבמות כ, א.**
בחכמה אתבּרירו: **נסמן לעיל בע' תשכט.**
הרוצה להחכים ידרים: **ב"ב כה, ב.**
שמקום ארון אינו מן המדה: **יומא כא, א.**

עמוד תתסא

וכמ"ש בגמרא: **שבת ק, א.**

עמוד תתסב

ת"ח אין להם מנוחה: **סוף ברכות.**
בראת יצה"ר בראת תבלין: **קידושין ל, ב.**

עמוד תתסג

פ"כ דשבת: **קמא, א.**

עמוד תתסד

מי גילה רז זה לבני: **שבת פח, א.**

עמוד תתסה

דאורייתא מחכמה נפקת: **זח"ב קכא, א.**
אין כבוד אלא תורה: **אבות ו, ג.**
רואין את הנשמע: **מכילתא יתרו.**

עמוד תתסו

מצות ת"ת הוא דוקא לדבר..בפה: **ראה ברכות כ, א. ובר"ח שם סע"ב. תו"א קח, ג.**
שבקבלת התורה קשרו: **שבת פח, א.**
אברהם שיצא ממנו ישמעאל: **פסחים קיט, ב. ראה ספרי דברים לב, ט.**
רישא דעשו בעטפוי דיצחק: **תרגום יוב"ע בראשית נ, יג.**
דבחכמה אתבּרירו: **נסמן לעיל בע' תשכט.**

עמוד תתסז

כמ"ש בתיקונים: **תי' ע.**
על כל דיבור ודיבור: **שבת פח, ב.**
מה להלן באימה ויראה: **ברכות כב, א.**

עמוד תתסח
התורה נק' עוז: **ראה ויק"ר פל"א ה. יל"ש בשלח רמז רמד.**

עמוד תתע
שבמ"ת נתרפאו כל בעלי מומין: **מכילתא יתרו כ, טו.**
ישראל מונין ללבנה: **סוכה כט, א.**
בזהר בלק בפסוק שחורה אני: **קצא, א.**

עמוד תתעא
דואהבת ב"פ אור: **שער הכוונות כוונת ק"ש. פע"ח שער הק"ש פכ"ג וכ"ה.**
קידוש הלבנה אחר ז' ימים: **ראה בהגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב על הסידור תורה אור בקידוש לבנה. ובתו"א בהוספות קט, ג.**
שירדה שנאה: **שבת פט, ב.**
ויסעו מרפידים מרפיון ידים: **תנחומא — בובר— יתרו י.**

עמוד תתעב
נעץ קנה בים: **סנהדרין כא, ב.**

עמוד תתעג
אנשי יריחו היו כורכין את שמע: **פסחים נה, ב.**
עשה"ד הם מכוונים כנגד עש"מ: **פס"ר כא יט.**
פ"ח דפסחים: **פז, ב.**

עמוד תתעד
בביאור אלה מסעי: **אוה"ת פ' מסעי.**
ע"פ ויכולו השמים: **ראה אור התורה פ' בראשית דף מב, ב.**
דאורייתא מחכ' נפקת: **זח"ב קכא, א.**

עמוד תתעו
בשביל ישראל שנק' ראשית: **נסמן לעיל בע' תתמו.**
אין האשה כורתת ברית: **סנהדרין כב, ב.**
לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה: **סוף עוקצין.**
הבחיי פ' בראשית די"ג סע"ד: **פ' ג' פסוק ו.**
וכנודע במלאכי סדום: **ראה ב"ר נ, יג שנדחו ממחיצתם קלח שנה, והובא גם ברבינו בחיי בראשית יט, יג.**
ובסידור שער הק"ש: **דף עג, ד.**

עמוד תתעז
התומ"צ ניתנו לצרף בהן את הבריות: **ויק"ר יג, ג.**

עמוד תתעט
התורה קדמה אלפים שנה: **נסמן לעיל בע' תשלא.**
ובחכ' שורה אוא"ס: **תניא פרק לה בהג"ה.**
לעשות לתקן: **ראה פרש"י לבראשית רבה פי"א ז.**

עמוד תתפ
בשם פרקי ר"א: **פרק נא. ועי' בשו"ת הרשב"א ח"א סי' ט.**
הכל תלוי במזל: **זח"ג קלד, א.**

עמוד תתפא
בביאור ע"פ מנורת זהב: **לקו"ת בהעלותך דף לו, א.**
כמארז"ל ע"פ אדם לעמל יולד: **סנהדרין צט, ב.**

עמוד תתפב
בביאור ע"פ חוקת התורה: **אוה"ת שם.**
דבר אחד לדור: **סנהדרין ח, א.**
דבר ולא חצי דבר: **ב"ק ע, ב.**
בראשית נמי מאמר: **ר"ה לב, א.**

עמוד תתפג
תורמסין צריכין תיקון: **ראה ברכות לח, ב.**
במדרש סולם זה סיני: **ב"ר סח, יב.**
סולם דא צלותא: **זח"א רסו, ב. זח"ג שו, ב. ת"ז תי' מה.**
סיני שירדה שנאה על הרע: **ראה שבת פט, ב.**
תפלה במקום קרבנות: **ברכות כו, א. זח"ב כ, ב.**

עמוד תתפד
לאו אורחא דמלכא: **זח"ג קמט, ב.**
שיחת חולין של ת"ח: **ע"ז יט, ב. סוכה כא, א.**
שער באשה ערוה: **ברכות כד, א. זח"ג קכה, ב.**
התפלה נק' חיי שעה: **שבת י, א.**

עמוד תתפח

אפי' שיחה קלה שבין איש : **ויק"ר כז, ז. ראה חגיגה ה, ב.**
אל תהי ברכת הדיוט : **ברכות ז, א.**
דשעורה היינו שיעור ה' : **זח"ג קפח, ב.**
חטה כ"ב אתוון דאורייתא : **נסמן לעיל בע' תשמה.**

עמוד תתפו

התפלה נק' עבודה שבלב : **ספרי עקב יא, יג. תענית ב, א.**

עמוד תתפז

מי שתורתו אומנתו : **שבת יא, א.**
מל' הנק' שעה : **פע"ח שער תפילת ר"ה פ"ג. לקוטי הש"ס להאריז"ל אבות.**

עמוד תתפח

במד"ר פ' ויצא : **פ' ע.**

עמוד תתצג

תשב"כ מוסר אביך : **אגה"ק סי' כ"ט ע"פ זח"ב רעו, ב.**

עמוד תתצד

ע"פ תתן אמת ליעקב : **אוה"ת דרושים לשמע"צ ע' א'תשצו.**
אבא יסד ברתא : **נסמן לעיל בע' תתג.**

עמוד תתצה

א"ת הליכות אלא הלכות : **מגילה כח, ב.**
א"ת בניך אלא בוניך : **סוף ברכות.**

עמוד תתצו

מתניתן מלכתא : **ביצה כח, ב.**
אין אמת אלא תורה : **ירושלמי ר"ה ג, ח.**

עמוד תתצז

אלפים שנה שקדמה : **נסמן לעיל בע' תשלא.**
ונהר יוצא מעדן יובל שמו : **בראשית ב, י. זח"ב פג, א. זח"ג נח, א. וראה ג"כ בכורות נה, ב. ויק"ר ספכ"ב. (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ ת"ש ע' 83).**
נבונים לא אשתכח גם בימי משה : **עירובין ק, ב. נדרים כ, ב.**
במחשכים הושיבני זו תלמוד בבלי : **סנהדרין כד, א.**

בחכמה.. אתבריר : **נסמן לעיל בעמוד תשכט.**
שתהא תפלתי סמוכה למטתי : **ברכות ה, ב.**

עמוד תתצט

ביום חתונתו זהו מ"ת : **תענית כו, ב.**
בד"ה ראה אנכי : **לקו"ת שם דף יח, א.**
בד"ה וידבר כו' וארא : **תו"א דף נו, ג.**

עמוד תתק

ע' ילקוט בפי' אנכי : **פ' יתרו רמז רפו.**
ע"פ עולת תמיד : **אוה"ת פ' פנחס.**
ישראל מתקשראן באורייתא : **זח"ג עג, א.**
ביאור ענין שחורה אני : **לקו"ת שה"ש ז, ג.**
ס"ר נשמות : **מגלה עמוקות אופן קפו. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ח ע' רמא.**

עמוד תתקא

אני שהוא במל' : **ראה זח"ג מט, ב. וראה ג"כ מאו"א אות א' סעי' קב. וביאיר נתיב שם.**

עמוד תתקג

בלק"ת.. בהביאור פ"ג : **ג, ג.**

עמוד תתקד

כשם שאין בלבך אלא אחד : **פסחים נו, א.**
האבות הן הן המרכבה **ב"ר פב, ז. מז, ח. זח"א ריג, א ועוד.**

עמוד תתקה

אלקים גימט' הטבע : **נסמן לעיל בע' תשלח.**
על ג' דברים : **אבות א, ב.**
מהיכן זכו ישראל לק"ש : **ד"ר ב, כב.**

עמוד תתקו

דבר גדול מעשה מרכבה : **סוכה כח, א.**
אימתי גדול ה' : **נסמן לעיל בע' תתיח.**
אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום : **מכות כד, א. וראה רש"י שם.**
אלו ואלו דא"ח : **עירובין יג, ב.**
קיים אברהם כל התורה : **סוף קידושין.**

עמוד תתקז

אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו : **נסמן לעיל בע' תתיח.**

עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות: **סוף עוקצין.**
קודם שנבה"ע: **פדר"א פ"ג.**

עמוד תתקח

לחכימא ברמיזא: **זח"ג רכט, ב.**
יפה שעה אחת בתשובה: **אבות ד, יז.**
ביו"ד נברא עוה"ב: **מנחות כט, ב.**
תורה מחכמה נפקת: **זח"ב קכא, א.**

עמוד תתקט

חטה גימט' כ"ב אתוון דאורייתא: **נסמן לעיל בע' תשמה.**
נכנס יין יצא סוד: **עירובין סה, א. סנהדרין לח, א.**
במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים: **רות רבה פ"ב א.**
אבא יונק ממזלא: **ראה זח"ג רפט, ב ובכ"מ.**
עלה במחשבה לברוא במדה"ד: **נסמן לעיל בע' תשצח.**
וכמ"ש בגמרא: **ראה ב"ב טז, א.**

עמוד תתקי

גדול תלמוד: **קידושין מ, ב.**
כל האומר אין לי אלא תורה: **יבמות קט, ב וש"נ.**
אלו ואלו דא"ח: **עירובין יג, ב.**
גדול תלמוד שמביא לידי מעשה: **קידושין מ, ב.**
אימתי גדול כו' בעיר אלקינו: **נסמן לעיל בע' תתיח.**
לכל צדיק ש"י עולמות: **סוף עוקצין.**
בת"א פ' וארא: **בתחלתו.**

עמוד תתקיא

שקיים אברהם כל התורה: **סוף קידושין.**
לחכימא ברמיזא: **זח"ג רכט, ב.**
תורה מחכמה נפקת: **זח"ב קכא, א.**
אבא יונק ממזלא: **ראה זח"ג רפט, ב ובכ"מ.**
כל האומר אין לי אלא תורה: **יבמות קט, ב וש"נ.**

עמוד תתקיג

יר"ק: **ערך דברות אות ד.**

עמוד תתקיד

אין מלך בלא עם: **נסמן לעיל בע' תתמח.**
במ"א פי' אדמ"ו: **ראה לקו"ת אמור לה, ד.**
שפי' אדמ"ו נ"ע בביאור ע"פ וראיתם: **ראה אוה"ת פ' שלח ע' תקצח.**

עמוד תתקטו

אבא יונק ממזלא: **ראה זח"ג רפט, ב ובכ"מ.**
לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתקה: **נדרים ח, ב. זח"ג יז, א.**

עמוד תתקיח

חמרא למרא וטיבותא לשקיא: **ב"ק צב, ב.**
אין צו אלא ע"ז: **זח"ג כז, א. וראה סנהדרין נו, ב.**
דקרו לי' אלקא דאלקיא: **מנחות קי, א.**

עמוד תתקכג

ביום חתונתו זה מ"ת: **תענית כו, ב.**
ואורייתא מחכמה נפקת: **זח"ב קכא, א.**
כנור של ימוה"מ של שמונה נימין: **ערכין יג, ב.**

עמוד תתקכד

ישראל לי ראש: **תו"א ס"פ שמות ולקו"ת ס"פ שלח בארוכה.**

עמוד תתקכה

מי שטרח בע"ש: **ע"ז ג, א.**

עמוד תתקכו

לעבדה . . אלו הקרבנות: **ב"ר טז, ה.**
כאלו עשאוני: **ויק"ר לה, ז. זח"ג קיג, ב.**
לעשות לתקן: **ראה פי' רש"י לבראשית רבה פי"א ז.**

עמוד תתקכט

בחכמה אתברירו: **נסמן לעיל בע' תשכט.**
בינה רק עד הוד אתפשטת: **ע"ח שער כט פ"ח. טעמי המצות להרח"ו ס"פ שמיני ועוד. נתבאר ע"פ דא"ח בביאורי הזהר פ' כי תשא ע"פ והדל לא ימעיט. (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים תש"ד ע' נג).**

שמור ש"ס משנה : ת"כ אמור ט, ב. (הובא **ברש"י ויקרא כד, לא. דברים ד, ו).**
שיננא חטוף ואכול : **עירובין נד, א.**
שנבה"ע במדה"ד ובמד"ר : **נסמן לעיל בע' תשצח.**

עמוד תתקל

לעולם ירגיז אדם יצ"ט : **ברכות ה, א. זח"א רב, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר השיחות תש"א ע' נט.**

עמוד תתקלא

לית שמאלא בהאי עתיקא : **זח"ג קכט, א. ראה שם רפט, א.**

עמוד תתקלג

בשהש"ר ע"פ לא ידעתי נפשי : **ו, יב.**
כפה עליהם ההר כגיגית : **שבת פח, א. זח"ג קכה, א.**
לעולם ירגיז אדם : **נסמן לעיל בע' תתקל.**
ארי' דאכיל קרבנין : **זח"א ו, ב. זח"ב רעח, א. זח"ג יז, א.**
תפלה במקום קרבנות : **ברכות כו, ב. זח"ג כח, ב.**
שהתפלה נק' סולם : **נסמן לעיל ע' תתפג.**
בכל לבבך בשני יצריך : **ברכות נד, א.**

עמוד תתקלה

בפ' אחרי..דק"ע ע"ד : **רמז תקצג.**

עמוד תתקלו

דאורייתא מחכמה נפקת : **זח"ב קכא, א.**
אב מזריע לובן : **קידושין ל, ב.**

עמוד תתקלז

תלת שליטין אינון : **זח"ב קנג, א. וראה זח"ג קלח, א. זהר חדש רות (פ, א).**

עמוד תתקלט

אני הוא אותיות אין : **פרדס שער הטעמים פרק א. ראה מאו"א אות א סי' סד.**

עמוד תתקמ

ג' שותפים באדם : קידושין **ל, ב.**

עמוד תתקמא

שכר מצוה מצוה : **אבות ד, ב.**
אמרו בזהר : **ראה ת"ז תי' ל.**
וכמ"ש בפתח אליהו : **ת"ז בהקדמה.**

עמוד תתקמב

שורש ס"ר נש"י..מס"ר אותיות התורה : **נסמן לעיל בע' תתק.**
שבינה עד הוד אתפשטת : **נסמן לעיל בע' תתקכט.**
איזהו חכם הרואה את הנולד : **תמיד לב, א.**

עמוד תתקמג

ובראשית נמי מאמר : **ר"ה לב, א.**

עמוד תתקמד

אבא יונק ממזל הח' : **ראה זח"ג רפט, ב. ובכ"מ.**
שבאמת שניהם שקולים : **קידושין לא, א.**

עמוד תתקמה

לעולם ישליש אדם שליש במקרא : **קידושין ל, א.**

עמוד תתקמז

המצות..נק' מצות המלך : **נסמן לעיל בע' תשכט.**

עמוד תתקמט

בינה יתירה ניתנה באשה : **נדה מה, ב.**
וזשארז"ל שלכן נאמר גבי שבת : **ירושלמי ברכות א, ה.**

עמוד תתקנ

ועשיתם אתם כאלו עשאוני : **ויק"ר לה, ז. זח"ג קיג, ב.**
בחכמה אתברירו : **נסמן לעיל בע' תשכט.**

עמוד תתקנב

כל מה שנברא בשימ"ב : **ב"ר יא, ז.**
שרו ש"ע נק' נער : **יבמות טז, ב. זח"א קסב, א.**
מט"ט קושר כתרים לקונו : **זח"א לז, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים תש"ד בתחלתו.**

עמוד תתקנג

חביבה מלאכה מזכות אבות : **ב"ר עד, י.**
ולא במרכבה ביחיד : **חגיגה יא, א. זח"ג רכג, ב.**
דבר גדול מעשה מרכבה : **סוכה כח, א.**
האבות הן הן המרכבה : **ב"ר פב, ז. מז, ח.**
ותפלות אבות תקנום : **ברכות כו, ב.**

עמוד תתקנד
אהוב את המלאכה: **אבות א, י.**
לעשות לתקן: **ראה פירש״י לב״ר פי״א ז.**

עמוד תתקנה
חותמו של הקב״ה אמת: **שבת נה, א.**
מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה: **שבת יא, א.**

עמוד תתקנו
אורייתא סתים וגליא: **זח״ג עא, ב. עג, א. צח, ב. קנט, א.**

עמוד תתקנז
תשב״כ נק׳ מוסר אביך: **נסמן לעיל בע׳ תתצג.**
ע״פ ויאמר אלקים תדשא הארץ: **באוה״ת פ׳ בראשית.**
ועמ״ש על הסש״ב פ״א: **בקיצורים והערות לכ״ק אדמו״ר הצ״צ.**

עמוד תתקנח
בביאור ע״פ ואתה תצוה: **נדפס לקמן בפ׳ תצוה.**

עמוד תתקנט
ביום חתונתו זו מ״ת: **תענית כו, ב.**
דוד תיקן זה: **במד״ר יח, יז.**
בינה שבה דוקא התגלות עתיק: **ראה זח״ג קעח, ב.**

עמוד תתקס
נהר.. יובל שמו: **בכורות נה, ב.**

עמוד תתקסא
אין הכן אלא שבת: **במד״ר יד, ט.**

עמוד תתקסד
כל העוסק בתורה: **סנהדרין צט, ב.**

עמוד תתקסה
אני חומה זו תורה: **פסחים פז, א.**

עמוד תתקסו
דאין עניות במקום עשירות: **שבת קב, ב.**
אם רץ לבך: **ת״ז בהקדמה (ז, א).**

עמוד תתקסז
נשבע הקב״ה שלא יכנס בירושלמ״ע: **תענית ה, א. זח״ג טו, ב ועוד.**

עמוד תתקסח
אלפיים שנה שקדמה תורה: **נסמן לעיל בע׳ תשלא.**
נדרים סייג לפרישות: **אבות ג, יג.**
עבירה מכבה מצוה: **סוטה כא, א.**

עמוד תתקסט
אברהם קיים כל התורה: **סוף קידושין.**
שהתורה ניתנה באש שחורה ע״ג אש לבנה: **רש״י דברים לג, ב.**

עמוד תתקעא
תפלת ערבית רשות: **ברכות כז, ב.**

עמוד תתקעב
ובמה בשופר: **ר״ה טז, א.**
זכור ושמור בדבור אחד: **ר״ה כז, א.**

עמוד תתקעג
שיעקב נק׳ בריח התיכון: **זח״ג קסו, א.**
אבא יונק ממזלא: **ראה זח״ג רפט, ב ובכ״מ.**

עמוד תתקעה
למה הי׳ קול השופר במ״ת: **ראה לעיל ד״ה וכל העם אות ח, ע׳ תתקסד.**
קול השופר.. קול חרדה: **ראה בלק״ת פ׳ שלח לט, א.**
וקול השופר.. ויחרד וגו׳: **ביהל אור סי׳ פ״א ע״פ תקעו אות ב׳ מציין ע״ז „ויש להעיר ממ״ש בישעי׳ סי׳ ס״ו ב׳ ואל זה אביט כו׳ וחרד על דברי״ עכ״ל.**

עמוד תתקעו
אברהם קיים כל התורה: **סוף קידושין.**

עמוד תתקעז
לעיל ר״פ לך לך: **תו״א דף יא, ג.**

עמוד תתקפא
אם רץ לבך שוב לאחד: **ת״ז בהקדמה (ז, א).**
ובס״י.. שוב למקום: **פרק א.**

עמוד תתקפג
אימתי גדול: **נסמן לעיל בע' תתיח.**

עמוד תתקפד
פ"ק דברכות: **ד, ב.**

עמוד תתקפו
לאתבא צדיקייהו בתיובתא: **לקו"ת דברים צב, ב. ראה זח"ג קנג, ב.**

עמוד תתקפז
נובלות חכמה שלמעלה תורה: **ב"ר יז, ז.**
דאורייתא מחכמה נפקת: **זח"ב קכא, א.**

עמוד תתקצ
ביו"ד נברא עוה"ב: **מנחות כט, ב.**
בילקוט בתילים ע"פ מן המצר: **רמז תתעה.**

עמוד תתקצא
שור שהקריב אדה"ר: **שבת כח, ב. חולין ס, א. זח"ג כד, ב.**

עמוד תתקצג
זוכה לתורה שניתנה בה' קולות: **ברכות ו, ב.**

עמוד תתקצד
עשן בחופה למה: **ב"ב עה, א.**
רבקה של שלש: **עירובין יז, ב.**

עמוד תתקצה
לחם אבירים..לא אכל: **ראה תו"א קיג, ג. ובלקו"ת במדבר ז, ב. ובלקוטי שיחות ח"ד עמוד 1037 בהערה ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א.**

עמוד תתקצו
שלש מתנות טובות ניתנו לישראל: **ברכות ה, א.**
וכל דבריהם כגחלי אש: **אבות ב, י.**

עמוד תתקצז
אין מלך בלא עם: **נסמן לעיל בע' תתמח.**

עמוד תתקצח
עד שלא נבה"ע: **פדר"א פ"ג.**

עמוד א'א
שקדמה התורה לעולם: **נסמן לעיל בעמוד תשלא.**
לא זז מחבבה: **שמ"ר נב, ד. זח"ג רסב, א.**

עמוד א'ב
שמור זו משנה: **ת"כ אמור ט, ב. (הובא ברש"י ויקרא כד, לא. דברים ד, ו).**

עמוד א'ג
אבא יונק ממזל השמיני: **ראה זח"ג רפט, ב ובכ"מ.**
אלו דברים שאין להם שיעור: **פאה א, א.**

עמוד א'י
בשביל ישראל שנק' ראשית: **נסמן לעיל בע' תתמו.**

עמוד א'יא
שתוק כך עלה במחשבה: **מנחות כט, ב. זח"ג כז, ב.**

עמוד א'יד
תרי"ג..תר"ך: **ראה פרדס שער ח' פ"ג.**

עמוד א'יח
יותר ממה שהעגל רוצה לינק: **פסחים קיב, א.**

עמוד א'כ
אין הקב"ה מקפח: **ב"ק לח, ב וש"נ.**
אין להקב"ה בעולמו: **ברכות ח, א. זח"ג רב, א.**

עמוד א'כא
נוח לו לאדם שלא נברא: **עירובין יג, ב.**

עמוד א'כו
לעבדה..אלו הקרבנות: **ב"ר טז, ה.**

עמוד א'כז
לאתבא צדיקייא: **לקו"ת דברים צב, ב. ראה זח"ג קנג, ב.**

עמוד א'כח
כיחידו של עולם: **ב"ר כא.**
צהבו פניו: **ראה ירושלמי שבת פ"ח ה"א.**

עמוד א'כט

פב"ת דחולין: קלט, א.

בתוכו לא נאמר: ר"ח שער האהבה פ"ו. ובשל"ה שער האותיות אות ל. מס' תענית רד"ה מענין העבודה. תושב"כ שכה, ב. ועוד.

עמוד א'ל

ועוף יעופף זה מיכאל וגבריאל: זח"ב רלט, א ועוד.

ועופות מן הרקק נבראו: חולין כז, ב.

שכל המשפיל עצמו: עירובין יג, ב. זח"ב רלב, ב. זח"ג צא, א.

אדם גימט' מ"ה: ת"ז בהקדמה.

לא זז מחבבה: שמ"ר נב, ד. זח"ג רסב, א.

עמוד א'לג

לעולם ירגיז אדם: ברכות ה, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר השיחות תש"א ע' נט.

איזהו גבור הכובש את יצרו: אבות ד, א.

עמוד א'לד

אין עומדין להתפלל: ברכות ל, ב.

שלשה שותפין יש באדם כו': קידושין ל, ב.

עמוד א'לה

תפלה במקום קרבנות: ברכות כו, ב.

עמוד א'מ

בכ"ה באלול נברא העולם: ויק"ר ר"פ כט. פסיקתא בחדש השביעי — והא דתניא בתשרי נבה"ע גמר ברייתו קאמרינן (ר"ן בר"ה טז, א). (הערת כ"ק אד"ש בספר המאמרים ת"ש ע' 20).

עמוד א'מג

בשגם זה משה: חולין קלט, א.

עמוד א'מד

אדם מלשון אדמה לעליון: עשרה מאמרות מאמר אכ"ח ח"ב סל"ג. של"ה כ, ב. רסח, ב. שא, ב.

עתידים צדיקים: ב"ב עה, ב.

עמוד א'מה

אין מלך בלא עם: נסמן לעיל בע' תתמח.

עמוד א'מו

סייג לחכמה שתיקה: אבות ג, יג.

עמוד א'מז

ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: שהש"ר א' ע"פ לסוסתי. זח"ג ז, ב. וראה ילקוט שמעוני פקודי רמז תיח.

לעולם יסדר אדם שבחו: ברכות לב, א. זח"א קסט, א.

עמוד א'נ

פ"ק דתענית: ד, א.

עמוד א'נא

פ"ב דנדה: יט, א.

